Mihail Sebastian

Orașul cu salcîmi
•
Accidentul

Editura Eminescu

Coperta colecției : Val Munteanu
Ilustrația copertei : Horia Popp

1976
București, Piața Scînteii, 1

Mihail
Sebastian

ORAȘUL CU SALCÎMI

•

ACCIDENTUL

Editura Eminescu

Ediția de față reproduce textul M. Sebastian, *Orașul cu salcîmi*, *Accidentul*, Editura pentru literatură, 1969.

ORAȘUL CU SALCÎMI

PARTEA ÎNTÎI

CAPITOLUL I

Întîiul sînge

CÎND, ÎNTR-UNA DIN ULTIMELE zile ale acelui februarie cu soare, Adriana, întoarsă la prînz de la școală, se opri în prag și spuse că „nu se simte bine", doamna Dunea înțelese că ceva neobișnuit se întîmplă cu fata ei.

Nu o durea nimic. Era doar palidă și își simțea ochii calzi.

Încercă a doua zi să se ducă la școală, dar se întoarse din stradă, se uită o clipă spre maică-sa, rămasă în poartă s-o petreacă, și fugi repede pe lîngă ea, pînă în casă, să plîngă pe coada pianului deschis.

Era bolnavă ? Medicina domestică a familiei Dunea rămînea dezarmată în fața acestei paciente fără dureri și fără glas.

— Adriana, spune mamei ce te doare.

Nu știa. Era soarele de primăvară, prea curînd venită ? Era lumina dublă a dimineții și a zăpezii ? Era mirosul acela putred și nou, a două anotimpuri ce se întîlneau ?

Nu știa. Toate acestea sau poate altele, mai confuze, o amețeau. Pasul ei, de obicei mic și ferm, se deschidea acum leneș, înăbușit în covoare, și împiedicat parcă de o trenă imaginară, în scoborîrea unei scări enorme. Adriana căută în registrul modest al cunoștințelor ei literare o imagine și o găsi : o infantă care se stinge de tuberculoză și singurătate, purtîndu-și rochia de paradă în sala tronului, pustie.

Chemat din oraș, domnul Iuliu Dunea, care nu le cunoștea pe eroinele fetei lui, o întrebă părintește dacă nu cumva îi e deranjat stomacul. Nedelicateță la care

fata răspunse cu un hohot de plîns, aruncîndu-se în brațele mamei, care tocmai intra pe ușă. Părinții se întrebară din ochi, peste capul aplecat cu disperare între ei, și nu găsiră nici unul răspunsul așteptat. O clipă plînsul Adrianei stărui, mai domol, și înduioșat de propria lui tragedie, în odaie...

Prudent, domnul Dunea reteză scurt scena, bunul lui simț neîngăduindu-i să accepte în locul unei dureri de cap sau de picioare, pe care ar fi înțeles-o, o criză de lacrimi din senin.

— Prostii, zise. Am să trimit doctorul.

...Spre seară, cu ziua care se ducea, exasperarea Adrianei scăzu. Se culcase și — în așternut, la acea oră neobișnuită — avu o senzație de moleșeală, de maladie ușoară, de convalescență, senzație care îi amintea anumite seri de vacanță, anumite ceasuri petrecute în curte, pe șezlong, în așteptarea somnului care întîrzia.

Îi întinse doctorului o mînă moale și surîse. El o păstră în mîna lui și își consultă cu destulă neglijență ceasornicul, numărînd bătăile pulsului. Nu era dispus să-și ia în serios bolnava, dar deveni atent cînd îi văzu trupul gol. Era al unui copil și avea totuși în liniile lui drepte o ciudată trăsătură de asimetrie și destindere. Pieptul acela de băiat abia mai răsărit se rotunjea ușor în jurul celor două puncte roșii și avea în mișcarea regulată a respirației o înălțare aproape voluptuoasă de sîn. Dacă Adriana n-ar fi ținut cu îndărătnicie plapuma mai sus de șolduri, doctorul ar fi văzut același tăcut efort către maturitate și în linia piciorului subțire de la gleznă la genunchi, dar plină și desenată precis pe pulpă.

Ridică ochii spre capătul opus al patului, de unde mama urmărea îngrijorată examenul și zîmbi cu înțeles.

— Mai nimic, mai nimic. Fata crește.

Și pentru că doamna Dunea ezită să înțeleagă, el stărui.

— Înțelegeți? Adriana nu mai este un copil. Curînd, foarte curînd, are să fie o adevărată duduie.

Plictisită de vizita prea lungă a medicului, Adriana nu prinse pe moment înțelesul vorbelor lui. Și le repetă indiferentă în gînd și — ca și cum de abia atunci, în murmurul ei interior, ele ar fi prins realmente un sens — tresări.

O căldură moale îi trecu pe obraji și se răspîndi prin tot corpul.

„Vai tu, ce bine!" ar fi strigat Adriana, dacă în locul mamei, la căpătîi, ar fi vegheat Cecilia, colega ei de bancă, și ar fi bătut copilărește din palme. Încercă gestul. Dar un instinct sigur îi porunci să-l oprească la timp. Nu știa precis de ce, dar simți că este în bucuria ei un lucru nepermis. Vocea corectă a doctorului, zîmbetul stînjenit al mamei, tăcerea ce se făcuse brusc, toate acestea la un loc și încă ceva mult mai puternic și mai adînc decît gesturile lor, ceva care se desprindea din inima fetei și se urca în gîtlej, ca un gîlgîit nedistinct de sînge cald și ris nebun, îi spuseră că în fond „Adriana nu mai este un copil", cuvintele acestea simple, care într-un salon ar fi fost luate drept o politețe oarecare, ascundeau un mister pe care o fată cuviincioasă nu trebuie să-l priceapă în fața părinților ei.

Se surprinse deci cu mîna ridicată în aer și nu știu ce să facă cu ea. Căuta un gest convenabil, care să sfîrșească mișcarea începută și, pentru că nu găsi, își retrase brațul repede, cu o stîngăcie speriată, de care mama și doctorul făcură haz. Adriana se temea de ei. Voia să fie singură. Se întoarse în așternut încet, lăsîndu-se pe coapsa dreaptă, bucuroasă să-și simtă greutatea, privi frumos și spuse cu o voce caldă, alintată:

„Mi-e somn, mamă..."

Zilele care urmară întîmplării acesteia fură insuportabile. Adriana amenința casa întreagă cu accesele ei de plîns, gata să se pornească la întîia vorbă, spusă prea tare sau prea încet, în odaia alăturată, în curte sau undeva prin vecini. Nu suferea zgomotele. Nu suferea liniștea. O indispunea umbra șterșă a serii, cînd pe la ceasurile șase (era în martie) lucrurile din curte, privite prin fereastră, își pierdeau conturul. O enerva lumina dimineților, albă și crudă ca strălucirea bucății de fosfor, pe care odată, la pension, o tăiase profesoara pe o hîrtie sugătoare. Soarele acela sunător ce inunda străzile ca o enormă revărsare de ape transparente o ameția și îi făcea rău.

Obrajii aveau o culoare veștedă, închisă aproape de ochi, rotunjită acolo în cearcăne mari și descrescînd apoi pînă la colțul buzelor, unde săpa un surîs umbrit.

Dispozițiile fetei variau de la o clipă la alta. Era agitată, temîndu-se de zgomotul cel mai depărtat, îngrozită de propriul ei glas, respirînd sacadat și grăbit ca după o fugă fantastică, privind rătăcit în jur, oprindu-se atentă în mijlocul vorbei, ca și cum ar fi ascultat cum se dezleagă undeva înăuntrul ei o taină, revenind pe urmă cu o grabă care nu se știa bine dacă vrea să scuze oprirea sau vrea să evite o explicație. Se mișca atunci febril, cu gesturi repezi, părăsind un lucru început pentru altul, de care uitase cu o zi înainte și pe care avea din nou să-l lase peste două minute, neîndemînatică și proastă, țipîndu-și enervarea prin toată casa, peste capul tuturor, pînă ce, obosită de efortul acesta, rușinată de aceste mici mizerii, se oprea brusc și izbucnea în plîns.

Avea atunci impresia că inima i se rupe și că tot sîngele izbucnește de acolo într-o surdă hemoragie. Gîndul o emoționa : se vedea neînțeleasă de toți, singură pe lume cu marea ei sfîșiere, sortită să moară la cincisprezece ani ca o floare în prima noapte caldă, prizonieră între pereții casei, între oamenii orașului și pe întinderea pămîntului, tristă și singură, numai ea, săraca. Și ofta.

Dar într-o noapte boala ei ciudată se dezlegă. Dintr-o sfîrșeală, care nu-și dădea seama dacă era leșin sau somn, o trezi tîrziu după miezul nopții un fior. Adriana nu știa ce este : să fi atins din greșeală cu piciorul bara patului și răceala alamei să-i fi trecut pe trup ca o pînză de apă ?

Simțea cum se desprinde înăuntrul ei o linie rece și cum se pierde treptat într-un clocot surd de căldură, cum se împotmolește această șuviță de frig într-o dogoare de sînge și cum ființa ei întreagă se mistuie ca într-o mare și singură văpaie. Era o senzație de alunecare înceată. Nici o asprime în trupul acela destrămat.

Simțea numai cum trăiește fără dimensiuni, într-o aceeași carne blîndă și umedă, la fel de neprecisă pe pulpă, pe brațe, pe obraji, substanță elastică și moale, miez cald de pîine neîncepută, cartilaj crud de stridie palpitînd într-un sînge care vrea să spargă și nu poate.

Ar fi vrut să strige. Nu de frică, dar i se părea că glasul ei tare ar fi fost acolo singura dovadă că trăiește și că, în efortul de a rosti un cuvînt, s-ar fi simțit întreagă cum se încordează și cum se rupe din această agonie, în care avea conștiința neclară că se pierde. Ar fi strigat cu nădejdea de a se regăsi. Tăcu totuși. Nu era capabilă de efort : ar fi istovit-o. Se lăsă prinsă mai departe în acea nesfîrșită oboseală și se sorti învinsă nenorocului ei.

„Dacă mor ?“

O lacrimă tremură între gene. Gîndul o revolta. Nu, nu trebuie să moară aici, singură, fără știrea nimănui, nenorocită în nepăsarea nopții, sfîrșindu-se de o durere fără nume, simțind că se duce și incapabilă totuși să se împotrivească ceasului din urmă, măcar cu un strigăt, măcar cu un suspin.

Își strînse pumnii — și îi găsi. Fu întîia senzație fermă în acea pierdere. Îi lipi de coapse și îi apăsă băiețește în carne. Se afla, în sfîrșit, mădular cu mădular, își refăcea corpul subțire între perne. Era o încordare crîntă, disperată, ce trebuia să-i înfrîngă moleșeala, să-i descurce țesuturile adormite, să-i biciuiască membrele paralizate.

Se îndulci însă ceva în această rezistență și trupul se rotunji ca sub povara unei greutăți dinăuntru. Un alt val de moleșeală zvîcni undeva în sînge, într-o palpitare domoală, rugătoare. Trebuia să se frîngă ceva acolo. Corpul tot se învolbura în acea dureroasă voluptate de carne rănită. Fata încercă slab o ultimă opintire. Apoi căzu moale între perne, depărtă lenește picioarele, își lăsă capul pe piept și oftă înfrîntă de plăcere și tristețe.

Simți cald pe pulpe și — depărtat, obscur — își aminti gustul sîngelui.

CAPITOLUL II

„Dar nu vezi că au înflorit salcîmii ?“

ÎNTÎMPLAREA TRECUSE FĂRĂ alte complicații sentimentale. Mama Adrianei avea pentru crizele sufletești ale fiicei ei aceeași înțelegere în-

găduitoare și oarecum neatentă, pe care cu douăzeci de ani în urmă o avusese pentru propriile ei tulburări și taine : știa că au să treacă.

Dacă n-ar fi oprit-o un sentiment neobișnuit de jenă, i-ar fi spus foarte simplu fetei că supliciul acela fusese normal, că spaima are să treacă ușor, că toate acele deznădejdi inutile aveau să fie uitate și că într-o bună zi are să plece și ea din casa părintească, la brațul unui alt Iuliu Dunea și are să rîdă de toate acele prostii, dacă le va mai ține minte.

Prefera însă să treacă peste cele întîmplate și să evite explicații greu de dat. Pentru ea, noua vîrstă a Adrianei nu însemna decît o schimbare în igiena unui copil. Atît.

La drept vorbind, avusese totuși o clipă de emoție. Gîndul că în aceeași casă începe să trăiască încă o femeie și că această femeie este propriul ei copil, trezea în sufletul ei împărțit între un început de gută, un bărbat bun și o fată cuminte, ceva dintr-o veche cochetărie, care o făcea să simtă nedeslușit și regretul tinereții ce pleca pentru totdeauna și orgoliul părintesc al celei ce se ridica. În fața patului Adrianei, Maria Dunea își aminti, ca la o margine de drum, tot ce fusese viața ei obscură de fiecare zi și oftă încet. Iar Adriana din această tulburare a mamei și din gravitatea cu care îi spusese să se odihnească, fiindcă trebuie să fie obosită (de unde știa că are nevoie de odihnă ?), păstră credința că în întîmplarea din noaptea trecută era un lucru tainic și vinovat, un mister asemănător povestei unui unchi plecat de tînăr în America și a cărui fotografie o țineau în casă, fără ca vreodată să îndrăznească cineva să-i spună cu glas tare numele, de față cu ea.

De aceea poate, seara cînd se culcă, strîngîndu-se toată sub plapumă, avu senzația ascunsă că săvîrșește un delict.

Cîteva zile mai tîrziu, Adriana se întorcea la școală. Nu era nici leneșă, nici alintată. Dar mama ei preferase să o țină mai mult pe lîngă casă, în timpul acelor zile dificile : cunoștea curiozitatea cu care fetele de vîrsta Adrianei se adună prin colțuri să-și spună cu voce joasă o mie de prostii pe care nu le înțeleg.

Doamna Dunea nu iubea misterele. Domnul Dunea nici pe atît.

O vreme fata fu ținută în apropierea lor, acasă, la cinematograf, sau la plimbare. Vizitele prietenelor, rare dealtminteri, erau primite în prezența întîmplătoare dar infailibilă a unuia din părinți. Cît privește învățătura, nu era nici o primejdie.

Cîteva săptămîni de lipsă de la „Notre Dame d'Avigron", școală de limbi moderne, pictură și bune maniere, erau o pierdere reparabilă. Nici măcar premiul de la sfîrșitul anului nu era în primejdie. Adriana nu primise regimul acesta cu prea multă părere de rău. Ceea ce se petrecea cu ea însăși o interesa prea mult, ca să umble după o libertate cu care nu avea ce face. Glumele de la școală, rivalitatea sau prietenia colegelor, simpatia lui *sœur* Denise chiar — ce însemnau toate aceste lucruri, cînd ea se simțea gata să moară ! Arunca asupra trecutului — trecutul ei de 15 ani, cu păpuși, caiete și fleacuri — o privire obosită ca a acelor oameni care se întorc după o mare nenorocire, într-un oraș vesel, luminat și fără griji.

Totuși, în dimineața aceea, se ducea la școală cu bucurie.

Nu era curioasă să vadă : aștepta să fie văzută.

Căci ce puteau să-i spună ei fetele acelea care, toate la un loc, nu știau ce știa ea ? Poate Margareta... Ea a fost totdeauna mai ciudată decît celelalte... Sau poate nici ea... Adriana nu se opri cum obișnuia altădată, în fața liceului de băieți. Nu o mai interesa banda aceea de zănateci, care urlau și se băteau, tocmai cînd se întorceau fetele de la școală, ca să-i vadă și să-i admire poate. Cîțiva pași mai departe, un domn se înclină respectuos din pragul unei prăvălii.

„Am onoarea, domnișoară Dunea."

Adriana roși. În trecere, își privi în oglinda unei vitrine talia înălțată și obrazul tras. Altădată, nu mai departe decît acum două luni, i s-ar fi spus „bună ziua, drăguță".

Cînd intră în clasă, *sœur* Denise începuse lecția.

O întrerupse totuși în cinstea ei, coborî de pe catedră, o mîngîie pe păr și o sărută. Era o răsplată, pe care tînăra călugăriță o dădea numai la sfîrșitul trimestrelor elevelor celor mai bune. Toată clasa vui de surpriză și invidie.

Galbena Lucreția Ginulescu, preferata interimară a lui *sœur* Denise, în timpul cît lipsise Adriana, tremură de necaz. Ar fi roșit de mînie : pielea ei galbenă totdeauna nu-i permitea însă variații de culoare. Numai Adriana rămase insensibilă. Ea era deasupra acestor copilării și, dacă demnitatea ei de convalescentă i-ar fi permis, ar fi surîs.

În bancă răspunse entuziasmului Ceciliei Coteanu cu o strîngere de mînă obosită. Își scoase, cu mișcări încete, blocul, linia și creionul, dezlipi o hîrtie albă și scrise pe marginea ei de sus, caligrafic, cu litere mari și rare : Adriana Dunea, 8 aprilie. (Aprilie ? Să nu fi înflorit încă salcîmii pe bulevard sau a trecut pe lîngă ei, fără să-i vadă ? E și greu să observi toate lucrurile, cînd ești atît de obosită. Nici pe domnul Popescu nu l-ar fi văzut, dacă nu i-ar fi strigat el :

„Am onoarea, domnișoară Dunea !“ Ce nostim era !)

Din spate o colegă îi strecură o hîrtie. Adriana citi : „Mi-a adus *papa* un *jersey* ca al tău, de la București, lavabil și cu dungi roșii. Să vezi ce drăguț. Vii după-masă să-l vezi ?“

Adriana ridică din umeri plictisită și încercă să deseneze.

— Știi ce-a spus Gelu aseară ? Că femeile sînt niște năpîrci și că el...

— Vă rog, Coteanu nu mă lasă să lucrez.

Se făcu un moment de liniște. Adriana își pîra pe cea mai bună prietenă. Toate capetele se întoarseră surprinse spre banca ei.

O rumoare de indignare și satisfacție urmă întîiului moment de uluială : se dovedea deci inima neagră a unei premiante și se despărțeau cele mai bune prietene din școală.

Lucreția Ginulescu se miră cu glas tare : „Vai tu, ce scîrboasă !“ *Sœur* Denise preferă să nu audă nimic și continuă să corecteze pe catedră un desen. Cecilia, după ce încercase cîteva momente să-și oprească lacrimile încruntîndu-se și privind pe fereastră afară, izbucni în plîns, tocmai cînd calmul se restabilise în clasă. Plîngea frumos și fără zgomot, pentru plăcerea și necazul ei.

Iar Adriana, tristă și ea, dar de o tristețe superioară, continua să deseneze cu o convingere și cu o atenție atît de profunde, încît s-ar fi spus că pentru ea nici dimineața

care năvălea pe fereastră și punea mari pete de lumină pe podele, nici prezența ostilă a colegelor, nici plînsul Ceciliei și nici propria ei ființă nu existau, ci numai linia neterminată pe care vîrful creionului o urmărea pe hîrtie...

Totuși Cecilia se apropie de ea în recreație.

— Ce ai cu mine, Adriana ? De ce ești supărată ? De ce ești rea ?

Adriana zîmbi cu bunătate, se gîndi puțin ca un om mare încurcat de întrebarea unui copil, căruia n-are cum să-i răspundă.

— N-am nimic cu tine. Nu sînt supărată. Și cred că nu sînt rea.

Cecilia insistă.

— Ce știi tu ? exclamă Adriana cu un gest vag. Ce știi tu ?

Și pentru că Cecilia rămînea mai departe tristă în fața ei, pentru că ochii îi erau atît de rugători și pentru că ea însăși avea nevoie să spună cu glas tare tot ce se frămînta în mintea ei de atîtea zile și să arate măcar uneia din copilele, care alergau prostește prin curte, că viața e altceva decît un joc, că e ceva trist și sfîșietor și mare, un lucru pe care ea îl știe, pentru că l-a simțit și îl simte, pe cîtă vreme ele nici nu-l bănuiesc. Adriana căută în amintire o vorbă, se uită împrejur cu băgare de seamă, ca și cum de acolo, de la gratiile de fier, de la pietrele străzii, ar fi trebuit să afle ce să spună, ridică ușor capul și, zărind o creangă ce se apleca albă peste poartă, prinse iluminată simbolul și, pe de o parte convinsă că își dezvăluie astfel toată taina, iar pe de altă parte dezolată de a nu putea spune cu vorbe lămurite adevărul adevărat, strigă înăbușit, cu o voce care cădea ca un om obosit lîngă o poartă închisă :

— Dar nu vezi, nu vezi că au înflorit salcîmii ?

Și speriată de propriul ei glas, rușinată de tot ce i se părea că mărturisește, fugi. Cecilia rămase locului, neînțelegînd nimic. Un rîs băiețesc izbucni deasupra ei. Era Margareta care, de la fereastra clasei, ascultase convorbirea celor două prietene.

La amiazi, Adriana plecă singură din clasă, după ce fetele se grăbiseră ca de obicei să alerge spre bulevard, de teamă să nu piardă trecerea liceenilor. Altădată îi plăcea și ei jocul ăsta. Acum...

Mergea liniștită, cu pasul șovăitor, cu privirea gravă. Se opri la colț să respire adînc și să privească. Bulevardul se deschidea larg purtînd în mijloc, între cele două trotuare laterale, un trotuar lat și nepietruit cu două lungi șiruri de salcîmi, ce își uneau coroanele într-un fel de boltă deasă prin care lumina violentă a amiezii trecea filtrată, cuminţită. Aerul era înviorător. Dacă n-ar fi știut ea cît e de tristă viața, ar fi rîs și i-ar fi privit pe liceenii care treceau.

Drept în fața liceului, o ajunse din urmă Margareta și o întrebă dacă o supără mergînd cu ea spre casă. Adriana primi cu răceală. Cîțiva băieți care tocmai ieșiseră pe poarta liceului își scoaseră serioși șepcile cînd ajunseră în dreptul celor două fete, dar îndată ce trecură în urma lor, izbucniră cu toții în rîs.

De peste drum un băiat scurt și gros, care observase scena, strigă : „Crailor !“.

— Vai ce obraznic. Buță ăsta, observă Margareta.

— Dar cine ne-a salutat adineauri ? se interesă Adriana, care nu se știa cunoscută.

— Cum, nu-i cunoști ? Alexandrescu, Proca, Victor Ioanid, Gelu. Nu-l cunoști nici pe Buță ? Nici pe Gelu, vărul Ceciliei ?

— Nici.

Adriana ar fi fost bucuroasă să afle care anume fusese Gelu, despre care Cecilia îi povestise mai de mult atîtea lucruri curioase, dar ar fi trebuit să se întoarcă și să privească înapoi, ceea ce nu se cuvenea și, gîndindu-se bine, nici nu o prea interesa. Sînt atîtea lucruri mai grave în lume. Redeveni gînditoare și merse tăcută lîngă Margareta, care și ea păstră o bucată de drum aceeași tăcere, deși era vădit că vrea să spună ceva, numai că nu știa cum să înceapă. Deodată se opri.

— Adriana, știi că și pentru mine au înflorit salcîmii ?

Fu un moment de buimăceală, în care amîndouă fetele nu știură ce să creadă, una neînțelegînd de unde a putut fi aflat secretul ei, cealaltă întrebîndu-se dacă nu cumva se va fi înșelat asupra înțelesului vorbelor surprinse la școală. Pînă la urmă Adriana se dezmetici.

— Nu ? !

— Ba da. Și încă de mult.

Înțelegea în fine singurătatea Margaretei, disprețul cu care privea jocurile și certurile lor, indiferența cu

care pierduse iubirea lui *sœur* Denise, aerul ei mîndru și misterios, curajul cu care spunea anumite lucruri, cărțile pe care le citea sub bancă, poeziile pe care și le recita ei însăși [1], înțelegea mai ales privirea ei ciudată, de atîtea ori melancolică și de atîtea ori sclipitoare, de atîtea ori disperată și de atîtea ori bătătoare de joc.

Ar fi vrut să-i sară de gît, să o sărute mult, mult de tot, să-și ascundă fața în șorțul ei și să-i strige : „Margareta, tu ești adevărata mea prietenă !“

Dar erau pe bulevard. Băieții treceau gălăgioși pe lîngă ele. Fetele se uitau curioase. Nu era aici locul unei asemenea confesiuni. Merseră de aceea mai departe, fără să-și vorbească. Margareta mîndră de succes. Adriana intimidată de veste, amîndouă emoționate, fericite.

Pe pragul porții, aștepta doamna Dunea și le făcea de departe semn.

— Vedeți, v-am adus-o pe Adriana pînă acasă, ca să n-o mănînce lupii.

— Ești o fată bună, Margareta. Eram într-adevăr îngrijorată. Știi, după gripa pe care a avut-o...

Doamna Dunea regretă imediat acest exces de discreție. Observase pe fața fetelor un scurt surîs de înțelegere și, privindu-le, își spuse că oricum sînt prea mari, ca să le păcălească cu întîia vorbă găsită.

Îi fu foarte neplăcut să se vadă învinsă de tăcerea respectuoasă, dar nu mai puțin semnificativă a fetelor. Schimbă de aceea repede vorba, glumi puțin și se duse să-și vadă de treburi. Iar Margareta, înainte de a se despărți de Adriana, îi ceru caietul ei de suveniruri și scrise, cu o caligrafie de zile mari, această cugetare :

Tout est vain, tout est instable
Dans ce monde et dans cette vie,
Seule, ma chère, est désirable
L'amitié de ton amie. [2]

Citi cu glas tare și semnă.

---

[1] În textul de bază : *înșiși.*

[2] În van e totul, toate-s trecătoare
În viața asta și în lumea-ntreagă,
Tu, draga mea, dorește cu-nfocare
Prietenia celei ce ți-e dragă (fr).

CAPITOLUL III

Paul și Virginia

„ADRIANA SE FACE FRUMOASĂ", îi spuneau de la o vreme doamnei Dunea cucoanele care o vizitau, cînd din întîmplare, în căutarea unei cărți, fata intra în salon să le spună bună ziua.

„E o fată mică", protesta mama cu o modestie cochetă.

Iar Adriana, preocupată de cartea pe care venise s-o caute, ca și cum n-ar fi auzit ce se spunea despre ea, ieșea din odaie cu un aer de exagerată absență, neuitînd niciodată, bineînțeles, să se oprească în prag și să surîdă vag, ca unei amintiri. Știa că după ce va fi închis ușa, musafirii vor continua să se mire de frumusețea ei. Ba uneori, după ce făcea cîțiva pași apăsați, se reîntorcea în vîrful picioarelor și asculta la ușă elogiul, căruia rezerva doamnei Dunea îi dădea un aer de mic complot între mamă și fiică.

Dar Adriana se făcea cu adevărat frumoasă.

Nu crescuse. Sau, oricum, nu crescuse atîta încît cine o vedea des să-și poată da seama. Căpătase însă o extremă suplețe în mișcare și, privind-o, aveai impresia nu că s-a înălțat, ci că se înalță atunci, înaintea ochilor. Privit din spate, piciorul fetei, prea drept de la glezne la sfîrșitul fluierului, avea acolo, la îndoitura din dos a genunchiului, o inflexie ușoară, ce părea numai o încordare trecătoare a unui mușchi leneș, un oval fin gata să se destindă și să dispară ca o cută de apă : dar înclinarea aceasta provizorie stăruia și ceea ce păruse un moment o simplă tremurare, rămînea o linie. Amănuntul acesta îi dădea piciorului o expresie zveltă, sprintenă : tot trupul părea că izbucnește hotărît, ca sub apăsarea unei puteri dinlăuntru. Dar acestea nu erau decît detalii de duminică. Fiindcă atunci Adriana schimba șorțul de uniformă, sub care trupul își atenua frumusețea, și își punea o rochie de stradă, destul de scurtă pentru ca piciorul ei înalt să rămînă înalt.

E drept însă că împotriva frumuseții ei, care începuse să crească ferm și liniștit, nici un șorț din lume și nici un regulament de școală n-ar fi știut să facă mare lucru.

Nimic nu-l oprise bunăoară pe Paul Mlădoianu, vărul bun al Adrianei, băiatul uneia din surorile doamnei Dunea, măritată la Craiova cu un negustor bogat, ca intrînd într-o sîmbătă după-amiază în casa rudelor lui, să recunoască în verișoara îmbrăcată în șorț negru o veritabilă duduie, de o veritabilă frumusețe.

Paul venea pentru cîteva zile ca să lichideze, în numele tatălui său, mare fabricant de stofe, un debitor oarecare. Proaspăt licențiat în drept, își începea astfel cariera cu un simplu exercițiu pe care putea să-l piardă, fiindcă suma angajată era neînsemnată. Ce îl necăjea, în acest neprevăzut voiaj, era faptul de a trage la casa unor oameni pe care abia îi cunoștea. Păstra despre familia Dunea amintiri depărtate : o femeie care îl pupa zgomotos pe amîndoi obrajii, un domn care îi interzicea să-i privească peste umeri cărțile la pocher, o verișoară alintată și teribilă.

Surpriza lui fu sinceră.

— Ei, dar nici nu te mai recunosc. Ce verișoară strașnică am ! Da știi că te-ai făcut frumoasă !

Evident, Adriana știa. Roși totuși și protestă vag.

— O, ești drăguț.

Un ceas le fu de ajuns ca să se obișnuiască ; doamnei Dunea pentru ca să servească dulcețuri și să întrebe vești de acasă, Adrianei pentru ca să-și vadă mai de aproape vărul și să observe că e brun și înalt, lui Paul pentru ca să ofere cadourile aduse și să-și amintească de unchiul Iuliu.

— Știți, aș vrea să-l văd înainte de a se întoarce el de la birou. Vreau să-i fac și lui aceeași surpriză ca și vouă. Și pe urmă, trebuie să-i cer cîteva relații despre afacerea pe care am venit s-o lichidez. Doamna Dunea se scuză că nu poate să-l însoțească („înțelegi, cu gospodăria...") și o rugă pe Adriana să-l conducă.

Pe stradă, fata fu vorbăreață. Era un fel de panică în graba cu care povestea la întîmplare o mie de nimicuri, dădea explicații necerute, răspundea întrebărilor nepuse. Cîtăva vreme Paul merse calm, fără s-o asculte. Îl dispunea vocea ei emoționată. Își privea verișoara cum se agită, cum gesticulează, cum zîmbește și, cu un gest simplu, îi luă brațul ca să o țină cuminte lîngă el. Adriana, care pentru moment roșise și se intimidase într-atîta încît

avu nevoie să se înece pentru a explica brusca ei tăcere, se obișnui repede cu acest fel de a merge și îl găsi normal.

Vorbeau acum amîndoi, antrenați de mers, rîzînd zgomotos cînd se întîmpla să-și descopere simpatii de cinematograf comune, supărîndu-se amabil cînd nu se înțelegeau.

Nu un singur trecător își va fi spus în acea zi, oprindu-se în urma lor, că „se vede, fata lui Iuliu Dunea se logodește".

Seara mai ales, după cină, cînd tinerii se arătară tot la braț, în centru, urmați la cîțiva pași de părinții fetei.

Plimbarea trebuia să aibe ceva solemn în acea seară de sîmbătă, cînd între mesele de consumație rînduite pe trotuare pînă spre mijlocul drumului, orașul își desfășura mondenitatea, pasiunile și istoriile discrete.

Adriana știa că „sîmbătă seara" și „centrul" răspîndea mai ușor un eveniment decît ceaiul „Societății de cultură și patronaj", mai ușor decît bătaia-de flori de la 10 Mai, decît serata liceului. De aceea, înainte de a pleca de acasă, se privise lung în oglindă, potrivindu-și pentru a zecea oară cutele rochiei roze cu fundă mare de catifea neagră pe spate și de aceea, în ultima privire pe care și-o aruncase din ușă, cuprinzîndu-se toată în cadrul oglinzii din salon, avusese un surîs vag de melancolie și orgoliu.

Lîngă Paul, la brațul lui, era liniștită. Cînd, din depărtare, zări întîile lumini ale centrului, cînd, apropiindu-se, prinse vag o frîntură din cîntecul orchestrei și din rumoarea scăzută a plimbării, ca își îndreptă din instinct umerii, încetini pasul și se ascunse absentă sub borul gamenului. Trecu printre mese gravă și preocupată, lăsîndu-se ușor pe brațul cavalerului ei și aruncînd deasupra tuturora o privire indefinită, ce părea să se îndrepte departe spre Vii.

Veneau de acolo o adiere umedă de apă și plantă, un zgomot depărtat în care se putea distinge, după imaginație, uruitul unei căruțe, șuierul unei sirene de vapor sau foșnetul total, nedistinct al valurilor și al trestiei. Adriana se hotărî pentru ultima impresie, închise ochii și îi șopti vărului ei, cu un glas de confidență.

— E frumos...

— E frumos, observă la rîndul lui Paul, scurt.

Abia atunci, reîntoarsă parcă dintr-o invizibilă depărtare și cu mișcarea grăbită pe care o au oamenii cînd îi surprinzi visînd și îi întorci la realitățile mărunte ale

vieții, ea își propti scaunul, se rezemă de spetează, plimbă o privire circulară asupra pieței, schimbă cu răceală cîteva saluturi și într-un sfîrșit se așeză.

Părea indiferentă : era mulțumită.

Fusese văzută tocmai de cine trebuia. Lucreția o privise de la o masă depărtată cu ochii ei mici și vineți, iar mai de aproape, într-un grup familiar, Elvira se oprise de cîteva ori din vorbă și se uitase ca din întîmplare spre ea, reluînd imediat discuția, ca și cum nici n-ar fi văzut-o. Dar Adriana cunoștea acest fel de a vedea „ca din întîmplare".

Luni, toată clasa va muri de curiozitate să afle cine a fost tînărul înalt și brun de lîngă ea.

Adriana era fericită. Îi făcea cu adevărat plăcere vărul acesta frumos și elegant, cu ghetre albe și baston, mirosind a tutun ca un bărbat și a parfum ca un om galant, vorbind tare cum trebuie să vorbească oamenii puternici, dar știind să aplece capul și să surîdă, cînd avea să-i spună ceva numai ei. Atunci obrazul lui aspru se apropia de al ei, trecînd cu o mîngîiere reținută. Fata aspira cu plăcere mirosul de tutun și pastă dentifrice al gurii lui, și, întrebîndu-se ce anume o tulbură în acel parfum, aștepta curioasă să-l vadă iar apropiindu-se.

I se adăuga acestei senzații cîntecul orchestrei. O romanță nouă atît de tristă, încît în toată piața centrului se făcuse deodată tăcere și nu se mai auzea decît zgomotul fisticului spart și — acoperindu-l — melodia aceea legănată. Adriana închise ochii, pentru ca să șteargă din față imaginea meselor cu țapi, scrumiere și alune și reținu, în singurătatea ei de o clipă, numai tremurul viorii și nedefinita înfiorare a obrazului bărbătesc de lîngă ea. Reverie îi fu întreruptă de apropierea Ceciliei Coteanu și a părinților ei.

Veneau de la o conferință și se opriseră să salute familia Dunea și să povestească scandalul ce se petrecuse acolo. Nici de astă dată, povestea domnul Coteanu, liceenii nu se astîmpăraseră și nu-l lăsaseră pe conferențiar să termine ca lumea : au rîs, au aplaudat cînd nu trebuia și au bătut din picioare.

— E un scandal. Marțea trecută am prăpădit degeaba banii pentru *Hamlet*, că n-am auzit nimic din cauza lor. Astă-seară n-am înțeles un cuvînt ca lumea din tot ce a spus doctorul Porovici. E un scandal !

După plecarea familiei Coteanu, doamna Dunea o certă pe Adriana pentru răceala cu care răspunsese salutului Ceciliei.

— Nu i-ai spus nici o vorbă măcar. Înainte îți era cea mai bună prietenă și acum...

„Nu mă înțelege. Și nici dumneata nu mă înțelegi", spuse tristă Adriana gata să se întoarcă spre Paul, care desigur știa ce înseamnă a nu fi înțeles, cînd deodată zări grupul liceenilor dînd colțul și trecînd pe trotuarul de peste drum, unul după altul. Știa numele tuturor, dar nu-i cunoștea pe fiecare în parte. Erau aceiași băieți pe care îi văzuse într-o zi salutînd-o în fața liceului pe Margareta. Făcură în tăcere ocolul grădinii din față și se pregăteau să-l înceapă din nou, cînd, de la o masă alăturată, Elisabeta Donciu, cea mai bogată fată din D..., făcu un semn unuia din ei, care, după ce ezită puțin, se despărți de grup, trecu drumul și, cu șapca în mînă, se apropie de masă.

Adriana bănui că este Gelu, căci știa că el și Elisabeta sînt oarecum rude. Cei doi vorbeau în șoapte, uitîndu-se din cînd în cînd către grupul rămas pe trotuar. Elisabeta Donciu auzise ceea ce puțin mai înainte povestise domnul Coteanu și îi cerea, se vede, lui Gelu, care și el fusese la conferință, lămuriri despre cele întîmplate, căci acesta, după ce îi spusese încet mai multe lucruri, încheie ceva mai tare :

„Te asigur că a fost conferința unui imbecil".

Adriana băgă de seamă că ascultase cu prea mare atenție convorbirea lor și îi fu necaz. Avea alături de ea un bărbat frumos, elegant și brun și își pierdea vremea trăgînd cu ochiul spre un licean blond, slab și urît, care mîine se va lăuda poate că a fost fixat de ea. Ridică de aceea din umeri cu o mișcare indignată, ce voia să spună că nu e chip să nu auzi, cînd cineva are prostul gust de a vorbi prea tare, și se întoarse decisă spre Paul. Îl regăsi visător, ascultînd aceeași melodie tristă pe care orchestra o reluase de astă dată în surdină. Adriana își rezemă discret fruntea în palmă, își legănă capul în ritmul lent al cîntecului și redeveni melancolică. Iar după ce romanța se sfîrși, după ce amîndoi tăcură cîteva clipe, ea îl întrebă :

— Cunoști cîntecul ?

Răspunsul întîrzie. Paul încercă să-și aducă aminte ? Sau, repetînd în gînd vorbele titlului, se întristă odată

mai mult de înțelesul lor ? Căci, după o scurtă tăcere, fără a întoarce capul spre Adriana, privind departe spre orizontul pe care o lună oportună prindea să-l lumineze, șopti rar, despărțind silabele :

— Da. *Ne rendez pas les hommes fous.* [1]

Adriana ghici o mărturisire în acest răspuns. Sau, oricum, o durere. Și bănuind în cuvintele cîntecului o mustrare ce se adresa intenționat unei umbre iubite, dacă nu chiar ei, îl privi înțelegătoare și plecă încet capul.

Tîrziu, cînd luminile începură să se stingă și cînd, în grupuri rare, lumea se răspîndi spre domicilii, lăsînd în urmă doar grupul misterios al liceenilor rămași să termine ei ultimul ocol al grădinii, Adriana și Paul, precedați de perechea greoaie a soților Dunea, se depărtară cu pasul ezitînd, el petrecîndu-și mîna sub talia ei și fredonînd cîntecul, ea fericită fără să știe bine de ce.

Acasă, Adriana trebui să cedeze patul ei mosafirului. Ea avea să doarmă pe o dormeză, într-un antret care despărțea dormitorul părinților de dormitorul ei. Se dezbrăcă repede, nerăbdătoare să se găscască odată în așternut și să viseze.

Îi plăcea de la o vreme patul. Îi plăcea să-și simtă trupul gol cum se destinde între perne, cum își lenevește mișcările, cum se cufundă în propria lui căldură. Se silea să nu adoarmă ; mai mult decît amețeala somnului, îi plăcea această legănare nesigură, în care își simțea corpul cum ar fi simțit un corp ce, în același timp, ar fi fost al ei și ar fi fost al altcuiva.

Trecea ușor un picior deasupra celuilalt, îl ridica puțin, îl apropia din nou, înfiorată de acest joc întrerupt, pe care numai tîrziu somnul îl oprea.

Adriana era o fată harnică și doamna Dunea o mamă vigilentă. De aceea, dimineața cînd se îmbrăca, grăbită ca să plece la școală, ea nu putea să întîrzie în fața oglinzii, ca să-și măsoare trupul și să se mire de schimbările ce se adăugau ca peste noapte. La culcare însă, cînd oboseala zilei făcea jocul acesta mai puțin conștient și împiedica să se nască oarecari obiecții morale, care altfel ar fi supărat-o, Adriana lua cunoștință de ea

[1] Nu înnebuniți pe oameni (fr.).

și într-un fel de surdă identificare cu cele mai intime celule de viață, simțea cum crește.

Mîna se plimba mirată pe sîn și cuprindea rotunjimi noi, nuanțate. Tot ce Adriana simțea că rămăsese băiețesc în ea, era pintecele : supt, drept și încordat.

Îi fusese teamă în seara aceea că, schimbîndu-și patul, nu va regăsi aceste mici bucurii în așternutul mai aspru al dormezei. Dar după ce se suci puțin sub cuvertură, după ce răvășì pernele și scobi între ele o albie joasă, se culcă liniștită și recunoscu, în calmul acelei destinderi, fericirea ei de fiecare seară.

Paul, care venise cu ei pînă acasă, se scuzase la poartă și ceruse voie să rămînă încă o jumătate oră în oraș.

„Vreau să mă mai plimb puțin. Mă doare capul... și e atît de frumos afară."

Adriana nu înțelese de ce, după plecarea lui, domnul Dunea spusese rizînd, ca și cum ar fi ascultat ceva :

„Ei, tînăr băiatul ! Lasă-l să se ducă. E vremea lui." Ea știa bine că Paul rămînea în oraș ca să uite și să se consoleze, ca să se plimbe trist între salcîmii bulevardului și ca să-și lase fruntea mîngîiată de adierea nopții. Dacă s-ar fi cuvenit, ar fi rămas și ea afară, cu capul descoperit, ca să simtă cum tîmplele i se liniștesc și cum amețeala inimii, surda ei fierbere și nodul de căldură, ce i se urca în gîtlej, se destramă și se pierd odată cu vîntul.

Îl însoțea cu gîndul pe Paul în plimbarea lui și-l aștepta să se întoarcă. Cu ochii deschiși mari în întuneric, urmărea ca într-un vis dublu și ascunsele bucurii ale veghei ei, și imaginea vărului plecat.

Tîrziu, ușa antretului se deschise încet. Paul se strecură ușor pe lîngă perete, cu respirația oprită de teamă să nu trezească pe cineva și intră în odaia alăturată, ale cărei uși rămaseră, ca totdeauna, deschise. Adriana se bucură ca de o bună păcăleală.

„El crede că dorm !"

Și ea nu dormea. Auzi cum dincolo Paul își scotea haina, cum punea încet o gheată pe podea, cum o desfăcea pe cealaltă, auzi lunecarea aspră a stofei pe speteaza unui scaun și zgomotul unui resort de bretele ce se deschideau greu probabil. Auzi mai ales fosnetul cămășii, care era trasă cu oarecare greutate peste cap, dar atît de lămurit încît Adriana avu senzația exactă a acestei alunecări și simți parcă răceala pînzei trecînd și peste umerii ei.

Încercă să facă din toate aceste zgomote mărunte imaginea lui Paul. Cum era ? Cum trebuia să fie ? Fantezia Adrianei nu știuse pînă atunci să vadă nimic precis dincolo de aceste două vorbe : un „bărbat gol". Și nici nu căutase. Lucrurile o preocupau numai atunci cînd intrau în cîmpul ei de vedere, în viața ei zilnică, amestecate cu detalii evidente, exprimate de semne certe. Deșteptăciunea ei nu era nici neliniștită, nici întreprinzătoare ; nu avea inițiativa întrebărilor pe care și le punea. Dacă întîmplarea îi aducea înainte o taină, ea se silea să o dezlege, dacă nu, nu. Adriana nu cunoștea probleme : cunoștea lucruri.

Singurele nuduri bărbătești pe care le văzuse erau ale tatălui ei și al lui Apolo. Pe cel dintîi îl vedea de cînd era mică, în fiecare duminică dimineață, umblînd prin casă în izmene lungi și cu bustul gol, de la lavoar la dulapul cu rufe. Pe cel de al doilea îl știa din manualul de istorie a artelor. Nici unul, nici altul nu fusese vreodată pentru imaginația ei altceva decît erau : domnul Dunea un tată bun, Apolo o statuie.

Dar tînărul bărbat, pe care Adriana îl auzea cum respiră și se dezbracă în odaia alăturată, o surprindea. Se culca în patul ei, se mișca între perne pe care și ea le simțise, ocupa un loc ce îi aparținea. Cum să nu caute forma acelui trup străin, intrat deodată într-o lume a ei ? Căci își dădea seama acum că ocolul strîmt al patului ei, acele două-trei perne, acele gratii de alamă, după strălucirea cărora ghicea dimineața ora, acea scoarță aspră de perete făceau cu adevărat o întreagă lume, cu senzații, cu semne și simboluri care îi aparțineau.

Degetele ei știau și pe întuneric să urmărească desenul pe covor, coapsa ei simțea și în somn cutele cearșafului, pulpa iubea mîngîierea zgrunțuroasă a peretelui, gîtul recunoștea după moliciune pernele.

Cît de netedă era pielea omului care dormea acum acolo în toropeala acelor lucruri ? Trunchiul lui se subția la fel sub coșul pieptului și se lărgea la fel pe șolduri ?

Adriana încercă să vadă, se silea să-și închipuie. Nu era nici o tulburare în acest efort de imaginație : simplă curiozitate. Construia în gînd corpul bărbatului de dincolo, cum ar fi desenat un model pe gherghef. Și cînd, după ce trecînd de limitele decente ale anatomiei, încercă să

supli ească lipsa ei de informație cu ajutorul cîtorva presupuneri probabile, dacă se încrunta era mai puțin din cauza pudoarei ei contrariate, cît din cauza curiozității nesatisfăcute. Jocul închipuirii ei era de astă dată cu totul dezinteresat.

Adriana avea la ora aceea, în pat, aceeași expresie de dezolare pe care ziua o avea cînd trebuia să dezlege o problemă, în fața caietului de aritmetică : o cută scurtă se adîncea între sprîncene.

Între aceste presupuneri abstracte, Adriana fu surprinsă de amintirea parfumului, pe care îl respirase lîngă Paul. Avu aceeași plăcere curioasă, simți că aceeași tărie pe care nu o poate defini îi dilată din nou nările, îi umple gura și îi adîncește respirația. Ghici între gustul aspru al tutunului și nuanța acidă a unei colonii proaste, un miros animat de sudoare bărbătească. De cum izbuti să afle ce anume lucru era străin în această aromă, se adînci pasionată în căutarea ei, își ascunse capul în perne și o gustă încet, prelung, cu întreruperi scurte ce îi măreau plăcerea, cu întîrzieri voluntare și ocolite.

Deschise brațele și, o clipă mai tîrziu, sfîrși în somn gestul început.

*

A doua zi dimineața, Paul, care se trezise tîrziu, o găsi pe Adriana în curte, scriind într-un caiet de școală ceva.

Se apropie de ea neobservat, se aplecă din spate ținîndu-și răsuflarea și cu o mînă îi fură brusc caietul dinainte. Fata scoase un țipăt scurt. Rămase un moment încremenită și pe urmă se aruncă asupra vărului ei.

— Nu, nu, te rog, te implor, dă-mi-l înapoi. N-ai să-l citești, nu trebuie să citești, nu vreau, jură-mi că n-ai să-l citești.

Vorbea repede, aproape fără să-și dea seama de ce spunea. Era palidă, ochii îi erau aprinși, mîinile rugătoare, trupul agitat. Paul nu înțelegea nimic. Încercase să glumească și mica lui glumă stîrnise o disperare, pe care nu o așteptase, care îl încurca și pe care nu știa cum să o calmeze.

Puse caietul pe masă, fără să-l privească și încercă să se scuze.

— Dar, Adriana, n-am vrut decît să glumesc...

Îi fu mai ales rușine de doamna Dunea, care, la strigătul fetei, ieșise din casă și rămase uimită în prag privind scena. Încercă să-i explice și nu știu cum. Putea să-l creadă vinovat și nu era. Se grăbi să stabilească răspunderile.

— Nu eu... n-am știut... ea...

Cearta fu curmată de domnul Dunea, care se întorcea din oraș, bine dispus. „Aide ! aide !“ se mulțumi el să spună după ce cazul îi fu expus și pacea fu restabilită. În timpul mesei Adriana păstră încă o tăcere jignită, rar întreruptă de un sughiț de plîns. Dar mai tîrziu, redeveni bună, încercă să-i arate lui Paul că nu mai e supărată, îi surîse cu melancolie. Ceea ce îi dădu acestuia dreptul de a redeveni glumeț și a-i cere o sărutare. Cererea fusese dezinteresată : era o tachinerie de familie, un joc „de-a verii“ pe care el îl juca distrîndu-se, fără intenții.

Adriana însă tăcu, plecă capul și pe urmă, cu o voce stinsă, în timp ce îi strîngea mîinile ca pentru o despărțire, răspunse :

— Nu, nu acum, nu se poate, nu trebuie.

Paul nu era prea atent. De aceea această abundență de protestări nu îl surprinse. Renunță pur și simplu. Dar Adriana știa cît trebuie el să sufere. Ar fi vrut numai să-i arate că ea este alături de el, că îl înțelege, că îl iartă, că îl iubește poate. Se apropie de pian, îl deschise, aprinse cele două lumînări electrice (era ziuă încă, dar lumina pală a becurilor i se păru potrivită) și porni să cînte rar — fiindcă nu cunoștea notele — romanța din seara trecută. Era, în intenția ei, o probă evidentă.

Paul o înțelese probabil căci, din vesel cum era, deveni deodată grav și atent. Adriana remarcă tulburarea vărului și continuă să cînte, gîndind : „ce fire sensibilă !“

În realitate nu romanța îl impresiona pe Paul și poate nici amintirile eventuale legate de ea, ci figura palidă a verișoarei lui, buzele ei obosite, ochii aprinși și adînci, prea grei pentru acel obraz de copil. Între lumînări, cu părul căzîndu-i pe spate, cu mîinile arcuite asupra clapelor, ea îi amintea o gravură veche de pe coperta unui roman, pe care îl citise sau îl văzuse într-o vitrină, nu-și mai aducea aminte unde. Imaginea

aceasta îl încurca. Cunoștințele lui despre femei erau simple și exacte : femeile pe care le avusese în viața lui de student frumos la București nu aveau nimic de-a face cu romanele, cu enigmele și îndoielile. Începea în sfîrșit să simtă că e în casa aceea un aer apăsător și străin, o chemare obscură, o căutare și un efort către ceva intens și exasperat și vag... Revedea scena de dimineață, disperarea nemotivată a fetei, țipătul ei, mîinile ei tremurătoare și mai ales ochii aceia mari, care dogoreau acum în lumina galbenă a becurilor, cu aceeași putere pe care o avuseseră dimineața în alba bătaie a soarelui. Și îi fu frică.

Nici o îndoială că era iubit.

(Se privi în oglindă și își aprobă înfățișarea.)

Dar ce lucru misterios se ascundea în această dragoste, ce taină, ce extaz lunatic ?

„Trebuie să știu tot", își spuse. Trebuia mai ales să știe ce lucru anume cuprindea caietul de dimineață. Acolo avea să găsească dezlegarea și, poate, liniștea. Căci, deși măgulit, se temea de violența acestui amor, pe care simpla lui prezență de o zi și jumătate îl deștepta în inima unei fecioare.

Îi fu ușor, seara, să găsească în sfîrșit caietul și să-l citească. Sub cuvînt că trebuie să pună la punct diverse acte, pe care avea să le depună a doua zi la tribunal, el se închise în odaia Adrianei. Observase în timpul zilei că fata ascunsese caietul într-un ghiozdan. Odată singur, Paul căută documentul, îl recunoscu după coperțile lui verzi și îl ținu cîteva clipe în mîini, fără să-l deschidă. Pe urmă, curajos, gata să înfîmpine orice mărturisire, întoarse coperta.

Era un caiet de dictando, cu marginile liniate cu cerneală roșie, cu foile scrise numai pe o pagină, cu titluri mari și citețe. Paul citi sus în capul întîii pagini *Științe naturale*.

Întoarse nervos cîteva foi și găsi în fine paginile scrise dimineața : cerneala era încă albastră, iar în mijlocul foii rămăsese o pată mare, pe care o făcuse el, cînd îi smucise caietul.

Citi repede, într-o suflare :

„Omul este un mamifer biped. Mamiferele nasc pui vii. Toate mamiferele sînt vertebrate..."

Nu-i venea să creadă. I se părea că nu înțelege. Primul lui gînd fu : „își bate joc de mine". Cu vremea se liniști însă și redeveni rezonabil. Își aminti că el are 23 de ani și ea 15, își aminti de noaptea dinainte, cînd rămăsese singur în oraș (aici surîse), își aminti că la București îl aștepta patul lui Mimi și pasiunea ei neîndoielnică, își aminti în sfîrșit că Adriana poartă pantofi cu tocuri joase. Ultima constatare îl readuse cu totul la realitate. „E o copilă", spuse și porni să lucreze.

Luni dimineața, Adriana avu la școală succesul așteptat. Toate fetele o întrebau. Chiar Cecilia Coteanu, fără să se adreseze direct, luă parte la admirația clasei, atestînd cu glas tare :

— E un tînăr foarte frumos.

Adriana le răspunse tuturor cu modestie. Numai cu Margareta vorbi mai pe larg. Avea nevoie de sfatul ei. Îi spuse că n-a dormit toată noaptea de neliniște. Îi era teamă de ce se putea întîmpla. Își da seama că era iubită cu pasiune și nu știa dacă trebuie să răspundă. El i-a cerut o sărutare. Ea a refuzat, desigur, dar Dumnezeu unul știe cu ce durere. El ar putea să creadă că din răutate sau capriciu. Tot timpul zilei a fost trist. Seara, s-a închis singur în odaie, spunînd că lucrează, dar ea vedea bine că asta nu e decît un pretext. Cine știe dacă nu se va întîmpla o prostie.

Sîmbătă noaptea, a umblat tîrziu prin oraș. Azi-dimineață, l-a văzut palid și necăjit. Abia i-a spus bună ziua, abia a privit-o. Ce să facă, ce să facă...

— Îl iubești ? întrerupse Margareta lunga plîngere a prietenei ei.

Adriana tăcu.

— Te întreb dacă îl iubești.

— Da.

Era un „da" mic, vinovat.

- Atunci, dacă-l iubești, nu-l lăsa să sufere. Sărută-l.

Și pentru că Adriana păru speriată:

— Eu, în locul tău, așa aș face.

Urmă o mică scenă de jurăminte și îmbrățișări. Adriana se despărți de Margareta, liniștită ; ultimele ei opuneri morale fuseseră înfrînte. Se va lăsa în voia lucrurilor.

*

Acasă nu-l găsi pe Paul. Domnul Dunea trimisese din timp vorbă că vor dejuna amîndoi în oraș, fiindcă trebuiau să fie între 12 și 2 la tribunal. Mulțumită intervenției domnului Dunea, Paul încheiase o tranzacție cu debitorul tatălui său și acuma urma să retragă acțiunea. Adriana îl aștepta cu oboseala calmă, care urmează unei mari tensiuni.

Cînd îl văzu pe fereastră, venind dinspre capul străzii, nici nu se osteni să-i facă semn. Îl privea cum înaintează și sufletul ei creștea ca un peisaj de cinematograf, cînd obiectivul se apropie.

Paul era fericit. Prima lui „cauză" reușise. La telefon, tatăl lui, căruia îi comunicase rezultatul, îi spusese textual :

„Dragă Paul, sînt mîndru de tine".

Doamna Dunea, ascultînd istorisirea acestora, lăcrima. Adriana tăcea cu seriozitate. Așteptă să rămînă singură cu el, se apropie, îi puse o mînă pe umăr și îl privi lung.

— Și eu sînt mîndră de tine. Sărută-mă.

Paul, pe care cele din seara trecută îl liniștiseră cu totul, luă vorbele ei drept o glumă și, vesel cum era, o strînse tare în brațe, făcu doi-trei pași de dans fredonînd un fox-trot și pe urmă o sărută.

Simți cum mîinile fetei alunecă de pe umerii lui și cad. Răsuflarea ei adîncă îi mîngîie obrazul lui aspru ca un abur depărtat. Cînd ridică privirea, băgă de seamă că ține în mîini un trup inert : fața Adrianei era palidă, buzele umede păstrau un surîs nesigur, ochii întredeschiși căutau ceva dincolo de el. O aruncă brusc ca pe un obiect, așa cum arunci o lampă care ia foc în mîinile tale. Era o mișcare brutală, instinctivă. Nici el, nici Adriana nu-și dădură seama. Se găsiră, unul în fața altuia, străini.

Peste două ceasuri, Paul era în tren.

Dimineața spusese că va rămîne pînă spre sfîrșitul săptămînii, ca să se odihnească. Acum găsise repede un pretext oarecare, idiot, neverosimil, își strînse lucrurile și își luă un rămas bun sumar.

Pe urma lui, Adriana rămase frîntă.

Mai avu puterea să-i scrie cîteva rînduri Margaretei și să i le trimeată. Biletul era semnat : „A ta nenorocită prietenă, Adriana".

Pe urmă se așeză la fereastră. Se înserase. Pe stradă treceau rar oameni, pe care nu-i cunoștea. Un ofițer. Un domn cu umbrelă. De departe, se auzea strigătul unui iaurgiu.

În curte, doamna Dunea îi spunea servitoarei să ia jumătate kilogram, dar să-l guste dacă nu e acru.

PARTEA A DOUA

CAPITOLUL I

Recepție la prefectoreasă

ÎNTR-O DIMINEAȚĂ DE DUMINICĂ, dinspre sfîrșitul lui octombrie, doamna Dunea primi o vizită care emoționă întreaga stradă și scoase vecinele pe la porți : doamna Rozalia Donciu, soția prefectului, cobori din automobilul prefecturii.

Gazda fu surprinsă, dar o primi cu simplicitate.

— Nu știam că v-ați întors. Toată lumea vă credea la Paris.

— Într-adevăr, m-am întors alaltăieri. Ar fi trebuit să rămîn acolo toată iarna, dar de cînd cu nenorocita asta de prefectură, care a căzut pe capul nostru din senin, Constantin n-a mai fost în stare să-și vadă de treburi singur și mi-a telegrafiat să viu.

Doamna Donciu avea o familiaritate protectoare. Spunea „Constantin" în loc de „soțul meu" sau „domnul prefect", dar avea în același timp un mic surîs, care trebuia să păstreze distanțele și formele. Doamna Dunea nu prinse nuanța și fu măgulită.

După un sfert de oră de conversație, în care timp vizitatoarea se opri la generalități asupra Parisului, asupra educației și asupra copiilor, ea ajunse la scopul vizitei și îl expuse practic, scurt. Era una din subtilitățile politice ale Rozaliei Donciu, aceea de a vorbi cu abundență despre cîte în cer și pe pămînt și de a aborda pe urmă brusc chestiunile dificile. Le dădea astfel un aer de amănunt, prevenind neplăcerea unui refuz.

„Știi, chestiunea asta, în fond, n-are nici o importanță", părea că spune. De astă dată faptul era următorul : ea adusese de la Paris o profesoară de pian pentru fiica ei,

Elisabeta. Franțuzoaica nu primise să vină, decît cu condiția de a i se garanta ore multe și bine plătite. Doamna Donciu i le promisese și acum încerca să aranjeze lucrurile.

Îi explică doamnei Dunea că nu era admisibil ca fetele de bună condiție din oraș să fie reduse la cursul de pian de la Notre Dame și că o bună educație fără muzică nu se poate. Se gîndise ea din primul moment la fata doamnei Dunea, pe care o știa talentată. Dealtminteri, dorința ei fusese ca noua profesoară să aibă numai cîteva eleve, dar din cele mai distinse. Pentru ca toată lumea să facă cunoștință și pentru ca să se stabilească orele de lecții, ea a convocat pe duminica viitoare, în casele ei, pe toți părinții interesați cu copilele lor.

Nu aștepță nici un răspuns, nici o aprobare. Îi spuse doamnei Dunea că o va aștepta duminica viitoare („o să luăm ceaiul împreună") și plecă surîzătoare. Operația continuă în același fel, zilele următoare, în cîteva din cele mai bune familii.

Astfel *mademoiselle* Aurore Vital făcu, duminica următoare, cunoștință cu elevele ei, în salonul familiei Donciu.

Erau de față Cecilia, galbena Lucreția, Adriana, Elvira, Margareta — strînse toate pîlc pe un divan, șoptindu-și din cînd în cînd un cuvînt, chicotind sau dîndu-și discrete lovituri cu cotul. Vizita aceasta era un eveniment. Așadar, aici primea Elisabeta Donciu, aici aveau loc acele elegante ceaiuri, la care nimeni nu știa anume ce se face, fiindcă nimeni din această lume modestă nu era invitat, aici se dansau ultimele dansuri și se cîntau ultimele romanțe venite de la București. Casa aceasta cu geamuri mari și cu o lungă poartă de fier negru, pe lîngă care fetele treceau dinadins duminicile spre seară, ca să audă, cel puțin, prin ferestrele deschise, zgomotul vesel dinăuntru, glasurile tinere care acopereau sunetul pianului, tăcerile scurte ce urmau hohotelor de rîs, casa aceasta de legendă era aci sub ochii lor : umblau prin ea, priveau tablourile de pe pereți, puteau să atingă clapele pianului. Pînă atunci nu știuseră decît lucrurile vagi, pe care Cecilia le afla de la Gelu și le povestea apoi lor.

Elisabeta Donciu fusese totdeauna, pentru ele, o ființă ciudată pe care încercau să o disprețuiască, dar pentru care, în sinea lor, aveau un respect și o rezervă nemărturisită. Își aminteau de vremea în care ca era încă la

școală ; în recreații, trecea pe lîngă ele, mîndră, absentă, mai înaltă în șorțul de uniformă decît era, mai brună poate și mai frumoasă. De doi ani părăsise școala și de atunci prestigiul acesta crescuse. O vedeau uneori pe stradă, la fel de neatentă, la fel de visătoare, ducînd totdeauna în mîinile ei înmănușate un lucru de nimic, din care făcea ceva grațios, simplu și cuceritor : un pachețel alb, o carte, o poșetă, o floare. Portretul ei de la balul studenților din iarna trecută, cînd se costumase în zînă a zăpezii, era încă expus în vitrina fotografului pe Strada Mare. Și cine nu-și amintea de rochia neagră pe care o purtase la serbarea de binefacere din grădina publică ?

La toate acestea se gîndeau fetele ascultînd lungile cuvinte de introducere ale doamnei Donciu. Atenția lor era îndreptată spre marea ușă din fund : are să intre pe acolo ? are să vină ? de ce întîrzie ?

Între timp se servise ceaiul. Cucoanele discutau animate, se minunau de tot ce le povestea amfitrioana, admirau serviciul de ceai, admirau prăjiturile... Se crease un fel de intimitate, pe care prefectoreasa o prezida cu îngăduință.

Fetele așteptau mai departe și se întrebau dacă nu trebuie să renunțe a o mai vedea cînd, într-un tîrziu, ușa se deschise mare și Elisabeta Donciu se arătă surîzătoare în prag.

— Vă rog să-mi iertați, doamnelor, întîrzierea, dar am sus la mine cîțiva musafiri și a trebuit să le țin de urît.

Intră. Era urmată de Getta Nelizaratos, grecoaica aceea frumoasă, și de Gelu. Purta o rochie lungă de mătase neagră, simplă, cu mîneci lungi. La mîna stîngă lucea un lanț subțire de argint : era singura ei podoabă.

Schimbă cîteva vorbe cu *mademoiselle* Vital, răspunse modest la întrebările pe care i le puneau, toate deodată, cucoanele („Parisul ? Da, e frumos“ și pentru că răspunsul nu satisfăcea pe nimeni : „E chiar foarte frumos“), ridică grațioasă batista pe care o scăpase una din doamne și, la mulțumirile ei confuze, răspunse că nu e nimic. Abia după cîteva minute se întoarse către colțul unde se aflau fetele și se apropie de ele.

Le mîngîie pe toate, le spuse că s-au făcut mari, că s-au făcut frumoase, că aproape nici nu le mai recunoștea.

— Dar voi vă mai amintiți de mine ? La școală, în recreații, cînd vă dădeam poze, cînd veneam la voi în clasă să țin liniște, atunci cînd *sœur* Denise a fost rău bolnavă ? Dar *sœur* Denise ce mai face ? Pe cine iubește acum ? Pe tine, Lucreția ? Frumos.

Vorbea cu toate deodată și nu aștepta răspunsul nici uneia. Se întoarse către bruna Nelizaratos :

— Vezi, Getta, ne-au luat locurile. Și noi îmbătrînim.

— La 20 ani, întrerupse Gelu, care rămăsese la o parte, răsfoind o carte luată de pe etajeră.

Elisabeta rîse veselă.

— A, pe tine te uitasem. Nu cunoști pe aceste dudui. Vino să ți le prezint.

Și luîndu-l de mînă, îl duse în fața divanului și îi numi pe rînd pe fiecare din fete.

— Și acum, eu mă duc. Mă așteaptă sus musafirii mei. Vi-l las pe Gelu, dar vă rog să nu mi-l țineți mult. Vino, Getta.

Ieși din odaie simplu, modest, așa cum intrase, dar nu fără un vag aer de principesă, care descinde o clipă din locurile ei și se întoarce pe urmă înapoi.

Rămase singure cu Gelu, fetele îl ascultară bucuroase. Puteau să fie cu el mai puțin stingherite, rămînînd totuși încă sub impresia scurtei treceri a Elisabetei. Băiatul era volubil și fetele, binevoitoare, răspundeau. Numai Lucreția Ginulescu și Adriana Dunea tăceau. Lucreția tăcea din vocație. Adriana din indignare. O supărase întîi felul Elisabetei de a le mîngîia, de a vorbi cu ele protectoare, de a le privi înduioșată. Faptul de a fi împărțit odată bomboane în curtea școlii, gîndea Adriana, nu îndreptățește pe nimeni să ți se adreseze fără să se recomande. Ea aștepta cu interes momentul în care cineva avea să le pună față în față și să facă prezentările cum se cuvine : domnișoara Dunea, domnișoara Donciu. Or, această scenă, pe care și-o imaginase cu o zi înainte, de atîtea ori și atît de precis, se transformase într-o mîngîiere glumeață pentru copii. Și o revolta pe urmă chipul în care ele, toate, fuseseră prezentate lui Gelu.

„Nu le cunoști ? Vino să ți le prezint.“ Adriana își amintea vorbele acestea și, uitîndu-se la băiatul de liceu care stătea acum în fața ei, blond, slab, urît în uniforma lui de școală, cu ochii verzi, cu fruntea mică, se întreba dacă Elisabeta nu voise să-și bată joc de ele sau dacă

nu-i socotea, și pe ele și pe el, prea copii, ca să mai păstreze anumite forme de politeță. Îl fixă ostilă și, la cele cîteva vorbe pe care i le adresă, ea răspunse scurt cu da sau nu.

Pe urmă Gelu se ridică, își ceru scuze și plecă din odaie. Se auziră pașii lui repezi pe o scară ce urca probabil spre apartamentele Elisabetei, se auzi din depărtare o ușă care se închidea zgomotos și, metalic, slab, sunetul unei plăci de patefon.

CAPITOLUL II

Zile de iarnă

REPUTAȚIILE SE STABILESC LESNE

la D... În scurtă vreme Gelu deveni un personaj. Faptul de a fi fost văzut în intimitate în casa prefectului era un titlu de glorie prețuit deopotrivă de fiice și mame. Dacă fetele vedeau în prezența lui lîngă Elisabeta Donciu dovada unei pasiuni ascunse, cucoanele prețuiau acest fapt pentru seriozitatea și bunul renume ce le presupunea. „Trebuie să fie un băiat de treabă", își spuneau ele.

În fond, nimic altceva nu îndreptățea bunele relații cu familia Donciu. Rudenia lor era destul de vagă și mai ales nu era un titlu sigur. Mai erau rude de-ale prefectului prin tîrg, între altele chiar părinții Ceciliei, dar toate fuseseră ținute la o parte, în umbră.

Gelu fu deci scos din rîndul liceenilor scandalagii, care tulburau liniștea serilor de vară în centru sau împiedicau spectacolele de teatru, și intră în stima publică.

Adriana trebui să accepte această judecată a orașului. Îl întîlnea aproape în fiecare zi la prînz, cînd se întorcea de la școală și îi plăcea salutul lui serios, larg. Nu era niciodată singur. Trecea cu toți camarazii lui obișnuiți, într-un grup gălăgios. De cîteva ori, îl zărise seara umblînd pe strada lor cu Victor Ioanid și mai ales cu Buță, cu pași rari, oprindu-se pe la colțuri, absorbit în nesfîrșite discuții. Adriana se întreba ce or fi avînd ei să-și spună în ploaie, în serile acelea de noiembrie, cînd străzile erau triste și cînd în casă primul foc aducea

căldură și lene și ceva nedesluș.t ce s-ar fi putut chema fericire.

Ea rămînea la fereastră surizătoare și calmă. Lecțiile erau făcute, în odaia alăturată se punea masa, teracota era caldă și afară ploua.

Într-o după-masă, îl întîlni într-o librărie. Ploaia îi surprinsese acolo și îi ținea în prag. Schimbară atunci cîteva cuvinte despre școală, despre anotimp, despre Cecilia.

— O iubești, nu-i așa ? îl întrebase ea.

— Eu nu pot să sufăr fetele. Cu atît mai puțin cînd îmi sînt verișoare.

— Ești rău.

— Sînt.

Cînd, a doua zi, Adriana îi povesti Ceciliei convorbirea aceasta, ea îi răspunse fără surpriză.

— Așa e el. Spune că nu ar schimba nici una din toate cărțile lui pentru toate fetele din lume și că, afară de Elisabeta Donciu, n-a cunoscut nici o fată care să fie mai deșteaptă decît un scaun. Da' eu nu mă supăr. E un băiat bun și uneori îmi ajută să-mi fac lecțiile. Ții minte compoziția mea despre : „Cum am petrecut vacanța ?" El mi-a făcut-o.

Cu ce știa din cărți, Adriana citi în cinismul acestui dezamăgit din a șasea clasă de liceu un amor neîmpărtășit. Nu i se părea probabil numele Elisabetei Donciu, fiindcă era mult mai în vîrstă decît el. Trebuia să fie o poveste ascunsă. Imagina o dramă teribilă, ceva neclar și fatal, o scenă decisivă în care Gelu juca rol de victimă și după care el făcuse jurămînt să nu mai creadă în femei. Asta o făcea să se înduioșeze asupra propriei ei soarte și să-și aducă aminte că și ea a avut o dragoste și dezamăgiri.

„Dacă ar ști el !" Dar pentru că nu putea să știe, ea se mulțumea să-l privească cu melancolie cînd trecea pe lîngă el, pe stradă. Ar fi vrut să-i cunoască mai de aproape povestea, căci nu era nici o îndoială că avea una. Ce ascundea el în discuțiile lui nesfîrșite, seara, în ploaie ?

Ce făcea el vara trecută în grădina publică, noaptea tîrziu, cînd rămînea cu prietenii lui, singuri după plecarea tuturora ? Ce vorbea el ceasuri întregi joia după-amiază, cînd își chema prietenii în mansarda prefecturii ?

Cecilia îi povestise despre acest din urmă lucru și ea, curioasă, nu se sfii să-l întrebe odată.

— Foarte simplu, domnișoară Dunea, foarte simplu. Astă-primăvară, cînd a murit Dobrescu-Dinceni, nu știu dacă mai ții minte, a lăsat vreo 2 000 de cărți. Nu s-a ocupat nimeni de ele și nu știu cine le-a îngrămădit sus la prefectură, în mansardă. Eu am cerut voie unchiului să umblu pe acolo, să citesc. Mi-a dat voie, mi-a dat și cheile mansardei. E liniștit și comod. Ne întîlnim acolo uneori să stăm de vorbă cîțiva prieteni.

Adriana răspunse că e interesant, că nu e nimic pe lume mai pasionant decît literatura și că ar lua și ea bucuroasă parte la întrunirile lor. Ar putea să vie, de exemplu, cu Cecilia.

— Nu, domnișoară. Lucrurile astea nu sînt pentru fete, îi spuse el privind-o în față, fără să surîdă.

Adriana fu supărată. Înțelegea ea răzbunările unui dezamăgit, dar își spunea că nu e ea făcută să răspundă de greșelile genului femeiesc. Se hotărî să nu-i mai vorbească. Cîteva zile mai tîrziu însă, se întîlniră la cinematograf și, cînd fu să plece, el se apropie de ea și plecînd capul îi privi atent ochii sub borul gamenului.

— Vezi, domnișoară Dunea, ai plîns. Și zilele trecute, cînd ți-am spus că sînt lucruri care nu-s făcute pentru fete, te-ai supărat. Dumneata plîngi la cinematograf! Și nici măcar nu te ascunzi!

Adriana nu știa de ce nu se supără ea odată pentru totdeauna sau de ce măcar nu-i răspunde la aceste repetate impertinențe, așa cum se cuvenea. Se găsea în fața lui puțin intimidată.

*

În timpul vacanței de Crăciun, Adriana îl întîlni de cîteva ori acasă la Cecilia și toți trei petrecură cîteva după-amiezi împreună. El locuia în vecinătate. O curte lungă și un gard scund de viță, acum înzăpezit, despărțeau casa lui Gelu de casa Ceciliei. Cînd Adriana venea în vizită, amîndouă fetele îl strigau de la fereastră. El deschidea ușa, le făcea semn de la fereastră și pe urmă traversa curtea, fără palton, cu mîinile în buzunare, de ajungea înghețat și cu ghetele pline de zăpadă. Era o iarnă grea, cu zăpezi mari, cu vînturi aspre.

Apa înghețase de mult în vale, spre Vii. Orașul se oprea uneori din mersul lui obișnuit și rămînea nemișcat. Străzile erau deșarte, prăvăliile pe Strada Mare goale, ferestrele caselor înghețate și opace.

În casă, după-amiezile erau calde și lenețe.

Adriana, venită în vizită la Cecilia pentru două ceasuri, nu mai îndrăznea să se întoarcă acasă.

Gelu era atunci mai tot timpul cu ele. Luau ceaiul în odaia mică a Ceciliei, în jurul unei măsuțe scunde. Vremea trecea încet acolo. Cînd aveau ce să-și spună, vorbeau bucuroși. Cînd nu, tăceau și nici unul nu era stingherit de aceste lungi pauze. Era o tăcere care îmblînzea ultimele asprimi ale lui Gelu. Fetele cîntau la pian sau povesteau istorii de la școală, sau o imitau pe *m-elle* Vital. El le întrerupea uneori cu un cuvînt scurt, pe care îl spunea răspicat și cu severitate. Avea un ris scurt care putea să jignească și ochii lui sclipeau atunci răi. Numai dacă venea vorba despre Elisabeta Donciu, tăcea sau se mulțumea să aprobe ceea ce se spunea. Mai bucuros schimba grăbit vorba, căutînd alt subiect. Îi făcea plăcere să-și vorbească de rău, dar cu vădită prietenie, camarazii.

— Nu-l cunoști pe Buță? Nici să nu-l cunoști: pe dumneata, care ești o fată cuminte, te-ar scandaliza. Doarme ziua și umblă noaptea. Bea cinci litri de apă pe nerăsuflate și suportă douăzeci și cinci de pumni pe pieptul gol. Știe pe dinafară *Teoria ondulației universale* de Vasile Conta și a rămas de patru ori la examenele de capacitate. La vară, are să rămînă pentru a cincea oară.

Adriana îl văzuse de cîteva ori pe acest Buță, scurt și gros, cu capul îndesată bine în cap, ascunzînd parcă totdeauna ceva în pardesiul lui larg, fără culoare și fără formă. Știa că e străin de oraș, că venise de vreo doi ani să treacă examenul[1] de intrare în cursul superior, pe care nu-l încă putea trece la liceul lui din Brăila, de unde fusese eliminat.

...În hanul care se înțepenise în tîrg, întîlnirile acestor trei, lîngă o sobă caldă, continuau la fel, fără întîmplări mari, fără vești dinafară. Anotimpul îi des-

[1] În original: examenul.

părțica de oraș, de prieteni, de cunoscuți și [îi] aduna acolo la adăpostul zilelor ce treceau totuși. Gelu pleca uneori în oraș, în căutarea prietenilor lui, dar se întorcea înghețat și plictisit. Lungile lui plimbări de seară frigul le suprimase. Astfel toți trei reveneau în odaia Ceciliei sau în odaia Adrianei — căci Gelu venea acum regulat în casa Dunca, unde cîștigase simpatia doamnei Dunca.

Se învățaseră atît de bine unul cu prezența celuilalt încît se întîmpla s-o uite.

Fiecare făcea ce voia : Gelu citea, Cecilia lucra, Adriana își repeta exercițiile la pian. Din cînd în cînd, cineva dintre ei tușea, sau spunea un cuvînt, sau întorcea o filă de carte : astfel își aminteau o clipă că sînt împreună și pe urmă continuau să-și vadă fiecare de gîndurile lui.

Numai Gelu, cîteodată, se ridica brusc, își lua paltonul și se scuza.

— Trebuie să mă duc. Am treabă.

— Se duce la Elisabeta, spunea Cecilia.

El nu răspundea nici da, nici nu și era bucuros să nu i se ceară explicații.

A doua zi, se regăseau.

CAPITOLUL III

Evadarea

PRIETENIILE LUI GELU ERAU VAgabonde. Avea nevoie de libertatea străzii, de nepăsarea plimbărilor lungi, de spațiul și lumina de afară. Dincoace de o fereastră închisă, el devenea potolit și calm. Dar pe stradă își găsea vioiciunea, gesturile repezi, cuvintele tari. Pe stradă își cunoscuse prietenii, se certase cu ei, își povestise isprăvile și aflase altele noi. Acolo îl găsise într-o zi pe Buță între doi pungași, jucîndu-și ultimii bani la arolul și arișca, îl ghicise dintr-un neam cu el și îl dusese cîteva ceasuri, prin tîrg, lîngă el, încercînd să scoată din adînca lui lene un cuvînt. Acolo îl ajunsese din urmă într-o seară chemarea neconvinsă a unei femei, care îl strigase din obișnuință și din brațele căreia ieșise, un sfert de ceas mai tîrziu, murdar și ne-

dumerit. (Asta e tot ?) Acolo, pe străzi, crescuse și începuse să gîndească : avea nevoie de mirosul salcîmilor putrezi sau verzi, de bătaia ghetelor pe caldarîm, de vocile trecătorilor, de culorile violente ale firmelor.

De aceea, cînd primăvara veni să desfunde — tîrziu în acel an — ulițele și să descleștеze viața orașului, Gelu, obosit de o iarnă petrecută în casă între două fete, fugi fericit să respire, să se miște, să vorbească. Drumul era noroios în vale, spre cele două Vii : apele abia se dezghețaseră, balta era inundată, sălciile umede. Dar soarele se amesteca în această mare mlaștină și atîta îi ajungea lui Gelu și prietenilor lui regăsiți. Aveau să-și spună nenumărate lucruri, să-și comunice isprăvi și întrebări. Între Viia vie și Viia moartă, își regăsiră colțul de insulă unde obișnuiau să-și oprească plimbarea, pornită de sus, din oraș. Rămîneau acolo ceasuri întregi și pe urmă se întorceau către seară, prin străzi mărginașe, obosiți, pasionați, neatenți la tot ce se întîmplă împrejur. Erau trei : Gelu, Victor Ioanid și Buță.

Gelu devenea deci nevăzut. Cursele lui nesfîrșite nu-l duceau pe lîngă ferestrele fostelor lui prietene din urmă. Adriana îl mai întîlnea uneori pe bulevard, la amiază, cînd ieșea de la liceu, dar totdeauna însoțit de Victor.

Trecea pe lîngă ea ca pe lîngă o străină și nici nu oprea din vorbă, cînd își scotea șapca să o salute. Fetei în păru rău, dar se resemnă. Primăvara îi aducea alte triști. Regăsise odată cu anotimpul ceva din vechea ei melancolie, același sentiment de plăcere, de presimțiri și dorințe neclare. Dacă ochii i se umezeau fără motiv, dacă își simțea pleoapele grele de nu știa ce toropeală, dacă își simțea sub rochie sînii înfiorîndu-se de propria lor rotunjime, fata nu înțelegea nimic, nu aștepta nimic.

Gelu era o amintire ca atîtea altele.

*

Dar se întîmplă în curînd în oraș un eveniment care schimbă neașteptat mersul lucrurilor.

Victor Ioanid dispăru într-o bună zi de acasă.

Vestea se răspîndise numai printre cunoscuți. Nu trebuia să se afle nimic la liceu, unde întîmplarea ar fi avut urmări serioase. Alarma și cercetările se făceau în cerc

închis. Bolnav de ochii lumii, băiatul era căutat de emisarii familiei prin orașele apropiate. Trecuseră opt zile de la evadare și nimic nu părea să vină în ajutorul căutării.

Adriana bănuia că Gelu trebuie să știe. Cunoștea prietenia celor doi băieți și își spunea că o hotărîre mare nu putea fi luată decît printr-o învoială comună.

Îl opri de aceea o dată pe Gelu în stradă și îl întrebă :

— Ei bine, ce vești ai de la prietenul dumitale Ioanid ?

— Nici una, răspunse el scurt și plecă.

Dar brutalitatea răspunsului nu o descurajă pe fată. Chiar a doua zi, întîlnindu-l pe Gelu, îl opri iar.

— Știu bine că nu se poate vorbi omenește cu dumneata. Răspunzi pe dos și faci tot posibilul ca să fii dezagreabil. Reușești foarte bine dealtfel. Vreau totuși să-ți spun că pe mine nu m-ai păcălit și că dacă nu știu unde este Victor, știu cel puțin cine ar putea să ne spună unde e. Dumneata, de exemplu.

Aștepta curioasă efectul vorbelor ei, dar Gelu nu păru deloc surprins. Mergea lîngă ea, puțin neatent, puțin necăjit.

— Ai ales un moment potrivit, duduie Adriana. Uite, am să-ți spun. E inutil poate și e copilăros să-ți vorbesc tocmai dumitale, dar istoria asta a început să mă plictisească. Tot are să sfîrșească ea odată : cine știe ? poate ai să ne dai o mînă de ajutor. Trebuie numai să fii discretă. Îmi promiți ?

— Da.

— Atunci, uite : știu unde e Ioanid.

Adriana abia tresări. Asculta cu o gravitate de băiat : încruntată, fără gesturi de prisos, fără nerăbdare. Și află astfel tot.

Gelu îl găsise pe Victor la sfîrșitul iernii cu desăvîrșire schimbat. Întunecat, neîncrezător, ascuns. Lipsea de la școală, nu învăța, nu citea nimic. Încercase de cîteva ori să-l trezească din această toropeală. Primise răspunsul unui om frînt, care renunțase la viață. Odată îl surprinsese singur între cele două Vii, cu un praf alb în mînă : sublimat.

Ce îl adusese acolo ? Nu știa nici el. O silă neexplicabilă de el însuși, o oboseală subită, fără sens, o adîncă indiferență pentru tot ce se întîmpla sau nu se întîmpla. Acasă, părinții îi făceau zile amare, fiindcă, neînțelegînd

nimic din zăpăceala lui, îl întărîtau cu tot felul de întrebări și sfaturi.

În ziua aceea, se hotărîse să sfîrșească. Gelu înțelese atunci că Victor avea nevoie să fie scuturat din amărăciunea asta, dus departe de casă, lăsat să-și vadă de necazuri și să-și revină. Îl ajută. Îl duse în mansarda prefecturii. Acolo, Buță adusese de undeva un pat de campanie. Victor, singur, se calmă.

Îl vizitau în fiecare zi, îi aduceau mîncare, îi țineau de urît, jucau șah. Cărți avea destule, reîncepea să citească. Îl credeau lecuit. Dar de cîteva zile au băgat de seamă că nu merge. S-a hotărît să nu mai plece niciodată de acolo și să aștepte. Să aștepte ce ? Nimic.

Sfîrșind istorisirea acestora, Gelu ridică din umeri plictisit și tăcu. Adriana era surprinsă, dar se silea să nu pară. Îl privea peste umăr, discret, mirîndu-se de nepăsarea cu care povestise totul.

— Și acum... ce ai să faci ?

— Nu știu, zău. Deocamdată sînt liniștit : nu bănuiește nimeni nimic. Dar mîine, poimîine s-ar putea afla. Prefectura e în văzul lumii, vizitele mele acolo pot să devină suspecte, vecinii pot să observe. Și eu însumi am devenit imprudent : la ce m-am pus bunăoară să-ți spun toate astea dumitale ?

Fata nu răspunse un moment, se gîndi, absentă, la altceva parcă, și pe urmă vorbi ezitînd, evaziv.

— Eu nu-l cunosc pe Victor Ioanid. Dacă... întîmplător... i-aș vorbi ?

— Dumneata ? La ce bun ?

— Nu pot să-ți răspund precis. E numai o impresie. Poate că dacă ar vedea un om străin, dacă ar vorbi despre altceva decît despre nenorocirile lui, asta i-ar da gust să umble pe stradă, să vadă oameni...

— Mă îndoiesc. Dar drept să-ți spun e în propunerea dumitale ceva care mă interesează. Ar fi totuși o încercare... Și la urma urmelor, lucrurile nu pot sta mai prost decît stau... Să spunem că primesc și că mîine după-masă, la cinci, te-aș conduce în mansarda prefecturii. Nu ți-e frică ?

Deloc. O iau cu mine pe Cecilia și viu.

A, nu. Asta nu.

De ce ?

— Pentru că Cecilia mi-e verișoară și lucrurile ar lua un aer de familie și cumetrie, pe care nu pot să-l sufăr.

— Atunci, eu altfel nu viu.

Gelu părea acum necăjit de refuzul ei. Propunerea lui de la început i se păruse absurdă sau cel puțin glumeață, odată primită, devenea indispensabilă. Încercarea trebuia făcută.

— Îți spun cinstit că treaba asta mă supără. Dacă veneai singură, era mult mai simplu. Nici nu-i pot aduce lui Victor o întreagă societate în vizită. Lasă-mă să mă mai gîndesc și să-i cer și lui consimțămîntul. Am să-ți trimit mîine dimineață un bilet cu Cecilia. Vrei ?

— Vreau.

Se despărțiră. Adriana se întoarse spre casă singură, silindu-se să nu se gîndească la nimic. Nu știa de unde îi venise curajul să vorbească așa cum vorbise și acum, de îndată ce lucrurile erau pornite, era de prisos să li se mai pună împotrivă.

Toate se întîmplară pînă la un punct, mai simplu decît crezuse. Biletul lui Gelu îl primi a doua zi, la timp. Băiatul accepta toate condițiile ei. Victor Ioanid, pe de altă parte, puțin plictisit de asemenea intervenții neașteptate, nu spunea nici el nu. Cecilia chiar, căreia Adriana îi comunicase planul ei, cu toate menajamentele și cu toată teama, nu se sperie prea tare și, după oarecare ezitare, primi. Abia cînd ceasul convenit se apropie, Adriana avu conștiința primejdiei pe care o înfrunta.

Ce avea să caute în mansarda aceea, în ascunzătoarea unui fugar căutat de o lume întreagă ? Ce avea să-i spună ? Ce capriciu o făcuse pe ea, cuminte, prudentă, morală, să intre de bunăvoie într-o aventură ce nu ducea nicăieri și să ia parte la un mister pe care nu-l înțelegea ?

Aștepta. Stăteau amîndouă, ea și Cecilia, una lîngă alta, fără să schimbe un cuvînt, neștiutoare de ce avea să se întîmple.

Nu se gîndeau la nimic, o vagă neliniște făcea din tăcerea lor ceva apăsător. Cînd ceasul bătu cinci, se privirăă, una căutînd în ochii celeilalte un semn de împotrivire, un pretext de a renunța și, negăsindu-l, ieșiră din casă încet, întîrziat. Aveau sentimentul că ceea ce

se întîmplă, se întîmplă dincolo de ele, fără ele. Gelu le aștepta la cîțiva pași de prefectură, la un colț ascuns. Își strînseră mîinile în tăcere. Intrarea spre mansardă era dosnică : o scară de serviciu neumblată la ora aceea.

O urcară ținîndu-și răsuflarea, rezemați de perete, ca să nu greșească treptele în obscuritate. Ajunși sus, Gelu le făcu semn fetelor să tacă. El se apropie de o ușă și șuieră un arpegiu : întîia notă era apăsată și prelungită, celelalte trei, scurte și repezi. Se auzi slab șuieratul arpegiului invers.

Pe urmă o cheie fu răsucită dinăuntru de două ori în broască și ușa se deschise.

Era o odaie enormă, strîmtă, dar foarte lungă, cu două ferestre tăiate oblic în tavan, cu pereții goi, nevăruiți. Într-un cui, o șapcă de licean. Mai bine de jumătate mansardă era ocupată de cîteva imense lăzi cu cărți. Într-un colț era un pat. Într-altul două scaune.

Victor Ioanid era în mijlocul odăii, palid, înalt, slab, fără emoție aparentă, liniștit aproape și serios. Se priviră lung, mirați, căutînd un cuvînt pe care nu-l găseau.

Gelu făcu cu o falsă îndeminare prezentările. Lucrul acesta distruse prin brutalitatea lui tensiunea și aduse un fel de intimitate, ce trecu repede, ce e dreptul, căci după primele cuvinte de rigoare tăcură iar cu toții.

Vorbeau greu și ceea ce spuneau ascundea numai pe jumătate sentimentele lor confuze. Adriana venise acolo atrasă de misterul situației, îndîrjită de primejdia încercării, înfiorată de propriul ei curaj și, odată ajunsă, băgă de seamă că efortul ei era de prisos, fiindcă nu înțelegea nimic și nu era nimic de înțeles.

Cecilia o privea pieziș, cu ochii ei mari, înspăimîntați.

Convorbirea se urni penibil. Gelu îi spuse lui Victor ce se mai întîmpla la școală. La rîndul lui, Victor se sili să povestească cum își petrecuse ziua. Buță fusese la amiază să-i aducă demîncare. Plecase pe urmă numaidecît, spunînd că are o afacere la gară cu un grec bogat. Nu voise să dea nici o lămurire. Avea să se întoarcă seara de tot.

Adriana îndrăzni și ea să vorbească. Îl întrebă pe Victor dacă nu se plictisește acolo în singurătate. El răspunse că nu e singur. Ziua e cu Gelu. Noaptea citește sau doarme. Ba uneori e vizitat după miezul nopții. Buță se oprește din plimbările lui nocturne, se urcă sus

în mansardă, îi aduce țigări, stă un ceas de vorbă și pe urmă pleacă.

— Unde ?

— Pe străzi.

Tăcură iar. Găseau greu subiect de vorbă. Începuse să plouă.

— Tristă primăvara asta, zise Cecilia.

— Da, primăvara trecută a fost mai frumoasă, adăugă Victor ca să spună ceva, cînd după un minut de tăcere văzu că nimeni nu se hotărăște să-i răspundă.

Se auzea ropotul ploii pe olane. Pe fereastră nu se vedeau decît cîteva acoperișuri de casă și, departe de tot, o turlă de biserică. Se auzi, dincolo de ușă, un scîrțiit pe scară. Ascultară cu toții speriați. Nu era nimic.

— Șoareci, spuse Gelu.

— Probabil, reflectă Victor.

Se înserа de-a binelea. Abia se mai vedeau unul pe altul : își ghiceau prezența după răsuflarea, care se auzea distinctă, rară. Umbrele lăzilor cu cărți deveneau neprecise în jur. Victor se ridică de la locul lui, căută ceva într-un sertar, strică pe rînd cîteva chibrituri prea umede și aprinse în sfîrșit un capăt de lumînare. Era o lumină galbenă, mică. Pe urmă se apropie de fereastră, își lipi fruntea de geam și rămase așa, privind departe.

Atunci, fără bruschețe, continuînd parcă unul din zgomotele mărunte din jur, Cecilia începu să plîngă.

Nu încercară s-o oprească sau s-o întrebe. Rămaseră, așa cum erau, atenți la ceva ce părea că se întîm[illegible]

CAPITOLUL IV

Elisabeta Donciu

TIMPUL TRECU UITATOR, CUM trece timpul. Întoarcerea lui Victor Ioanid acasă fu discretă. Tîrgul nu observase nimic, iar puținii inițiați fură împiedicați să-și aducă aminte.

Explicațiile vagi date de băiat ajunseseră familiei, prea bucuroasă de revenire ca să insiste. Iar [illegible] știu că Victor fusese bolnav.

Nu rămînea în urma aventurii decît o prietenie care încerca să se lege. Adriana, Cecilia, Gelu și Victor se simțeau datori față de un soi de jurămînt tăcut. Cunoșteau un mister, erau vinovați de a-l cunoaște, trebuiau să-l ascundă. Amintirea acelei seri îi însemna pe toți patru ca pe tovarășii unei adunări secrete. Fiecare din ei simțea că ceilalți trei au luat ceva din independența lui, că sînt în stăpînirea unui detaliu ce ar putea să redeschidă azi sau mîine sau mai tîrziu o poveste sfîrșită în sine și înainte de vreme. Știau cu toții că o poartă fusese deschisă și aveau sentimentul că trebuie să pășească dincolo de ea, spre un drum care nu știau unde duce, dar care era prea tîrziu ca să mai fie ocolit.

Era spre vară. Ultima lună de școală îi obliga să lucreze. Se vedeau rar și puțin, pe stradă sau la Cecilia Coteanu, unde rudenia lui Gelu îngăduia cîteva vizite scurte chiar în acest timp. Se fereau să facă vreo aluzie cît de îndepărtată la ceea ce știau. Dar se recunoșteau după tăceri sau priviri, după felul cum își strîngeau mîinile sau cum se salutau de departe. Cînd se întîmpla să fie împreună cu mai multă lume, simțeau limpede după anume semne cunoscute numai lor că erau acolo despărțiți de ceilalți ca într-o paranteză și că nevăzute coarde îi leagă și îi izolează.

Spre sfîrșitul lui iunie, *mademoiselle* Vital își prezentă elevele, în saloanele doamnei Donciu, la o „după-amiază muzicală". Erau acolo toți patru și le fu rușine să se simtă în mijlocul tuturor, atît de stingheri, încît se căutau din ochi prin toate colțurile, neîndrăznind totuși să se apropie și să-și vorbească. Dacă încercau să se depărteze, să se amestece cu ceilalți, să uite unul de altul, gesturile lor erau silite și se trădau prin exces. Buță, pentru care Gelu căpătase o invitație de la Elisabeta, părăsi un moment bufetul și veni să-i spună între două prăjituri :

— Știi, făceți cu toți o tristă figură : s-ar spune, un menaj de patru.

Gelu nu pierdu prilejul și îl prezentă fetelor.

— Amicul meu Buță.

Adriana ceru să-i cunoască numele adevărat.

— N-am. Sau e atît de lung, încît îl prefer pe ăstălalt. N-o fi el frumos, dar e scurt. Crede-mă, duduie, spune-mi Buță, sau — dacă ții numaidecît — domnule Buță !

Concertul începuse. *Mademoiselle* Vital își distribuise elevele în ordinea inversă a calităților. Începeau cele mai puțin pricepute și sfîrșea ultima, Elisabeta Donciu. Nu asculta nimeni. Era cald, era tîrziu. Singurul lucru ce mai interesa asistența erau aplauzele și florile, pe care fiecare familie le adusese din timp ca să le ofere odraslei respective, după ce își va fi executat numărul. Prefectoreasa prezida serioasă și împărțea laude în ordinea programului, mamelor interesate. Într-un colț, Elisabeta Donciu, în veșnica ei rochie lungă neagră, totdeauna aceeași și totdeauna alta, asculta calmă și privea spectacolul cu un surîs mic, neisprăvit, pe care numai Gelu — fiindcă îl cunoștea — îl observă. Cînd îi veni rîndul, se ridică de la locul ei, se apropie modestă de pian, cum s-ar fi apropiat de un om și întîrzie o clipă în fața clapelor înainte de a începe.

Cîntă o sonată de Bach, decisă să se oprească după întîia parte și să spună că asta era tot. Dar își uită auditoriul după primele acorduri, uită ridiculul situației și cîntă frumos, cu o pasiune pe care nu era nimeni să o ghicească acolo, fiindcă pasiunile ei erau fără gesturi. Primi fără revoltă aparentă felicitările lumii, surîse tuturor și pe urmă, făcîndu-și loc printre mîini întinse, flori oferite și fețe zîmbitoare, se apropie de vărul ei Gelu.

— Vrei să rămîi astă-seară la noi ?

Astfel seara, după masă, în odaia ei, Elisabeta Donciu se răzbună împotriva acelei triste după-amiezi, gustînd o plăcere pe care o cunoștea de mult : să-l asculte pe Gelu vorbind. Fiindcă din timiditate, ea nu putea să vorbească de rău, avea cel puțin satisfacția de a auzi spuse cu glas tare lucrurile pe care le gîndea.

Gelu era rău și vioi. El vedea ridiculul, unde ei îi scăpa. Îl inventa, îl exagera.

Pînă a-l fi descoperit pe Gelu, pînă a fi văzut adică în acest văr mai mic altceva decît un copil de rude sărace, și pînă a fi avut curajul să facă din el un tovarăș, singurele ei răzbunări erau literare. După o sindrofie asemănătoare acelei după-amiezi, deschidea un roman de Anatole France și i se părea că două pagini din *La révolte des anges* desființa în jurul ei tot ce fusese grosolan și urît. Gelu îi revelase bucuria de a observa în tovărășie și viciul unui surîs înțeles. Cînd rămîneau singuri, viața redevenea posibilă.

Se regăsiră în seara aceea ca de obicei în camera Elisabetei. Ea deschise ferestrele, lăsase să ardă o singură lampă cu abajur într-un colț și se așezase pe dormeză, rezemată de perete. El ședea pe un taburet, la picioarele ei.

Din stradă, zgomote rare (o trăsură întoarsă tîrziu de la gară, un trecător singuratic, voci ce se apropiau după colț și se pierdeau pe urmă mai departe...) veneau pe fereastră și liniștea părea astfel mai mare în jur. Dintr-o odaie depărtată se auzeau replicile invitaților, jucători de pocher. Uneori se deschidea pe undeva o ușă, se auzea rîsul gros al domnului prefect, se bănuia pe coridor trecerea tiptilă a unei servitoare și pe urmă totul reintra în aceeași largă tăcere de casă mare, cu odăi multe și oameni puțini.

Vorbeau încet, cu pauze lungi, el animat și neliniștit, ea calmă și gînditoare, el lăsat cu totul în voia discuției, ea pe jumătate dincolo de cuvinte, deasupra lor, privegliindu-le cu oarecare ironie. Gelu era un copil și ea i-o spunea. Astfel, cu această rezervă la douăzeci și unu de ani, își permitea să aibă un prieten de șaptesprezece.

Îl ducea cu ea printre amicele și curtezanii ei, îi vorbea despre cărțile pe care le citea, îi cînta lucrurile care îi plăceau, îi cerea părerea despre oameni și despre întîmplări și cînd cineva, mirat de această tovărășie, o întreba cine era băiatul blond care o însoțea ca un paj în haine de liceu, ea răspundea cu aerul cel mai firesc din lume, conștientă totuși de cochetăria răspunsului :

„E prietenul meu Gelu".

Jocul nu era totdeauna lipsit de primejdie.

Băiatul trăia în intimitatea ei, aproape de ea, îi prindea mîngăierile neatente, îi prindea mișcările ascunse, o tresărire a pupilei, o înclinare a gîtului, un foșnet al rochiei.

Simțea Elisabeta cum privirea lui cobora arzătoare pe umeri, cum o învăluia, cum o căuta în cele din urmă detalii, senzuală, neliniștită ? Uneori îi surprindea această ultătură curioasă, pasionată și îl întreba nedumerită :

„De ce te uiți așa, Gelule ?"

El nu răspundea sau întorcea vorba. Și ea, gîndindu-se la tot ce o desparte de acest copil, rîdea de momentana ei îngrijorare și îl lăsa protector să-i sărute mîna.

Era parecare nevinovăție în această cochetărie a ei, dar de asemeni un mic gust de cruzime.

Sub toate aparențele cuviincioase ale situației era totuși un accent de patimă, pe care ea — femeie — nu putea să-l ignorcze. Își făcea socoteli liniștitoare :

„Sîntem veri. E mai mic ca mine cu patru ani. E la urma urmelor un băiat de liceu, abia intrat în clasa șaptea. Eu, mai curînd sau mai tîrziu, mă mărit. Nu, nu. E limpede că el nu se poate gîndi la nimic."

De vreme ce în jocul lor inocența era presupusă, restul nu era decît o copilărie sau un amuzament. Putea deci să-l primească lîngă ea pe acest văr răutăcios, putea să-l asculte, să-i surîdă prietenoasă, să-i păstreze uneori, neatentă, mîna în mîinile ei, să-și apropie obrazul de obrazul lui, să se lase sărutată în glumă la jocurile cu gajuri.

Că fruntea băiatului se umbrea, că buzele lui subțiri de copil păleau, că ochii îi ardeau calzi, cine ar fi putut să o asigure că toate astea nu erau simple păreri sau simple capricii trecătoare ? Și dealtminteri îl iubea : așa cum ar fi iubit un frate, dacă l-ar fi avut sau poate nici așa. Avea pentru el o simpatie curioasă, nedefinită.

Îl mîngîia pe păr, ca să-i facă plăcere și cu toate astea plăcerea era a ei, fiindcă degetele ei lungi și subțiri erau înfiorate, cuprinzînd între ele acea frunte dreaptă de adolescent torturat.

„Ești un copil, Gelule."

Îi spunea acest lucru des, rîzînd, ca să nu fie nici o îndoială asupra glumei lor comune, dar dacă Gelu ar fi înțeles, dacă ar fi plecat, ea ar fi fost poate nenorocită și ar fi dus dorul acelor doi ochi, care o pîndeau din obscuritate cu o nerușinare de copil și cu o pasiune rugătoare de om trist.

Deci în seara aceea, ca în atîtea alte seri, el îi simți mîinile calde pe obraji, îi ascultă respirația liniștită, îi recunoscu parfumul de violete și carne tînără. Picioarele ei lungi ce cădeau lenește de pe dormeză, lîngă el, aproape de taburetul lui, se legănau rar și el urmărea în gînd mișcarea aceea, ce trebuia să contracteze întreg trupul întins între perne, acolo, aproape. Îl cunoștea.

Și-l amintea suplu într-o rochie de mătase, voluptuos și plin într-un larg mantou de iarnă, liniștit într-un

peignoir[1] de lînă, nervos într-o rochie albă de tenis. Îl descoperise sub atîtea înfățișări schimbătoare, același, de o frumusețe fermă, de o senzualitate nesigură.

Odată, mai de mult, jucaseră la Getta Nelizaratos, unde Elisabeta îl rugase să o însoțească, un joc de societate. Cineva, legat la ochi, trebuia să se plimbe între ceilalți jucători așezați în cerc, să se așeze în brațele unuia sau altuia și să ghicească în brațele cui s-a așezat. Gelu mai ținea minte greutatea acelui trup ce se desfăcuse o clipă în brațele lui, lenea acelei coapse rotunde, ovalul scobit de la îndoitura genunchiului, linia plină a pulpelor ce părea că ezită și întîrzie, înainte de a cădea arcuită mai jos de genunchi spre glezne. Avea încă senzația aceea de scurtă amețeală și acum, vorbindu-i, în umbră, aproape de ea, își mușca buzele ca să uite.

„Du-te, Gelule. E tîrziu."

El se ridica, îi săruta mîna întinsă în glumă și pleca fără să se întoarcă din prag. Rămasă singură, ea se gîndea încă o clipă la el, îi asculta pașii depărtîndu-se pe scară, deschidea o carte, o răsfoia. Pe urmă își desfăcea, cu gesturi încete, rochia.

CAPITOLUL V

Buță

CÎND FU SĂ ÎNCHIDĂ POARTA, Gelu observă cum din umbra ei se desface o umbră mai rotundă și mai neagră. Îl recunoscu, după lenea pasului, pe Buță.

— Ce faci aici ? Mă pîndeai ?

— Nu, te așteptam. Trecusem din întîmplare. Am văzut lumină sus la fereastră și mi-am închipuit că mai ești acolo. Te plimbi ?

— Dacă vrei...

Ar fi vrut să fie singur, să-și ducă mai departe visul început, să păstreze încă parfumul odăii de unde ieșea. Ființa noduroasă a lui Buță, indiferența lui de bîrnă care respiră împiedicau asemenea bucurii nuanțate.

[1] Capot.

„Am bani", spuse el după cîteva minute de tăcere. Și pe urmă, explicativ, dar sobru și fără entuziasm :

— A fost o afacere bună.

— Ce afacere ? se interesă Gelu.

— O afacere.

De unde își scornea omul acesta banii, prietenii lui nu puteau să afle. Avea o sumă de cunoștințe obscure, greci, agenți secreți, barcagii, o întreagă societate misterioasă, pe care el o desemna puțin cam vag : „oamenii mei".

Îl văzuseră de cîteva ori, seara, la un colț de stradă, îngrămădind într-un zid o umbră deșirată de om, cu care vorbea îndelung, fără gesturi. Uneori dispărea pe cîteva zile, fără să spună un cuvînt, fără să dea o veste. Revenea pe urmă, netulburat, refuzînd explicații : „am bani".

Cunoscîndu-i obiceiurile, Gelu nu insistă. Merseră unul lîngă altul, ignorîndu-și reciproc prezența.

Gelu își amintea de răsuflarea Elisabetei, carnea ei somnoroasă, rochia ei caldă. Buță mergea : punea în actul acesta toată conștiința lui de victate. Lenea lui organică nu-i permitea să facă două lucruri deodată.

— Știi, am bani mărunți. Dacă nu s-a dat încă drumul de la cinematograf, am putea să ne jucăm.

Gelu refuză.

— Nu, n-am poftă astă-seară.

Jocul lui Buță era simplu. Lua un pumn de bani mărunți : douăzeci, treizeci de piese de cîte un leu. Se fixa la un colț întunecat de stradă, ferit de lumina felinarelor rare, și pîndea trecătorii. Îi vedea venind spre el, îi aștepta cu discreție, îi lăsa să treacă și pe urmă, de la cîțiva metri depărtare, le arunca moneda drept înaintea picioarelor. Mișcarea era precisă. Banul cădea exact și suna tare pe piatră. De nouă ori din zece, omul se oprea bănuitor, se căuta prin buzunare, privea împrejur, se apleca, se întorcea cîțiva pași, aprindea un chibrit, căuta pe jos, pînă ce ridica triumfător moneda. Astfel Buță văzuse mai mult de jumătate din locuitorii orașului defilînd înaintea lui în căutarea unui ban aruncat. Prefera mai ales ceea ce el numea „familiștii și domnii serioși", oameni pașnici pe care sunetul banului pe asfalt îi oprea din tihnita lor plimbare. Ierarhiile sociale încetau în fața jocului : într-o seară Buță avusese plăcerea de a-l privi pe domnul prefect în persoană, asudînd într-o

goană nesfîrșită pe doi metri pătrați în jurul unei piese de doi lei, care fusese găsită după un sfert de oră, cu concursul gardistului din post.

Gelu și Victor găsiseră jocul prea scump. Ei, care crescuseră onești în respectul banului, se înfiorau de această perversitate. Dar Buță îi învățase cu vremea să fie mai puțin prevenitori cu un lucru pe care el știa să-l scoată din nimic.

— Sînt oameni care-și cumpără cu banii lor covrigi. De ce nu ne-am cumpăra cu ai noștri plăcerea de a cîștiga ?

Și abia rîdea, deși era mîndru de invenția acestui joc, pe care, într-un moment de seriozitate, îl numise chiar pe un studiu : „variații asupra instinctului de proprietate".

Îi păru rău de refuzul lui Gelu și renunță. Nu-i plăcea să se joace singur. Spectacolul nu-l distra decît în tovărășie.

Continuau tăcuți plimbarea, pe aceleași străzi goale. Într-un tîrziu, Buță vorbi iar.

— Ai văzut cartea pe care i-am dat-o ieri lui Victor ?

— Da. Mi-a arătat-o. Foarte frumoasă. Trebuie să fie scumpă rău. Nu ți-a fost frică ? E mare și se putea observa ușor.

— Aș. O băgasem în buzunarul dinăuntru și mă plimbam prin librărie foarte calm. Am stat de vorbă cu vînzătorul ăla negru vreo cinci minute și pe urmă am plecat.

— Ești un maestru.

— Nu. Sînt doar un om dibaci. Am văzut azi în vitrină ediția mare din *Les fleurs du mal*. Dacă vrei ?...

— Nu, mulțumesc. Mi-ai dat destule lucruri și pe urmă ți-am mai spus-o : aș vrea să se sfîrșească odată istoria asta.

Buță avu un fel de surîs disprețuitor și ridică din umeri.

— Înțelege-mă, continuă Gelu. Îmi bat joc, ca și tine, de remușcări și scrupule. Dovadă e că primesc tot ce îmi dai, știind de unde vine. Dar au să te prindă. Și nu face.

— De unde știi tu cît face și cît nu ? îi tăie Buță vorba cu o repezeală ce îi bruscă lenea. Ai încercat tu vreodată plăcerea asta ? Habar n-ai. Și pe urmă de ce să iau acre de martir : în fond nu înfrunt nici o pri-

mejdie. Nici una. Mîinile mi se mișcă atît de ușor, încît uneori mi se pare că vin ele la mine, cărțile, din raft în buzunare. Sînt sigur de mine. Prea sigur chiar : a început să mă plictisească lipsa de risc. Uite, miercurea trecută l-am luat într-adins pe Vasiliu cu mine. Știam că vrea de mult să-și cumpere tratatul lui Ribot[1]. Știi cît e de gros. Bani își strînge el, dar nu avea destui. I-am spus că i-l dau eu pe nimic, dacă intră cu mine în librărie, numai așa, să stea acolo. A stat mult la îndoială, dar la urma urmelor a primit. De ! tratatul lui Ribot !... Îl luasem cu mine numai fiindcă știam că lui cel puțin îi e frică. Îl priveam cum tremură, galben, netrebnic, și mi-era milă de el. Aveam un gust teribil să mă las prins, numai ca să i-o fac dobitocului ăluia. Dar m-am răzgîndit.

Tăcu. Vorbise repede, cu un accent de pasiune pe care îl avea rar. Se părea că efortul de a explica îl obosise prea tare. Se lăsă cuprins de imensa lui lene, pe care o urnise din loc cîteva momente și rămase la fel ca înainte, indiferent, scorțos, greoi. La capătul Străzii Mari, spre bulevard, le ieșiră gălăgioși înainte un grup de camarazi. Buță se lumină deodată.

— Mă, am bani. Cine vrea o piesă să se descalțe aici la marginea trotuarului și să se încalțe la loc. De două ori, două piese. De patru ori, un pol.

Vorbea serios și băieții o știau. Avea pasiunea de a-și cheltui astfel banii. Îi întîlnea pe stradă și le propunea cele mai năstrușnice afaceri. Era nebun — asta se vedea bine — dar avea o calitate : plătea imediat.

„Nu cer credit. Uite, ai un pol dacă mănînci două kilograme jumătate de plăcintă cu carne."

Sau :

„Zece lei pentru cine se urcă, duminică, pe al treilea felinar din grădina publică."

Îi privea atunci cum execută treaba comandată, serios, fără să surîdă, fără să aprobe, aștepta să se termine și pe urmă, ca un negustor care știe pe ce își dă banii, scotea hîrtiile din buzunare, le număra cu băgare de seamă și plătea.

[1] *Théodule Ribot* (1839—1916), filozof francez ; autorul unor studii de psihologie experimentală.

În seara aceea, operația cerută era mai complicată. Locul era întunecos și era greu de înșirat șireturile acolo pe trotuar.

— Am dreptul să mă duc peste drum lîngă felinar ? întrebă unul.

— Nu. Aici. Dacă vă convine, dacă nu...

Oamenii se uitară întrebători unul la altul : păreau că măsoară greutatea lucrului și calitatea prețului. Pe urmă, cu un surîs ce voia parcă să spună : „Cu atît mai rău pentru tine, dacă ești nebun — noi banii n-avem de ce să-i pierdem", se așezară pe trotuar unul lîngă altul și începură treaba.

Gelu privea amuzat. Amintirea Elisabetei se pierduse pînă la urmă : strada vulgară, îndrăzneață, băiețească îl recîștigase.

Buță se apropie de el și îi șopti :

— Și ei cred că își bat joc de mine.

Făcu socotelile și plăti. Le spuse cu jumătate gură bună seara, nu le întinse mîna și îl luă pe Gelu.

— Hai !

Pe urmă, după cîțiva pași, se întoarse și strigă :

— Nu l-ați întîlnit pe Victor Ioanid ?

— Ba da, răspunse cineva. E pe uliță. L-am lăsat în curte la Marcela.

Buță se uită la Gelu întrebător.

— Vrei ?

— Mi-e totuna.

Porniră absenți, negîndindu-se la nimic. Departe, după colț, începea să se vadă primul felinar. Cîțiva soldați trecură pe lîngă ei. Se auzea spart un cîntec de caterincă.

CAPITOLUL VI

Catren

ASTFEL VIAȚA CONTINUĂ OBIȘnuită între aceleași deprinderi, între aceiași oameni. Fuga din primăvară a lui Victor Ioanid și tot ce se legase de ea nu schimbase nimic din mersul lucrurilor. Adriana, Cecilia, Gelu, Victor nu o uitaseră : știau bine că ceva a rămas între ei patru, ceva care trebuie lămu-

rit și dus pînă la un sfîrșit. Dar, neștiind cum să se apropie unul de altul, amînau întîlnirea sperată și așteptau ca timpul să descurce el greutățile începutului.

Între timp continuau să trăiască așa cum apucaseră. Băieții cu pasiunile lor vechi : cărțile, afacerile tenebroase ale lui Buță, plimbările săptămînale pe „uliță". Fetele cu misterele lor mărunte. Dacă între atîtea lucruri străine încercau vreodată să-și amintească ceea ce îi apropia pe toți patru și să lege pe această amintire prietenia lor încă nesigură, încercarea cădea. Își vorbeau greu, se înțelegeau mai greu. De aceea pe stradă se ocoleau de departe și schimbau doar saluturi speriate.

Noiembrie îi găsi obosiți de așteptare și doritori de un fapt nou. Primiră vremea rea cu bucurie. Anotimpul îi întorcea în casă și îi aduna iar ca altădată. Numai Victor era străin acolo, în jurul acelei mese de ceai din odaia Adrianei, unde se întîlneau acum uneori, spre seară. Ceilalți cunoșteau din anul trecut legile și moravurile acestor întîlniri. Erau ceasuri indiferente, pe care le petrecea fiecare după voia lui, vorbind rar, schimbînd uneori un semn de amiciție, dar rămînînd singur să citească, să scrie, să se uite pe fereastră, să răsfoiască un album.

La început, mai ales din cauza lui Victor căruia îi lipsea experiența, întîlnirile acestea aveau un aer silit. Ceva din ezitările primei lor întîlniri din primăvară, în mansarda prefecturii, rămînea între ei și îi ținea la oarecare depărtare. Pierdusêră obișnuința acelor ceasuri calme. Li se păreau străine și greoaie, așa cum ți se par străine hainele de iarnă, cînd le îmbraci în prima zi de frig. Dar cu vremea te regăsești în ele, deprinzi din nou gesturile instinctive cu care puneai mîna în buzunarele calde, îți încheiai nasturii, le purtai pe tine. Și cum e de ajuns ca într-o asemenea haină să găsești un lucru de nimic uitat acolo, contramarca unui bilet de teatru, plicul unei scrisori vechi, o monedă, o carte de vizită, pentru ca deodată acest lucru să-ți amintească viu tot timpul de care amintirea lui e legată și să-ți readucă în minte împrejurările amănunțite ale unei clipe trecute, biletul de teatru amintindu-ți de rochia femeii iubite cu care ai fost la acel spectacol și rîsul ei alb, plicul vechi readucînd întocmai o durere de altădată, pe care o încercaseși atunci la aflarea unei vești sau la simplul sunet al unui cuvînt aruncat întîmplător în frază — tot astfel

era de ajuns ca ei să găsească la acele adunări intime de după-amiază un mic detaliu din trecut, pentru ca fosta lor bună înțelegere să revie la fel. O scrumieră de sticlă cu o fotografie roșie lipită pe fund și cu o inscripție caligrafiată *Suvenir din Slănic 1905*, un album de familie cu fotografii de domni mustăcioși și de cucoane opulente în imense rochii albe, un serviciu de ceai cu un desen chinezesc, gheișe, umbrele multicolore, fum de țigare, legendă începînd pe ceainic și terminîndu-se pe farfurioara ultimei cești — erau atîtea lucruri acolo, pe care le regăseau intacte și care, dacă lui Victor, nou venit, nu-i spuneau nimic, celorlalți trei le dădeau sentimentul de a continua o prietenie abia întreruptă.

Iarna anului trecut cu zăpezile ei mari, cu gerurile ei crunte, cu serile calde din casă, cu tăcerile lungi din jurul mesei, peste care se ridica lenes aburul ceaiului, putea să reînceapă. Ei erau pregătiți să o aștepte.

Poate că oricum Victor n-ar fi întîrziat să intre în această alianță sufletească, pe care o găsea gata făcută între Adriana, Cecilia, Gelu și lucrurile din casa Dunea. Recunoștea o atmosferă specială acolo, pe care n-ar fi știut să o numească într-un fel sau altul, dar care simțea că există. Cum el nu era un om dificil, ar fi deprins repede, și fără sprijinul cuiva, tonul exact al acelei prietenii. Totuși întîmplarea veni să aducă un ajutor necerut. Ajutorul avea forma unui caiet de muzică, pe care îl adusese domnul Dunea, tatăl Adrianei, de la București. Fusese acolo în călătorie de afaceri și voind să-i facă fetei o surpriză, intrase la Feder și ceruse un caiet de note, cum ar fi cerut o pereche de mănuși.

„Aș vrea un caiet de note, pentru o fată de 16 ani!"

Vînzătorul îi dăduse un album alb, atrăgîndu-i atenția d-lui Dunea că „este tot ce poate fi mai nou". Astfel *Cîntecele pentru blonda Agnes* (op. 6) de Cello Viorin ajunseră la D..., într-o după-masă de noiembrie, cînd în casa Adrianei cei patru prieteni se pregăteau pentru o lungă partidă de tăcere în jurul sobei de teracotă.

Adriana deschise caietul cu neîncredere. Cello Viorin ? Nu cunoștea. Citise parcă odată într-o revistă din București numele acesta curios, într-o cronică muzicală sau în programul unui simfonic, nu mai ținea bine minte. Își aruncă ochii asupra primei pagini și, neavînd curajul să descifreze, lăsă caietul deoparte.

— Am să-l văd eu altă dată.

— De ce nu acum ? Încearcă, propuse Gelu.

Adrianei îi era lene să refuze rugămintea, să dea explicații, să insiste și se apropie de aceea de pian. Își plimba mîinile într-o doară pe clape și pe urmă prinse din mijlocul unei pagini, întîmplător deschise, o frază și o duse pînă la capăt.

Nu era urît. O reluă. Cîteva acorduri simple, o pauză, cîteva arpegii. Un joc mic de sunete, o glumă, un nimic.

— Amuzant, spuse Adriana întorcîndu-se spre ascultătorii ei ; văzu cu bucurie că surpriza lor era la fel de mare ca a ei. Cecilia surîdea. Gelu părea mirat și o ruga din ochi să continue.

Fata se hotărî să cînte serios și cercetă cîteva clipe caietul din scoarță pînă în scoarță. Pe alocuri, unde descoperea un fragment mai limpede, îl încerca provizoriu cu o singură mînă și sunetele acestea ciugulite de ici de colo se urmăreau cu o uimitoare variație de ritm. Era parcă un joc de mici surprize și ar fi fost cu neputință să prevezi modulația melodiei ce avea să urmeze.

Abia cînd această sumară trecere în revistă fu terminată și cînd Adriana cîntă în întregime și în ordinea lor firească toate cîntecele caietului, ea își dădu seama că se înșelase. Nu, nu era un joc de surprize. Nu era nici măcar o suită de mici melodii plăcute. Era ceva mai dificil și mai complex, mai greu de înțeles și poate mai puțin frumos decît i se păruse întîi. Toate acele mărunte bijuterii sonore, pe care le remarcase la prima vedere, nu erau în întregul bucății decît simple detalii, ce treceau aproape neobservate. Note marginale, ornamente secundare.

Accentul cădea pe o frază muzicală mai obscură, care revenea insistent, lipsită de frumusețe, lipsită de melodie.

Era o decepție și îi venea greu să o mărturisească. Ea cînta ca să înțeleagă. Ori aceste *Cîntece pentru blonda Agnes,* clare întîi, se complicau pe măsură ce le descifra și se adunau să ascundă lucruri ce scăpau atenției ei.

— Voi pricepeți ceva ?

Nu, nici ei nu pricepeau nimic. Totuși, în ciuda acestei primé încercări, care dăduse greș, *Cîntecele pentru blonda Agnes* deveniră curînd un semn în întrunirile lor. Mai tîrziu, iarna aceea care avea să treacă repede și să aducă schimbări în viața lor, a tuturor patru, avea să fie evocată de una din acele melodii, atunci descifrate. Era de

ajuns să asculte o pagină, era de ajuns să-și amintească o frază, pentru ca deodată serile acelea de prietenie nesigură, de așteptări confuze, să reapară într-o imagine veche. Poate numai din curiozitate sau pe urmă din simplă obișnuință, Adriana reluase în zilele următoare caietul lui Cello Viorin și îl cîntase prietenilor ei.

Îi plăcea ? N-ar fi știut să spună. Simțea însă în acele acorduri obscure ceva care răspundea liniștii lor. Probabil că nu era muzică adevărată (cel puțin *mademoiselle* Aurore Vital o spunea răspicat și cu toată indignarea unei bune profesoare), dar, cîntîndu-le, Adriana avea impresia că trece pe lîngă un mister nedezlegat, un mister ce se ascunde și se refuză, dar care s-ar putea lumina o dată, dintr-o parte.

Pînă atunci se juca cu el și degetele ei întîrziau pe clape, așteptînd pînă la urmă dezlegarea.

Cîntecele pentru blonda Agnes aveau parcă nehotărîrea prieteniei lor. Erau și între ei patru atîtea lucruri neexplicate ! Ce îi aducea acolo pe ei, atît de deosebiți unul de altul ? De ce, întîlnindu-se, aveau impresia că se ascund, de ce, despărțindu-se, aveau senzația că se pierd ?

Rămîneau ceasuri întregi la locurile lor, pe care nu le schimbau niciodată între ei, ca și cum așezarea lor în cameră ar fi avut un înțeles anumit. Așteptau să vină seara, își urmăreau în obscuritate conturul trupurilor ce se stingea. La ceasurile patru, lumina scădea pe fereastră.

Ploaia cădea afară la fel, nici mai tare, nici mai încet de cum începuse, ploaie lungă și indiferentă de toamnă.

Într-un colț al odăii, umbra teracotei creștea caldă, opacă, vibrînd de un zgomot surd ca al ghiocurilor.

O mișcare, un pas, o mînă, ce se ridica, se auzeau distincte, cu o intensitate disproporționată, ca într-o casă deșartă. Aveau în tăcerea aceea o plăcere neformulată, un fel de voluptate fizică pe care o regăseau ori de cîte ori, ziua pălind pe fereastră, lucrurile își alungeau umbrele pe covor.

De cîte ori nu încercase Adriana să surprindă acest minut de emoție, ca pe un intrus, și să-l întrebe ?

Dar farmecul era rupt la întîia întrebare și se găseau toți patru, unul înaintea altuia, străini și puțin rușinați, asemeni unor amanți în fața unui pat răvășit, după o noapte de iubire.

Se despărțeau atunci repede, evitîndu-și privirile.

Iar a doua zi, în același loc, la același ceas, aștep-tau o mică minune care venea și trecea neschimbată.

Ar fi vrut s-o oprească, dar ea trecea pe alături, asemeni „cîntecelor blondei Agnes", cînd ultimul lor acord fusese cîntat.

*

S-ar fi spus că un cerc despărțitor se strînge în jurul lor. Viața lor de totdeauna rămînea afară, departe. Școală, familie, cărți, întîmplări, toată această mică vîltoare de fiecare zi nu ajungea pînă la ei decît scăzută, ca de partea cealaltă a unui zid. Nesimțit, legăturile lor cu lumea se desfăceau. Ceea ce se petrece[a] dincolo era indiferent. Totul trecea neaderent, fără urmă, ca un bob de mercur pe o sticlă lustruită. Sîmburele vieții lor rămînea arzător acolo, între ei, la întîlnirile lor. Realitatea era asta. Restul se adîncea într-un somn nepăsător, ca iarna grea din oraș.

Nu observase nimeni nimic. Numai Buță, fără să priceapă ce se petrece anume, simțea că ceva se ridică între ei și el. Se lovea berbecește de o piedică ce-i sta în cale.

El, care știa să-și facă loc cu coatele și să-și introducă ființa lui grea ca un sac cu tărîțe, oriunde, între rochii albe sau între mîini murdare, rămînea neputincios afară.

Izolarea prietenilor lui nu era vizibilă : porțile păreau deschise. Dar dacă încerca să le treacă, pasul lui obișnuit să izbească și să calce se împotmolea ca într-un fel de pîslă. Pentru întîia oară de cînd se știa, Buță simți că sînt lucruri ce pot trece mai înalt decît mîinile lui.

Dădea tîrcoale acestui cerc nevăzut și căuta inutil pe undeva o spărtură. Se vedea rămas singur, în iarnă, pe uliți goale, cu buzunarele pline de cărți, pe care nu mai avea cui să le dea, lăsat dincolo de un prag prea înalt pentru el.

Avea uneori dorința de a se opri lîngă soba lor caldă, la masa lor de ceai și gîndul ăsta trezea în firea lui lemnoasă un fel de vagă tristețe. Nu era de-a dreptul o înduioșare. Își bătea joc de asta. Dar lenea lui mare se simțea bruscată, acum cînd trebuia să renunțe la prietenii și obiceiurile vechi.

Era necăjit simțind o rezistență, pe care nu o putea defini. Ar fi încercat să lupte, dar cum să lupte împotriva unei păreri ? Căută să se apropie iar de Gelu și Victor, insistă, ademeni. Recurse la mijloace umilitoare : voi să le facă confidențe asupra afacerilor lui, fu de o dărnicie exagerată, le aduse cărți noi și scumpe. În îndîrjirea lui de a reciștiga o prietenie pierdută, nu înțelegea că excesul acesta poate fi supărător și mijloacele lui venale, neeficace. Trecu la reproșuri. Avu o dezolare de amantă părăsită, făcu scene, ceru jurăminte. Prietenii lui îi răspundeau că nimic nu e schimbat, că totul se petrece ca mai înainte, că el se înșeală. Îi cerură dovezi : ce fapt îi arăta lui că lucrurile s-au schimbat ? Buță nu știu să răspundă, fiindcă, într-adevăr, nu vedea nimic precis, nici un cuvînt, nici un gest. Și totuși...

Venise de cîteva ori în casă la Adriana. Fusese chemat acolo din politețe și primise. Îi găsea pe toți patru acolo și simțea că, intrînd, el întrerupea ceva. Ar fi vrut să știe ce, ar fi vrut să rămînă neobservat într-un colț, să bage de seamă și să înțeleagă. Dar prezența lui era scîrțîitoare. Băieții se sileau să vorbească, fetele să cînte la pian, toată lumea să fie veselă și nepăsătoare. Dar totul era fals. Buță rămînea totuși pînă seara tîrziu, bucuros să le strice ziua. Îi privea cum se despart atunci necăjiți și el le vorbea cu candoare despre o mie de lucruri indiferente. Descoperea în jocul acesta o nouă voluptate. Recăpăta sentimentul superiorității lui.

Dacă ar fi avut cui, ar fi spus ca altădată :

„Și ei cred că își bat joc de mine !"

Se făcea că nu înțelege ostilitatea lor. Cu cît erau ei mai încruntați, cu atît era el mai afabil. Dar în curînd, ceilalți se apărară brutal. De cum îl vedeau intrînd pe ușă, Gelu și Victor se ridicau, spuneau că sînt ocupați și se pregăteau să plece. Astfel era și el nevoit să se ducă odată cu ei, știind totuși că îl vor lăsa singur pe stradă și se vor întoarce în ascuns. Nu mai avea deci libertatea de a-i pîndi.

Într-o zi, tocmai cînd era gata să plece, apropiindu-se de Adriana să-i spună ziua bună, rămase deodată cu mîna suspendată în aer, căută cu o privire fixă împrejur, încercă parcă să facă un semn și căzu jos pe podele. Fruntea plesni surd și trupul se întinse fără încordare, dintr-o singură bucată, ca un butuc dărîmat. Îl ridicară înspăimîntați și îl culcară pe canapea. Adriana aduse apă și colonie. Victor îi desfăcu gulerul tunicii și îl scu-

tură de umeri. Cecilia, palidă, își frîngea mîinile și se plimba cu pași mărunți de la o fereastră la alta.

Numai Gelu rămase într-un colț, încruntat, privind scena. Buță își reveni cu greu. Vorbea împleticit, cu un efort vizibil, cu pauze mari, respirînd greu. Își ceru iertare.

— E o boală veche. Mi s-a mai întîmplat acasă... acum vreo trei ani... doctorul zicea că-s anemic... nu dorm noaptea... citesc prea mult... vă rog să mă iertați... e ridicol... dacă aș fi știut...

Adriana îl implora să tacă. Nu e vina lui doar. Să stea liniștit, să bea o ceașcă cu ceai cald, să se odihnească acolo cît o voi și mai tîrziu, seara, au să-l ducă băieții acasă. El nu avu putere să-i mulțumească, dar îi surîse blînd, recunoscător.

Buță se însănătoși repede și după cîteva zile fu refăcut. Era mai palid însă decît înainte și uneori se vedea că umblă greu, puțin aplecat într-o parte, deși el pretindea că nu mai are nimic. Ceva părea rupt în el. După vreo zece zile, într-o după-masă, tot în casa Adrianei Dunea, avu un acces asemănător, mai grav chiar. Căzu la fel, dezarticulat, plesnind aerul cu brațele lui grele, rupte parcă de trup. Era o cădere de bou înjunghiat, o cădere masivă, grea, înăbușită.

Cînd îl ridicară, avea buzele albe și ochii ficși. Pe obrazul lui gros și mare se săpa o expresie de durere, care îl făcea aproape frumos. Gelu ceru să-l conducă el singur acasă și îi făcu semn lui Victor să-i lase împreună. Îl duse cu greu lîngă el, îl rezemă de brațul lui, îl purtă prin zăpadă cu băgare de seamă. Cînd ajunseră, îl rezemă de poartă, îl întrebă dacă mai are nevoie de ceva și pe urmă, cu același glas, fără tranziție, adăugă :

— Și viitorul acces, potrivește-l să nu mai fie în casa domnișoarei Dunea.

Buță tresări. Un moment se întrebă dacă trebuie să înțeleagă, dacă trebuie să se indigneze. Dar înainte de a putea lua o hotărîre, Gelu adăugă, privindu-l drept în ochi, fără cruzime, camaradere:

— Renunță, Buță. Nu zic. [illegible] ența e frumoasă și aproape izbutită. Dacă n-ai fi făcut [illegible] acces de simptome ar fi fost chiar perfectă. Dar mai te pui în cale. Și noi doi nu eram obișnuiți să facem experiențe unul pe seama celuilalt.

Fu în iarna aceea ultima vizită a lui Buță în casa Adrianei.

*

Rămîneau deci din nou singuri, liberi să continue jocul început. Nu pentru că ar fi vrut să se ascundă, îl îndepărtaseră pe Buță. Ceea ce făceau, li se părea firesc. Ar fi primit noi tovarăși în jocul lor, dacă ar fi știut să-i învețe regulile sufletești. Dar Buță n-ar fi știut niciodată să le deprindă. Simpla lui prezență, obtuză, opacă, noduroasă, oprea visul în loc. Îl lăsaseră de accea dincolo de cerc.

Era desigur mai bine așa. O mobilă deplasată, un obiect nou, un covor pus altfel decît de obicei, îi supăra, îi întîrzia, le oprea inutil atenția. Lucrurile făceau parte din tovărășia lor și, găsindu-le totdeauna la fel, ei citeau în această neschimbare exterioară un semn de constanță. Veneau de afară cu senzații vioaie de iarnă și stradă : aflau în acea odaie culori șterse, o lumină scăzută, o căldură moale de alcov. Era acolo un calm fizic. Se lăsau în voia lui cu un sentiment precis de cufundare.

Zgomotele ulițelor înzăpezite din care veneau se pierdeau învăluite, ireale, așa cum gîlgîie apa în urechea înotătorului afund. Erau cele din urmă amintiri dintr-o lume care înceta în pragul odăii lor. Începea o legendă în care credeau și în care fiece detaliu își avea înțelesul lui.

Nimic nu venea să schimbe această nouă ordine de senzații.

Zilele treceau agale. Cea de azi îi găsea acolo unde cea de ieri îi lăsase. Foile calendarului cădeau una după alta. Minutarele ceasului se învîrteau să măsoare un timp care nu era al lor. Ei rămîneau la fericirea lor fixă. Nu mai aveau nimic de aflat, nu mai era nimic să-i surprindă. Erau porniți pentru un timp ce nu mai trebuia să sfîrșească.

Spre sfîrșitul lui februarie, zăpezile începură să scadă. Un soare tînăr scăpa uneori prin pînza cenușie a cerului și lumina deodată orașul. Se auzea apa picurînd pe streașini.

Într-o zi avură brusc senzația că jocul lor se sfîrșește. Era în casă un aer de lenevie și oboseală, pe care

nu-l cunoscuseră pînă atunci. Simțeau nevoia — și pentru simbol și pentru mișcare — să deschidă ferestrele.

Gelu observă lîngă el, pe divan, în obscuritate, un trup pe care îl simțea cald de altă căldură decît aceea a odăii.

Pentru că era aproape, întinse mîinile și îl strînse în brațe, pînă întîlni o altă răsuflare. Atunci abia băgă de seamă că o ține în brațe pe Adriana.

O sărută.

CAPITOLUL VII

Evenimente în oraș

ABIA ATUNCI, ÎN PRIMĂVARĂ, luară cunoștință de cîteva lucruri ce se întîmplaseră în oraș, fără ca ei să le fi luat în seamă. Erau ca după o lungă absență, curioși să afle vești noi și amănunte. Cîtă vreme ținuse izolarea lor, tot ce se petrecea li se părea străin și neinteresant. Acum reintrau în viața orașului.

Evenimentul mare, discutat pretutindeni, era nunta Elisabetei Donciu. Se mărita cu un om foarte bogat, stăpînul unei imense fabrici de prosoape. Era aproape un nume celebru. Cine nu cunoștea prosoapele moi, cu două dungi *orange* pe margini și cu *marca* (marcă depusă) brodată în colțul din dreapta: *„acesta este un prosop Iliescu-Bardă"?* Cine nu văzuse la București pe ferestrele tramvaielor capul acela blond de femeie frumoasă indicînd din ochi inscripția de alături: *„Vrei să fii frumoasă? Întrebuințează numai prosopul Iliescu-Bardă!"* Și cine nu rămăsese puțin visător în fața acelui afiș, de culoare roșie-pală, evocatoare de alcovuri: *„Doamnă, pentru toaleta dv. intimă, prosopul Iliescu-Bardă e o necesitate"?*

Poate că în hotărîrea Elisabetei notorietatea acestui nume fusese un argument. Lumea vorbea despre o căsătorie silită: domnul Donciu își vînduse prost cerealele în toamnă, iar guvernarea partidului părea că se sfîrșește. Prefectura nu era o situație stabilă. Gelu ar fi vrut să creadă în adevărul acestui zvon. I se părea imposibil ca vara lui să se mărite de bunăvoie cu primul venit. Încercă de cîteva ori să-i spună

Elisabetei un cuvînt de ironie, s-o întrebe despre logodnicul ei, să observe un gest ridicul sau o vorbă proastă. I se răspunse cu o tăcere îndîrjită, al cărui sens era limpede: glumele s-au sfîrșit. Elisabeta își iubea logodnicul. O spunea și o arăta. Îl săruta în public, cînd venea la D... Îi telefona zilnic și îi scria, cînd se întorcea pentru afaceri, la București. Îi lăuda automobilul, îi expunea cravatele, îi mîngîia freza. Îl asculta cu afecțiune, cu interes, îi repeta cuvintele de spirit, îi cita preceptele.

„Jean a spus..."

Și Jean, măgulit, dar sobru, o bătea pe spate cu un gest de proprietar. Gelu renunță. Ar fi suferit altădată, dar gîndurile îi erau acum altundeva. Îi fu doar necaz. Își rări vizitele în casa Donciu. O ocoli pe Elisabeta, îl ignoră pe logodnicul ei. Unei cucoane, care îi ceruse vești despre verișoara lui, el îi răspunse:

„Domnișoara Donciu? Se mărită cu un afiș".

Vorba avu succes și circulă cîteva zile prin oraș. Un binevoitor o comunicase poate în casa prefectului, căci relațiile lui Gelu cu familia Donciu încetară brusc.

*

Al doilea eveniment al tîrgului, mai puțin personal, dar la fel de cunoscut, era brusca glorie a lui Cello Viorin. Adriana auzi cu surprindere în casele colegelor ei *Cîntecele pentru blonda Agnes*. Toată lumea bună le fredona. Toate fetele triste le cîntau. Se spunea la Institut că joia după-masă, cînd *sœur* Denise o primea pe Lucreția Ginulescu, amîndouă cîntau la patru mîini *Cîntecele*. Călugărița directoare le-ar fi găsit o dată plîngînd și le-ar fi certat aspru.

Pe Strada Mare, la fotograf, în timp ce într-una din vitrine era expus ultimul portret al Elisabetei Donciu cu logodnicul ei, în cealaltă vitrină se putea vedea portretul unui domn brun și, pe o bandă albă, o inscripție: „concetățeanul nostru, compozitorul Cello Viorin".

Într-adevăr se descoperise că tînărul muzician locuise pe vremuri la D... Întîmplarea era puțin penibilă pentru orgoliul orașului, căci Cello Viorin fusese obligat să plece de acolo în împrejurări pe care nu le uitase probabil. E drept că pe vremea aceea nu se chema decît Tache Poporeață și nu era decît funcționar

la prefectura județului. Funcționar prost se vede, fiindcă, obsedat de muzica pe care o scria singur, neștiut în mansarda lui, i se întîmpla uneori să încurce registrele prefectului. Fusese totuși suportat acolo din obișnuință. Într-o bună zi, partidul domnului Donciu ajunse pentru prima oară la guvern, pentru exact trei săptămîni. Prefect, domnul Donciu avu în această întîie trecere a sa prin fruntea județului destul timp ca să facă o reformă serioasă : copistul Tache Poporeață fu concediat. Dar desigur n-ar fi fost dacă s-ar fi bănuit că acest funcționar zăpăcit și cu nume ridicul va fi cîndva compozitorul Cello Viorin. Orașul D... își plătea acum ingratitudinea.

Gloria muzicianului era fervent servită. Nu toată lumea înțelegea farmecul curios și puțin complicat al acelor melodii, dar nu era om să nu înțeleagă și să nu compătimească cu povestea tristă a autorului lor.

„Băiatul ăla slab cu ghetele scîlciate și coatele peticite ? Care trecea în fiecare dimineață peste drum de noi, într-un pardesiu negru ? Care a căzut odată în centru de-a rîs toată lumea ?“

Da, băiatul ăla. Amănuntele acestea emoționau. Gloria lui Viorin era datorită lor. Dacă, ascultîndu-i cîntecele, vreun domn serios sau vreo doamnă grasă se simțeau înduioșați, era nu din cauza melodiei lor, cît din cauza acestor amintiri mărunte. Adriana era iritată de această glorie publică. Se obișnuise cu gîndul că melodiile lui Viorin îi aparțineau. Acum însă, cînd tot orașul spărgea seara în grădină alune, în ritmul lor, ea avea impresia că odată cu muzica aceea se degradează și amintirile ei.

Era la D... un singur om care nu suferea gloria lui Viorin. Buță. El, de obicei calm și răbdător, se înfuria cînd îi auzea numele.

„Ce caraghios, spunea el cui voia să-l asculte. Cello Viorin ! Eu la muzică nu mă pricep, dar știu să miros oamenii după nume. Dobitocul ăsta a avut norocul rar să se cheme Tache Poporeață. Gîndește-te la curajul de a purta asemenea nume, de a iscăli cu el un cîntec de dragoste, de a-l pune pe buzele fetelor, de a-l tipări cu litere mari pe afișe. Tache Poporeață ! Ar fi avut umor. Cello Viorin e sinistru ! nume de contrabas, nu de om. Uite eu nu sînt ambițios. Dar dacă aș vrea să fac ceva de soi în lumea asta, ar fi numai pentru plăcerea de a-mi striga numele în auzul tuturora : Buță ! O fi el urît, dar

e bărbătesc. Nu plînge nici o fată pe umărul unui bărbat pe care îl cheamă Buță.“

Dar nu sta nimeni să-i asculte. Era calomnie sau o glumă. Uneori pe stradă, după-masă, cînd soarele bătea tare și curțile erau deșerte, se auzeau dintr-o casă sau din alta, pe o fereastră deschisă, cîteva note de pian, clape atinse întîmplător de o mînă leneșă, o gamă, un acord și pe urmă, de la sine, cîntecul cunoscut al blondei Agnes se înfiripa și acordurile lui curioase răsunau afară, pe stradă, unde nu era nimeni să le asculte.

Spre vară, fu vorba în oraș de o invitație, care să-i fie făcută oficial compozitorului. Prilejul era bun. De vreme ce Elisabeta Donciu se mărita, audiția muzicală a elevelor domnișoarei Vital nu mai putea să aibă loc ca anul trecut în casele prefectului. Lumea bună era îngrijorată, dar soluția fu găsită repede. Dacă s-ar crea o asociație muzicală a comunei ? Doamna Rozalia Donciu sugeră ideea și primi prezidența de onoare.

Astfel, „Societatea Melodia, pentru propășirea gustului muzical“ luă ființă într-o zi de mai. Concertul de inaugurare trebuia să aibe loc spre sfîrșitul lunii în sala cinematografului.

Invitat, Cello Viorin primi cu plăcere, fără să amintească măcar pe departe de vechile lui necazuri.

Fu o seară frumoasă. Sala plină pînă la ultimul loc vuia de așteptare și voie bună. Se admirau rochii noi, se schimbau saluturi afabile de la o lojă la alta, se discuta prin semne între loji și parter. Cînd luminile se stinseră, nu se auzea decît o singură răsuflare : ca un singur om, orașul își aștepta eroul. Scena rămase deșartă cîteva clipe și această întîrziere încorda atenția publicului. Cînd, în sfîrșit, Cello Viorin intră în scenă o salvă de aplauze îl întîmpină.

Omul rămase ezitînd, aproape de culise, și avu un surîs timid, puțin jenat. Se apropie de pian cu un gest ce îi contracta umerii, de parcă ar fi mers lipit de-a lungul unui zid. Era un tînăr cuminte, fără nici un semn exterior care să-i indice calitatea de artist. Ar fi fost chiar frumos, dacă o grimasă ce se plimba între umerii obrajilor, nehotărîtă dacă trebuie să fie zîmbet sau încruntare, nu i-ar fi schimbat trăsăturile. Era vădit că se simte prost. Cîntă nemulțumit de cum cînta și toată lumea găsi că a fost admirabil. Prefectul cel puțin i-o spuse tare și în auzul tuturor, în antract.

În a doua parte a programului, Adriana Dunea, aleasă între toate elevele ei de *m-elle* Vital, cîntă la pian *Cîntecele pentru blonda Agnes*. Cello Viorin, chemat la rampă de strigătele publicului, îi mulțumi Adrianei și îi sărută mîna pe scenă.

Sala aceea adîncă, în care nu izbutea să recunoască nici o figură cunoscută, strigătele care veneau de acolo copleșitoare, luminile rampei, rochia ei albă, culisele din jur, pe unde se vedeau umblînd diverși oameni ocupați, pianul negru de care se răzimase și domnul din față, aplecat o clipă asupra mîinii ei — Adriana nu avea să uite nimic din această vîltoare de imagini, care se ridicau de pretutindeni amețitoare.

CAPITOLUL VIII

Între Vii

VIIA VIE FACE APROAPE DE D... un ocol neprevăzut. Firesc, această apă sprintenă, care coboară dinspre izvoare drept, ca pe o largă scară perpendiculară, ar fi trebuit să-și urmeze drumul spre Dunăre și să-l termine în mai puțin de douăzeci de kilometri. Nu era nimic aici să-i fi stat în cale. Totuși, drept la această răscruce, de unde încep întîile uliți mărginașe, apa se domolește deodată, albia i se lărgește, malurile devin joase. Cursul Viiei face un cot și pe urmă se oprește ezitînd : aici se desface cu o lene vizibilă un braț de apă ce se tîrăște departe între sălcii. Viia moartă. Brațul se adîncește pe un drum chinuit și, ca să reîntîlnească albia principală a rîului, descrie un arc de cîțiva kilometri, închizînd astfel la mijloc o mare insulă cu arbori și plante de apă.

Mai de mult, înaintea războiului, primăria voise să transforme pădurea dintre Vii într-un parc public. Se începuseră lucrările, se tăiaseră o alee principală ce despărțea pădurea în două și o mare alee circulară ce desemna conturul insulei. Lucrările fuseseră însă întrerupte de război și mai tîrziu proiectul uitat. Prima oară cînd Gelu o duse pe Adriana spre Vii, fusese mai demult, într-o zi de martie. Fetei nu-i plăcuse locul. Bătea un vînt rece dinspre pădure și ramurile goale din jur se loveau cu un sunet rece, lemnos. De pe podul înalt ce ducea spre insulă, priveliștea fusese tristă. Era numai apă împrejur, o apă cenușie și rèpede ce ducea cu ea ierburi, rădăcini și bucăți de gheață, le învîrtea în ochiuri rare și le izbea pe urmă de mal, la cotitură. Adriana căutase atunci neliniștită spre oraș, ca și cum ar fi vrut să se asigure de apropierea lui ocrotitoare. Era acolo, înalt, cu străzile cunoscute, cu oamenii știuți, cu turlele albe ale bisericii.

Gelu îi spuse că nicăieri nu se simte mai liber decît acolo, spre apă, între Vii.

— Nu simți ? Miroase a coajă de copac.

Venise acolo de cînd era mic, vîslise, aruncase undița în apele stătătoare ale Viiei moarte, înotase. Îi plăcea vîntul acela rece de martie care îi lovea obrajii și îi dilata nările, îi plăcea malul stîng, așa cum era, gol, fără copaci, fără frumusețe.

Adriana se silea să-l asculte cu atenție, dar aprobarea ei era tocmai de aceea prea directă și Gelu, înțelegînd că lucrurile acestea îi sînt ei indiferente, schimbă vorba și nu-i aminti de plimbările spre Vii.

Dar, mai tîrziu, în vară, reveniră, la început din întîmplare, pe urmă cîștigați cu totul de liniștea locului și de frumusețea lui puțin sălbatică.

Era anume într-o seară de iulie. Ieșeau de la cinematograf unde fuseseră cu Cecilia Coteanu și Victor Ioanid. (Rudenia dintre Cecilia și Gelu îndreptățea în ochii lumii ieșirile acestea tîrzii, în grup.) Era o noapte caldă, greoaie. La ceasurile 11 părea a nu fi încă bine întuneric. Cerul era aburit de cald ce era. Numai stelele aveau o strălucire intensă, aproape nereală în atmosfera aceea leneșă, apăsătoare. Se opriră toți patru la un colț, nehotărîți. Se gîndea fiecare la odaia înăbușitoare unde trebuia să se întoarcă, la patul prea cald, la fereastra deschisă prin care nu venea decît o adiere fierbinte de pavaj încins. Dinspre grădină se auzea un marș de muzică militară.

— Dacă am merge spre Vii ?

Propunerea era întîmplătoare, neconvinsă. Fetele o primiră cu entuziasm. Era oricum un lucru de făcut, un ceas de pierdut înaintea întoarcerii acasă. O luară pe străzi lăturalnice. Erau toate goale și felinarele rare luminau din cînd în cînd un zid alb, o curte deșartă.

Adriana și Gelu mergeau înainte, vorbindu-și rar, ascultînd doar bătaia tocurilor pe asfalt, sunet ce părea

la acea oră, în marea tăcere din jur, curios. Din urmă se auzeau pașii Ceciliei și ai lui Victor, într-o cadență rară de gamă cromatică. Din cînd în cînd zgomotul acesta se oprea, urma o pauză lungă și pe urmă reîncepea la fel. Adriana bănui ce poate însemna o asemenea pauză și la cea mai apropiată oprire întoarse discret capul : drept sub bătaia unui felinar, Cecilia și Victor se sărutau lung, fără precauții.

„Așadar, și ei", gîndi Adriana. Îi spuse lui Gelu și rîseră împreună. Cecilia și Victor, văzîndu-se descoperiți, grăbiră pasul și, ajungîndu-i din urmă, îi priviră jenați. Pe urmă, înțelegînd, făcură haz toți patru.

— Ei da..., spuse Cecilia, ei da... și nu știu cum să mai continue.

Aproape de Vii noaptea era mai neagră și mai calmă. Casele se răreau, locul se lărgea spre vale. Nu venea de acolo nici măcar foșnetul obișnuit al trestiei. Doar uneori, de aproape, se auzea gîlgîitul apei la ochiuri. Rămaseră pe malul stîng, tăcuți, pînă ce ochii li se obișnuiră cu întunericul. Începeau să distingă dincolo, peste apă, umbrele mai negre ale pădurii. Un copac ieșit afară din rînd, rătăcit la un colț al insulei, se vedea acum bine, cu ramurile deschise lungi spre apă și trunchiul frînt de la jumătate. Era o nemișcare deplină. Cînd trecură podul spre insulă, tăcerea li se păru de acolo vastă, înfiorată.

În pădure, deși mai neagră, noaptea era mai puțin densă. Plutea ceva înviorător acolo sub copaci. Poate aroma vegetală a locului. Poate numai apropierea apei, ascunsă în umbră, dincolo de arbori, dar pe care o ghiceau după bătăile ei rare în mal.

Uneori, cineva călca peste o ramură uscată ce trosnea și Cecilia, sperioasă, țipa neștiind ce se întîmplase. Țipătul ei răsuna liber ca o chemare de pisică sălbatică.

— Ce e ? Ce e ?

Nimic. Nu era nimic. Era numai noaptea adîncă din jur, era somnul copacilor, era pulsul surd al apei, era liniștea lor.

Adriana îi luă brațul lui Gelu. El o opri în loc, îi lăsă pe Cecilia și pe Victor să se depărteze și pe urmă, brusc, întoarse capul spre ea să o sărute, dar cum ea nu prinsese de veste și nu avusese cînd să se îndrepte spre el, buzele lui îi atinseră în grabă umărul obrazului

și alunecînd, se puseră calde pe lobul urechii ca pe o altă gură. Adriana își înăbuși un strigăt. Era un fior scurt, o linie de frig ce îi trecu pe spate, îi îndoi genunchii, îi opri respirația. Se atîrnă tremurătoare de gîtul lui Gelu și, pentru că îi era rușine să-l muște, îl sărută cu deznădejde.

■

O întîmplare neașteptată adăugă plimbărilor între Vii un farmec nou. Domnul Donciu pleca în străinătate cu nevasta, ca să-și întîlnească, undeva în Germania, fiica și ginerele, duși mai de mult în voiaj de nuntă. Automobilul prefecturii rămînea liber. Cineva, un binevoitor, îl convinse pe prefect că un automobil neîntrebuințat se strică.

— Sigur, ca viorile și ca gramofoanele. Nu știi d-ta că o vioară de ce cînți pe ea mai mult, de aia se face mai bună ?

Prefectul nu știa, dar află atunci. Căută deci un om de încredere și tocmai cînd era mai necăjit, neștiind cui ar putea să-i încredințeze pe vară mașina, Gelu se oferi dezinteresat.

— Uite, am să-mi fac eu timp și am să ies din cînd în cînd cu șoferul.

Domnul Donciu îi fu recunoscător.

„Cine spunea că Gelu a vorbit-o de rău pe Elisabeta ? reflectă el. E un băiat foarte de treabă."

Gelu își îndeplini cinstit promisiunea și chiar mai mult decît cinstit, căci scotea automobilul în fiecare seară și îl punea la dispoziția prietenilor lui.

Se întîlneau toți patru la Cecilia. De acolo venea să-i ia șoferul. Se așezau în mașină, cuviincios, „fete cu fete și băieți cu băieți", sub privirea vigilentă a tuturor vecinilor din stradă, ieșiți afară în fața caselor, la răcoare. Era, pînă ce se depărtau spre mahalale, un lung defileu de observatori. Pe la porți ieșeau, ca din întîmplare, domni în cămăși țărănești de noapte, trase peste pantaloni, copii care alergau după automobil, mame care își strigau înspăimîntate odraslele pornite în luptă cu monstrul. Uneori un cîine îi lătra lung și dintr-o curte îi răspundea un gramofon cu pîlnie. Pe urmă, orașul se liniștea, zgomotele se pierdeau departe, luminile se răreau în urmă și scli-

peau mișcătoare ca de la o fereastră de tren. Brusc, ca și cum botul mașinii ar fi deschis-o, valea Viilor se deschidea în față. Se opreau acolo puțin, ca să-și schimbe locurile.

Adriana trecea lîngă Gelu. Mică, Cecilia intra întreagă în brațele lui Victor, de unde nu-și mai arăta, decît cînd automobilul o zguduia la cotituri, zulufii ei blonzi.

Tăceau. Urechea li se umplea deodată de acea mare liniște vegetală. Mirosea a larg. Automobilul urca întîi pe țărmul stîng în sus, de-a lungul apei și despărțea astfel priveliștea în două : de o parte casele depărtate ale orașului, de alta umbrele pădurii. Pe urmă se întorceau pînă la pod, îl urcau cu băgare de seamă și intrau în insulă. Plimbarea acolo era monotonă și fără surprize.

Făceau înconjurul insulei pe o alee circulară, ce le era cunoscută în cele mai mici detalii. Înclinarea unui pom, desenul unei crăngi de salcie, un luminiș, un ocol. Puteau să urmărească cu ochii închiși drumul automobilului și Adriana se distra uneori să-l ghicească. Își lăsa capul pe pernele capotei și privea spre cer, urmărind după așezarea stelelor mersul plimbării. Știa astfel dacă se afla la un colț sau altul al insulei. Era un spectacol odihnitor această lungă trecere printre arbori negri.

Silueta lor se desena în întuneric cu o precizie de decor și, dacă n-ar fi fost bătaia vîntului pe obraji, dacă n-ar fi fost ticăitul regulat al motorului răspîndit pe toată valea, ceasurile dintre Vii ar fi fost nereale. Nici un om, nici o vietate. Doar, departe, luminile orașului scăpînd uneori printre ramuri.

Nici unul din ei n-ar fi știut să spună ce anume le plăcea în aceste plimbări monotone. Poate chiar monotonia lor. Serile erau, sus în oraș, apăsătoare, prăfuite, pline de zgomote, cîini care lătrau, gramofoane, lăutari. Aici însă, între Vii, noaptea era intactă, misterul ei vegetal era întreg.

Opreau mașina în mijlocul pădurii și coborau să facă pe jos cîțiva pași. Cînd zgomotul motorului înceta, liniștea locului devenea imensă și, ascultînd-o, Adriana își spunea că ascultă însuși somnul pămîntului. Se rezema toată de un copac, lăsîndu-și trupul să cadă ca o tulpină prea grea. Simțea că acolo, în locul acela, cu rochia ei albă desfășurată în vînt, cu capul înclinat pe umăr, cu mîinile

subțiri mîngîind coaja aspră a copacului, ea intra în mărimea nopții, ca un mic detaliu, ca o mică podoabă.

La picioarele ei, întins în iarbă, Gelu se juca cu pantofii ei, îi săruta genunchii, își plimba obrajii de-a lungul ciorapului ei alunecos de mătase. Îi plăcea să-l știe pe Gelu alături de ea și ar fi rămas așa ceasuri lungi cu el, în noapte. Dar curînd se auzea apropiindu-se rîsul sprinten al Ceciliei, care dispăruse după arbori cu Victor : era semnalul de plecare.

Își reluau locurile în automobil și zgomotul repezit al motorului răsuna iar pînă departe, la fel. Defilarea pomilor negri reîncepea. Lîngă ea, în obscuritate, Adriana asculta respirația Ceciliei, gîfîită, întreruptă de lungi oftaturi și de rare mișcări. Cînd se întorcea în brațele lui Victor, se auzea foșnetul rochiei și foșnetul acesta de mătase alunecînd pe piele o enerva pe Adriana.

Uneori, cînd mașina se smucea din drum, Cecilia scotea un țipăt scurt, alarmată de zguduitura aceasta, care, dînd deoparte pardesiul ce o învelea, putea să descopere situații riscante. Întîi Adriana fu necăjită de libertățile prietenei ei, dar, privind-o, era mirată de ochii ei nevinovați, de aerul copilăros și sincer pe care îl păstra totdeauna. Cînd cobora din automobil, Cecilia își aranja liniștită rochia, cu gesturi mărunte, și bătea băiețește din picioare ca să și le dezmorțească, cu simplicitatea infinită cu care Adriana văzuse că găinile tinere, în curte, băteau scurt din aripi pe urma cocoșului ce le călcase. Era un gest întîmplător, neatent. Pe urmă rîdea.

Adriana se mira numai cum din gravitatea acelor ore calme, cineva putea să aleagă asemenea plăceri echivoce și să fie mulțumit cu ele. Ea se simțea copleșită, supusă. Se rezema de Gelu, care o îmbrățișa. Locul prea strîmt îi obliga să stea apropiați unul de altul. Îi ghicea prin tunică bustul de băiat și se gîndea la al ei, alb, rotund, leneș.

Era poate numai greutatea acelor seri de vară, sau singurătatea locului, sau aroma ierburilor ude, dar Adriana avea senzația că brațele îi cad obosite din umeri, că trupul i se desface din încheieturi, că, torturată, carnea așteaptă dogorită de doruri, îndurerată de așteptări. Atunci, cunoscînd parcă deznădejdea acelui trup, Gelu îi săruta buzele arse, îi mîngîia obrajii, își plimba gura pe gîtul ei alb și cobora jos, pe linia oblică a sînilor.

Tîrziu, cînd se întorceau spre casă, Adriana cobora amețită. Pașii îi erau nesiguri, ochii aveau o strălucire ostenită ce se stingea greu. Nu avea curajul de a se întoarce acasă. I se părea că patul acela mare, în care se regăsea seară cu seară, singură și fierbinte, o îmbolnăvea.

Umbla de aceea pe jos o parte din drum. Răspundea vag întrebărilor, întorcea neconvinsă sărutările. Uneori se oprea din mers, își ridica un colț de păr ce-i căzuse pe frunte, întîrzia gestul și surîdea fără curaj, inutil.

La culcare, goală în fața oglinzii, plîngea văzîndu-se frumoasă.

PARTEA A TREIA

CAPITOLUL I

Paul şi Lucreţia

ÎN TOAMNĂ, LA INSTITUT, GALbena Lucreția nu răspunse la apel. Se logodea.

Era întîia care pleca dintre ele și fetele fură întristate de această primă despărțire. De ce întîmplarea o alegea din acea clasă de fete sănătoase, tocmai pe ea, fetița palidă și tăcută, cu trupul drept ca o scîndură și cu ochii vineți, neînfiorați de nici o chemare? Era o glumă tristă.

Nici Margareta, care nu se sfiia să le spună lucrurilor pe nume și care odată, mai de mult, strigase în clasă, în gura mare, că salcîmii n-au înflorit niciodată pentru Lucreția și n-au să înflorească vreodată, nici ea nu cuteză să rîdă.

Lucreția se logodea cu Paul Mlădoianu, vărul Adrianei Dunea. Se cunoscuseră vag, de demult. Paul o văzuse în urmă cu doi ani la D..., într-o seară de sîmbătă, în centru. I-o arătase Adriana și o uitase. Pe urmă, o întîlnise într-o vacanță de Crăciun la București, în casa unor prieteni. Lucreția cîntase la pian o nocturnă de Chopin, singura pe care o cunoștea, și Paul aplaudase exclamînd întocmai:

„Ce bucată imortală!"

Gazda, o doamnă afabilă, cugetă că din această comună pasiune pentru muzică s-ar putea naște o căsnicie. Averile tinerilor se potriveau. Lucreția avea zestre mare, Paul era un tînăr de viitor. Se vorbi mult timp în familie despre aceasta și lucrurile se tărăgănau, tocmai pentru că erau prea ușor de făcut și pentru că nimeni nu se împotrivea.

Pe urmă hotărîrea fu luată deodată, într-o bună zi. Paul tot trebuia să se însoare mai curînd sau mai tîrziu. Lucreția tot trebuia să se mărite.

Fata fu chemată telegrafic din Bucovina, unde își petrecea cu *sœur* Denise, ca în anii trecuți, sfîrșitul vacanței, la o mănăstire de maici. Răspunsul întîrzie cîteva zile. Nu se știa bine ce se întîmpla acolo, de vreme ce nu venea nici o veste. Se spunea că *sœur* Denise ar fi căzut bolnavă la pat, că Lucreția ar fi plîns, că superioara mănăstirii n-ar fi lăsat-o să plece. Legende, desigur, căci după două săptămîni tatăl ei, care se dusese după ea, veni cu Lucreția, puțin mai palidă decît înainte poate, dar gata să-și iubească logodnicul și să-și vadă de trusou.

Sœur Denise însă nu se mai întoarse. Fetelor necăjite, călugărița directoare le spuse că frumoasa lor soră a rămas acolo, la mănăstirea din munți, să îndeplinească o misiune creștinească și că se va întoarce, într-o zi, mai tîrziu, spre iarnă, dacă o vrea Dumnezeu...

*

Adriana fu surprinsă de întîmplare. I se păreau oricum ciudate ocolurile acestei vieți, care făcea din primul ei iubit logodnicul unei camarade și din cea mai înverșunată rivală o verișoară. Cine ar fi spus, cu doi ani înainte, în seara aceea de vară, cînd în centru fusese fericită lîngă brunul ei văr și cînd recunoscuse în lume, la o masă depărtată, ochii vineți ai Lucreției, cine ar fi spus că vremea va schimba lucrurile astfel ?

Nu era tristă. Paul încetase de foarte mult să-i mai placă. Rîdea gîndindu-se la eleganța lui de manechin, cu guler colțat și cravată lungă, roșie, cu ghetre albe și baston, cu părul lucind de cosmetic și cu ochii închiși pe jumătate, cînd voia să fie distins. Nu-l regreta deci. Dar rămînea puțin gînditoare în fața acestor schimbări neașteptate.

Uneori se vorbea în familie cu indiferență, în trecere, despre o fată sau alta din oraș : „S-a măritat". Vorba era aruncată ca atîtea altele, dar de la locul ei, Adriana o prindea ca pe o cheie de mister, o păstra în gîndurile ei, o desfășura într-o serie de imagini, ce o tulburau. „S-a măritat" nu-i evoca festivități de nuntă, voiajuri, trusouri. Căsătoria nu era pentru ea, ca pentru toată lumea, o instituție, ci o taină. O taină, care în cazul special al Lucreției

și al lui Paul devenea cu atît mai tulburătoare, cu cît amîndoi îi erau cunoscuți. Își amintea trupul subțire al Lucreției, așa cum îl văzuse odată la baie, ud, cu apa curgîndu-i șiroaie pe umeri, pe spate, de-a lungul coapselor trase. Nu știa de ce, dar între brațele păroase ale lui Paul nu și-o putea închipui decît ca atunci, udă, lunecătoare, gata să-i scape între degete. Imaginea aceasta o înfiora. Se gîndea, cu o emoție confuză, că întîmplarea ar fi putut să o aleagă pe ea, că dezlegarea ei trupească ar fi fost apropiată, că visurile ei torturate din fiecare noapte ar fi luat acolo sfîrșit.

Ochii îi ardeau mari și pleoapele stăteau să cadă.

— De ce îți sclipesc ochii, Adriana ?

— Pentru că te iubesc, iubitule.

Adriana își crea adevărurile pe măsură ce le rostea. Îi spusese lui Gelu că îl iubește și poate că, înainte de a-i răspunde, gîndurile ei erau în altă parte și sufletul ei indiferent, dar în acel moment îl iubi. Își îndreptă spre el privirea și îl găsi în fața ei surizător. Îi fu recunoscătoare pentru dragostea lui evidentă, pentru bucuria ce i se citea în obraz, pentru încrederea ce o păstra în ea. Îl sărută și fu fericită. O măgulea oricum gîndul că cineva trăiește pentru ea și că o viață străină se îndreaptă după a ei.

„Am început să citesc timpul după tine", îi spuse el într-o zi, cînd intrase pentru cîteva minute să-i spună ziua-bună și o găsise într-o rochie cu mîneci lungi.

„Uite, abia acuma văd că a venit toamna, și doar erau pe stradă destule frunze căzute, ca să mi-o arate. N-am să-ți mai sărut brațele pînă tîrziu, în primăvară. E trist, nu ?"

Rîse totuși și îi spuse că rochia aceea de lînă îi plăcea. Era scurtă și genunchii se vedeau rotunzi în mers. Avea o culoare gri ștearsă, care îi dădea stofei din apropiere o nuanță caldă, dogoritoare.

Începea iarna, timpul lor.

Adriana fu consolată. Reluă obiceiuri vechi, care îi erau plăcute. Acele după-amiezi de iarnă, întrunirile lor știute, rîsul scurt al Ceciliei, aroma ceștilor cu ceai, intrările rare ale lui Buță, care poposea cinci minute din hoinăreala lui eternă, spunea un cuvînt misterios și pleca, toate aceste lucruri mărunte o preocupau destul. Erau bucurii certe, pe care nimeni nu le amenința, bucurii

casnice, fără patetism, fără crize. Poate că era mai bine așa. Nu se vorbea în oraș, pe ascuns, că logodna Lucreției avea să aibă urmări triste, că lucrurile erau din capul locului încurcate, că tînăra pereche are să fie nenorocită... ? Ea cel puțin, Adriana, nu avea decît regrete nesigure. Încolo, totul era simplu și așezat. Se lăsa în brațele lui Gelu mulțumită, răspundea sărutărilor lui cu plăcere.

Cumpărase pentru patefon *Cîntecele pentru blonda Agnes*, care tocmai apăruseră în patru plăci la o editură străină și le ascultau des împreună. Era curios cum, cîntate de Viorin, cîntecele își schimbau complet înțelesul. Nu mai aveau nimic din tulburarea pe care ei o simțiseră mai de mult, pe vremea cînd Adriana le descifra întîia oară. În plăcile lui Viorin melodia era mai sigură și ascultătorul o reținea ușor. Adriana, dimpotrivă, îi adăuga nuanțe mici, potolea sunetele, acoperea cîntecul. Reieșea ceva foarte diferit, probabil, de intențiile compozitorului, dar era singura versiune, pe care ei doi o recunoșteau. Era a lor.

„Nici nu știu dacă muzica asta îmi place, îi spunea Gelu într-o zi, după ce ascultaseră ultima placă. Mi-ar fi greu să spun dacă o cred frumoasă. A devenit cu vremea un simplu semn de dragoste. Te iubesc pe tine și o iubesc deci așa cum îți iubesc rochiile, sau brățara, sau odaia."

Ea tăcea, neștiind să vorbească și răspundea pe urmă cu un sărut, cu o încruntare, cu un gest alintat...

*

Într-o zi de decembrie, cum se oprise în fața unei librării, lui Gelu i se păru că o recunoaște, oglindindu-se în geamul jumătate înghețat al vitrinei, pe Adriana, trecînd tocmai strada, spre celălalt trotuar. Se-ntoarse surprins și văzu că într-adevăr era ea. O recunoscu după mantou, căci fata își ascundea obrazul, voind parcă să-l evite. Trecu repede de partea cealaltă și o ajunse din urmă.

— De ce fugi, Adriana ? S-ar spune că mă ocolești.

— Într-adevăr. Te ocoleam.

Rîse. Avea mîinile încărcate cu diverse pachete și Gelu trebui să-i ia cîteva, pentru ca să-i poată strînge stînga, pe care ea i-o întindea grăbită.

— Uite, spuse ea încurcată, era vorba de un secret. Un complot. Nu insista, fiindcă n-am să-ți spun.

— Totuși..., încercă Gelu să insiste.

— Nu vi se pare că sînteți prea indiscret, domnule ? întrerupse fata ingenuă.

Și pe urmă, cu glasul ei firesc :

— Fii cuminte. Am să-ți explic mai tîrziu. Deocamdată am o întîlnire și încă una misterioasă.

— Cu cine ? nu se putu el opri să întrebe, dar răspunsul deveni inutil, căci, în aceeași clipă, Cecilia le ieșea drept înainte. Fetele schimbară un mic semn de complicitate și Cecilia, mirată de prezența lui Gelu, izbucni în rîs.

— Așadar știe ? A aflat ?

Nu mai puteau să-i ascundă nimic. Era vorba de o petrecere, pe care Adriana o aranja acasă numai pentru ei de revelion. Doamna Dunea îi ceda casa și îi dădea voie să primească pe cine voia. Făceau acum pregătirile (mai rămîneau doar cîteva zile pînă atunci) și decideau ultimele detalii. Ar fi vrut să-i facă întreagă surpriza aceasta, dar acum, fiindcă tot s-au trădat, cel puțin să le fie de folos.

— Are să fie frumos, ai să vezi. Am cumpărat un brad mic și l-am pus în odaia mea. Vino după-masă să vezi. Are să-ți placă. Miroase a rășină în toată casa. Ar fi mai frumos, dacă ar ninge, dar nu cred.

După-masă Adriana îl aștepta cu nerăbdare pe Gelu. Vorbea repede, mai mult decît de obicei, animată, se plimba în jurul bradului, îi arăta lucrurile făcute, îi spunea ce mai are de făcut.

Era fericită între acele lucruri mărunte, și gravă totuși, fiindcă era conștientă de răspunderile ei de gazdă. Trecea dintr-o odaie într-alta, își amintea de un lucru prost așezat, îl muta, lovea în trecere clapele pianului și, tot în trecere, îl săruta pe Gelu, care privea liniștit agitația ei zgomotoasă. O ajută să așeze diverse lucruri : îi spuse că bradul este prea încărcat și desprinse de pe ramuri cîteva jucării, care i se păreau de prisos.

— Un brad, fie și de Anul nou, tot brad trebuie să rămînă. Nu crezi ?

Ba da. Adriana credea. Credea tot, primea tot, era fericită de tot.

— Să vezi ce frumos are să fie. Să vezi...

În ajunul sărbătorii, Gelu ieși în oraș, să facă ultimele tîrguieli. Intrase într-o florărie să cumpere cîteva mlădițe de vîsc și tocmai mîngîia acele frunze verzi, pe care o vînzătoare i le strîngea frumos în buchet, cînd văzu pe fereastră cîțiva fulgi albi. Deschise ușa și rămase în prag să privească. Nu ningea încă. Erau doar vagi puncte albe, care se pierdeau în aer. Gelu întinse palma. Simți un bob de răceală și abia avu timpul să distingă o mică stea care se topi imediat.

Se grăbi spre casa Adrianei. Venea cu întîii fulgi albi și credea în acest semn bun. Căci nu lipsea bucuriei lor decît zăpada aceasta albă, care aburea geamurile și învelea strada. Îi strigă Adrianei, din prag, vestea bună.

— Ninge, iubito, ninge !

Dar nu termină bine, cînd fata îi ieși înainte, grăbită, cu obrajii roșii, cu ochii sclipitori, bătînd din palme.

— Nu știi vestea cea bună ? Plec. Plec la București. Chiar acum, chiar deseară. Uite. O telegramă. Ei tot se duc în străinătate și casa rămîne singură. Să vezi ce frumos are să fie. Vai tu, ce bine. Nici nu visam. Ssst ! Să nu-i spui nimic Ceciliei, e o surpriză. *Maman !* să iau rochia roz ?

Și apoi tot către Gelu, fără ca să mai aștepte răspunsul lui *maman,* care era ocupată în altă odaie :

— Cine ar fi spus ? A venit așa, deodată, și nici n-am mai avut timp să mă gîndesc. Telegrama... și agita o hîrtie albă, pe care o punea pe masă și pe urmă nu mai știa de unde s-o ia.

Gelu rămase în prag, întîi surprins, pe urmă deprimat. La început, nu pricepu nimic. Pe urmă, nu din cuvintele Adrianei, ci din mișcările ei dezordonate, înțelese că se sfîrșise ceva. Bradul nu mai era în casă. În locul lui era o valiză în care Adriana își așeza lucrurile în timp ce-i vorbea. Văzu pe deasupra un teanc de cămăși albe și dantela lor, care îi amintea căldura unui trup acum străin, îl făcu să surîdă. Nu încerca să spună vreun cuvînt de protestare. Simțea în bucuria Adrianei ceva dezlegat, ca o mică nebunie de copil.

Gelu lăsă deoparte buchetul de vîsc, cu care venise, de teamă ca Adriana să nu-l observe și să nu-l ia drept o mustrare. Prudență inutilă, căci fata nu vedea nimic, ocupată cum era cu o mie de treburi.

— Să vezi ce frumos are să fie, să vezi. Sînt baluri, teatre, concerte. Și am să fiu liberă să mă duc unde vreau, am să fiu singură. (*Maman !* unde ai pus pantofii de antilop...) Am să mă plimb, am să patinez...

Își așeza lucrurile în valiză și nu se oprea din vorbă decît atunci cînd voia să-și amintească ceva. Ducea atunci mîna la frunte să îndepărteze colțul de păr, ce cădea rebel pe ochi și Gelu suferi recunoscînd acest gest obișnuit al ei, care avusese altădată nu știa ce cuminte frumusețe. Încercă să-i vorbească Adrianei calm. Nu din orgoliu și nici din răzbunare, ci pentru că își dădea seama că veselia ei trece inconștientă peste orice.

— Cît privește planul nostru de revelion, cred că nu ți-e greu să renunți...

— Nu, sigur că nu.

Într-un tîrziu, se ridică să plece. Adriana îl duse pînă la poartă și, cum se făcuse tîrziu, îl sărută. Buzele îi erau reci, și multă vreme, pe stradă, Gelu păstră această singură amintire.

CAPITOLUL II

Cello Viorin

ADRIANA NU MINȚISE. PLECAREA ei la București era o surpriză. N-o așteptase, nu o ceruse. Dar cînd invitația de a se duce acolo pentru vreo două luni sosi la D..., ea o primi bucuroasă, fără a cere timp de gîndire. Avea să fie găzduită în casa tînărului menaj al lui Paul și al Lucreției Mlădoianu.

Nunta lor avusese loc de curînd, după o lungă întîrziere. Fusese amînată de cîteva ori sub diverse pretexte și tocmai cînd lumea începea să se îndoiască de rezultatul unei atît de lungi logodne, hotărîrea fu luată prin surprindere și cununia aranjată în grabă. Tînăra pereche plecă îndată după nuntă în străinătate, într-o călătorie de cîteva luni. Între timp i se cumpărase lui Paul din zestre o casă la București și, în lipsa lui, familia trebuia să se ocupe cu mobilatul. Doamna Mlădoianu, mama lui Paul, venise de aceea într-adins la București să locuiască în noua casă și să supravegheze de aproape lucrările. Fiindcă

îi era urît singură, în acea mare clădire deșartă, ea telegrafie la D... și rugă să-i fie trimisă nepoata Adriana.

Cîtăva vreme la București, Adriană nu-și regăsi liniștea obișnuită. Avea continuu senzația de a fi între două plecări. Zilele treceau repezi, schimbătoare, puțin agitate, și ea, care avea deprinderi vechi, nu știa cum să le reia acolo între lucruri noi, între oameni necunoscuți. Trecea pe străzi uluită de zgomote și lumină, se întorcea acasă obosită și parcă îndoindu-se de realitatea acelui timp. Nici odaia în care dormea nu avea înfățișarea unei odăi, în care rămîi singur cu tine, apărat de amintirea străzii și de larma orașului. Pereții miroseau a ulei proaspăt, mobilele a lemn dat de curînd la rîndea. Avea sentimentul de așteptare și de mică neliniște, pe care ți-l dă o casă nouă, în care lucrurile sînt așezate provizoriu și prost, gata să fie schimbate dintr-un loc în altul. Sertarele dulapului erau goale, fotografiile de familie aruncate pe unde se întîmpla, coșurile cu flori de la nuntă mai rămîneau încă prin colțuri. Ceva din atmosfera ostilă a unei odăi de hotel, închiriată cu noaptea, era în toată casa și lucrul acesta mărea dezorientarea Adrianei, care se simțea străină și departe. Nu regreta deloc plecarea de la D... și nu se gîndea să se întoarcă. Era mulțumită de plimbările ei agitate, de cunoștințele noi pe care le făcea, de diminețile aspre pe care le petrecea dimineața la patinaj, în Cișmigiu, de serile strălucitoare petrecute în sălile albe de spectacol. Dar uneori, înainte de culcare, își spunea că e obosită ; ar fi vrut să se oprească din cursa aceea zilnică și să rămînă un ceas sau două liniștită, ca la D...

Se gîndea cu oarecare plăcere, deși nu le ducea dorul, la după-amiezile de acolo, la întrunirile zilnice în jurul mesei de ceai ce continuau probabil fără ea, și își spunea că ar trebui într-o zi să le scrie prietenilor de acolo, lui Gelu sau Ceciliei.

„Mîine neapărat", hotăra Adriana. Dar a doua zi se găseau atîtea lucruri de făcut, se iveau atîtea piedici mărunte, încît ea amîna cu bună-credință proiectul de a scrie pentru o altă zi, care o dată tot trebuia să vie.

Între timp zilele treceau la fel. Nenumărate, grăbite. Doar cărțile poștale ilustrate, pe care Paul și Lucreția le trimiteau din străinătate la intervale regulate, îi aminteau Adrianei că șederea ei la București se va termina într-o zi. Încolo s-ar fi crezut intrată într-o nouă viață, despărțită pe totdeauna de ceea ce fusese înainte.

Întîlnea uneori pe stradă oameni de la D... și îi întreba din obișnuință despre cele ce se mai întîmplau în tîrg, dar curiozitatea ei era întîmplătoare și neconvinsă.

■

Într-o seară, Adriana aștepta tramvaiul în față la Carpați. Se întunecase și gerul care fusese aspru toată ziua se îndîrjea la acea oră. Din blană fata își descoperea doar ochii, atît cît trebuia ca să privească tramvaiele venind și să le citească de departe numărul. Al ei întîrzia. Privea cu nerăbdare luminile colorate din fruntea vagoanelor și înainte de a putea distinge în brumă numărul, cineva, un domn din spate, îl anunța cu glas tare și pe urmă, văzînd-o pe ea enervată de faptul că tramvaiul ei tot nu venea, izbucnea în rîs, ca și cum întîmplarea aceasta ar fi fost pentru el o satisfacție personală.

— 16, striga tare omul din spate, cu o intonație ce ar fi vrut parcă să-i spună anume Adrianei : „Vezi, ți-am spus eu, nu e vagonul dumitale".

Adriana era furioasă dar se stăpîni totuși și nu se întoarse să-l privească pe acel domn bine dispus. Își văzu în sfîrșit tramvaiul. Se repezi pe scară, dar odată cu ea puse piciorul pe treaptă domnul din spate. Lumina de pe platformă cădea pe obrazul amîndurora și o clipă ei se priviră, Adriana cu mînie, el cu o subită mirare.

— Cum, dumneata ? exclamă omul și își scoase pălăria neștiind cum să continue. Lumea din spate, enervată de această oprire, îi împinse pe amîndoi și, cum ei ezitară să se urce, fură scoși afară din rînd și rămaseră singuri pe trotuar, în urma tramvaiului plecat.

Adriana simți că ar fi trebuit să fie indignată. Dar figura omului de lîngă ea avea o expresie atît de sincer dezolată, încît ea nu se putu opri să zîmbească.

— Așadar nu sînteți supărată, domnișoară ?

— Ba sînt, domnule, dacă nu-mi explicați ciudata dv. purtare.

— Cum ? nu mă recunoașteți ?

Faptul îl dezamăgea probabil, căci fața lui se încruntă mai tare. Abia atunci, privindu-l bine, Adriana îl recunoscu pe Cello Viorin. Nu semăna cu domnul frumos, despre care își amintea din seara neuitată a concertului, dar avea în schimb exact trăsăturile fotografiei expuse pe Strada Mare la D...

— Domnul Viorin ?

— Vezi bine. Mă bucur sincer că nu m-ați uitat totuși. Eu m-am gîndit mult la dv. din seara concertului și mi s-ar fi părut nedrept să fiu uitat.

Erau ceasurile cinci. Aveau amîndoi vreo două ceasuri pînă la cină.

— Mă întorceam spre casă, fiindcă nu aveam ce face, mărturisi Adriana, cînd el o întrebă dacă e ocupată. Primi bucuroasă să intre într-o cofetărie.

Cello Viorin nu mai era domnul timid, care pe scenă la D... avusese aerul unui evadat ce se simte pîndit și caută în jur o poartă de scăpare. Dimpotrivă. Vorbea tare, o privea pe Adriana drept în ochi, îi aștepta răspunsurile autoritar. Ea îi ocolea privirea și se ferea să intre în discuția prea intimă, pe care el părea să o caute.

— V-am admirat adineauri, domnule Viorin, așteptînd tramvaiul. Cum izbutiți să citiți de la 200 de metri un număr, pe care eu abia îl văd de la 10 ?

— E un secret al meu, răspunse el modest.

Adriana se sili, spre necazul lui evident, să flecărească tot timpul despre lucruri mărunte, să schimbe vorba cînd subiectul angajat i se părea prea grav, să întrerupă o frază lungă cu o remarcă întîmplătoare și să rîdă. El nu părea a fi un om uricios, căci se supuse pînă la urmă dispoziției ei și rîse cu ea de o seamă de lucruri întîmplătoare. Îi ceru voie s-o însoțească pînă acasă și ea primi, măgulită de asemenea tovărășie, mai ales cînd, trecînd pe la Capșa, cîțiva domni pe care ea îi bănuia scriitori sau actori, îi salutară adînc de la fereastră.

A doua zi dimineața, Viorin sună la poartă și, oricît de greu i-ar fi fost Adrianei ca să-i explice mătușii ei această vizită, trebui să-l primească.

— Aseară, domnișoară Dunea, te-ai purtat ca un copil. Ce e curios, este că abia după ce ne-am despărțit mi-am dat seama de asta. Dumitale îți place să glumești. Mie nu. Și cu toate astea, uite, ieri am făcut haz, odată cu dumneata. Dar să vorbim serios. Vrei ?

— Să încercăm.

— Pentru început cîntă-mi la pian *Cîntecele blondei Agnes*.

Adriana se scuză. Pianul Lucreției era închis și de-altfel dezacordat.

— Păcat. Așteptasem cu nerăbdare să te ascult. Dacă vrei să fiu sincer, uite, pentru asta am venit la dumneata.

Adriana făcu un semn de neînțelegere și Viorin întîrzie puțin explicația, ca și cum și-ar fi căutat vorbele.

— Vezi, domnișoară, ce m-a surprins pe mine atunci la D..., în felul dumitale de a cînta *Cîntecele blondei Agnes*, era un accent, care nu-mi aparține, pe care îl puseseși dumneata, de la dumneata. Simțeam că se întîmplase ceva cu melodiile mele, că ele asistaseră la un lucru de care eu eram străin. Am fost atunci emoționat ca de o muzică nouă, pe care aș fi ascultat-o pentru întîia oară. Am încercat pe urmă, acasă la mine, să regăsesc aceleași nuanțe. Pianul meu nu voia să mi le dea. Spune-mi de ce ?

Adriana ridică neștiutoare din umeri.

— Iartă-mă. Întrebarea mea e indiscretă și simt că merge departe. Dar trebuie să înțelegi. Cîntecele acelea aveau un sens pentru mine. Am trăit cu ele o întîmplare, care a decis de multe lucruri în viața mea. Credeam că blonda Agnes era o realitate. Dumneata mi-ai dovedit că nu era decît o umbră. Căci ai înlăturat-o din cîntece și ai pus alte vieți în locul ei, ai adus în casa aceea a mea alți oameni și alte lucruri. Înțelegi de ce m-am gîndit des la dumneata ? De cîteva ori am vrut să-ți scriu. Mi-am spus însă că e zadarnic. Oamenii se înțeleg și așa destul de greu. Dar uite că Dumnezeu mi te aduce în cale — și acum nu te mai las.

Adriana era surprinsă de această vorbire directă. Îl întîlnise pe Viorin cu o seară înainte, schimbase cu el cîteva cuvinte glumețe și acum era înaintea ei, privind-o hotărît, vorbindu-i deschis, cu o căldură pe care o simțea sinceră, cu o pasiune convinsă. Nu știa cum să-i răspundă. Nu-i plăceau vorbele decise și se temea de răspunderi. Surîse de aceea nehotărîtă, lăsîndu-l pe el să înțeleagă ce voia. Fu oricum drăguță și la plecare îl lăsă să-i păstreze mîna într-a lui mai mult decît ar fi trebuit.

Nu era propriu-zis emoționată. Mulțumită, da. Măgulită chiar. Oricum, el era Cello Viorin, compozitor aproape celebru. Cu un an înainte, pe vremea cînd ea descifra la D... caietul lui de muzică, numele lui avea ceva legendar, nefiresc. Spunea pe atunci : Cello Viorin, cum ar fi spus Alfred de Musset. Colegele ei de școală îi ascundeau portretul în șorț și îi scriau numele pe marginea caietelor. Ori acum, acest bărbat brun și frumos, la care visau fetele și pe care îl lăudau revistele, venea să o vadă, îi vorbea pasionat, îi cerea rugător un răspuns. Adriana nu putea să nu fie sensibilă la asemenea omagii. Ar fi vrut să îm-

parță cu cineva acest orgoliu, să spună cuiva întîmplarea. Un moment se gîndi să-i scrie lui Gelu și să i-o povestească, dar se opri avînd impresia că ar fi o indiscreție penibilă. Nu-și bătea capul să știe dacă nu era în această taină un început de infidelitate și se hotărî să o păstreze. Era mai simplu.

Cîteva zile nu avu nici o veste de la Cello Viorin. Despărțindu-se de ea, el nu-și luase nici o obligație, ce e dreptul, și nici nu-i spusese că are să revină, dar Adriana aștepta și tăcerea lui o intriga. Cu fiecare zi ce trecea, nerăbdarea ei se mărea și devenea cu atît mai greu de suportat, cu cît ea nu îndrăznea să și-o mărturisească. Voia să se convingă că lucrul îi e indiferent și că nimic nu se întîmplase. Totuși, deschise cu o nestăpînită bucurie plicul care îi sosi într-un tîrziu din partea lui.

„Vei găsi, domnișoară, în plic, două bilete pentru simfonicul de duminică. Dacă n-ai cui să-l dai pe cel de-al doilea și dacă prezența mea nu ți-e cu totul neplăcută, voi fi fericit să ascult în tovărășia dumitale Petruschka. *Voi fi la 11 fără un sfert în holul Ateneului.“*

Adriana îl găsi într-adevăr duminică pe Cello Viorin și, cum ea îi făcu de departe semn, el se grăbi spre ea vădit bucuros. Pe scări, pînă sus, el trebui să strîngă nenumărate mîini, ce i se întindeau și îi numea Adrianei pe toți acești cunoscuți care îl opreau. Erau nume pe care ea le știa din reviste literare sau afișe de teatru și era impresionată văzînd acolo o lume la care ea se gîndea altădată cu o naivă admirație. În sală îi puse întrebări multe lui Viorin, îi ceru amănunte, se miră de tot ce află. El primea jocul cu voie bună.

Era acolo un răsunet larg de sală populată, zgomote ce veneau de afară prin ușile deschise, strigăte amicale de la un fotoliu la altul, semne mici între cunoscuți. Pe scenă muzicanții începeau să vină și sunetele acelea de instrumente ce se acordează se răspîndeau vioaie în sală mărindu-i larga rezonanță.

Adriana privea puțin uluită. Rochiile din jur, fețele multe și necunoscute, panica întîrzialților care nu-și găseau locurile, fotoliile ce se deschideau zgomotos și repetat, totul o mulțumea.

Întorcea capul vioaie într-o parte sau alta, să surprindă aici un surîs, dincolo un gest de enervare, o exclamație, o strîngere de mînă ascunsă. Viorin rîdea privind-o.

Intîia parte a programului se termina cu *Petruschka*. Fata asculta cu plăcere, dar nu pricepea nimic. Asta o necăjea, căci vecinii ei dădeau semne vădite de înțelegere. Ea abia izbutea să lege pe alocuri două frînturi una lîngă alta : încolo muzica i se părea risipită și grea.

În pauză, Cello Viorin, care simțise se vede nesiguranța ei, îi ceru voie să-i explice bucata cîntată. Cum se luminau în vorbele lui pasajele obscure ale muzicii ! Cum deveneau de clare acele tresăriri ale alămurilor, care ei i se păruseră brutale și nemotivate. Vedea acum tabloul pe care el îl descria : un bîlci, un vraci, trei păpuși...

■

Cînd se întoarse acasă, Adriana găsi pe masă, în camera ei, un plic. Recunoscu din prag scrisul lui Gelu și bucuria cu care venise din stradă căzu brusc. Își scoase cu mișcări încete mănușile și ținu cîtva timp plicul între degete, fără să-l deschidă. Nu-l așteptase.

Așadar lucrurile rămîneau așa cum le lăsase, acolo, în tîrg. Îi fu rușine. Un moment cel puțin simți oarecare repulsie pentru ușurința ei, pentru inconștienta ei bucurie, pentru tot ce uitase, pentru tot ce făcuse.

Tot ce făcuse ? Dar era vinovată de ceva ? Trădase ceva ? Nu, desigur că nu. Nu scrisese, fiindcă avusese și ea necazurile ei, nevoile ei și grijile ei. E ăsta un motiv ca cineva să-și bată joc de ea și să-i trimeată ironic scrisori, pe care ea nu le cerea ? Căci era lămurit că numai din dorința de a o umili îi scria el acum, numai pentru ca să-i arate orgolios cît e el de bun și cît este ea de rea.

Adriana se simți deodată nedreptățită, insultată și avu poftă să plîngă, să plîngă tare, să plîngă mult, ca să protesteze împotriva acestei cruzimi, care venea să o lovească neomenește, tocmai într-o dimineață în care crezuse că ar putea să fie veselă. Dar nu : ei nu i se permitea asemenea bucurie și nevinovata plăcere de a fi ascultat un concert ea trebuia s-o plătească greu, imediat, fără întîrziere.

Cît era de nenorocită și cum se ridicau toate împotriva ei ! Se lăsă așa cum era, cu paltonul pe ea, cu pălăria în cap, cu plicul nedeschis între degete, pe speteaza unui scaun, descurajată. Dintr-o odaie depărtată se auzea zgomot de farfurii ; se punea masa. Hotărîrea ei fu nemiloasă : nu avea să mănînce. Nu avea să mănînce, de vreme ce și acest lucru ar fi putut să-i fie imputat. Era mai bine

așa, să rabde, să sufere, să se îmbolnăvească poate, dar să păstreze pînă la urmă conștiința nedreptății ce i se făcea, pînă cînd într-o zi vor vedea ei, vor vedea, dar nu vor avea timp să repare nimic.

Se întinse pe dormeză, își îngropă capul în mîini și își ghemui trupul zguduit de sughițuri. Lacrimile îi curgeau rare pe obraji și ea avea blînda durere de a fi făcut un sacrificiu, încă unul.

V

Fusese vorba ca Viorin să treacă pe la ea într-o după-masă și să o ia la o expoziție, dar în dimineața zilei fixate el trimise cîteva rînduri de scuze : era invitat la ceai la palat, unde trebuia să cînte în intimitate pentru principese. Altădată, într-o seară în care hotărîseră să se ducă împreună la teatru, el veni de asemeni să se scuze în ultimul moment : era o serată de gală la legația Olandei și nu-l putea refuza pe ministru, prieten personal și mare admirator al muzicii lui.

Adriana se simțea cu atît mai măgulită de vizitele, oricît de rare ale lui Viorin, cu cît știa că sînt disputate. Cine știe ce ambasador sau ce doamnă din marea societate fuseseră refuzați, pentru modesta plăcere de a veni să o vadă pe ea ? — se întreba Adriana, cînd Cello Viorin suna la poartă. Îl recunoștea după felul lui de a suna lung și apăsat. Cobora chiar ea să-i deschidă, căci îi plăcea intrarea lui zgomotoasă de om ocupat, care a venit din întîmplare, schimbă cîteva cuvinte și pe urmă dintr-o dată îți propune luminat o aventură sau alta.

— Vrei să umblăm împreună ?

Ieșeau în stradă și acolo Viorin, care era un vagabond, era ca la el acasă. Vorbea tare, rîdea, se oprea la vitrine, răspundea unui salut, povestea o istorie pe care o lăsa neterminată la jumătate. Umbla enorm de mult, fără să o întrebe pe fragila lui tovarășă dacă nu obosește. Din instinct parcă se îndrepta spre marginile orașului, unde casele [sînt] rare și cerul se lărgește. Plimbarea lor pornită de pe calea Victoriei sfîrșea la Șosea dincolo de vila Minovici sau în partea opusă, afară, spre Filaret.

Era curios omul acesta și nu o dată o intriga pe Adriana. Era în viața lui ceva misterios și neclar. Modestie ? inaptitudine pentru descrieri precise ? orgoliu ? Fapt e că, deși el vorbea mult și abundent, ea nu izbutea

să afle nimic sigur despre el. Nici măcar unde locuia nu află.

Îi vorbise el despre o casă ascunsă undeva între copaci, cu o arhitectură specială, cu mobile vechi, cu fîntîni arteziane, cu o terasă italiană, îi dăduse chiar o seamă de amănunte complicate, dar lucrul cel mai simplu și mai la îndemînă nu i-l spusese : strada și numărul acelei case. Nu că s-ar fi ascuns, dar mergea firesc către mister, așa cum un om de cifre ar merge spre claritate. De aceea i se întîmpla uneori să se contrazică, să dezmintă azi un lucru spus ieri, să afirme mîine un lucru negat azi.

Adriana nici nu se obosea să-i atragă atenția asupra acestor mărunte inconsecvențe, știind că în viața lui diversă și bogată ele nu pot avea nici o însemnătate. Și mai ales era sigură că el nu minte în sensul vulgar al cuvîntului. Cînd un om ducea o viață ca a lui, nimic n-ar mai fi putut fi născocit spre a o înfrumuseța. Dimpotrivă, Viorin încerca să micșoreze importanța relațiilor lui, vorbea în trecere despre ele, nu insista.

— Cine e doamna care a trecut ?

— Principesa Bogdan.

— Ți-a surîs amabil cînd ai salutat-o.

— Ți se pare.

Uneori, luat cu vorba, începea să povestească el însuși despre un eveniment modern la care asistase, dar deodată, probabil din discreție și din teamă de a nu da impresia că se laudă, se oprea scurt și refuza să continue.

— Închipuie-ți că miercuri seara prințul Bogdan mi-a spus... Dar nu. Să vorbim mai bine despre altceva.

Adriana stăruia zadarnic, căci el refuza să se explice și schimba neglijent vorba. Dar cînd i se întîmpla să fie antrenat, povestea cu plăcere și atunci felul lui de a vorbi, deși vag și lipsit de amănunte exacte, avea o putere de evocare curioasă. O lume nedecisă, de condiție socială nefixată, de o psihologie puțin fantastică, defila înaintea Adrianei și Viorin o descria cu atîta patimă, încît, ascultîndu-l, fata nu se mai silea să știe cît era de verosimilă întîmplarea.

Verosimil ? Era acesta un criteriu într-o existență ca a lui Cello Viorin, care la prînz dejuna la palatul regal iar seara termina în silă o cafea cu lapte într-o lăptărie murdară de pe calea Griviței ? Adriana îl văzuse odată acolo prin geam și nu-i venise să creadă. Ce căuta acolo ? Întrebarea o munci într-atîta, încît i-o puse a doua zi cînd

îl întîlni. Răspunsul nu fu simplu și Viorin se scuză neputînd da multe preciziuni : era oricum vorba despre un colonel rus refugiat, care servea în acel local infam și Viorin se dusese acolo ca să-i vorbească și să-i propuie o situație mai demnă.

Dar toate acestea erau lucruri fără importanță în prietenia dintre Adriana și Viorin. Însemnată nu era decît însăși această prietenie, nesigură încă și schimbătoare, fără obiect cert, fără desfășurare limpede, prietenie care părea să fie într-o zi un simplu joc de buni camarazi, iar în altă zi o înceată înclinare spre pasiune. Adriana aștepta cu prudență, fără să-l încurajeze, fără să-l respingă. Dar cînd se despărțea de el, după o lungă plimbare în doi, simțea o ușoară amețeală, ca după o cupă de șampanie subtilă.

Amețeală ce putea să nu fie decît oboseala drumului făcut, dar care mai putea fi și altceva.

Oricum, ea aștepta să fie surprinsă de mersul întîmplător al faptelor și pînă atunci se lăsa în voia lor.

*

Erau încă într-o perioadă de strîngere de mînă pe furiș, cînd într-o zi Viorin îi spuse dintr-o dată, fără introducere, că o iubește. Se întîlniseră din întîmplare pe Calea Victoriei. El se ducea tocmai să asculte, la un magazin de muzică din apropiere, o nouă placă de patefon pe care o înregistrase de curînd și trebuia să sosească atunci.

— Vii cu mine, duduie Adriana ?

— Bucuroasă.

Un funcționar îi duse într-o cameră de audiție la etaj și îi lăsase singuri. Ascultară placa lui Viorin, el nemulțumit și sceptic, ea încîntată.

„E superb, e superb", îi spunea Adriana din ochi, aplecată deasupra patefonului, atentă să nu piardă vreo nuanță a discului.

— Exagerezi, răspunse el neîncrezător. E poate o bucată de muzică agreabilă, dar e oribil cîntată. Ce vrei ? Eu sînt un pianist mediocru. A ! [cu] dumneata e altceva, e cu totul altceva.

Pe urmă, zărind într-un colț al sălii un pian, strigă triumfal, ca și cum ar fi avut pe loc intuiția unei mari descoperiri.

— În sfîrșit ! În sfîrșit ai să cînți. Că, uite, pianul ăsta nu e nici închis, nici dezacordat.

O duse autoritar la pian, îi indică scaunul, căută într-un vraf de note *Cîntecele blondei Agnes* și i le deschise înainte.

— Aștept.

Adriana cîntă cu oarecare dificultate, căci nu mai revăzuse caietul lui Viorin de la plecarea ei de la D..., dar tocmai această mică ezitare în cîntec avea un farmec necăutat, de care ea abia își dădea seama. Melodia se desfășura dibuitoare, ca și cum ar fi fost improvizată atunci, pe măsură ce ea o cînta.

Cello Viorin o asculta liniștit. Cînd ea, terminînd, se întoarse spre el ridicîndu-și în aer palmele și arătîndu-le, așa cum fac copiii cînd au terminat o ispravă, el se apropie, îi sărută mîna și se înclină s-o îmbrățișeze. Adriana se desfăcu surprinsă, dar fără bruschețe.

— Să mergem.

— Nu înainte de a-ți spune că te iubesc. Și nu înainte de a-mi răspunde.

Ce să-i fi răspuns ? Cuvintele lui îi făceau plăcere și asta se vedea poate. Oricum, nu putea să-i sară de gît. Era ceva în educația ei care îi recomanda anume ezitare, anume atitudine vagă, anume triștețe.

Adriana făcu deci un gest nesigur, ca și cum n-ar fi îndrăznit să vorbească lămurit. Trebuia totuși să spună ceva și atunci cu un mic oftat mărturisi :

— Vezi că în viața mea mai e cineva...

Nu spusese vorbele acestea pentru înțelesul lor precis, ci pentru rolul lor decorativ în acea convorbire. Era o paranteză. Era o reticență, o mică obiecție sentimentală, peste care se putea trece, dar pe care ea o ridica din patetism și dintr-un naiv sentiment de eleganță.

Dacă ar fi înțeles, Cello Viorin ar fi luat-o în brațe, ar fi sărutat-o și lucrurile ar fi fost clare. El însă o crezu pe cuvînt.

— Bine. Am să încerc să uit, vorbi el resemnat.

Adriana se întoarse singură pe stradă. Lucrurile se întîmplaseră atît de repede, încît, coborînd scările, ea se întreba dacă nu se înșelase și dacă nu înțelesese prost. Repedea renunțare a lui Viorin o descumpănea. Se întreba tristă dacă nu făcuse o faptă rea, dacă omul nu era nenorocit acum, dacă n-ar fi fost mai bine să se în-

toarcă spre el, să-l privească simplu în ochi și să-i spună că dragostea lui îi face plăcere.

Dar nu. Mai era vreme pentru asemenea mărturisiri. Aveau să se mai vadă, aveau să-și mai vorbească. Pe urmă gîndul de a fi credincioasă îi dădea un mic aer de tragedie, care îi plăcea.

CAPITOLUL III

Soeur Denise

CÎND SE ÎNTOARSE SEARA ACASĂ, un zgomot prea mare pentru casa aceea largă și goală o vesti din josul scării că se întîmpla ceva neobișnuit. Se auzeau pași grăbiți sus la etaj. În antret, pe cuier, erau haine pe care nu le recunoștea. Urcă repede treptele, trecu prin vreo două odăi în care nu găsi pe nimeni, strigă servitoarea și, fiindcă nimeni nu-i răspunse, alergă neliniștită spre dormitor de unde venea un plîns agitat, care la apropierea pașilor ei încetă brusc.

Deschise ușa. Întinsă de-a latul celor două paturi o fetiță subțire cu rochia în dezordine, ridicată sus pe pulpe, își ascundea capul în perne și plîngea cu umerii contractați, cu brațele deschise de o parte și de alta a trupului zguduit.

Adriana o recunoscu după paloarea pielei pe Lucreția. Surpriza o înmărmurea. O știa în străinătate cu Paul pentru multă vreme. Cînd venise ? De ce ? Și ce însemna disperarea aceea, rochia ruptă după ea, valizele aruncate în mijlocul odăii ? Se apropie de pat stîngace. De Lucreția nu o legase niciodată marea prietenie care i-ar fi dat acuma dreptul să i se arunce în brațe, s-o întrebe, să o consoleze. Dar nici să plece de acolo fără un cuvînt nu putea.

— Lucreție, chemă ea întinzînd mîna cu gîndul să o mîngîie pe păr, fără a sfîrși totuși gestul.

Lucreția ridică obosită capul. Ochii ei vineți își pierdeau de tot culoarea sub lacrimi. Își șterse ochii cu mîneca și, privindu-se, își acoperi cu un gest de panică pulpele dezvelite. Încolo rămase cu părul ciufulit, cu ciorapii curgînd din picioare, cu fața murdară de lacrimi

și pudră. Părea că vrea să vorbească și Adriana aștepta cu o neliniște abia stăpînită, cînd ușa se deschise.

Paul, intrînd, nu făcu nici un semn de surpriză găsindu-și verișoara acolo. Era slăbit, neras, cu hainele neîngrijite și în tăcerea lui era un calm nefiresc, ce lovea mai direct decît un strigăt. Era urmat de mama lui. Blînda față a doamnei Mlădoianu arăta deodată o mare nedumerire și o nestăpînită furie. Toți patru se priviră străini, ostili. Fură cîteva momente de tăcere, care Adrianei i se părură îngrozitoare. Se știa nechemată între ei și simțea că prezența ei acolo mărește durerea faptului ce se va fi întîmplat. Să plece nu îndrăznea însă, căci se temea să nu strice liniștea care se făcuse și care, oricum, prin faptul că există deja, i se părea mai suportabilă decît orice ar fi putut urma plecării ei din odaie.

Într-un tîrziu, Paul, care, rezemat de perete și frînt parcă de la mijloc, avea o privire absentă ce nu se oprea nicăieri, vorbi ca pentru sine.

— Și acum, ce o să ne facem ?

Vorba nu îi era adresată, dar Adriana nu pierdu prilejul acestei schimbări și ieși repede pe ușă. Era tulburată de tot ce văzuse și, fără să înțeleagă ceva lămurit, avea presimțiri ce o înfiorau trupește. Amintiri vechi, vorbe auzite mai de mult la școală, imagini curioase îi reveneau în minte. Își aminti iar — de ce ? — corpul subțire al Lucreției ieșind din baie, tremurător și neted sub șiroaiele de apă ce se prelingeau pe umeri și avu ca altădată aceeași senzație de alunecare fizică.

Adriana rămase pînă noaptea tîrziu în camera ei. Servitoarea îi adusese acolo mîncarea, spunîndu-i că ceilalți nu cinează, dar nici ea nu o primi. Era într-adevăr prea agitată și aștepta un sfîrșit, măcar provizoriu, acelei neliniști. Tîrziu, aproape de miezul nopții, mama lui Paul veni la ea în odaie. Îi vorbi simplu fără să-i dea vreo explicație, dar de asemeni fără să-i spună minciuni, lucru pentru care Adriana îi fu recunoscătoare, căci amîndouă simțeau că nici aparențele nu mai pot fi salvate. O ruga pe Adriana să-i cedeze lui Paul camera ei pentru acea noapte.

— Nu te supăra, Adriana, dar bietul băiat e obosit de drum și nu poate să se culce astă-seară în dormi-

torul nevestei lui. Uite, ți-am pregătit ție canapeaua din odăiță.

Adriana o urmă fără să-i răspundă. Se culcă repede, înțelegînd că ceilalți vor fi mulțumiți să rămînă singuri, dar nu adormi decît greu și foarte tîrziu. Se auzeau, depărtate, felurite zgomote prin odăi, zgomote care altădată i s-ar fi părut firești, poate, dar pe care acum le urmărea atentă, căutîndu-le un înțeles : aveau ceva misterios și solemn ca într-o casă în care cineva e bolnav grav și în care se așteaptă, de la un moment la altul, să se petreacă ceva.

O văzuse pe mama lui Paul intrînd în dormitorul Lucreției și, cum odăița unde se culcase era vecină, auzea acum de dincolo frînturi vagi dintr-o convorbire. Erau cuvinte înăbușite, opriri lungi și pe urmă accese de plîns nesfîrșite, monotone.

— Dar bine, drăguță, el e bărbatul dumitale și între bărbat și femeie nu încape... auzi o dată Adriana o frază mai lungă, dar o ușă ce se închidea zgomotos în altă parte o întrerupse acoperind vocea scăzută a mamei lui Paul.

Adriana veghe tîrziu și tot ce gîndi atunci fu încurcat și penibil. Jocul ei de imagini senzuale o mulțumea de obicei. În noaptea aceea însă, o chinui, nu din decență, ci din cauza sentimentului că se petreceau acolo, alături de ea, lucruri triste și josnice.

A doua zi, Adriana avu cu Paul o convorbire care o încurcă mai tare. Nu mai înțelegea nimic și n-ar fi îndrăznit să-i ceară tocmai lui lămuriri.

— Pe tine te-a iubit *sœur* Denise înaintea Lucreției, nu-i așa ? o întrebă el fără introducere, simțind poate că orice abilitate era de prisos, în situația lui.

— Da, răspunse fata mirată, fără să vadă legătura.

— Uite ce e, Adriana. Ți-aș fi îndatorat dacă ai vrea să mă asculți și să-mi răspunzi, fără să mă întrebi. E ceva stricat în căsnicia mea și, după cîte ai văzut aseară, n-ar mai fi fost nevoie să ți-o spun. Tu mă poți ajuta într-un fel. Vrei ?

Ea nici nu răspunse, atît i se părea de natural să primească.

— Ei bine, atunci spune-mi ce însemna dragostea asta a lui *sœur* Denise. Ce... făcea ea cu voi... cu tine ?

— Nimic, ce vrei să fi făcut. Îmi dădea cadouri, îi dădeam cadouri. Mă săruta pe frunte în fiecare dimineață și mă lua uneori cu ea în capelă, cînd se ruga. Joia după-masă o vizitam la ea în chilie. Stăteam de vorbă despre școală, despre lecții. Uneori cîntam amîndouă la pian. Cînta frumos *sœur* Denise și spunea că din gură cînta și mai frumos, dar n-a vrut niciodată să-mi cînte. Spunea că pentru o călugăriță nu se cuvine.

Adriana se opri, se gîndi puțin, încercînd parcă să-și amintească și pe urmă încheie :

— Asta e tot.

— Dar tu n-ai fost cu ea la mănăstire în Bucovina ?

— Nu, niciodată.

— Și nici celelalte fete, pe care le-a iubit înaintea ta ?

— Ba da, unele. Margareta, de exemplu, și mai înainte, demult, Elisabeta Donciu. Pe mine n-a vrut să mă lase mama. Îmi amintesc că am plîns mult atunci.

— Era mai bine așa, te asigur, îi spuse el fără să o privească.

— Paul, nu vreau să te contrazic, dar cred că te înșeli. *Sœur* Denise e un suflet bun.

— Era.

— Cum era ?

— Ce, tu nu știi că a murit ?

Adriana nu avea să înțeleagă mai tîrziu cum de nu țipase în momentul acela. Vestea aceasta oribilă, spusă cu un glas indiferent, ca o întîmplare oarecare ! Poate tocmai durerea bruscă, ce o cuprindea, îi încleșta gura și o oprea să plîngă. *Sœur* Denise moartă ! Pe moment, pricepu că, dacă vrea să afle un cuvînt mai mult despre acest lucru, trebuia să-și păstreze calmul.

— Ba da, știu, șopti ea tremurînd, dar vezi... vezi...

— Dar ceea ce nu știi și nu știam nici eu pînă ieri este că *sœur* Denise a murit în ziua în care Lucreția se mărita. Accident, se zice. Dar e un accident care explică multe lucruri. Te rog să mă crezi, fată dragă.

Paul căzu pe un scaun, obosit de tot ce spusese. Își ținea capul în palme și îl legăna cu o ușoară mișcare de jale sau de neînțelegere. Adriana se strecură de lîngă el și se duse la ea în cameră să se închidă și să plîngă.

Nu vedea deloc ce căuta *sœur* Denise în nenorocirile vărului ei și era sigură că presupunerile lui, oricare ar fi fost, erau greșite. Din toate aceste lucruri, ea nu reținea

decît vestea brutală a morții. Obrazul acela rotund, mîinile acelea lungi, subțiri, melancolia acelei tinereți întemnițate, toată tristețea de floare palidă pe care *sœur* Denise o purtase în ochii ei de adolescentă necrescută, erau sfîrșite. Fusese o călugăriță numai, dar rochia ei neagră nu avea nimic auster și vorbele ei blînde nimic religios. Uneori, cînd își rezema fruntea de gratiile chiliei, spre seară, avea o curată înfățișare de copil trist și nu o dată Adriana ar fi vrut s-o mîngîie și să-i spună un cuvînt de înțelegere. Ce ascundea *sœur* Denise în călugăria ei ? Avea douăzeci și șase de ani și părea să aibă optsprezece. Odată, cînd Adriana îi spusese acest lucru, ea zîmbise cu tot obrazul luminat.

La prînz, cînd coborî în sala de mîncare, Adriana încercă să-și dreagă obrazul plîns, grijă inutilă, căci ceilalți nu o luau pe ea în seamă. Îi găsi pe toți în jurul mesei. Tăceau.

Lucreția avea ochii limpezi de astă dată și rochia îngrijită, dar privirea încurcată în jos, conștientă parcă de o mare vină. Doamna Mlădoianu tăcea cu autoritate. Paul cu indiferență, obosit. Numai Adriana era acolo lucidă, dar tocmai acest lucru îi făcea ei situația mai greu de îndurat, căci dacă ceilalți, ocupați cu durerea lor, nu își mai dădeau seama de nimic, ea simțea, privindu-i, cît era de apăsătoare acea mare liniște. Se auzea doar zgomotul farfuriilor schimbate și asta făcea pe urmă tăcerea mai penibilă.

Era un aer de ceremonie acolo și Adriana își aminti de un dejun pe care îl luase mai demult în casa unei rude, a doua zi după înmormîntare : aceeași deprimare căreia faptul brut de a mînca îi dădea ceva inconștient și animal.

Mîncau serioși, îndîrjiți, și Adriana, ascultînd zgomotul pe care îl făceau maxilarele mestecînd, simțea că și acest lucru poate fi un semn de deznădejde. Ea, care nu știa ce anume se întîmplase în casa aceea, avu abia atunci, la acel ospăț mașinal și grav, sentimentul unui lucru tragic.

Către sfîrșitul mesei, fu un moment de destindere. Erau sătui și drama lor nu rezista acestei satisfacții. Paul își aprinse o țigară și, după ce ezită puțin, spuse o glumă. Nu avea haz, dar rîseră cu toții știind că trebuie să rîdă.

Era cald în casă, ningea afară, cafeaua neagră ridica aburi adormitori, mîncarea fusese bună. Paul vorbi din

nou. Povestea o năzbîtie văzută la Viena la un teatru și se lăsa antrenat de hazul istoriei. Pe urmă, fie că subita lui bună dispoziție nu mai lua seama la ce făcea, fie că se credea apărat de masă, puse mîna pe genunchiul nevestei lui și, tot continuînd să povestească, o strecură sub rochie. Adriana observă gestul și îi făcu rău surîsul mutilat al Lucreției. Era în obrazul ei galben o expresie de oroare, o revoltă abia stăpînită. Bărbatul ei se folosea de prezența mamei lui și a Adrianei, pentru ca să-și siluiască nevasta.

Adriana nu putu să sufere murdăria situației și se ridică brusc de la masă. Se făcu iar tăcere și atmosfera penibilă dinainte reveni.

Urmară ceasuri lungi de încordare, în care se simțea surdă lupta dintre bărbat și femeie, ascunsă la început, dar pe urmă exasperată și fără rușine. Lucreția trecea speriată pe uși, tresărea la orice pas apropiat, se închidea cu cheia în odaia ei, răspundea bănuitoare întrebărilor. Paul era rugător sau brutal, dar și într-un fel și într-altul, trivial. Avea gura crispată și privirea insistentă, căutătoare, lipsită de rușine.

Între doamna Mlădoianu, care plîngea neputincioasă, și Adriana care privea spectacolul cu un sentiment amestecat de curiozitate și dezgust, cursa lor în jurul patului conjugal era întărîtată și exasperată de oboseală.

Se auzeau uneori uși trîntite, lucruri aruncate pe jos, pași agitați în sunetul lor curios ca într-o casă nelocuită. Din odaia ei, Adriana pîndea aceste zgomote și urmarea după ele desfășurarea lucrurilor. Ar fi putut să plece de acolo, să iasă în stradă, să uite, și uneori era ispitită de gîndul acesta, dar pînă la urmă rămînea : ceea ce se întîmpla avea pentru ea o ciudată ispită, o oribilă plăcere, de care nu putea să se despartă. O ușă deschisă, un cuvînt surprins îi luminau deodată o parte a acestui mister și jocul acesta de bănuieli și ezitări o pasiona.

Coborîse spre seară în salon, unde era pianul, cu gîndul să cînte, dar se opri în prag : camera era obscură și dinăuntru se auzea grăbită răsuflarea a doi oameni. Într-un colț, pe dormeză, Adriana ghici trupurile lui Paul și al Lucreției. Femeia se zbătea fără cuvinte, dar cu o deznădejde fizică, în timp ce bărbatul o ținea de umeri și o întreba stupid, fără să priceapă :

— De ce ? de ce ? de ce ?

Era aproape un cîntec în întrebarea lui repetată : uneori glasul avea intonații rugătoare, domoale, alteori era gutural.

Adriana, care rămăsese țintuită în prag cîteva clipe, se retrase în umbră, tulburată de acele vorbe ce se repetau monoton. Atmosfera îi devenea de nesuferit. Tîmplele îi băteau puternic. Dacă ar fi avut în brațele cui, ar fi plîns.

A doua zi dimineață, sosi, neașteptată, doamna Dunea, mama Adrianei. Fusese poate chemată în taină de soră-sa. Prezența ei aduse o pauză în tensiunea menajului. Prima ei grijă fu s-o îndepărteze pe Adriana, care urma să-și petreacă ziua la cinematograf. Pe urmă doamna Dunea avu lungi convorbiri cu Paul, cu Lucreția, cu mama lui Paul, îi asculta pe fiecare în parte, încercă să lămurească totul și să liniștească ce se putea.

Adriana avea încredere în tactul mamei ei și, întorcîndu-se seara acasă, după o zi liniștitoare, petrecută pe străzi, privind galantarele și rîzînd de căderile patinorilor în Cișmigiu, era sigură că va găsi o căsătorie refăcută. Îl căutase zadarnic pe Cello Viorin la cafenea, unde știa că vine el uneori, dar fu oricum mulțumită negăsindu-l, căci, în tulburarea ei, era preferabil să rămînă singură.

Acasă găsi într-adevăr liniște, dar nu liniștea pe care o așteptase. Era o tăcere moartă, ca aceea ce urmează situațiilor definitive, o tăcere de deznodămînt. În camera ei, Adriana o găsi pe maică-sa. Era obosită și părea a fi îmbătrînit în acele cîteva ore. O strînse mult în brațe și o mîngîie pe păr. Nu îndrăznea s-o întrebe, dar aștepta vădit un răspuns. Îl avu.

— Plecăm mîine dimineață acasă, fetițo.

— Bine, mamă.

Se sfîrșea deci acea vacanță de iarnă. Atîtea așteptări, atîtea bucurii, care treceau deodată cu un singur cuvînt, în amintire ! Ar fi plîns poate trei zile mai devreme, dacă ar fi știut. Acum era obosită și hotărîrea o găsea indiferentă, mulțumită poate.

— Bine, mamă.

Se culcă lîngă maică-sa și se strînse tare la pieptul ei, fericită că în acea mare tristețe poate să se întoarcă iar ca altădată lîngă ea și să uite.

În dimineața următoare, la gară, cînd trenul se urni din loc, o arătare de om izbucni la fereastra vagonului și îi strigă Adrianei cîteva cuvinte încurcate, din care ea nu înțelese nimic. Era Cello Viorin. În mîini avea o hîrtie, pe care o agita și despre care probabil era vorba în ceea ce voia el să spună.

Adriana îl salută amical cu mîna. El îi întinse hîrtia și pe urmă, cum trenul își grăbea mersul, rămase la capătul peronului, descoperit, urmărind pînă departe fereastra Adrianei, fără să facă vreun semn.

De unde aflase de plecarea ei ? De ce venise la gară ?

Hîrtia adusă era un manuscris muzical. În fruntea paginii, titlul — „Cîntec pentru o plecare“ — era scris de o mînă neliniștită. Notele se încurcau pe portativ, ca literele unei scrisori de copil.

— Ce e hîrtia asta, Adriana ?

— Nimic, mamă. O glumă, răspunse fata ascunzînd hîrtia.

Și pe urmă, ca să schimbe cu totul vorba :

— Mamă, e adevărat că a murit *sœur* Denise ?

— De unde știi tu ?

— Știu.

— Ei da, e adevărat.

Doamna Dunea îi povesti atunci, amănunțit, întîmplarea. *Sœur* Denise murise în decembrie la mănăstirea ei din Bucovina. Un accident, spunea călugărița directoare. *Sœur* Denise ieșise din mănăstire să ducă, în acea duminică de decembrie trecut, unei bolnave din sat lemne. Voise să taie din drum și, în loc să treacă pe podul de peste Bistrița, ca de obicei, o luase peste apa înghețată. La mijloc gheața se sparse și ea alunecă prin acel ochi, afund. Cîteva zile, pletele ei blonde fluturaseră deasupra gheței, pînă ce, tîrziu, țăranii coborîți din munte treceră din întîmplare pe acolo și o scoaseră cu membrele inerte, cu ochii astupați de nisip, cu ierburi ude prinse de rochia ei neagră. O îngropaseră acolo în munți, în curtea mănăstirii. Întîmplare nenorocită.

— Și dumneata crezi că asta a fost numai o întîmplare ?

— Adriana, ce-ți vine de vorbești așa ?

— Mamă dragă, știu tot. Mi-a povestit Paul. *Sœur* Denise a murit în ziua nunții lui Paul cu Lucreția.

— Fată dragă, ești o proastă și nu-ți dau voie să vorbești despre lucruri pe care nu le înțelegi. Pe care n-ai dreptul să le înțelegi, m-ai auzit ?

Doamna Dunea avu un gest energic, retezător. Adriana plecă ochii și pe urmă ieși din compartiment să privească pe fereastra culoarului, afară. Abia mai tîrziu, cînd se apropiau de D..., mama ei spuse, revenind parcă la o discuție încheiată :

— Știi, Adriana, că n-ai să te mai duci la Institut. Ai învățat și așa destul. E timpul să vezi de altele decît de carte.

CAPITOLUL IV

O întoarcere și o plecare

PÎNĂ LA ÎNTOARCEREA EI LA D..., Adriana nu se gîndise ce întorsătură vor trebui să ia legăturile ei cu Gelu. Scurta idilă cu Cello Viorin întîi, iar mai tîrziu ultimele două zile de la București precipitate ca într-un vîrtej tragic o făcuseră să uite de el.

La D... erau însă atîtea lucruri care implicau prezența lui Gelu încît din primele ceasuri simți nevoia să-l vadă. Nu avea deloc de gînd să renunțe la el : își spunea că în ciuda acelei despărțiri de două luni, prietenia cu el putea fi reluată exact de acolo de unde fusese întreruptă. Era mai comod așa. I-ar fi fost greu să părăsească obiceiuri vechi, întîlniri știute, plimbări comune, ceasuri de flecăreală amicală, care toate la un loc făceau viața ei la D... Mai ales acum cînd încetase să se mai ducă la școală.

Nu vedea nici o piedică în faptul că între timp intervenise mica glumă sentimentală cu Cello Viorin. Dimpotrivă, i-ar fi fost agreabil să primească scrisori pasionate de la București și să continue între timp la D... o iubire mai veche.

Dar Gelu nu se arăta. Trecură cîteva zile fără ca să dea vreun semn de viață și abia atunci Adriana înțelese că lucrurile nu aveau să fie chiar atît de simple.

Așadar el era supărat ? Cu atît mai rău. Vor avea o scenă de explicații, el îi va face reproșuri, ea se va apăra, amîndoi își vor cere iertare și gata. Într-un fel Adrianei

îi plăcea mai mult o asemenea revedere patetică. Femeie, știa că simplicitatea e o stare dificilă și cu primejdii.

Dar așteptările ei fură dezamăgite. Îl văzu pe Gelu abia după vreo două săptămîni pe stradă și întîlnirea lor nu fu decît cordială. Gelu nu părea supărat, ceea ce o dezorientă pe Adriana în primul moment. Dacă ar fi fost rece, sau brutal, sau melancolic ! Nu : era numai corect, prietenos, bine dispus, fără să exagereze într-un sens sau într-altul.

— Mă bucur că te văd, Adriana. S-ar spune că tu ne-ai adus primăvara. Uite ce frumos e astăzi.

— Te înșeli, Gelule, nu puteam s-o aduc eu, de vreme ce sînt la D... de mai bine de două săptămîni.

— Da, ai dreptate. Mi-a spus Cecilia, dar nu mi-a fost cu putință să te vizitez. Dacă ai ști cît de ocupat sînt acum cu școala. Bacalaureatul ăsta care se apropie... Dar văd bine că am greșit. Să te văd pe tine e o plăcere care întrece toate cărțile de matematică din lume.

Vorbea calm, fără grabă, fără aluzii. Îi propuse să o conducă pînă acasă și tot timpul pe drum fu amical, se interesă de ce făcuse ea la București, o întrebă despre drum, despre cărți citite, despre oameni cunoscuți. La poartă o lăsă cuviincios și îi repetă încă o dată că fusese foarte bucuros să o vadă.

Dar Adriana nu se înșela. Era în prietenia lui o rezervă pe care ea nu i-o cunoscuse pînă atunci. Nu știa cum s-o explice și era neliniștită. S-o fi putut ca Gelu s-o fi uitat ?

Gîndul îi făcea rău.

Îi ceru într-o zi să-i vorbească despre oraș, despre el, despre prietenii lui.

— Credeam că Cecilia ți-a povestit tot.

— Cecilia mi-a vorbit despre istoriile ei. Eu vreau să le cunosc pe ale tale.

— Nu merită, crede-mă. Sînt monotone și fără surpriză. Am lucrat, am citit. Cred că n-au mai rămas multe cărți pentru mine în mansarda prefecturii. M-am dus uneori la cinematograf. Am coborît de cîteva ori spre Vii să văd apele înghețate. M-am distrat uneori cu Cecilia și Victor. L-am văzut mai des ca altădată pe Buță. Cam asta e tot.

Adriana îl asculta cu necaz : nimic în vorbele lui nu mulțumea așteptările ei. Totul era neutru. Ea ar fi vrut

să-i vorbească despre dragostea lor. El îi povestea despre Buță.

— Uite-unul care are să te surprindă. A luat în primul rînd o hotărîre eroică. Nu se mai prezintă la examenul de capacitate. La vară ar fi fost pentru a noua oară. Pe urmă a început să studieze. Nu știu lămurit ce, dar e vorba de ceva practic, simplu și genial, care să-i producă lui Buță cîteva milioane pe an. Întîi am crezut că vrea să descopere o formulă magică, dar m-am înșelat. Se pare că e o problemă de mecanică. Dealtminteri, dacă îl vezi, întreabă-l. Are să-ți spună poate. Dar să vorbim mai bine despre tine. Eu ți-am spus tot. E rîndul tău.

Adriana tăcu. Făcu un gest vag de protestare și rămase gînditoare.

— Nu. Să lăsăm asta. N-am să-ți pot spune, n-ai să mă poți înțelege... Au fost cîteva lucruri penibile și vreau să le uit.

Recurgea din instinct la mister, știind că o minciună absolută apără mai bine decît un adevăr parțial. Nu voia să dea nici un amănunt asupra întîmplărilor de la București, de teamă ca astfel explicațiile ei să nu pară insuficiente și să dea loc la bănuieli. Dealtfel Adriana știa că misterul o prinde : îi dădea o melancolie depărtată, la care el ar fi trebuit să fie sensibil. Aștepta ca Gelu să insiste, să ceară lămuriri și vedea apropiindu-se scena de explicații, pe care o dorea și din care nu puteau ieși decît împăcați. Gelu nu stărui însă și se despărțiră fără a fi făcut vreun pas spre o nouă înțelegere.

Adriana nu pricepea nimic. Ceea ce se întîmpla era atît de neașteptat, încît ea se întreba dacă nu e o glumă care trebuie să se sfîrșească dintr-un moment într-altul. Gelu o iubea. I-o spusese de atîtea ori înainte. De ce în două luni s-ar fi schimbat ? Ea fusese poate vinovată de oarecare neglijență, dar nu îl iubea mai puțin. Observa acum, cînd el părea să se depărteze, că gîndul de a-l ști pe el apropiat îi este necesar și consolator, că iubirea lui era singurul lucru de preț în acea viață monotonă și veche. Erau gesturi care îi plăceau, erau cuvinte cu care se obișnuise, erau glume pe care le aștepta. Cîtă vreme le avusese în chip firesc, nu își dăduse poate seama cît îi erau de dragi, dar acum, cînd era pe cale să le piardă, își spunea că fără ele nu va putea trăi.

Ce să fi pus în locul acestei pasiuni care se ducea ? Amorul lui Cello Viorin ? Fusese o glumă care își avusese farmecul ei de o zi, acolo, într-un oraș străin, între lucruri trecătoare, în cîteva clipe de vacanță.

Dar Gelu era aici, îl întîlnea pe stradă, auzea vorbindu-se despre el. Totul o întorcea spre el : spaima de a-l pierde, amintirile anilor trecuți, primăvara ce venea albă. Ar fi vrut să-i vorbească, să-i spună totul, să-l readucă spre ea, să-l păstreze. Dar el trecea pe alături, nu pricepea aluziile ei, nu răspundea cuvintelor ei cu două înțelesuri. Exasperată, Adriana îl întrebă o dată, în mijlocul vorbei, în timp ce el povestea o întîmplare din tîrg :

— Spune-mi, de ce nu mă mai iubești ?

El își căută cuvintele, ca să răspundă.

— Crezi că dacă m-ai fi întrebat acum șase luni de ce te iubeam, aș fi știut să-ți răspund ? Te iubeam. Nu te iubesc. E zi acum. Are să fie noapte mai tîrziu.

Adriana avu un surîs înjunghiat de femeie care nu știe să vorbească bine, dar care simte cu inima falsa abilitate a unei judecăți. Pe Gelu îl surprinse expresia ei de sinceră tristețe.

— Trebuie să înțelegi, Adriana. Erau între noi doi nenumărate lucruri mici care ne legau. Puteau să pară uneori fără importanță, dar de ele ținea totuși dragostea noastră. Veneam la tine zilnic, îmi vorbeai despre șotiile copilării, plîngeai ușor, spuneai prostii și, cînd mă sărutai, aveai un aer mirat și virtuos, pentru care te-aș iubi încă o dată, dacă s-ar putea. Orice făceai avea pentru mine un înțeles. Duceai mîna la frunte, uite ca acum, ca să-ți dai deoparte un colț de păr și mișcarea asta îmi spunea mie nenumărate lucruri. Pe urmă ai plecat și ai rupt firul întîmplărilor în două.

— Dar bine, ce vină aveam eu dacă trebuia să plec ?

— Nici una poate. Dar asta nu schimbă nimic. Fiindcă nu e vorba de lucruri și de fapte, ci numai de păreri și nuanțe. Sînt mai tari, crede-mă.

Aici se opri convorbirea lor, care fu ultima încercare a Adrianei de a se explica. Gelu se întoarse cu încăpățînare la munca lui. Ea căuta să uite lucrînd. Îi ceru lui *mademoiselle* Vital să vie zilnic pentru lecția de pian și exersa ceasuri întregi fără întrerupere. Făcea asta ca pe o muncă, nu ca pe o distracție și nici nu cînta altceva decît exerciții și studii. Chopin, Debussy, Cello Viorin

rămîneau neatinși în bibliotecă și locul lor pe pian fu luat de diverse caiete cu game.

Adriana era singură, ceea ce mărea poate durerea ei, dar o mulțumea lipsind-o de consolări utile. De cînd nu se mai ducea la școală, nu-și mai întîlnea decît foarte rar camaradele. Dealtminteri, cum moartea dubioasă a lui *sœur* Denise fusese cunoscută în tot orașul, mamele bune nu-și mai lăsau fiicele să se ducă la Institut. Încetul cu încetul cea mai mare parte din eleve dezertaseră, așa încît, pe la jumătatea lui aprilie, rămas fără eleve, suspectat și defăimat, Institutul Notre Dame își închise pe totdeauna porțile.

Venise vremea frumoasă și cu ea singurătatea era mai greu de suportat. Întîia rochie fără mîneci Adriana o puse plîngînd. Nu avea Gelu ochi pentru frumusețile ei mărunte. Chiar cînd îl întîlnea pe stradă era distrat și grăbit. Spunea că lucrează mult, ceea ce era adevărat, dar altădată lucrul acesta nu l-ar fi împiedicat să vie să o vadă. Adriana renunță. Nici nu se putea umili insistînd, nici nu credea că stăruința ei ar sluji la ceva. Cecilia, care cunoscuse avantajele unui amor permanent, își imagina necazurile unui sfîrșit, încerca să-l înduplece pe Gelu.

Se apropia vara și plimbările de noapte între Vii puteau fi reluate ca altădată. Ea avea mare încredere în ispita acestei amintiri : Gelu o respinse însă ca pe atîtea altele.

Într-o seară, cum Gelu trecea singur pe o stradă dosnică, ducîndu-se spre casă, un automobil îl ajunse din urmă și se opri lîngă el.

În întuneric vocea Ceciliei Coteanu se agita păsărește :

— Urcă, domnule. De cînd te căutăm.

Nu putea să refuze, căci nu-i plăcea să facă publică o ceartă care îl privea doar pe el, Adriana îi făcu loc sperioasă și se ghemui într-un colț, temîndu-se să nu-l atingă, ca nu cumva să-i dea lui impresia de a fi fost prins într-o cursă. Îl privea doar uneori, cînd socotea că el nu ar putea să o vadă.

— Spre Vii ! comandă Cecilia și pe urmă îi explică lui Gelu că noaptea era atît de frumoasă, încît ea luase pe neașteptate hotărîrea acestei plimbări. Era ideea ei, numai a ei, a nimănui altuia. Insista asupra acestui lucru, voind să-i îndepărteze bănuielile probabile. Dar el nu părea curios să știe și Cecilia tăcu ca un pui, pierzîndu-se

în brațele lui Victor. Adriana și Gelu rămaseră singuri, silindu-se să nu se apropie prea mult unul de altul și stînjeniți amîndoi cînd, la cotituri, zdruncinăturile mașinii îi arunca în colț.

— Iartă-mă, spuse fata cu voce albă, nevoind să se creadă că această înclinare spre el era intenționată. El fu zguduit de acest glas înfrînt și voi să facă un gest simplu de prietenie. Îi luă mîna. Pe urmă, fiindcă nu mai știa cum s-o lase, fără ca s-o supere pe fată, o păstră în mîna lui.

Urcau acum de-a lungul Viiei vii spre pod. Noaptea era calmă.

Aceeași noapte, singura, pe care o cunoscuseră acolo. Caldă, însetată, puțin înfiorată de apropierea apei, puțin misterioasă din cauza zgomotelor stinse ce veneau de sus, din oraș. Pe pod îi întîmpină freamătul mai rece al pădurii. Îl recunoșteau ca pe un om.

Regăseau deodată toate lucrurile așa cum le lăsaseră, neschimbate, fixe, de o egalitate care îi surprindea, nevoind să creadă că într-un an de zile, în care se întîmplaseră atîtea mici și mari evenimente, undeva, într-un colț al pămîntului viața stătuse în loc nepăsătoare de trecerea vremii. Era o impresie curioasă, fizică aproape, ca aceea de a schimba două locuri de tensiune atmosferică diferită. Se simțeau recîștigați de o emoție, care nu era probabil a lor ci a ceasului aceluia de seară, a amintirilor, a locurilor.

Mîna Adrianei deveni mai grea într-a lui. Nu se auzea decît rar rîsul scurt ca un spasm al Ceciliei și pe urmă zgomotul regulat al motorului continua mai departe monoton, cunoscut.

Adriana își rezemă capul de perne și rămase așa să urmărească pe cer cursa lor în jurul insulei. Gelu o privi atunci întîia oară și observă cu tristețe că era frumoasă. În întuneric, gîtul ei alb, luminat mat, moale. Era lîngă el ca altădată și i se părea ridicul să nu o poată îmbrățișa, fiindcă întîmplări străine voiseră așa, întîmplări care nu aveau nici o însemnătate acolo unde viața era vegetală, vastă și inconștientă.

Îi petrecu mîna după umeri și o strînse spre el. Ea îi primi sărutul fără curaj. Nici nu îndrăzni să-l mîngîie bine pe păr, gest pe care îl dorise mult, ci abia îi

trecu mîna deasupra capului, ezitînd, fără să-l atingă. Știa atît de bine că totul nu era decît o iluzie, ce avea să sfîrșească dincolo de pădurea Viilor, cînd automobilul va fi trecut podul spre oraș.

La sfîrșitul plimbării, Cecilia, sărind sprintenă din mașină, îi spuse Adrianei că e bucuroasă văzîndu-i împăcați. Ea însă ridică tristă din umeri, fără să răspundă. Niciodată nu se simțise mai singură și mai depărtată.

Într-adevăr seara aceea nu avu urmări. Nu se mai întoarseră spre Vii, temîndu-se de chemarea acelor locuri.

Între ei doi lucrurile erau pe totdeauna așezate și de ce le-ar fi schimbat din drumul lor ?

Vara trecu monotonă.

În toamnă, Gelu plecă la București.

CAPITOLUL V

Singură

ADRIANA ÎȘI RECĂPĂTĂ DINTR-O dată liniștea. Așteptase o mare durere, se crezuse pierdută, se întrebase dacă avea să supraviețuiască plecării lui. Și nu fu nimic. Era surprinsă de marele calm ce urmă. Nici nu-i venea să creadă.

Își spunea în gînd, ca să se încerce : „Gelu a plecat" și aștepta să vadă dacă gîndul acesta nu o durea, asemeni omului care în luptă a auzit șuierînd pe aproape un glonte, s-a trîntit la pămînt și pe urmă, ridicîndu-se, abia îndrăznește să se miște, nu cumva să descopere o rană pe care n-a simțit-o și care sîngerează totuși.

Nu. Nu se întîmplase nimic. Glontele trecuse pe alături. Adriana rămase întreagă, obosită și fără curaj poate, dar liberă. Se mira găsind lucrurile la locul lor, se mira de simplul fapt că viața continua așa cum o apucase. Totul era preferabil nesiguranței în care trăise pînă atunci și chinului de a se convinge că e iubită, cînd știa bine că nu era. Reîncepea să trăiască monoton, plictisitor, dar fără mari tensiuni și fără așteptări.

Se întoarse la ocupațiile ei mărunte și se adînci în ele serioasă, hotărîtă să creadă că a exersa cinci ceasuri pe zi la pian, a citi un roman în două zile și a da uneori o mînă de ajutor în casă este un fel de a trăi.

I se vorbi în acea vreme despre căsătorie. O cerea un doctor din oraș. Ea nu răspunse nici da, nici nu, și lăsă să se-nțeleagă că va face ce i se va cere.

În oraș Adriana ieșea rar. Nu mai avea pe cine să întîlnească pe acele străzi pustii și gîndul că, după nici un colț de stradă, la vitrina nici unei librării, de nicăieri silueta lui Gelu nu putea să-i iasă înainte, îi făcea rău. Niciodată nu crezuse că lipsa unui om poate fi reală și mai vastă decît prezența lui. Gelu, cînd era, era într-un singur loc. Acum, cînd lipsea, lipsea de pretutindeni.

Totuși, într-o zi, cînd ieșise după cumpărături, Adriana avu un moment de emoție. Recunoscuse înaintea ei, după mers, o siluetă familiară și asta îi făcu inima să-i bată mai tare. Era Buță, și Adriana îl întîmpină cu o bucurie exagerată, care îl miră puțin pe băiat. În definitiv ducea și el ceva din existența lui Gelu și în mîna lui noduroasă, Adriana strînse altă mînă decît pe a lui.

— Mă bucur că te văd ! Ce faci ? De ce nu te mai vezi ? Ai uitat de prietenii dumitale ? De ce nu mai dai pe la noi ?

Îl întreba vioaie, neștiind nici ea că bucuria ei trecea de capul colțuros al lui Buță și se îndrepta aiurea către altcineva. Nici nu îl privi ca lumea. Altfel ar fi văzut că poartă același pardesiu străvechi, cu buzunarele pline cu cărți, aceeași șapcă de liceu roasă și l-ar fi părăsit repede, rușinată să rămînă în mijlocul străzii, în văzul tuturora, lîngă el.

Buță vorbi tărăgănat și leneș. Lipsise din oraș. Avusese o afacere de curînd, undeva. Lucrase mult la un proiect, pe care îl pregătea el în ascuns și despre care se va afla mai tîrziu. De aceea nu prea ieșise pe stradă decît noaptea, cînd probabil ea, Adriana, dormea. Dar pentru că tot s-au întîlnit, ar fi bucuros să se plimbe cu ea puțin. Adriana primi.

— Vezi, rămînem singuri în tîrg, îi spuse ea. Dumneata, Cecilia, eu... Sîntem ca bătrînii care rămîn la poartă, să-i privească pe cei ce pleacă. Poate că nici lui Gelu, acolo unde este, nu i se întîmplă mare lucru, poate că nici el nu duce altfel de viață, dar deosebirea e că el este acolo și noi aici. Și e o deosebire tristă, mi se pare.

Un moment, Buță voi să-i răspundă cumsecade. Era și el amărît de plecarea prietenilor lui, duși în alte locuri, spre o nouă viață, în timp ce el rămînea un licean bătrîn, de douăzeci de ani. Ar fi vrut să-i vorbească Adrianei, așa cum el nu știa vorbi : simplu, lăsat în voia tristeții lui, adevărat.

Dar se încurcă după o ezitare orgolioasă și schimbă sensul cuvintelor lui, subit, așa cum un ac întors schimbă mersul unui tren de pe o linie pe alta.

— Poate că ai dreptate pentru dumneata, domnișoară Dunea. Întrucît mă privește pe mine, eu mă simt bine unde mă aflu. Gelu s-a dus ca orice băiat de treabă la studii. Ce mare ispravă a făcut cu asta ? Mai interesant mi se pare să-ți creezi o aventură a ta proprie într-un oraș ca ăsta al nostru. Și mi se pare că eu reușesc...

— A, știu. Am auzit despre proiectul dumitale misterios, dar nu știu prea bine ce e. Mi-a povestit Gelu. Nu cumva vrei să fabrici aur ?

— Gelu e un nătărău și eu nu sînt un alchimist, răspunse el scurt.

Pe urmă, după un lung moment de tăcere, reluă vorba cu oarecare ezitare, ca și cum s-ar fi întrebat dacă trebuie să continue sau să tacă.

— Uite, am să-ți spun dumitale un lucru pe care nu l-am spus nimănui. Îți cer doar să fii discretă. Mi-ai răpi altfel jumătate din bucuria triumfului.

Se opri iar că să marcheze însemnătatea cuvintelor ce aveau să urmeze.

— Ai văzut dumneata vreodată o ruletă ?

Adriana întîrzie răspunsul, neștiind dacă nu e o glumă.

— Da.

— Ți se pare că e un joc de noroc.

— Evident.

— E evident poate, dar nu e deloc sigur. Căci bunăoară este evident că soarele se mișcă în jurul pămîntului și cu toate astea... Descoperirea mea pleacă de la principiul că ruleta nu e un joc de noroc, ci unul de calcul. O problemă care, deocamdată, n-a fost rezolvată. Un joc de forțe cu o constantă nedescoperită încă. Un raport de forțe. Rămîne să calculez raportul ăsta și misterul se sfîrșește. În ziua în care am să captez hazardul într-o ecuație descoperirea mea va fi gata. Cu o sută de

franci la Monte Carlo lumea va fi a mea, și ziua aceea nu mi se pare să fie departe.

Se opri și așteptă cu aerul modest al unei gazde, care servește un *liqueur* excelent și pe urmă îl pîndește pe musafir, întrebîndu-l parcă din ochi : „Ei, ce zici ?“

Adriana tăcu jenată, neîndrăznind să creadă, neîndrăznind să rîdă, cuprinsă mai mult de un sentiment de milă decît de pofta de a se amuza. Nu, Buță nu era nebun, dar, oricum, misterul lui trecea dincolo de așteptări. Nu-i răspunse deci și încercă să schimbe vorba. El înțelese, îi spuse cu jumătate gură ziua bună și plecă înainte, netulburat, fără a întoarce capul, ca un om care știe bine încotro merge. Adriana îl privi din urmă cîteva clipe. Se gîndea cu oarecare melancolie la el. Era singur în acel oraș [și avea] să rămînă neschimbat, așa cum îl cunoscuse, leneș, tenebros, superior, fără ca vremea trecînd să-i adauge sau să-i ia ceva din imensa lui naivitate, din nepăsătoarea lui mizerie.

Nu era un simbol șapca aceea de licean, pe care o purta încă, la douăzeci de ani ? Și nu spunea ea că el singur, cînd toți foștii lui prieteni se răspîndeau în lume și în viață, că el singur rămînea ca totdeauna să creadă liber ce vrea și să apere ce nu poate, să-și bată joc de oameni și să rîdă de ceea ce lumea cuminte numește realități ?

I se păru atunci Adrianei că numele acela uscat și fără sunet interior : „Buță“ e trist, ca o glumă nereușită într-o casă de oameni necăjiți și, privind cum omul se depărta cu pasul lui lăbărțat, cu mîinile prea mari ca să încapă în buzunare, cu capul înțepenit pe grumaji, avea impresia că are în fața ei un soi de stindard zdrențuit al unei lumi care era pe totdeauna sfîrșită și care fusese adolescența lor.

Săptămînile treceau agale. Nici o veste de la Gelu. O singură dată Adriana primi o carte ilustrată cu salutările și semnătura de rigoare, scrise în grabă cu creionul pe-verso și ea, care îl știa pe Gelu ordonat, văzu în neîngrijirea aceasta schimbări pe care nici nu îndrăznea să le bănuiască.

Ținuse vreme multă cartea aceea colorată în mîini și o privise atentă. Era *Ateneul român*. Fotografia era veche, dinainte de război probabil, și cele cîteva cucoane care se opriseră în fața obiectivului purtau rochii lungi și pălării imense cu pene albe, așa cum Adriana văzuse într-un album de familie. Imagine veche de cincisprezece ani a unui alt oraș decît acela în care trăia Gelu acum, ilustrația Ateneului român avea un humor trist ce spunea deșertăciunea tuturor zilelor ce trec. Ce amantă primise cu cincisprezece ani în urmă aceeași poză verde, în care încerca să-și imagineze existența altui iubit ? Ce amantă o va primi peste alți cincisprezece ani cînd durerile de acum vor fi fost de mult uitate și doar Ateneul român își va afirma liniștit eternitatea ?

Adriana trecuse de epoca disperărilor mute, de vreme ce putea să glumească, oricît de trist, pe seama lor. Așteptările ei se cumințeau : treceau în rîndul lucrurilor zilnice, obișnuite, neschimbate și deveneau suportabile ca tot ce se leagă de monotonia vieții.

Poate că altfel, fără această tristețe, viața ar fi fost mai greu de dus, mediocră cum era, lipsită de accidente, goală de sens. Adriana trăia în amintirile ei ca într-o altă existență și număra zilele după un calendar unde erau înscrise aniversări personale pe care le sărbătorea ea singură în felul ei. Se chinuia să restabilească o dată, să corecteze o amintire, să adauge un detaliu. Din evenimentele ce trecuseră altădată la întîmplare, ea făcea acum o poveste cu un început și un sfîrșit, cu perioade de umbră și lumină, poveste pe care o retrăia acum din nou, încet, cu voluptatea de a ști că nimic nu mai poate fi schimbat, că totul îi aparținea ei pe totdeauna. Ce ar fi putut face Gelu împotriva amintirilor ei ? Că ar fi iubit-o sau nu, că s-ar fi întors ca altădată spre ea sau că ar fi rămas departe cu alți oameni, nimic nu s-ar fi schimbat din istoria ei. Într-un fel, Adriana îl uitase.

Exista undeva, departe, într-un oraș mare, un om care ducea o viață a lui, cunoștea lume, umbla pe străzi necunoscute, muncea, se ducea la teatru, se culca cu femei străine și omul acela îi era indiferent și uitarea lui îi era totuna și viața lui toată îi era străină. Fiindcă, într-un singur ceas, la aburul unei cești de ceai, ea retrăia, de la un capăt la altul, o viață din care nimeni nu mai

putea să evadeze, după cum nimeni nu mai poate să evadeze din amanții zugrăviți pe tablouri.

În această perioadă de resemnare, sosi într-o zi, neașteptată, o scrisoare din partea lui Gelu. Scrisul acela clar, drept și geometric, contrazicea, numai ca imagine chiar, dispoziția de suflet vagă a Adrianei.

Era o scrisoare cordială, simpatică, în care Gelu dădea scuze valabile pentru întîrziere, povestea cu voie bună ce făcea, cerea vești, trimitea salutări.

În post-scriptum două rînduri o neliniștiră pe Adriana.

„Pe cine crezi că am cunoscut mai alaltăieri ? Cello Viorin. I-am fost prezentat din întîmplare și am impresia că îl interesez. M-a chemat la el."

CAPITOLUL VI

„Cîntecele blondei Agnes"

ÎNTR-ADEVĂR GELU ÎI FUSESE prezentat lui Viorin, întîmplător, în casa unor prieteni comuni. Ferdinand Graz, un mecanician neamț meloman, care îi era coleg la un curs liber de matematici, îl întoarse pe Gelu într-o seară să asculte un concert de familie.

El cînta la flaut, iar nevastă-sa — săsoaică blondă dintr-un burg transilvănean — la vioară.

— Vino. O să-ncercăm un fragment din al doilea concert brandenburghez. Și pe urmă, știi, avem un pianist celebru. Nu-ți spun cine. Vino și ai să vezi.

Pianistul celebru era Cello Viorin.

Gelu îl găsi instalat într-un fotoliu, lîngă sobă, săltînd pe genunchi odraslele gazdei, un băiat și o fetiță care se jucau între timp cu tabachera, nasturii și urechile lui.

— Iartă-mă, domnule, că nu-ți pot întinde cum trebuie mîna, dar, uite, nu mă lasă plozii ăștia.

Avea un zîmbet mare, deschis, care îi lumina toată fața. Gelu îi spuse cîteva vorbe respectuoase despre admirația ce o purta muzicii lui și despre plăcerea de a-i face personal cunoștința. Viorin rîse cu simplicitate. Se bucura poate de acele cuvinte amabile, dar le primea cu modestie, cu oarecare scepticism.

Seara trecu ușor în conversații fără importanță, pe care dealtminteri nevasta gazdei le întrerupea autoritară, bătînd cu arcușul în pupitru.

Era semnalul de începere și atunci Viorin își lua locul la pian, Graz își pregătea flautul, nevasta lui își proptea de pieptul ei opulent vioara. Gelu asculta cu plăcere, deși acest tablou de familie i se părea puțin naiv în armonia lui. Femeia, o Gretchen îngrășată, bătea tactul cu piciorul (un picior lat, încălțat cu o gheată masivă de box, ce suna tare pe podea) și de la pupitrul ei își controla cu o privire severă partenerii. E drept că, dintre toți trei, ea cînta cel mai bine. Bărbatul ei, cînd făcea vreo greșeală, apleca ochii să se ferească de privirea ei răzbunătoare, iar Viorin tremura terorizat.

Gelu surîdea distrat de această scenă idilică, dar o felicita în gînd pe intransigenta nevastă a lui Fardinand Graz, căci mulțumită ei asculta în seara aceea un concert de Bach, poate prea masiv și lipsit de nuanțe, dar limpede și precis executat. Pe încetul se crease în acea cameră o atmosferă deosebită, în care el se pierdea de bunăvoie, deși simțea într-un fel ridiculul nemțesc al situației. Violonista avea mîinile jupuite de la bucătărie : cînta acum o sonată și un ceas înainte curățase poate cartofi.

Se făcea tîrziu și mica orchestră schimbase de cîteva ori o bucată de Bach pentru una de Beethoven, o bucată de Beethoven pentru una de Bach.

— Ce-ar fi să cîntați *Cîntecele blondei Agnes*, propuse Gelu pentru variație.

Ferdinand Graz acceptă cu entuziasm și Viorin încercă primele acorduri. Dar nevasta lui Ferdinand lovi scurt cu arcușul în pupitru și spuse retezător :

— Nu.

Bărbații se uitară unul la altul și se supuseră. Femeia le deschise fiecăruia în parte un caiet de Mozart, le indică cu vîrful arcușului pagina aleasă și dădu semnalul de începere.

Nimeni nu crîcni.

Ședința se sfîrși tîrziu, după miezul nopții. Viorin îl luă pe Gelu de braț.

— Dacă nu ți-e somn, vino cu mine să ne plimbăm. Îți place să umbli ?

Erau amîndoi puțin amețiți de muzică și ezitau în poartă neștiind încotro s-o ia, ca și cum ar fi ieșit de la

dineu cu femei frumoase și șampanie bună. Merseră o bucată de drum, fără să schimbe vreun cuvînt.

— Trebuie să mă ierți. Mi-ai cerut adineauri să cînt la pian *Cîntecele blondei Agnes* și te-am refuzat. E o muzică de care mă feresc. Deși e a mea și deși e atîta vreme de cînd am scris-o, nu o pot asculta fără adîncă emoție.

Gelu voia să-i răspundă că nu el era vinovat de acel refuz, ci teribila doamnă Graz, care îl oprise, dar văzîndu-l pe Viorin melancolic și neatent renunță să mai facă această observație de detaliu.

— Da, domnule, e curios și poate greu de crezut, dar cîntecele acestea ale lui Agnes sînt cea mai grea durere a mea. Dumneata și alții ca dumneata nu vedeți în ele decît o bucată de muzică frumoasă sau urîtă. Pentru mine însă asta nu are nici o importanță. Căci Agnes a existat. Te-ai gîndit dumneata, care spui că-mi admiri cîntecele, te-ai gîndit vreodată că ele ascund un om care a trăit în realitate ca dumneata și ca mine ?

Gelu fu surprins de acest brusc ton de confidență.

— Mărturisesc că nu.

— Ei, vezi ? Dumneata asculți pentru plăcerea dumitale de meloman. Hm ! Ca și cum pentru plăcerea dumitale de meloman a murit Agnes. Fiindcă, mă înțelegi ? Agnes a murit, a murit de-adevăratelea, a murit cum mor oamenii și cum mor cîinii.

Gelu îl privi speriat, neștiind dacă Viorin, în violența cu care vorbea, nu-și pierduse mințile. I se părea ciudat omul acesta pe care abia îl cunoscuse și care acum, din senin, se pornise să strige pe stradă, ca și cum s-ar fi luptat cu cineva.

Omul merse iar o bună bucată în tăcere și pe urmă vorbi calm, cu resemnare.

— Uite cum a fost. Agnes trecea în fiecare dimineață în fața casei mele. Era o fată blondă, înaltă, miraculos de frumoasă. O cunoscusem într-un salon monden și nu o luam în seamă. Credeam și am crezut pînă la moartea ei că era o domnișoară frivolă, căreia îi place să flirteze cu oamenii celebri. Mi-a spus de cîteva ori că mă iubește. N-am crezut-o. Mi-a scris lungi scrisori disperate, prin care îmi cerea numai să mă vadă. Mi-a jurat că ar fi fericită doar cu o privire blîndă, doar cu o mînă întinsă pe care să mi-o sărute. Am rîs. Mi-a spus că are să se

omoare. Am rîs iar. Pînă cînd, într-o zi de toamnă, pe terasa casei, am găsit-o cu buzele încleștate pe pragul ușii, cu ochii sticloși, cu părul ei blond desfăcut.

Gelu asculta bănuitor. Faptul era desigur adevărat, căci glasul lui Viorin tremura și ochii îi luceau înlăcrimați, dar i se părea cu totul neverosimilă această confesie necerută, neașteptată, nepregătită, poveste de un tragic neprecis și sumar. Îi era penibil să meargă alături de acest om zguduit de plîns și la a cărui durere bruscă nu putea lua parte fiindcă nu o cunoștea și fiindcă îi era indiferentă.

— Înțelegi, domnule, de ce îmi bat eu joc de admirația pe care mi-o mărturiseai adineauri în casa lui Graz ? Admirație și glorie ? Hm ! Mizerie. Dacă ai ști, dacă ai putea pierde pentru o singură clipă liniștea dumitale de om satisfăcut și dacă...

Dar de ce stau eu să-ți povestesc toate astea. Du-te domnule, și te culcă. Noapte bună !

Viorin se întoarse scurt pe călcîi și se pierdu cu pași repezi după colț.

*

A doua zi, la facultate, Ferdinand Graz se apropie de Gelu și îl rugă să prînzească cu el la un restaurant din apropiere. Avea să-i vorbească și, într-adevăr, de îndată ce fură singuri, începu.

— Aș vrea să cer scuze pentru cele ce s-au întîmplat aseară. Femeia mea e o nevastă de treabă, dar, cum să spun eu ? prea energică uneori. Uite, ieri, cînd d-ta ai cerut lui Viorin să-ți cînte, ea s-a purtat urît. Ai avea dreptul să fii supărat.

— Nu, zău că nu sînt. Și pe urmă... am primit deja o serie de explicații pentru treaba asta.

— Nu, nu. Lasă-mă să termin. Vreau să rămînem prieteni și de vreme ce sper să mai vii la noi în casă, e mai bine să te previn. Știi d-ta cum o cheamă pe nevasta mea ?

— Doamna Graz, cred.

— Agnes Graz. Agnes !

— Frumos nume.

— Da. E un nume care trebuie să-ți fie cunoscut. Ia gîndește-te.

Gelu îl privi lung, neîndrăznind să creadă.

— N-ai să mă faci să cred că nevasta dumitale e... în sfîrșit că Viorin...

— Ba da. Agnes e Agnes și cîntecele lui Viorin au fost scrise pentru ea. Sînt vreo 6 ani de atunci. Ne mutaserăm tocmai la București și nevastă-mea era însărcinată cu al doilea copil. Nu cunoșteam pe nimeni aici și întîmplarea a făcut să mă împrietenesc cu Cello Viorin, care pe atunci nu era încă prea cunoscut. Mîncam amîndoi la aceeași lăptărie. Am aflat că e muzician și cum muzica e singura pasiune a familiei mele l-am invitat acasă. De atunci am luat dealtfel obiceiul seratelor noastre muzicale. Din nefericire Viorin s-a amorezat de nevastămea. Fără știrea mea, desigur, i-a propus să fugă cu el. Femeia mea însă e, cum ți-am spus, o nevastă cumsecade. Nu e nici romanțioasă și nici tristă. E vrednică, îi place să lucreze zdravăn și nu cunoaște decît o dragoste : aceea pe care i-a permis-o pastorul. În plus, pe vremea aceea era însărcinată în a șasea lună. Nici astăzi nu pricep cum s-a amorezat Viorin de ea. Fapt e că femeia i-a spus să se astîmpere, iar pe mine m-a întrebat dacă n-ar trebui să-i închidem lui Viorin ușa casei noastre. La ce bun să fi făcut atîta scandal ? Mie Viorin mi-a fost drag și am lăsat lucrurile să treacă în voia lor. De atunci n-a mai fost vorba de amor și am rămas buni prieteni. Numai că, disperat, Viorin a scris : *Cîntecele pentru blonda Agnes*. Le cunoști, nu-i așa ? După părerea mea mai frumoase lieduri nici Schumann n-a scris. Agnes, nevastă-mea, nu le poate însă suferi. Zice, mai ales, că-i e rușine să le asculte în fața mea.

Gelu era uimit. Nu că ar fi pus un moment la îndoială povestea lui Graz. El vorbea cu simplicitate și cu un umor de om așezat, care mărturisea adevărul. Dar era atît de mare deosebire între legenda romanțioasă a lui Viorin și între această istorie de buni burghezi, încît nu știa ce să creadă și ce nu. Îi povesti lui Graz convorbirea pe care o avusese în noaptea trecută cu Viorin.

— O cunosc, îi răspunse el. Mi-a povestit-o și mie. Să nu crezi că Viorin e un mincinos. E un om cu imaginație doar. El, cel puțin, crede în ceea ce spune și poate că atîta lucru e de ajuns. Și, în fond, de ce să nu-i ierți atîta slăbiciune. Domnule, eu fac muzică de la vîrsta de

8 ani și știu ce se cheamă a avea talent. Ei bine, Viorin îl are și așta ajunge pentru ca să mă închin în fața lui, uite așa, pînă la pămînt. Iartă-i și dumneata naivitățile.

*

Ferdinand Graz avea dreptate. Oricît de ridiculă era istoria acestui amor, Gelu simți instinctiv o caldă simpatie pentru Viorin.

Ar fi trebuit să rîdă gîndindu-se la opulenta lui zînă, la pieptul ei de Brunhildă războinică, la mîinile ei de menajeră melomană. Altădată, la D..., cînd asculta în tovărășia Adrianei acele cîntece, își imagina o Agnes de mit, un chip de icoană, tras, serafic, nepămîntesc. Acum era poate puțin iritat cunoscînd realitatea, dar își spunea că Viorin trebuie să fie un copil admirabil, de vreme ce fusese capabil de asemenea naivități.

Îl revăzu de cîteva ori. Era totdeauna preocupat, entuziast, vibrant, gata să povestească o aventură, să improvizeze un motiv pentru pian, să dezmintă un lucru afirmat cu o zi înainte, să inventeze o tragedie desigur autentică. Nu lua niciodată precauții pentru garantarea fanteziilor lui și nu ezita să spuie la interval de cinci minute două lucruri contradictorii.

— Nu te mai vezi pe stradă, domnule Viorin.

— O, dragul meu, mi se întîmplă un lucru extraordinar. Închipuiește-ți că duminică veneam spre dumneata, cum ne fusese vorba, ca să te iau la simfonic. Deodată văd un Rolls-Roice, se oprește drept înaintea mea și de la volan o doamnă îmi face semn cu mîna. Nu o cunoșteam și credeam că i se adresează altcuiva. Mă uit curios pe de lături și nu văd pe nimeni. Atunci femeia coboară din automobil și se îndreaptă către mine. „Domnule Viorin, îmi spune ea, fă-mi plăcerea și ia loc lîngă mine în mașină.“ — Nu înțelegeam nimic, desigur, dar am urmat-o. Mi-a povestit atunci că îmi cunoaște muzica de multă vreme, că vrea să mă cunoască de aproape, că mă roagă să o vizitez în vila ei de la șosea. Ei bine, ce să-ți spun, de duminică pînă azi n-am mai scăpat de ea. Ce e dreptul, e o femeie superbă, dar oricum, trei zile și trei nopți de dragoste continuă e cam mult.

De obicei însă Viorin, care nu avea spiritul frivol, istorisea aventuri mai triste, cu deznodăminte grave, cu eroi tragici. Și ce era deconcertant în imaginația lui, era că nu rămînea absolut în fantastic, că dădea uneori detalii veridice, probabile, ba chiar absolut sigure. De cîteva ori, cîteva istorii, pe care Gelu le crezuse inventate, se dovediseră riguros exacte. Așa încît el nu mai știa să deosebească adevărul de legendă și-l asculta pe Viorin curios, cum ar fi citit un roman foileton.

— Am cunoscut multe femei, dar nici una nu mi-a lăsat o amintire mai emoționantă decît o tînără provincială, pe care am văzut-o acum un an aici la București. Am fost prieteni și cine știe dacă pînă la urmă n-am fi fost amanți ! Îndeobște mă feresc de „admiratoare“. Fata asta însă, de cum mi-a trecut pragul, mi-a plăcut. Avea o expresie de afecțiune pe care n-am văzut[-o] decît pe obrazul ei frumos. Și să știi de la mine că obrazul nu minte.

Să vezi. Într-o dimineață cineva îmi bate la ușă. O femeie foarte tînără, foarte frumoasă mai ales, mă întreabă dacă-mi poate vorbi. O primesc, desigur. Îmi spune că nu e din București, că a venit din orașul ei de provincie ca să mă vadă și să-mi ceară o favoare : aceea de a cînta la pian înaintea mea *Cîntecele blondei Agnes*.

Dragul meu, a fost un miracol. Niciodată nu s-a cîntat o melodie cu mai multă simțire, cu mai mult adevăr. Eram zguduit. Au urmat pe urmă două săptămîni de fericire. Simțeam cum pe fiecare zi fata își pierde siguranța ei personală, cum se apropie de mine irezistibil, cum se adîncește în pasiune fără voie. Șovăia, cum trebuie să șovăie un șarpe, care ar vrea să scape de vrajă și nu poate.

Pe urmă, într-o zi, a fugit. Cred că a plecat de teamă. Cînd am aflat, era prea tîrziu. În noaptea aceea n-am dormit : am scris atunci un cîntec de dragoste, cum nu cred să fi scris al doilea. Dimineața am alergat la gară și abia am avut timp să i-l întind prin fereastra vagonului, care se urnea tocmai din loc.

Era bună, liniștită, gravă și uneori visez că avea carnea caldă ca pîinea.

— Cum o chema ?

— Adriana. Adriana Dunea.

CAPITOLUL VII

Buță prizonier

ADRIANA AȘTEPTA CU TEAMĂ ÎNtoarcerea lui Gelu la D... Întîlnirea lui cu Cello Viorin o neliniștea. Dacă vor fi vorbit despre ea? Dacă Gelu la întoarcere îi va cere lămuriri asupra unor lucruri pe care ea altădată le tăinuise?

Se gîndi să-i scrie, ca să-i povestească tot și să-l prevină. În fond nu se întîmplase nimic serios între ea și Viorin. Ea facuse însă imprudența de a nu spune totul din timp. Crezuse că era mai comod și mai simplu așa. Întîmplarea complica lucrurile abia acum, un an mai tîrziu.

Nu-i scrise totuși. Îl aștepta și se hotărî să lase lucrurile în voia lor. La început părea că totul se aranjează. Gelu venind la D... de Crăciun fu amical, o vizită de cîteva ori, o însoți la plimbare în oraș, nu făcu nici o aluzie supărătoare. Era rezervat și uneori rece, dar Adriana se obișnuise cu această purtare de cînd el îi spusese răspicat că nu o mai iubește. E drept că acest calm aparent o neliniștea mai mult pe Adriana, fiindcă se gîndea că cearta ar putea porni dintr-un moment într-altul, pe neașteptate, surprinzînd-o. O dorea chiar: altfel nu-l putea privi în ochi pe Gelu, știind că între ei doi rămîne continuu o întîmplare penibilă, pe care o cunosc amîndoi, fiecare simulînd însă că o ignorează. Scenele tari cu exclamații și replici violente, Adriana le suporta mai ușor decît această surdă înveninare de fiecare ceas.

De aceea, o dată, fără a fi premeditat, Adriana izbucni.

— Gelule, spune-mi ce ți-a povestit Viorin despre mine?

Un moment, Gelu fu ispitit să răspundă cu perfidie: „Viorin? dar de unde îl cunoști tu pe domnul ăsta?“

Dar se răzgîndi văzînd cît era de galbenă Adriana, așteptîndu-i răspunsul. Îi istorisi atunci, fără grabă, fără reproșuri, dar cu oarecare melancolie, tot ce știa.

Adriana rămase uimită. Nu se mai recunoștea în versiunea lui Viorin. Totul era fals, totul era inventat, schimbat, interpretat greșit și cu rea-voință. Ceea ce nu fusese decît o mică glumă devenea o fatală pasiune.

Viorin mințise cu inconștiență. Nu, nu-i adevărat că ea s-ar fi dus să-l viziteze acasă. N-a fost niciodată la el și nici nu s-a gîndit niciodată s-o facă. El a oprit-o pe stradă. El i-a vorbit, el a insistat. Adriana protestă cu mînie. Cum? Gelu a putut să creadă în povestea asta de prost gust? mistificare ieftină și copilăroasă? Cum? s-a putut îndoi de ea? N-a văzut ața albă din cusătura asta grosolană?

Plîngea de indignare, se plimba agitată prin casă, își frîngea mîinile.

El vorbi, mereu calm.

— Poate că ai dreptate, Adriana. Sigur că ai dreptate. Viorin a mințit, fiindcă așa minte el de obicei. Ei și? Se schimbă cu asta ceva? Am eu nevoie de investigații? Ai tu nevoie de scuze? Tu nu înțelegi că din momentul în care întîmplarea asta a fost cu putință tot restul nu mai interesează? Că te-ai dus tu la el sau a venit el la tine, că te-a iubit el sau că l-ai iubit tu, că v-ați îmbrățișat sau că nu v-ați îmbrățișat, crede-mă, toate astea mie îmi sînt totuna. Eu nu sînt un procuror. Altfel ți-aș putea spune că indignarea ta e cel puțin întîrziată. Fiindcă rămîne stabilit bunăoară că tu l-ai cunoscut pe Viorin anul trecut și mi-ai ascuns faptul ăsta. De ce? Te-ai plimbat cu el, te-a condus la gară, ți-a dat un cîntec scris anume pentru tine.

Mie nu mi-ai spus nici o vorbă despre ce s-a petrecut atunci. Nu, nu protesta, te rog. Știu că ai putea găsi o explicație, știu că ai putea găsi zece explicații, toate bune, toate plauzibile. Ei și? Nu vezi, fată dragă, că eu nu judec pe fapte și întîmplări și istorii? Îmi bat joc de ele. Eu aveam nevoie numai de o anumită împăcare intimă, pe care nu mai o am. Ești tu în stare să o clădești din nou cu „argumente?“ Dacă ai ști ce oroare am de bănuieli și confruntări și dezmințiri? Îți poți tu imagina prăpastia care există între pur și impur? Te-ai cutremura poate. E ceva absolut și fără putință de întoarcere. Ceva e curat sau nu e. Cea mai slabă umbră, cea mai ușoară spărtură e de ajuns pentru a trece de la o lume la alta. Eu îți vorbesc despre un sentiment. Nu îmi răspunde vorbindu-mi despre o situație.'

Ascultă-mă pe mine, Adriana. Să lăsăm explicațiile, că nu ne duc nicăieri. Faptul e mult mai simplu și mai trist. Era un timp în care tu deținei pentru mine rostul

unei vieți întregi. Astăzi nu ești decît o fată frumoasă. E mult poate, dar nu e destul.

Adriana plîngea zguduită, înțelegînd că totul era pierdut. El o îmbrățișă prietenește și îi șterse lacrimile ca unui copil.

— Gata ?

— Gata.

F

Se despărțiră la începutul lui ianuarie, convinși că era pentru totdeauna. Gelu se întorcea iar la București, vacanța fiind sfîrșită. Adriana rămase cîtva timp încă la D... din lene, din oboseală. O chemau diferite neamuri să petreacă sfîrșitul iernii într-un orășel de munte, în Moldova, dar ea se gîndea la o călătorie, ca la o aventură imensă de care nu se simțea capabilă. Peținori de tot felul treceau zilnic aproape prin casă.

Într-adevăr, Adriana răspunse părinților ei că nu refuză să se mărite. Doamna Dunea cerceta acum cu vigilență titlurile pretendenților. Ezita între doi mai ales. dar Adriana, nevoind să-i vină în ajutor cu o părere, sub pretext că ei oricine îi era totuna, decizia doamnei Dunea se tot amîna. În sfîrșit, odată cu vremea care începuse să se îmblînzească pe la jumătatea lui februarie, Adriana plecă din oraș. Se ducea pentru cîteva luni în acel mic oraș din munți. Un lucru mărunt și dealtminteri fără nici o legătură cu ea o hotărîse la această dezertare :

Buță fusese luat la armată.

Într-o zi, o hîrtie albă îl căutase acasă. Băiatul fusese surprins de acest lucru, pe care altfel ar fi trebuit să-l aștepte. Încercase să fugă. Se gîndea chiar, în disperare, să se ascundă între Vii, unde știa el o vizuină. Dar fusese încolțit și într-o zi apăru pe stradă în haine verzi, prea largi pentru el, cu părul tuns chilug, cu o capelă largă ce îi cădea peste urechi și cu brațele bălăbănindu-se dezorientate în căutarea unei libertăți pierdute.

Adrianei îi făcu rău expresia lui de fiară prinsă. Era ultimul erou al unei povești, care, vedea ea bine, era definitiv terminată. Soarta lui Buță semăna puțin cu soarta dulăilor de mahala, care umblă ani întregi pe străzile tîrgului, liberi și lățoși, pînă cînd într-o zi, în aplauzele copiilor, în huiduielile gospodinelor și chelălăitul cîinilor din cotigă, lațul hingherului li se strînge deodată după gît.

PARTEA A PATRA

CAPITOLUL I

Într-o zi de iulie...

ÎNTR-O ZI DE IULIE, CUM GELU ieșise în oraș să se plimbe, o voce cunoscută îl strigă pe nume din depărtare, de la colțul străzii. Se întoarse surprins și văzu venind spre el o femeie tînără, pe care nu o recunoștea, dar care desigur nu era străină, căci îi făcea semne amicale cu mîna.

Nu vedea din depărtare decît o rochie albă, ușor agitată în mers. Capul era umbrit sub borul unui gamen alb de pînză și Gelu ghici abia, ca pe o lumină răsfrîntă, un surîs ce se ascundea. Nu recunoștea nimic în mersul acela și pînă a fi aproape de tot, curiozitatea lui fu crescîndă. Abia atunci, la cîțiva pași de ea, avu impresia că se găsește în fața Adrianei, dar gîndul îi trecu întîmplător prin minte, fără să insiste. Nu, nici talia, nici înălțimea, nici expresia acelui trup nu îi erau cunoscute. Privi bănuitor, aproape speriat.

Ezită un moment înainte de a o recunoaște.

— Ești tu ?

— Eu.

Hotărît, se întîmplase ceva cu Adriana. Era desigur ea, căci îi ardeau acum ochii strălucitori, fruntea mată, obrazul rotund. Dar era ceva schimbat în toată înfățișarea ei, n-ar fi știut să spună ce anume, un aer străin, o expresie fizică, un detaliu. Nu înceta să se mire. O măsură cu o privire directă, care ar fi fost agresivă și supărătoare, dacă n-ar fi avut în același timp o nuanță de imensă uimire.

Adriana nu știu să răspundă întrebărilor lui.

— Nu, te asigur, nu văd nici un fel de schimbare. Și m-am uitat bine în oglindă, te rog să mă crezi. Sau... știu eu ? Poate pantofii...

— Ce pantofi ?

— Pantofii ăștia albi de pînză, fără tocuri.

Gelu nu o lăsă să termine și porunci scurt ca un judecător de instrucție, care se vede în posesia unui indiciu și vrea să-l verifice imediat :

— Umblă.

— Cum ?

— Umblă, te rog. Mergi. Înaintează.

Ea nu înțelegea nimic, dar se supuse încurcată, făcînd cîțiva pași și uitîndu-se întrebătoare spre el.

Gelu se lumină brusc. Găsise.

Tot ce se schimbase în Adriana era pasul. Îl știa sprinten și nesigur, mîngîind abia podeaua pe care trecea, ca un lăstun ce atinge apa în zbor. Descoperea acum schimbat un pas ce se lipea de pămînt, un pas leneș, moale, larg, care cădea pe toată talpa și se rezema pe patru laturi de pămînt. Era numai un amănunt, dar schimba cu totul liniile corpului. Adriana devenea mai scundă, umerii coborau, mîinile se destindeau ca după o lungă încordare. Era mai puțin suplă decît înainte, dar avea o expresie de mare liniște fizică, de odihnă totală. Tot corpul părea să se desfacă dintr-o strînsoare și să se potrivească după mișcări instinctive.

— Mergi, Adriana, mergi.

Fata se oprea din cînd în cînd, nedumerită, întorcea capul și îl întreba din ochi.

— Încă ?

— Da. Mergi.

Era în bucuria lui de a o privi un strigăt nestăpînit, care îi mărea ochii ; avea impresia că pentru întîia oară o cunoaște pe Adriana, că o descopere abia acum. Simpla deschidere a pasului era senzuală, caldă, fără rușine, răspîndind în jur o inconștientă fericire a cărnii, sub soarele alb al zilei.

Treceau oameni și trăsuri, se opreau copii în loc să-i privească, îi salutau cunoscuți, dar toate acestea se întîmplau neobservate, pe de lături și singurul lucru care exista era mișcarea aceea bruscă, ce i se revela la zece pași de el. O privea cu doi ochi scînteietori, care o speriară pe Adriana și îi aduseră un val de sînge în obraji.

Căci știa ce înseamnă acea privire.

Se întoarse scurt spre el.

— Să lăsăm glumele, Gelule. Haide !

Merse lîngă ea fără să-i vorbească. Ea îl urma nesigură, uluită de bruscheța emoției lui și intimidată ca altădată, într-o dimineață de demult, cînd îi bătuse la ușă îndrăzneț, cu ochii deschiși mari și pumnii strînși.

O luară după colț, înapoi spre casa Adrianei. Abia în fața porții băgară de seamă că se întorseseră. Trecură amîndoi pragul, nesiguri de ce avea să se întîmple. Cînd ușa se închise în urma lor, căzură unul în brațele celuilalt.

Carnea fetei era fierbinte, părul avea o aromă necunoscută. Sub rochie, trupul se desfăcea din încheieturi, moale. O culcă pe divan și îngenunche lîngă ea. Își puse fruntea pe sînul ei stîng, care ieșea rotund dintre dantele albe, mai alb decît ele. Îi ținu în mînă genunchiul și surîse, recunoscîndu-l. Își purtă buzele pe cusătura ciorapului ei, ca să reînceapă o glumă veche și o urmă atent, cu o seriozitate de copil, pînă unde țesătura puțin aspră, rece și lunecoasă a mătăsii contrasta brusc cu carnea fierbinte și moale ce se dezvelea.

Adriana îl privea obosită și întinse mîna să-l mîngîie pe păr.

*

Părea că începe un timp nou. Nu era numai un ocol al unei iubiri, care revenea din amintiri și din obișnuințe, din legături uitate și vechi, dar persistente și vii încă. Nu. Era curios cum în acele prime zile de dragoste subită, în îmbrățișările lor, în cuvintele lor rare, în privirile lor întîmplătoare, nu regăseau nimic din fosta lor pasiune, nici măcar gustul depărtat pe care îl păstrează sărutările vechi. Nu se recunoșteau și bucuria lor era amestecată cu un sentiment de continuă mirare.

— Ești o iubită nouă, Adriana. Îți mai rămîne doar numele și gestul liniștit cu care îți mîngîi fruntea.

Exagera, desigur. Căci îi mai rămînea Adrianei același lob de ureche mică, subțire, slab desemnată, pe care buzele lui o căutau sub păr, cu precisa senzație că acolo carnea ei era mai goală. Îi mai rămîneau mîinile lungi cu oasele subțiri, pe care i le simțea la încheietură gata să se frîngă între degetele lui de bărbat. Și îi mai rămînea tot, afară de gustul intim al trupului, schimbat, aroma ne-

definită, neprecisă, ezitantă a cărnii și a părului, căldura aceea după care recunoști într-o îmbrățișare o femeie iubită, căldura aceea ce venea din ritmul sîngelui, din înfiorarea nărilor, din moliciunea buzelor, din bătaia rară a pupilei. Atîta lucru se schimbase în Adriana — aproape nimic, o părere, un abur, o nuanță — și fusese de ajuns ca să facă din ea o altă ființă.

Era în descoperirea lui Gelu, în noua lui dragoste, ceva violent. Trecea peste amintiri, judecăți, piedici.

Adriana se temea de iubirea lui bruscă. Era în exuberanța, în nerăbdarea, în entuziasmul lui, un exces care o neliniștea, poate fiindcă asta dezorganiza simțul ei de echilibru sau poate, mai degrabă, fiindcă simțea că o pasiune bruscă nu este o pasiune stabilă. Ea ar fi vrut să fie iubita mediocru, fără accese de mare patimă, dar de asemeni fără căderi subite și lungi, să fie iubită cu o dragoste zilnică, sigură, așezată.

În fața pasiunii lui prea vii, ea avea un gest ascuns de ezitare, asemănător surîsului descurajat al oamenilor triști, cînd le dai o veste în care le e teamă să creadă, fiindcă li se pare prea frumoasă. Ar fi vrut să răspundă sărutărilor lui cu aceeași sclipire de scurtă nebunie, să-l aibă în brațe cu aceeași desăvîrșită fericire, dar se temea să nu înainteze prea mult pe căile norocului, pe care le știa — de altădată — ocolite, scurte, înșelătoare.

Se strecura deci prin mîinile nervoase ale lui Gelu, cu un mic zîmbet speriat, ce punea pe cuvintele lui de dragoste un accent de îndoială și amintea, deasupra jurămintelor lui, sentimentul de a ști că totul trece. Era poate în acel surîs reticent al ei o vagă umbră de ironie, care nu-i aparținea ei propriu-zis, dar care era-pur și simplu ironia întîmplărilor și a destinului. Era ciudat cum această slabă rezistență a ei (rezistență sufletească numai — fiindcă altminteri se lăsa în voia brațelor lui poruncitoare) o înfrumusețea.

Adriana era în acea vară înaltă, odihnită, calmă, ca o simplă fată de țară, umblînd desculță prin ierburi : avea o gravitate care uneori lui Gelu i se părea exagerată, fiindcă o făcea nemlădioasă, puțin stîngace, puțin rigidă. Era o frumusețe ca a serilor de vară, fixă, adîncă, fără treceri nesimțite, fără schimbări și nuanțe.

Numai uneori o înfiora gîndul că totul se poate sfîrși.

CAPITOLUL II

Rochia neagră

FOARTE TÎRZIU, ÎNTR-O VREME ÎN care lucrurile erau de mult așezate și iubirea lor sfîrșită, Adriana avea să încerce a-și aminti amănunțit zilele acelei veri, fără să izbutească totuși să vadă ceva cu precizie. Acolo memoria ei se oprea brusc, sărind două luni de viață și reîncepînd pe urmă numaidecît din toamna acelui an, întocmai ca o frescă ștearsă la mijloc de o pată ce întrerupe episodul pictat și îl desparte în două bucăți disparate, de o parte și de alta a unui loc gol. Ce reprezenta anume acest loc alb într-o vreme în care fresca va fi fost întreagă, se putea poate înțelege și reconstitui abstract din atitudinea eroilor rămași întregi pe zid, dar culoarea, expresia, viața lor erau definitiv pierdute și încercînd să le caute sub cuvinte, ea se ostenea zadarnic, ca și cum ar fi căutat sub cenușă un jar de mult stins.

Uneori surprindea scurte imagini, pe care le recunoștea după gustul lor sufletesc a fi făcut parte din acea vreme, dar ele îi apăreau subit ca sub bătaia unui reflector puternic și dispăreau iar, cu neputință de reținut, cu neputință de înțeles în jocul lor dezordonat.

Rămînea doar pe urma acelei vremi un aer de irealitate, sub care și puținele detalii precise ce Adriana izbutea să le păstreze cu destulă trudă în memorie prindeau o patină de legendă și se depărtau într-o lume neprobabilă, care va fi existat poate, dar care la fel de bine putea să fie numai o părere.

Cîtă vreme Gelu rămăsese la D... prezența lui fizică dovedea oarecum realitatea acelei fericiri. Dar mai tîrziu, după întoarcerea lui la studii, la București, Adriana, rămasă singură, avu lămurita senzație de a fi la capătul unui vis ce se sfîrșește și încă o dată se resemna să creadă în moartea amorului lor. Nu îndrăznea să-și spună că iubirea lor din august era un fapt care i-ar fi dat ei dreptul să-i ceară lui în mod logic o anumită atitudine, un fapt pe care putea să-l amintească și în numele căruia să pretindă, măcar ca pe o elementară consecvență sufletească, să fie iubită și să iubească.

Dacă, întorcîndu-se la D.... Gelu i-ar fi dat bună ziua cu indiferență, dacă ar fi refuzat să o vadă și nu ar fi vrut

să o sărute, ea n-ar fi găsit ce să-i reproșeze, căci nici un moment nu crezuse că dragostea lui din vară ar fi fost altceva decît o scurtă nebunie, căreia ea i se supunea, cum te supui vînturilor, știind că au să treacă.

De aceea, venind în iarna aceea, de Crăciun, la D..., Gelu o găsi pe Adriana așa cum o lăsase : cu un surîs umbrit în colțul buzelor, același surîs descurajat, reticent și neîncrezător, dar în ochi sclipind aceeași învăluitoare dorință de a crede totuși și de a se da.

Purta în acea zi de decembrie o rochie neagră, lungă, cu două revere înguste de mătase galbenă, ce desemna oblic decolteul, auster în rochia cea neagră, mulată drept pe șolduri și căzînd — cum se purta în acel an — rotundă și arcuită în jos, după genunchi. Părea puțin surprinsă cînd el, luînd-o în brațe, își lipi obrazul de al ei. Gestul lui era însă atît de liniștit, încît Adriana știu, fără să-l întrebe, că era iubită. Niciodată, decît poate în primele timpuri ale iubirii lor, dar atunci din timiditate sau poate din resturi de pudoare fizică, pe cînd acum dintr-un sentiment de întreagă liniște, niciodată întîlnirile lor nu fuseseră mai simple.

Luau în fiecare seară ceaiul împreună, singuri la o masă scundă din odaia Adrianei, vorbind, tăcînd, schimbînd lungi și noi sărutări, privindu-se mult, rîzînd rar, mulțumiți unul de altul, siguri unul de altul, uniți împotriva timpului, pe care îl știau totuși de mai de mult, înșelător în trecerea lui. Se iubeau, așa cum dorise pe vremuri Adriana, cu o pasiune îmblînzită, cu elanuri ocolite.

„Ca doi bătrîni", glumea ea.

Glumă, desigur, căci simțea toată patima ce vibra în pacea lor aparentă. În timpul scurt al lipsei lui de la D..., din toamnă pînă la Crăciun, Gelu nu mai era de recunoscut. În hainele bine tăiate, pe care le purta cu oarecare neglijență, era înalt și dădea o impresie de forță reținută și de tinerețe fizică puțin stingherită parcă de propriile ei puteri, dar sinceră, nouă, împăcată.

— Te-ai făcut frumos, Gelule, îi spunea plimbîndu-și degetul arătător pe sprîncenele pe care el le avea arcuite, bine desemnate și subliniate de o ușoară asimetrie.

Nu, Gelu nu era frumos. Avea însă una din acele fețe cu trăsături nesigure și schimbătoare, din care o lumină căzînd oblic un surîs, o umbră, o încruntare, pot să facă orice, ca două mîini abile dintr-o bucată de mătase

moale. „Obraz anonim", observase răutăcios Buță odată și Adriana, cu oarecare amărăciune (căci era în vremea în care despărțirea lor părea definitivă), îl corectase : „Obraz trădător".

— Da, Gelule, te-ai făcut frumos.

Îi lua capul în mîini, îl apropia de ea, îl privea cu o curiozitate afectuoasă, atentă, înainte de a-l săruta, ca și cum ar fi ales locul pe care buzele ei să coboare și să se oprească. Nu erau sărutările nervoase și violente de altădată, ci îmbrățișări lungi, de o voluptate ocolită, de o plăcere nuanțată. Fiecare sărut era o rană, în care buzele, răsuflarea, dinții, vîrful limbii se înecau umede, calde și pe urmă se desfăceau întîrziat, cu o ultimă ezitare, lăsînd între o gură și alta, un surîs șters, aburit.

Dacă buzele, despărțindu-se, se rupeau prea brusc, dacă îmbrățișarea fusese stîngace și sărutul neterminat cum trebuie, îl reîncepeau de la capăt, cu seriozitate, ca și cum ar fi trebuit să îndeplinească un lucru exact, ca și cum, dincolo de plăcerea lor, ei aveau să desăvîrșească ceva rotund, perfect, mare și întreg în acea sărutare.

„Nu e bine", observa unul sau altul, cum ar fi observat o greșeală într-un exercițiu la pian, reluau îmbrățișarea întreruptă.

▪

Într-o seară Gelu îi ceru să cînte la pian.

— Dacă domnu vrea muzică..., spuse ea, ca să glumească, și, apropiindu-se de patefon, luă la întîmplare o placă ce se găsea pe deasupra și o puse. Erau *Cîntecele blondei Agnes*. Le recunoscu abia după cîteva măsuri, căci nu le mai ascultase de foarte multă vreme și, surprinsă, ridică cu un gest de panică diafragma.

Fu o clipă de lungă tăcere.

— Te-ai speriat ?

— Da.

Revedea atîtea amintiri rele, gata să le strice fericirea lor prezentă.

— Dacă ai ști, Adriana, cît sînt de departe de mine toate copilăriile astea prea vechi.

Ea tăcu mai departe, căci accidentul acesta schimbase deodată ordinea gîndurilor ei, așa cum o mică alunecare de straturi afund răstoarnă un mal de pămînt, aducînd la suprafață colțuri vechi și adînci.

— Îl mai vezi pe Cello Viorin ?

— Da, uneori, la București. Sîntem prieteni.

Adriana se sili să rîdă, cu o intenție de ironie, căci această prietenie între Gelu și Viorin îi era penibilă, ca o alianță împotriva ei.

— Cînd spun că sîntem prieteni, vreau să spun că nu sîntem dușmani. Viorin e amuzant. Uneori înduioșător. E un copil zănatec, puțin mincinos, puțin lăudăros, puțin indiscret, dar bun și simplu cînd trebuie. O duce greu acuma. S-a încăpățînat să scrie muzică simfonică și nu vrea să vadă că nu e capabil de asta. Ai citit în jurnale că a fost fluierat în noiembrie, cînd și-a dirijat *Schița simfonică*... Dacă nu renunță, se pierde. „Columbia" i-a reziliat contractul, fiindcă noile lui plăci au rămas nevîndute. Ar putea să se refacă repede, dacă ar vrea să se întoarcă la pian și vioară și să lase pe totdeauna orchestra. Dar nu vrea și între timp duce o viață de mizerie, se hrănește cu mere, face amor cu croitorese, pe care mie mi le dă drept femei din lumea mare, își mută pianul de la o gazdă la alta și cînd are o sută de lei își cumpără flori.

Gelu vorbea indiferent ca despre oricine altul și, din glasul lui cumpătat, Adriana înțelese că într-adevăr întîmplările de altădată trecuseră fără urmă. Își aminti atunci că are într-un dulap între mai multe hîrtii uitate un manuscris de-al lui Viorin, cîntecul pe care i-l dăduse el, cu doi ani în urmă, la plecarea ei din București. Căută și găsi hîrtia aceea : era boțită și ruptă la colțuri, dar notele se mai puteau citi.

— Să-l încerc ?

Gelu se apropie curios de pian, urmărind peste umărul ei notele. Era într-adevăr un cîntec : o singură linie melodică ce urca și cobora egală, fără nici o complicație. Uneori mîna dreaptă trecea singură pe clape și era vădit, după scrisul dezordonat al paginii, că acolo cel care scrisese urmărise din urmă o frază ce se desfășura singură înainte și că, de teamă să nu o piardă, nu mai avusese timp să adauge acompaniamentul mîinii stîngi. Era un cîntec făcut din cîteva note, din cîteva pauze : acorduri tari, clare, fără acele variații de tonalitate care dădeau celorlalte cîntece ale lui [1] Viorin, deși frumoase, un aer de romanță.

[1] În original : *Cîntecele lui.*

Adriana, sfîrșind, nu întoarse capul. Simțea în spate, apropiat, cum respirația regulată a lui Gelu se oprise. Nu putea să vorbească și nu suferea totuși tăcerea aceea, care i se părea apăsătoare. Reluă cîntecul și îl duse pînă la capăt.

Într-un tîrziu, Gelu o întrebă liniștit, ca și cum ar fi fost vorba de o poveste cu totul străină :

— Te-a iubit ?

— Nu știu. Crede-mă.

■

Chiar în timpul Crăciunului doamna Dunea plecă la București unde o telegramă a surorii ei o chema neapărat. Menajul Lucreției și al lui Paul Mlădoianu, care pînă atunci avusese parcă o perioadă de calm relativ, intra iar în criză. Se vorbea de divorț și doamna Dunea era ultima nădejde de împăcare.

Astfel Adriana rămase singură în întreaga casă, căci tatăl ei nu venea decît la prînz, iar seara rămînea tîrziu pînă după miezul nopții la club, să discute politică.

Fata își primea acum iubitul cu un adevărat orgoliu de amfitrioană și faptul de a se ști singură în acea casă ca într-o casă a lor, a amîndurora, făcea din întîlnirile lor oarecum cuminți un lucru misterios și mai vinovat decît era. Era, în plus, o iarnă năpraznică, cu imense zăpezi troienite în fața porții și asta mărea parcă singurătatea lor. Cînd se întorceau din plimbările pe care înadins le făceau pe acel timp aprig, știind că nu va fi nimeni pe stradă să-i vadă, îi întîmpina din prag cu o căldură moale de casă în care trăiește o femeie tînără, o aromă tulburătoare de colonie, de teracotă încinsă, de pat abia strîns. Dacă n-ar fi fost imaginea proaspătă a zăpezii strînsă la fereastră, atmosfera aceea senzuală ar fi fost apăsătoare și odaia de *„jeune fille"* a Adrianei ar fi luat un aer de alcov. Dar așa, rămînea acolo, în cadrul alb al ferestrelor înzăpezite, un accent de joc sprinten, care, dacă nu era cast în gesturi, era cast în intenții și în sincera lui rezonanță sufletească.

Gelu o purta pe brațe pe Adriana, de la masa lor de ceai la dormeză și înainte de a o arunca între perne ca pe o tînără panteră adormită, ea își arunca din picioare, agitîndu-le, pantofii care cădeau zgomotos într-o parte sau alta. Rochia se șifona în acea zbatere și o dezvelea

pînă dincolo de coapse, lăsîndu-i în dezordine ciorapii, jartierele, cămașa, și Gelu, îngropîndu-și fața în această orgie de mătăsuri și carne, rămînea acolo în timp ce ea protesta cu o ploaie de pumni repezi și mici.

Pe urmă, bosumflată, după ce scăpa de el, umbla în ciorapi prin odaie să-și caute lucrurile aruncate și astfel, desculță, devenea scundă, amintindu-i lui Gelu imaginea nouă din vara trecută, cînd o întîlnise pe stradă în pantofi fără tocuri.

Își spunea, privind-o acum, că nimic, nici goliciunea întreagă nu-i dă mai mult unei femei frumoase un aer de mică fiară domesticită.

CAPITOLUL III

Strada Cerbului

GENIUL BUN AL DOAMNEI DUNEA aranjase încă o dată lucrurile în menajul Paul-Lucreția. Cu destulă greutate căsnicia amenințată fusese din nou refăcută, convalescentă desigur, debilă încă, amenințată la fiece pas, dar oricum pusă pe picioare. Doamna Dunea socoti că tînăra pereche are nevoie, pentru a-și modera luptele intestine, de prezența unui martor în casă. Se hotărî să o trimeată pe Adriana.

Cîteva zile la București, Adriana și Gelu nu se văzură.

Erau ocupați amîndoi : ea cu vizitele de rigoare la rude, cu diverse tîrguieli mărunte de provincială venită în Capitală, el cu școala unde avea în fiecare zi cursuri și lucrări practice. Fără s-o mărturisească, era oarecare ezitare, dacă nu de-a dreptul teamă de a se întîlni acolo, într-un oraș fără amintiri comune, unde fiecare dusese, în timpuri diferite, o viață necunoscută bine celuilalt și unde nimic din micile lor superstiții, nimic din simbolurile mărunte, zilnice, puerile ale iubirii lor nu era de față, ca să le înlesnească revederea.

Se întîlniră totuși într-o zi de duminică din întîmplare, la un colț de stradă, unde își ieșiseră înainte, lovindu-se aproape în mers. Fură amîndoi de o bucurie exuberantă. Adriana avea obrajii roșii de frig și mergînd

se înveselea de orice, de zgomotul mașinilor, de semnele agenților de circulație, de scîrțîitul șoșonilor în zăpadă.

Coborau pe Bulevardul Elisabeta spre Cișmigiu și schimbau cuvinte întîmplătoare despre orice le ieșea în cale, jucîndu-se cu vorbele cum s-ar fi jucat cu bulgării de zăpadă. Se opreau să vadă fotografiile la cinematografele din drum, să citească cu glas tare afișele, să se mire de fructele fabuloase ce se vedeau în lăzi cu vată în vitrina unui magazin din colț. Rîsul Adrianei suna distinct și se lovea parcă de aerul rece, ca de un clopot de sticlă.

Era în stradă o sonoritate, limpede, netă, așa cum trebuie să fie pe culmi de piatră, iarna : vorbele treceau prin aer materiale, sunetul tramvaielor rămînea undeva suspendat în văzduh, șuieratul gardistului era lung ca un lanț de gheață căzînd pe piatră. Adriana, înfruntînd gerul, își lăsă în jos gulerul mantoului de blană, ca să prindă, pentru curata bucurie a urechii, acel joc de sunete albe.

Multă vreme întîlnirile lor fură ca în acea zi, întîmplătoare, lăsate în voia norocului lor, care nu-i trăda, ce e dreptul. Erau plimbări de recunoaștere pe străzi necunoscute, erau seri petrecute împreună la teatru sau la concert, erau întîrzieri lungi în sălile de expoziții, în fața unui tablou descoperit.

(La una din aceste expoziții îl întîlniră coborînd scările, în timp ce ei le urcau, pe Cello Viorin. Omul avusese un gest de uimire, se oprise în loc și era gata să se îndrepte către ei, cînd Adriana își continuă drumul, trăgîndu-l după ea discret, dar autoritară, pe Gelu, ca nu cumva el să se oprească.)

Gelu era și el bucuros de aceste plimbări comune dar, gîndindu-se la serile lor de la D..., ar fi vrut s-o aibă iar alături de el pe Adriana, în casă, aproape, să-i privească ochii neascunși de gulerul mantoului și să-i sărute părul, pe care el îl scutura frumos, cînd, altădată, își scotea cu un gest alintat pălăria. Îi ceruse de cîteva ori Adrianei să vină la el. Ea refuzase. Nu de teamă, spunea ea, și nici pentru că nu i-ar face plăcere.

— Atunci de ce ?

— Așa.

El știa că din toate argumentele ei, „așa“ era cel mai rezistent, și de aceea nu insistase. Înțelegea puțin ezi-

tarea aceasta de a veni în casa lui, vagă reminiscență din moralitatea ei de fată educată la călugărițe.

Adriana ar fi vrut în schimb să-l primească pe Gelu la ea, dar trebui să renunțe după întîia încercare. Tocmai în ziua aceea, de față cu ei doi, Paul se dedase la o scenă de tandrețe conjugală, pe care nevastă-sa, Lucreția, o suferise cu o repulsie evidentă.

Trebuia așadar să fie mulțumiți cu ceasurile puține și grăbite ale plimbărilor pe stradă, ale spectacolelor, ale expozițiilor vizitate în doi, și Adriana punea toată afecțiа ei pentru ca din aceste întîlniri în cadru anonim să facă ceva personal, intim, care să le aparțină numai lor, care să-i bucure numai pe ei. De cele mai multe ori reușea. Dar seara tîrziu, cînd se despărțeau și cînd împreună așteptau la un colț de stradă tramvaiul Adrianei, Gelu tăcea brusc, fără intenții ostile, dar cu o tristețe adîncă ce-i umbrea fruntea. Adriana o simțea, făcea tot ce-i sta în putință să piardă un tramvai după altul și să rămînă lîngă el o clipă, încă una, fără ca el să bănuiască această păcăleală. Dar pînă la urmă tot trebuia să plece și în urma Adrianei Gelu rămînea cu sufletul greu, absent în larma străzii. Umblau în anul acela pentru prima oară tramvaie noi, cu scările și ușile automate și cînd, în urma Adrianei care se strecura pe platformă, scările se ridicau singure, înainte ca ea să-i mai fi putut face semn, el avea senzația că această închidere tăcută a porților îl lăsa dincolo de o lume ce continua să viețuiască fără el, între acele geamuri înghețate și luminate viu dinăuntru.

*

Totuși Adriana veni.

Într-o zi în care gîndul acesta îi trecu întîmplător prin minte și în care luă hotărîrea de a se duce, așa cum lua ea de obicei hotărîrile ; fără ca vreun motiv aparent, fără ca ceva nou să fi intervenit în socotelile ei, cu simplul sentiment că avea să facă ceva ce trebuia făcut.

Nu-l găsi pe Gelu acasă. Știa totuși că trebuie să se întoarcă, fiindcă îi spusese că lucrează zilnic între anumite ore. Se hotărî să-l aștepte, mulțumită că rămîne singură în camera aceea pe care o știa a lui. Privea

curioasă în jur, muta lucrurile cînd nu-i plăcea cum erau puse, cercetа hîrtiile de pe masă, toate acestea cu o indiscreție inconștientă de femeie care iubește, și pentru care lucrurile iubitului fac parte în mod firesc din viața ei însăși.

Crezuse altădată că n-ar putea intra decît emoționată în casa lui Gelu, că trebuie să fie în acest simplu fapt un anumit mister, că ceva esențial ca o revelație va fi schimbat în dragostea ei. De cîte ori trecuse prin fața casei părinților lui la D..., inima îi bătea mai tare privind acele ferestre de casă nouă, netencuită încă, dincolo de care se desfășura zilnică viața omului iubit, între atîtea lucruri necunoscute. Odată, cînd Gelu fusese într-o iarnă bolnav, ea își luase inima în dinți și bătuse la ușa lui să ceară vești. Cineva, o femeie bătrînă, din familie poate, îi răspunsese bănuitoare din prag și îi închisese pe urmă ușa în față, lăsînd-o pe ea deznădăjduită ca la o margine de lume.

Își amintea acum de toate acestea și era mirată de simplicitatea cu care rămînea acolo în odaia lui, la masa lui, fără să resimtă altceva decît o liniștită bucurie, așteptînd ca dintr-un moment într-altul ușa să se deschidă și în prag să rămînă, uimit de surpriză, Gelu.

Și totuși el nu fu surprins. O întrebă, văzînd-o, cu un glas simplu, de parcă nimic neobișnuit nu s-ar fi întîmplat, dacă îl aștepta de mult. Își scoase liniștit paltonul, pălăria, își puse frumos lucrurile în cuier și pe urmă abia se apropie de ea și luîndu-i mîinile într-ale lui i le sărută pe amîndouă, rar, fără grabă.

— Știam că ai să vii. Astăzi sau mai tîrziu, dar e mai bine astăzi decît altă dată, fiindcă, uite, n-am poftă de lucru, fiindcă te iubesc și fiindcă e un ger groaznic afară.

Gelu locuia în cartierul Schitu-Măgureanu, undeva aproape de Cișmigiu, pe o stradă curioasă ce se deschidea acolo, după un rînd de case vechi. Strada Cerbului.

Avea în pragul ei o mică piațetă rotundă, cu vagi intenții de scuar, dar care părea mai mult o curte de casă particulară. Drept în centru, se ridica pe un stîlp strîmb un candelabru cu trei becuri de gaz, din care numai unul ardea seara cu o flacără albastră, nesigură. De acolo strada se vedea nudă, schematică, puțin miste-

rioasă, ca un decor de teatru, așa cum se montau exterioarele pe scenă prin 1922, pe vremea expresionismului.

Era un peisaj neverosimil. Poate din cauza acelui felinar strîmb ce își lungea seara umbrele pe zăpadă, poate din cauza caselor mari și rare, atît de mari că păreau nelocuite sau poate din cauza liniștii ce domnea acolo nefiresc de adîncă. În fiecare zi la căderea serii, la același ceas, un om mărunt trecea după colț cu o lungă suliță pe umeri, se oprea în fața felinarului, bîjbîia ceva acolo și pleca apoi, lăsînd în urmă o flacără ce se zbătea să nu se stingă.

„Stradă de Studio", îi spusese Gelu Adrianei o dată, cînd ea rămăsese cîteva minute cu fruntea lipită de geam să privească prin fereastră cum ninge.

Aveau de acolo, din camera aceea așezată la marginea unei aripi de casă ce ieșea din rînd ca să domine restul străzii, impresia de a fi departe de oraș, singuri, cum ar fi fost într-un adăpost de munte, surprinși de o avalanșă ce închide toate drumurile de întoarcere. Iarna avea pe ulița aceea ceva fabulos ca în poveștile de stepă, proporții mari de legendă ca în iernile imense de la țară. În căldura odăii trupul Adrianei se mișca leneș, fără încordare, cu o molcomă întindere de animal tînăr, pe care somnul îl ajunge din urmă și îl învinge. Dacă se rezema de teracotă sau dacă se oprea o clipă lîngă fereastră, dacă își ducea mîna la frunte să-și îndrepte un colț de păr rebel sau dacă ridica numai brațul, doar pentru lenea acestui gest, dacă își petrecea mîinile după gîtul lui Gelu sau dacă îngenunchea la gura sobei să privească focul, oricare din aceste mișcări o dezgolea, îi desprindea parcă din umeri rochia lăsînd-o să cadă în jurul corpului ei greu, adormit. Ea știa din ochii lui sau dintr-un instinct de pudoare originară că rochia nu o mai ascundea și atunci se ghemuia într-un colț, se ascundea sub speteaza unui fotoliu, făcîndu-se mică și privindu-l de acolo rugătoare, decisă să se apere.

Îi poruncea să rămînă la masa lui să lucreze. Îi plăcea să-l privească cum, sub lumina ce cădea oblic din spate, el rămînea aplecat deasupra planșelor, cu umerii largi și liniștiți, continuîndu-și lucrul. Ea rămînea vreme îndelungată în colțul ei privindu-l și era fericită să se creadă instalată în viața lui zilnică, nebăgată în seamă, ca un lucru cunoscut, ca o mobilă, ca atîtea din fleacurile

mărunte ce țin de existența unui om, pe care el nu le ia în seamă, dar care îi sînt indispensabile și într-un fel, din obișnuință, dragi.

Se apropia totuși uneori de masă și urmărea din spatele lui, cu oarecare admirație naivă, jocul compasului pe hîrtie.

Gelu o lua pe genunchi și îi spunea vorbe de dragoste, care nu însemnau nimic.

— Ce mică ești tu, fată dragă, și cum nu te recunosc în casă. Pe stradă mă tem de tine. În blană, ascunsă în guler ca o mică fiară în vizuina ei, mă intimidezi. Un fel de urs alb care se împiedică din mers. Ai atunci un fel de majestate mitologică. E greu să cred că în șoșonii ăia largi se ascund picioarele astea mici (o descălța între timp și o lăsa, pentru demonstrație, în ciorapi) și sub pieile mantoului corpul ăsta mai mic decît o glumă.

Ea abia zîmbea. Gelu o purta în brațe pînă la pat, încerca să o dezbrace vorbindu-i întruna, cum îi vorbești unui copil somnoros cînd vrei să-l culci, îi săruta ținii, genunchii, pînă cînd ea prindea de veste, se zbătea, îi scăpa dintre mîini și se răstea la el cu o furie sinceră :

— Răule !

Și pentru că insulta nu i se părea suficientă, adăugă, cu credința greu de explicat că această vorbă trebuie să-l rănească adînc.

— Inginerule.

El rîdea.

— Degeaba vrei tu să mă necăjești că n-ai să fii niciodată atît de frumoasă cît una din spiralele mele.

Afirmație pe care ea ar fi vrut să o spulbere imediat, desfăcîndu-și rochia și rămînînd albă înainte, gata să înfrunte comparația cu spiralele lui de hîrtie și tuș, dacă n-ar fi fost prea tîrziu, dacă n-ar fi trebuit să plece și dacă, mai ales, n-ar fi fost sigură că el minte.

Își punea șoșonii, intra în blana imensă de jder, își ascundea capul în gulerul ridicat. Redevenea majestatea mitologică de care Gelu se temea, și mica femeie ascultătoare ce umblase zece minute înainte prin casă cu pasul moale dispărea, lăsînd în urma ei îndoiala sinceră, dacă cumva fusese cu adevărat.

Afară îi întîmpina gerul sticlos și strălucitor al acelui timp. Deșartă, strada Cerbului rămînea sub bătaia felinarului din cap, albă, tăcută, păstrîndu și un mister pe care ei îl simțeau alăturat iubirii lor.

■

Erau la punct de fericire fixă. Nu se întrebau ce avea să urmeze. Nu se gîndeau la ce fusese. Nici pe Cello Viorin nu-l mai ura Adriana. Ba chiar într-o zi, întîlnindu-l întîmplător pe stradă, deși el părea că de această dată voia s-o evite, ea veni spre el și îi întinse mîna împăciuitoare.

— Ai la mine, domnule Viorin — îi spuse ea între altele, fiindcă îl vedea abătut și știind prin Gelu cît de prost îi mergea în acea vreme, voia să-i spună ceva drăguț și încurajator — ai la mine un cîntec vechi, pe care mi l-ai dat mai demult. E una din cele mai frumoase melodii din cîte cunosc. Nu vrei să ți-l înapoiez ? Sau nu vrei măcar să-l asculți o dată ?

Viorin refuză. Pe urmă, după o tăcere, cum Adriana se pregătea să-l lase, el se explică.

— Cunoști dumneata, duduie, plăcerea de a pierde ? De a pierde pur și simplu, fără regrete, așa bunăoara cum un pom își pierde fructele ? Nimeni nu le știe. Nimeni nu le ridică. Și ele totuși există.

Cînd Adriana îi povesti lui Gelu acest răspuns, care pe ea o mișca, în ciuda tuturor amintirilor rele despre Viorin, el îi răspunse :

— Da, ăsta e Viorin. Capabil să facă un gest atît de frumos și capabil să facă două minute mai tîrziu unul la fel de urît. Și pe urmă, știu eu ? Poate că era trist în ziua aceea... Poate că era soare afară... Poate că i-au plăcut numai vorbele și ți le-a spus tocmai fiindcă îi plăceau. Știu eu unde sfîrșește la el poza și unde începe sinceritatea adevărată ? Unde sfîrșește Tache Poporeață și unde începe Cello Viorin ? Dar să-l lăsăm mai bine...

Și îl lăsau pe el, cum îi lăsau pe atîția alții, fiindcă nimic nu avea un interes real în viața lor de fiecare zi, care se strîngea între ei doi, în afara faptului de a trăi. Serile din strada Cerbului se urmau liniștite, ca faptele într-o poveste cu sfîrșit cunoscut. Nici o surpriză.

Numai tîrziu, cînd în odaie se făcea de-a binelea întuneric, geamul înghețat prindea să scîrțîească sub bătaia felinarului de afară și strălucirea aceasta sticloasă îi întrista.

CAPITOLUL IV

Elisabeta îngrășată

PE NEAȘTEPTATE, ADRIANA TREbui să se întoarcă la D...

Era totuși simplu și de prevăzut : Paul și Lucreția divorțau. De astă dată în mod hotărît, fără nici o putință de împăcare. Doi ani aproape trăiseră o viață oribilă de tortură zilnică, la început în văzul lumii, pe urmă cu amintită resemnare și cu dorința de a-și ascunde bine nenorocirile între ei doi. Erau momente cînd lucrurile puteau să pară aranjate : Paul încerca să fie mai puțin exigent, Lucreția mai puțin rece. Ajunseseră la un regim de tandrețe echivoca, ce putea să înșele poate pe străini, dar care ascundea în dormitorul lor ceasuri penibile, jocuri rușinoase, încercări brutale de siluire.

Jocul sfîrși în cele din urmă. Din oboseală. Paul, îndobitocit de o lungă și oribilă abstinență, mărturisea fără ocol că lui îi trebuie o femeie. Iar Lucreția își luă într-o zi bagajele, se urcă în tren și, ajunsă la D..., intentă proces de divorț pentru „nepotrivire de caracter“, Formulă de involuntară ironie.

După doi ani de căsnicie, ea pleca din casa bărbatului ei așa cum venise, cu ochii vineți, cu trupul închircit, la fel de galbenă, la fel de tristă și — cum spunea un unchi chefliu din familia lui Paul — „aproape la fel de virgină“.

După ce primele formalități ale divorțului fură împlinite, Lucreția plecă în Bucovina să îngenuncheze la mormîntul lui *sœur* Denise. Lumea spunea că avea de gînd să se călugărească, lucru care totuși nu se întîmplă.

Desigur, divorțul acesta era urmat de o seamă de complicații și schimbări familiale. Cea mai tristă era că Adriana rămînea fără gazdă și că odată revenită la

D..., o întoarcere la București devenea pe viitor imposibilă.

Despărțirea de Gelu în acel timp era de nesuportat.

*

Atunci își aminti Adriana de talentele ei muzicale. Nu se vorbise mai de mult în casă despre o eventuală educație mai serioasă a gustului ei pentru pian? Nu-i spusese Cello Viorin, cu doi ani înainte, că ar fi ușor primită la conservator în anul patru sau cinci? Avea 18 ani. Timp de măritat rămînea destul și dealtminteri domnul Dunea nu se grăbea deloc să se despartă de milionul, care pus la bancă pentru zestrea fetei, îi aducea între timp procente bune. Doi ani de studii puteau fi plăcuți, ușori și mai ales îi dădeau libertatea de a trăi la București, aproape de Gelu.

Adriana începu atunci o luptă metodică și decisă pentru a cîștiga consimțămîntul mamei ei. Nici un argument nu fu cruțat: exemplul fetelor din oraș care studiau dreptul sau medicina la București, laudele prietenilor casei, indiferența placidă a domnului Dunea. Fu un război de atacuri zilnice, care trebuia să-l înfrîngă pe adversar, în speță doamna Dunea, prin uzură. Gelu nu știu nimic despre eforturile eroice ale iubitei lui, care dealtminteri voia să-i păstreze pînă la urmă surpriza. Primi doar o scrisoare prin care Adriana îi cerea să ia anumite informații și să i le comunice urgent: îl întreba dacă mai era timp de înscriere la conservator, căci cursurile începuseră de mult și dacă, trecînd un examen special, ar putea fi acceptată în penultima clasă de pian. Gelu avu atunci prilejul să afle încă o dată cît de vagă și incertă era influența lui Viorin chiar în lumea muzicală.

Două săptămîni îl purtă cu vorba.

— Lucrul e ca și făcut, domnule, înțelegi? Mie nu mi se refuză nimic la conservator.

Pe urmă, printr-o întîmplare, Gelu află că Viorin nu cunoștea pe nimeni în mod precis acolo și că, dimpotrivă, așa-zisa lui influență putea să facă imposibilă chestiunea cea mai ușoară. Un inspector din Ministerul artelor, pe care Gelu îl cunoscuse incidental, aranjă lucrurile în jumătate oră. Adriana putea să treacă examenul cerut.

— Ce făcuși, domnule? Mi-ai trimis acolo un ăla bîlbîit, nu știu cum Doamne iartă-mă îl cheamă, de l-au dat afară, în două vorbe jumătate. Păi asemenea protectori ai d-ta?, îl certă jovial inspectorul, comunicîndu-i vestea cea bună.

Gelu îi scrise îndată Adrianei. Trecură două săptămîni fără a primi vreun cuvînt și, tocmai cînd credea că fata va fi renunțat la planul ei, într-o bună dimineață primi o telegramă. Îi anunța sosirea pentru seara aceea și îl ruga să-i oprească provizoriu o cameră la hotel.

El nu-i cunoscuse Adrianei energia aceasta de a lua hotărîri, de a înfrînge piedici, de a ține cu îndîrjire la un lucru dorit. Îl măgulea stăruința aprigă, pe care o pusese ea ca să-l poată vedea. Și gîndul că în seara aceea chiar o va avea în brațe, îi va auzi rîsul senzual, îi va frînge în mîini degetele ei subțiri, îl tulbura fizic. Ieși pe stradă ca să umble, ca să-și dea impresia că face ceva, să-și ocupe în sfîrșit ceasurile care rămîneau pînă seara și care i se păreau imens de lungi. Știa prea bine ora la care sosea trenul de D... și totuși se duse la gară să ia informații, pentru că se temea — superstiție puerilă — ca tocmai atunci orarul să nu se fi schimbat sau o piedică oarecare să nu se fi ivit din senin.

Nu citise el chiar cu o zi înainte că în regiunea Siretului circulația era întreruptă și liniile înzăpezite? Erau, ce e dreptul, vreo 120 de kilometri de la gura Siretului pînă la linia ferată D... — București, dar nu poți ști niciodată unde se termină o înzăpezire.

Oricum, el își lua toate precauțiile și întrebă de cîteva ori pe cîțiva funcționari diferiți ora exactă a trenului.

Pe urmă, în tramvai, întorcîndu-se spre Teatrul Național, băgă de seamă că ceasul nu era decît 11, că mai rămîneau încă două mari ore pînă la dejun și pe urmă încă alte zece pînă la tren. Se întreba tocmai ce are să devină el în răstimpul ăsta mare cît un secol, cînd dădu cu ochii de un afiș, lipit lîngă el, pe fereastra vagonului.

„Un cadou util este un cadou plăcut. Oferiți de sărbători prosopul Iliescu-Bardă!"

Gelu recunoscu în întorsătura aforistică a reclamei, stilul vărului Jean, bărbatul Elisabetei. Elisabeta Donciu! Ce va fi devenit ea în acești trei ani de cînd n-o

mai văzuse ? Știa din auzite că era fericită, că avortase de cîteva ori ca să-și păstreze silueta și că patrona în cartierul ei o societate de binefacere. Atît. Odată i se păruse că o vede la un teatru într-o loje, dar cum el era cu Adriana, nu se putuse apropia. Și nici nu îl interesa. Dar în momentul acela, fiindcă reclama prosopului Iliescu-Bardă îi schimba deodată șirul gîndurilor și fiindcă perspectiva celor 12 ceasuri de așteptare febrilă îl înspăimînta, primi ușor gîndul care îi trecu întîmplător prin minte : „Dacă m-aș duce să o văd pe Elisabeta ?“

Coborî din tramvai, trecu pe Calea Victoriei peste drum de palat, unde era depozitul central al prosoapelor Bardă, ca să întrebe de adresă și pe urmă, amintindu-și de vechea pasiune literară a Elisabetei pentru Anatole France, cumpără de la prima librărie întîlnită *Thaïs* într-o mare ediție ilustrată. Era mulțumit sunînd la acea poartă.

Întîi, văzînd-o pe Elisabeta, nu băgă de seamă cît era de schimbată. I se părea abia mai gravă decît altădată. Pe urmă, abia după o jumătate oră de convorbire, Gelu își dădu seama că gravitatea Elisabetei nu era ca altădată semnul unei rezerve, pe care i-o cunoscuse, ci de-a dreptul o oboseală de gospodină. Remarca pe încetul că se îngrășase. Capul îi era încă mic, mai puțin bine desenat, dar frumos. Contrasta însă supărător cu trupul lărgit de la șolduri și cu bustul opulent. Poate dintr-un exercițiu de cruzime, al cărui gust îl păstra din adolescență, sau poate dintr-o sinceră nevoie de a se întoarce către trecut, Gelu glumi spunîndu-i Elisabetei un cuvînt amabil și echivoc, unul din acele cuvinte care sînt nevinovate și indiferente, dar care pot fi personale și adînci, cuvinte lunecătoare pe care le lași să treacă dacă vrei, dar pe care nu le uiți niciodată, dacă le-ai oprit din drumul lor.

Femeia nu înțelese sau nu voi să înțeleagă. Vorbea despre grijile ei, despre bărbatul ei, despre relațiile și rochiile ei. Uneori, cînd amintea o întîmplare din trecut de la D..., dinaintea căsătoriei, părea că în privirea ei stearsă tresărea o scurtă lumină ce îi dilata pupila. Dar lucirea aceasta se stingea repede.

După un ceas sosi bărbatul ei. Jean Iliescu-Bardă era un domn jovial...

— Rămîi la noi la masă, îi spuse el lui Gelu, luîndu-l de braț ca să-l ducă spre sufragerie. De ! cînd ești student o masă pe gratis nu e lucru de lepădat.

Gelu păli. Se întoarse spre Elisabeta, să vadă dacă imensa grosolănie a bărbatului ei o îndurerea cît trebuie. Ea surîdea însă afectuoasă, vădit mulțumită de gluma familiară a lui Jean. Gelu strînse pumnii. Nesimțirea Elisabetei îl îndîrjea mai mult decît platitudinea bărbatului. Unul din motivele pentru care altădată la D... avusese pentru ea un sentiment de mare respect fusese tocmai acesta, că știuse să treacă peste deosebirile lor de avere și să le ignoreze cu simplicitate. Într-o singură clipă, el avu atunci intuiția exactă a decăderii ei. Vorbele îi sunau încă în urechi.

„De ! o masă pe gratis nu e de lepădat cînd ești student.“

— Dar de unde știi dumneata cum e cînd ești student, că doar n-ai fost niciodată.

Spuse cuvintele apăsat, privindu-i pe amîndoi în față, ca să nu mai fie nici o îndoială asupra intenției lui de a-i jigni și aștepta liniștit să fie dat afară. Nu se întîmplă însă nimic. Amîndoi se așezară la masă și îl poftiră să facă același lucru. Lui nu-i venea să creadă. Își dădea însă seama că totul era firesc, odată acceptată absoluta lor nesimțire. Vorbele lui treceau deasupra lor, ca glonțele unui pușcaș ce ține prea sus.

În timpul prînzului, Jean Iliescu-Bardă nu încetă să-și laude mîncărurile, mobila, nevasta.

— Ei, ce zici ? Așa-i că-i bun ? Așa-i că-i frumoasă ? Ce zici ?

— Nu zic nimic, răspundea cu nevinovăție Gelu.

După-masă, Jean, la cafea, făcu cîteva confidențe de afaceri. („Rămîne între noi, nu-i așa ?“) Pregătea pentru începutul anului viitor o lovitură : lansarea unei noi mărci de chiloți de damă. Își limitase pînă atunci afacerile la fabricarea prosoapelor și crease o marcă europeană. Voia acum să utilizeze acest nume gata făcut pentru un articol de lux.

— „Chiloții Iliescu-Bardă“ ! Ai ? Ce zici ? Are să fie o lovitură. Deocamdată pregătesc campania : la fabrică se lucrează zi și noapte. În februarie am să năpădesc piața cu un depozit enorm. Marfa e pe jumătate gata :

o țin la secret. Numai nevesti-mii i-am dat cîteva perechi. Ia, arată, dragă, chiloții tăi.

— Nu sînt deloc curios, spuse Gelu încurcat.

— Fii fără grijă, că nu ți-i arată ea pe ăi după ea. Șmechere !

Elisabeta scoase dintr-un dulap un vraf de mătăsuri și îl puse înaintea lui Gelu, care, mașinal, conștient însă de ridicolul enorm al gestului, luă între mîini o pereche de chiloți și îi pipăi.

— Bun, spuse el.

— Te cred. Acuma, ce e dreptul, asta e, ca să zic așa, un fel de ediție specială pentru Bimbiroc.

— Bimbiroc ?!

— Da, așa îmi spune el, interveni calmă Elisabeta, cînd vrea să mă necăjească.

Pînă la urmă, Gelu păstră o tăcere înmărmurită. Nu-i venea să creadă. Nu regăsea acolo nimic din fosta Elisabetă. nici atîta cît pentru logica vieții un om trebuie să păstreze în nesfîrșitele lui schimbări. Căuta atent, doar-doar va descoperi în ochii ei un accent de melancolie, o reticență, o scuză. Ar fi vrut să citească în gesturile ei un semn de neliniște, care să spună că ceea ce el vedea acolo era o renunțare, nu o fericire, o supunere, nu o existență. Ar fi putut să-i vorbească simplu și el ar fi înțeles-o. Ar fi putut să-i spună bunăoară că a îmbătrînit-o căsătoria, că a trăi zi și noapte lîngă un om care sforăie și scuipă și nădușește, care îți intră în pat cînd poftește și se duce cînd vrea, a trăi zi cu zi din micile lui mizerii, din micile lui ambiții, din micile lui pofte, e ceva care distruge tinerețea și teșește dorințele, pînă ce te reduce, te mutilează, te domesticește.

Dar nu. Surîsul Elisabetei era mulțumit și nu ascundea nimic decît buna satisfacție de a trăi.

„Ar fi Elisabeta capabilă de adulter ?“ se întrebă Gelu privind-o și tot el își răspunse că nu. Pentru asta o femeie trebuie să aibă imaginație și era tocmai coarda care plesnise.

Ieși de acolo necăjit, de o tristețe nepersonală, căci în fond nu avea nimic cu Elisabeta, nu o iubea, nu o iubise și nu regreta nimic. În stradă abia observă că volumul lui Anatole France, pe care îl adusese în dar, era tot în mîinile lui și că uitase să-l dea.

Amintirea Adrianei îi făcu bine : ea era acum la zenitul tinereții, unde cu ani în urmă fusese Elisabeta, curajoasă, surîzătoare, liberă, gata de toate nebuniile, ca un animal tînăr ce n-are nimic de apărat decît elementara lui frumusețe.

Seara, pe peron, Adriana îi sări de gît și îl îmbrățișă lung. Era lume multă, lumină.

Puteau să o vadă oameni de la D..., veniți cu același tren, și atîta ar fi fost de ajuns pentru un scandal.

Îl înfrunta nepăsătoare pentru un sărut.

Îl duse pe Gelu în bătaia unui felinar și îl privi mult.

CAPITOLUL V

Nopțile cele dintîi și cele din urmă

SE ÎNTORCEAU ÎNTR-O SEARĂ DE la un concert. Era devreme încă și întîrziau pe străzi, deși era frig și umed. Le venea greu să se despartă după cele două ceasuri petrecute împreună, în sala de spectacol de unde ieșeau. În jurul lor perechi grăbite treceau spre case, pe care Adriana le vedea idilic, cu fotolii largi, cu un cămin cald, cu lumini abia bănuite dincolo de storurile trase.

Gelu vorbea și ea îl asculta fără să știe despre ce îi vorbește. Puțin aplecată spre el, îi ținea brațul și se lăsa dusă. Coborau pe strada Cîmpineanu, deși Adriana locuia în partea opusă, undeva pe bulevardul Brătianu. Intrară în Cișmigiu din obișnuință, căci casa lui Gelu era prin apropiere și făcuseră împreună mai de mult, de cîteva ori, drumul acesta, ziua. Copacii negri, goi, se înșiruiau prea bine desemnați în lumina albă a becurilor și umbrele lor cădeau fixe pe lacul înghețat.

La ieșirea dinspre Schitu-Măgureanu, un trecător se uită lung după ei. Tăceau amîndoi. Adriana privea în întuneric vîrful aprins al țigării lui Gelu, parcă ar fi urmărit în arderea aceea o mică dramă.

Nu se gîndea la nimic : să meargă cu el, la brațul lui, la acea oră de noapte, la el acasă, i se părea un lucru simplu, deși nu știa ce se va întîmpla și nici nu

se obosea să se întrebe. Urcă scările cunoscute, aprinse lumina, se apropie de fereastră să privească de acolo casele adormite în zăpadă. Anotimpul se oprea în pragul casei. Era cald în odaie, lucrurile erau prietenoase, lumina becului desena pe masa lui o circumferință albă și, în jur, un mare cerc de slabă obscuritate. Adriana își scoase mantoul.

— Dacă ți-e somn, Gelule, spune-mi să mă duc.

— Ești o proastă.

— Sînt. Dar vreau să rămîn la tine o jumătate de oră, aici, la gura sobei, să vorbim cuminte, foarte cuminte și gata. Da ?

Își aprinseră țigări. Se auzea parcă din stradă o vastă tăcere înghețată. Adriana deschise portița teracotei și pîlpîirea tare a focului acoperi totul.

Flăcările creșteau vioaie. Adriana le privea lung, obișnuită cu jocul lor : ea știa să distingă un întreg șir de imagini în jar, așa cum uneori se citesc în nori alegorii și chipuri. Erau acolo armăsari ce se opinteau fluturîndu-și coama de aur curgător, erau prăbușiri de edificii incandescente, erau alegorii metalice, fluide. Fumul de țigară se albăstrea sub lumina lor puternică.

Tîrziu, fata se ridică, făcu cîțiva pași nesiguri prin odaie, se apropie iar de sobă rezemîndu-se de perete și își duse brațul după gît. Sub rochie, linia șoldului se rotunjea fermă.

— Stinge lumina, Gelule.

Acum flacăra din sobă bătea luminoasă înainte, împărțind odaia în două : de o parte un întuneric negru deplin, de alta o lumină tare de scurtă văpaie. Adriana se ascunse într-un colț aproape de pat.

Gelu rămase la locul lui nemișcat, cu fața spre flăcări, liniștit, așa cum sînt oamenii la o întorsătură necesară a vieții. Știa că totul se va întîmpla cu simplicitate și aștepta. Auzea din spatele lui cum Adriana se dezbrăca încet, cu gesturi întîrziate, cu opriri lungi, calmă, și era sigur că ea se gîndește la altceva, la vremea de afară, la focul din sobă, atîta trebuia să i se pară naturală întîmplarea. Fata își trăgea ciorapii din picior și zgomotul acesta de alunecare, care pe Gelu îl înfiorase

ori de cîte ori îl auzise în alte împrejurări, cu femei de o noapte chiar, cu cocote, cu midinete, avea atunci pentru el o frumusețe nesenzuală.

Adriana se zbătea ca să se descurce în așternut și, după ce izbuti, rămase liniștită cu ochii deschiși mari, în întuneric, să-l aștepte. Cînd îl simți lîngă ea, se strînse în jurul trupului lui, tăcută. Îi căuta numai gura, ca să-l recunoască. Căci, altfel îi era străin corpul acela bărbătesc prea legat, prea dur, prea bine închcheiat, prins parcă în întregime de omoplați, calm, stăpîn pe reflexele lui. Al ei era sperios, tremurător și se împletea în jurul lui cu o căutare oarbă de plantă. Ar fi vrut să rămînă așa lîngă el, nemișcată, cu capul pe umărul lui gol, înfiorată de liniștea acelui trup, intimidată de puterea lui reținută, fericită de faptul de a se ști mică, fragilă, pieritoare, în vecinătatea lui. Dar îi simțea ochii lucind în întuneric și se temea. Cu o șiretenie, pe care o găsise femeiește, din instinct, își plimbă mîna pe pieptul lui încordat și îl mîngîia fricoasă, ca și cum ar fi vrut să-l mîngîie și să-l înduplece.

De cîteva ori el o luase toată în brațele lui, acoperind-o sub răsuflarea lui caldă. Îi auzea zvîcnirea sîngelui, tare, ritmat. De cîteva ori ea se desfăcuse ușor de el și îi trecuse printre degete nesimțit. Murmura fără înțeles un șir de vocale stinse ca pe un descîntec și vocea ei înmuiată era copilăroasă, cerînd o întîrziere, încă una... Era un fel de implorare în mîngîierile ei timide, un fel stîngaci de a căuta voluptatea și de a întîrzia.

Îi urmărea cu buzele, într-un sărut lung și umed, conturul umerilor, linia gîtului pînă jos pe coșul pieptului, îl descoperea atentă cu gura, cu degetele ei subțiri, cu sînii ei mici, și cînd simțea că trupul omului se răsucește parcă în sinea lui, zguduit de o strigare pe care ea nu mai știa cum s-o oprească, se retrăgea înspăimîntată într-un colț al acelui pat larg, cu mîna la gură ca să nu strige, îngrozită cum trebuie să fi fost, în poveste, ucenicul vrăjitorului, cînd și-a dat seama că uitase cuvîntul de vraje ce poate să strîngă iar apele dezlănțuite.

Pe urmă jocul reîncepu la fel, nesigur, primejdios, ocolind deznodămîntul atunci cînd el părea de neînlăturat, adulmecîndu-l atunci cînd se depărta.

În zori, obosită, Adriana se supuse.

Seara îi găsi pe amîndoi în același pat, îmbrățișați într-un fel de amețeală care nu era somn și care nu era oboseală. Trupurile lor domesticite de lungi ore de pasiune își aminteau parcă de nebuniile trecute și le păstrau căldura încă prezentă, într-o îmbrățișare cuminte. Adriana își culcase capul pe pieptul lui și gîngăvea același cîntec stins din seara trecută.

Buzele ei se jucau cu un surîs neterminat.

Gelu se depărtă ușor de ea și se strecură din pat. Avea nevoie să iasă în stradă și să umble. Își amintea de asemeni că Adriana nu mîncase nimic de aseară.

Cînd se întoarse peste o jumătate de ceas, aduse de afară un aer rece de februarie și o pungă cu portocale. Adriana dormita încă. El își lipi obrazul înghețat de al ei. Fata se scutură înfiorată: nu-i venea să creadă găsindu-l înaintea ei, îmbrăcat gata, cu fața împrospătată, surîzător. Îi fu rușine, goală cum era în mijlocul pernelor răvășite și al lucrurilor ei aruncate întîmplător primprejur, pe scaune... Își ascunse capul sub plapumă, de unde el o scoase plimbîndu-i pe sub nas o portocală. Era fructul ei preferat și mai de mult Gelu îi spusese că gustul acesta al ei era o perversitate onestă. Într-adevăr, privind-o pe Adriana cum desfăcea o portocală, el avea senzația unui fel de siluire figurată. Ea tăia coaja groasă în cîteva felii, pe care le desfăcea ca pe niște petale, despărțind ușor fibrele albe ale coajei de carnea fructului, care rămînea în mijloc fraged, rotund.

„Ești sigură, Adriana, că ție îți plac portocalele ca fruct și nu ca simbol ?"

Ea răspundea oprind felia de portocală între buze și sorbindu-i sucul încet, prelungit. Dar în seara aceea mînca fără lăcomie, îngîndurată.

— Ce e [cu] tine ? Remușcări ?

— Ești un prost.

Era numai puțin obosită de nesomn și plăcere: o moleșeau pernele calde încă. Trebuia de asemeni să treacă pe la ea acasă, să-i explice gazdei lipsa din noaptea trecută și lipsa din nopțile ce aveau să urmeze. (O camaradă bolnavă pe care o îngrijea.) Îl rugă să facă întuneric și se îmbrăcă. Cînd fu gata în rochie, redeveni o fetiță castă, mai suplă decît îi era corpul gol, mai tînără chiar.

În stradă, aerul rece o trezi întîi. Trecerea prin Cișmigiu i se păru curioasă, nereală, gîndindu-se că găsește

grădina neschimbată, cum o lăsase cu o seară înainte și că totuși dincolo de această nemișcare a lucrurilor viața ei trecuse de la o lume [la] alta. Abia pe Bulevard, cînd dădu de lumină, simți că ceva se schimbase totuși. Sunetele străzii veneau pînă la ea învăluite, luminile scăzute ca din ceață. Erau senzații pe care nu le recunoștea. Dacă n-ar fi fost brațul sigur al lui Gelu, ar fi crezut în vis. Toate luau alt sunet, altă înfățișare.

Se întoarseră pe străzi lăturalnice, fiindcă ei îi făceau rău acele lumini prea vii și umblară mult înconjurînd de cîteva ori aceleași locuri, ca să obosească. Într-un restaurant obscur, unde îi chema dinăuntru un gramofon cu pîlnie, mîncară înfometați, după gustul ei. Lumea din jur îi privea cu o curiozitate neascunsă. Un copil se apropie de masa lor să-i privească bine. Erau străini acolo și se vedea nu numai după hainele lor prea bune, dar după felul cum se priveau și își vorbeau de aproape. Adriana, dezmeticită acum, fără să fie de-a dreptul vesel, avea mici gesturi de afecțiune, făcute întîmplător, mecanic, îi turna în pahar, îi îndrepta cu un gest automat reverele hainei, trecea mîna pe frunte, preocupată între timp de ce spunea, neștiutoare de înțelesul cuvintelor ei proprii, care lui Gelu îi plăceau desigur, dar care de asemeni îl încurcau puțin, fiindcă lumea dimprejur observase și fiindcă ei nu-i păsa de nimic.

Se întoarseră iar prin Cișmigiu. De undeva de sub zăpadă răzbea un miros de frunze putrede și ude, puternic, răvășit. Dinspre lac bătea un vînt rece. Adriana își lăsă gulerul mantoului ca să primească drept în față bătaia aceea ascuțită, usturătoare: căci simțea, apropiindu-se de casă, cum o moleșeală caldă o cuprinde iar și voia să lupte împotriva ei, să rămînă trează, conștientă pînă la urmă de voluptatea îmbrățișărilor ce aveau să urmeze.

Cîte zile trecură astfel ? Nu știa. Fusese la început o dezlănțuire care o copleșea, îi tăia orice legătură cu viața din afară, îi lua elementara conștiință că timpul trece. Se adîncea în pasiune ca în somn. Pe o margine a realității, ea trăia ceasuri nesigure, ce nu lăsau nici o amintire. Avea uneori senzația trupului ei vag, neformulată, așa cum trebuie să-și simtă carnea moale un mădular. Încolo nu știa nimic. Și schimbarea regulată a lumi-

nii și a întunericului avea atunci pentru ea un mister originar, de care, dacă ar fi putut, s-ar fi mirat.

Trupul ei găsise noi mișcări, un anumit fel de a se îndoi, de a crește, de a se arcui pe creștetul capului și pe călcîie, de a cădea inert; era un animal care își găsise reflexele. Ani de-a rîndul își trăise viața toată în două-trei surîsuri, în două-trei încruntări: trebuise să exprime visurile, așteptările și patimile ei pe un obraz cît un pumn, cînd avea pentru asta un trup întreg, divers, necunoscut, ascunzător de mari strigăte. Se descoperea, în sfîrșit, trezită din adîncuri, și toată gama ei de grații: surîsuri și palori devenea săracă, artificială pe lîngă răsucirile ei trupești.

Ce surîs al ei știuse vreodată să descrească așa cum descrește linia rotundă a sînilor, jos, spre pîntecele alb, umbrit? Ce lacrimă a ei fusese mai grea decît coapsa ce se ridica și cădea între perne obosită, așteptînd...

Avea uneori momente de liniște. Rămînea goală de-a lungul patului, cu brațele căzînd moi de o parte și de alta a corpului, cu ochii deschiși, cu aripile nărilor calme.

Părea atunci că nu este decît un motiv decorativ al locului, asemeni unui mic palmier de interior.

Sau umbla prin odaie, trăgînd după ea un petec de cămașă, o pijama, amintire dintr-o pudoare trecută. Sau se apropia goală de sobă, să rămînă acolo pe un scaun scund în fața flăcărilor și să le privească. Pe brațele ei reflexe de văpaie se jucau între violet și roșu.

Dar tresărea, simțind privirea lui Gelu fixînd-o.

Nu voia să-l știe liber, lucid, despărțit de ea privind-o ca pe un obiect din afară de el, admirînd-o, făcînd comparații. I se părea că e un fel de trădare în acest fel de a iubi.

Ea căuta o îmbrățișare în care să nu rămînă nimic altceva decît fericirea cărnii. I se părea că marele miracol pe care îl trăise în acele zile, singura descoperire pe care o făcuse era că oamenii pot fi goi, că pot avea o frumusețe de animal, că se pot căuta cu o pasiune de fiară albă. Ce îi păsa ei de nuanțele lui Gelu, de inteligența sau prostia lui, de admirația lui! Îl avea gol și dur între brațele ei lenețe, îi mîngîia coapsele lui osoase, își apleca fruntea pe pîntecele supt. Ar fi vrut să-l știe înfundat în pasiune ca într-o mare: apa să-i gîlgîie surdă în urechi, ochii să-i fie închiși, mișcările corpului instinctive,

disperate, inconștiente. Dar, în zori, cînd pe fereastră prindea să se lumineze o dimineață murdară de iarnă, el își îndrepta privirea spre acel ochi de lumină și Adriana simțea că, odată cu noaptea, se duce miracolul acelei pasiuni, și că în brațele ei nu mai păstrează decît un prizonier, nu un amant. Dar n-ar fi consimțit să întrerupă cursul acelui timp de patimi, să revină la o viață așezată, cu momente de cumințenie și momente de amor, distribuire imposibilă de virtuți și pofte. Se simțea intrată într-o perioadă de scurtă nebunie. Voia să o trăiască. Nu făcuse socoteli, nu ezitase. Dar odată aici, în această dezlegare de impulsii și doruri, nu ținea deloc să se întoarcă, să ia precauții, să se orienteze.

Și amantul ei trebuia să rămînă lîngă ea pînă la urmă.

Într-o dimineață cînd, în lumina scăzută a zorilor, Adriana îl privi bine pe Gelu și în ochii lui se privi pe ea însăși, observă că amîndoi erau obosiți, palizi de nesomn.

Trecuseră multe zile?

— Ne-am făcut urîți amîndoi, Gelule.

Seara, la întoarcerea lui acasă, Gelu nu o mai găsi.

Pe un scaun atîrna o cămașă de a ei, pe care o uitase în grabă.

„Mă întorc la D... Nu-mi scrie nimic."

CAPITOLUL VI

Suită pentru pian și mică orchestră (OP. 6)

SCRISOAREA PRIN CARE ADRIANA îi anunța logodna ei cu Paul Mlădoianu Gelu o primi într-o dimineață de aprilie, odată cu un plic din partea lui Cello Viorin. Recunoscu scrisul amîndurora, dar deschise întîi plicul Adrianei. Trecuseră aproape două luni de la plecarea ei și de atunci nici un cuvînt, nici un semn nu venise să explice acea evadare. Gelu scrisese

de cîteva ori, ceruse lămuriri, telegrafiase. Toate insistențele lui de a căpăta o veste fuseseră inutile. O tăcere deplină urma apelurilor repetate. Diverși oameni de la D... veniți întîmplător la București, și pe care el îi întreba, îi spuneau că domnișoara Dunea se vede rar în oraș. Se zicea că lucrează.

Și după această lungă tăcere, această veste curioasă! Logodită cu Paul Mlădoianu! Îi comunica faptul în puține cuvinte.

De la divorțul lui de Lucreția, Paul o ceruse de cîteva ori. Răspunsul părinților ei fusese evaziv. Ezitau să-și dea fiica după un om cu un trecut atît de trist și oricît era el de nevinovat în tot ce se întîmplase în primul lui menaj, rămînea pe urma acelei povești ceva impur și întunecat. Îi comunicaseră Adrianei cererea vărului ei, cu toate menajamentele, asigurînd-o că e liberă să refuze și e tocmai ceea ce ei ar sfătui-o să facă. Spre surprinderea tuturor ea primi, fără să ceară timp de gîndire.

O săptămînă de la întoarcerea ei la D... fusese hotărîtă să se omoare. Pe urmă se lăsase în voia obișnuinței de a trăi.

Era mama, erau ceasurile de exerciții la pian, erau treburile mici prin casă, cărțile, plimbările. Află atunci că e mai ușor să te desparți de viață, într-un moment tragic, cînd o vezi în mare, puțin abstract, puțin nereală, decît să te desparți de o mie de lucruri, care fiecare în parte nu înseamnă nimic, dar toate la un loc fac o existență.

Atunci veni Paul. Adriana spusese „da", fără entuziasm, cu oarecare oboseală.

„Ai să înțelegi, desigur, de ce tocmai Paul. E singurul bărbat care n-are să ceară explicații. Are el însuși atîtea lucruri de uitat, că va fi bun, mulțumit să nu bage de seamă și să nu mă întrebe. El vrea o femeie: are s-o aibe. Eu vreau liniște: o voi avea."

Primul gînd al lui Gelu, sfîrșind acele rînduri, fu unul de mînie. Nu-și putea opri emoția. Faptul, așa cum era spus, în liniștea aparentă a vorbelor, îl descumpănea: nu înțelegea pe moment nimic altceva decît că pierdea deodată, brutal, pe totdeauna, o femeie care fusese a lui și care ținea în așezarea existenței lui un echilibru. Se simți prădat, deasupra unui gol, cu ceva ce rămînea

deșert în el. Cum? Femeia aceea care surîdea la un anume cuvînt al lui și plîngea la altul, care intrase supusă în traiul lui, fără secrete, ca un dulap cu sertarele trase, fără orgoliu, fără refugii, femeia aceea care nu păstrase nimic neștiut, nici o îndoitură a buzei, nici o dilatare a pupilei, nici o tremurare a mîinilor, se rupea de el și trecea pe alături, în altă lume, cu alți oameni!...

Îi era intolerabilă imaginea Adrianei la brațul altui om. Revolta lui era reflexă, ca gestul cuiva care recunoaște la gîtul unui trecător fularul pierdut deunăzi. Faptul i se păru absurd.

Ieși din casă neliniștit, incapabil să gîndească, copleșit de veste, ca de o durere fizică, pe care nu o judeci, ci o porți numai. Umblă fără țintă, pe străzi pe care nu le recunoștea, intră într-un cinematograf și ieși înainte de a se termina.

Tîrziu, cînd fu în stare să-și aducă aminte și să cugete, își spuse, fără ironie, că această revoltă personală era un detaliu secundar. Că drama, dacă dramă era, se petrecea aiurea, în afară de el. Socotind cinstit, Adriana n-ar fi fost niciodată soția lui. El n-ar fi consimțit să facă din fetița aceea ingenuă o a doua Elisabeta Donciu, pierdută într-o căsnicie nici mai bună, nici mai rea decît toate căsniciile. La sfîrșitul iubirii lor stăteau, ca o văpaie de aur și cărbune, ultimele nopți din strada Cerbului și pe cenușa unor asemenea amintiri el știa bine că nu se clădesc niciodată căsnicii, ci doar legende uneori.

Își aminti că primise tocmai în dimineața aceea un plic din partea lui Viorin. Buimăcit de vestea logodnei Adrianei, uitase să-l deschidă. Era o invitație la un concert. Cello Viorin îi vorbise mai demult de o asociație pentru muzică de cameră, ce urma să se alcătuiască la București și care i-ar fi înscris în program cîteva opere inedite. Gelu nu-l crezuse. Cu atît mai puțin cu cît numele instrumentiștilor erau dintre cele mai cunoscute. Îl știa pe Viorin lăudăros, lipsit de relații personale, depreciat ca autor.

Totuși era adevărat. Invitația anunța precis crearea acelei asociații muzicale și anunța o serie de concerte într-o sală cunoscută prin caracterul ei sobru. Întîiul concert avea loc în chiar seara aceea. Gelu, care nu

îndrăznea să se întoarcă în camera lui deșartă și voind să întîrzie clipa în care se va găsi singur în casă, față în față cu durerea lui surprinsă, se duse acolo cu gîndul de a se pierde în voia bună a sălii aceleia populate. Voia să vadă lume, să vorbească, să uite.

Îi făcu într-adevăr bine atmosfera de spectacol, cu public cunoscut de la alte concerte, cu femei frumoase, cu lumini scăzute. Absența femeii iubite era localizată : acolo, în fotoliu, lîngă el, ar fi fost surîzătoare, calmă, cu mîinile albe lucind mat pe rochie.

Concertul lui Viorin trecea în a doua parte a programului. În pauză, Gelu îl căută în culise să-i spună bună seara și nu îl găsi. Se amestecă atunci în lumea din foaier, bucuros să asculte larma aceea scăzută de voci femeiești, rîsete scurte, chemări. Într-un colț, lumea se îngrămădea în jurul unei mese, pe care se deschisese un registru, unde semna oricine voia să primească la vreme programele viitoarelor concerte.

Se apropie și el. Semnă și pe urmă, într-o doară, parcurse cu privirea pagina aceea, plină de iscălituri și adrese. „Cîte femei !“ gîndi el. Ar fi vrut să rețină un nume, ar fi vrut să fixeze un gînd. Ce Adriană ascunde între aceste nume străine o necunoscută chemare ! Poate chiar femeia aceasta în negru, oprită singură în fața unui tablou și apăsînd în mîini, nervoasă, o tabacheră mică de argint. Poate femeia aceastălaltă, rezemată ușor de umărul bărbatului în smoching, care îi spune ceva la ureche, ceva îndrăznet și intim probabil, fiindcă ea surîde și clatină din cap, refuzînd. Sau oricare din femeile tinere din jur, oricare din femeile acestea în rochii foșnitoare de mătase, cu surîsuri sclipitoare, cu priviri neatente, cu pași leneși, cu mîini albe.

Gîndurile lui fură întrerupte de o melodie cunoscută. Nici nu băgase de seamă cînd se sfîrșise pauza, cînd se întorsese în sală la locul lui, cînd reîncepuse concertul... Și melodia aceasta pe care o știa, pe care o mai ascultase... Deschise programul intrigat : Cello Viorin — *Suită pentru pian și mică orchestră, op. 16* (primă audiție).

Totuși cunoștea fraza aceea simplă, pe care pianul o repeta fără modulații, monoton, egal, în timp ce motivul muzical trecea de la violă la vioară, amplu, puternic. Ar fi vrut să urmărească jocul viorilor, dîndu-și seama că în el se desfășura linia principală a bucății, dar chemarea pianului îl ținea în loc. Ce sens personal aveau

...rele acorduri — patru, cinci — care se repetau la fel. ...chise în aceeași frază ? Vioara le acoperea vibrătoare ...totuși el le distingea chiar sub acest voal melodic ...neprapus, le aștepta să se limpezească și pe urmă le re...găsea, aceleași simple, egale, ca patru pietre albe.

Închise ochii. Coardele se depărtau cu totul pentru el, nesigure, dincolo de fruntariile sufletului : în mijlocul lor, ca în mijlocul unui cadru, acordurile pianului vibrau singure, stăpînitoare, fără mister. Le știa : erau ale lui. Le cîntase mai de mult, într-o seară de decembrie, Adriana, la D..., descifrînd un manuscris vechi al lui Viorin. *Cîntecul pentru o plecare*, cum se chema atunci, intra neschimbat în suita pentru orchestră. Cum de îl reconstituise Viorin, el care uitase de mult acel motiv și nu-l mai revăzuse niciodată ?

S-ar fi spus că încă o dată întîmplarea așeza ea singură piesele unui miracol, care, sfîrșit pentru totdeauna, își căuta deznodămîntul din urmă și îl găsea oportun în acea seară de concert. Viorin, care trecuse străin prin viața Adrianei, aducea tot el, fără de voie poate, ultimul mesaj.

ianuarie 1929—ianuarie 1931

ACCIDENTUL

I

NU-ȘI DĂDEA SEAMA CÎT TIMP trecuse. Cîteva secunde ? Cîteva lungi minute ?

Nu simțea nimic. Auzea în jurul ei voci, pași, chemări, dar totul surd și cenușiu, ca un fel de pastă sonoră, din care numai uneori se desprindea cu o subită claritate un clopot de tramvai sau un strigăt, pentru ca imediat să reintre în aceeași rumoare stinsă.

„Va să zică un accident", gîndi ea foarte calm, aproape cu indiferență.

Gîndul nu-i deștepta nici o alarmă, nici o grabă. Avea foarte vag impresia că trebuie să fie lungită pe jos, lîngă trotuar, cu capul în zăpadă, dar nu încercă să facă nici o mișcare.

Îi trecu prin minte o întrebare stupidă, fără sens : „Cît să fie ceasul ?"

Se încordă să audă tic-tacul ceasornicului de mînă, dar nu-l auzi. „S-o fi spart." Pe urmă, într-un efort de atenție, răsfrîntă parcă în ea însăși, observă că de fapt nu aude nimic din propria ei ființă : nici pulsul, nici inima, nici respirația.

„Am stat, reflectă ea, am stat ca un ceasornic." Și i se păru că surîde, dar nu-și simțea buzele, pe care căuta inutil să le contureze undeva în acest lucru familiar și totuși pierdut, care era corpul ei insensibil.

Își aminti atunci brusc momentul căderii, atît de brusc, încît avu impresia că din nou cade, și auzi încă o dată zgomotul scurt, ca de resort spart, pe care-l auzise atunci.

Nu-l reținuse pe moment, dar acum îi revenea cu o precizie absurdă : sunet sec de ligament care se rupe, de arc ce se sparge, și într-adevăr i se păru că undeva, în intimitatea acestui trup pe care nu-l mai simțea, ceva trebuie să se fi rupt din loc.

Încercă să se străbată pe ea însăși, cu o scurtă privire interioară, și să surprindă, ca pe o placă de radiografie, locul exact al ruperii.

Clavicula ? Aorta ? Rotula ?

Pentru fiecare cuvînt, i se părea că trebuie să găsească un răspuns în corpul ei inert, pe care îl asculta din nou silindu-se să-l pătrundă cu auzul, pînă la cele mai depărtate fibre.

„Hotărît, ceva s-a rupt. Dar ce ?"

Vocile creșteau și descreșteau pe stradă, în jurul ei, cu răbufniri zgomotoase și îndepărtări subite. Veneau pînă la ea, ca prin ceață, aburite.

Deodată o străpunse o senzație ascuțită de frig și în același timp își simți genunchiul drept gol în zăpadă, ca și cum singur din întreg corpul s-ar fi trezit dintr-o profundă anestezie. Ce depărtat, dar ce intens îl simțea ! Un moment îl fixă cu gîndul și i se păru nespus de straniu acest unic punct sensibil, desprins din leșin ca o mică insulă vie.

Pe urmă, ca un val de sînge, frigul urcă mai sus de genunchi și se răspîndi cu o fină rețea tactilă pe pulpă, chemînd la viață noi regiuni de epidermă. Zăpada era pufoasă, mîngîietoare și avea o moliciune de așternut rece. Îl afundă cu oarecare lene piciorul drept în această zăpadă, și îl simți pe de-a-ntregul gol, cu ciorapul căzut pînă la gleznă.

În aceeași clipă, avu fulgerător senzația rupturii de mădulare. Gîndul, care pînă acum ezitase, merse de astă dată exact spre mica piesă „anatomică" ruptă : jartiera. Liberat, resortul ei metalic se imprima sus pe pulpă, ca un mic sigiliu rotund.

„Trebuie să fiu pe jumătate goală", gîndea ea fără alarmă. Ridică abia atunci capul, și în același timp vocile se limpeziră, ca ieșite brusc din ceață.

— Criminali, striga un domn bătrîn, răstindu-se, sufocat de violență, la un vatman, care tăcea încurcat. Criminali. Nu vă uitați nici înainte, nici înapoi, dați buzna peste călători, peste dame, peste copii...

Omul de la tramvai încercă să schițeze un gest de explicație.

— Păi dacă dumneaei coboară...

— Ei și ce-i dacă coboară ? Adică n-are voie ?

— N-are voie, că aici nu e stație... zise altcineva, o voce indiferentă.

De jos, ea încercă să-l vadă pe cel care vorbise, dar nu distinse în întuneric decît o privire fără curiozitate.

— Sigur că nu e stație... reluă vatmanul, puțin încurajat.

Domnul bătrîn indignat nu voia să cedeze.

— Foarte rău că nu e. Să fie. Că de aia plătim noi. Bani știți să ne luați, dar stații nu vă dă mîna să faceți. Criminali, bandiți... V-ați îmbogățit pe punga noastră.

Ea simți un zîmbet care flutura în întuneric și, fără să ridice bine capul pentru a-l primi din față, avu certitudinea că e zîmbetul vocii indiferente de adineauri.

— ...da, bine ne faceți, așa ne trebuie, că sîntem proști și nu reacționăm...

Era stupid, desigur, dar își dădu seama că, trîntită acolo în zăpadă, ea nu asculta vocea stridentă a bătrînului indignat, ci urmărea tăcerea depărtată a celuilalt.

— ...da, domnilor, nu reacționăm. Ia să chemăm noi agentul și să-ți trîntim un proces-verbal, mă-nțelegi...

În sfîrșit, auzi din nou vocea celuilalt, aceeași voce puțin surdă, puțin leneșă. Vorbea probabil cu vatmanul.

— Vezi-ți de drum, băiatule. Urcă-te în vagon și dă-i drumul.

— Sigur. Să-și vadă de drum, și pe dumneaei s-o lase aicea, moartă, în zăpadă.

Toate privirile se îndreptară din nou spre ea. În focul discuției fusese uitată, dar acum redeveni personajul principal al scenei.

Se simți ridiculă, trîntită cum era — cine știe de cînd ? — în plină stradă, într-un grup de trecători curioși. Ar fi vrut să se ridice, dar singură știa bine că nu va putea.

Aruncă o privire circulară, căutînd parcă o figură cunoscută printre acele fețe cenușii, și se opri la bărbatul a cărui voce leneșă o reținuse. Îl recunoscu după privirea lui indiferentă, care-i semăna foarte bine cu vocea.

— Decît să te certi, mai bine m-ai ajuta să mă ridic.

Omul nu păru deloc surprins. Făcu fără grabă un pas spre ea, îngenunche cu oarecare întîrziere, îi trecu

o mînă pe sub brațul drept și o ridică fără prea mare îndemînare, dar cu o mișcare fermă.

Ea nu-și putu opri un mic strigăt de durere, cînd, pentru ca să se ridice, se lăsă cu toată greutatea pe piciorul drept.

— Doare ?

— Nu știu. O să văd mai tîrziu.

Și acum ce să facă ? Cercul curioșilor se strînse și mai tare în jurul ei. Pălăria îi cădea pe ceafă, ciorapul drept îi curgea de-a lungul piciorului, mantoul era plin de zăpadă, mănușile erau ude...

Îi păru rău că se ridicase : fusese mult mai comod pe jos, în zăpadă. Un moment, o ispiti gîndul absurd de a se trînti la loc, ceea ce o făcu să surîdă și să-și recapete puțin calm. „Trebuie să scap de ăștia", își zise ea, înfruntînd cu bravură curiozitatea grupului.

Se întorsese din nou spre omul ei, care și el părea acum puțin stînjenit de spectacol.

— Nu vrei să faci cu mine cîțiva pași ?

Propunerea părea că-l plictisește. Ea se grăbi să-l liniștească.

— Numai cîțiva, pînă la o mașină.

Nu aștepta răspunsul, îi luă brațul și porni lîngă el, calculînd cu băgare de seamă, ca să nu redeștepte durerea de adineauri.

Nu se vedea nici o mașină, nici o trăsură. Tînărul domn nu se silea deloc să-și ascundă plictiseala. Tăcea cu încăpățînare, absent.

L-ar fi lăsat bucuroasă și și-ar fi continuat singură drumul, dar nu avea încredere în piciorul ei drept. De două ori încercase să calce puțin mai apăsat, și durerea o străpunsese de la gleznă, ca o lamă.

„E prost-crescut, dar am nevoie de el." Îl luă și mai bine de brat, ca și cum ar fi vrut să-i arate că nu se lasă intimidată de proasta lui creștere și că nu renunță.

Mergea puțin în urma lui, căci nu îndrăznea să-i spună că face pașii prea mari. Îl putea privi pieziș, din profil, fără ca el să observe. Un tip șters, cu trăsături nesigure, tînăr parcă, dar fără vîrstă precisă, blond parcă, dar fără culoare certă. „Parcă l-am mai văzut undeva."

E înalt ? E scund ? N-ar fi putut spune. În paltonul acela părea înalt, un palton gri, larg, cu buzunare mari, în care mîinile se înfundau cu un aer de securitate.

Continua să tacă, o tăcere de drum lung, închisă, rezistentă, fără expresie.

„Parcă ar fi singur. Parcă n-aș fi lîngă el. Parcă ar fi uitat că sînt lîngă el. Și dacă într-adevăr a uitat ? Dacă se va trezi cu mine de braț și mă va întreba ce caut aici, atîrnată de brațul lui ?“

Se hotărî, să rupă ea tăcerea.

— Nu înțeleg cum s-a întîmplat. Am alunecat, se vede, de pe treapta tramvaiului. Voiam să cobor.

— Din mers ?

Se miră auzindu-i glasul. Credea că n-o aude, că nu-i va răspunde. Surpriza o însufleți.

— Da, din mers. Totdeauna cobor din mers. Nici nu se poate altfel. Eu locuiesc aici aproape, în bulevardul Dacia, și tramvaiul 16 nu oprește decît ori la Donici, ori la Vasile Lascăr. E prea departe. De asta cobor la cotitură, unde tramvaiul o ia pe Orientului. Nu numai eu. Toată lumea care stă prin apropiere. Și nu se întîmplă niciodată nimic. Numai astăzi... Nu știu cum s-a întîmplat...

Treceau tocmai sub bătaia unui felinar. În lumină, figura lui i se păru din nou absentă.

„Ce tip urîcios !“ Totuși, îndrăzni să se oprească.

— Nu te supăra. Vreau să-mi ridic ciorapul. Am gheșat de tot.

Se aplecă, dar abia acum băgă de seamă că sîngerează : genunchiul drept era roșu, iar mai jos, spre gleznă, unde se zgîriase probabil mai tare, țesătura ciorapului se lipise de rană cu sînge înghețat.

— E grav ?

— Nu știu. Deocamdată nu mă doare. Ar trebui să trec pe la o farmacie. Vrei ?

El nu răspunse, dar o luă de braț și o întrebă din ochi : „Unde ?“

— Nu e departe. Uite, pe trotuarul celălalt.

Trecură drumul. De departe, ea avu oarecare greutate să se recunoască în oglinzile farmaciei, la dreapta acestui domn, care i se părea și mai străin în imaginea depărtată din oglindă. Cînd se apropie, surîse cu compasiune propriei ei figuri. „Deplorabilă sînt, săraca de mine !“

își scoase cu un gest scurt pălăria și rămase cu ea în mînă, consternată.

— Nu pot să intru în halul ăsta. Farmacista mă cunoaște, o să mă întrebe, va trebui să-i explic... Nu vrei dumneata ?...

El acceptă fără entuziasm, cu o aprobare încruntată din sprîncene.

— Ce-ți trebuie ?

— Puțină tinctură de iod și... știu eu ? puțină apă oxigenată.

Voi să-și deschidă poșeta, ca să-i dea bani, dar el, fără să aștepte, împinse ușa farmaciei și intră.

De afară, ea îl urmări prin geamul vitrinei, cum intră, cum se descoperă, cum spune bună seara, cum se apropie de farmacista în halat alb. I se păru curios să-l vadă deschizînd gura și rostind cuvinte pe care ea nu le auzea. Ciudată voce are ! Puțin acoperită, puțin stinsă, și totuși avînd un accent aspru. Farmacista turna tinctura de iod în sticlă.

De ce durează așa de mult ? Trebuie să fie înăuntru o căldură dulce de seră. Balanțele de metal stau nemișcate. Lichiduri grele, somnoroase, dorm în rafturi, în sticle solemne de cristal.

Farmacista îl întreabă ceva, și el răspunde cu destulă voie bună. E mai vorbăreț înăuntru la căldură decît afară, în frig. Dacă l-ar lăsa ? Dacă s-ar duce acum, fără să-l mai aștepte ? Ce cap uimit ar face nemaigăsind-o, dar și ce sentiment de ușurare ar avea, impertinentul !

Genunchiul începu s-o doară. Mai mult s-o înțepe decît s-o doară. Se mai gîndi încă o dată la căldura bună de dincolo de vitrină și închise ochii. I se părea că alunecă într-un fel de somn...

— Am stat prea mult ?

Era vocea lui. Aceeași voce nesigură, care nu apasă pe cuvinte și-ți face impresia că trece pe lîngă ele din neatenție.

Nu-i răspunse și nu deschise ochii.

— Ți-e rău ?

— Nu, nu mi-e rău. Dar aș vrea să ajung acasă. Am înghețat.

— Spuneai că nu e departe...

— Fii liniștit : nu e. Mai avem douăzeci de pași, și ai scăpat.

Nu aștepta nici o protestare politicoasă din partea lui. Îl luă de braț, decisă să nu-i mai vorbească și nerăbdătoare să poată în sfîrșit rămînea singură. Se silea să facă și ea pașii cît mai mari, deși piciorul drept o durea mereu.

Pentru prima oară de cînd i se întîmplase accidentul ăsta stupid, ar fi vrut să plîngă.

Se opri în sfîrșit în fața unei case cu multe etaje, se rezemă de portalul de sticlă și îi întinse mîna...

— Aici. Acum, te poți duce. Îți mulțumesc.

El îi strînse mîna o clipă, fără să i-o rețină, și pe urmă duse degetul la pălărie, schițînd vag o jumătate de salut.

Ar fi vrut să-i spună : „Ești cel mai urîcios om din lume“, dar era prea obosită ca să-i spună ceva. Îl lăsă acolo, în fața casei, și intră în holul luminos, unde o primi un val de căldură moleșitoare.

...Era singură în ascensor. Apăsă pe butonul ultimului etaj, al șaselea, și apoi căzu pe banchetă, cu un suspin de salvare. Își promise să plîngă din toată inima cînd va ajunge sus în camera ei. Simțea că nimic nu i-ar fi putut face mai bine : un plîns bun și pe urmă o baie fierbinte.

Undeva între două etaje, ascensorul se opri cu o scurtă zguduitură. Crezuse întîi că a ajuns, dar își dete seama că de fapt a rămas suspendată în drum.

„E ziua accidentelor“, încercă să glumească în gînd. Sună lung pe butonul de alarmă.

Își aduse aminte că vara trecută cucoana bătrînă de la al treilea rămăsese o dimineață închisă în ascensor, între două etaje. Gîndul o îngrozi. Apăsă din nou, cu o tresărire de panică, lung, nervos, răstit, pe butonul roșu. Era în tot imobilul o tăcere adîncă : numai undeva, departe, slab ca o chemare din altă lume, soneria de alarmă suna fără răspuns.

Nu mai putea să reziste lacrimilor. Se privea în oglinda dreptunghiulară din ascensor și i se făcu milă de starea în care se afla, ciufulită, ruptă, murdară, înghețată. Lacrimi calde, bune o podidiră, și ea le primi cu o subită plăcere, de parcă s-ar fi apropiat de o sobă caldă.

De jos, cineva, portarul probabil, striga : „Hei, ușa de la al treilea. Cine a deschis ușa de la al treilea ?“

„Ușa de la al treilea“ fu închisă : ascensorul porni mai departe, fără zgomot. Ea ar fi vrut să nu se mai oprească, să meargă mereu așa și să poată plînge liniștită, în mișcarea lentă, tăcută a ascensorului.

Sus o aștepta tînărul domn în palton gri. Îl privi uluită, neînțelegînd ce se întîmplă.

— Dumneata ?

— Eu. Am uitat tinctura de iod și apa oxigenată.

Într-adevăr, scoase din buzunar două sticluțe învelite în hîrtie multicoloră de farmacie.

— Și cum te-ai urcat ?

— Pe scară.

— Șase etaje ?

— Șase.

„Ce tip curios !“ gîndi ea privindu-l un moment, intrigată încă o dată de lipsa lui de expresie. Avea și acum aceeași privire depărtată, neîntrebătoare, pe care i-o întîlnise prima dată, ridicînd capul de jos, din zăpadă.

Își aduse aminte că a plîns și coborî jenată ochii, dar era prea tîrziu, căci el observase.

— Ai plîns ?

— Nu... Adică da. Puțin. Dar n-are nici o importanță ! Niciodată cînd plîng nu are importanță...

Își scoase cheia din poșetă.

— Vrei să intri un moment ?

El răspunse cu o ridicare din umeri.

— Asta înseamnă „da“, sau înseamnă „nu“ ?

— Nu știu bine ce înseamnă. E un gest familiar. Să zicem, „da“.

— Atunci, să intrăm.

Pe ușă era o mică placă metalică : Nora Munteanu. El întrebă din ochi, și ea confirmă : „Eu“.

Apa era fierbinte. Aruncase în cadă un pumn de lavandă, și toată odaia era plină acum de aburi calzi, aromitori.

— Se simte și dincolo ?

— Ce ?

— Lavanda.

— Lavandă e ? Da, se simte.

Glasul lui venea și mai șters, din odaia alăturată, prin ușa pe care Nora o lăsase într-adins puțin deschisă, ca să poată vorbi cu el, în timp ce ea își lua baia.

— Nu te plictisești ?

— Nu.

— Ești bine instalat ?

— Da.

Îl instalase într-adevăr într-un fotoliu și îi pusese înainte un vraf de reviste ilustrate. „Ca la dentist", observase el docil, ocupînd locul arătat.

„Da, ca la dentist. Și te rog să fii cuminte pînă termin eu. Pe urmă, stăm de vorbă."

Baia era adormitor de bună. Nora închise ochii, învinsă de căldura pe care o simțea pătrunzînd ca o dulce toropeală, prin tot corpul. Departe în adînc, se deschideau fine vase de sînge, pe care avea senzația că frigul le înghețase.

Nora avu un gînd de prietenie pentru acest corp al ei, cunoscut, familiar și de treabă. I se părea că e o veche cunoștință regăsită și îl mîngîia cu o simpatie de camarad. Pe sîn mîna întîrzia, ca pe un obraz rotund. Ar fi vrut să doarmă...

În odaia alăturată se mișcase parcă un scaun din loc.

— Ai vrut ceva ?

— Nu. Mă uitam la fotografia de pe birou. Cine e ?

— Eu.

— În costumul ăsta ?

— Da, e un costum de schi. Eram la Predeal. Îți plac ?

Nu răspunse. Poate că nici nu auzise întrebarea, pe care ea o pusese neglijent, coborînd vocea. Îl auzi întorcînd o filă : citea probabil.

Nora se gîndi la el și băgă de seamă cu surprindere că-l uitase. Îl știa în odaia alăturată, cufundat în fotoliul ei, dincolo de această ușă întredeschisă, dar îi era cu neputință să-și aducă aminte cum arată la față. Trăsăturile fugeau nesigure, sub un surîs vag, ca o lumină difuză.

Își aminti în schimb cu precizie cravata pe care o purta, o cravată verde de lînă aspră, cu mărunte cusături oblice, paralele...

„Frumoasă cravată, dar nu știe să și-o facă. Nodul prea strîmb. Am să-l învăț eu cum se face un nod ca lumea."

De dincolo, soneria telefonului izbucni energică.

— Ce să fac ? întrebă din fotoliu tăcutul musafir.

— Nimic. Lasă-l să sune.

Soneria insistă, mereu mai lung, mereu mai răstit. Nora surîse cu oboseală. Un singur om putea să sune atîta.

— Fii bun și răspunde.

El ridică receptorul, spuse „alo", și apoi, după o pauză, îl puse la loc.

— Ce s-a întîmplat ?

— Nu știu. Nu răspunde nimeni. E cineva care a închis telefonul fără un cuvînt.

— Trebuie să fie Grig.

— Grig ?

— Da, un prieten. Trebuie să fi fost mirat auzind o voce de bărbat, de aici. O fi crezut că a greșit numărul.

Presupunerea Norei era probabil justă, căci telefonul sună iar.

— Nu te supăra. Răspunde-i, te rog. Spune-i că sînt în baie și să mă cheme peste cinci minute.

Își opri respirația și ascultă cu urechea ațintită spre odaia cealaltă, ca să prindă și ea vocea din receptor. O auzi într-adevăr vibrînd metalică, îndepărtată ca pe un minuscul disc de patefon.

— Alo, 2.65.80 ? Sînteți sigur ? Nu e greșeală ?

— Nu, domnule, nu e greșeală.

— Atunci, cine e la telefon ? întrebă mica voce de metal.

— Vă roagă domnișoara Nora...

— Nu mă interesează ce mă roagă domnișoara Nora. Vreau să știu cine e la telefon.

— Domnule, domnișoara Nora e în baie și vă roagă...

— Nu vreau să știu unde este domnișoara Nora. Vreau să știu cine ești dumneata.

Urmă o clipă de tăcere, apoi zgomotul scurt, retezat al receptorului ce cădea pe furcă, undeva departe, tăind legătura.

— Și acum ?... o întrebă el pe Nora, cu un calm pe care ciudata convorbire părea că nu-l tulburase.

— Nimic. Reia-ți locul în fotoliu și așteaptă-mă. Viu îndată.

Nora intră îmbrăcată într-un halat alb de baie, puțin prea larg pentru ea.

Se îndreptă spre fotoliul lui, aprinse o mică lampă cu abajur de pe divanul din apropiere și o întoarse spre el, luminîndu-i brusc fața.

— Ce s-a întîmplat ?

— Nimic. Vreau să te văd. Închipuiește-ți că uitasem cum arăți. Tot timpul, în baie, m-am căznit să-mi aduc aminte.

Îl privi atentă, cu seriozitate, iar el îi suportă calm privirea.

— Ai terminat ?

— Da, deocamdată. Ai o figură nesigură. Greu de ținut minte.

El ridică din umeri. Ea recunoscu gestul.

— Nu-mi place ridicarea asta din umeri.

El nu răspunse nimic, iar ea îl privi mai departe, lung, urmărind desenul evaziv al acelei figuri, în care i se părea că deslușește un amestec de oboseală și de copilăric.

— Ești un tip fumuriu. Parcă vii din ceață.

Pe divan erau cele două sticluțe, cumpărate de la farmacie. Nora le luă și se duse lîngă noptieră, să-și panseze „rănile", cum spunea exagerat, ca să glumească.

Își dete la o parte halatul, cu o pudoare atentă, și își dezveli piciorul drept, numai pînă la genunchi, atîta cît era nevoie, ca să se bandajeze. Nu era propriu-zis rănită. Mai mult zgîriată, dar destul de rău, căci chiar după baia fierbinte pe care o făcuse, sîngera încă ușor.

El urmărea din fotoliu operația, așteptînd parcă s-o audă țipînd cînd apăsa tamponul cu iod pe glezna însîngerată. Dar gesturile ei aveau ceva atent și obiectiv de infirmieră aplecată asupra unui pacient străin. Părul negru îi cădea pe frunte, fără cochetărie.

Cîtăva vreme, ea continuă să plimbe tamponul de vată, pe gleznă și apoi pe genunchi, cu totul absorbită de ceea ce făcea. Pe urmă se întrerupse, ca și cum și-ar fi adus deodată aminte de un lucru uitat.

— Te-a plictisit telefonul de adineauri ?

— Nu.

— Cu atît mai bine. Eu... eu sînt obișnuită.

Își reluă delicata ei operație, spălînd cu apă oxigenată și apoi cu tinctură de iod o mică zgîrietură pe care n-o descoperise pînă atunci.

— Da, sînt obișnuită. Cu asta și cu atîtea altele. Vezi, Grig... Dar ar trebui să-l cunoști.

— Nu vine astă-seară pe aici ?

— Trebuia... Dar acuma nu mai vine. Nici astă-seară, nici multe alte seri...

— Îmi pare rău, crede-mă.

— Mie nu. Îți jur că nu.

— Îl iubești ?

Nora simți în întrebarea lui o inflexie ironică. Era convinsă că surîde, așa cum surîdea pe stradă, în grupul acela de curioși, el singur indiferent.

Ridică scurt capul, pentru ca să-l surprindă, și fu mirată văzînd că se înșelase. Nu surîdea.

— Nu, nu-l iubesc. Nu cred că-l iubesc. Vine pe aici... în odaia asta... Vine, pleacă, telefonează, se supără, se împacă... Așa e el. Cred că pe dumneata te-ar amuza.

— De ce ?

— Nu știu bine. Mi se pare că este exact contrariul dumitale.

— După ce se cunoaște asta ?

— După multe. După voce. După cravată.

Se ridică și veni spre el.

— Da, după cravată. El o poartă totdeauna corect. A dumitale e strîmbă. Nu știi să ți-o faci. Mă lași pe mine ?

Se așeză pe speteaza fotoliului și îi desfăcu nodul cravatei, cu degete ușoare, atente. El nu se împotrivi. Aștepta supus să termine. O aromă de lavandă trecea prin halatul ei poros, aducînd o undă de căldură, în care se simțea parcă zvîcnirea depărtată a sîngelui, bătaia măruntă a pulsului.

După ce sfîrși de înnodat cravata, Nora se depărtă puțin de el și îl privi, ca să vadă cum îi stă.

— Nu, nu merge. E corectă, dar nu-ți stă bine. E prea corectă pentru dumneata.

Și tot ea, cu aceeași grijă, se sili să strice nodul prea bine făcut al cravatei și să-i redea aerul de neglijență dinainte.

Era gata să plece. Își pusese paltonul („Ce înalt e. Doamne, în palton !") și se pregătea să-i spună bună seara.

— Într-adevăr, te duci ?

— E tîrziu.

— Nici nu te-ai prezentat. Nici nu știu cum te cheamă.

— E nevoie de hîrtiile mele de identitate ?

— Nu strică să le vedem.

El căută cu seriozitate în buzunarul interior al hainei și scoase de acolo un carnet, pe care i-l întinse.

Nora îl răsfoi un timp, ca și cum ar fi vrut să verifice fotografia, semnalmentele, semnătura. Pe urmă, îl privi deodată surprinsă.

— Ești născut la 18 decembrie ?

— Da.

— La 18 decembrie ? Ești sigur ?

Fără să aștepte răspunsul lui, întoarse capul spre calendarul din perete.

— Știai că e ziua dumitale astăzi ?... Știai că împlinești...

Se opri, deschise din nou carnetul de identitate pe care-l avea în mînă, citi anul nașterii lui...

— Știai că împlinești 30 de ani astăzi ? Tocmai astăzi ?

El nu părea surprins. Arăta mai mult amuzat de sincera ei stupoare. Ea insistă.

— Spune, știai ?

El ridică din umeri, indiferenta lui ridicare din umeri.

— Nu.

Nora încercă să nu-l creadă.

— Nu-i adevărat. Nu-i așa că nu-i adevărat ? E cineva care te așteaptă astă-seară. O femeie, o iubită. E cineva care știe...

Se opri din vorbă. Era în tăcerea lui ceva împînzit, cețos, din care avu deodată siguranța că nu va putea smulge nici un răspuns.

El făcu un pas spre ușă. Nora îl apucă de braț.

— Nu pleca încă.

Pe o etajeră cu cărți, într-un vas de sticlă, erau trei garoafe cu cotoarele lungi. Luă o garoafă și i-o întinse fără să surîdă, aproape cu gravitate.

— De ziua dumitale.

Apoi, cu un neașteptat elan, se apropie și mai mult de el.

— Rămîi aici. După cum vezi, e lumină, e cald. Îl sunăm pe portar și-l trimitem la băcănie. Vom face un dineu somptuos și vom ciocni un pahar. Asta aduce noroc.

— Crezi ? întrebă el vag.

— Sînt sigură.

O sclipire copilărească îl lumină.

— Primesc. Dar trebuie să mă lași să cobor eu după țîrguieli.

— Nu se poate.

— De ce ?

— Pentru că nu te mai întorci.

— Ba da.

...Și nu mai avu timp să-i răspundă, pentru că deschisese deja ușa și dispăruse vijelios pe scări.

Nora rămase în prag, să-i asculte pașii depărtîndu-se.

Se uită neliniștită la ceasornicul de pe birou : au trecut 20 de minute. „Poate nu mai vine."

Era o tăcere imensă în întreg imobilul. De undeva, de la un etaj depărtat, venea un cîntec slab de patefon, sau de radio :

„Noapte bună, Mimy,
Și somn ușor.
Noapte bună, Mimy,
Adormi ușor..."

Nora se gîndi la această Mimy, care desigur dormea de mult, înduplecată de cîntec.

Și ea ar fi vrut să doarmă. Îi părea rău că-și dezbrăcase halatul acela moale, în care se simțea așa de cald îmbrățișată. În rochia aceasta de seară, avea incomoda impresie că se află în vizită, în propria ei cameră. Dar voise să ia cu totul în serios „dineul" pe care îl pregătea, și se gîndise cu plăcere că, la întoarcere, el va găsi o femeie strălucitoare... „Strălucitoare." Își repetă cuvîntul în gînd și zîmbi cu puțină obosceală.

Un uruit surd se desprinse din tăcerea generală a clădirii. Se urca cineva cu ascensorul.

Obișnuita cu secretele cele mai intime ale clădirii, urechea Norei urmărea sunetul cum ar fi urmărit ridicarea mercurului într-un fel de termometru imens.

Etajul I, etajul II...

Pe măsură ce se apropia, uruitul ascensorului vibra ca o coardă joasă de pian, prelungită de apăsarea pedalei. Se va opri la al treilea ?... Nu, a trecut mai departe.

La fiecare etaj era o smucitură scurtă, ca o bătaie mai tare de puls.

Nora închise ochii. Simțea în propria ei ființă ridicarea aceasta, ca și cum o secretă curea de transmisiune ar fi dus-o mai departe pînă în sîngele și nervii ei.

Patru... cinci... S-a oprit ?

Părea că în tăcerea de pînă atunci se deschide o nouă zonă de tăcere, mai adîncă.

S-a oprit ?

Da. S-a oprit. Grilajul interior, de lemn, e dat la o parte cu un zgomot dințat de oblon, ușa se deschide și se închide mecanic, uruitul de coardă al ascensorului se depărtează, descrește...

„Inutil s-o aștept. Nu mai vine."

Nora se ridică din fotoliu și se apropie de ceva, privindu-se lung.

„Ce comică ești, scumpa mea fată, ce comică ești!“ își spuse cu glas tare.

Îi era milă de rochia ei neagră, de brațele goale, de cele două garoafe, pe care le vedea prin oglindă clătinîndu-se în vasul de sticlă, prea grele pe tulpina lor subțire, ca și cum și ele ar fi fost obosite de așteptare.

Ridică receptorul telefonului și îl păstră cîtăva vreme în mînă, fără nici un gînd. Pe urmă îl puse la loc, neștiind de ce îl ridicase.

— Nu, nu, nu mai vine.

Se rezemase de perete și își privea acum odaia, întîrziind asupra fiecărui lucru în parte, mirată că acele lucruri îi sînt în același timp așa de cunoscute și așa de străine.

Pe birou zări carnetul lui de identitate. Îl luă în mînă și abia acum băgă de seamă că e un pașaport. Nu cunoștea pașapoartele acestea noi, cu scoarțe lungi. Îl deschise.

„Talia, mijlocie. Părul, castaniu. Sprîncenele, castanii. Ochii, verzi. Nasul, regulat. Gura, regulată. Barba, rade...“

Ultimul cuvînt o făcu să tresară. În sala de baie, pe mica etajeră metalică de deasupra chiuvetei, era serviciul de ras al lui Grig. „Trebuie să-l ascund“, își spuse, gîndindu-se că celălalt, la întoarcere, ar putea să intre în baie și să găsească acolo un obiect atît de indiscret. Dar se răzgîndi după primul pas... La ce bun să-l mai ascundă, de vreme ce el tot nu se mai întoarce...

Reciti din nou „semnalmentele“ de pe foaia de pașaport. Ar fi vrut să regăsească în fiecare cuvînt o trăsătură din acel obraz nesigur, ce se pierdea acum din nou în ceața din care numai o clipă se desprinsese.

Părul, castaniu... Gura... regulată... Ce funcționar plictisit ridicase un moment ochelarii dintre hîrtii și îl privise, într-o doară, pentru ca pe urmă să-i scrie la rubrica respectivă culoarea ochilor, linia frunții, conturul buzelor?... Ea îl avusese aici, în odaia ei, în plină lumină, în plină bătaie a lămpii, și totuși n-ar fi știut să spună nimic sigur despre figura lui cu linii nedecise.

„Gura, regulată“... Nora închise ochii și se sili să-și amintească acea gură, despre care pașaportul spunea cu indiferență că e regulată, ca și cum n-ar fi fost o infinitate de linii posibile sub acest singur cuvînt. Ar fi vrut să-și poată plimba arătătorul pe buzele lui și să surprindă în cea mai ușoară deschidere a lor acel surîs ne-

terminat care arunca o lumină ușor ostenită pe întreaga figură.

I se părea că este în carnetul pe care-l avea în mînă un mister de descifrat și că sub toate acele formule, peceți și semnături era o viață care așteaptă să fie întrebată. Se simțea singură, oribil de singură, în odaia cu toate luminile aprinse, ținînd în mînă o fotografie, un nume, cîteva semnalmente, sub care ar fi fost fericită să audă o bătaie de inimă, un glas.

Era ispitită să ducă acel carnet cu scoarțe albastre la ureche și să asculte, ca într-un ghioc, șoaptele unei vieți pe care nu o cunoaște.

Paginile „rezervate pentru vize“ erau pline de felurite timbre și ștampile. Nora citi pe ultima filă : *Visé sous le no. 1464 à la Légation de Belgique de Bucarest pour permettre au titulaire...*“ [1]

Două ștampile mai mici, dreptunghiulare, arătau în josul paginii trecerea frontierei, la ducere și la întoarcere. *„Hergenrath, 23 Juillet 1934. Contrôle des Passagers“* [2]. Și apoi *„Hergenrath, 12 Août“*.

„Unde am fost eu între 23 iulie și 12 august?“ se întrebă Nora. Se revăzu pe plajă, la Agigea, în plin soare, treizeci de zile singură, în timp ce la Eforie, Grig juca ziua cărți la Cazinou și dansa noaptea la buvetă... Uneori, cînd era marea liniștită, jazul se auzea pînă în cortul ei de la Agigea... În același timp, cineva trecea într-o noapte de iulie granița la Hergenrath, poate spre Bruxelles, poate spre un mic oraș de provincie, poate singur, poate cu o femeie, cineva care cinci luni mai tîrziu avea s-o ridice din zăpadă, pe o stradă din București, și s-o privească în ochi cu o indiferentă ridicare din umeri...

Ar fi vrut să poată retrăi acele zile, 23 iulie — 12 august, dar nu în cortul de la Agigea, ci undeva nevăzută, în umbra acestui necunoscut. Ar fi vrut să poată ști ce s-a întîmplat în acele 19 zile și să vadă mica gară de frontieră în noapte, chipul vameșului, ștampila imprimînd cu tuș roșu pe hîrtie o zi ce nu se va mai întoarce... *„Hergenrath, 23 Juillet.“* Cuvîntul avea ceva misterios, indescifrabil pentru Nora.

Se cufundă în fotoliu, descurajată.

---

[1] Vizat cu nr. 1464 la Legația Belgiei din București, pentru a i se permite titularului... (fr.).

[2] Hergenrath, 23 iulie 1934. Controlul călătorilor (fr.).

Ar fi trebuit să se dezbrace, să se culce, să doarmă. Dar simțea că nu ar avea putere să se ridice în picioare, să-și scoată rochia, să-și facă patul. Ar fi vrut să rămînă nemișcată și să doarmă așa cum era, ca într-o sală de așteptare într-o gară. Gara de la Hergenrath...

Soneria sună deodată puternic, gălăgios. În primul moment, Nora nu-și dădu seama de ce se întîmplă. O lăsă să sune lung, ca și cum ar fi vrut să umple întreaga odaie cu chemarea ei. Pe urmă se îndreptă spre ușă, silindu-se să nu facă nici o presupunere. Deschise fără emoție. În prag era el, încărcat cu pachete.

■

Dopul zbură cu o detunătură puternică, și șampania se revărsă peste gîtul sticlei, în timp ce Nora privea în sus, ca și cum ar fi urmărit traiectoria proiectilului.

— Lovit ! strigă el victorios.

Sus, pe tavan, o pată albă, cît o monedă, indica punctul atins.

— Încă două lovituri ca asta, și mîine mă dă proprietarul afară, pentru avarii grave, gluimi Nora, nu fără îngrijorare totuși.

— Două lovituri zici ? Nu, scumpa mea prietenă. O sută una. Da, o sută una lovituri de tun. Ca la Bobotează, ca la 24 Ianuarie.

Și punînd deoparte sticla deschisă, ca pe o armă descărcată, luă în mîini o nouă sticlă. De astă dată detunătura fu și mai puternică decît cea dintîi. Se priviră surprinși unul pe altul, fără să mai surîdă. Ferestrele vibrau cu un sunet subțire. Pe etajeră, cele două garoafe se clătinau trezite din somn. Detunătura părea că se răspîndește pînă departe prin toată clădirea adormită, de la etaj la etaj.

— Lovit !

Pe tavan apăruse un nou semn alb, la o distanță foarte mică de primul.

— Sînt un trăgător formidabil ! Ce siguranță ! Ce precizie !

Avea în privire o lumină, pe care Nora o vedea pentru prima oară aprinzîndu-se. Aproape că nu-l mai recunoștea pe omul tăcut care plecase cu jumătate oră înainte, din camera ei. Unde era tăcerea lui grea, unde acel surîs de oboseală și de indiferență ? Vorbea acum cu o însuflețire nervoasă străina parcă de el.

Șampania fierbea mărunt în pahare. Nora îl ridică pe al ei, cu oarecare gravitate.

— Pentru aniversarea dumitale. Pentru cei treizeci de ani pe care îi împlinești.

Băgă de seamă că vocea îi tremură și îi fu rușine de această copilăroasă emoție. El răspunse cu degajare, glumind :

— Pentru dumneata. Pentru tramvaiul 16. Pentru accidentul de astă-seară.

La al cîtelea pahar era ? Numărase pînă la al cincilea dar de acolo mai departe pierduse socoteala.

Era probabil tîrziu. Aparatul de radio (cine îl deschisese ? cînd îl deschisese ?) intona slab imnul englez. „Se termină emisiunea de la Droitwitch".

Nora făcea eforturi să-și țină ochii mari, deschiși, dar lucrurile din cameră le vedea într-o pînză de fum.

Sus, pe tavan, grupate mărunt în jurul aceluiași punct, loviturile marcate i se păreau acum fără număr de multe.

În fața ei, cînd foarte aproape, cînd nemăsurat de departe, ca și cum l-ar fi privit prin lentilele întoarse ale unui ochean, era el. Vorbea, dar Nora deși auzea distinct fiecare cuvînt, nu înțelegea nimic din ce spune. Mereu glasul acesta surd, stins, cu subite străpungeri de lumină, care se pierd apoi în aceeași indiferență...

Lovit ! Ce curios suna strigătul acesta scurt, de triumf, în vorbirea lui leneșă. Lovit ! Lovit ce ? Lovit unde ? Lovit în inimă, da, da, am spus în inimă.

Nora își luă capul în mîini. Ar fi vrut să oprească șirul dezordonat de gînduri care o străbăteau, ar fi vrut să oprească bătaia tîmplelor.

„Dragă fată, să fim rezonabili, să nu ne pierdem capul. Domnul ăsta... cum îl cheamă ?... vezi ? ai și uitat cum îl cheamă... în sfîrșit, cum l-o fi chemînd, are să plece. E tîrziu și are să plece... Afară dacă... afară dacă vrei să rămînă. Vrei să rămînă ? Spune, mie poți să mi-o spui... ne cunoaștem doar de atîta vreme... vrei să rămînă ?"

El se ridicase probabil de la locul lui și venise lîngă ea. Îi simțea răsuflarea în spate, foarte aproape. Nora se ridică brusc.

— Așteaptă-mă. Mă întorc îndată.

Intră în odaia de baie, fără să facă lumină, de teamă să nu-și surprindă în oglindă figura descompusă de nesomn și de vin, privirea tulbure, pe care și-o cunoștea

de mult, din rarele ei nopți albe. Deschise robinetul și lăsă să curgă apă rece pe obraji, pe ochi. Pe urmă abia, îndrăzni să aprindă lumina : își regăsi cu încredere privirea ei cuminte, de zi. Se privi un timp, întrebîndu-se ce trebuie să facă. Ar fi atît de simplu să se întoarcă în cameră, să-i spună că e tîrziu, că e obosită și că-l roagă să plece ! Dacă ar fi avut curajul să-i spună același lucru, pe vremuri, într-o noapte ca asta, lui Grig... Serviciul ăsta de ras n-ar mai fi aici — și cîte lucruri, cîte ar fi altfel de cum sînt !

Își desprinse rochia cu mișcări încete, întîrziate, neștiind dacă pînă la urmă nu o va încheia la loc. Rămase goală, cu picioarele desculțe pe ciment, și răceala pietrei răspunse în toată ființa ei, cu ceva mîngîietor, calmant. Între pereții albi de faianță, strălucitori sub bătaia lămpii, corpul ei era palid, trist. Se privi cu o clătinare din cap : „Săraca mea Nora, ce singură ești !“ Un val de tandrețe o cuprinse pentru singurătatea ei și un gust confuz de lacrimi neplînse.

La ce bun să se împotrivească ? Va trece dincolo, va stinge lumina, se va culca și-l va aștepta să se dezbrace. Îl va săruta, ea cea dintîi, pe buze și va surprinde acolo surîsul lui amar. Poate că și el, da, poate că și el are unele lucruri pe care vrea să le uite...

Își îmbrăcă halatul alb și se mai uită încă o dată în oglindă, căci nu voia să-și evite privirea.

În prag se opri, neînțelegînd ce se petrece. În odaie nu era nimeni. Privi lung fotoliul gol, țigara, care ardea singură în scrumieră, paharele deșarte. Ușa din vestibul era întredeschisă. Se îndreptă într-acolo, ieși pe culoar și ascultă un moment, fără curiozitate. I se părea că aude de jos, de la primele etaje, pași care coboară.

Se întoarse în odaie și din nou se uită cu un fel de atenție stupidă la fiecare din lucruri, ca și cum le-ar fi întrebat, ca și cum ar fi așteptat să-i răspundă.

Deschise fereastra. Jos, în stradă, pe trotuarul celălalt, un domn în palton gri se îndepărta cu pași mari, cu mîinile în buzunare. Nora își aminti numele citit pe pașaport. Îl strigă fără să-și dea seama ce face.

— Paul ! Paul !

Pe urmă rămase peste fereastra deschisă, cu brațele căzute.

II

PAUL SE AUZI STRIGAT, DAR NU întoarse capul. Glasul cădea de sus, înghețat, fără accent. Era pe toată strada o tăcere încremenită. Trebuia să fie foarte tîrziu. Pe tot bulevardul Dacia, o singură fereastră luminată : fereastra ei. O simțea în spate, între umeri, ca o privire. Nu se opri decît după ce trecu de colț, cînd simți că ochiul acela de lumină nu-l mai poate ajunge.

Avea un sentiment de bruscă dezpovărare : „Liber și singur“.

Ce departe era de odaia din care fugise ! Băuse mult, vorbise enorm, voise cu tot dinadinsul să fie tînăr și vesel, dar a fost de ajuns să rămînă cîteva clipe singur, pentru ca toată animația lui să se prăbușească. Nu avea nici o curiozitate pentru corpul tinerei femei, care se dezbrăca în odaia de alături. Se ridicase de la locul lui, își luase în grabă paltonul și pălăria, ieșise lăsînd deschisă ușa, de teamă să nu fie auzit, coborîse treptele, sărindu-le cîte două, cîte trei. Liber și singur...

...Se trezi umblînd de-a lungul trotuarului, drept la margine, cu pași foarte mărunți, unul după altul. Gheața se imprima adînc în zăpadă, lăsîndu-și tiparul bine desenat. Cînd ajungea în dreptul unui nou felinar, se oprea pentru a privi înapoi : sub bătaia lămpii, urmele pașilor se aliniau pînă departe, desenați parcă pe o nesfîrșită pagină albă. Pe urmă, pornea mai departe, cu același pas atent.

Un taximetru trecu pe lîngă el, încetinindu-și mersul și invitîndu-l pe acest trecător întîrziat. Paul întîlni privirea șoferului, privire intrigată, poate puțin ironică, și tresări de a fi fost surprins în stupidul său joc. Trecu drumul, spre celălalt trotuar, grăbind pasul, ca și cum si-ar fi amintit deodată că are de făcut o cursă, pe care o uitase.

Și acum ?

Se jena să reînceapă jocul întrerupt, căci avea impresia că nu șoferul, ci el însuși se surprinsese adineauri. Mergea într-adins pe lîngă case, pe unde zăpada era bătătorită, și pașii rămîneau fără urme.

Trecea prin fața unui gard lung de lemn, făcut din scînduri vopsite. „Soț ori făr'de ?“ Se decise pentru „soț“ și începu să numere.

— Unu, doi, trei, patru...

Se oprea uneori, căci erau unele scînduri crăpate în două și n-ar fi vrut să numere aceeași scîndură de două ori. Nu-i plăcea să trișeze cu propriile lui superstiții.

O lumină de faruri izbucni din spate, proiectîndu-i umbra departe, pe zăpadă. Era însă hotărît de astă dată să nu se mai lase intimidat și să-și continue cu orice preț jocul pe care îl începuse.

— Cincisprezece, șaisprezece...

Mașina trecu în viteză pe lîngă el : „O mașină de casă sau un taxi ocupat“, gîndi Paul, fără să-și întrerupă numărătoarea.

— Douăzeci și opt, douăzeci și nouă, treizeci...

Se opri în fața scîndurii lîngă care ajunsese, o măsură din creștet pînă jos, ca pe un om, și murmură de cîteva ori : treizeci, treizeci.

Treizeci de ani ! Iată, e inutil să fugi de singurul gînd care te urmărește ; e inutil să cauți uitarea în mici jocuri imbecile. Pînă la urmă, va trebui să-l privești în față, să-l accepți : treizeci de ani.

Se rezemă cu spatele de gard și închise ochii. Ar fi vrut să poată rămînea așa, fără gînduri, fără amintiri, în această nesimțire binefăcătoare. Se vedea ca și cum s-ar fi privit de pe trotuarul celălalt, singur pe strada pustie, rezemat de o poartă străină în această noapte în care împlinea treizeci de ani, treizeci de ani cu care nu știa ce să facă.

Dar simțea ridicîndu-se de undeva, din ființa lui, ca o ceață ușoară, un îndepărtat gust de tristețe, un vechi gust de cenușă. Știa bine ce amintiri prost închise, ce imagini inutil reprimate se ascundeau dincolo de această indiferență, pe care o simțea acum destrămîndu-se. Așa cum la munte, în diminețile de ceață, aștepți să apară peisajul dispărut și totuși prezent, întrevedea dincolo de această melancolie imaginea iubitei, numele ei zadarnic alungat : Anna.

Repetă numele de cîteva ori, cu glas tare, despărțind cele două silabe, cum ar fi desfăcut piesele unui mic mecanism pentru a-i surprinde resortul ascuns.

De cîte zile nu o mai văzuse ? Cineva răspunse pentru el : „23 de zile“, și Paul tresări îngrozit de precizia mecanică a răspunsului. Ultimele zile fuseseră destul de calme. Nu se gîndise la ea, lucrase în liniște, o credea uitată. Totuși, s-ar fi spus că, în umbră, un nevăzut aparat sensibil îi cronometrase absența, înregistrînd parcă pe un ecran interior, gata să se lumineze la întîia cerere, clipă cu clipă, timpul trecut fără ca : 23 de zile, 8 ore, 26 de minute...

Revăzu capul ei blond, ochii prea vii, mîinile vorbărețe — și pe urmă acel surîs grav, care îi întrerupea uneori, pe neașteptate, agitația, surîs prea greu pentru ochii ei mici ce se dilatau exagerat într-un efort de atenție, ca și cum ar fi făcut tăcere ca să asculte un alt glas, pe care vorbele ei de pi ă atunci îl acoperiseră.

...Trecu drumul spre Grădina Icoanei și nu recunoscu, în micul parc de iarnă, imaginea grădinii pe lîngă care trecuse de atîtea ori ziua. Totul era străin : aleile înzăpezite, copaci negri, goi în nemișcarea lor de lemn, băncile rare, lămpile electrice care ardeau inutil, ca și cum cineva ar fi uitat să le stingă înainte de plecare.

Undeva, spre poarta din stînga, trebuia să mai fie banca pe care, într-o dimineață de octombrie 1932, îl așteptase Ann, cu un bloc de desen în mînă, venită să la cîteva schițe de copii, pentru un proiect de afiș la care lucra pe atunci. Nu avu curajul să caute acea bancă și poate că nici n-ar fi găsit-o în grădina atît de schimbată acum.

Se uită la ceas și băgă de seamă că e totuși mai puțin tîrziu decît își închipuise : două fără zece.

La ora aceasta, Ann era poate la barul din bulevardul Basarab, ca de obicei. Ieșea mereu în ultima vreme, și de ce tocmai astăzi ar fi rămas acasă ?

„Noaptea asta nu poate să treacă fără Ann“, își spune Paul, și gîndul că o poate întîlni, dacă vrea, îl înfioră.

Vede barul din Basarab, pereții lui cu reflexe metalice, luminile albastre, puntea circulară de dans, ca o insulă de lumină. La masa lor de totdeauna, într-un grup de prieteni, trebuie să fie Ann. Se îndreaptă spre ea și îi spune, privind-o drept în ochi : „Ann, împlinesc în noaptea asta treizeci de ani. Nici eu nu știam ; mi-am adus aminte întîmplător adineauri și am venit să ciocnim un pahar împreună. Știi bine cît sînt de superstițios“.

Ea îl privește surîzînd. „Te așteptam, Paul. Știam că ai să vii. Noaptea asta nu putea trece fără tine."

Totul este halucinant de viu : simte căldura cuvintelor ei, aburul lor pe obraz. Totul e atît de prezent, atît de aproape : rochia ei neagră, mica broșă de argint pe sînul stîng, poșeta de mătase strălucind pe masă, paharul cu whisky, pe care ea l-a dat cu un gest nervos deoparte, ca și cum ar fi vrut ca între ea și el să nu fie nimic care să-i despartă.

...Se trezi tîrziu, cu o tresărire de alarmă. Cîtă vreme pierduse oare visînd ? Nu îndrăzni să se uite la ceas. Privi în jur și nu-și dădu seama unde se afla. Nu mai era în Grădina Icoanei, strada îi era necunoscută, casele — străine. Dincolo de aceste clădiri, pe care nu le cunoștea, o slabă aureolă albastră : luminile bulevardului Brătianu. Alergă într-acolo, silindu-se să nu se gîndească la nimic. La primul colț de stradă, găsi o stație de mașini. Șoferul era adormit, motorul înghețat porni greu — și ce departe, ce insuportabil de departe era barul din bulevardul Basarab !

Sări din mașină, trîntind portiera, și strigă în trecere portarului : „Plătește-l dumneata".

„Lume multă ?" o întrebă pe fata de la garderobă, în timp ce-și dezbrăca paltonul, neîndrăznind să pună mai clar singura întrebare care îl interesa.

Cineva îl bătu pe umăr, și el se întoarse cu o tresărire disproporționată de spaimă. („Ar trebui să mă controlez", observă în gînd.) Era un coleg de barou, avocat la o societate petroliferă.

— Bine că te găsesc, nene. Toată ziua te-am căutat cu telefonul. Ce facem mîine cu procesul nostru ?

— Ce proces ? întrebă Paul absent, în timp ce peste umăr încerca să surprindă o deschidere a draperiilor din fund, spre interiorul barului.

— Cum ce proces ? Știi că-mi placi ? Procesul de la comerț doi, cu „Steaua Română". Nu știi ? 3.623 pe 929. Vrei să te judeci mîine ? Eu zic să-l amînăm. N-are nici un haz acuma, înainte de Crăciun. După vacanță oricînd, la dispoziția dumitale. Ei ! ce zici ?

Paul răspunse vag, căci nu ascultase și nici nu știa despre ce este vorba.

Lasă, om vedea mîine... Scuză-mă acum, sînt grăbit, caut pe cineva...

— Pe cine cauți, că nu e nimeni înăuntru ? O plictiseală de moarte. Mai bine vino cu mine la Zissu.

Paul se depărta de el, aproape fără să-l salute. „Nimeni, nimeni." Repeta cuvîntul automat, fără să-l înțeleagă. Dădu perdelele deoparte, cu un gest scurt. Departe, foarte departe parcă, în colțul opus al barului, la o distanță care dintr-o dată i se păru enormă, de nestrăbătut, masa lor obișnuită era goală.

Păși într-acolo mașinal și se sili să privească fix, mereu spre același punct, cu ochii deschiși mari, ca și cum ar fi vrut să rețină imaginea pe retină și să împiedice astfel să se transmită spre alți centri de durere oribila veste.

Totul se petrecu fără accident. Căzu pe scaun frînt, cu ceva de om uzat în această cădere, dar încă stăpîn pe mișcările lui.

Pianistul îi trimise un salut de recunoaștere („N-ați mai fost de mult pe la noi"), și el răspunse cu o ridicare de umăr, cu un gest vag, obosit, care răspundea la altceva, la cu totul altceva.

Barul era luminat slab, ca vagoanele de dormit noaptea. Regăsea totdeauna aici o atmosferă de călătorie, de plecare, și orașul i se părea că se depărtează, se pierde. Schițele de decorație le făcuse Ann, din prietenie pentru patron, fost pe vremuri *maître d'hôtel* la Colonade. Cu ce entuziasm copilăros desenase ea fiecare detaliu, ce absorbită era de fiecare nouă descoperire !

— Are să fie superb, dragul meu Paul. Superb, înțelegi ? Și uite aici (creionul ei se oprise pe hîrtie, indicînd un punct anumit), aici va fi masa noastră, a ta și a mea.

Ce farsă a memoriei îi reamintea cuvintele ei uitate, tocmai în acest moment, ca și cum vîrful ei de creion ar fi indicat, cu luni înainte, locul exact în care într-o noapte viitoare, în noaptea aceasta, va avea să aștepte o umbră care nu mai vine ?

Și daca totuși vine ?

Paul refuză această speranță, pe care o știa înșelătoare. Nu voia să primească noi așteptări inutile. Gîndul stărui însă ispititor : „Și totuși nu e exclus să vie".

Nu, exclus nu era, asta trebuia s-o recunoască și el. De atîtea ori, spre dimineață, cînd luminile se stingeau, cînd jazul tăcea obosit, cînd instrumentele de metal intrau

în îmbrăcămintea lor de pînză și numai pianul continua să cînte pentru dansatoarele care se demachiau, pentru fetele de la garderobă sau pentru un client întîrziat, de atîtea ori, dînd deoparte perdelele din fund, albă, treză, strălucitoare, cu pasul ei decis, cu surîsul ei de dimineață, intra Ann.

Paul ridică scurt capul, strigat parcă de această arătare. Dar la capătul opus al sălii, perdelele erau nemișcate, și cu faldurile lor grele, cu roșul lor de cupru vechi, despărțeau parcă o lume de altă lume.

Nu-și putea lua acum privirea de la acel punct prin care totuși, dintr-un moment într-altul, putea să apară ea. Avea senzația că un punct de durere se deplasase acolo, ca o altă inimă desprinsă din el și trimisă înainte, în recunoaștere, ca să pîndească și să aștepte.

Uneori, perdelele se mișcau, o mînă apărea de dincolo, și atunci Paul, ca și cum n-ar mai fi putut suporta un nou grad de tensiune, avea o scurtă sincopă a conștiinței, care îi permitea să privească fără strigăt, cu un fel de stupoare resemnată, cum draperiile se deschideau într-adevăr, lăsînd să treacă o dansatoare, o fată de la garderobă sau o florăreasă.

Și mai greu de suportat era cînd mîna ce apăruse o clipă se retrăgea fără ca perdelele să se deschidă și fără ca să se poată vedea cine anume era dincolo de ele, căci atunci nimeni nu l-ar fi putut convinge pe Paul că nu Ann se afla acolo, că nu ea venise pînă în pragul barului, pentru ca în ultimul moment (fiindcă era prea tîrziu, sau nu era destulă lume) să se răzgîndească și să plece. Ar fi vrut să alerge după ea, s-o ajungă exact în momentul în care ieșea și să-i poată spune : rămîi ! Dar se vedea întorcîndu-se singur printre perechile de dansatori, printre mesele cu clienți intrigați de ducerile și întoarcerile lui și nu se simțea în stare să suporte atîtea priviri indiscrete, atîtea semne cu subînțeles, atîtea șoapte...

Un chelner stingea lămpile cu abajur pe mesele rămase goale. De la o masă vecină, pianistul, care discuta cu o dansatoare din local, se întoarse spre Paul.

— Merge prost prăvălia. Semn rău. Începe să facă economii la lumină.

Numai în centru, pardoseala de dans rămase luminată, ca o planetă de argint plutind prin spații albastre de fum de țigară.

Patronul se apropie de masa lui Paul și îi ceru voie să ia loc lîngă el. Era ora confidențelor, cînd între personalul localului și clienții cunoscuți se angajează conversații familiare.

— Nu știu ce să mai fac, se văită patronul. Cred că am să lichidez. Așa nu mai merge. Trec nopți întregi cu un whisky și două citronade. Și nu că sînt superstițios, dar de cînd duduia Ann nu mai vrea să dea pe la noi, merge din rău în mai rău. Nu știți ce o fi avînd ? de ce o fi supărată ? Am vrut s-o întreb astă-noapte, dar...

— A fost pe aici ?

— Da. Pe la unu.

— Singură ?

- Cred că singură. Afară dacă n-o aștepta cineva în mașină. Nici n-a vrut să intre. „Nu rămîneți, duduie Ann?" „Nu, căutam pe cineva." Și s-a dus.

Paul îl privește pe omul din fața lui fără să-l vadă, îl aude fără să priceapă ce spune.

„Ann a fost aici și m-a căutat." Gîndul e de o simplitate care nu suferă răspuns. „A fost aici și m-a căutat."

Nu, într-adevăr, ca nu putea lăsa să treacă noaptea aceasta fără să-l întîlnească. L-a căutat acasă, i-a telefonat la birou, a venit pînă aici... Și în timp ce ea alerga prin tot orașul după el, ca să pună capăt acestei stupide despărțiri, în timp ce alerga să-i aducă în dar sărutul ei de întoarcere, sărutul ei de împăcare, el se lăsa tîrît în cel mai ridicul accident de stradă.

Paul plătește paharul lui de whisky, pe care abia acum își dă seama că nici nu l-a băut, îl consolează pe patron („Lasă, că se îndreaptă, barurile astea sînt ca femeile : nu știi nici de ce vin, nici de ce te lasă"), aruncă un salut pianistului și trece printre mesele goale, ocolind puntea de dans, cu o lene, cu o întîrziere de gesturi ce stă foarte bine unui client de bar, în zori. Nimeni nu va citi, pe obrazul lui palid, neașteptatul strigăt, nevăzuta lumină...

Se opri în fața telefonului și privi cu emoție pîlnia de ebonit, în care peste o clipă avea să vibreze glasul lui Ann, glasul ei trezit din somn, puțin tulbure la început, dar clarificat apoi de surpriză.

Mîna îi tremura formînd pe discul aparatului numărul cunoscut, acel număr pe care și-l interzisese sub jurămînt și pe care îl făcea totuși de sute de ori, mașinal, pe imaginare discuri, pe fereastră, pe birou, pe dosare.

Telefonul sună lung, de cîteva ori, fără răspuns. „Greșeală probabil", gîndi Paul, și nici nu era de mirare, în halul de nerăbdare în care se afla.

Reluă operația de la început și formă numărul cifră cu cifră, încet, rar, ca un începător, cu acea grijă atentă pe care o recomandă indicatoarele din cabinele telefonice. Soneria își repetă chemarea ei regulată și, ca și cum la capătul celălalt al firului s-ar fi aprins o lumină, Paul văzu cu ochii închiși aparatul de telefon aproape de patul lui Ann, lucrurile cunoscute din jur, micul elefant de argint, scrumiera de lemn ars („tek de Guyanne", își aminti fără rost numele lemnului), portretul din perete al lui Ingrid, fotoliul roșu, covorul, întreaga odaie în care soneria chema fără sens, fără răspuns.

— E stricat ? întrebă fata de la garderobă, care aștepta să-i dea paltonul, văzîndu-l că stă de atîta vreme cu receptorul în mînă, fără să vorbească.

Nu, nu e stricat. Nu e acasă, răspunse el, fără să știe de ce, fără să știe cui.

Încercă să ridice din umeri, dar nu izbuti. Nici cele mai vechi gesturi nu-l ajutau.

Mașina cobora pe Calea Griviței, spre oraș. În dreptul Gării de Nord, Paul făcu semn șoferului să oprească.

— Pleacă vreun tren la ora asta ?

Șoferul întoarse capul spre ciudatul său client.

— De ce ?

— Întreb dacă pleacă vreun tren.

— La ora asta nu. Primul tren este la 5 și 40. Personalul de Timișoara.

Paul se vedea prăbușit într-un compartiment de clasa treia, legănat de zgomotul roților, ametit, călătorind fără țintă, o zi și o noapte, și încă o zi, și încă o noapte, coborînd undeva la o gară fără nume, în plină cîmpie, murdar, negru de funingine, descompus de nesomn și culcîndu-se pe pămîntul înghețat, ca să doarmă și să uite.

Șoferul porni mai departe, fără să întrebe. Avea obișnuința călătorilor pe care îi găsea noaptea, singuri la un colț de stradă, cu aerul nedecis dacă să oprească un taxi, sau să-și tragă un glonte în cap.

Paul nici nu-și dăduse seama că porniseră din nou și, întorcînd capul, zări ca printr-o pînză de somn clădirea Teatrului Național, pe fereastra prin care privise o clipă înainte clădirea Gării de Nord.

Mașina alerga mai departe pe strada Regală, dar cînd ajunse la bulevardul Brătianu, șoferul se opri și el, neștiind încotro s-o mai ia.

— Să vă duc acasă ?

— De ce acasă ?

— Știu eu ? Poate vă așteaptă cineva.

Paul tresări. „Poate vă așteaptă cineva." Parcă a mai auzit în noaptea aceasta aceleași cuvinte. „E cineva care știe, e cineva care așteaptă."

Gîndul e absurd, și Paul simte că într-adevăr nu mai are puterea de a-l primi. În resemnarea lui de cenușă, nu mai e loc pentru această nouă așteptare, pentru această nouă inutilă speranță. Ar vrea s-o oprească undeva dincolo de conștiință, în camera obscură a memoriei, dar fulgerător cuvîntul spus a developat o imagine mai vie, mai repede decît voința lui de a uita : „Sus, în camera lui, Ann îl așteaptă".

Îi e rușine să creadă, și totuși nu poate altfel. I-a spus șoferului adresa, încet, în șoapte, cu jenă — și totuși cu ce nerăbdare ! Mașina zboară pe bulevardul pustiu, spre un miracol care devine cu fiecare secundă mai plauzibil, mai cald, mai convingător : Ann este la el acasă și îl așteaptă.

De atîtea ori, da, de atîtea ori, deși se despărțise de ea numai cu cîteva ore înainte, o găsise în patul lui, dormind, într-una din pijamalele lui prea lungi pentru ea, în care se pierdea toată, ca un copil. De atîtea ori o găsise la biroul lui citind un roman, luat la întîmplare din cărțile lui, sau, cînd nu era nici un roman, o carte de drept comercial, o revistă de jurisprudență, în care părea cufundată cu toată seriozitatea. Își amintește, nu se poate opri să nu-și amintească, acea uitată seară de noiembrie 1932, cînd, venind acasă să studieze dosarul unui proces pentru a doua zi, ea sunase noaptea la ușa lui și apăruse în prag cu o valiză mică, în care avea o cămașă de noapte, periuța de dinți, o pereche de ciorapi : „Am venit să dorm la tine. Pe strada mea se repară linia de tramvai și e un scandal îngrozitor. Te superi ?"

Se opri în fața casei, îl plăti pe șofer și-l aștepta să plece, își acorda cîteva ultime minute de speranță. Nimic nu era încă decis, nimic nu era încă pierdut. Cîtă vreme

rămînea acolo, în fața porții, destinul era oprit în loc. Era încă posibil ca Ann să fie sus.

Își ridică privirea spre fereastra lui de la etajul al treilea, ca și cum ar fi vrut s-o întrebe, și tresări : fereastra era luminată.

Numără încă o dată etajele, numără încă o dată ferestrele — „a doua din dreapta“ — și se întrebă dacă nu se înșeală, dacă nu visează. Rămase cu ochii fixați spre acel ochi de lumină, care-l aștepta la sfîrșitul acestei groaznice nopți.

„Așadar, e adevărat. Așadar, e aici.“

Simți o nesfîrșită oboseală, ca și cum toată încordarea de pînă atunci ar fi plesnit într-o singură clipă. Un moment îi trecu prin minte gîndul absurd de a pleca, de a rămînea singur. Ann era sus, și acest lucru îi aducea o liniște neașteptată, care închidea toate întrebările ca într-un somn.

Se scuturâ din această renunțare și porni nebunește pe scări, cu o bruscă, disperată nevoie să o vadă, să o strîngă în brațe. Ann ! Ann ! Ann ! Numele alerga înaintea lui ca un strigăt.

Găsi ușa deschisă și o împinse cu umărul. În vestibul, pe cuier, era un mantou de stofă pe care nu-l cunoștea.

Se opri în pragul biroului și cuprinse cu o singură privire întreaga încăpere. La birou era o femeie tînără, cu o carte deschisă înaintea ei. „Nu e Ann“, șopti el amețit.

Pe urmă abia o recunoscu pe Nora.

III

SE PRIVIRĂ ÎN TĂCERE CÎTEVA clipe.

— Ce cauți dumneata aici ?

Nora se ridicase în picioare, înclinată spre el, gata parcă să-i vie în ajutor.

Ca și cum ar mai fi fost nevoie să observe ciudățenia situației, el repetă întrebarea :

— Aici, la ora asta ?

Nu-i recunoscu vocea, prea guturală, prea spartă. Nu recunoștea nimic din figura lui nesigură.

„Cum s-a schimbat !“ gîndi Nora. Unde-i era surîsul care îl apăra aseară așa de bine, ca o vizieră ? Avea acum trăsăturile devastate. Prin ce dezastru trecuse, ce anume se întîmplase în cele cîteva ore de la despărțirea lor, pentru ca să ajungă în starea asta deplorabilă ?

Îi arătă cu mîna fotoliul de lîngă birou.

— Nu vrei să șezi ?

— Ei, dar știi că ai haz dumneata ! izbucni Paul. Te găsesc la patru dimineața în casa mea — de ce ? Ca să-mi oferi un scaun ?

Ea nu răspunse. Continua să-l privească cu aceeași privire mirată, căutînd să descifreze pe acest obraz devastat ce se întîmplase. Rămăsese cu mîna întinsă, în gestul neterminat cu care îi indicase scaunul.

— Te rog să pleci, zise el.

Pe urmă trecu de partea cealaltă a biroului și o apucă de braț.

— Te rog pleacă. Nu mă sili să fac lucruri de care mîine îmi va fi rușine. Pleacă. Sînt obosit. Trebuie să rămîn singur.

Dar pentru că ea tăcea mai departe și îl privea mereu cu aceeași privire, care nu punea întrebări, el cu o schimbare de ton, cu un efort de căldură, cu o voce care ar fi vrut să fie caldă și nu izbutea decît să fie surdă, o rugă încet, înăbușit :

— Știu, îți datorez o explicație. M-am purtat oribil cu dumneata. Ai avea dreptul să întrebi. Aș avea datoria să răspund. Dar nu acum. Te rog, nu acum. Mi-e imposibil să vorbesc. Ne vom întîlni altădată, oricînd, mîine dacă vrei, dar acum pleacă.

Nora se desprinse de lîngă el.

— Bine, plec. Dar nu imediat. Îți promit că peste cinci minute nu voi mai fi aici. Dar ascultă-mă aceste cinci minute. Cu ochii pe ceas.

Cu un gest loial, își desprinse ceasul de la mînă și îl puse pe birou, între amîndoi. Pe urmă, își ridică ochii asupra lui.

— Mi-a fost frică să nu faci o prostie... De aceea am venit.

El rămase cu privirea fixată pe micul ceas de pe birou, urmărind mișcarea secundarului pe cadran și așteptînd parcă să treacă cele cinci minute, nimic altceva.

— Mi-a fost frică să nu te omori.

— De ce ? întrebă el cu o ușoară tresărire și totuși fără să-și ridice privirea.

— Nu știu de ce. Privirea dumitale, care nu privește nimic. Surîsul dumitale pierdut. Ridicarea dumitale din umeri. Și pe urmă, fuga... fiindcă... ai fugit. Altă dată, cînd pleci dintr-o casă, nu uita să închizi cel puțin ușa după dumneata. Dacă ai ști ce frig s-a făcut în urma dumitale...

Se opri o clipă. Spusese ultimele cuvinte cu vocea scăzută, ca și cum ar fi vorbit cu ea singură. Dar reveni imediat la felul ei de vorbă, clar.

— La început, n-am înțeles ce se petrece. Te priveam de la fereastra mea cum te îndepărtai, și totul mi se părea absurd, ca într-o glumă proastă. Cred că te-am strigat, dar nu-mi aduc aminte. Nu-mi aduc aminte nici cît am stat acolo, la fereastră. Mai ales aș vrea să crezi că nu eram jignită. Am treizeci și doi de ani și oarecare amintiri. E de ajuns ca o asemenea întîmplare să nu fie o catastrofă... Dar mi s-a părut că e în plecarea dumitale un gest de moarte. Am avut o prietenă care s-a sinucis acum patru ani. Avea surîsul dumitale. Asemenea lucruri sînt puțin ridicule înainte, dar sînt de nesuportat pe urmă... M-am decis să te caut, să te găsesc. Îmi ziceam că nu te pot lăsa singur într-o noapte ca asta... Ți-am găsit adresa în cartea de telefon, am venit pînă aici într-o suflare și am găsit ușa încuiată. Eram hotărîtă să cobor în stradă și să te aștept jos pînă te vei întoarce. Nu știu cum mi-a trecut prin minte să caut sub preș : acolo pun eu cheia dimineața cînd plec, ca s-o găsească femeia de serviciu, care vine să facă curat. Cel puțin într-asta ne asemănăm : cheia dumitale era acolo. Am deschis, am intrat, am așteptat. Eram decisă să aștept oricît.

Se opri din nou din vorbă și se uită la ceas.

— Mai am două minute. Prea puțin pentru cît mi-a mai rămas. Totuși, vreau să-ți mai spun un singur lucru. Să știi că dacă am venit, dacă am făcut nebunia să vin, n-a fost numai pentru dumneata. A fost puțin și pentru mine.

Părea că mai are de spus ceva, se opri, ezită, dar pe urmă, cu un gest hotărît, își luă ceasul de pe masă și-l puse la loc pe mîna stîngă.

— Asta e tot. Și acum, te las.

Se apropie de el, ca să-i întindă mîna, dar în acea clipă zări la butoniera hainei lui floarea de ascară, biată floare ofilită, înghețată. O scoase cu mare grijă, cu nesfîrșite precauții, de teamă să nu-i rupă cotorul prea lung, și căută din ochi un vas de flori, dar nu era decît unul singur, prea larg pentru o singură floare. „Mai bine un pahar", zise ea și trecu în sala de baie, ca să găsească apă, dar apa rece era prea înghețată, iar robinetul de apă caldă nu funcționa. („Ce dezordine în casa asta ! Cum se cunoaște că trăiește singur !") Deschise o ușă ce da într-un oficiu și găsi acolo o sticlă cu apă de casă. Se întoarse în odaie, turnă apă, și pe urmă, punînd floarea în pahar, îl depuse pe un mic taburet, lîngă patul lui, îngenunchind și ținînd cu grijă paharul între palme, ca și cum ar fi vrut să transmită palidei flori căldura mîinilor ei.

Apoi se ridică și se îndreptă spre vestibul.

În prag îl găsi pe Paul, cu brațele deschise larg, ca să-i baricadeze trecerea. Părea că vrea să-i spună ceva, dar era încurcat și nu știa cum.

— Îți mulțumesc că ai venit. Acuma... Dacă nu ar fi prea tîrziu... te-aș ruga să rămîi.

Ca și cum acest „prea tîrziu" s-ar fi referit la oră, și nu la cele întîmplate pînă atunci, ea se uită la ceas.

— Într-adevăr, e foarte tîrziu. Patru și zece. Totuși, dacă vrei, am putea să așteptăm împreună să se lumineze de zi. Nu mai e mult.

Pe birou era un calendar. Ea rupse foaia zilei ce trecuse și citi pe foaia zilei care venea : 19 decembrie. Răsăritul soarelui 7.41.

— Mai avem prin urmare 2 ore și 39 de minute.

Rămăsese în mînă cu foaia ruptă a zilei ce se sfîrșea și i-o întinse surîzînd.

— Vezi ? A trecut. A fost greu, dar a trecut.

Și pe urmă, cu o neobișnuită gravitate :

— Cred că nu mă vei uita niciodată. Voi fi totdeauna femeia pe care ai întîlnit-o în noaptea în care împlineai treizeci de ani

Stau unul în fața celuilalt, jumătate în întuneric. Au stins toate lămpile, afară de lampa cu abajur de pe birou. El este în fotoliu, unde l-a obligat ea, autoritară, să șadă ; ea este în colțul de lîngă divan, unde și-a îngră-

mădit cîteva perne. Între ei, e masa de ceai cu cești albe, calde, ca niște globuri slabe de lumină.

„E frig în casa asta", spuse Nora, și în cîteva clipe apa clocotea, iar în toată casa era o aromă de ceai, de lămîie, de rom — toate găsite fără să-l întrebe pe el. Umbla printre lucrurile lui cu mîini ușoare, sigure, ca și cum ar fi mers spre ele din instinct sau dintr-o veche obișnuință.

Paul o ascultă vorbind, fără să fie prea atent la ce spune. Vorbește liniștit, rar, fără ridicări de voce, cu monotonie. Este un glas grav, exagerat de grav, fără mișcare, fără vioiciune, aproape inexpresiv.

Ce odihnitor este s-o asculți ! I se pare că o cunoaște de mult. I se pare că nimic nu este între ei ascuns. Nici un mister. Nici o întrebare de pus. Nimic de aflat.

Îi ia mîna stîngă în mîinile lui și o întoarce cu palma spre lumină.

— Știi să citești în palmă ? întrebă Nora.

— Nu. Dar îmi place să privesc.

Este o mînă simplă, cu cîteva linii curgînd regulat, ca fluviile pe o hartă. Paul o privește cîtva timp, și pe urmă o închide, ca pe o carte citită.

— Nu-mi spui și mie ce ai aflat ?

— Nu e nimic de aflat. E mîna dumitale. Îți seamănă. O mînă gravă. Calmă... și totuși...

— Totuși ?

— E un singur lucru care rămîne inexplicabil : faptul că ai venit. E o mică nebunie, pe care nu știu unde s-o citesc.

Ea își deschise din nou mîna stîngă spre lumină.

— Poate că tot aici. Uită-te bine : poate că este undeva o încrucișare de linii, care arată întîlnirea noastră.

Spunea aceste cuvinte fără nici un surîs, fără nici un gest care să le atenueze neașteptata lor gravitate.

— Ce curios spui dumneata „întîlnirea noastră". E o aventură ?

— Ce ?

— Această întîlnire.

— O aventură, nu. O întîmplare. E și asta destul de mult. Mie nu mi se întîmplă niciodată nimic.

S-a terminat apa caldă. Nora se ridicase de la locul ei, făcîndu-i semn că-i interzice să se miște.

O aude umblînd prin casă. Ce liniștitor e acest pas ! O aude respirînd. Parcă ar fi de totdeauna aici.

Îi e recunoscător că se află în casa lui. Prezența ei oprește gîndurile, ține în loc amintirile.

Și ce mînă bună are, în care se poate odihni o frunte ostenită.

Îi vede umbra — cînd mare, cînd mică, după cum se apropie sau se depărtează de lampă — trecînd peste lucruri. În rochia de stofă pe care o poartă, trupul ei este apărat, ca sub o mantie. Numai uneori, la o redresare a umerilor, se poate distinge linia sînilor, șoldul.

S-a oprit în fața lui, cu ceainicul în mînă, aplecată deasupra mesei, și toarnă cu băgare de seamă apa fierbinte în cești. El se ridică în picioare și o privește lung. Ea îi suportă privirea fără mirare. Un miros de lavandă plutește slab între ei.

Paul își puse gura pe buzele ei, care acceptau sărutul fără grabă, cu liniște. Mîna lui dreaptă era pe sînul stîng. Îi simțea bătăile inimii rare, distincte.

I se părea că aceste bătăi răspund departe, în marea lui singurătate.

IV

NORA SE TREZI DIMINEAȚA, mirată că nu-l găsește pe Paul lîngă ea. Purtase în somn tot timpul greutatea trupului lui, un trup morocănos, primind fără gratitudine mîngîieri, pe care nu le înapoia. Simțea încă pe sînul stîng mîna lui dreaptă, grea, cu toate degetele deschise. Dacă ar fi dat deoparte cuvertura, nu s-ar fi mirat să-i găsească urma imprimată pe sîn, ca un tatuaj.

Din sala de baie se auzea apa curgînd în chiuvetă. Îl strigă pe nume, dar nu primi nici un răspuns. „Să fi plecat ?" Sări din pat, îmbrăcă în grabă un halat pe care îl găsi pe marginea patului, înfiorată de răceala țesutului („Ar trebui să poarte un halat mai gros acuma, în decembrie"), și merse într-acolo.

Nu era nimeni. Robinetul fusese uitat deschis. Pe placa de sticlă, sub oglindă, pensula de ras era plină de săpun. „Cum s-a grăbit să plece !“ clătină ea din cap.

Se întoarse în cameră și zări pe birou o hîrtie, pe care erau scrise cîteva cuvinte, întîi cu creion roșu și pe urmă cu creion albastru — probabil că în graba scrisului vîrful se rupsese.

„Cînd pleci, cheia o pui afară, sub preș. La 11 vine femeia să facă curat.“

„Cînd pleci.“ Era așa de sigur că va pleca ! Și nici un cuvînt de revedere, nici unul de prietenie...

Se apropie de fereastră și aruncă o privire spre stradă, dar tresări nemairecunoscînd priveliștea ei de fiecare dimineață, imaginea familiară a bulevardului Dacia, curtea maiorului de peste drum, farmacia din colț, stația de taximetre, lucruri vechi care o întîmpinau în fiecare zi, la ridicarea oblonului, parcă pentru a-i spune, prin nemișcarea lor, că nimic nou nu s-a întîmplat de aseară în lume.

Ca și cum cineva ar fi schimbat în timpul nopții lentilele acestui ochean, prin care arunca dimineața întîia privire asupra lumii, avea acum înaintea ei alte imagini, ce se substituiseră parcă, peste noapte, vechiului peisaj cunoscut.

De unde răsărise, la distanțe cu care ochii ei nu erau obișnuiți, această mică lume necunoscută : piața rotundă de jos, firmele albastre ale băcăniei din colț, depoul de benzină, cu cele două pompe roșii, fixate la marginea trotuarului, ca două imense sifoane metalice, chioșcul de ziare, castanii cu ramurile subțiri, înghețate ?

Totul era amețitor, și din cauza strălucirii albe a zăpezii, dar mai ales prin noutate, prin surpriză.

Rezemată de fereastră, Nora își dădea acum abia seama că ceva s-a schimbat într-adevăr în viața ei.

Se gîndi că nu-l va găsi jos pe portarul cunoscut, care o saluta în fiecare dimineață, cînd pleca spre școală, și nici cutia de scrisori, spre care arunca în trecere, din obișnuință, o privire fără curiozitate, căci nu aștepta niciodată scrisori și nici nu avea de la cine. Se gîndi că nu va face drumul ei obișnuit, pe care îl străbătea zilnic cu pași mașinali, pînă la strada Donici, de unde lua tramvaiul 16, spre școală.

Erau atîtea lucruri care începeau altfel în dimineața aceasta...

Se uită la ceas. Dacă se grăbea, mai putea ajunge la liceu, pentru ora treia și a patra, ora de franceză cu clasa a VIII-a și a IV-a B.

Își aminti de pasajul din Bossuet, pe care își propusese să-l dicteze fetelor dintr-a VIII-a înainte de a le da vacanță.

Dar nu se simțea în stare să plece în halul în care se afla. Îi era cu neputință să iasă în stradă îmbrăcată în grabă, cu cordonul prost încheiat, rău pieptănată, mici detalii pe care altcineva nici nu le-ar fi băgat în seamă, dar care ei i-ar fi agravat sentimentul intim de dezordine.

Singurul lucru pe care se silise să-l impună, ca profesoară, elevelor ei fusese o grijă meticuloasă, aproape maniacă, de îmbrăcăminte. Dintr-un fel de solidaritate feminină cu fetele pe care le privea de pe catedră, le obliga să aibe totdeauna șorțul călcat, gulerul alb. Își spunea ca vor avea ce inimă rănită să ascundă mai tîrziu sub o rochie bine făcută. Se temea de dezordinea morală, care începe de la un ciorap rupt, purtat cu indiferență.

Astăzi mai mult decît altădată, Nora simțea nevoia să-și controleze cu severitate ținuta.

Ridică receptorul și formă numărul școlii. Mai erau cîteva minute pînă la recreația de la ora zece, așa încît nu risca să dea la telefon peste directoare. Într-adevăr, îi răspunse secretara. Nora îi spuse că nu poate veni la școală (o migrenă, o ruda bolnavă...) și o rugă să aibe grijă de clasele a IV-a B și a VIII-a, ca să fie liniște. Secretara însă îi aminti că era marți, că a doua zi urma să se ia vacanță de Crăciun, că nici nu era sigur dacă se va mai ține curs și ca directoarea va fi furioasă de lipsa ei. O sfătuia ca cel puțin de la ultima oră să nu lipsească.

— Da, poate că ai dreptate. Voi încerca să viu la ora a patra. Spune fetelor dintr-a VIII-a să fie liniștite. Voi trece în ultima recreație pe la ele să le dau lecția de vacanță.

Închise telefonul și rămase absentă lîngă el. Lipsea, de la începutul anului, pentru prima oară de la școală, și acest lucru îi sporea senzația de neliniște, nu atît din corectitudine, cît pentru că îi tulbura vechi obișnuințe.

Se uită la halatul străin pe care îl purta, albastru cu mici buline albe, cu mînecile prea lungi pentru ea, cu reverele răscroite, cu buzunarul mic deasupra sînului stîng. Vedea în același timp clasa a VIII-a, unde era așteptată : fetele, în șorțuri negre, așezîndu-și cu gesturi mărunte cărțile, dicționarele, caietele liniate cu roșu pe margine, și

aruncînd priviri neliniștite spre ușa prin care așteptau să intre dintr-un moment într-altul „Domnișoara de franceză".

I se părea Norei că ea însăși așteaptă cu teamă această apariție și că între tînăra profesoară, care ar fi trebuit să intre în acel moment în clasă, și această Noră trezită în casa unui bărbat străin erau distanțe de netrecut. Ce ar fi putut să-i spună ? Cum ar fi putut să-i explice ?

Ieri, la această oră...

Ieri, la această oră, era o tînără femeie liniștită, care se ducea în fiecare dimineață la liceu, dejuna în fiecare zi la o pensiune ieftină de pe strada Cîmpineanu (cu figuri de funcționari indiferenți, pierduți în citirea ziarelor de amiază...), avea după-masă ore de franceză la un institut particular și se întorcea acasă, aducînd în servieta ei mîncarea de seară și, uneori, un teanc de teze, pe care îi plăcea să le citească, fiindcă recunoștea scrisul fiecărei eleve cu întorsăturile obișnuite de frază și greșelile, mereu aceleași, de ortografie.

Se simțea bine în casa din bulevardul Dacia, în acea cameră albă de la al șaselea etaj, mobilată cu lucruri alese de ea și cumpărate cu răbdare din economii eroice. E adevărat că mai erau și banii trimiși de mama ei, măritată în a doua căsătorie la Cernăuți, cu un bancher, de unde îi trimitea din timp în timp cărți poștale indiferente, iar de Paști, de Crăciun, mici sume de bani, dar lucrurile pentru care Nora avea mai multă afecțiune erau cele cumpărate din leafa ei de profesoară, din ore suplimentare, din taxe de examen. Îi plăcea mai ales lampa cu abajur, sub care se refugia ca să citească seara, o lampă cu picior înalt, ca un mic felinar de interior, care arunca un cerc alb de lumină și lasa tot restul casei într-o penumbră protectoare.

Numai joi seara se ducea uneori la Filarmonică, mai ales cînd venea un solist celebru sau cînd era în program mai mult Beethoven. Păstra din amintirile ei de fată de familie, care învățase pe vremuri să cînte la pian, un respect special pentru marile simfonii : a treia, a cincea. Își cumpăra biletul din timp, așteptînd dimineața la Feder deschiderea ghișeului, ca nu cumva să se termine biletele [illegible] ieftine, singurele pe care cuteza să le cumpere, nu fără a se gîndi însă de două ori ce cheltuieli va trebui să suprime din bugetul săptămînii pentru ca să aco[illegible] bilet de concert.

Mai erau și serile cînd venea Grig, din ce în ce mai rare în ultima vreme, fără ca totuși ceea ce se numește o „ruptură" (cuvînt care o speria pe Nora, ca toate cuvintele fără întoarcere) să fi intervenit între ei.

Îl aștepta fără nerăbdare, îl primea fără surpriză, uneori după lungi absențe, după lungi despărțiri, dar erau între ei prea multe obișnuințe comune și un prea vechi acord senzual pentru ca revenirile lui neașteptate să nu-i facă plăcere.

„Tu ești o iubită conjugală ; ești predestinată să fii nevastă", glumea uneori Grig, știind că nu riscă să fie luat în serios. Chestiunea fusese pentru totdeauna limpezită între ei, încă din primele timpuri ale legăturii lor, cînd el întrebînd-o, într-o zi, cu prudență și destul de vag, dacă vrea să-i fie soție, Nora îi dăduse, privindu-l în față, singurul răspuns pe care îl aștepta, un simplu și irevocabil „nu, niciodată".

Dar dimineața cînd, plecînd la școală, îl lăsa dormind, era bucuroasă că, privindu-l încă o dată din prag, își putea spune : „Totuși, nu sînt o fată bătrînă". Era singurul gînd care o speria într-o viață de singurătate.

Altfel, zilele, serile, nopțile treceau neschimbate și calme între aceste lucruri cunoscute. Numai uneori, privind pe fereastra ei de la al șaselea etaj, se trezea din senin lăcrimînd, și atunci își ștergea grăbită aceste neașteptate lacrimi, certîndu-se cum ar fi certat o elevă : „Ce-i asta, Nora ? Nu ți-e rușine ?"

Își spunea că într-o zi se va întîmpla ceva care să schimbe totul și să o facă a începe o viață nouă, nu știa bine ce : o scrisoare, o întîlnire, o veste, dar deocamdată era bucuroasă să poată amîna cît mai mult această schimbare și să îndepărteze, într-un viitor cît mai nesigur, aceste așteptări, ea continuînd să rămînă între vechile lucruri, de care se simțea apărată.

O viață nouă ! Cuvîntul avea ceva magic.

Dar dacă pentru a ajunge la această viață nouă n-ar fi trebuit decît să spună un cuvînt sau să întindă o mînă, poate că n-ar fi întins-o, poate că nu l-ar fi spus.

„Și totuși, iată-mă aici", își spuse Nora. Aici, în casa unui bărbat pe care nu-l cunoaște.

Pe un scaun sînt aruncate hainele lui de aseară, iar lîngă ele, într-o ordine exagerată, lucrurile ei, rochia, cordonul, pantofii. O cravată verde a căzut pe covor. Nora o recunoaște. E singurul lucru pe care-l recunoaște. Încolo totul e străin, biroul, cărțile, tablourile, obiectele mici, aruncate într-o dezordine care respiră grabă și indiferență. Nora le privește și le întreabă pe toate.

Știe atît de puține lucruri despre omul care, plecînd după o noapte de iubire, a lăsat în urma lui patrusprezece cuvinte scrise pe o bucată de hîrtie! Și ea însăși își dă seama că a rămas o necunoscută pentru el. Simte în ființa ei atîtea lucruri ce n-au fost spuse, atîtea rezistențe care n-au cedat...

Pe birou era o agendă de avocat, un carton cu numere de telefon și o fotografie de fată tînără. Nora o privi cîtva timp. Era blondă și purta un pulover negru, cu mîneci lungi și cu o inițială albă, sus, în stînga, ca un buzunar mic : un A oblic, de tipar.

V

PAUL ÎNCERCASE DE MULTE ORI să-și amintească în ce împrejurări o cunoscuse pe Anna. Ar fi vrut să poată reține momentul exact în care cineva îi pusese față în față întrebîndu-i așa cum se întreabă de obicei : „Cum, nu vă cunoașteți ?“ Dar memoria lui nu reținuse acest moment și poate că lucrurile nici nu se întîmplaseră așa. Anna se pierdea în mulțimea acelor figuri nesigure, pe care le cunoști „de pe stradă“, „din tren“, „de la Sinaia“, formule vagi care acoperă cu ceața lor prima strîngere de mînă, întîiul cuvînt schimbat.

Mai tîrziu, aflase dintr-un cuvînt aruncat la întîmplare că petrecuseră cîndva o vacanță împreună, foarte aproape unul de altul, fără să se cunoască însă.

— Acum șase ani, cînd eram la Satu-Lung...

— Acum șase ani ? Ești sigură ?

— Da. În 1926. În august.

Paul revăzuse atunci, deodată, întreaga lui vacanță de la Cernatu, cele patru săptămîni de singurătate petrecute în micul sat brașovean, colțul de stradă de unde începea,

fără tranziție, Satu-Lung și pe unde trecea, ca printr-un punct de frontieră, linia nevăzută dintre comune.

Revedea grupul de tinere fete și băieți, ce coborau dimineața dinspre Satu-Lung, dezordonați, gălăgioși, puțin provocatori, cu sentimentul că se află într-un oraș străin, în care nimeni nu-i cunoaște și nimic nu-i compromite : mîncau covrigi în plină stradă, se strigau pe nume în gura mare, se fugăreau de la un trotuar la altul, aruncau cu pietre în copacii de la marginea drumului — acei încîntători meri de la Cernatu, cu trunchiul văruit pînă la jumătate și cu fructe verzi, lucioase.

Trecerea lor pe „promenadă“, un pod de lemn pardosind unul din trotuare, provoca în fiecare zi aceeași rumoare. Săsoaice scandalizate își făceau apariția la ferestre, copiii se opreau intimidați în fața porților, domnișoarele de familie bună „din localitate“, care citeau sau lucrau pe bănci, abia îndrăzneau să ridice capul spre această bandă de nebuni, fetele desculțe, ciufulite, băieții fără haină, fără cravată...

Ostilitățile erau deschise între populația civilă din Cernatu și grupul din Satu-Lung în așa măsură, încît Paul, seara, cînd ieșea la plimbare, dacă o lua la stînga, pe lîngă primărie, avea sentimentul de a păși într-o zonă de luptă, pe un teritoriu dușman.

Era de obicei ora de tenis a grupului. Terenul lor de tenis ajunsese celebru în întreaga regiune pînă la Dîrste, pînă la Noua. Parii albi, dreptunghiurile de var, trase pe pămînt, plasa bine întinsă la mijloc, gardul de sîrmă ce înconjura întreg terenul, totul fusese făcut de ei, cu lucruri în parte aduse de la Brașov și în parte inventate pe loc, spre secreta vanitate a Satului-Lung și spre pizma mocnită a oamenilor din Cernatu.

Lui Paul îi plăcea să se oprească acolo, în fața gardului de sîrmă, și să privească agitația rachetelor, bătaia regulată a mingii, rochiile albe ale jucătoarelor.

Într-o seară, o minge aruncată prea înalt trecuse peste gard și se oprise lîngă el. O ridicase ca să o dea tinerei jucătoare care venise s-o caute.

— Poate că erai tu, Ann ?

— Foarte posibil, dragul meu. Dintre toți, jucam cel mai mult. Jucam prost, abia atunci învățasem, dar mult.

Gîndul că o zărise cu atîția ani în urmă, înainte de a o iubi, înainte măcar de a ști cine este, gîndul că fusese

odată un moment în care se priviseră în ochi, în care își vorbiseră poate, el pentru a-i întinde mingea pierdută, ea pentru a-i mulțumi, gîndul acesta îl înfiora. De la alba jucătoare înclinată un moment spre el cu racheta în mînă, într-o seară de august 1926, ce distanțe fuseseră de străbătut pînă la această cunoscută, dureroasă Ann !

Vedea încă trenul municipal, care făcea curse regulate pînă la Satu-Lung, vagoanele galbene, locomotiva demodată, țipătul ei disproporționat în gările minuscule, trena de scîntei, noaptea, cînd se întîmpla să întîrzie la Brașov și să se întoarcă acasă cu ultima cursă...

Într-o astfel de noapte, trenul fusese oprit înainte de Noua, de grupul din Satu-Lung, care îi barase drumul, așezîndu-se pe șine și fluturînd lanternele aprinse, hainele albe, eșarfele... Călătorii erau indignați, personalul de serviciu, lovit în demnitatea lui („Un tren oprit ca o simplă căruță"), amenința cu proteste-verbale și amenzi, toată lumea vocifera, dar ei parcă nici nu auzeau și poate că în realitate nici nu auzeau. Veneau de la Rîșnov, spunea unul din ei mai rezonabil, erau morți de oboseală și nu puteau pierde ultima cursă. Năvăliseră în vagoane, fără să țină seama de scandalul provocat.

Era tîrziu, călătorii erau somnoroși, trenul se golea, lumea coborîse la Dirste, la Turcheș, revolta se potolise... Dincolo de Turcheș nu se mai auzea decît tăcerea acelei nopți de august, acoperită rar de țipătul locomotivei. Atunci porniseră să cînte : era o romanță la modă, pe care o cîntau lăutarii la Brașov, dar care acum, în acel ceas de noapte, în vocile lor tinere, căpăta o neașteptată melancolie.

Paul, aducîndu-și aminte de acel moment, ar fi vrut, așa cum un dirijor suspendă cu un singur gest toate instrumentele, lăsînd să se audă doar vioara solistului, ar fi vrut să poată suprima în memoria lui vocile celorlalți, pentru a nu păstra decît, așa cum trebuie să fi fost în acea noapte de august 1926, vocea lui Ann.

„De ce nu te-am cunoscut atunci ? spunea ea. De ce au trebuit să treacă atîția ani pînă să te întîlnesc ? De ce n-a fost în seara aceea cineva care să-mi fi spus : Vezi domnul acela tînăr de lîngă fereastră ? Pe domnul acela ai să-l iubești într-o zi...

Și totuși, știu eu dacă nu a fost mai bine așa ? Cred că nu m-ai fi iubit și cred că aș fi fost destul de proastă

ca să nu-mi placi. Îmi plăceau bărbații care dansau bine, și tu dansezi atît de prost ! Nu știi cît de mult m-am schimbat de atunci. Mă pieptănam prost, purtam rochii scurte, eram zăpăcită, eram nebună, eram... uite cum eram."

Și luînd de pe masă un creion de cărbune, desenă pe o hîrtie de bloc o siluetă subțire de fată zăpăcită, cu piciorele în aer ca pentru o săritură, cu brațele deschise, cu părul fluturînd în vînt. În cîteva clipe, blocul era plin de imagini, care repetau aceeași siluetă de fată nebună, ce părea că-și transmite elanul săriturii de la imagine la imagine.

Din acest joc, ieși în cîteva zile o întreagă serie de desene și acuarele, din care o parte fuseseră expuse în aceeași toamnă la salonul de Alb și Negru, iar celelalte aveau să ocupe mai tîrziu, în iarnă, un întreg perete din expoziția ei personală, toate purtînd același titlu : august 1926.

Paul asistă cu stupoare la nașterea acestor imagini, pe care cărbunele ei părea că le învie, le desprinde din propria lui memorie. Nu lipsea nimic : nici promenada de la Cernatu, nici terenul de tenis, nici trenul municipal, cu vagoanele lui galbene, nici acele minuscule gări pline de soare, în care aștepta cîte o săsoaică tînără, cu o pălărie imensă de pai galben în cap și purtînd o poșetă mare, lată, orășenească...

Multă vreme nu știuse nimic precis despre ea, deși o saluta pe stradă, ba de cîteva ori se și întîmplase să schimbe cîteva cuvinte împreună. Îl irita doar numele ei mic, acel pretențios Ann, cînd Anna ar fi fost un nume atît de liniștit.

Încerca acum, cînd iubirea lui devenise o așa de ascuțită suferință, să regăsească în amintire pe această Annă indiferentă și pierdută din primele timpuri, să fixeze în mici fapte din trecut apariția acelei tinere femei, pe care de-abia o cunoștea și care, pe atunci, nu-i putea face nici rău, nici bine.

Erau în memoria lui anumite teritorii calme, anumite zone de indiferență, spre care revenea, cînd imaginea de astăzi a iubitei i se părea intolerabilă. Se căznea să reconstituie fiecare detaliu al acestor vechi întîmplări și se întorcea spre ele cu îngrijorare, ca spre niște fotografii

vechi, pe care i-ar fi fost frică să nu le găsească decolorate de timp.

Retrăia cu un sentiment de răzbunare anticipată ziua în care se întîlniseră la un cinematograf pe Bulevard. El era la casa de bilete, cînd cineva îl bătuse pe umăr. Era, spre mirarea lui, Anna, pe care nu o cunoștea destul de bine pentru un gest atît de familiar.

— Nu vrei să-mi cumperi și mie un bilet ? ca să nu mai stau la rînd.

Intraseră împreună în sală, dar el refuzase, aproape nepoliticos, rugămintea ei de a veni cu ea în primele rînduri, unde obișnuia să stea, din cauza ușoarei ei miopii.

— Iartă-mă, dar nu pot să stau prea aproape de ecran.

Și lăsînd-o să-și continue drumul, se oprise pe la mijlocul sălii, bucuros că rămîne singur.

Ce departe, ce odihnitoare, ce neverosimilă era această întîmplare, acum, cînd, în orice sală ar fi intrat, gîndul că și ea ar putea să fie acolo, însoțită poate de altcineva, îl tortura silindu-l să stea mereu la pîndă pentru a recunoaște în obscuritate, în lungile șiruri de spectatori, capul ei blond, sclipind un moment sub lanterna unui plasator și pierzîndu-se pe urmă mai departe, în întunericul sălii...

Revedea de asemeni depărtata zi de ianuarie în care se întîlniseră în tren, venind de la Sinaia. El citea o carte, cînd Ann îi bătuse în geamul compartimentului.

— Ce surpriză ! Mă credeam singură în tot trenul. Nu vii cu mine în vagonul-restaurant ? Să luăm un ceai, să stăm de vorbă...

Refuzase plictisit, dînd scuze vagi : prea multă lume în restaurant, preferă să rămînă în compartiment, are de citit...

Pe vremea aceea nici nu știa bine cum o cheamă.

Că este pictoriță nu aflase decît mult mai tîrziu și cu totul din întîmplare.

Era la un salon oficial (unul din primele saloane oficiale, organizate la Șosea), unde venise cu un prieten, și se opriseră în fața unui grup de acuarele în care îl surprindea un albastru strigător, puțin metalic, de „creion chimic". Desenul era nesigur, nervos, încurcat în liniile lui capricioase, ca o scriere grăbită, dar cu neașteptate preciziuni de detaliu, ca și cum din cînd în cînd pensula s-ar fi oprit ca să pună un punct sau o virgulă într-o frază

prea confuză. Aceste mici trăsături atente păreau să fie semnele ortografice ale unei misterioase scrieri.

Era un grup de „scene de stradă" — case, pomi, trăsuri — toate văzute de sus, și ceea ce părea mai curios în ele era tocmai punctul de vedere ridicat de la care fuseseră privite. Albastrul tare de anilină le dădea un aer de dimineață, cu mult soare, cu multă lumină.

— E amuzant și neserios, spuse Paul. Dealtfel am impresia că sînt lucruri pe care le-am mai văzut.

Se gîndea la anumite tablouri de Raoul Duffy, cîmpuri de curse, porturi pavoazate, imagini de aceeași dezordine copilăroasă.

Tocmai se pregăteau să treacă mai departe, cînd Anna, care era din întîmplare aproape de ei și pe care o și salutase în trecere, îl opri.

— Iartă-mă că sînt indiscretă, dar te-am auzit vorbind despre tablourile mele și aș vrea să-mi spui tot ce gîndești.

— Cum tablourile dumitale ? Pictezi ?

— Nu știai ?

Încercă să-și ceară scuze pentru dubla gafă de a-i fi arătat că o cunoaște atît de puțin, încît nici nu știe că e pictoriță, și de a fi spus, cu glas tare, lucruri neplăcute despre lucrările ei. Ar fi vrut să retracteze, să se explice, dar ea nu-l lăsă să termine.

— Te rog, nu continua. Mi-ai făcut o plăcere, și acum vrei să mi-o strici. Ești primul om pe care-l aud vorbind deschis despre lucrările mele. Aici toată lumea e drăguță cu mine și toată lumea îmi face complimente. E mai comod pentru ei, dar nu e deloc folositor pentru mine. Haide, spune-mi tot ce gîndești. Și mai ales fii sever. Te rog să fii sever.

Vorbea fără cochetărie, cu ceva loial, serios în privire, ca o elevă care așteaptă să i se arate pe caietul ei de clasă unde anume a greșit.

Paul îi spuse încă o dată că el nu are nici o cădere să vorbească despre pictură, că dealtfel tablourile ei îi plac, mai ales pentru acel albastru așa de curajos și pentru desenul ei spiritual, care are îndrăzneala să fie cu atîta nepăsare stîngaci.

— E foarte frumos și îți mulțumesc, dar simt că păstrezi o rezervă, pe care nu vrei să mi-o spui. De ce ? Ți-aș fi așa de recunoscătoare ! Haide, încearcă să fii sincer.

El privi încă o dată, încurcat, acele tablouri, încercînd să găsească un cuvînt just.

— Ei bine, pentru că insiști, uite : am impresia că sînt prea volubile.

Anna nu înțelese cuvîntul, căci, desigur, dintre toate obiecțiile posibile, numai la aceasta nu s-ar fi putut aștepta.

— Nu-mi cere să-ți spun mai mult, se scuză Paul. Cred că n-aș putea. Am impresia că e ceva care gesticulează în tablourile dumitale. Sînt prea expansive, prea vorbărețe, prea familiare de la prima vedere... Dar, la urma urmelor, e ăsta un cusur ?

Anna rămase o clipă pe gînduri. Pe urmă abia răspunse întrebării lui.

— Cred că da, și încă unul foarte grav. Știu eu dacă am să mă pot lecui vreodată ? Sînt așa de vorbăreață, așa de neserioasă...

Abia atunci surîse, nu fără puțină tristețe.

Se întîlniră cîteva luni mai tîrziu, în primăvară, într-o dimineață de duminică, la Snagov, unde Paul venise pentru cîteva zile, invitat la vila unor prieteni. Se oprise cu ei, în treacăt, la mica mănăstire de pe malul lacului și o găsise acolo cu surprindere pe Ann, singură în biserica rece, cu un bloc de desen în mînă.

— Nu te credeam atît de harnică.

— Nici nu sînt. Am trecut cu totul întîmplător pe aici. Am venit la Snagov cu mai mulți prieteni, dar i-am lăsat pe lac, la pescuit, și eu m-am oprit un moment să revăd mănăstirea. Nu știu dacă o cunoști bine. Sînt unele lucruri fermecătoare.

Se îndreptase spre ieșire, și de acolo, din prag, întorcîndu-se cu fața spre interior, îi arătă pe peretele din față, la intrarea în naos, o frescă de culori stinse, dar cu un grup de femei admirabil. Prima femeie din dreapta era întoarsă spre celelalte cu o mișcare grațioasă, ce imprima stofei o cădere în falduri mîngîietoare.

— Dar nu asta e tot ce îmi place mai mult aici. Vino, te rog, cu mine, să-ți arăt un lucru într-adevăr miraculos.

Îl luă de mînă și-l duse după ea spre centrul bisericii, aproape de altar, de unde îi arătă, pe peretele advers, o altă frescă, o coborîre de pe cruce.

— Sînt aici cîteva greșeli de perspectivă, care mă emoționează. Și uite, este în planul al doilea un bătrîn care-și duce mîna la barbă, cu un gest — cum să-ți spun eu ? — cu un gest de fiecare zi, familiar... E un gest laic și sînt atît de mirată că-l găsesc pe un perete de biserică !

Vorbea cu însuflețire, cu aprindere, deși în șoapte, căci între timp mica biserică se umpluse de vizitatori, dar străbătea prin cuvintele ei un accent de convingere, de emoție, pe care Paul nu i l-ar fi bănuit niciodată pînă atunci.

Se făcuse tîrziu, prietenii lui erau grăbiți să meargă la masă și, deși i-ar fi făcut plăcere să mai stea de vorbă cu ea, își ceru scuze că trebuie să plece.

— Mai rămîi, insistă ea. Peste douăzeci de minute trebuie să vie barca să mă ia pe mine și te conduc eu pînă la vilă.

Fu silit să refuze, dar se despărțiră cu promisiunea de a se revedea, promisiune politicoasă ca atîtea altele.

O revăzu totuși, nu multă vreme după aceea.

Paul ieșise de la tribunal, după o zi întreagă pierdută într-o sală mică de ședințe, la o audiere de martori, într-un proces fără interes.

Ca pe vremuri la școală, zilele cele mai atroce din tribunal erau cele de primăvară. Îi făcea rău soarele tînăr care inunda străzile și pe care el îl privea ore întregi de la fereastra unei săli de ședință, îi făceau rău figurile șterse, livide, care se agitau pe culoare, oameni uzați care dormitau acolo pe bănci, într-o lumină galbenă, prăfuită de arhivă.

Se oprise pe stradă, buimăcit de soare, și închise un moment ochii. Se simțea murdar, hainele i se păreau grele, gulerul — moale, cravata — strîmbă. Ar fi vrut să se scuture ca de funingine după un drum lung cu trenul. Ducea cu el miros de arhivă, și pe buze — un gust de hîrtii vechi, îngălbenite.

O luase încet, cu pași grei, prin dosul tribunalului. Se simțea bătrîn, și toată lumea care trecea pe lîngă el i se părea tînără. Servieta atîrna greu, ca de plumb. Dacă nu s-ar fi jenat, ar fi lăsat-o un moment jos, cum lasă un hamal povara ca să se odihnească.

Pe Sfinții Apostoli, dincolo de Apolodor, tresărise, zărind la cîțiva pași de el un lucru cu totul neașteptat : agățată băiețește de gratiile unei porți de fier, peste

care treceau, înalte, cîteva crengi de liliac, o fată se lupta să rupă o creangă.

Paul se opri locului, de teamă să nu o sperie, și se ascunse după un felinar, de unde putea privi fără să fie văzut.

Ar fi putut crede că e o școlăriță dacă n-ar fi fost îmbrăcată cu o eleganță de doamnă. Purta un taior gri, o pălărie gri cu boruri albastre, pantofi de antilopă albastră. Pe parapetul de piatră al porții, o poșetă din aceeași antilopă ca și pantofii fusese probabil lăsată jos, pentru a-i permite să aibă mîinile libere.

Paul o recunoscu fără greutate pe Ann, dar îi venea greu să creadă că este ea. Înălțată în vîrful pantofilor pe parapetul de piatră, cu o mînă agățată de gratiile porții, cu cealaltă se lupta să rețină creanga de liliac, prea înaltă. Foile taiorului se ridicau mai sus de genunchi, doi genunchi rotunzi, delicați, de adolescentă.

Strada era goală, dar dintr-o clipă într-alta putea trece cineva, dacă nu chiar proprietarul prădat. Creanga cedă în sfîrșit, o creangă mare cu buchete dese, violete. Fata sări pe trotuar, fără grabă, fără emoție, se scuturâ ușor pe mîneci, își luă poșeta, privi în sus pe stradă, și pe urmă, cu creanga de liliac în brațe, cu capul ei blond ascuns în flori — doar fruntea ridicată puțin deasupra lor — porni în sus, bravă, cu pasul ei mic, decis.

Paul o privi cum se depărtează și i se părea că rămîne în urma ei o trenă de lumină. Se simțea și el mai tînăr, anotimpul, pe care îl uitase, era regăsit, mica nebunie a fetei aducea puțină inconștiență, puțină lumină în toată acea zi. Ar fi vrut să fugă după ea, să-i mulțumească, să-i sărute mîna, dar o lăsă să treacă netulburată colțul și să dispară.

Totuși, simțea nevoia să-i trimită un cuvînt de simpatie, primul de cînd o cunoștea. Își aminti că prin apropiere, în Piața Senatului, era o florărie. Intră acolo și cumpără tot liliacul, cît se găsea, spre stupoarea vînzătorului, care îl întreba, fără ironie desigur :

— Dacă mai aveți nevoie, vă mai putem aduce.

În mai era nespus de ieftin, și cu cele cîteva sute de lei, pe care le avea la el, Paul cumpără o grădină întreagă, pe care i-o trimise lui Ann cu frunze cu tot și cu cîteva cuvinte scrise în grabă, pe o carte de vizită.

„Altă dată cînd vrei liliac, fii mai prudentă. Dacă ai nevoie de avocat (articolul 306 și 308 codul penal : «Acela care va lua într-ascuns un lucru al altuia săvîrșește un furt. Furtul se va pedepsi cu închisoare de la 15 zile pînă la 2 ani...»), îți stau la dispoziție."

„Nu știi ce rușine mi-e de dumneata", îi spunea Ann a doua zi, primindu-l la ea acasă. „Dacă aș fi știut că mă vezi, cred că aș fi înghețat acolo, cu mîinile pe poartă. Ești un om de care mi-a fost totdeauna puțin frică Nu știu de ce, nu mă întreba de ce."

Casa era plină de liliacul trimis în ajun. Cît nu încăpuse în vasele de flori, era pus în carafa de apă, în pahare, pe masă, pe etajere, la fereastră.

— Am să-l păstrez mereu, aici. Cînd s-o vesteji, am să pun altul în loc. Și poate că nici nu se vestejește.

Purta o rochie simplă, bleumarin, cu guler alb, ceea ce îi dădea un aer de școlăriță.

— Ești într-adevăr așa de tînără ?

— Ești într-adevăr așa de bătrîn ? Mi-e frică de dumneata. Totdeauna mi-a fost frică de dumneata. Ești atît de încruntat, atît de absent ! Cînd mă saluți pe stradă — și nici nu mă saluți totdeauna — am impresia că nici nu mă vezi.

Vorbea repede, temîndu-se, parcă, de tăcerea lui. Își dusese mîinile la piept, școlărește, ca să-și reprime gesturile, lucru care îi dădea, o dată mai mult, un aer de fată de școală.

— Mi-e greu să cred că ești aici. M-am gîndit de atîtea ori că ai putea să vii, dar niciodată n-am îndrăznit să sper. Știu atîtea lucruri despre dumneata. Știu cărțile pe care le citești. Știu cu cine ai fost vara trecută la Balcic. Știu că joi seara ai fost la Filarmonică și ai plecat în pauză. Nu vrei să fim prieteni ? Nu vrei să încercăm ? De cîte ori pictez ceva, mă întreb : lui i-ar plăcea ? de cîte ori citesc o carte, mă întreb : el ce ar crede ? Aș vrea să te văd mai des. Mi-e necaz pe gesturile mele prea vii, pe felul meu de vorbă, așa de neserios. Aș vrea să crezi că sînt mai puțin zăpăcită decît par, mai puțin superficială... Îți promit că voi fi o prietenă cuminte, care nu întreabă, care nu cicălește. Vino cînd vrei. Sau mai bine, pentru început, hai să fixăm o zi pe săptămînă în care să vii totdeauna. O să încercăm cîtăva vreme. Dacă va merge — bine ; dacă nu, renunțăm.

În amintirea acelei zile, liliacul rămăsese singura lor floare.

Mai tîrziu, în iarnă, Paul se oprise cu uimire, într-o zi de ianuarie, în fața unei vitrine de florărie, în care zărise cîteva crengi albe de liliac. Nu știuse pînă atunci că se pot găsi în plină iarnă și i se păreau, dincolo de geamul înghețat, ireale.

Le mîngîia totdeauna cu timiditate, temîndu-se, parcă, să nu se desfacă sub degetele lui. Liliacul alb de iarnă nu avea aroma violentă a celui de primăvară, ci un miros slab, stins, ca o răsuflare, ca un fum.

Dacă se întîmpla să fie certați, era de ajuns să trimită sau să primească o creangă de liliac, pentru ca, fără cuvinte și fără explicații, o despărțire de cîteva zile să ia dintr-o dată sfîrșit. Liliacul era pentru amîndoi o superstiție, care îi dezarma, care îi ajuta să se regăsească.

Nu putea pe atunci bănui că va exista într-o zi o altă Ann, pentru care acele flori albe își vor fi pierdut întreg înțelesul, ca un obiect fără nume, fără amintiri.

Primele zile ale iubirii lor se petrecuseră la Sibiu, oraș pe care nu-l cunoștea nici unul din ei.

— Mi-e indiferent unde, dragul meu. Undeva unde să fiu singură cu tine, cîteva zile. Pe urmă, oricum ai să mă lași.

— De ce ?

— Pentru că nu mă iubești.

El nu răspunsese nici da, nici nu — și dealtfel ea părea că nici nu așteaptă un răspuns.

Sibiul îl aleseseră în ultimul moment, în gară, pentru că primul tren care pleca era spre Sibiu.

Totul o încînta în orașul transilvănean : străzile largi, vitrinele prăvăliilor, firmele nemțești, dialectul săsesc, masa la restaurant, lista cu feluri de mîncare pe care nu le cunoștea și din care alegea la nimereală, închizînd ochii și oprindu-și degetul pe listă : „Să vedem ce o fi asta".

Dimineața, cînd se trezea din somn, îi plăcea să privească de la fereastra hotelului copiii care treceau spre școală cu ghiozdanele pe spate, săsoaicele opulente care se întorceau de la piață cu coșurile în mînă și se opreau la un colț de stradă, cîte trei-patru, vorbind cu aprindere,

obloanele prăvăliilor, care se ridicau uruind... Totul i se părea onorabil și sever.

— Sîntem singurii oameni care se iubesc în orașul ăsta, spunea ea.

Și pe urmă, ca și cum abia în acel moment și-ar fi dat seama că e goală, alerga cu o tresărire de alarmă înapoi în pat, ca să se ascundă, ca să se acopere. Era albă, așa de albă, încît, goală fiind, părul ei blond părea că se decolorează sub lumina trupului gol.

Cînd cobora în holul acelui mic hotel de provincie, o intimidau privirile respectuos intrigate ale oamenilor de serviciu și ale funcționarilor, căci tinerețea ei aducea acolo o undă de mister, poate chiar de scandal.

Era fericită de tot ce vedea. Se plimba toată ziua în acele delicioase tramvaie sibiene, de la „Orașul de sus" la „Orașul de jos", și o amuzau chipiul taxatorilor, ca al ofițerilor austriaci în operetele vieneze, rochiile greoaie ale săsoaicelor, rochii de provincie, cu agrafe, cu flori, cu noduri. Dacă ar fi avut un bloc de hîrtie cu ea, ar fi desenat, căci găsea pretutindeni motive de desen.

Cu un desen — cu unul singur — tot se întorsese de la Sibiu. Erau la o masă, pe trotuar, în fața unui restaurant, la ora prînzului, cînd tocmai ieșeau copiii de la școală. Trecea un grup de fetițe prin fața lor, și Ann o oprise pe una din ele, întrebînd-o cum o cheamă.

„Ingrid", răspunsese ea, puțin speriată, iar colegele ei adăugaseră cu mai mult curaj : „Ingrid Schreiber".

Ingrid era blondă, avea cozi împletite pe spate, o șapcă albastră trasă băiețește pe frunte și doi ochi oblici, care dădeau figurii ei de înger saxon o ciudată grație de mică tătăroaică dobrogeană.

— Ingrid, ți-a spus cineva cît ești de frumoasă ? Dă-mi o hîrtie și un creion din ghiozdanul tău. Vreau să te desenez.

Ingrid era și speriată, și mîndră, iar Ann prinsese acolo într-o schiță grăbită acest aer de copil uimit, schiță care la întoarcere avea să devină un portret în ulei, pus în camera lui Ann, deasupra patului, de unde ea avea să privească mai departe, cu aceeași privire nedumerită, lucruri încă neînțelese.

Unde era acum această Ann din primele timpuri ale iubirii lor ?

Era pe atunci gata oricînd să-l primească sau să vie la el, să accepte o chemare sau un refuz, să-și facă într-o

clipă valizele cînd pe neașteptate el venea s-o ia într-o călătorie de cîteva zile, sau, dimpotrivă, să și le desfacă, atunci cînd tot pe neașteptate, și fără s-o întrebe, el renunța la o plecare de mult plănuită și care între timp devenise pentru ea o copilăroasă bucurie.

— Tu nu întrebi niciodată nimic, Ann ?

— Pentru că nu aș avea, dragul meu, decît o singură întrebare de pus — „de ce nu mă iubești ?“ — și pe asta, vezi, nu vreau s-o pun.

Cum dintr-o iubire, începută așa de ușor (căci, blondă cum era, fără mistere și fără secrete, Ann părea tipul predestinat al unei iubiri ușoare), avea să ajungă la această suferință era pentru el inexplicabil.

Ultimul ei surîs, ultimul ei gest îi erau cunoscute — și totuși trebuia să vie o zi în care fiece surîs să fie o enigmă, fiece cuvînt — o taină ; trebuia să vie un timp în care simplul fapt de a o zări să devină un lucru greu, de multe ori imposibil, un timp în care avea să cutreiere nopți întregi din restaurant în restaurant, din bar în bar, cu speranța că o va găsi în sfîrșit și o va vedea, fie numai o singură clipă.

Cînd o regăsea totuși pe vechea Ann, cînd se întîmpla să revină iubitoare spre el („Ești un prost, și eu tot numai pe tine te iubesc“), cînd o vedea agitîndu-se goală prin casă, aruncîndu-și lucrurile și nemaiștiind unde să le găsească, o oprea într-una din pozele ei comice, ciufulită, cu părul căzîndu-i pe frunte, cu un ciorap pe braț și cu celălalt aruncat pe umeri ca o eșarfă și știind prea bine că fata aceasta zăpăcită și scumpă este totuși pierdută și că a doua zi va reîncepe aceeași suferință, o privea îndelung : „Lasă-mă, Ann, să văd cum arată o femeie fatală“.

Erau nenumărate lucruri pe care la început abia le vedea, cu un fel de nepăsare amuzată, dar pe care mai tîrziu — fără să știe exact cînd și de ce — începuse să le observe cu o chinuitoare neliniște. Îl irita cît de multă lume cunoaște Ann.

Intrarea ei într-un restaurant era salutată de zeci de priviri, care se întorceau în același timp spre ea, cu ceva indiscret, insistent.

— De unde cunoști tu atîta lume ? Cine e tipul care a trecut ?

Răspunsurile ei erau de obicei vagi, evazive. „Nu știu cine e. Vi e pe la expoziții.“ Paul vedea totdeauna dincolo de această imprecizie mari enigme de dezlegat.

Mai dureroase însă erau răspunsurile ei precise, spuse cu indiferență.

„L-am cunoscut acum trei ani, în tren spre Budapesta.“

Paul vedea vagonul de dormit, culoarul cu lumini albastre, Ann lîngă fereastră stînd de vorbă cu tovarășul ei întîmplător de călătorie ; o auzea parcă rîzînd (căci rîde, vai ! atît de ușor...) cînd o zguduitură mai puternică o arunca în brațele lui. Vedea așternutul alb al paturilor, prin ușile rămase deschise, culoarul pustiu, trecerea ei dintr-un compartiment într-altul, în plină noapte... Își amintea cu cîtă ușurință îi cedase lui pe vremuri — și îl scandaliza în amintire. Ar fi vrut să-i fi rezistat mai mult atunci, pentru ca acum să poată crede că pentru ea a se culca sau nu cu un bărbat nu era deloc un lucru fără importanță.

În fiecare privire străină care se îndrepta spre Ann, în fiecare salut, i se părea că e o amintire, o chemare. Era furios că din politeță trebuie și el să răspundă acestor saluturi, semne ce treceau deasupra lui ca niște telegrame cifrate, pe care le interceptezi fără să le poți citi, căci nimeni nu-l putea asigura că fiecare nou salut nu purta un mesaj, o aluzie sau o propunere : „Îți amintești ?“ sau „Te aștept“.

Vernisajele Annei aduceau în sălile de pictură o lume nouă : figuri de bar, figuri de curse, figuri de premieră, și a doua zi în ziare, la rubrica mondenă, se publicau fotografii și nume de la „cel mai strălucit vernisaj al anului“.

Tablourile ei se vindeau prea bine, lucru pe care la început Paul nu-l remarcase, dar care mai tîrziu, cînd, fără să vrea, începuse să cunoască mai de aproape „bursa“ tablourilor, i se păru neliniștitor. Cînd un tablou de Margareta Sterian sau de Cornelia Babic se vindea cu trei sau patru mii de lei, cînd Iorgulescu-Yor, care avea totuși reputația de a „ține la preț“, vindea o pînză de 30/50 cu 5 000 de lei, iar una de 50/70 cu 8 000, tablourile lui Ann obțineau prețuri pe care numai un Iser sau un Petrașcu le puteau cere.

Rămăsese celebru între pictori un mic Balcic albastru, agreabil desigur, dar nu extraordinar nici față de celelalte lucrări ale ei — și pe care ea îl vînduse cu suma fabuloasă de 50 000 de lei.

Cînd se întîmpla să expună într-o expoziție colectivă, la Salon, la Grupul nostru, tablourile ei se distingeau ușor de celelalte, prin acel carton alb, care dă prestigiu și lumină unui tablou : „reținut".

Paul se jena de repeziciunea cu care, din primele zile, aceste cartoane albe înfloreau în colțul pînzelor ei, în timp ce ceilalți pictori aveau atîtea greutăți pînă să-și plaseze tablourile, ba uneori rămîneau cu ele nevîndute pînă la închiderea expoziției.

Ar fi vrut ca Ann să aibe puțină discreție în satisfacția ei, puțină nepăsare în succes, dar odată, cînd încercase să o facă a înțelege acest lucru, își atrăsese din partea ei un răspuns zdrobitor : „Ce ? Vrei să-mi fie rușine că am succes ?"

Cu atît mai zdrobitor răspuns, cu cît el tocmai acest lucru i-ar fi cerut : să-i fie puțin rușine de succesele pe care le are.

Ann își pierduse cu totul timiditatea ei de pe vremuri, îndoiala cu care începea un tablou, frica de școlăriță cu care aștepta o impresie. Avea acum o adevărată artă de a-și plasa tablourile, de a-și folosi relațiile, de a simți într-o nouă cunoștință un client posibil.

„Client" era cuvîntul care revenea mai des în limbajul ei, și pe Paul îl îngrozea dublul înțeles al vorbei.

„Ce fel de client ?" o întrebase odată cu brutalitate, privind-o drept în ochi. Ea se clătinase sub oribila injurie, ca pălmuită, și izbucnise într-un plîns zguduit, disperat, pe care el abia reuși să-l potolească, cerîndu-și iertare, plin de remușcări și totuși fericit că plînsul ei așa de sincer, așa de copilăros, dezmințea bănuielile și temerile lui.

Erau zile în care Ann devenea de negăsit. Toate insistențele lui de a o întîlni se loveau mereu de același cuvînt, pe care ea îl spunea puțin sentențios, ridicîndu-l ca pe un scut : „Întîi pictura !" Nimic n-o apăra mai bine, nimic n-o ascundea mai mult.

„Astă-seară nu sînt liberă. Am o întîlnire de afaceri : un client cu care tratez să-i vînd florile albastre."

Luase obiceiul de a-și întîlni clienții la ea acasă sau în oraș, la restaurant, la o masă de bar, și nu la expoziție, pe

unde venea dealtfel rar, numai în treacăt, ca să fumeze o țigară, ca să schimbe cîteva cuvinte, în rochie de stradă, fără să-și scoată pălăria, în vizită.

Paul încercase să o convingă că prestigiul ei de artistă pierde prin acest exces de familiaritate cu publicul.

— Înțelege, dragă Ann, nu-ți vorbesc ca un om gelos, ci ca un prieten îngrijorat. Un artist nu are dreptul să facă publicului concesiile pe care le faci tu cumpărătorilor. Trebuie să fie mai puțin abordabil, mai mîndru, mai orgolios, mai singuratec.

Ea asculta cu luare-aminte și părea că aprobă tot, că înțelege tot, dar cînd de la considerațiile de ordin general despre îndatoririle artistului „adevărat" el trecea la propuneri concrete (și aici prietenul dezinteresat nu-l mai ascundea prea bine pe amantul gelos) și cînd îi cerea să renunțe la întîlnirea fixată și să-i telefoneze amatorului că dacă ține cu adevărat să cumpere „florile albastre" n-are decît să treacă a doua zi dimineață pe la sala Dalles, între 11 și 12, ea nu mai era dispusă să-l asculte și îl întrerupea scurt :

— Ce ? Vrei să-mi zdrobești cariera ?

„A zdrobi cariera" era o expresie care apărea pentru prima oară în limbajul lui Ann. Paul cunoștea prea bine acest limbaj pentru ca schimbările de vocabular să nu-l neliniștească. De unde veneau aceste cuvinte noi, care răsăreau deodată în vorbirea ei, ca niște ecouri dintr-o viață pe care el nu o cunoștea și din care nu străbătea pînă la el decît un cuvînt scăpat din neatenție ?

S-o asculte vorbind pe Ann fusese pentru el în primele timpuri o plăcere plină de surprize. I se păruse la început că e foarte vorbăreață, dar cu vremea observase că volubilitatea ei era făcută mai mult din gesturi și zîmbete, dintr-o alternanță de scurte exclamații și scurte tăceri, care dădeau vorbirii ei un aer de agitație continuă.

„Ce sintaxă curioasă ai tu, dragă fată !" spunea el, amuzat de construcțiile ei de frază. Ceva dintr-o veche manie de latinist se trezea în el ca să studieze gramatical micile ei discursuri.

Vorbea cu fraze simple, pe care însă le complica o ploaie de interjecții și întrebări — da ? nu ? vezi ? știi ?

vrei ? — ca o serie de bemoli și diezi într-o gamă cu variațiuni, ceea ce făcea din cea mai simplă povestire a ei un lucru palpitant, cu ridicări și scăderi de ton, cu inflexiuni de voce, cu întoarceri subite în privire. Ceva mirat, ceva surprins era în toată vorbirea ei, ca și cum s-ar fi luptat cu replici pe care numai ea le auzea și cărora trebuia să le răspundă pe rînd, ca un jucător de șah angajat în mai multe partide deodată. Și tot ca un jucător de șah care în anumite situații confuze recurge la unele mișcări tip, de așteptare — a deplasa fără utilitate un pion, sau a mișca un turn pe o linie moartă — avea și ea unele expresii uniforme, pe care le repeta aproape mecanic, fiindcă nu spuneau nimic și îi erau la îndemînă, ca niște vechi gesturi obișnuite, care de mult își pierduseră sensul lor de la început : „Asta e cu totul altceva", „Totul e posibil", „Știu și eu ce să mai cred ?"

Ann primea cu ușurință cuvinte și expresii pe care le auzea uneori întîmplător și care pe urmă rămîneau în vorbirea ei obișnuită, la început în glumă poate, pe urmă însă dintr-o adevărată neputință de a le uita, pînă ce se stabileau definitiv în argoul ei personal.

La Sibiu, opriseră într-o dimineață pe un trecător ca să-l întrebe dacă muzeul Bruckenthal, unde voiau să meargă, era departe. „Departe, da' nu cine știe ce", fusese răspunsul — și acest fel de aproximație o amuzase pe Ann atît de mult, încît o repetă cîteva zile în șir, cu toate prilejurile posibile : mîncarea era bună, „da' nu cine știe ce", apa în baie era fierbinte, „da' nu cine știe ce", noaptea era înstelată, „da' nu cine știe ce". La început spunea acest lucru rîzînd, ca și cum ar fi subliniat cuvintele, dar cu vremea intenția ironică se șterse, ba chiar dispăru de tot, iar acest „da' nu cine știe ce", care cîtva timp avusese ceva comemorativ (ca și cum i-ar fi spus indirect lui Paul : „Îți aduci aminte, la Sibiu..."), deveni nu numai una din locuțiunile ei cele mai întrebuințate, dar modul ei preferat de a nuanța o opinie, de a exprima o rezervă.

Fusese la început, în primele timpuri ale iubirii lor, una din bucuriile lor reciproce să-și descopere unul altuia anumite ticuri de gest sau de vorbă, care pentru cealaltă lume, care îi cunoștea mai demult, deveniseră poate prin repetare și obișnuință imperceptibile, dar care, remarcate pentru prima oară, aveau ceva cu totul neașteptat.

„Ce curios te încrunți tu !" observase din primele zile Ann și încercase să-l imite, lăsînd sprînceana stîngă în jos și ridicînd-o pe cea dreaptă, foarte arcuită, lucru pe care la început nu-l reușea decît trișînd puțin și deschizîndu-și mare ochiul drept, cu două degete, ca și cum ar fi vrut să fixeze în arcada lui un monoclu.

Erau o sumă de gesturi mărunte, pe care mai întîi le observase la el, în glumă, cu tandrețe ironică și le imita rîzînd, ca și cum ar fi vrut să-l dezvețe de ele, dar care, cu trecerea timpului, intrau pe nesimțite în propriile ei deprinderi. Paul asistase, la început indiferent, sau cel mult amuzat, dar mai tîrziu cu o emoționată mirare, la această insensibilă transmisiune de gesturi și cuvinte pe care le regăsea în limbajul lui Ann, puțin modificate de mișcările sau de pronunțarea ei, ca și cum ar fi fost adaptate la registrul ei vocal, ca o arie de bărbat retranscrisă pentru voce de soprană. Erau aceleași cuvinte, aceleași gesturi, dar ele își păstrau multă vreme un aer particular, de parcă ar fi fost imprimate în vorbirea lui Ann cu litere speciale, detașîndu-se în frază ca un citat dintr-o limbă străină, ca un proverb pus între ghilimele, pînă ce aceste ultime rezistențe cădeau și ele, iar gestul sau cuvîntul care fusese pînă atunci pentru Ann un fel de neologism era pentru totdeauna încorporat în vocabularul ei curent.

Ea îl făcuse pe Paul pentru prima oară atent asupra obișnuinței lui de a repeta, două cîte două, expresiile de afirmație sau negație : „evident-evident", „în nici un caz-în nici un caz", „absolut exclus-absolut exclus".

„Cît de puțin mă supraveghez, gîndise atunci Paul, dacă ani de zile am putut vorbi în felul acesta fără măcar să bag de seamă ! A trebuit să vie Ann ca să observe."

De cîte ori într-o frază a lui revenea acel dublu „evident-evident", ea îl sublinia cu o explozie de rîs.

„Nu te supăra, dragul meu Paul, că rîd. Ți-am spus că mi-e puțin frică de tine și — ce vrei ? — cînd descopăr o copilărie ca asta, parcă mă tem mai puțin, parcă mă apropiu mai mult. Aș vrea să ai o mie de defecte mici, aș vrea să vorbești cu r, aș vrea să nu-l poți pronunța pe s, aș vrea să pot rîde de tine, dragul meu, înțelegi ?"

Dar fără să știe cum, ea însăși se deprinse mai tîrziu să vorbească în felul lui, și printre primele lucruri pe care le împrumutase de la el fusese tocmai această manieră

de a întări, prin repetare, anumite cuvinte și exclamații, confirmînd sau negînd ceva. Vorbirea ei era acum plină de „evident-evident", „nici vorbă-nici vorbă", „imposibil-imposibil", pe care dacă el le spunea oarecum mașinal, din neatenție, ea le pronunța cu un accent bătăios, de convingere, de intransigență, ceea ce le sublinia și mai mult.

Erau unele cuvinte care dispăreau uneori din expresiile lui curente și care, după o trecere de timp, apăreau din nou, dar de astă dată nu în vocabularul lui, ci al ei, așa cum la munte un izvor poate intra sub pămînt, pentru ca după un lung drum subteran să iasă din nou la suprafață, cu totul în altă parte însă. Pe buzele lui Ann, cuvinte uitate de el căpătau o nouă viață, iar în mîinile ei vioaie, gesturi pe care el le părăsise cîndva reînviau cu un fel de fidelitate automată, care mai tîrziu avea să supraviețuiască poate iubirii lor sfîrșite.

„Cu nici un preț, cu nici un preț nu mai vreau să te văd", îi scrisese ea odată, după o ceartă, dar acel dublu „cu nici un preț" purta parcă în el însuși propria lui dezmințire, căci în timp ce Ann era convinsă că se vor despărți, limbajul ei păstra, ca pe un gaj de fidelitate, acel tic de a repeta două cîte două cuvintele și în care, fără voia ei, stăruia amintirea lui Paul.

Dar apăreau alteori cuvinte și expresii noi, pe care el le auzea pentru întîia dată și pe care le reținea alarmat, întrebîndu-se de unde vin și bănuind că dincolo de ele se ascunde o întreagă lume de întîmplări, de aventuri, de taine, pe care ar fi vrut să le descifreze.

În ultima vreme mai ales, vocabularul lui Ann suferise nenumărate mici inovații, și după fiecare despărțire mai lungă — fie că erau certați, fie că el trebuia să plece în provincie pentru diverse procese, fie, în sfîrșit, că ea era prea ocupată cu lucrul — cînd se regăseau, el descoperea cu dezolare noi schimbări în felul ei de vorbă, noi gesturi sau noi cuvinte.

„E rulant", spunea Ann de la un timp cînd ceva i se părea excesiv de comic, și atunci dădea capul pe ceafă, rîzînd zgomotos, cu toată gura deschisă. Și cu insistența ei copilăroasă de a repeta un cuvînt nou, pentru că o amuza să-l audă, așa cum ar fi amuzat-o să deschidă și să închidă de nenumărate ori o brichetă sau o pudrieră nouă, spunea de zeci de ori pe zi, despre orice lucru, despre

orice prostie, „e rulant", „e rulant", „e rulant"... De fiecare dată, Paul tresărea străpuns, căci i se părea că dincolo de această vorbă e o privire de bărbat, bărbatul de la care Ann va fi deprins noul ei cuvînt preferat. Era tentat s-o întrebe, ca și cum ar fi văzut în degetul ei un inel necunoscut : „Spune ! De unde îl ai ? Cine ți l-a dat ?"

Era în argoul ei de pictoriță o expresie care la început îl încîntase, dar care mai tîrziu, printr-o secretă deviere de sens, îi devenise de nesuportat : „Mă duc la motiv".

„A se duce la motiv" însemna pentru Ann a regăsi un anumit loc, unde să-și fixeze șevaletul, a regăsi un anumit punct dinainte fixat — un pom, o casă, o piatră — care îi delimita „pe teren" peisajul pe care începuse să-l picteze.

„Motivele" Annei erau de nepătruns. Uneori, primăvara mai ales, sau spre sfîrșitul toamnei, la începutul lui martie sau la sfîrșit de octombrie, cînd era prea devreme sau prea tîrziu ca să plece la Balcic, îl ruga pe Paul, dar asta cu totul în primele timpuri ale dragostei lor, cînd ea avea sentimentul că-i cere astfel o mare favoare, îl ruga să iasă cu ea afară din oraș, dincolo de Herăstrău, sau și mai des, pentru că locurile erau mai puțin cunoscute, dincolo de Filaret, dincolo de moara lui Ciurel, în căutare de „motive".

— M-am săturat să lucrez în casă. Vreau să ies la cîmp. Vino cu mine, să găsim ceva de pictat.

Erau lungi plimbări de recunoaștere, dincolo de calea ferată, dincolo de ultimele bordeie ale Bucureștilor, pe cîmpul abia dezghețat de martie, sau negru-ruginit de octombrie. Ținutul părea cu totul necunoscut, și dacă n-ar fi fost avioanele care se ridicau și coborau dinspre Băneasa, zburînd jos, aproape de pămînt, cu motorul uruind ca o uzină, ar fi putut crede că sînt undeva, foarte departe de București.

Cîțiva salcîmi strînși laolaltă făceau un început de pădure, o apă răsărită nu se știe de unde — poate din ultimele zăpezi topite, poate din ultimele ploi de toamnă — părea un afluent rătăcit pe drum.

Paul nu izbutise niciodată să înțeleagă pentru ce rațiuni ascunse Ann alegea un loc și nu altul, pentru ce acolo unde el nu vedea nimic deosebit ea se oprea deodată

din mers, privind cu un fel de atenție îngrijorată un punct pentru el invizibil, pe care îl indica cu un gest decis : „Aici".

— Ce e aici, Ann ?

— Noul meu motiv.

Revenea în zilele următoare singură, cu instrumentele de lucru, dar spre seară Paul venea să o ia acasă, căci se făcea întuneric devreme și, cum ar fi fost prea scump să țină toată după-masa cu ea pe cîmp un taximetru, trebuia să se întoarcă o bună bucată de drum pe jos. Trecerea lor seara prin mahalale producea oarecare senzație și, ca pe vremuri la Cernatu, gospodinele ieșeau în prag, și copiii se opreau din joc, ca s-o privească pe această fată blondă, cu pantaloni băiețești (căci purta șort și bluză de sport sau, cînd era frig, un trening albastru de lînă), care își ducea în spinare șevaletul, cutia de culori, scaunul de pînză, lăsîndu-l pe Paul să-i ducă cel mult un pled, un termos cu ceai cald sau o pungă cu fructe. Uneori, pentru că nu găseau în drum o mașină liberă — sau pur și simplu pentru că-i plăcea lui Ann să braveze lumea, să simtă în jurul ei o mică rumoare scandalizată — îl convingea pe Paul să se întoarcă pînă în centru cu tramvaiul sau cu autobuzul, ba chiar, pentru ca scandalul să fie întreg, luau bilete de corespondență și așteptau pe trotuar, la una din stațiile din centru, la Carpați, la strada Regală, să le vină tramvaiul.

„Vreau să te compromit, vreau să știe toată lumea că ne iubim, vreau să nu mai poți scoate capul în lume", spunea Ann cînd îl vedea pe Paul jenat, neobișnuit să înfrunte privirile intrigate ale trecătorilor, pe care ea, dimpotrivă, le suporta cu bravură, ba chiar le și provoca puțin.

E adevărat însă că mai tîrziu, printr-o totală schimbare de idei asupra lucrurilor care se cuvin sau nu se cuvin și printr-o subită grijă de onorabilitate, Ann suprimase cu totul asemenea aventuri și nu numai că i s-ar fi părut de prost gust să meargă cu șevaletul în tramvai, dar îi și interzicea lui Paul să mai vină seara pe cîmp, ca să o ia de la lucru, fiindcă — spunea ea — e la urma urmelor penibil să umble mereu cu el, pe străzi mărginașe, mai ales că ar putea să o vadă camarazi de ai ei, care întîmplător s-ar fi întors de la lucru prin același cartier.

Astfel, „a merge la motiv" încetase a fi, ca altădată, un prilej fericit de întîlnire, ba chiar devenise un obstacol, cu atît mai greu de înlăturat, cu cît Ann obișnuia să invoce acum munca ei, arta ei și argument ultim : „cariera" ei.

„Mîine nu te pot vedea : mă duc la motiv" sau „Iartă-mă că n-am fost ieri : am fost la motiv" erau explicații fără replică posibilă.

Paul încerca să afle pe unde se găseau acum „motivele" Annei, dar ea nu-i dădea decît foarte vagi indicații („Știi ? nu sînt încă decisă, ezit, o să văd..."), și chiar dacă uneori, din neatenție sau indiferență, îi spunea cu oarecare preciziune locul unde se afla actualul ei motiv („Uite, spre Filaret, dincolo de casa galbenă, unde am căzut eu" — ții minte ? — toamna trecută, cînd mi-am rupt catarama de la pantoful de antilopă"), el știa prea bine că ar fi inutil s-o caute, pentru că nu o va găsi și pentru că a doua zi ea se va mira foarte sinceră : „Cum ? ai fost ? Vai, ce prost ești... mi-a durut capul... m-am răzgîndit în ultimul moment... nu m-am putut duce... nu ți-am spus să nu vii ?"

Motivele Annei deveniseră pretexte, și „a merge la motiv" era acum forma ei cea mai comodă de a minți.

Nu o văzuse de o săptămînă, cînd, într-o dimineață aruncîndu-și ochii pe un ziar, numele ei, deși tipărit cu litere mici, la o rubrică de informații, se desprinse singur din toată pagina. Era o notă despre pavilionul românesc la expoziția din Liège din 1934, un fel de comunicat oficial al Comisariatului Expoziției, prin care se anunța că pictorii și sculptorii însărcinați cu decorarea interioară a pavilionului vor pleca cinci zile, „sîmbătă, 12 mai a.c., orele 9.50", spre Bruxelles. Între cei cîțiva decoratori aleși era și Ann.

Paul crezuse că era o greșeală, căci nu-și putea imagina că Ann l-ar fi lăsat să afle un lucru atît de important din ziare și nici că în preajma unei plecări atît de apropiate ar fi lăsat să treacă o întreagă săptămînă fără să-l vadă, chiar dacă din cinc știe ce prostie se considerau de cîtva timp certați.

„E adevărat ? Pleci ?" o întrebase la telefon, ținînd încă ziarul în mînă, cu ochii ațintiți spre uluitoarea veste.

„A, nu știu — răspunse evaziv Ann —, nu e încă nimic sigur, s-ar putea, dar deocamdată nu e nimic fixat.

Dacă o fi ceva, te anunț. Uite, să ne întîlnim diseară... adică nu, diseară nu, că tocmai mă întîlnesc cu arhitecții pavilionului, dar mîine dimineață telefonează, sau mai bine lasă, că te chem eu... te chem sigur, m-auzi ?...“

Cele cinci zile pînă la plecare trecuseră încet, într-o așteptare de fiecare secundă, cu răsuflarea tăiată, la fiecare pas pe scară, la fiecare zgomot de ascensor, la fiecare sonerie de telefon, căci întrebarea nu mai era dacă Ann va pleca sau nu la Liège, ci — mai simplu, mai urgent și mai dureros — dacă va veni să-l vadă, dacă-l va chema, dacă-i va trimite cel puțin un cuvînt, sau un semn. Îi era teamă să plece de acasă sau de la birou — singurele două locuri unde ea i-ar fi putut telefona — ca nu cumva tocmai în lipsa lui să vină în sfîrșit apelul ei atît de așteptat, și cînd totuși era silit să iasă în oraș, îi înnebunea pe șoferi grăbindu-i spre casă, unde reîncepea aceeași așteptare, aceeași pîndă. De sute de ori ridicase receptorul, ca să o cheme el pe Ann, de sute de ori începuse să formeze acel număr care îl obseda ca un nume, dar nu îndrăznise niciodată să-l ducă pînă la capăt. Ce ar fi putut să-i spună acestei Ann, care se ascundea și care își pregătea plecarea ca pe o fugă ?

Uneori telefonul suna totuși, și el nu-și putea reprima o tresărire nervoasă de spaimă și de speranță, care pe urmă i se părea cu atît mai ridiculă, cu cît nu era decît o greșeală sau cine știe ce comunicare fără importanță — dealtfel toate erau fără importanță.

„E absurd, e de neiertat, parcă aș fi un licean, parcă aș avea douăzeci de ani, trebuie să înțeleg că așa nu mai merge, nu, nu mai merge, ceva trebuie să se schimbe...“ Își promitea să fie calm și într-adevăr dacă telefonul sau soneria de la intrare sunau din nou, le lăsa cîtva timp să sune, înainte de a ridica receptorul sau de a deschide ușa, pentru că de o parte voia să-și dea astfel o probă de stăpînire de sine, dar pentru că de altă parte, cîteva secunde, își putea spune copilărește : poate că e ea... ar putea să fie ea...

Ba, cîteodată, din superstiție, din necaz sau numai din teama de a nu suferi încă o deziluzie, nu răspundea deloc și lăsa soneria telefonului să sune fără răspuns, pînă cel care chema renunța. Dar în momentul în care auzea acel declic ce întrerupea contactul, în momentul în care telefonul tăcea definitiv, gîndul că totuși în clipa

aceea fusese Ann, că nu i-a răspus și că a pierdut astfel poate singura șansă de a-i vorbi și de a o vedea îi dădea un intolerabil sentiment de nenoroc, ca unui jucător pasionat care, după ce, din superstiție, a spus „pas“ pe nevăzute, tresare la gîndul insuportabil că poate cărțile pe care le-a aruncat fără să le privească erau tocmai cărul sau chinta regală ce i-ar fi permis să se refacă la capătul unei nopți de joc din care iese ruinat.

Plecările lui Ann! Le cunoștea atît de bine, trăise de atîtea ori în agitația lor, în zăpăceala lor ! Valizele care se deschid și se închid zgomotos, dulapul cu ușile date larg de perete, rochiile întinse pe fotolii, pe pat, cordoanele, eșarfele aruncate pe unde se nimerea, biletele multicolore de călătorie răsfoite cu febrilitate, cu neliniște („Astea sînt toate ? Crezi că n-am uitat nimic ?“), cumpărăturile de ultim moment, cursele alarmate în oraș, pachetele cu care se întorcea acasă și pe care nu mai știa unde să le pună, de unde să le ia, ce să facă cu ele...

O vedea parcă alergînd pe străzi, sărind dintr-un taxi într-altul, oprindu-se la o vitrină, intrînd într-un magazin, uitînd de ce a intrat, zăpăcită, entuziastă, obosită, plină de neliniște, de curiozitate, de așteptare... Ar fi fost așa de ușor, ar fi fost așa de normal ca într-una din aceste curse să-și aducă deodată aminte de el, cu acea tresărire speriată pe care o avea cînd își amintea ceva închizînd ochii și ducîndu-și mîna copilărește la frunte — „Vai, ce zăpăcită sînt“ — și de la primul telefon public („Orașul ăsta e plin de telefoane, ce Dumnezeu !“) să-l cheme și să-i spună în sfîrșit : așteaptă-mă, viu.

Cu fiecare ceas care trecea și făcea deci plecarea mai amenințătoare, acel „sîmbătă, 12 mai a.c. orele 9.50“ citit în ziare, care fusese la început o dată abstractă, ceva inform, depărtat, neprobabil, prindea realitate și devenea un punct viu, un punct dureros, greu de privit în față. Cu fiecare ceas, cu fiecare zi, așteptării lui Paul i se adăuga un sentiment de stupoare, ca în fața unui fapt cu desăvîrșire absurd, și pe care totuși îl vezi împlinindu-se sub privirea ta înmărmurită.

Urmărise în dimineața plecării, pe cadranul ceasului său de mînă, rotirea lentă a minutarelor, mișcarea măruntă, dințată a secundarului — așa cum aștepți să se facă 12 precis ca să stingi luminile în noaptea Anului Nou — și cînd cele două minutare se suprapuseseră exact, arătînd

ora zece fără zece, ridică receptorul și chemă biroul de informații al Gării de Nord, ca să întrebe dacă Simplonul a plecat.

„Da, a plecat, chiar în momentul ăsta s-a pus în mișcare", răspunse un funcționar.

O absurdă liniște îl cuprinse, ca și cum toată febra lui din ultimele zile n-ar fi fost provocată decît de îndoiala dacă în ziua de „sîmbătă, 12 mai 1934" trenul Simplon va pleca sau nu la ora reglementară de 9.50, iar acum, de vreme ce aflase în sfîrșit ceea ce voia să știe, putea să doarmă și să uite.

Într-un ziar de după-amiază văzu o fotografie luată dimineața pe peronul Gării de Nord : „Grupul de artiști români plecați în Belgia pentru lucrările pavilionului nostru de la Liège".

Ann purta un taior de voiaj și avea pe cap un fel de caschetă albă, pusă băiețește, puțin oblic pe frunte. Paul o privi cîtva timp liniștit : i se părea că nu are nimic să-i spună, nimic s-o întrebe.

•

Un București din care lipsea Ann devenea un oraș calm, puțin provincial. Era ca și cum, deodată, zgomotele s-ar fi îndepărtat, străzile ar fi tăcut. Paul avea impresia că se află undeva în provincie, la Craiova, la Rîmnicu-Sărat, la Roman, unul din acele mici orașe pe unde se ducea uneori pentru un proces și unde știa bine că nu i se poate întîmpla nici o surpriză, nici o întîlnire.

Plecarea lui Ann îi aducea o neașteptată liniște, un sentiment de toropeală, de indiferență. Totul era decolorat, cenușiu și suportabil. Odihna de a nu aștepta nimic avea poate ceva amar, dar o primea ca pe un somn.

La birou îl așteptau scrisori nerezolvate, la tribunal — lucrări rămase în întîrziere. Revenea spre ele cu o totală indiferență, dar decis să se lase prins într-un orar mecanic de lucru. Redacta lungi scrisori de afaceri, pe care le bătea singur la mașină : îi plăcea să asculte zgomotul sec al clapelor, bătaia lor scurtă.

Întîlnea uneori în ziare fotografii și dări de seamă despre lucrările de la Liège și le citea fără curiozitate, fără neliniște. Într-un număr din *Illustration* apăruseră cîteva schițe și planșe în culori despre pavilionul românesc, care era aproape gata, dealtfel, data inaugurării

apropia, și Paul, găsind revista într-o seară la restaurant, uitată pe un scaun, o răsfoise liniștit, ca și cum nici n-ar fi fost vorba despre Ann.

— Ei, îți place ce fac dumnealor ? îl întrerupse din lectură o voce indignată.

Era un pictor destul de cunoscut, retras de cîțiva ani la Iași, profesor la școala de belle-arte de acolo și care expunea din ce în ce mai rar la București, de unde fugise — spunea el — pentru că nu se mai găsea nici vin bun, nici pictură bună. Paul îl cunoștea vag, de la un vernisaj, unde apariția lui de urs îmbufnat fusese primită de pictorii tineri cu un val de simpatie și de spaimă, căci se cunoștea mania lui de a se opri în fața tablourilor și de a vorbi tare, aproape vociferînd, și de a arunca „verde în față" ori laude enorme, de necrezut, ori, mult mai des, înjurături și invective cutremurătoare.

Se așezase la masa lui Paul fără să-l întrebe și, luîndu-i revista din mînă, o răsfoia nervos.

— Te întreb, îți place ? Zi-i și dumneata, asta-i pictură ? Astea-s panouri ? Au înnebunit de tot. Dau cu bidineaua în neștire, și uite că peste noapte pavilionul e gata. Au venit, domnule, și la mine de m-au întrebat : nu vii, coane Fănică, la Liège să ne faci un panou, pînă-n zece zile, de opt pe șase, uite bani, uite bilet de tren... M-am uitat la bani — buni bani, n-am ce zice ! — m-am uitat la ei, și-mi venea să mă crucesc : păi bine, mă, știți voi ce e aia un panou, mă ? De opt pe șase ? Zece zile ? Dar nici o sută nu-s destule. Dați-mi un an, și vi-l fac. Asta-i treabă grea, mă, asta-i treabă subțire : te dai cu capul de toți pereții pînă o termini, și nici atunci parcă n-ai lăsa-o din mîini, că parcă ai vrea s-o mai dregi și s-o mai ștergi și s-o mai schimbi. Cum ziceau latinii ăia, de cică ne-au fost strămoși : *ars longa*, cucoane, *ars longa*.

Paul îl asculta fără curiozitate — ce străine îi erau toate aceste povești de pictură ! — dar cu oarecare plăcere de a auzi un glas jovial, care înjură, bruftuiește, se indignează, singur își dă replica, singur se contrazice sau se aprobă. Era oricum un om, acolo lîngă el, un om care îl privea în ochi și îl îndemna să bea. De atîtea zile nu întîlnise pe nimeni, de atîtea zile nu schimbase cu nimeni un cuvînt. Și decît să umble năuc pe străzi, parcă tot mai bine era în acea grădină de restaurant, cu sticlele de vin care se adunau goale, jos pe pietriș, sub masă, cu tarafu de

lăutari care din cînd în cînd se trezea din somn, cu cele cîteva femei elegante, în rochii deschise, imprimate — era la început de iunie — care aduceau în noaptea de vară bucureșteană o vagă fluturare de plajă, de mare... Pictorul ieșean vorbea mereu, și după fiecare pahar golit, indignarea lui, care între timp obosise, urca cu un nou semiton, refăcută, pornită pe noi bătălii. Arunca mereu numărul din *Illustration* și pe urmă iar îl lua în mîini, iar îl redeschidea, în căutare de noi argumente.

— ...Uite, fata asta — și arătă spre o schiță pe care Paul abia atunci observă că era semnată de Ann — are talent, domnule, să știi că are talent... Mi se pare că o cunoști... ba v-am și văzut împreună la Balcic... amor mare, ai ?

Paul protestă plictisit.

— Nu, nu e ce crezi dumneata. Ne salutăm, ne cunoaștem, dar nu e nimic...

— Ei lasă, dragă, că dacă o fi și dacă n-o fi, tot acolo iese ea cu socoteala. Unde merge mia, merge și suta. Nu ești primul, n-o să fii ultimul. La îmbulzeală mare, nu se cunoaște.

Paul privi lung paharul cu vin pe care îl avea în mîna dreaptă și observă că mîna nu-i tremură. Departe, în adînc, aproape de inimă, ceva se oprea în loc și aștepta să se rupă sau să se dezlege. Era ca sub un profund anestezic : simți rana, simți rezistența țesutului sub tăiș, e ca o sfîșiere foarte precisă, foarte exactă și, totuși, nu doare, nu doare...

— Da, domnule, are talent, dar la ce-i servește ? Talentul e ca banul, îl găsești pe toate drumurile, totul e să știi ce să faci cu el. Uite, îmi pare rău de fata asta, că mi-a plăcut de la început și are mîna subțire. Nu se omora ea desenînd, dar cînd punea o linie pe hîrtie, înțelegeai ceva... Numai că trebuia să muncească, să aștepte și mai ales să-i fie frică, mă-nțelegi ? Să-i fie frică de ce face, și să nu știi niciodată dacă e rău sau dacă e bine... Eu credeam că vrea să facă pictură — și putea, mă auzi ? putea, numa să fi vrut — dar ea voia carieră. Ei, uite c-a făcut-o. Vopsește acum la Liège pentru cinci mii de lei pe zi. Cinci mii ! Pe mine nu m-a plătit nimeni, niciodată, nici cu cinci sute, și uite, o să am la Sfîntu Anton patruzeci și nouă de ani, și ea nici douăzeci și cinci n-are, și se grăbește să ia cinci mii de lei pe zi, că

dacă ar afla bietu Luchian, d-acolo de unde este, s-ar trezi din morți de mînie. Cinci mii de lei pe zi ! Uite așa, se duce de rîpă breasla asta, care avea pe vremuri boieria ei, țîfna ei, că nu putea fitecine să mă cumpere, și dacă nu-mi plăcea mie mutra dumitale, nu-ți vindeam un tablou, nu ți-l vindeam și pace bună, măcar că mi-ai fi dat de zece ori atîta aur cît făcea el. Da' acuma, nu te uiți la dezmățatele astea, de se-mbulzesc și se-nghiontesc pentru o comandă, doar că nu se trag de păr ? Fata asta, domnule, a intrat în pictură ca o șanteză, ca o teatralistă, de-alea de aleargă pentru un rol pe la directori, pe la ministere, pe la rude, pe la țiitori și se culcă-n dreapta. și se culcă-n stînga, și cu directoru, și cu șefu de cabinet, ba și cu portaru, dacă e nevoie, da' nu se lasă pînă nu ajunge. Păi să facem noi socoteala cu creionu-n mînă cu cîți s-a culcat ea, la fiecare expoziție, la fiecare comandă, la fiecare premiu, ne-apucă dimineața, și tot n-ajungem să-i numărăm pe toți. Dinspre mine, culcă-se cu cine vrea, dacă-i face plăcere, că e tînără și, bat-o Dumnezeu, nici urîtă nu-i, da' să nu amestece — mă-nțelegi ? — culcatu și pictura, să nu le amestece, că e altceva, ehei, cu totul și cu totul altceva...

Paul încercase de cîteva ori să-l oprească din vorbă, dar gestul lui slab de protest era luat de torentul de vorbe al pictorului și înecat sub un nou val de indignări, exclamații și înjurături. De cîteva ori ar fi vrut să se ridice de la masă, să fugă, dar o dureroasă plăcere îl ținea pe loc : vechi îndoieli, vechi torturi, toate întrebările lui din nopțile fără somn, toată stupida lui zbatere între a crede și a nu crede, toată acea pîndă de om gelos care vede peste tot indicii și nicăieri o certitudine, toate, toate căpătau în noaptea aceea un răspuns.

Se întorsese acasă, în zori, pe străzile albe și deșarte de dimineață, singur, golit de orice amintire, de orice speranță.

Era într-o zi, pe Calea Victoriei, în față la Corso, cînd i se păruse că de pe celălalt trotuar o privire cunoscută o căuta pe a lui. Trecu drumul, chemat parcă, și descoperi într-o vitrină de fotograf, între mai multe portrete de femei frumoase, o fotografie a lui Ann. „A făcut-o, probabil, înainte de plecare", își spuse. O privise înde-

lung, ca și cum într-adevăr ar fi revăzut-o după lunga lor despărțire. Purta în fotografie un pulover negru, cu mîneci lungi și închis complet la gît, ca o tunică, iar în stînga, ținînd loc de buzunar, o inițială albă, nu suprapusă, ci lucrată chiar din țesătura puloverului, un A triunghiular, ca o inițială de club sportiv. În contrast cu puloverul negru și cu țesătura lui aspră, părul ei părea de două ori mai blond, ca sub o puternică lumină de dimineață. Era prima fotografie, din cîte văzuse el, în care Ann nu rîdea. Un surîs aproape stins îi deschidea foarte ușor buzele. Capul era puțin înclinat, cu un gest de atenție și de întrebare.

Plecase de acolo cu pași rari și mersese fără țintă în sus spre Nestor, oprindu-se din obișnuință la vitrinele librăriilor, în care însă nu vedea nimic, nici un titlu de carte, nici o revistă, ci mereu același cap blond înclinat, același A imprimat pe sînul stîng, ca un cuvînt adresat lui, ca o șoaptă pe care numai el o putea distinge. Își spunea că nu era deloc exclus ca în preziua plecării Ann să fi făcut această fotografie anume pentru el și să o fi lăsat ca să fie expusă, poate cu gîndul secret că el va trece pe acolo și o va zări, atît de mult regăsea în acea fotografie o Ann din alte vremuri, atît de mult i se părea că acel surîs descurajat e pentru el. Dar refuză să se lase cucerit de acest gînd, care îl învăluia, și își întrerupse brutal reveria. „Sînt un dobitoc fără leac. Uite-mă acuma sedus și de pozele din vitrine."

Totuși, revenise în zilele următoare să o vadă. Ceva se schimbase de cînd știa că fotografia aceea din vitrină e acolo. Avea sentimentul că e mai puțin singur în acest oraș, care i se păruse atît de pustiu pînă atunci. Dimineața, plecînd la lucru, ducea cu el acea confuză senzație de nerăbdare, din zilele în care avea fixate o întîlnire, o plecare sau un concert de mult așteptat. Trecea prin fața vitrinei de cîteva ori pe zi, uneori fără curajul de a arunca mai mult decît o privire grăbită spre fotografia lui Ann, căci se temea să nu se observe insistențele lui — mai ales la orele de seară, cînd cafeneaua de peste drum era plină de oameni, iar la mesele de pe trotuar erau atîția cunoscuți, actori, pictori și scriitori — dar alteori, oprindu-se din mers, ca și cum abia în clipa aceea ar fi descoperit-o, cu totul din întîmplare, și rămînea multă vreme să o privească. Recurgea la tot felul de trucuri,

ere să-i mascheze neliniștea și să-i dea opririi lui în fața aceleiași vitrine un aer întîmplător, un aer normal, i nici unul din aceste trucuri nu i se părea prea naiv, nici banul pe care simulezi că l-ai pierdut și te oprești să-l cauți, nici carnetul scos din buzunar pentru a însemna în el un lucru pe care tocmai ți l-ai amintit, nici privirea vagă cu care aștepți la un colț de stradă să treacă o trăsură goală.

Revenea de fiecare dată cu puțină teamă, teama că între timp fotografia a fost scoasă din vitrină și înlocuită cu o fotografie străină, și era aceeași teamă, aceeași emoție cu care, cînd Ann era în București, urca scările spre apartamentul ei, întrebîndu-se dacă o va găsi sau nu acasă.

Surîsul din vitrină îl chema însă de departe, liniștitor, neschimbat. Era un surîs aburit, trist, care parcă nu avea curajul să se deschidă mai mult. Era o Ann care îl privea cu o clătinare obosită din cap, cu o ridicare descurajată din umeri, parcă i-ar fi spus : „La ce bun să-ți spun : tot n-ai să crezi, tot n-ai să înțelegi..."

Într-o dimineață, Paul rămăsese încremenit pe trotuar : fotografia nu mai era în vitrină. Cu o seară înainte fusese încă acolo — o văzuse el — dar peste noapte totul se schimbase. O nouă serie de poze apăruseră dincolo de geam, cîteva fotografii de mireasă, un tînăr ofițer în mare ținută, mai mulți copii bucălați, tot felul de figuri necunoscute, care schimbau între ei priviri, zîmbete și saluturi. Paul le privea întrebător, jenat, cu expresia de căutare încurcată, pe care o ai cînd deschizi ușa unui compartiment de tren și întrerupi, cu intrarea ta neașteptată, atmosfera de familie ce s-a creat acolo după cîteva ceasuri de voiaj în comun.

„Nu mai e nici un loc liber", spune tăcerea ostilă care deodată se face în jurul tău — și parcă același lucru i-l spuneau acum fotografiile din vitrină, surprinse de privirea lui, care insista. Era gata parcă să-și ceară scuze (iertați-mă, e o greșeală, căutam pe cineva), era gata să se desprindă de acolo, deși îi era atît de greu să renunțe, cînd din dreapta vitrinei, ca și cum pînă atunci s-ar fi ascuns de el, abia ținîndu-și rîsul, și acum i-ar fi sărit de gît cu o explozie de veselie și de tandrețe, răsări chipul lui Ann, un nou chip al ei, atît de diferit de cel pe care

îl lăsase acolo în ajun, încît nu era de mirare că nu-l recunoscuse din primul moment.

Tot astfel i se întîmpla mai demult să vină la ea acasă și, sunînd, ușa să se deschidă singură, trasă parcă de o mînă nevăzută ; trecea pragul, o striga pe Ann, o căuta în toate odăile, și abia tîrziu de tot ea izbucnea cu o săritură din colțul în care pînă atunci se ascunsese, mai ales în zilele în care purta o rochie nouă și voia să-i facă surpriza de a i-o arăta lui cel dintîi.

Purta și acum, în fotografie, o rochie nouă, de mătase imprimată, cu un desen de floare mică, iar pe cap avea o pălărie de pai deschis, aproape alb, care se confunda cu blondul părului, pălărie cu boruri mari, ca pentru soare, la cîmp. Totul era foarte tînăr, foarte de dimineață, dar era ceva senzual în brațele ei albe, în gîtul ei gol, dezgolit și mai mult de mișcarea capului lăsat puțin pe spate, parcă pentru a rîde în voie, căci în noua fotografie rîdea, cu un rîs deschis, liber.

Era o Ann cu totul deosebită de cea din ajun, care în puloverul negru semăna cu un băiat rămas pe gînduri. De multe ori îl neliniștise pe Paul prin ușurința ei de a deveni o nouă ființă.

Era de ajuns să-și schimbe coafura sau să se îmbrace într-o culoare nouă pentru ca ceva să pară adînc schimbat în ea, pînă departe în privire. Erau nenumărate Ann posibile, și în fața fiecăreia din ele Paul rămînea o clipă intimidat, neștiind cum s-o regăsească în această străină pe fata iubită de care s-a despărțit aseară.

Se obișnuise greu cu noua fotografie din vitrină. Nu-i plăcea această Ann care rîdea și mai ales nu-i plăcea capul lăsat pe spate, cu acel gest recent al ei de ilaritate, ce părea că spune : „E rulant, e rulant".

Trecea însă ca de obicei de cîteva ori pe zi pe acolo și, încetul cu încetul, se familiarizase cu noul obraz al lui Ann, cu rochia ei, cu pălăria ei largă de pai și în cele din urmă cu acel rîs, care nu i se mai părea străin, ba chiar avea impresia că vine din cele mai vechi amintiri ale dragostei lor, rîsul lui Ann în zilele fericite de la Sibiu.

Vitrina fotografului se schimba în fiecare săptămînă, și acum Paul aștepta cu o dublă neliniște sfîrșitul ei, căci trebuia să se despartă de o Ann cu care între timp se împrietenise și trebuia în același timp să aștepte o nouă

Ann, pe care nu o cunoștea încă și care nici nu era sigur că va veni.

Sîmbătă noaptea, rămînea tîrziu în oraș pentru ca să o mai poată privi încă o dată și, cum nu mai erau pe stradă decît foarte rari trecători, cum la Corso se închidea după ora 2, el putea rămîne în voie, în fața vitrinei, să-și ia rămas bun de la această Ann, care a doua zi dimineață nu va mai fi. Luminile erau stinse, și în semiobscuritatea din vitrină ea părea că-l așteaptă și îi răspunde.

Duminică dimineața, un nou surîs, o rochie nouă, o eșarfă, o pălărie, un gest îl salutau dintr-o nouă fotografie expusă. Cîte fotografii făcuse Ann ? Și de ce atît de multe ? Paul nu-i cunoscuse pînă atunci pasiunea de a se fotografia, și în afara cîtorva poze de amator, făcute mai ales în excursii, și a cîtorva mici poze de legitimație, făcute pentru pașaport, nu avea de la ea nici o fotografie.

Era desigur o pasiune nouă, un capriciu recent și, poate mai mult decît atîta, o socoteală, o măsură de prevedere cu prilejul plecării. Într-adevăr, Ann devenise în ultima vreme o „figură" în viața Bucureștiului, o „apariție". Era văzută peste tot, la teatru, la curse, la meciurile de fotbal ; rochiile ei erau remarcate, se vorbea despre ea și îi plăcea să se vorbească.

Plecînd din București pentru mai multă vreme, ea risca poate să iasă din atenția lumii și să piardă mica notorietate mondenă, pe care și-o cîștigase cu greu. Poate că fotografiile lăsate în urma ei nu aveau alt rost decît să-i mențină această notorietate și să împiedice uitarea. Era o vitrină care lansa cu atît mai sigur un portret, cu cît nu avea nimic ostentativ ; niciodată nu se expuneau acolo poze de actualitate sau fotografii politice, din acelea care atrag grupuri îmbulzite de privitori curioși, ci numai fotografii de artă, portrete care păreau expuse nu atît pentru numele lor, cît pentru calitatea clișeului și finețea desenului, ceea ce nu le împiedica totuși să poarte nume bucureștene din cele mai strălucite, prințese, mari artiste, soții de industriași celebri.

În această varietate de „capete de expresie", Ann își făcea loc cu simplitate, cu oarecare neglijență parcă, dar pozele ei erau atît de numeroase și apariția ei în fiecare nouă vitrină, atît de regulată, încît Paul se întreba cu de-

zolare dacă nu intra puțin cabotinaj în insistența ei de a se arăta și de a fi văzută. I se părea uneori că gesturile ei, păstrate atît de vii, atît de vorbitoare în fotografii, devin atitudini de mică vedetă, și o privea atunci cu necaz, cu ostilitate — necaz ce trecea însă repede, căci se obișnuia cu noua fotografie și simțea cum, zi de zi, se leagă între el și ea o caldă intimitate.

Altădată, în vară, n-ar fi lăsat nici un sfîrșit de săptămînă fără să plece din București, la mare sau în munți, dar acum refuza orice invitație, căci avea sentimentul că duminică dimineața avea o întîlnire de la care nu poate lipsi, și într-adevăr primul lui drum în oraș era spre acea vitrină, unde trebuia să găsească — cu cîtă teamă ! cu cîtă neliniște ! o nouă Ann pentru săptămîna care începea.

Uneori venea prea devreme, vitrina încă nu era gata, și o perdea de pînză era trasă pînă jos, ca o cortină, dincolo de care se aranjau noile fotografii. Paul se plimba atunci pe trotuar, în lung și în lat, cu un sentiment de nerăbdare și de securitate, cum s-ar fi plimbat în fața casei lui Ann, în timp ce ea, sus în camera ei, s-ar fi îmbrăcat și l-ar fi trimis pe el s-o aștepte în stradă : sentiment de securitate, fiindcă era sigur că va veni și în privința aceasta nimic nu-l amenința, dar sentiment de nerăbdare, totuși, fiindcă se întreba cum va coborî ea, ce rochie va purta, cît va fi de frumoasă.

Într-o dimineață cortina de pînză se ridicase zadarnic : Ann lipsea din vitrină. Paul o căută cu răbdare, la început fără neliniște, cercetînd portret cu portret, pe urmă alarmat, înspăimîntat că ar putea într-adevăr să nu mai fie, să n-o găsească. Ar fi vrut să creadă că e o greșeală sau o glumă, că se ascundea și că va apărea brusc înaintea lui. Ar fi vrut să-i spună ca altădată : „Haide, Ann, încetează, ai glumit destul..."

Rămăsese pironit acolo cu un sentiment de surpare ; i se părea că o pierde încă o dată, că o privește încă o dată plecînd, poate într-adevăr pentru totdeauna.

„Trebuie s-o văd, își spuse cu glas tare. Trebuie neapărat s-o văd."

Trei zile mai tîrziu era la Liège.

Plecase nebunește în cîteva ceasuri, cu puținii bani pe care-i găsise în grabă, cu un pașaport făcut în ultimul

...ent, pe ruta cea mai lungă și mai ieftină, prin Polonia Germania, cu clasa treia, schimbînd de cîteva ori trenul, ...teptînd prin diverse gări legături complicate pentru Berlin, Köln și Hergenrath și ajuns în sfîrșit în plină noapte la Liège, amețit de nesomn și încordare.

Tot timpul își spusese că face o nebunie, că se aruncă în plin ridicol, că femeia pe care o caută e definitiv pierdută și că în orice caz o pierde acum pentru totdeauna, alergînd după ea, dar nimic nu-l putea opri din această cursă absurdă, în care se angajase cu ochii închiși.

Avusese un singur moment de ezitare, în dimineața plecării. Era la Ministerul de Interne, în cabinetul unui subsecretar de stat, pe care-l cunoștea și pe care venise să-l roage pentru pașaport. Pe perete, deasupra biroului, era un tablou de Ann, un Balcic nisipos, cu cîteva plante aspre, prăfuite, aproape albicioase și cu un singur colț de mare, intens, albastru.

Paul rămăsese cu privirea spre tablou. Ce căuta în biroul acesta ? Cine îl cumpărase și de ce ? Tînăr încă, subsecretarul era cunoscut prin cîteva legături amoroase în lumea teatrului, despre care se vorbea destul de deschis, și pe care dealtfel nici el nu se silea să le ascundă prea mult.

— De ce ai rămas gînditor ? îl întrebă pe Paul, luîndu-i din mînă cererea.

Paul nu răspunsese nimic. Îi era însă greu să-și ia ochii de la semnătura lui Ann, din colțul de jos al tabloului, aproape acoperită de ramă, semnătura ei oblică, mărunță.

Primi înapoi hîrtia rezolvată și se întrebă ce să mai facă acum cu ea : totul i se părea inutil, fără sens.

— Te duci la prefectura de poliție. Dau eu între timp un telefon. În jumătate oră, pînă ajungi acolo, pașaportul ți-e gata.

Și cum el continua să tacă, privind mereu în sus spre acel Balcic neașteptat din perete, ministrul întoarse și el capul spre tablou, îl măsură cu oarecare surpriză, ca și cum atunci l-ar fi privit întîia oară cu atenție, și pe urmă, revenit din nou spre Paul, îi zîmbi : „Dulce fată, nu ?"

Toată călătoria avusese ceva buimăcit : trecea prin țări pe care nu le cunoștea, aștepta legătura trenurilor în mici orașe de frontieră, privea noaptea de la fereastra

deschisă a vagonului, lunga, dezolata cîmpie poloneză, tristă și parcă stearpă în plină vară, citea în trecere nume de gări nemțești, cum le-ar fi citit pe cadranul aparatului de radio : Beuthen, Gleiwitz, Breslau. Toate treceau pe lîngă el, jumătate în vis, nesigure, stranii și totuși indiferente : undeva departe la capătul drumului, era Ann.

Se oprise în zori într-un Berlin adormit, deșert, cu străzi largi, depopulate, cu clădiri cufundate în tăcere, cu statui pompoase, care în lumina de dimineață aveau ceva ireal, de decor părăsit — un oraș de ipsos, un oraș care părea să fie propria lui machetă, în mărime naturală, și în care pașii lui Paul răsunau pe asfalt, rari, unul cîte unul.

Seara o petrecuse la Köln, în așteptarea ultimului tren, care trebuia să-l ducă în sfîrșit la Liège. Era obosit, cu ochii adînciți de nesomn, neras, cu hainele în dezordine. „Ce aer de om fugărit", își spusese, privindu-se într-o oglindă din gară. Avea dealtfel impresia că e suspectat din toate părțile, iar peroanele i se păreau înțesate de agenți și patrule.

Era în iulie 1934, puțin timp după gravele tulburări ce avuseseră loc de curînd în toată Germania, și, în halul deplorabil în care se afla, putea foarte bine să fie luat drept un evadat politic. Întreg orașul era dealtfel într-o tăcere încordată de asediu. Trupele de asalt erau de cîteva zile în concediu silit, iar portul uniformelor — interzis, și acest Köln dezarmat, fără cizme, fără chipiuri, fără drapele, părea un oraș care se preda.

Pînă la graniță îl însoțise aceeași atmosferă de panică surdă. Pe culoare se auzeau voci înăbușite, ușa compartimentului se deschidea mereu pentru interminabile controluri și verificări, ieșirile din vagon erau păzite de sentinele. La Aachen, ultimul punct german de oprire, trenul fusese oprit înainte de gară, și călătorii — coborîți într-un dublu cerc de agenți și vameși. Semnale luminoase, șuierături, comenzi scurte, răstite se încrucișau în noapte. Cineva îi luase pașaportul și i-l cerceta cu de-amănuntul, pagină cu pagină.

— De ce vă duceți la Liège ?

Întrebarea îl surprindea.

Nici el nu știa bine de ce se duce acolo. Pentru prima oară, de cînd plecase, era pus în fața acestei întrebări fără răspuns. Ridică încurcat din umeri, gest cu care nu răspundea agentului de poliție, ci propriei lui nedumeriri. Dar tăcerea lui era probabil suspectă, căci agentul aprinse brusc lampa de buzunar și o ridică spre fruntea lui Paul, ca pe o țeavă de revolver. În bătaia luminii. Paul întîlni o privire rece, tăioasă, care îl sfredelea. „Sînt pierdut", își zise. Se vedea oprit acolo, în gara de frontieră, pus sub escortă, trimis poate înapoi la Köln pentru cercetări. Auzise că se fac zilnic sute de arestări la toate punctele de frontieră, pe unde foștii soldați din batalioanele de asalt, scăpați din măcelul de la München, încercau să fugă în haine civile de împrumut, cu pașapoarte false.

Omul continua să țină lampa lui orbitoare, fixată spre Paul.

„Ar trebui să vorbesc, ar trebui să răspund, tăcerea asta mă va pierde", gîndi Paul, dar în același timp se simțea incapabil să articuleze o vorbă, să găsească o explicație.

„Mă duc la Liège ca să văd o femeie pe care o iubesc", gîndea el, dar cuvintele rămîneau nerostite, ca în acele groaznice vise în care îți simți gura încleștată, deși ai vrea să strigi în ajutor, să chemi. Era acum așa de aproape de Ann (58 de kilometri pînă la Liège, își aminti înfiorat), și totuși mai departe ca niciodată.

— *Es geht, schon* [1], mormăi agentul și, cu un gest cu totul neașteptat, stinse lampa și îi înapoie pașaportul, trecînd mai departe.

Abia mai tîrziu, cînd zări primul chipiu de vameș belgian și auzi primele cuvinte franțuzești, Paul își reveni din tensiunea acelei teribile clipe.

De afară se auzeau voci cordiale, pași calmi, puțin somnoroși, pe peron. „Sînt în Belgia", își zise ca la capătul unui coșmar din care se trezea. Se uită lung la dreptunghiul de tuș roșu, umed încă, pe care-l imprimase pe pașaportul lui un funcționar : *„Hergenrath, 23 Juillet 1934. Contrôle des Passagers."*

Ann nu era la Liège. Plecase de cîteva zile, nu se știa bine unde. La pavilionul românesc nimeni nu-i putea da o informație sigură.

„În ziua de 15 am inaugurat pavilionul, în ziua de 16 ea a plecat", îi spusese lui Paul unul din colegii lui Ann, rămas la Liège să supravegheze cîteva lucrări întîrziate.

---

[1] În regulă (germ.).

„Unde a plecat ? Cine știe ? Poate la Bruxelles, poate undeva la mare. Era moartă de oboseală. În ultimul timp, muncise zi și noapte. Întreabă oricum la hotel."

Nici la hotel nu se știa mai mult. Ann plecase fără adresă.

„Se întoarce sigur, îl asigură portarul pe Paul. Mi-a spus să-i păstrez corespondența. Dealtfel a lăsat aici o valiză și o cutie întreagă cu tuburi și culori."

Nici bani nu mai avea destui, pentru a pleca mai departe, la Bruxelles, să o caute și nici nu i se părea posibil să o găsească acolo, într-un mare oraș necunoscut, unde dealtfel era cu totul neprobabil că se află. Singurul lucru cuminte era să aștepte pe loc, la Liège, unde cel puțin era sigur că va reveni și unde, în așteptarea ei, erau atîtea lucruri de văzut, în acest oraș în care Ann trăise cîteva săptămîni și care îi păstra poate în nenumărate lucruri mici amintirea. Erau străzi pe care se plimbase ea, erau vitrine la care se oprise, emoționante vitrine de provincie belgiană cu vagi ambiții de lux — Parisul nu e departe ! — dar cu ceva onest, greoi, puțin stîngaci, în lipsa lor de fantezie.

Desigur, în serile de ploaie, de-a lungul acestei Meuse domolite, care curge prin mijlocul orașului, Ann se plimbase singură, cum îi plăcea să facă altădată la București, în *trench-coat,* cu capul gol, cu mîinile în buzunar.

După o astfel de ploaie, Paul zări într-o zi pe un zid, de pe care apa dezlipise ultimele afișe de spectacole, un afiș mai vechi, îngălbenit, pe jumătate rupt : *„Salle Communale, 26 Juin 1934, Clothilde et Alexandre Sacharoff, grand récital de danse"* [1]. Fără îndoială, Ann fusese la acest recital, ea care, nepăsătoare pentru muzică, păstra în schimb pentru dans mai mult decît o pasiune de spectator, un fel de nostalgie ascunsă, care o făcea să regrete că în loc de pictură n-a avut curajul să se apuce la timp de dans. Era ceva în ea care o chema spre scena deschisă, spre lumina de rampă, spre aplauze... Fără îndoială, Ann fusese la acel recital, și Paul rămăsese multă vreme gînditor în fața afișului care deschidea deodată viziunea unei seri de spectacol, și nu o seară abstractă, nesigură, pierdută între altele o mie, ci o seară precisă, care purta un nume, o dată — miercuri 26 iunie 1934, la orele 8½ precis, seară pe care o putea desprinde din timpul petrecut de Ann departe de el și o putea retrăi după atîta vreme.

[1] Sală comunală, 26 iunie 1934, Clotilda și Alexandru Z... ...re recital de dans (fr.).

Jurnalele de actualități care rulau în săptămîna aceea la cinematografele din Liège erau în cea mai mare parte dedicate expoziției și mai ales serbărilor de inaugurare. Paul le văzu pe fiecare, de cîteva ori, cu aviditate, căci erau în ele cîteva scurte apariții ale lui Ann, prinsă în trecere de obiectivul reporterului, apariții atît de repezi însă, încît, abia zărită, Ann se și pierdea, ca și cum s-ar fi rătăcit în mulțime. Într-unul din aceste jurnale — căci Fox, Paramount, Pathé prezentau fiecare în mod diferit ceremonia de inaugurare — silueta lui Ann rămînea totuși cîteva clipe destul de distinct în primul plan, dar cu capul întors în altă parte, în așa fel încît Paul era tentat să o strige, să-i facă semn, ca și cum ar fi fost posibil ca ea să-l audă, să întoarcă deodată privirea spre el și să-l vadă. De departe se vedeau venind, într-un grup de uniforme de fracuri, regele Leopold și regina Astrid și, pe măsură ce grupul regal se apropia, Ann ridicîndu-se pe vîrfuri întorcea și mai mult capul spre dreapta, probabil ca să vadă mai bine.

Peste cîteva zile, sosi cu întîrziere jurnalul *Eclair* în care din întîmplare vizita regelui și a reginei la pavilionul românesc era mai lung filmată. Aici Ann se vedea destul de bine, rezemată de panoul ei, gata parcă să dea explicații. Regina Astrid se oprea puțin în trecere în fața panoului și părea că-i zîmbește lui Ann : rochiile lor albe, una lîngă alta, luminau întreg ecranul. Totul nu ținea mai mult de cîteva secunde, dar imaginile erau atît de clare și luate în plin, din față, încît Paul avea timp să o privească drept în ochi.

Panoul pictat de Ann acoperea aproape în întregime peretele din fund al pavilionului. Fusese lucrat de-a dreptul pe zid, pe tencuiala udă, lucru pe care, după cîte știa Paul, ea nu-l mai încercase niciodată pînă atunci. Erau două peisaje, un peisaj de sonde și un peisaj de cîmp, despărțite de o apă ce curgea la mijloc, ca o linie de hotar.

— A avut noroc, îi spunea lui Paul pictorul pe care-l găsise la pavilion și care-l conducea prin expoziție. A avut mare noroc. Să pictezi o apă în frescă e curată ne-

bunic. Și uite că ei i-a reușit. Vezi ce adîncime are, ce claritate!

Într-adevăr, totul era în lucrarea lui Ann mai sigur, mai decis decît în maniera ei obișnuită. Cîteva detalii de peisaj, niște flori de cîmp, un grup minuscul de vite, în depărtare, aminteau încă desenul ei mărunt ca un joc glumeț de peniță, dar liniile mari ale panoului, sondele negre, țărăncile din primul plan erau pictate robust, cu o liniște potolită. Culorile lui Ann, care în tablourile ei aveau ceva violent metalic, se stingeau pe zid și, fără să devină palide, erau calme.

Paul venea în fiecare zi la pavilion, în speranța că va găsi vești. Era acolo un birou de recepție, un fel de sală de lectură unde se primeau ziare din țară și corespondența. Într-o zi recunoscu pe o carte poștală scrisul lui Ann: era o ilustrată trimisă colectiv „băieților" de la pavilion, cu salutări de la Ostenda. „Sîntem în trecere, vreme splendidă, ce se mai aude pe la voi?" Lîngă semnătura lui Ann mai era o semnătură indescifrabilă, dar vizibil bărbătească.

— Cine e? întrebase Paul.

— Dănulescu, arhitectul, nu-l cunoști? A plecat cu el. Mi se pare că ți-am spus. Cu mașina lui.

Nu avu curajul să întrebe mai mult. Ce însemna „a plecat cu el"?

Formula era oribilă. I se părea totuna cu „trăiește cu el", „se culcă cu el".

Nu avu curajul să întrebe și dealtfel nu mai era nimic de întrebat. Totul era în sfîrșit clar. Înțelegea acum și plecarea ei din București fără nici un cuvînt de rămas bun, ba înțelegea și simplul fapt al participării ei la expoziția de la Liège, unde desigur n-ar fi fost chemată și nu i s-ar fi încredințat o lucrare de așa de mare răspundere — era prea tînără și prea lipsită de experiență — dacă n-ar fi fost „protejata" lui Dănulescu, arhitectul, care se ocupase și condusese decorația interioară a pavilionului.

Acum, privind din nou, dar cu alți ochi, panoul semnat de Ann, își dădea seama de unde venea marea diferență față de stilul ei obișnuit.

Într-adevăr, nu agitata Ann pe care o cunoștea el pictase acest panou. Dacă desenul era ferm, și culorile calme, era pentru că un bărbat intervenise acolo și luase

în mîna lui puternică mîna ei grăbită, conducînd-o atent pe toată întinderea peisajului, cum ar fi condus pe o hîrtie de caiet o mînă de copil care ține strîns între degete creionul, dar nu știe să scrie.

Și ca și cum ar fi lipsit un ultim indiciu pentru evidența lucrurilor, Paul găsi în aceeași sală de lectură, într-o revistă belgiană de artă, apărută în număr festiv, cu prilejul expoziției, un articol al lui Dănulescu despre *Pictura murală în mănăstirile românești*, cu cîteva planșe și reproduceri, în care cele mai insistent prezentate erau frescele de la Snagov și cu deosebire acea „coborîre de pe cruce", pe care, cu ani în urmă, i-o arătase Ann în mica mănăstire de pe malul lacului. Într-o fotografie mărită, de detaliu, era reprodus bătrînul din planul al doilea, care își mîngîia barba cu acel gest îngrijorat, pe care Ann îl numise un gest „laic" și pe care acum Dănulescu îl remarca și el în articolul său.

Era imposibil să fie o coincidență și era cu atît mai puțin posibil ca Ann să-i fi revelat ea arhitectului, specialist reputat în pictură murală, acest detaliu. Mult mai de crezut era că el i-l arătase cel dintîi, dar în acest caz Ann și Dănulescu se cunoșteau de foarte multă vreme, și legătura lor era probabil veche, mai veche decît ceea ce pînă atunci crezuse că fusese dragostea lui cu Ann.

Se simțea trădat, mințit pînă departe, în cele mai vechi amintiri. În aceeași zi plecă din Liège înapoi spre țară.

Venise toamna, ultimii întîrziați se întorceau din călătorie. Bucureștii căpătau un aer înfrigurat de început de stagiune, teatrele, concertele, expozițiile de pictură se deschideau pe rînd, Ann însă nu se arăta pe nicăieri. Desigur, se afla în București mai ales acum, după ce expoziția de la Liège se închisese, dar Paul n-o întîlnise niciodată. E adevărat că el ieșea rar, și serile mai ales, obosit de tribunal, le petrecea în casă, citind, ascultînd muzică, fără nici un entuziasm nici pentru lectură, nici pentru muzică, dar bucuros că avea astfel un pretext să nu iasă din casă și să nu vadă pe nimeni. Avea uneori nostalgia unei vieți de profesor, la un liceu de provincie, undeva, într-un tîrg depărtat, fără drum de fier, fără

ziare, jucînd cel mult șah cu profesorul de fizico-chimice, un fel de celibatar înrăit de singurătate.

Trecuse într-o seară din întîmplare prin fața casei lui Ann și, mai mult din obișnuință decît din curiozitate, ridicase privirea spre ferestrele ei : erau luminate. „E acasă", gîndise Paul, dar liniștit, fără emoție și fără dorința de a o vedea, cum ar fi spus „plouă" sau „e tîrziu".

Treceau zile întregi fără nici un gînd pentru ea, fără nici o amintire, totul i se părea depărtat, stins, căzut pentru totdeauna în uitare. La birou, telefonista îi spunea uneori : „A întrebat cineva de dumneata : o voce de doamnă ; n-a vrut să spună cine e", și el nici măcar nu se ostenea să facă presupuneri. „Poate Ann ? Da, poate Ann. Ei și ?"

Totuși, i se întîmpla să se trezească noaptea din somn, cu numele ei pe buze — și simțea atunci, ca o durere ascuțită, nevoia să o vadă nu pentru a-i vorbi, căci nu mai avea nimic să-i spună și simțea că orice reîntoarcere spre trecut e imposibilă, dar pentru a o privi, fie chiar fără știrea ei, ca de la o fereastră, ca pe o trecătoare.

Primise odată la birou vizita unui director de casă de filme și, în timp ce discutau un apel fiscal ce trebuia introdus, Paul îl întrerupse deodată, străfulgerat de un gînd :

— Ce faceți dumneavoastră cu jurnalele sonore vechi ?

Omul, fără să înțeleagă ce legătură avea această întrebare cu procesul lui, răspunse nedumerit :

— Pe unele le trimitem înapoi la centrală. Cele mai multe rămîn la noi în depozit. După un an, doi, le distrugem.

— Ai putea dumneata să-mi găsești un jurnal *Eclair* de astă-vară, din iulie ? Cel cu expoziția de la Liège ? Și dacă-l găsești, ai putea să-l proiectezi pentru mine undeva, într-o sală ?

— Asta e foarte ușor. Avem sala noastră de proiecție. Numai să găsim filmul în depozit. Dacă e din iulie, s-ar putea să fie pe undeva prin provincie. Sînt unele tîrguri în care trimitem, pe nimica toată, se înțelege, jurnale vechi de cîteva luni, ba chiar de un an...

Paul rămase pe gînduri; dacă filmul era în București o putea revedea în chiar acea zi pe Ann, dar dacă era trimis în provincie, planul lui cădea. Fusese așa de aproape de a-l realiza, încît acum, cînd nu mai era sigur

e el, avea senzația că pierde o întîlnire de mult fixată cu Ann.

— Uite ce te rog, îi spuse clientului său. Telefonează imediat la depozit să se caute filmul. Dacă se găsește, aș vrea să-l văd chiar astăzi. Dar dacă e în provincie, să se cerceteze în ce oraș anume și la ce cinematograf. Iartă-mă, e un lucru pe care nu ți-l pot explica, dar trebuie neapărat să văd filmul ăsta, oriunde ar fi.

Era într-adevăr hotărît să plece în provincie, oriunde, și într-o clipă își și făcuse în gînd pregătirile de plecare (un proces de amînat a doua zi, două scrisori de dictat în grabă dactilografei...), dar i se telefonase peste un sfert de oră că jurnalul care-l interesa fusese găsit în depozit și că poate să-l vadă după-masă la ora 4.

Sala de proiecție era în piața Sfîntul Gheorghe, într-o cameră mică de la etajul al cincilea, cu ferestrele astupate și cu tavanul scund, o adevărată cutie cubică, în care aparatul de proiecție făcea un zgomot exagerat de uzină sau de avion. Paul trebuise să vadă mai întîi tîrgul unui film care era proiectat pentru cîțiva proprietari de cinematografe din provincie, veniți la București să-și angajeze filme pentru „stagiunea de iarnă" 1934—1935. Era o comedie de aventuri, *Bolero*, cu Carole Lombard și George Raft, din care nu înțelese nimic. Cînd se făcu lumină, cei cîțiva spectatori îl priviră bănuitori ca pe un nou concurent, și suspiciunea lor deveni și mai îngrijorată cînd, fiind chemați în biroul directorului, ca să discute condițiunile contractului, îl lăsară pe el acolo, poate — se temeau ei — ca să vadă un film special, o „bombă a stagiunii", care nu era arătat decît, în mare taină, cumpărătorilor cu protecție.

Paul rămase singur numai cu operatorul, luminile se stinseră din nou, și după cîteva tremurături imaginea se fixă în sfîrșit pe ecran, și vechiul jurnal de actualități, văzut în iulie la Liège, reapăru pe pînză, parcă mai puțin fastuos ca atunci, căci pelicula era uzată, imaginea neclară și mai ales ecranul mult mai mic, aproape jumătate cît un ecran normal de spectacol. Scenele jurnalului se succedau uitate : Sir John Simon, ministrul de externe al Marii Britanii, întîmpină în gara Londra pe domnul Louis Barthou, ministrul de externe al Franței... Greva din San Francisco ia proporții. Majoritatea uzinelor și fabricilor sînt închise. Numărul total al greviști-

lor este de 150 000... Funeraliile ambasadorului Dogvalevski la Paris. Rămășițele pămîntești ale diplomatului sovietic sînt incinerate la crematoriul Père Lachaise... Cancelarul Dolfuss formează un nou guvern, larg remaniat... Inaugurarea expoziției de la Liège... O vedere generală a pavilioanelor, poarta principală de intrare, sosirea cortegiului regal, trecerea pe aleea principală, pe urmă deodată Ann, Ann rezemată de panoul ei, Ann primind zîmbetul reginei Astrid, rochiile lor albe, una lîngă alta.

Singur în sala de proiecție, foarte aproape de acel ecran, nu mai mare decît o fereastră, Paul o privea pe Ann în ochi, fără emoție însă. Dacă i-ar fi putut vorbi, dacă l-ar fi putut auzi, i-ar fi spus liniștit : Te voi uita, Ann, te voi uita, vreau să te uit.

În noiembrie, în sala Dalles, se deschidea expoziția de pictură a lui Ann. Afișe albe, sobru tipărite, dar răspîndite peste tot, anunțau cu mult înainte vernisajul. Pe toate zidurile, pe toate placardele de publicitate era numele lui Ann : „10 noiembrie — 10 decembrie. Expoziție de pictură. Ulei, acuarelă, guașe".

Paul trecea pe lîngă acele afișe silindu-se să nu le vadă. I se părea că fiecare din ele îl cheamă. Altădată avea o copilăroasă mîndrie să vadă numele acela iubit în jurnale, în vitrine, pe ziduri. Acum i se părea o indiscreție, un abuz — și într-adevăr niciodată poate nu se făcuse pentru o expoziție de pictură atîta reclamă.

Cu cîteva zile înainte, primise acasă prin poștă o invitație pentru vernisaj. Textul tipărit anunța vernisajul pentru ora 11, dar Ann adăugase cu mîna ei : „dar nu e interzis să se vină mai devreme". Erau, după atîtea luni de tăcere, primele cuvinte pe care le primea din partea ei.

Era hotărît să nu se ducă la expoziție și în nici un caz la vernisaj. Un moment, se gîndise chiar să plece din București, dar se răzgîndi : nu voia să-și dea lui însuși impresia că fuge.

În dimineața vernisajului, rămase în casă să studieze un dosar, pe care într-adins îl luase cu el de la birou. Era o zi de noiembrie, udă, plumburie, care trăgea la lene. Minutele treceau încet, desfăcute. Deschise fereastra

și lăsase să intre în odaie aerul acelei reci dimineți, ploaia, mirosul de frunze căzute...

Telefonul sună, și Paul îl lăsă să sune cîtăva vreme. Îi era lene să răspundă : nu aștepta pe nimeni. Ridică tîrziu receptorul și rămase înmărmurit : era vocea lui Ann.

— Nu vii ? Nu vrei să vii ? Te rog, vino. Nu pot pleca de aici, e atîta lume, dar te aștept, Paul, te aștept, înțelegi ? Tu îmi aduci noroc dacă vii...

Paul ridică descurajat din umeri. Ann făcea apel la vechile lor superstiții, la tot ce era mai dezarmat în el, mai puțin pregătit să reziste : „Tu îmi aduci noroc dacă vii..."

La Dalles, se oprise în pragul primei săli, căutînd-o din ochi pe Ann. El venea din ploaie, cu *trench-coatul* pe el, cu pălăria în mînă și se jena să intre : o rumoare de voci, de rîsete, de exclamații, un foșnet de rochii și blănuri îl ținea acolo în prag, puțin amețit, puțin încurcat, întrebîndu-se dacă nu mai e timp să se întoarcă.

Ann îl zărise însă din fundul sălii și îi făcuse semn cu mîna s-o aștepte. Venea spre el făcîndu-și loc cu greu între grupurile care îi barau drumul, fără să ceară scuze celor de care în trecere se lovea, și uitîndu-se mereu înainte, spre Paul, cu o sclipire intensă în ochi, ca și cum ar fi vrut să-l strige.

— De ce-ți sînt mîinile ude ? Ai venit prin ploaie ? Ai venit pe jos ? De asta ai întîrziat, nu ? Credeam că n-ai să vii. Mereu mă uitam spre ușă. Mi-a fost așa de frică, Paul, că n-ai să vii ! S-ar fi putut, spune, s-ar fi putut să nu vii ?

El o privea fără să răspundă : o privire grea, care nu punea întrebări. „E aici, e lîngă mine", își repeta în gînd, mirat că nimic în el nu tresare.

Ar fi vrut parcă să transmită vestea întoarcerii pînă departe, spre toate oribilele lui amintiri de pînă atunci și pe care, deși Ann era acolo, lîngă el, le simțea încă vii, ca acele avanposturi pierdute, care multă vreme, după ce bătălia a luat sfîrșit, continuă să rămînă treze, la pîndă, pentru că vestea n-a ajuns încă pînă la ele.

Ann îl luă de braț și îl trase după ea, în vestibul.

— Să plecăm de aici, Paul. E prea multă lume. Să mergem afară, în ploaie, vrei ?

— Știi bine că nu se poate, Ann. Tu trebuie să rămîi aici. E vernisajul tău.

— O ! vernisajul meu ! spuse ea cu un gest de nepăsare. Ce vrei să fac eu aici ? Eu vreau să fiu cu tine, numai cu tine, înțelegi ?

Fugi prin ploaie, cu capul gol, pînă la marginea trotuarului, unde se opri în fața unui mic automobil albastru, cu caroseria joasă, pe care-l deschise cu un gest familiar și iritat, căci cheia intra greu în broască, din cauza ploii probabil. De la volan îl strigă pe Paul, care rămăsese pe treptele de piatră de la intrare, urmărind-o nedumerit cu privirea.

— Nu vii ?

Dinăuntru, prin ferestrele mari ale sălii Dalles, cîțiva privitori urmărcau scena intrigați. „Totul durează prea mult", își spuse Paul, gîndindu-se la cîte se vor spune în urma lor. Într-o clipă fu lîngă Ann, trăgînd cu putere portiera după el.

— Ce e cu mașina asta ?

— E a mea. O rablă.

— De unde o ai ?

Ann întoarse capul spre el, fără să piardă însă controlul volanului. Alergau în sus, spre Piața Romană, pe bulevardul aproape pustiu în acea duminică urîtă de noiembrie.

— Asta e singura ta întrebare ? E prima pe care mi-o pui, Paul.

— Și ultima. Nu am nimic să te întreb.

Ann frînă scurt. Mașina se opri greu, patinînd pe pavajul ud, și se lovi cu aripa dreaptă de marginea trotuarului. Ann își luase descurajată mîinile de pe volan. Privea drept înainte prin parbrizul, pe care picăturile de ploaie alunecau în mici fluvii grăbite. Cîteva clipe nu se auzi între ei decît zgomotul ritmat al ștergătorului de ploaie, pe geam. Pe urmă, Ann își ridică ochii spre Paul, cu acea întoarcere decisă de privire pe care o avea în momentele ei grave.

— Poate că am făcut rău că te-am chemat, Paul. Poate că într-adevăr totul s-a sfîrșit. Dar pentru că ai venit, pentru că ești aici, te rog să rămîi și să taci. Vreau să te știu lîngă mine. Mîine, dacă vrei, peste un ceas, dacă vrei, ne vom despărți. Dar acum, taci...

Pornise mai departe. Bătea prin geamul deschis de lîngă volan un vînt rece, umed, care-i arunca lui Ann în față rare picături de ploaie ; ea le lăsa să se prelingă pe obraji, pe frunte, fără să le șteargă, poate fără să le simtă. Mîinile erau amîndouă încordate pe volan, cu o tensiune exagerată de mare cursă. Acele indicatoarelor oscilau nervos, neliniștit. Indicatorul de viteză se zbătea pe cadran între 80 și 90 de kilometri. În dreapta și în stînga, teii desfrunziți de pe Șosea goneau fumurii, cețoși. Departe, dincolo de Băneasa, era un miros de cîmp răvășit de ierburi ude, de pămînt răscolit pînă în rădăcini. Ploaia se lărgea acolo, mai puțin grăbită ca în oraș, mai calmă, răbdătoare. Zgomotul motorului nu acoperea cu totul foșnetul ei mărunt, ca o voce apropiata de pădure.

Lăsaseră de mult în urmă aeroportul adormit, cu hangarele oblonite, stațiunea de radiodifuziune, pădurea de la Otopeni, drumul spre Snagov. Șoseaua se desfășura lucioasă înaintea lor, în plin cîmp. Aburi albicioși pluteau jos pe pămîntul negru, ca niște nori căzuți, încercînd inutil să se ridice... În zare, griul acelei zile de noiembrie cobora spre un albastru fumuriu, fără transparență.

Paul întoarse capul spre Ann. Uitase că e lîngă el. Toată acea cursă prin ploaie avea un gust de trezire tulbure din somn.

Ann își mușca buza de jos, cu un gest de încordare pe care Paul nu-l recunoștea. „E un gest recent — gîndi el — un gest de volan". Nici o tresărire pe obrazul ei : ochii, doar, puțin dilatați de atenție, fruntea înclinată înainte, ceva intens și totuși absent în figura ei palidă.

Abia atunci observă că era fără mantou pe ea, cu capul gol, cu gîtul deschis, așa cum plecase din sala de expoziție, într-un taior maro („De cînd se îmbracă în maro ?"), cu o vagă eșarfă care-i flutura pe umeri, udă de ploaie.

— Ar fi timpul să ne întoarcem, Ann.

Ea încetini mersul, mai înaintă nedecisă cîtva timp, și pe urmă opri. Își culcă fruntea pe volan și rămase așa, cu brațele căzute, cu părul resfirat în vîntul rece, care continua să bată domolit, acum, cînd se opriseră pe loc.

Paul o ridică cu greu, îi luă capul în mîini și-l întoarse spre el : Ann avea ochii închiși pe jumătate, cu o privire stinsă, buzele vinete, mîinile reci.

— Ce e cu tine ? Ți-e frig ? Ți-e rău ?

— Nu, spuse ea șoptit. Aș vrea să plîng.

— Ei bine, plîngi, o încurajă el și o trase mai aproape culcînd-o pe pieptul lui și acoperind-o cu brațul drept, cum i-ar fi pus pe umeri un șal. Plîngi dacă vrei, hai, plîngi.

În mica mașină albastră, oprită singură pe șosea, în plin cîmp, Ann plîngea zguduit, copilărește, cu sughițuri.

De fapt nu se schimbase nimic, și revenirea lui Ann nu era o revenire. Un capriciu, o mică nebunie, poate și mai puțin decît atît... „Fugită în dimineața vernisajului, ca o mireasă în noaptea nunții", se glumea printre pictori. Adevărul e că lăsase în urma ei o sală plină cu invitați și că brusca ei plecare provocase acolo nesfîrșite comentarii intrigate. Într-o cronică mondenă de a doua zi, se spunea că lipsa lui Ann de la propriul ei vernisaj era o „încîntătoare fantezie, pe care un artist sigur de simpatiile publicului poate în definitiv să și-o permită". „Cu atît mai mult — adăuga malițios cronicarul — cu cît majoritatea lucrărilor expuse au fost reținute din primul moment."

Tot ce făcea Ann acum — observă Paul — era menit să devină subiect de publicitate. „Și nici măcar nu-i displace", clătina el din cap. Avea groaznica bănuială că acea plecare din plin vernisaj, ea o pregătise din timp, ca să intrige lumea, ca să deștepte curiozitatea, ca să aducă o „notă originală" în programul prea banal al unei deschideri de expoziție.

Regăsită o clipă, o pierdea din nou în atîtea secrete și mistere, peste care ea trecea grăbită, cu un gest neglijent : „Lasă, o să-ți explic".

Cît era de departe de el, cît de străină devenise în cele cîteva luni de despărțire, tablourile ei din noua expoziție îi arătau prea bine. Chiar dacă n-ar fi fost cele patru sau cinci portrete și schițe de portret ale lui Dănulescu, expuse ostentativ, ca și cum ar fi vrut să prevină sau dimpotrivă să înfrunte tot ce se vorbea despre legătura lor (și pe Paul îl irita mai ales titlul acelor portrete în catalogul expoziției ; *Portretul arhitectului* D., inițială care, în loc să i se pară un semn de discreție i se părea unul de intimitate), chiar dacă n-ar fi fost aceste portrete, totul în pictura lui Ann îi era acum

necunoscut, totul respira amintiri, întîmplări, emoții trăite fără el, departe de el.

Cele mai multe peisaje erau de la Sainte-Maxime, sat belgian de pescari, unde paleta lui Ann se încărcase cu ceva plumburiu, vînăt, de mare înnourată. Cîtă vreme fusese la Sainte-Maxime, cu cine, ce făcuse acolo — erau lucruri pe care amîna mereu să le spună : „Lasă, am să-ți povestesc într-o zi". Zi cu atît mai greu de fixat cu cît o vedea rar, totdeauna grăbită, totdeauna în trecere, mai ales acum, de cînd avea acel automobil albastru — cumpărat ? căpătat ? nici ea părea că nu știe prea bine — cu care făcea nenumărate curse, toate urgente și toate fără explicații.

Era pentru Paul o nouă suferință să întîlnească, alergînd pe străzi, acel mic automobil, pe care îl recunoștea de departe după culoare — un albastru-deschis, marin — și care se făcea nevăzut după un colț, la o încrucișare de drumuri, spre ce necunoscute ținte ? spre ce tainice întîlniri ?

Se întîmpla să-l găsească cu portierele închise și cu farurile stinse, în cartiere lăturalnice, la cîte un colț de stradă necunoscută, oprit cine știe de cît timp acolo. Se apropia de el și se uita pe fereastra portierei : Ann își lăsase înăuntru mănușile, sau o carte, sau un pachet. Rezemat cu fruntea de geam, privea lung acele fleacuri uitate. Uneori, rămînea acolo lîngă botul mașinii : „Poate că vine". Nu venea niciodată. Ceasuri întregi s-o fi așteptat, și tot nu venea.

Se uita cu de-amănuntul la casele din jur. Poate că e undeva pe aici, la o vizită sau la un *rendez-vous*, poate că e la una din aceste ferestre luminate și-l privește de după perdea, nevoind să coboare tocmai pentru că l-a văzut pe el în stradă, așteptînd.

Într-o seară, era în parcul Filipescu, pe o mică stradă în semicerc, desprinsă din strada Sofia, ca un fel de curte interioară — Paul găsise automobilul albastru în fața unei case cu obloanele trase, dar prin care străbăteau dungi striate de lumină. Trecuse din întîmplare pe acolo, venind de la sanatoriul Saint-Vincent, unde avea un prieten bolnav, dar automobilul lui Ann îl oprise din drum. Mai bine de două ore rămăsese fixat acolo, rezemat de botul mașinii. Avea impresia că dincolo de ferestrele

acelei case sînt umbre care se mișcă. I se părea că aude pași, șoapte, rîsete chiar — și că pe urmă se depărtau. Era ca și cum din cînd în cînd, cam la un sfert de oră, cineva venea la fereastră să vadă dacă el mai e acolo, dacă n-a plecat încă. Într-un tîrziu, îi trecu prin minte un lucru absurd : să sune și să întrebe de Ann.

Ușa se deschise cu întîrziere, după o lungă așteptare și după ce el sunase de cîteva ori : în prag era un domn cărunt, în halat de casă, care îl întrebă pe cine caută și îl obligă să repete de două ori numele lui Ann, ca și cum nu l-ar fi auzit bine.

„Nu, domnule, e o eroare : nu locuiește aici." Și închise ușa, lăsîndu-l pe Paul pe treapta de piatră, dezorientat, bîiguind scuze pe care nu le auzea nimeni.

În astfel de seri, își jura să nu o mai vadă niciodată.

„Trebuie să te uit, Ann, trebuie neapărat să te uit."

VI

ERA O SALĂ MICĂ, ÎNGUSTĂ, CU tavanul negru de fum, cu bănci de lemn, cu o ușă ce se deschidea și se închidea mereu. În prag apăreau aceleași figuri agitate, aruncau o privire grăbită înăuntru și dispăreau. Dacă n-ar fi fost magistrații și grefierul în robe negre, Nora n-ar fi crezut că se află cu adevărat într-o sală de tribunal.

Pe bănci era lume de tot felul, fețe îngrijorate, priviri somnoroase, un amestec de buimăceală și indiferență. Era o rumoare continuă de șoapte, chemări surde, hîrtii răsfoite. Cînd și cînd, se auzea un clopot pe care președintele îl agita fără convingere, din obișnuință probabil. Se făcea un moment tăcere, și atunci nu se mai auzea decît glasul avocatului care vorbea.

Nora găsise un loc, în fundul sălii, lîngă fereastră. Afară ningea liniștit. Se vedea Piața Senatului, albă ca într-o carte poștală de iarnă.

Paul era în față de tot, în prima bancă, aplecat probabil peste un dosar. Pentru a-l zări, Nora trebuia să se ridice în picioare, și atunci nu-l vedea decît din spate, cu umerii înclinați spre pupitrul din față.

„Numai de n-ar întoarce capul", își spunea, speriată la gîndul că ar putea s-o vadă — și se făcea mică lîngă fereastră, ascunzîndu-se cît putea mai bine.

Paul se ridicase de la locul lui. Nora avu impresia că o zărise și că vine spre ea. Încremenise ca o elevă care simte că profesorul a văzut-o de pe catedră copiind, și acum aștepta să izbucnească scandalul inevitabil.

Nu. S-a speriat prostește, fără motiv. Paul n-a văzut-o și dealtfel nici nu se uită încoace. S-a dus doar spre masa grefierului, a luat de acolo un dosar, și acum, cu dosarul în mînă, vorbește.

Nora nu aude decît frînturi de frază, din care nu înțelege nimic. Repetă după el, în gînd, cuvintele și e mirată că Paul le poate spune cu atîta convingere. De nerecunoscut vocea lui de aseară : este o voce fermă, sigură, cu ceva indiferent poate în adîncul ei, dar nu e indiferența leneșă, tărăgănată, pe care i-o cunoaște Nora.

„...simpla depunere a motivelor de apel la dosar nu numai că e insuficientă, dar e neavenită... Tribunalul va trebui să considere acest apel nemotivat... Un singur mod de a motiva valabil... indicat de articolul 98 din legea judecătoriilor de ocoale... Implicit și fără ca jurnalul anterior să specifice... Procedural vorbind, ele nu există... Se opune în termeni absoluți articolul 69 din procedura civilă litera *d*, aliniatul 2..."

Nora ascultă cu încordare. Ar vrea să înțeleagă despre ce e vorba. Ar vrea mai ales să-l poată privi pe Paul din față, în timp ce vorbește. S-ar zice că lucrurile pe care le spune el pasionează. Se întîmplă să întoarcă uneori capul spre un avocat de pe banca adversă, care îl întrerupe, și atunci Nora poate citi în ochii lui indiferenți o sclipire de convingere, poate chiar de luptă.

Se uită la ceas : patru și douăzeci. „Ieri, la ora asta, nu-l întîlnisem încă." Tot ce s-a întîmplat de atunci i se pare acum depărtat și neînțeles. Bărbatul acesta care vorbește cu o voce necunoscută și pe care, dacă închide ochii, nici nu și-l poate bine aminti, bărbatul acesta este „amantul" ei. Sînt încă vorbe pe care, la vîrsta ei, Nora nu le poate gîndi fără anumită spaimă. În orașul lor de provincie, demult, „amant" era un cuvînt care se spunea în șoapte.

Președintele spune cîteva cuvinte, care nu se aud pînă în fundul sălii, și scrie ceva într-o condică. Grefierul

strigă un alt dosar, iar Paul își strînge cărțile și hîrtiile, pe care le așază fără grabă în servietă.

Nora îl va lăsa să iasă din sală, va mai rămînea cîtva timp aici, ca să fie sigură că nu-l va întîlni, și pe urmă va pleca și ea. „Un bărbat cu care te-ai culcat într-o noapte din întîmplare și pe care, pe urmă, nu-l mai vezi niciodată.“ Își spune în gînd lucruri oribile, care o înspăimîntă și pe care totuși încearcă să le gîndească cu indiferență.

— Mai rămîi aici ?

Poartă o cravată roșie, cu un desen negru și cu nodul tot prost făcut. E primul lucru pe care îl vede Nora. „De ce n-o fi știind omul ăsta să-și facă cravata ?“

Paul o ia de braț și o duce spre ușă. Ea îl urmează fără să-l privească. „Ce bine era acolo, lîngă fereastră ! Cum de m-a zărit ? De ce a venit spre mine ?“ Îi e frică de el, ar vrea să fie singură, ar vrea din toată inima să fie singură.

„...O acțiune cambială rău introdusă nu poate să înlocuiască, onorat tribunal...“, aude Nora din prag cîteva cuvinte pe care cineva le spune la bară, agitînd un dosar, dar sfîrșitul frazei se pierde, căci între timp au ieșit afară, pe un culoar îngust cu și mai multă lume decît era înăuntru.

„O acțiune cambială rău introdusă... o acțiune cambială rău introdusă...“, repetă ea mecanic, încercînd să alunge gîndurile, să amîne explicația care se apropie.

„Cît de mult știe omul ăsta să tacă“, își spune Nora pe stradă, mergînd alături de Paul. Nimic pe figura lui ștearsă nu arată nici curiozitate, nici bucurie, nici necaz. Îi fusese teamă că venirea ei îl va supăra. „Nici măcar atît, nu, nici măcar atît. E ca și cum n-aș fi.“

Se înserează, ninsoarea a încetat, dar e foarte frig.

— Nu trebuie să crezi că am venit să te caut, începe tot ea să vorbească. Trec pe aici, prin fața tribunalului, în fiecare după-masă. Am cîteva ore de franceză, la un institut particular din apropiere. Poate că nu ți-am spus că sînt profesoară. N-am avut cînd...

Se opri din vorbă, surprinsă de propriul ei cuvînt. N-a avut cînd să-i spună cele mai simple lucruri despre

ea — poate că dacă nu i-ar fi fost numele gravat pe placa de alamă, de acasă, nici cum o cheamă nu i-ar fi spus — dar a avut cînd să devină, în cîteva ore, amanta lui. „Ce stupidă ești, Nora !“ Ar vrea să tacă, dar acum, după ce a început să vorbească și s-a întrerupt deodată, fără motiv, tăcerea e mai grea decît înainte.

— Te rog să mă ierți că m-am uitat azi prin hîrtiile dumitale de pe birou. Ți-am răsfoit agenda, și de acolo am văzut că azi după-masă trebuia să fii în tribunal. La început nici n-am înțeles ce scria acolo. Ai un scris încurcat, dar eu sînt obișnuită cu toate caligrafiile... Ți-am spus că sînt profesoară... Mi-am închipuit în cele din urmă că T.c. II trebuie să fie Tribunalul de comerț, secția doua. Nu credeam că am să viu. Nici n-aș fi putut. Marți după-masă, de la trei la cinci, de obicei sînt în clasă. Azi am luat însă vacanță... Mă întorceam spre casă, și nu știu cum, trecînd prin fața tribunalului, mi-am spus că aș putea să intru... Nu știi cît am rătăcit prin tot felul de săli și culoare... Credeam că n-ai să mă vezi. Aș fi vrut să nu mă vezi...

S-au oprit de cîtăva vreme, în fața unei vitrine de florărie, în Piața Senatului. Nora vorbește și își dă foarte bine seama că el nu ascultă. Ce o fi privind oare cu atîta atenție ? În vitrină sînt cîteva crengi de liliac alb, ce par ninse de zăpada abia căzută. Foarte tinere și foarte obosite, crengile sînt subțiri, verzi, înclinate sub greutatea buchetelor albe. Privirea lui Paul e oprită acolo, la fel de absentă ca și pînă acum, dar cu un început de zîmbet cețos, care vine greu, de departe.

„Dacă aș pleca acum, cred că nici n-ar băga de seamă că nu mai sînt lîngă el“, se gîndește Nora. E poate și cel mai cuminte lucru pe care-l poate face. Nu e supărată, nu e jignită, dar își dă seama că omul ăsta e un străin și că nimic nu-l poate smulge din tăcerea lui. „Orice aș spune, orice aș face, privirea asta n-am să i-o schimb.“

Se desprinse încet, cu băgare de seamă, ca și cum ar fi vrut să nu-l trezească din somn, și trecu linia de tramvai spre Podul Senatului.

— Nora !

O striga pentru întîia dată pe nume. Era lîngă ea, o ținea strîns de braț și o privea drept în ochi, cu o privire care în sfîrșit o vedea.

— Nora, te rog, iartă-mă. Sînt nebun, sînt prost-crescut.

— Nu, Paul. Nici nebun, nici prost-crescut. Poate nefericit.

El ridică din umeri. („Dacă mi-ar da timp, gîndi Nora, l-aș dezvăța de gestul ăsta.")

— Să nu zicem nefericit. E o vorbă care nu-mi place. Și cred că nici nu sînt. Mai degrabă obosit... da... foarte obosit...

O ținea mereu de braț, cu mîna lui grea, cu degetele strînse, gest prea apăsat, dar în care era — în sfîrșit! — puțină intimitate. Mergeau pe chei în sus, de-a lungul unei Dîmbovițe de decembrie, pe care amurgul, frigul, iarna o făceau mai puțin murdară. Se aprindeau primele felinare de seară, și umbrele lor pe apă erau albastre la acel ceas încă nedecis.

— Ai putea să mă detești, Nora. Oameni ca mine n-au dreptul să se amestece în accidente de stradă. Nu eu trebuia să te ridic aseară din zăpadă.

— Oameni ca dumneata... De ce spui lucruri care sperie? Eu mă sperii greu, să știi. Ce fel de om ești dumneata?

— Un om despre care azi-noapte ai putut crede că se va sinucide. Nu e destul?

Trecuseră de Podul Schitu Măgureanu: trecătorii erau mai rari, cheiurile pustii.

Acuma de ce tace? Are tăceri care s-ar spune că nu se vor termina niciodată. În ce depărtări e plecat? Cum să-l chemi înapoi? Numai mîna lui e aici, grea, pe brațul drept.

Și cînd îl crezi cu totul pierdut, iată, vocea lui revine, fără nici o ridicare de ton, egală, șters, la fel de închisă ca și tăcerea din care se desprinde.

— Eu n-am nimic de spus nimănui și n-am nimic de aflat de la nimeni. Înțelegi, Nora? Înțelegi de ce am vrut să fug aseară? Azi-dimineață încă nu mi se părea prea tîrziu pentru a fugi. Și acum, uite, acum, încă mai e timp. De ce m-ai căutat? Ar trebui să uiți că ne-am întîlnit. Ar trebui să ștergi din amintirea dumitale ziua de ieri.

— Și noaptea? întrebă Nora, mai mult pentru ea.

— Da, și noaptea. Sîntem destul de serioși amîndoi pentru ca să nu luăm în tragic o astfel de întîmplare. Nu vreau să te jignesc, crede-mă, dar aș prefera să te jignesc decît să te înșel. Dumitale îți trebuie puțină prietenie, puțină intimitate. Faci rău dacă mi le ceri mie. Eu n-am nimic să dau nimănui.

Privea mereu înainte, fără să întoarcă o clipă capul spre ea, avea mereu aceeași vagă amărăciune pe buze.

„Cu privirea asta care nu se uită nicăieri, cu glasul ăsta surd, care nici nu coboară, nici nu urcă, se pot probabil spune, fără să bagi de seamă, cele mai groaznice lucruri din lume", se gîndește Nora.

— Zici că te-ai uitat în agenda mea de pe birou. Ai observat desigur că toate foile cîte au mai rămas pînă la sfîrșitul anului sînt albe. Asta se cheamă o vacanță... Cîte foi albe, atîtea zile pustii. Ce vrei să fac cu ele?

— Încearcă să le dai.

— Nu înțeleg.

— Spuneai adineauri că nu ai nimic de dat. Totuși, îți rămîn cîteva zile libere... dumneata le zici pustii... Dă-le cuiva...Poate se va găsi un om care să le primească și să facă ceva din ele...

El se opri din mers, și sub bătaia felinarului sub care se aflau o privi pe Nora, probabil ca să-i citească în ochi tot ce i se părea neclar în vorbele ei.

— Dacă e o invitație, e mai bine să-ți spun că nu o pot primi.

— Nu e o invitație. E un sfat. Pleacă. Vei fi mai puțin singur. Vei uita, poate...

— Ce?

— Nu știu. Lucrurile pe care trebuie să le uiți.

El ridică iar din umeri, cu același gest de negație, de îndoială, de inutilitate.

— Să plec... M-am gîndit și eu la asta. Ieri, am și intrat într-un birou de voiaj să cer informații... Luasem de dimineață pașaportul cu mine, pentru vize. De asta l-am și avut aseară în buzunar.

Nora revăzu pașaportul albastru, fotografia, semnalmentele, pagina de vize, *Hergenrath, 23 Juillet*. Încă o dată i se păru că în numele acela de frontieră, în ziua aceea pierdută, 23 iulie 1934, era poate întreaga lui taină.

— Pe urmă, am renunțat. La ce bun ? Mi-e prea lene, e prea complicat și simt mai ales că e inutil. Cred că nici n-am bani destui.

Erau pe Podul Elefterie. Se rezemaseră de parapetul podului și priveau înainte spre cele două mari artere ce se deschideau în unghi în fața lor ; la stînga, bulevardul Elisabeta, luminat, cu depărtate firme albastre de reclamă, cu ochiul roșu al tramvaielor 14, ce coborau spre Cotroceni, și, la dreapta, Splaiul Independenței, înzăpezit, tăcut, nebucureștean parcă. Pe parapetul de piatră zăpada era crescută rotund, spumoasă, fragilă. Nora își scoase mănușile și luă în amîndouă mîinile zăpadă, ținînd-o în palmele deschise, cu băgare de seamă, ca pe o pulbere fină.

— Ai fost vreodată, iarna, în munți ?

Întrebarea Norei părea că-l readuce din cine știe ce gînduri pierdute, caci răspunse tîrziu, după o tăcere prea lungă.

— Nu, iarna niciodată. Vara am urcat de cîteva ori, la Peștera și pe Omul, dar iarna niciodată.

— Păcat ! E așa de frumos ! Vezi, acolo ar trebui să pleci. În munți.

Nici nu se osteni să-i răspundă. Cu o ridicare din umeri, totul devenea inutil. Nora insistă.

— Ai făcut vreodată schi ?

— Nu.

— Ar trebui să încerci.

Și pe urmă, deodată, luîndu-l de mînă și silindu-l să se întoarcă spre ea, îi spuse privindu-l în ochi :

— Vino cu mine în munți, să facem schi.

Îl privea prea fix pentru ca el să-i poată și de astă dată răspunde cu o tăcere.

— E o copilărie, Nora.

— De asta ți-o și propun : pentru că e o copilărie. Ascultă-mă, Paul : dă-mi mie vacanța dumitale. Adineauri, crede-mă, nu ți-am cerut-o, dar acuma ți-o cer : dă-mi-o mie.

El nu răspunse. „Cel puțin n-a zis nu", se consolă Nora în gînd. Pe pod, vîntul de seară bătea redeșteptat din calmul de pînă atunci. Castanii albi se scuturau pe trotuar de zăpadă ca de o prea fragilă floare.

Coborau spre centru, pe bulevardul Elisabeta. Luminile, primele vitrine, lumea grăbită de ger îi dădeau

Norei o impresie de întoarcere în oraș. Vorbea tot ea, mulțumită acum că tăcerea lui întîrzie răspunsul.

— Nici eu nu știam prea bine ce să fac cu vacanța mea. Voiam doar să n-o petrec aici, în București. Sus, în bulevardul Dacia, mă simt foarte bine, dar nu în zilele de sărbătoare, cînd am impresia că toată lumea pleacă și numai eu rămîn singură. Mai rău decît singură : abandonată...

Încercă să spună ultimul cuvînt cu puțină ironie, dar glasul n-o ajuta. „Abandonată" era un cuvînt care îi dădea copilărește lacrimi. Din fericire, el e prea obosit sau prea neatent, ca să observe.

— Mă gîndeam și eu să plec, dar nu știam unde... Poate la Predeal, la tabăra de schi de la Onef... Dacă aș fi găsit tovarăși de drum, aș fi preferat să urc în grup mic la o cabană... La Ialomicioara, sau pe Postăvar, sau la Bîlea... În sfîrșit, undeva departe... De ce nu vrei să fii dumneata tovarășul meu ? Înțelege bine : ce s-a întîmplat între noi pînă acum...

Nora ezită un moment. Ar fi vrut să spună „astă-noapte", dar era o preciziune care o speria.

— ...e șters, e uitat. E „neavenit", cum spuneai dumneata la tribunal. Eu îți fac o propunere de camarad. Plecăm cu bocanci în picioare, cu sacul de drum în spate.

— Plecăm... repetă el șters. Cînd plecăm ?

— Astă-seară, răspunse Nora și abia atunci își dădu seama că întrebarea lui putea să fie o acceptare, deși era pusă vag, cu aceeași eternă ridicare din umeri.

— E adevărat ? Primești ? Vrei să plecăm ?

— Nu, Nora. De ce insiști ? E inutil. Totul e inutil.

Glasul lui o descuraja. Era ceva definitiv căzut, definitiv frînt, în oboseala cu care vorbea el. Și totuși, un moment, plecarea i se păruse posibilă...

— De ce te încăpățînezi, Paul ? Ești un om care ai pierdut la toate jocurile. Singur spuneai adineauri : „Eu n-am nimic să dau, nimic să pierd". Ei bine, pentru că în nici un caz nu mai poți pierde, pentru că nu mai ai ce risca, primește plecarea asta ca pe un joc și lasă-mă să joc eu pentru dumneata...

Se oprise într-adins în fața unei vitrine cu articole de sport, pe bulevardul Elisabeta, în colțul Căii Victoriei. Erau expuse schiuri, patine, bastoane cu vîrful de fier,

bocanci, un întreg arsenal de instrumente de lemn și de metal, care străluceau în vitrină pe o zăpadă artificială de vată și paiete albe. Un manechin îmbrăcat în schior, cu echipamentul complet, gata de drum, surîdea cu un surîs fericit de cinematograf. Paul privea, aproape fără să le vadă, toate acele instrumente care i se păreau complicate și mai ales fără interes.

— Te rog, să nu rîzi de mine, Paul, dar eu cînd sînt foarte nefericită... fiindcă mi se întîmplă și mie să fiu uneori...

Nu putu să sfîrșească fraza. Îi veniseră din nou neașteptate lacrimi în ochi. Abandonată... nefericită... cîte cuvinte greu de spus ! Încercă să se corecteze :

— ...cînd îmi merge rău, cînd totul iese prost, cînd mi se pare că sînt urmărită de ghinion... ei bine, atunci îmi cumpăr ceva nou... o rochie, sau, dacă n-am bani destui, o eșarfă, un fleac... Nu din cochetărie și nici din frivolitate. Mai mult din superstiție. Ca să conjur soarta. Ca s-o păcălesc. Mi se pare că, îmbrăcată altfel, n-o să mă recunoască, o să mă confunde cu altcineva, o să treacă pe lîngă mine fără să mă vadă... Dumneata, care ești un om superstițios, de ce nu ai superstiția de a începe ceva din nou ? De ce nu vrei să faci un lucru pe care nu l-ai mai făcut niciodată pînă acum ?

...Intrase înăuntru neconvins. Nora vorbea pentru el, lua informații, cerceta cu atenție lucrurile care i se arătau. Era o librărie invadată de sportivi. Etalajele cu cărți erau părăsite, și toată lumea se îmbulzea la raionul de sport. În ajun de vacanță, era acolo un freamăt de plecare, un clinchet de patine, o febrilitate continuă. Bocanci enormi, cu talpa prinsă pe margine într-un clește de metal, miroseau a piele groasă, de curînd tăbăcită. Schiuri negre, rezemate de perete cu botul în sus, semănau cu niște luntri subțiri de pescar, trase la mal, pe uscat. Totul avea un miros aspru de pielărie, de lemn ceruit, de pînză impermeabilă. Cămăși și sweatere de culori tari dădeau întregului magazin un aer festiv, pavoazat.

Un aparat de radio, deschis, transmitea buletinul sportiv de la ora 6 : „Predeal, grosimea stratului de zăpadă 40 centimetri... Sinaia, grosimea stratului de zăpadă 30 centimetri... zăpadă favorabilă..." Vocea speakerului se

amesteca cu întrebările clienților, cu răspunsurile vînzătorilor.

— Ridică mîna dreaptă în sus, vrei ? îl rugă Nora.

El se supuse cu bunăvoie, dar cu oarecare stîngăcie. Se vedea în oglindă măsurîndu-se cu lungimea schiurilor, mult mai înalte decît el. Botul schiului îi ajungea în podul palmei. „Trebuie să fie cu cel puțin 40 de centimetri mai înalt decît înălțimea omului", îi explică ea absorbită.

Uneori, ridica îngrijorată ochii spre el, mai mult pe furiș, ca și cum i-ar fi cerut un semn de aprobare, un consimțămînt.

„E intimidat", gîndi ea, văzîndu-l rămas cu schiurile în mînă și neștiind ce să facă cu ele. „Intimidat" i se păru un progres : era oricum altceva decît indiferent.

— Asta la ce servește ? o întrebă Paul, văzînd-o că ține în mînă niște arcuri de oțel, pe care se silea să le învîrtească singură pe un suport plat, ca o talpă de patină.

Părea să pună întrebarea cu oarecare interes, în orice caz cu puțină nedumerire. Privea toate acele stranii obiecte încurcat, ca în fața unui motor cu piesele demontate. Nora se grăbi să-i dea explicații, pe care el nu le înțelegea prea bine.

— Sînt două feluri de legături. Diagonale și drepte. Eu am mai multă încredere în legătura diagonală. Nu e prea flexibilă, dar e solidă. Te împiedică puțin la telemark, dar n-o să începi din primele zile să faci exerciții de telemark. Principalul e să ai bocanca bine angrenată pe schi...

Un vînzător îl chemă pe Paul într-o cabină de probă ca să încerce costumul de schi și bocancii.

— Mă chemi cînd ești gata, îi spuse Nora. Îi era teamă să-l lase singur. Licărul acesta slab de curiozitate, pe care începe să-l citească în ochii lui, nu trebuie să se piardă. E un joc pe care trebuie să-l joace pînă la urmă. Dar nu se va descuraja ? Nu va fugi, el, care fuge atît de ușor ?

În costumul albastru era cu totul schimbat. „Cît e de tînăr", gîndi Nora. Regăsea dincolo de oboseala lui acea nedefinită expresie de copilărie, pe care o surprinsese aseară de la prima lor încrucișare de priviri.

— Sînt ridicul, nu ?

— Da. Și îți pare rău ? Fii și dumneata o dată ridicul în viață. Să vezi că prinde bine.

Haina nu-i plăcea Norei. Avea un cusur la mîneci, și nasturii trebuiau schimbați.

— O trimitem imediat la atelier, spunea vînzătorul. În jumătate oră e gata.

— Și într-o oră cel mai tîrziu, adaugă Nora, trebuie să fie acasă. Dar nu mai tîrziu, te rog, fiindcă plecăm chiar astă-seară.

Îi vorbea vînzătorului, dar în fapt i se adresa, fără să-l privească, lui Paul. Va protesta ? O va dezmînți ?

— Astă-seară.

„La urma urmelor, nu va fi cea mai mare prostie din viața mea", își spunea Paul privindu-se acasă, în oglindă. Chipiul albastru de stofă, cu cozorocul scurt și rotund, semăna cu o șapcă de liceu. Buzunarele hainei, mari, aplicate, închise soldățește cu nasturi, îi aminteau tunica din școala militară.

„Ca un liceam, ca un elev cu termen redus...", zîmbi el vechilor amintiri regăsite.

Umbla prin odaie pentru plăcerea de a-și auzi bocancii pe parchet, sunînd cu vechiul lui pas greu din nopțile de gardă. Ce bune erau acele nopți, albe, treze, singur pe cîmpul înghețat de la Cotroceni, fără nici un gînd, fără nici o așteptare, scrutînd departe noaptea de iarnă, prin care străbătea citeodată, nu se știa de unde, un țipăt venit de dincolo de orizont, poate din munți, poate din păduri !

Se uită la hainele de oraș, pe care le dezbrăcase, la paltonul atîrnat în cuier. Dacă ar putea, despărțindu-se de ele, să se despartă de el însuși... Dacă ar putea, îmbrăcînd această haină nouă, să înceapă o viață nouă...

E o copilărie, desigur, dar e o copilărie în care ar voi să creadă.

Cine e omul acesta tînăr din oglindă, cu chipiul lăsat pe frunte, cu gîtul gol, cu haina de stofă aspră, închisă pînă sus ? Nu cunosc. Mi se pare că l-am mai văzut pe undeva, dar nu-l cunosc.

„Am făcut pînă astăzi, își spune Paul, atîtea prostii rezonabile, și toate au ieșit prost... Voi face în sfîrșit o prostie stupidă, o prostie complet lipsită de sens... Poate că aduce noroc".

E încă intimidat de schiuri, pe care nu știe cum să le țină pe umeri, iar cele două bastoane, cu cercul lor

de lemn și metal din vîrf, îl încurcă și mai rău. Își amintește de la cinematograf curse vijelioase de schi, schiori zburînd într-un nor de zăpadă, și totul i se pare fantastic, irealizabil. Îi e greu să înțeleagă cum aceste două lopeți mari, negre, cu legăturile lor de fier, cu complicatele lor catarame, șuruburi și arcuri, pot deveni pe zăpadă atît de repezi, atît de plutitoare. Ar voi să se poată privi în oglindă, instalat pe schiuri, ca în plină cursă. Nora i-a arătat de cîteva ori cum se introduce bocanca în legătură, cum se fixează piciorul pe schi. Dacă ar încerca ?

Aliniază cele două schiuri pe covor, cu botul în sus, unul lîngă altul („perfect paralele și foarte apropiate", cum spunea Nora), și se căznește să potrivească arcul de oțel al legăturii pe tocul bocancii, exact în scobitura adîncă a tocului. Arcul e prea nou, și resortul funcționează greu. La piciorul drept a mers în cele din urmă, dar la cel stîng rezistă încă. În genunchi, cu chipiul dat de necaz pe spate, îndîrjit de rezistență, Paul se luptă cu acel arc prea scurt sau poate prea puțin flexibil.

În această luptă, îl surprinse soneria de la intrare. Cine putea fi ? Desigur nu Nora. Se înțeleseseră că se vor întîlni la gară, un sfert de oră înainte de plecarea trenului. Atunci, cine ?

Era furios că nu era lăsat în pace să-și fixeze bocanca stîngă pe schi, era furios că era acum obligat s-o desfacă și pe cea dreaptă. Cu schiul în picior, nici n-ar fi putut încăpea în vestibul.

De afară se suna mereu.

— Viu îndată, așteptați că viu, striga Paul și mai îndîrjit, căci de astă dată, lucru mult mai grav, bocanca dreaptă refuza să iasă din legătură, iar arcul părea pentru veșnicie fixat pe toc.

„Ar fi comic să nu mai pot ieși de aici." Se vedea prizonierul acelei lopeți de lemn, pe care era condamnat să o tragă după el și care — mai lungă de doi metri — îl împiedica să umble prin casă, căci s-ar fi lovit de scaune, de birou, de pereți. Nimeni nu-l putea scăpa din încurcătură. „Poate Nora, dacă aș izbuti să mă tîrăsc pînă la telefon și să o chem." Dar nici Nora, căci — își aduse aminte — cheia era în broască pe dinăuntru, și el nu-i putea deschide.

Soneria tăcea din cînd în cînd („Poate a plecat, poate s-a dus"), dar pe urmă reîncepea să sune cu o insistență de om hotărît să aștepte oricît.

În cele din urmă, Paul izbuti totuși să se libereze. Îi trecuse prin minte o idee salvatoare. Nu avea decît să desfacă șireturile bocancii și să-și scoată piciorul din ea, lăsînd bocanca atașată de schi. „Pe urmă o scot eu și pe ea", își spuse fericit de simplicitatea soluției, pe care o găsise tocmai cînd situația i se părea mai comică și mai fără speranță.

Merse șchiopătînd spre vestibul, cu [illegible] picior încălțat și cu celălalt numai în ciorap.

— Nu mai sunați, că viu.

Era un om de la o florărie, cu [illegible] buchet în hîrtie albă, subțire.

— De la cine ?

— Nu știu. O doamnă.

— Ai vreo scrisoare ?

— Nu.

Așteptă să rămînă singur, închise ușa, și abia atunci desfăcu hîrtia. Erau două crengi de liliac alb. Se uită la ele, cu o lungă privire străină. De unde veneau ? De ce veneau ? Le ținea în mînă cu un sentiment nedeslușit de întîrziere, de inutilitate. Poate că e o greșeală... Poate că nu sînt pentru el...

Nu avea curajul să le mîngîie. Le simțea departe răsuflarea rece, fără putere. Flori de zăpadă. Totuși, înclinarea lor pe creanga ușor îndoită sub greutatea buchetelor avea ceva robust și delicat... Cunoștea această înclinare ca un obraz ce se apropie, ca o privire ce se întoarce puțin înapoi, peste umăr. Era gestul întrebător al lui Ann, era așteptarea ei timidă în fața unei prea lungi tăceri...

Lăsă florile să-i cadă din mînă, undeva, pe fotoliu sau pe divan, nici el nu știa prea bine unde. Avea impresia că-i cereau un răspuns, și nu știa pe care să-l dea.

Totul avea acum un gust de trezire amară din beție. Camera era într-o dezordine tristă, de noapte pierdută. Ce sens aveau toate lucrurile acestea, trîntite pe unde se nimerea, dulapul deschis, rufele pregătite pentru împachetare, rucsacul aruncat într-un fotoliu ?

Se împiedică de cele două schiuri, rămase pe jos, de-a curmezișul, în mijlocul odăii. Îi era rușine de îndîrjirea

cu care, cinci minute înainte, se luptase cu ele să le monteze și să le demonteze. Acum, erau acolo ca niște jucării stricate... Cît de stupid, sau cît de nenorocit trebuia să fie, pentru ca un moment măcar să se fi lăsat antrenat în această plecare absurdă...

Ann revenea. Florile trimise înainte întrebau, pentru ea, dacă poate reveni.

„Nu știu, Ann, nu știu. Cred că nu trebuie. Cred că e mai bine să nu vii."

Spunea tare cuvinte de împotrivire, dar simțea că dincolo de voința lui ceva răspunsese pentru el și acceptase.

Nu știa ce se va întîmpla mai departe și nici nu încerca să facă presupuneri. Un lucru era limpede : Ann va veni.

Poate că în momentul acesta e jos în stradă și îl așteaptă. Poate că de la portiera micului ei automobil albastru se uită spre fereastra lui, ca să-l vadă apărînd acolo. Poate că e de ajuns un semn, pentru ca în cîteva clipe ea să fie sus...

Vine atît de tîrziu, dar vine. Nu este în el nici un elan ca s-o întîmpine, dar nu e nici o voință care s-o alunge.

Mai rămîne undeva, dincolo de toate amintirile, dincolo de toate evidențele, mai rămîne gîndul copilăros, dar încă viu, că iubirea lui nu e pierdută, că o serie absurdă de coincidențe și erori i-a despărțit și înșelat, dar că totul poate fi explicat, totul poate fi regăsit. Mai e încă timp, mai e încă timp...

Se ridică de la locul lui, ca să ridice florile căzute, și abia atunci își dădu seama că merge șchiopătînd, cu piciorul stîng în bocancă și cu cel drept desculț. Chipiul, haina albastră de schior, pantalonii lungi, fixați jos pe gleznă cu o bandă de elastic, totul i se părea acum caraghios.

„Să terminăm cu deghizarea asta", își zise. Se întorcea spre hainele lui de oraș, spre viața lui dinainte. Jocul durase prea mult.

Tocmai voia să ridice schiurile de pe jos, ca să le ascundă în baie sau în cămară, cînd sună telefonul. Era Nora.

— Nu uita să iei un briceag. Ar fi de preferat cu burghiu. Pe munte, prinde bine. De termos n-ai nevoie.

Am eu unul de un litru jumătate. Nu-ți încărca rucsacul cu lucruri inutile...

El încercă s-o întrerupă, ar fi vrut să-i spună : Nora, eu nu plec, eu nu pot să plec, dar ea continua să-i dea o mulțime de sfaturi.

— ...un pulover gros și, dacă se poate, o vestă de lînă. Nimic de mîncare, înțelegi ? Absolut nimic. Am tîrguit eu tot ce trebuie.

Și pe urmă, fără tranziție, cu aceeași voce grăbită, care dădea instrucțiuni de plecare :

— Ți-am trimis două crengi de liliac. Cred că le-ai primit. Aș vrea să-ți fi făcut plăcere. Mi se părea, cînd ne-am oprit în Piața Senatului, în fața florăriei, mi se părea că te uiți la liliacul din vitrină cu nu știu ce zîmbet trist. Mă gîndeam să nu-ți spun că vine de la mine, dar pe urmă m-am răzgîndit. Nu vreau să-ți dau enigme de dezlegat înainte de plecare.

Închise telefonul, făcîndu-l atent că trenul pleacă exact la 12 și 10.

Paul rămase dezorientat, ametit. Pentru a doua oară, ar fi vrut s-o întrebe : ce cauți dumneata ? ce vrei dumneata ?

Prin ce instinct, sau prin ce întîmplare, femeia aceasta, pe care o cunoaște de 24 de ceasuri, intră în viața lui, prin porțile cele mai secrete ? Prin ce repetate coincidențe se substituie iubitei pierdute tocmai acolo unde un moment el poate spera că o regăsește ?

Își luă capul în mîini și rămase multă vreme fără gînduri.

VII

— LUĂM BILETE PENTRU BRAȘOV, îi strigă Nora de departe cînd îl văzu coborînd din mașină.

Un hamal se oprise să-i ia schiurile din mînă, și el era gata să i le dea, cînd Nora se apropie de el.

— Asta nu. Schiurile le duci singur pe umeri. Cine crezi că o să ți le poarte pe munte ?

Îl ajută să-și fixeze rucsacul și îi arătă cum să poarte schiurile pe un umăr și bastoanele pe celălalt, cu vîrfurile încrucișate la spate.

— Luăm bilete pentru Brașov, dar nimic nu ne oprește să rămînem la Predeal sau să mergem, dacă vrei, mai departe, spre Făgăraș sau Bihor. E mai bine să nu hotărîm dinainte. Vom vedea pe drum.

El o asculta fără împotrivire, dar și fără aprobare. „Nici nu mi-a spus bună seara", se gîndi Nora. Era însă hotărîtă să nu țină seama de toanele lui.

— Sacul trebuie să cadă drept sub omoplat, nu să atîrne pe șolduri.

Cum îi potrivea curelele rucsacului pe umeri, îi întîlni, fără să vrea, privirea rece, aproape ostilă, cu care se supunea sfaturilor ei.

„Ce privire de elev îndărătnic !" își zise Nora. Cunoștea din clasele de băieți această privire de rezistență, care se ridica uneori din bănci, spre ea, ca o sfidare. „Să avem răbdare", îi șoptea vocea ei de profesoară. „Vom îndupleca această frunte de rebel." Și se simți pentru prima oară sigură de ea lîngă acest bărbat tăcut.

Peroanele vuiau de lume. Glasuri tinere de studenți și soldați, care plecau în provincie, dădeau întregii gări un sunet de vacanță. Grupuri de schiori se grăbeau spre peronul trenului de Brașov. Bocanci grei sunau pe piatră, cu o bătaie regulată de marș. Printre călători grăbiți, printre vagonete cu bagaje, schiurile se depărtau legănîndu-se ca niște catarge.

La celălalt capăt al peronului, lîngă locomotivă, erau două vagoane de clasa treia, rezervate pentru schiori. „Nu e loc pentru civili", îi spunea de pe scară un băiat în tunică albastră unui domn cu palton și pălărie, care încerca să se urce. Paul auzi vorba, în tăcere, și zîmbi. Avea dreptate băiatul : cele două vagoane semănau într-adevăr cu un tren militar. Fete și băieți îmbrăcați în aceleași haine, ca într-o uniformă, păreau o trupă tînără care pleca în manevre.

Pe scara ultimului vagon, o fată se oprise să-și aprindă o țigară. Pentru prima oară, gestul i se părea lui Paul lipsit de feminitate. Era un gest scurt, grăbit, soldățesc.

— Ne dai voie să trecem, camarade ?

Fata ridică surprinsă capul spre el și-l privi la lumina chibritului, pe care-l ținea încă aprins în mînă. Apoi

izbucniră amîndoi în rîs. Nora, rămasă puțin în urmă, surîdea de această primă victorie : îl auzea în sfîrșit rîzînd.

Era un tren personal de noapte, semănînd mai mult cu un convoi decît cu un tren. Avea zeci de vagoane, care se auzeau tamponîndu-se unul de altul, pînă departe, spre vagoanele din urmă, pierdute în întuneric, cînd trenul se oprea în cine știe ce gară fără nume, ca în plin cîmp.

„Unde mergem ? Cînd o să ajungem ?“ Era mulțumit că nu știe.

Sta singur la fereastră, cu ochii închiși, lăsîndu-se purtat de zgomotul roților, pe care-l simțea trecînd prin el ca o lovitură regulată de puls. Era asurzitor și calmant. Uneori încerca să distingă din acest vacarm o singură lovitură și s-o urmărească cum se transmite prin tampoane de la vagon la vagon, ca un val ce se depărtează.

Deodată, fără tranziție de gînduri, se văzu la București, la un colț de stradă, spunîndu-și că e tîrziu și că e timpul să se întoarcă acasă. Se zbătu ca din somn, cu o senzație ascuțită de durere (nu ! nu ! nu !), și deschise ochii : prin geamul pe jumătate înghețat se zărea cîmpul de iarnă și cîteva rare umbre albastre, pomi sau case, topindu-se fumurii în noapte.

„Așadar am plecat... așadar am plecat“, își spuse în gînd de cîteva ori, urmărind cu privirea în întuneric un punct fix, în care i se părea că mai poate deslușì ceva din cîte rămîneau în urmă.

Nu cunoștea pe nimeni în vagonul acela de schiori, dar avea impresia că-i poate tutui pe toți. Vorbeau tare, se strigau pe nume, își desfăceau mereu rucsacurile, pentru ca să-și arate unul altuia felurite ustensile și provizii.

„Aveți piei de focă ?“ îl întrebă cineva de lîngă el, mîngîind talpa lucioasă a schiurilor noi. Paul nu știa ce să răspundă și aruncă o privire încurcată spre Nora. Răspunse ea în locul lui, explicînd că nu are prea mare încredere în pieile de focă și că preferă pentru urcuș o ceară aspră. Se încinse o întreagă dezbatere teoretică despre urcuș, la care luau parte toți vecinii din apropiere, apărînd cu aprindere opinii diferite.

— E o erezie, da, da, o erezie, striga apărătorul pieilor de focă.

— Să vedeți ce spune Duménу, îl susținea cu și mai multă îndîrjire un băiat foarte tînăr, probabil elev de liceu sau student în anul întîi, și, scotocind prin rucsac, scoase de acolo o carte, pe care o răsfoi nervos, pînă ce găsi pagina invocată.

„Il n'y a rien qui puisse remplacer, dans une ascension difficile, l'usage des peaux de phoque.

L'incommodité apparente du procédé est largement rachetée par l'assurance et la stabilité acquises.“ [1]

Nora asculta cu surîsul ei răbdător lectura întregii pagini. Singură în acel grup de schiori pasionați, își păstra liniștea și vorbea măsurat, fără agitație.

„E într-adevăr o profesoară“, gîndi Paul privind-o. Tot ce spunea era limpede, întrebările le punea clar, privind în ochi pe cel căruia i se adresa. Vorbea fără grabă despre lucruri pe care le cunoștea bine.

Paul se gîndi la noaptea lor trecută. „Pe fata asta am avut-o goală în brațele mele.“ Îi era totuși cu neputință să-și aducă aminte de trupul ei. Totul părea să se fi petrecut cîndva, demult, cu ani în urmă. Se uită atent la buzele ei, pe care le sărutase, și căută în amintire gustul lor uitat.

Nimic nu trăda în ea o amantă. Vorbea mai departe, calmă, cu ceva protector în marea ei liniște, cu o atenție egală pentru fiecare cuvînt.

„Ar putea fi un camarad“, își zise Paul, uitîndu-se la tunica ei bine închisă, la bocancii grei din picioare.

Îi părea rău de tot ce se întîmplase. Ar fi vrut să poată șterge dintre ei inutila noapte de dragoste, care îi apropiase, dar care îi și despărțea.

Nora îl privea dormind. Se prefăcuse multă vreme că citește, dar acum, cînd se știa în sfîrșit apărată de somnul lui, își ridicase ochii din carte și îl privea.

Trecuseră de Cîmpina, poate chiar de Comarnic. Nu mai ardeau în vagon decît luminile albastre de noapte. Toată lumea părea că doarme, cu o singură răsuflare regulată. Uneori, de la un vagon din urmă, venea un cînet de harmonică, repede acoperit de zgomotul roților.

[1] Într-o ascensiune anevoioasă nimic n-ar putea înlocui folosirea pieilor de foca.

Aparenta incomoditate a procedeului este din plin compensată de siguranța și stabilitatea dobîndite“ (fr.).

Nora îl aștepta să revină. „Mai e cineva care veghează în trenul ăsta...“ Se simțea în veghea ei ca într-un adăpost.

Paul adormise cu capul lăsat ușor pe spate și rezemat cu tîmpla de fereastră. „Cît e de tînăr și cît pare de obosit!“, își zice Nora. Sub pleoapele închise, îi simte încă acea privire cețoasă din noaptea trecută. Numai zîmbetul amar s-a șters de pe buze, aproape fără urmă. Îi place să privească această gură împăcată, care nu o poate nici mîngîia, nici răni.

„Tu ești făcută să fii infirmieră de noapte“, spunea Grig. Nora își aduce aminte de acest cuvînt, care, probabil, trebuia să fie o jignire. „Bietul Grig! Niciodată n-a știut cum să mă jignească.“ Adevărul e că Grig nu suferise niciodată obișnuința ei de a-l privi în somn. Se trezea în mijlocul nopții, sub privirea ei atentă, sub ochii ei deschiși mari, fixați asupra lui, și o întreba răstit: „Ce vrei?“ Ea răspundea mereu la fel: „Nimic. Vreau să dormi.“

Poate că la fel i-ar răspunde și bărbatului care doarme acum în fața ei și pe care îl privește de atîta timp. „Vreau să dormi. Vreau să uiți. Vreau să dormi.“

La Predeal, cele două vagoane de schiori se goliră pe jumătate. Nora se întrebă dacă n-ar trebui să coboare și ei. Puteau găsi locuri în tabără la Onef sau să meargă mai departe, cu sania, pînă la Timiș, unde erau atîtea pensiuni deschise. Dar în tabără se temea că el va fi stingherit, iar la Timiș era prea scump. Își numără în gînd banii și își aduse aminte că îi datorează lui Paul 282 de lei, pentru biletul ei de tren. „Va trebui să avem socotelile clare.“

În gară, placarde și afișe colorate anunțau pentru zilele de Crăciun concursuri de viteză, slalom și sărituri. Nora văzu în locul acestui Predeal din zori, pustiu, cu străzile goale, încremenit în zăpadă, Predealul monden din zilele de campionat, plin de automobile, de toalete și de cunoscuți, Predealul care începea să semene cu un cazinou, cu un dancing, cu o sală de recepție.

De la fereastra vagonului, își roti privirea înapoi spre creasta Omului, pierdută în nori, ca într-o imensă avalanșă de zăpadă, și căută prin neguri punctul depărtat unde știa că trebuie să fie cabana.

Acolo ar fi vrut să urce sau poate în partea cealaltă, mai jos, spre Ialomicioara, spre Bolboci. Dar pe oriunde ar fi pornit, prin Bușteni sau prin Sinaia, drumul ar fi trebuit făcut în grup mare și cu echipament serios. Se uită zîmbind la schiurile lui Paul, noi, cu lacul intact, cu legăturile de oțel strălucitor, fără nici o zgîrietură, fără nici o pată de rugină. Ce ar fi făcut cu ele pe Piatra Arsă?

Între timp, trenul pornise mai departe. Cîțiva schiori se pregăteau să coboare la Timișul-de-Jos. „Urcați pe Piatra Mare?“, îi întrebă Nora. Cunoștea drumul și, din cîte ținea minte, era foarte ușor. Îl făcuse în 1929, în vară, după ultimul ei examen de facultate, și dormise acolo într-un fel de șură de lemn, cu zeci de paturi aliniate pe două etaje.

— E o cabană nouă acum, îi spuse cineva.

— Dar nu cred să fie teren de schi, observă Nora. Piatra Mare e mai mult un munte de vară. Aș vrea un loc mai larg, mai deschis.

„Și mai depărtat“, adăugă în gînd.

Începea să se lumineze de zi și ar fi vrut ca ziua aceasta care începea să-i găsească departe, cît mai departe.

Ferestrele deveneau albastre, fumurii. Ieșeau din noapte ca dintr-un lung tunel.

VIII

URCAȘERĂ PÎNĂ LA POIANA BRAȘOVULUI cu „șenila“, un camion cu roțile frînate de lanțuri, ca să nu se împotmolească în zăpadă.

— Cred că Poiana e locul cel mai nimerit, spunea Nora. Ar fi trebuit să mă gîndesc la asta din primul moment. E deschisă, e largă, are pante dulci. N-ai fost niciodată? Nu cunoști regiunea Brașovului?

— Ba da, răspunse Paul, dar numai spre cele șapte cute. Am petrecut acolo o vacanță, mai demult. La Cernatu, la Satu-Lung...

Și tăcu deodată, cu o privire vagă, care arăta dincolo de păduri ceva nesigur, ca o direcție pierdută. Ar fi vrut să ridice din umeri cu mișcarea lui obișnuită de nepăsare și de silă, dar rana din spate îl opri, cu greutatea ei, să și termine gestul.

— Vezi ce bun e sacul ăsta? spuse Nora. Poartă-l zece zile în spinare, și te vei dezobișnui de gesturile tale blazate.

Abia după ce vorbi își dădu seama că l-a tutuit. („Aseară, la plecare, îi spuneam încă dumneata.") Era ca și cum noaptea din tren ar fi făcut din el o cunoștință mai veche, noaptea aceea în care totuși nu-l auzise spunîndu-i nici două fraze închelate. Tăcu jenată de această familiaritate, care i se părea că bruschează lucrurile. Se uită la ceas și făcu repede o socoteală: „Îl cunosc de treizeci și șapte de ore". Era singură cu el în acest camion deschis, care îi ducea prin pădurea de dimineață, era singură cu el, și nici măcar nu știa dacă are dreptul să se rezeme de brațul lui.

— Într-adevăr, cred că Poiana e o bună alegere. O să vezi. Sper să putem face din dumneata un schior.

Își repetă în gînd fraza rostită și se felicită pentru soluția găsită. „Să putem face" era intenționat ceremonios, așa încît „dumneata" devenea oarecum glumeț.

— Da, îți promit că cel mult în trei zile vom coborî pe schiuri pînă la Rișnov. E un drum regulat, fără ocoluri multe, aproape drept.

Încerca să deștepte în el ambiții sportive, un gust de întrecere, oarecare îndîrjire. „E destul de copil pentru asta", se gîndea Nora privindu-l.

Nu era nici o cameră liberă la hotelul Săsesc.

„Încercați la Turcu, încercați la Cercetași, dar nu cred. Toată Poiana e plină, de cînd cu zăpezile astea mari."

— Rămîi aici, Paul. Mă duc să caut. Trebuie să găsim ceva.

Își puse schiurile, le bătu de cîteva ori cu botul de pămînt și porni cu pași lungi, împinsă de cele două bastoane, pe care le înfigea în zăpadă, cu o mișcare regulată de vîsle. Din cauza gerului din zori, zăpada avea o crustă subțire de gheață, și schiurile alunecau fără moliciune, cu un sunet aspru, lăsînd în urma lor o pulbere de sticlă.

La cabanele mari nu era într-adevăr de găsit nici un loc, iar vilele mici nu se treziseră încă din somn. Nora bătu totuși la ferestrele lor oblonite, dar voci somnoroase îi spuneau să-și vadă de drum.

— Geaba vă osteniți, domnișoară, îi zise dintr-o curte un om care făcea cu lopata drum prin zăpadă. Geaba vă osteniți. Noi am culcat oaspeți și în garaj.

Se întoarse necăjită la hotelul Sașilor, neștiind ce să facă. Înapoi, pe Valea Prahovei, nu mai spera să găsească locuri libere, dacă aici la Poiana, unde se ajungea mai greu, era atîta lume. Singurul lucru de făcut era, poate, să coboare la Brașov și să ia de acolo un tren spre Făgăraș. La Bilea, la Muntele Mic, era mai probabil să găsească adăpost, dar nu cunoștea regiunea și nu știa cît timp le trebuia pînă acolo. Pe schiuri, în jumătate oră, ar fi fost desigur jos, la Brașov, dar pînă să poată face un astfel de drum, i-ar fi trebuit lui Paul cel puțin o săptămînă de exerciții. Nu-și pune cineva schiurile pentru prima dată în picioare ca să facă o cursă de șase kilometri. Cît despre șenilă, viitoarea cursă de întoarcere era abia la amiază și riscau astfel să-i prindă din nou noaptea în tren. „Nu știu dacă are să reziste", își zise Nora, gîndindu-se la lipsa lui de convingere.

Îl găsi la Sași, în sala de mese, în fața unui afiș bătut în perete. „Biserica Neagră. 23 decembrie 1934. Ora 8½ seara. Concert religios. *Oratoriu de Crăciun* de J.S. Bach."

Se întoarse spre ea, cu o sclipire de curiozitate, arătîndu-i afișul.

— Interesant, nu?

— Nu. Absolut deloc interesant. N-am venit aici ca să ascultăm oratorii. Aici nu există decît un singur lucru interesant.

Și îi arătă prin fereastră zăpada, brazii, cabanele cu glugi albe.

— Ești severă.

— Sînt severă, pentru că am mari răspunderi.

Ar fi trebuit poate să spună ultimele cuvinte glumind, dar uitîndu-se bine în ochii lui, în acei ochi triști, se gîndi că într-adevăr își luase o mare răspundere. „Omul ăsta, dacă rămîne singur, fuge." N-ar fi putut spune exact de ce, dar simțea că această „fugă" putea fi pentru el un dezastru, de la care trebuia neapărat oprit.

— Ești în stare de o mare vitejie, Paul?

— Una mare de tot?

— Nu. Potrivită.

— Să încercăm...

— Trebuie să plecăm din Poiana. Nu e de găsit nici o cameră. M-am gîndit o clipă să mergem mai departe spre Făgăraș, dar mi se pare că e mai simplu să rămînem tot pe aici. Cunoști Postăvarul ?

— Unde e ?

— Acolo.

Îi arăta cu mîna o perdea de nori, ce cădea pînă jos, la liziera pădurii din față, acoperind cu totul orizontul.

— Înalt ?

— Cam o mie opt sute de metri. Aici sîntem la o mie. Vara, e un drum de trei ore. Să zicem că-l vom face în patru. Dealtfel, nici nu urcăm pînă în vîrf. Sînt două cabane mari, în drum. Cînd nu sînt nori, se văd foarte bine de aici.

— Dar bine, Nora, tu ești o fată care la București cazi din tramvai, și aici vrei să treci Carpații ? Nu crezi că e prea greu ? Nu crezi că e prea mult pentru genunchii ăștia, pe care ieri îi pansai cu tinctură de iod ?...

Se opri un moment pe gînduri.

— La drept vorbind, cînd a fost ? Ieri sau alaltăieri ?

Nora îl luă de braț, chemîndu-l la drum.

— Lasă socotelile. O să le facem altă dată. N-a fost nici ieri, nici alaltăieri... A fost acum o lună, acum un an, acum mulți ani...

Din prag se mai uitară încă o dată spre acea pînză de nori, sub care se ascundea Postăvarul.

— Nu l-am mai văzut de o săptămînă, le spuse portarul. De cînd cu zăpezile astea, am și uitat cum arată la față. Parcă a pierit de tot.

Drumul era marcat de dreptunghiuri colorate — o dungă roșie și două albe — ca niște mici drapele vopsite pe copaci și pietre. Se vedeau în pădure, la cotituri, ca o fluturare de batistă. Era ca și cum un tovarăș de drum ar fi mers înaintea lor, oprindu-se uneori, ca să-i aștepte din urmă și să le arate calea : pe aici... pe aici...

Mergeau cu schiurile pe umeri, încrucișate la spate ca să-și țină echilibrul. Uneori, botul schiului lovea o creangă de brad și o scutura de zăpadă, cu un fîșnet subțire, metalic, pulverizat, de parcă s-ar fi auzit sunînd în parte toate cristalele zăpezii. Erau brazi imenși, troienițî, cu crengile slab înclinate sub povara zăpezii, ca niște aripi grele, într-un zbor înalt. Cîte unul, singuratec, se înălța pe o stîncă, ieșit din rînduri, dar trunchiul

robust avea, în haina lui albă, o neașteptată delicatețe de tulpină. Sub zăpadă, pădurea era fără sălbăticie. Totul părea fastuos, puțin decorativ, ca într-un imens parc pavoazat.

Nora se întoarse spre Paul, care se oprise la o cotitură de drum, privind lung în jurul lui.

— E frumos ?

— E prea frumos. Puțin prea frumos. Parcă a fost făcut într-adins, pregătit dinainte ; brazii sînt prea mulți, zăpada prea mare... Și tăcerea, tăcerea asta colosală...

Ascultară amîndoi, încercînd să prindă de departe, de cît de departe, un sunet, un trosnet, un pas... dar nimic nu trecea prin vasta încremenire.

— Nu-mi vine să cred că e adevărat. Parcă am fi într-o fotografie, într-un afiș. Parcă am fi în vitrina de ieri, cu zăpadă artificială...

Nora își aduse aminte de schiorul bine echipat, care zîmbea aseară trecătorilor, din vitrină. Cu costumul lui nou, cu eșarfa albastră la gît, cu schiurile pe umeri, Paul începea într-adevăr să semene cu un afiș de schi. „Și nu-i lipsește nici zîmbetul."

Trecuse de amiază, și cabana nu se vedea. „Ar fi trebuit să fim de mult acolo", gîndea Nora. Își simțea bocancii grei în picioare și avea impresia că întreaga lor greutate apasă pe glezne. Deșteptat dintr-o durere uitată, genunchiul stîng începea să doară.

— Crezi că sîntem pe drumul bun ? întrebă Paul.

— Toate drumurile sînt bune aici, răspunse ea vag.

Nu era îngrijorată, dar își dădea seama că se abătuseră din drum. Știa bine că nu se poate rătăci pe muntele acela cu drumuri simple și își spunea că, pe oriunde ar merge, vor ajunge totuși la cabană. „Totul e să urcăm, să urcăm mereu." Nu mai întîlniseră de cîtăva vreme nici un semn. Micile drapele albe-roșii se făcuseră tot mai rare, și acum pieriseră de tot.

— Poate le-a acoperit zăpada.

— Da, poate...

Lumina scăzuse. Zăpada era acum fără strălucire, mai mult cenușie decît albă.

— E totuși prea devreme ca să înserеze, spuse Nora.

Era o lumină grea, care se depunea pe lucruri, ca o pojghiță de metal. Brazii se stingeau într-o umbră plumburie, care cădea fără plutire.

— Auzi ?

Paul o oprise din mers, punîndu-i o mînă pe umăr. De undeva, de sus, venea un foșnet metalic, un freamăt de arme, o filfiire grăbită de aripi metalice. Păsări mari nevăzute sau păduri urnite din loc coborau lovindu-și aripile, crengile.

— S-ar putea să fie o avalanșă ?

— Exclus, zise Nora.

Era palidă și asculta cu încordare. Simțea mîna lui Paul pe umărul ei drept. „Numai de n-ar lua-o."

Lumina căzu cu încă o treaptă. Era aproape întuneric, și totuși lucrurile se vedeau cu o absurdă precizie. Brazi de piatră încremeneau în jur, ca într-o grotă. Un moment, totul păru oprit în loc, desprins din timp, trecut în altă lume...

— În altă planetă, șopti Paul.

O strînse pe Nora lîngă el.

— Ți-e frică, Nora ?

— Nu. Cred că nu. Mi-e frig. Și aș vrea să ajungem.

Vocea lui era joasă, gravă, intensă. O simțea caldă pe obraz.

— Unde să ajungem ? Nu vrei să rămînem aici ? Să nu mai plecăm niciodată, să nu mai ajungem niciodată ? Să ne oprim... Să ne oprim...

Nora întoarse înfiorată capul spre el. Era ceva șuierat, surd și totuși cald în glasul lui. „Omul ăsta vrea să moară", avu timpul să-și spună, și pe urmă o cuprinse o bruscă liniște, ca și cum într-o singură clipă ar fi simțit, pînă în adîncime, gîndul lui întreg. Se strînse lîngă el și închise ochii, cu o senzație de înec.

Undeva deasupra, în văzduh, valuri imense se loveau, și zgomotul lor străbătea pînă jos, ca într-un fund de mare. Aburi reci, umezi, cețoși, treceau vîjîind printre brazi și, sub bătaia lor, ramurile nemișcate sunau cu un zăngănit de arme.

— Coboară norii de sus dinspre vîrf, șopti Nora.

Simțea pe buze, pe pleoape, zăpada, care trecea ca un fum.

Paul o zgudui de umeri, și ea deschise cu greu ochii. Fără nici un cuvînt, el îi arăta cu mîna, la o depărtare de cîțiva pași, un lucru pe care ea abia îl deslușea, ca prin somn : pe o scoarță de brad, dreptunghiul alb-roșu-alb.

Cabana S.K.V. fumega încă printre brazi, ca pe urma unui incendiu abia stins. Norii curgeau ca o lavă ușoară, jos spre Poiana. Aburi răzleți rămăseseră în urmă agățați de stînci, de copaci... Nora și Paul ieșeau din nori, ca dintr-o altă iarnă. Dinspre cabană, se auzeau voci, un clopot de cai, un zgomot de ferăstrău. Cineva strigă de la o fereastră : Gertrude ! Gertrude !

Nora se gîndi la ceaiul cald care o aștepta sus și căută în rucsac, cu gîndul, sticla cu rom franțuzesc, cumpărată înainte de plecare. Era o aromă grea, ametitoare. „Am să dorm... am să dorm..."

— Bucuroși de oaspeți ?

— Bucuroși, numai că n-avem unde.

Nora se uită lung, fără nici o vorbă, spre omul care le vorbise. Era un sas roșcat, cu o barbă mică, ascuțită, puțin drăcească, și cu o privire rece, fără dușmănie, dar și fără bunătate. Părea aspru, poate și din cauza accentului cu care vorbea, corect românește, apăsînd însă scurt pe prima silabă.

— Sînt toate camerele ocupate. Nu e nici un pat liber. Încercați dumneavoastră sus, la Turing. Acolo poate găsiți.

Avea doi ochi mici, verzi, ca două alice de sticlă, sub sprîncenele stufoase, albite. Nora îl privea cu atenție, spunîndu-și : „Ce ochi de viezure !" Se gîndi la viezurele împăiat pe care-l găsise într-o zi pe catedră, uitat acolo din ora de științe naturale. Ar fi vrut să-i spună omului din prag : „Noi ne cunoaștem, ne-am mai văzut", dar simți dintr-o dată pe umeri întreaga apăsare a rucsacului, ca o durere trezită din somn. Hainele erau grele, ude. Bocancii îi simțea de fier.

— Eu mai departe nu merg. Să intrăm... să ne odihnim...

Era o sufragerie mare, cu mese de lemn, cu ferestre multe, cu o imensă sobă de zid, în jurul căreia săsoaice fără vîrstă, înalte, blonde, poate tinere, croșetau. La o masă se juca șah, la alta — cărți. Dintr-o odaie alăturată se auzea un joc de ping-pong. De sus, de la etaj,

cineva striga în răstimpuri același nume care nu răspundea : Gertrude, Gertrude. Lîngă fereastră, cîțiva băieți tineri își ungeau schiurile cu ceară, ca pe niște arme. Afară, pe săli, se auzeau bocanci grei suind sau coborînd o scară. Ușa se deschidea din cînd în cînd, și la apariția noului-venit hohote de rîs și strigăte familiare (Hans ! Willy ! Otto !) îl întîmpinau.

Intrarea Norei și a lui Paul fu primită cu un moment de tăcere, după care larma din sufragerie continuă netulburată și fără să țină seama de ei. Pe perete, o pendulă mică de lemn arăta ora cinci.

Nora se gîndi un moment, ca să-și amintească : ce fel de cinci ? sîntem dimineața ? sîntem seara ?

Nu-i venea să creadă că rătăciseră atîtea ore în pădurea cu nori.

Cineva le aduse căni mari, albe, cu ceai.

— Știi, Paul, ar trebui să ne grăbim. Să nu ne apuce noaptea pe drum.

Îi arătă o hartă bătută în perete : drumul de la Poiana pînă sus era desenat cu o linie groasă albastră, șerpuită ca un fluviu.

— Vezi ? sîntem la 1 510. Cabana Turingului este la 1 700. Ce a fost greu a trecut.

Paul se uită fără curiozitate la acea hartă, pe care n-o înțelegea prea bine.

— Mie mi-e totuna. Merg unde vrei, merg cît vrei...

Nora îl privi pe furiș, peste ceașca de ceai. Avea pe frunte ușoare riduri, pe care zăpada le săpase mai adînc. Mănușile de schi, puse pe masă, păreau două mari labe de urs. Era în ochii lui ceva liniștit, împăcat, ca într-un vis. I se păru că-l aude din nou șoptind : „Să nu mai plecăm niciodată... să nu mai ajungem niciodată..."

Se întunecase de-a binelea cînd ajunseră la cabana Turing-Clubului. Ultima parte a drumului o făcuseră cu lămpile de buzunar aprinse, orientîndu-se mai mult după strigătele ce se auzeau dinspre vîrful muntelui decît după semnele de pe copaci, care nu se mai vedeau deloc în întuneric.

Locuri libere nu erau decît în dormitorul comun.

— Dacă stați mai mult, după sărbători poate să vă dăm o cameră cu două paturi, le spuse omul care-i conducea.

Mergeau după el, resemnați, în tăcere.

„Dormitorul" era o lungă magazie de bîrne. În mijlocul încăperii ardea o lampă cu carbid.

— Foc nu se face ? întrebă Nora cu indiferență.

— Aicea nu. Dacă vreți să vă-ncălziți, veniți sus, în sala mare. Tot acolo se servește masa. O să auziți clopotul, cînd sună.

Paturile erau aliniate pe două rînduri, ca într-un dormitor de cazarmă. Pături aspre, reci acopereau un așternut de pînză zgrunțuroasă, cenușie.

Nora își scoase sacul din spinare și îl puse jos, lîngă patul ei.

— Patul numărul 16, spuse ea, citind o cifră vopsită pe perete. La 15 se culcase Paul, îmbrăcat, cu rucsacul la căpătîi în loc de pernă

— Vrei să te speli ?

— Nu.

— Vrei să mănînci ?

— Nu.

— Ești supărat ?

— Sînt fericit.

„E nedrept, își spuse în gînd. Poate vrea să mă vadă plîngînd. Poate vrea să se răzbune."

Ca și cum i-ar fi ghicit gîndul, el o apucă de mînă și o trase spre el.

— Nu glumesc, Nora. Sînt într-adevăr fericit. Totdeauna am așteptat patul ăsta, oboseala asta, noaptea asta. Aș vrea să fie o noapte lungă. Promite-mi că va fi o noapte foarte lungă.

Vorbea încet, rar, cu ochii deschiși. Nora îl mîngîie pe frunte.

— Paul, cred că ai febră.

Se duse spre patul ei să caute în rucsac tubul cu aspirine, dar pe urmă se răzgîndi. „Mai bine-l las să doarmă. E obosit."

Era în tot dormitorul un miros de bocanci uzi, de piei umede, de lemn putrezit, dar peste toate acestea — cu o voce groasă, acoperindu-le pe toate celelalte — un miros pătrunzător de carbid ars.

— Lampa asta nu se poate stinge ? întrebă fără să știe pe cine.

O voce din fund îi răspunse mormăind :

— Se stinge la ora 11.

„Ora 11, ora 11.“ Nora repetă cuvintele în gînd și nu le găsi nici un înțeles. I se părea că noaptea aceea nu avea ore și că niciodată acele ochiuri de geam înghețat nu se vor lumina de zi.

Cineva trecu pe lîngă ei și plimbă peste paturile lor o lampă cu baterie, pe care o stinse imediat.

— Lume nouă, lume nouă.

Din cînd în cînd, se deschidea ușa de la intrare și o altă umbră intra sau ieșea. „Umbre, numai umbre“, spuse Nora. Nu reușea să distingă nici o figură. Pînă și vocile aveau ceva nedistinct, monoton, parcă ar fi fost o singură voce, vorbind de la depărtări diferite.

„Poate am dormit“, se gîndi ea. În orice caz, cîtva timp nu mai simțise mirosul de carbid, și acum îl simte din nou. Lampa se clatină încet, cu o mișcare slabă de pendulă. Încă nu e ora 11, de vreme ce e tot aprinsă. Vocile de adineauri au tăcut. „S-or fi dus la masă sau or fi adormit.“

Se înăbușea. Simțea carbidul ca un praf acru, pînă în fundul gîtlejului. Totul mirosea a carbid : pătura, perna, hainele. Își pusese batista pe gură, ca un tampon, dar mirosul trecea prin pînză, ca un fum umed, acru.

Se ridică de la locul ei, amețită, și merse clătinîndu-se printre paturi. Își auzea bocancii tropăind pe podea și își spunea : „Ar trebui să nu fac atîta zgomot“, dar fiecare pas era o cădere, pe care nu o putea opri. Lîngă ușă, își căută mai mult bîjbîind schiurile și bastoanele.

Afară rămase cîteva clipe în prag, fără nici un gînd. Simțea pe frunte, pe tîmple, aerul de noapte ca o zăpadă uscată.

Își puse schiurile și porni încet, neștiind bine încotro. Din cabana mare se auzeau voci, zgomot de pahare, rîsete. Trecu pe sub ferestrele luminate, și pe urmă întoarse spre dreapta, printre brazi. Cîinele cabanei se feri din calea ei, mîrîind, gata să latre. Îl mîngîie în trecere pe blana lui ciobănească, pe urechile lui mari.

Toate se depărtau ca printr-o pînză de somn — voci și lumini.

Schiurile alunecau greu, cu un foșnet de frunze uscate. Nora simțea rezistența zăpezii în genunchi, ca o frînă.

Nu-și dădea seama de cît timp mergea. Pe tîmpla dreaptă avea o zgîrietură, care sîngera. „M-am lovit, probabil. Dar cînd ? Dar unde ?“

Lampa cu baterie era aprinsă și aplicată, în stînga, pe buzunarul de sus al tunicii, ca un far. „Pe inimă“, gîndi Nora. Nu ținea minte nici cînd a aprins-o, nici cînd a fixat-o de nasturele buzunarului. Îi urmărea pata albă de lumină pe zăpadă, pe copaci. I se părea că e o mică vietate, care aleargă înaintea ei și o cheamă. Avea sărituri de veveriță. „O veveriță albă.“

La cotituri, muchia schiului zgîria zăpada înghețată, ca un vîrf de briceag. Era un zgomot ascuțit, ca un țipăt scurt. „Ar trebui să mă opresc. Ar trebui să știu unde merg.“ Nu știa unde merge ; știa numai că nu vrea să se întoarcă. În urma ei simțea încă acea oribilă lampă de carbid legănîndu-se și așteptînd o „oră 11“, care nu va veni niciodată.

Se opri și încercă să-și adune gîndurile. Trebuia să fie pe versantul celălalt al muntelui un drum care să coboare spre Timiș. „La ora asta, Nora ? Ești nebună ?“

Își amintea, parcă, să fi văzut undeva pe o hartă sau pe o tablă indicatoare un drum marcat cu romburi galbene și albastre... Întoarse lanterna spre bradul lîngă care se afla și îl lumină de jos în sus. Nici un semn, nici unul... „Poate că dorm, își zise Nora. Poate că semnul ăsta pe care-l caut, îl caut în vis.“ Simțea totuși, sub degetele ei înghețate, scoarța aspră a copacului. Avea impresia că e la marginea unui vis, din care se zbătea să iasă.

Pe urmă se pomeni din nou alunecînd pe schiuri — și nu-și dădea seama dacă alunecarea aceasta o întoarce în somn, sau o readuce la trezie. Pata albă de lumină alerga înaintea ei mai repede decît înainte, mereu mai departe. Schiurile pierduseră brusc din greutate și pluteau fără zgomot, fără obstacol. „Ar trebui să frînez“, gîndea ea, dar genunchii n-o ascultau. Era pe o pantă deschisă care cobora spre cîteva umbre de brazi, abia deslușite în întunèric. „Dacă nu opresc, sînt pierdută“, își spunea Nora, dar i se părea că e vocea unei alte Nore, rămasă în afară de vis și privind de acolo, ca prin fereastră, lucruri pe care nu le înțelegea. Încercă să se întoarcă spre dreapta cu o mișcare de răsucire, care rămase însă fără răspuns : umerii, genunchii erau ca

niște clape fără sunet. Schiurile, cu boturile apropiate, alergau după pata albă de lumină, într-o viteză care le ridica ușor deasupra zăpezii. Nora închise ochii și se aruncă înainte cu brațele deschise, cu capul în zăpadă. Avea impresia că în ultimul moment cineva o împinsese din spate. Se rostogoli de cîteva ori la vale, cu schiurile împiedicate unul de altul. Zăpada o zgîria pe frunte, pe mîini. Un gust cald de sînge îi umezea buzele.

Acum avea într-adevăr impresia că se trezește din somn. Din somn sau din leșin. Se văzu trîntită pe stradă, lîngă trotuar, în mijlocul unui grup de trecători curioși. Auzea vocile lor și simțea o privire de bărbat fixată asupra ei, privire pe care o cunoștea. Așadar totul, totul fusese un vis... Așadar ne reîntoarcem la acest accident de tramvai, care nu se mai termină... Așadar încă n-am reușit să mă ridic de aici și să plec...

Se ridică în coate și privi atentă în jur. Imaginile care un moment se amestecaseră confuze, ca un vis într-alt vis, se topeau în întuneric. Nu se auzea de nicăieri nici un glas, nici un foșnet. Nora căută lanterna pierdută în cădere, dar nu o găsi.

„Dacă aș avea o lumină, m-aș întoarce la cabană.“ Îi era cu neputință să-și dea seama unde se află. Era o poiană deschisă larg, ca o potcoavă. „Eu am venit de sus“, își spuse, încercînd să-și amintească drumul. Ar fi trebuit să se tîrască pînă la marginea de sus a poienii, din brad în brad, și de acolo să strige. Poate că nu era prea departe, poate o vor auzi... Mai ales își dădea seama că nu trebuie să rămînă pe loc. Un fel de toropeală dulce o trăgea spre zăpadă, spre somn, și știa că somnul acesta înșeală.

Amîndouă schiurile îi rămăseseră fixate de bocanci, dar bastoanele le pierduse în cădere. Se ridică agățîndu-se cu mîinile de un brad. Abia atunci băgă de seamă că era exact la liziera pădurii. O secundă mai tîrziu, ar fi fost prea tîrziu. Și totuși, și totuși, poate că ar fi fost o moarte bună, cu tîmpla strivită de un copac. Mai bună decît această noapte fără sfîrșit care se deschidea înaintea ei și pentru care nu mai avea destule puteri ca s-o străbată.

„Să ținem ochii deschiși, Nora, și să mergem. Cît vom putea. Pînă unde vom putea.“

Nu-și simțea decît rana de la tîmplă, sîngerînd. Era singura senzație care mai stăruia în somnul greu cu care se lupta: „Și totuși merg, știu bine că merg, îmi dau seama că merg“. Se lovea uneori cu genunchii, cu mîinile de copaci, dar erau lovituri care nu dureau, care nu lăsau urme. Nu-și mai simțea schiurile în picioare. „Poate că le-am scos“, dar nu ținea minte cînd.

I se păru că aude de undeva un lătrat de cîine. Avu puterea să zîmbească. „Nu te amăgi, Nora. Nu crede, Nora.“

Erau totuși lumini printre brazi. „Să fi ajuns la cabană?“ Nu o recunoștea. Era o casă mică, numai cu două ferestre luminate. Un cîine ciobănesc, mare cît un urs, lătra spre ea, din prag.

„De ce nu sare la mine? Toate astea nu pot fi adevărate. Ar trebui să sară la mine.“

Cineva ieșise afară din casă, bătu cîinele pe ceafă și luîndu-l de urechi, potolit, veni spre Nora. Ținea în mîini un felinar, pe care îl ridică spre fruntea ei, și o privi cîtăva vreme. Era o lumină care o orbea. Pe urmă, coborî felinarul și se întoarse în casă fără nici un cuvînt, fără nici o întrebare.

„Toate astea nu pot fi adevărate“, spunea Nora. Era mereu același vis absurd, care nu se mai termina.

Se auzeau voci dinăuntru și pe urmă o tăcere mai mare.

Ușa se deschise din nou și, din prag, omul cu felinarul îi făcu semn să intre.

IX

NORA RĂMASE CÎTEVA CLIPE ÎN prag, ezitînd să intre. Era lumină, era cald. Își duse mîna la gît, ca să-și ia fularul de lînă, și nu-l găsi. „L-am pierdut, probabil, pe drum.“

Lîngă fereastră erau o masă și o lampă cu glob alb. Cineva ședea acolo într-un fotoliu și o privea, iar în picioare, puțin în umbră, era omul cu felinarul. „Ar trebui să-l stingă“, gîndi Nora, uitîndu-se spre acea lumină, care încă ardea. Pe masă era un cuțit, o carte cu

arcuri galbene și un ceas care arăta o oră imposibilă : 9 și 10. Se uită cu atenție la fiecare obiect în parte.

— Ceasul ăsta stă, spuse ea și îl arătă cu degetul, fără să știe cui.

Pe urmă se prăbuși, dîndu-și seama că se prăbușește și mai avînd timpul să-și spună : „Ar trebui să nu cad, ar trebui să nu plîng". Plîngea în hohote, cu capul în mîini, cu lacrimi fierbinți, pe care le simțea arzînd pe obrajii înghețați, pe degetele înțepenite.

Auzea pași apropiindu-se, voci care se opreau deasupra ei. Cineva o mîngîia pe părul plin de zăpadă.

Un glas tînăr șoptea cuvinte puțin cîntate, ca într-un vers :

Wanderer tritt still herein ;
Schmerz, versteinerte die Schwelle."

Se opri un moment din plîns, ca să audă mai bine și să înțeleagă, dar lacrimile, o clipă ținute în loc, izbucniră iar, ca într-o nouă cădere.

Două brațe puternice o ridicau de jos, cineva trăgea un fotoliu spre cămin.

Ca prin ceață, întrezărea în gura căminului butuci mari de jar arzînd fără zgomot. Mîini atente, sigure îi scoteau tunica udă de zăpadă și îi puneau pe umeri o haină groasă de catifea — poate o haină de vînătoare — care mirosea slab a foi de tutun.

Nora deschise ochii. Avea la picioarele ei un băiat tînăr, care o privea probabil de mai multă vreme, în tăcere.

— *Sie haben wahrscheinlich den Weg verloren. Wohin gingen Sie denn ? Von wo kommen Sie denn ?* [1]

Nora nu răspunse nimic. Băiatul avea ochi albaștri-deschiși, o frunte înaltă, tristă, luminată de văpaia focului din cămin și un zîmbet puțin ironic. „E un copil", gîndi ea și întoarse capul să găsească pe altcineva în acea casă străină, pe cineva căruia să-i poată cere iertare pentru cele întîmplate. Dar nu mai era nimeni, nici măcar omul cu felinarul.

— Nu trebuie să vă fie frică. Sînteți aici la adăpost. Aveți nevoie de odihnă. Dacă vreți, puteți dormi.

[1] Probabil că ați rătăcit drumul. Încotro mergeți ? De unde veniți ? (germ.).

Vorbea de astă dată românește, cu accent săsesc, dar fără apăsare, cu un fel de întîrziere, care desfăcea silabele una cîte una.

Se ridicase în picioare. Acum, cînd nu mai era în bătaia flăcărilor, fruntea îi era palidă, dar ochii — mereu vioi, în albastrul lor copilăros.

Nora își aminti că văzuse din prag un ceas, dar nu mai ținea minte unde și îl căută cu privirea

— Cît să fie oare ceasul ?

— Nouă jumătate.

Ea repetă cuvintele, fără să le înțeleagă. „Nouă jumătate"... Ce fel de nouă jumătate ?... Avea în privire o neliniște care aștepta răspuns, care cerea ajutor.

El se înclină din nou spre ea și o privi drept în ochi, vorbindu-i rar și scuturînd-o ușor de umeri, ca și cum ar fi vrut s-o trezească din somn.

— E nouă jumătate seara. Mă auzi ? Este joi, 20 decembrie 1934, e seară și e ora nouă jumătate.

Nora își duse mîinile la tîmple, ca să-și adune gîndurile.

— E de necrezut. Aveam impresia că am rătăcit ore întregi. Mi se părea că trebuie să fie foarte tîrziu, că noaptea e pe sfîrșite...

Se opri cu un gest de ameteală, de nedumerire... Băiatul din fața ei o asculta mereu. Nora continuă cu oarecare greutate, cu o voce pe care nu și-o recunoștea.

— Veneam de la cabana Turingului. E lume multă acolo. Ieșisem să mă plimb, să respir, să fiu singură.. Cînd am vrut să mă întorc, n-am mai găsit drumul Mi-au alunecat schiurile, am căzut. Aveam cu mine o lanternă, care s-a spart sau, poate, s-a pierdut... Pe urmă nu știu ce a mai fost. Am mers, am mers...

Rămase cîtva timp tăcută, și pe urmă întrebă cu oarecare neliniște :

— E departe ?

— Ce ?

— Cabana Turingului.

— Cîteva sute de metri.

— Ar putea cineva să mă însoțească pînă acolo, sau să-mi arate drumul ?

— Se înțelege că da, dar nu credeți că e mai bine să rămîneți aici ? Cel puțin pînă mîine dimineață ?

Nora citi în privirea lui anumită îngrijorare, puțină compasiune, deși un zîmbet ușor de ironie persista încă. „În ce hal trebuie să fiu, Doamne !“

— Nu vreau să vă sperii dar cred că aveți nevoie de odihnă. Este sus o cameră liberă. Am spus să se facă foc.

Nora își trecu încet mîna dreaptă pe frunte, pe obraji.

— Aveți o oglindă ?

— Am spus că nu vreau să vă sperii și v-am speriat. Nu e nimic grav. O zgîrietură pe tîmpla dreaptă și alta aici, pe frunte. A curs puțin sînge. Să căutăm vată și alcool.

— Am eu în rucsacul meu. Dar e sus la Turing.

— Trimitem pe cineva să-l aducă.

Nora rămase un moment la îndoială gata să primească, dar pe urmă refuză.

— Nu, nu pot să rămîn.

— De ce ?

— Pentru că nu sînt singură. Am plecat fără să spun că plec. Trebuie să mă întorc. Poate a băgat de seamă că lipsesc, poate mă caută...

— Soțul dumneavoastră ?

Nora se uită la el, surprinsă de acel cuvînt, pe care nu-l gîndise niciodată și care acum îi făcea imposibil orice răspuns. „Pot eu să-i spun copilului ăstuia, pot eu să-i spun...“

El nu o lăsă să-și termine gîndurile.

— Vă cer iertare pentru întrebarea mea stupidă. Dar oricine ar fi, să vie aici.

Avea o neașteptată siguranță în gest. Trecuse peste acel moment penibil cu o discreție de om bătrîn. Numai o ușoară roșeață pe fruntea pînă atunci palidă îl trăda pe adolescent. „În ce clasă o fi ?“ se întrebă Nora. Purta un pulover roșu cu mîneci lungi, și la gît o eșarfă de lînă, tot roșie, dar de un roșu-închis, aproape negru. Părul blond, tăiat pe tîmple scurt, nemțește, îi cădea în față pe frunte. „Trebuie să-i stea bine în uniforma lui de liceu.“

Pe o ușă laterală intră în momentul acela omul cu felinarul. Nora îl recunoscu după statura lui înaltă de uriaș. Aducea pe brațe cîțiva butuci pentru foc. Era îmbrăcat cu un surtuc vînătoresc, închis pînă sus, ca o haină neagră de pastor. În picioare avea cizme înalte,

iar pe umeri o curioasă pelerină de stofă cenușie, largă, cu o glugă lăsată pe spate.

Băiatul blond îi vorbea într-o limbă pe care Nora n-o înțelegea. Vocalele erau greoaie și surde. Poate olandeză, poate un dialect flamand... El rîse de aceste presupuneri.

— *O ! nein ! Es ist nur sächsisch. Wir beide sprechen immer sächsisch.* [1]

Dar omul cu felinarul înțelegea românește, ba și vorbea cu oarecare greutate, destul de limpede însă. Nora îi explică unde va găsi rucsacul ei și ce trebuie să spună domnului care doarme la Turing-Club, în dormitorul comun, pe patul numărul 15.

„Ar trebui să-i scriu cîteva cuvinte, se gîndea ea. Poate că nu va voi să vină.“

Dar omul cu pelerina cenușie își ridicase gluga și plecase. Se auzeau încă cizmele lui afară.

— Mă numesc Gunther Grodeck, spuse băiatul cel blond cînd rămaseră singuri. Am 21 de ani. Sau, ca să spun drept, nu-i am încă.

Tăcu un moment, cu o neașteptată întunecare, și șopti :

— Din nefericire, încă nu. Pe urmă se scuturâ din această tristețe și adăugă scurt, cu îndîrjire, ca și cum ar fi amenințat pe cineva : Dar îi voi avea !

Nora zîmbi.

— Cînd ?

— În martie. La sfîrșitul lui martie.

— Să avem deci răbdare. De ce să ne grăbim ? E urgent ?

O paloare străvezie trecea peste figura lui, fără să-i acopere însă ochii, rămași clari.

— Trebuie să vă fie foame, spuse el cu vădita voință de a schimba vorba. Vă rog să mă iertați că nu v-am întrebat pînă acum. Mă duc să văd ce se poate găsi.

Ar fi vrut să-l oprească („Nu, nu mi-e foame, mi-a fost, mi-a trecut...), dar el ieșise din cameră, lăsînd-o singură.

[1] O ! nu ! Este numai săsește. Noi amîndoi vorbim totdeauna săsește (germ.).

Era o odaie mare, cu pereții luminoși, albi și cu grinzi negre, fumurii. Pe un perete era o scoarță roșie și două carabine vechi. Fotoliile și un divan erau făcute dintr-o cretonă înflorată, de culori deschise, și tot din aceeași cretonă erau și perdelele la ferestre. Căminul era țărănesc, cu vatra deschisă larg, parcă ar fi fost o ușă de intrare spre altă încăpere. Întreaga odaie semăna în același timp cu o cabană de vînătoare și cu un hol.

Pe o etajeră erau cîteva cărți nemțești și un portret de femeie desenat în creion. Desenul era fin, estompat, parcă puțin șters de vreme.

Gunther, revenind în cameră, o găsi pe Nora în fața acelui portret.

— E mama, zise el.

— Locuiește aici ?

Băiatul tăcu o clipă. Pe urmă, ca întors din depărtate gînduri, spuse :

— Aici locuiesc numai eu cu Hagen.

— Hagen ? întrebă Nora, neștiind despre cine e vorba.

— Hagen e omul care v-a deschis. Omul cu pelerina neagră. Trebuie să-l cunoașteți din nume. Nu vă amintiți ? din *Niebelungi ?* Din *Götterdämmerung* [1] *?* Întunecatul Hagen !

— E numele lui ?

— E numele pe care i l-am dat eu. Cred că i se potrivește. Vă rog să nu-i spuneți altfel. Aici pe munte, toată lumea știe că-l cheamă așa.

— Aici pe munte... repetă Nora gînditoare. La drept vorbind, nici nu știu bine unde mă aflu. Știam că există pe tot muntele numai două cabane. Despre casa asta nu mi-a vorbit nimeni.

— Pentru că n-o știe aproape nimeni. Am clădit-o astă-toamnă. Cînd a căzut prima zăpadă, în noiembrie, nici nu eram gata. Nici acum nu sîntem cu totul gata. Seara, pe întuneric, nu se prea bagă de seamă, dar mîine dimineață o să vedeți că lipsesc multe lucruri. Poate o vom termina la primăvară, dacă va mai fi nevoie de ea. Da, poate...

Din nou era în expresia lui ceva îndîrjit, ca o amenințare adresată cuiva nevăzut. Pe urmă zîmbetul lui

[1] *Amurgul zeilor*, operă a lui Richard Wagner (1813—1883).

ironic aduse puțină pace pe acea figură de copil îngîndurat.

— Trebuie să știți că aici nu intră nimeni. Vreau să spun că nu primim pe nimeni. Faffner nu ne-ar lăsa.

— Faffner ?

— Faffner e cîinele meu. L-ați văzut poate adineauri afară. E un cîine mare, ciobănesc. Mă întreb de ce nu v-a atacat.

— Vă pare rău ?

— Nu. Am încredere în el. În familia noastră, în familia Grodeck, Faffner și cu mine avem aceleași antipatii. Faffner urăște oamenii pe care îi urăsc.

Avea, sub paloarea lui de copil, mîini scurte, intense, care nu durau decît o secundă și se stingeau apoi într-o mare tristețe.

— Trec zile întregi, zise Gunther, în care nu auzim nici o voce străină, nu vedem nici un om străin.

— Totuși, ziceai că nu sînteți departe de cabana Turingului.

— Nu departe, dar bine ascunși. Cunoașteți Dreimäderlwiese ?

— Poiana Trei Fetițe ?

— Dacă vreți... Eu îi spun pe numele ei săsesc. Așa m-am obișnuit. Ei bine, cabana mea e ceva mai sus, spre nord, nord-vest.

— Nu se poate ! exclamă Nora.

— De ce nu se poate ?

— Pentru că nu mai înțeleg nimic... Mă credeam cu totul în ceealaltă parte a muntelui, pe celălalt versant. Cînd am plecat, știu bine că am luat-o spre vîrf, cu gîndul să caut drumul care coboară la Timiș. Nu înțeleg cum am ajuns aici.

— Rătăcind.

Nora repetă cuvîntul după el.

— Da... Rătăcind...

Gunther luă un creion și un bloc de hîrtie și se apropie de Nora.

— Mi se pare că tot nu sînteți lămurită. Iată ! Să zicem că aici e cabana S.K.V., aici cabana T.C.R., aici Dreimäderlwiese...

Creionul lui trăgea linii subțiri pe hîrtie. Nora urmărea cu atenție mica hartă improvizată.

— Ei bine, dacă unim cu cîte o linie dreaptă cele trei puncte avem un triunghi, și cam în mijlocul acestui triunghi, iată, aici, este cabana noastră.

Afară, sub fereastră, cîinele mîrîia.

— Se întoarce Hagen, zise Gunther.

— Singur ? întrebă Nora cu o teamă pe care nu o putea ascunde.

— Nu. Dacă ar fi singur, Faffner nu s-ar fi trezit din somn. Mai este cineva.

Ascultară amîndoi în tăcere pași care se apropiau. Gunther era rezemat de cămin, cu brațele deschise. Se uita spre ușă și spuse, cu un glas șoptit, pe care Nora își aminti a-l mai fi auzit în acea seară :

„Mancher auf der Wanderschaft
Kommt ans Tour auf dunklen Pfaden..." [1]

Auf dunklen Pfaden... Pe întunecate cărări...

„Într-adevăr, gîndea Nora privindu-l pe Paul, care intrase ; într-adevăr, nimeni nu vine dintr-o mai adîncă noapte, pe mai întunecate cărări decît omul ăsta."

Merse spre el, ca să-l întîmpine.

— Dacă ai ști cîte s-au întîmplat !

I se părea că nu l-a văzut de mult, că-l regăsește după o lungă despărțire și ar fi vrut să poată face pentru el ceva — un gest de tandrețe, unul de recunoaștere, un semn de înțelegere — dar tăcerea lui o descuraja.

Îl luă de braț, ca să-l prezinte lui Gunther ; băiatul însă ieșise fără să spună vreun cuvînt și îi lăsase singuri.

— Vino aici, lîngă foc, Paul.

Îl sili să șadă în fotoliu.

— Ce obosit ești ! Trebuie să mă urăști. Te port de atîtea ceasuri prin pădure, prin zăpadă. De cîte ore umblăm ? Mi se pare că sînt zile și nopți de cînd am plecat. Spune, mă urăști, nu-i așa ?

El rămăsese cu ochii ațintiți asupra flăcărilor din cămin.

— Nu, Nora. Aș vrea să țină mereu. Aș vrea să nu mă întorc niciodată. Întinse mîna dreaptă spre flacăra din cămin, ca și cum ar fi vrut s-o prindă între degetele lui deschise. Mă tem de un singur lucru : că nu e adevărat... că n-am plecat... că totul se petrece în vis... pădurea, muntele, noaptea... că totul nu e decît un vis, din care s-ar putea să mă trezesc.

Vorbea în șoapte, ca și cum s-ar fi temut ca propriile lui cuvinte să nu tulbure acest vis.

— Uită-te la flacăra asta care arde... Seamănă ea cu o flacără adevărată ? Unde ai mai văzut, decît în vis, o flacără așa de albastră, așa de ușoară... Uite, trec cu degetele prin ea, și nu arde.

Nora, cu o mișcare vie, îl prinse de mînă și îl opri la timp.

— Paul, tu ai febră. Nu știi ce vorbești. Trebuie să te culci, să dormi.

El părea că nici n-o aude și continua să vorbească cu același glas înăbușit.

— Cînd a venit omul acela cu pelerină neagră și m-a bătut pe umăr și mi-a spus să viu cu el, nu l-am întrebat nimic, dar încă o dată mi s-a părut că totul se întîmplă în vis.

Își ridică ochii spre ea.

— Și tu, Nora, nu ești și tu cu mine, în același vis ? De unde e rana asta la tîmplă ? De unde sîngele ăsta pe frunte ? Ești sigură, spune, ești sigură că nu ne înșelăm ? Ești sigură că e adevărat ?

— Vrei să fie adevărat ? îl întrebă ea în șoaptă.

— Vreau să dureze. Să nu se termine. Să nu mă întorc.

— Unde ?

El făcu un gest vag cu mîna, arătînd ceva dincolo de fereastră, dincolo de noapte...

Erau la masă toți trei, tăcuți. Se auzea numai pasul greu al lui Hagen, care le aducea pîine și vin. Un butuc de jar se prăbuși în cămin cu un zgomot surd. Întoarseră toți trei capetele într-acolo : flăcările, un moment înviorate, se liniștea ușoare pe o grămadă arzătoare de cărbuni și cenușă.

De afară, sub fereastră, se auzea o răsuflare grea, ca de urs.

— E Faffner, spuse Gunther. Nu poate să doarmă. Simte că se întîmplă ceva neobișnuit.

Era la masă între Nora și Paul. Se uita la unul și la celălalt cu o privire gravă, în care ochii lui albaștri își pierdeau zîmbetul.

[1] „Mulți, în drumeție-ajung
Poarta, pe întunecate cărări..." (germ.).

— Mi-ar fi greu într-adevăr să vă spun cît de neobișnuită este venirea voastră aici... cît e de neobișnuită pentru noi trei, pentru Hagen, pentru Faffner, pentru mine...

Se ridică de la masă; se duse spre fereastră și rămase acolo cîtva timp, cu fruntea lipită de geam, uitîndu-se afară, în noapte.

Cu o voce schimbată, spuse ca pentru el, șoptind, parcă ar fi fost un descîntec :

„Wanderer tritt still herein ;
Schmerz versteinerte die Schwelle
Da erglänzt in reiner Helle
Auf dem Tische Brot und Wein." [1]

Se lăsă apoi o tăcere adîncă, după care Nora îl întrebă, tot în șoapte :

— Ce este ?

— Un poem. A fost scris mai demult, de un austriac tînăr, mort în război.[2] Se cheamă *Ein Winterobend.. O seară de iarnă...* Și întorcîndu-se spre ei, îi întrebă : Nu vi se pare că seamănă cu seara aceasta ?

X

DIMINEAȚA ERA ÎNNORATĂ, DAR fără ceață. Ningea liniștit. Zăpada șterse în timpul nopții pași și urme din seara trecută.

Paul o găsi pe Nora afară, de vorbă cu Hagen. Faffner era culcat la picioarele lor. Cînd îl văzu pe el, se ridică încet, cu o lene majestuoasă de leu adormit. Hagen îi spuse un cuvînt într-o limbă neînțeleasă, și cîinele se culcă la loc, cu botul pe labele dinainte.

— Ai dormit unsprezece ore, îi spuse Nora lui Paul.

— Numai atît ?

[1] „Călătorule, intră tăcut ;
Durerea-mpietri acest prag.
Aci, strălucind în lumina curată,
Stau pîinea și vinul pe masă" (germ.).

[2] *Georg Trakl* (1887—1914), cunoscut poet expresionist

Avea într-adevăr impresia că dormise cîteva nopți într-una singură : un somn lung, cît o iarnă.

Nora îi făcu semn să vorbească încet.

— Doarme Gunther.

Și îi arătă un mic turn cu fereastră, izolat parcă de restul cabanei, unde era camera băiatului.

Cabana era făcută din piatră și bîrne, cu obloane verzi și acoperișuri roșii, dar amîndouă culorile erau închise, un verde de brad întunecat și un roșu ars, stins. Numai perdelele de crețonă aduceau lumină la ferestre, ca niște glastre cu flori.

Schiurile erau pregătite de drum. Pe ale Norei le căutase Hagen în pădure, de cum se făcuse lumină, și le găsise departe, într-un luminiș, cu boturile agățate de niște jnepeni. Bastoanele însă rămîneau pierdute. Hagen îi făcu Norei cu briceagul, din două crengi de brad, bastoane noi și se căznea să le fixeze în vîrf două cercuri mici de alun.

— Pînă mîine cred că vă puteți folosi de ele. Mîine mă duc eu la Brașov după tîrguieli și vă cumpăr altele.

În lumina de dimineață, Hagen era tot întunecat. Avea pe umeri aceeași pelerină de stofă cenușie, cu gluga lăsată pe spate.

„Seamănă cu un pădurar și cu un preot în același timp", gîndea Nora, neîndrăznind să-l privească bine în ochi. Vorbea rar, apăsat, cu anumită împiedicare. Obrazul era palid, încadrat de o barbă neagră, aspră, rău pieptănată.

— E mai bine să vă puneți schiurile de aici, zise el. Cu piciorul nu se poate merge. Zăpada e prea mare.

Paul se simțea pe schiuri ca pe o punte îngustă, pe care mergi în vîrful picioarelor.

— Nu așa, Paul, îi strigă Nora. Calcă pe schiuri cu toată greutatea. Ai încredere în ele.

Veni lîngă el și-l apucă cu mîinile de umeri, trăgîndu-l în jos.

— Lasă-te greu pe tocuri și pe toată talpa. Nu trebuie să te clatini.

Îi arătă cum să facă primii pași pe zăpadă, făcînd ea însăși mișcările încet, descompuse.

— Sîntem pe teren plat aici. Prin urmare, e exclus să aluneci sau să cazi. Mergi liniștit și mai ales mergi

ferm. Împingi întîi schiul drept înainte cu genunchiul îndoit și cu piciorul stîng bine întins. Așa! Acum, trage schiul stîng pînă în dreptul celuilalt... bun!... și împinge-l pe el înainte... Perfect.

— Asta e totul?

— Deocamdată, spuse Nora rîzînd.

Paul era totuși încurcat.

— Cu bastoanele ce fac?

— Te sprijini pe ele, dar nu prea mult. Mai mult te ajuți, cînd tragi piciorul dinapoi înainte. Fă cîțiva pași așa cum te-am învățat, și să vezi că mișcarea se potrivește de la sine. Hai să vedem.

Paul simți asupra lui ochii profesoarei. „Numai de n-aș greși", își zise, uitîndu-se la vîrful schiului drept. Era ca un elev scos la lecție.

Porni încet, cu mare atenție. Zăpada era moale, afînată, și în primul moment el avu impresia că schiurile se scufundă, dar pe urmă le simți alunecînd fără zgomot, fără rezistență.

Nora venea în urma lui, controlîndu-i mișcările.

— Brațele prea depărtate. Ține-le mai aproape de corp, aproape lipite... Da, așa e bine, dar acum sînt prea țepene... Mergi mai liber, mergi mai simplu...

Hagen îi însoți cîtva timp, ca să le arate drumul. Pe urmă, după ce-i scoase într-o mică poiană, se opri.

— De aici, eu mă întorc. Uitați-vă bine pe unde mergeți, ca să știți cum să veniți înapoi. De obicei, Gunther mănîncă la ora unu. Dacă întîrziați, are să vă aștepte.

Rămase acolo, împreună cu Faffner, și îi privi un timp cum se depărtau.

— Știi ce mă sperie la omul ăsta? îl întrebă Nora în șoapte pe Paul.

Știu. Pelerina lui neagră.

— Nu. Ochii. Ochii lui albaștri.

Și pe urmă, după o nouă tăcere, surprinsă de o asemănare pe care abia în momentul acela o găsea, adăugă:

— Are parcă ochii lui Gunther. La fel de albaștri.

Întoarseră amîndoi capul. Hagen era nemișcat în același loc. Cu pelerina neagră pe umeri, părea, din depărtare, un trunchi de copac ars.

Terenul de schi din fața Turingului era plin de lume. Veniseră și sașii de la S.K.V., în grupuri gălăgioase. Pe panta mare ce cobora imediat de sub vîrful muntelui, se antrena o echipă de militari, pentru concursurile de la Predeal. Se vedeau de departe, ca niște stele negre, căzătoare, pe un cer de zăpadă. Întregul teren era ondulat de imense talazuri albe, ridicate spre cer și oprite în loc, într-o mișcare încremenită de flux.

Nora și Paul se opriseră pe o creastă de val.

— Aici ai să cobori, Paul.

— Crezi?

— Sînt sigură.

El se uită încurcat la panta ce se deschidea în fața lui. I se părea amețitor de dreaptă. „Am să cad", își spuse în gînd. Ar fi vrut să ceară un răgaz, o amînare. Nu era prea greu pentru început? N-ar fi fost mai cuminte să înceapă cu lucruri mai simple? Ridică privirea spre Nora, dar nu îndrăzni să-i spună nimic. Citea pe figura ei o neîndurare de profesor, care a pus întrebarea și acum așteaptă răspunsul.

— Uite aici, Paul. Te lași pe genunchi, ca pe două arcuri. Înțelegi? Ca pe două arcuri.

Îl privea drept în ochi și rostea cuvintele aproape silabă cu silabă.

— Bastoanele le duci înapoi, cît mai înapoi. Ca să fii sigur pe ele, lipește mîinile de șolduri. Așa. Capul înainte, umerii înainte, corpul înclinat... mai înclinat... Așa... Schiurile unul lîngă altul, perfect paralele... Acum pleacă...

„Mai am timp să mă opresc, își zise Paul. Mai am timp să rămîn pe loc, mai am timp să..."

Schiurile porniseră încet, singure. Pe urmă, avu deodată senzația că nu le mai are în picioare. Un val de zăpadă venea vertiginos spre el. „Cad!" Ceva asurzitor, un tunet sau o mare tăcere acoperi totul.

Se dezmetici brusc. Era pe schiuri, în picioare, oprit pe loc. „Poate nici n-am plecat. Poate mi s-a părut." Se uită în jur după Nora, ca să se convingă dacă într-adevăr n-a rămas lîngă ea și dacă tot acest vîrtej, din care ieșea fără răsuflare, nu fusese doar un moment de amețeală. Ea îl striga de departe, de unde îi făcea semn cu mîna dreaptă ridicată în aer.

— Prin urmare, a fost adevărat, zise Paul măsurînd cu ochii imposibila distanță.

Nora fu într-o clipă lîngă el.

— Bravo, Paul. Sînt mulțumită de tine. Sînt mîndră de tine.

Erau pe creasta unui alt val de zăpadă și aveau înaintea lor o nouă pantă, mai lungă, dar mai puțin aspră decît cea dintîi.

— Pornim ? întrebă Nora

— Pornim !

Se avîntă, fără să mai aștepte semnalul ei de plecare. Din nou avu senzația că schiurile își pierd din greutate și că el o ia înaintea lor, plutind sau căzînd. Era o senzație de lumină intensă. Ceva îl izbi în frunte și îl orbi. Un moment, nu-și dădu seama dacă plutește mai departe sau a căzut. Pe urmă, simți că se rostogolește la vale, cu capul în zăpadă, cu picioarele în aer și schiurile împiedicate unul de altul.

Cînd izbuti să ridice fruntea din zăpadă, Nora era aplecată peste el, rîzînd.

— Ce s-a întîmplat ? o întrebă el buimăcit.

— Nimic mai mult decît vezi : ai căzut.

— E grav ?

— Nu e grav. E solemn.

Îl ajută să se ridice de jos și-l scutură de zăpadă.

— Îți rîzi de mine.

— Nu, dragă Paul, vorbesc foarte serios. Nimic nu e mai solemn la schi decît prima cădere. Schiul se învață căzînd. Ai să cazi de aici încolo de zeci de ori, de sute de ori. Prima cădere, însă, asta a fost.

El se uită înapoi spre panta parcursă numai pe jumătate : lăsase în urmă două dîre paralele în zăpadă, ca două șine de tren, întrerupte în punctul căderii, ca și cum acolo schiurile ar fi sărit de pe linie.

— Nu înțeleg de ce am căzut.

— Pentru că ții genunchii țepeni. Pentru că tragi umerii înapoi. Pentru că arunci mîinile înainte.

— Mai sînt și alte motive ?

— Mai sînt.

Se priviră o clipă drept în ochi, și pe urmă izbucniră în rîs, amîndoi deodată. „Rîsul ăsta nu i l-am mai văzut", gîndi Nora. Ar fi vrut să întindă mîna

pre el, cu un elan de afecțiune pentru omul tînăr pe care îl descoperea în acea dimineață. Se opri însă la timp.

— Destul am glumit. Acum să mergem mai departe.

Spunea aceste cuvinte de „chemare la ordine" ca și cum ar fi bătut cu creionul în catedră, ca să facă liniște în clasă. El o apucă de braț, oprind-o pe loc.

— Vreau să-ți spun ceva.

— Te ascult.

— Ești profesoară.

— Da. Sînt.

Pe figura ei era un zîmbet de melancolie.

— Cum îți spun ție elevele tale la școală ?

— Nu știu. Probabil : „Domnișoara de franceză".

— Ei bine, eu îți voi spune la fel. „Domnișoara de franceză". Domnișoara mea de franceză.

— Nu. Tu îmi vei spune mai simplu : Nora. Sau, dacă vrei, Nora ta.

Se întoarse scurt pe schiurile ei și porni la vale într-un nor de zăpadă.

„Ești absurdă, Nora, ești absurdă. De ce spui lucruri stupide ? De ce te lași dusă de vorbe ? Ce o să creadă omul ăsta despre tine ? Unde e pactul sportiv pe care l-ai încheiat cu el ? Unde e discreția ta ? Unde e pudoarea ta ?"

Ar fi vrut să plîngă. Ajunsese jos la marginea terenului, lîngă pădure, într-o singură clipă și ar fi vrut să se arunce într-o cursă de zece ori mai ametitoare, ca să uite, ca să fugă de ea, ca să se pedepsească.

Abia îl mai zărea în punctul unde-l lăsase, nemișcat, pierdut între schiori care urcau și coborau pe lîngă el. O urmărise probabil cu privirea de-a lungul vertiginoasei ei coborîri și avea încă ochii ațintiți spre ea, căci, iată, ridicase acum chipiul și îi făcea semn, agitîndu-l.

Dinspre vîrful muntelui, echipa de militari cobora în grup, spre cabană, tăind terenul de-a curmezișul, ca o avalanșă. Norul de zăpadă stîrnit de trecerea lor îl acoperise și pe el, și acum nu mai era de găsit. Nora îl căuta cu atenție pe linia depărtată, unde-l știa, cînd îl

văzu deodată răsărind mult mai aproape, pe o ridicare de teren pe care o urcase nu se știa cum din partea cealaltă și o cobora acum repede.

— Prea repede, zise Nora. Mult prea repede !

Îl văzu căzînd și rostogolindu-se spre vale, dar ridicîndu-se imediat, alb de zăpadă și pornind din nou, fără să se scuture și parcă fără să se uite încotro aleargă. Se prăbuși după primii cinci metri, și pe urmă Nora îl căută zadarnic cu privirea. Grupuri de schiori îi tăiau trecerea și îl acopereau.

„Ar trebui să-i ies înainte, să-l ajut", își zise, dar el răsări din nou mult mai aproape, numai la cîțiva metri de ea.

„În viteza cu care vine, n-are să se poată opri." La un pas de ea, el se lăsă să cadă.

— De cîte ori ai căzut ?

— De cinci ori.

— Cum e ?

— Este...

Nu știu cum să continue. Căuta un cuvînt pe care nu-l găsea. Pe urmă îi spuse rîzînd :

— Aș vrea să chiui. Aș vrea să strig.

— Strigă.

Întoarse capul spre pădure, își duse mîinile la gură și scoase un strigăt prelung : Uuuuuu... Nimeni nu răspundea din pădure, dar strigătul lui răsuna departe printre brazi.

— Și acum, zise Nora, să revenim la vorbirea articulată. Spune, cum e ?

— Nu știu cum să spun. E ceva care întrece cuvintele mele. E ceva intens. E o mare lumină... Cred că sînt beat.

Se trînti în zăpadă cu brațele deschise și se rostogoli de cîteva ori, ca în iarbă.

Un schior venea dinspre Turing și opri lîngă ei.

— Bună vremea ?

Era sasul roșcat, întîlnit în ajun la S.K.V. „Omul cu ochi de viezure", își aminti Nora.

— Așadar, tot ați găsit loc la Turing ? Drept să vă spun, nu prea credeam că o să găsiți. N-am vrut aseară să vă descurajez, dar...

— Nu stăm la Turing, îi tăie vorba Nora.

Și se întrebă în gînd : „Ce o fi avînd azi că e atît de vorbăreț ?"

— Nu la Turing ? Dar unde ?

Ea făcu un gest nelămurit, în sus, spre poiana Trei Fetițe.

— O cabană acolo...

— Cabana lui Gunther ?

Nora nu răspunse, dar omul întrebă încă o dată, plin de neîncredere :

— Cabana lui Gunther ?

Era în vocea lui o expresie de uimire, pe care ochii mici, metalici, neexpresivi n-o înregistrau, dar pe care sprîncenele mari, albite o spuneau cu o ridicare exagerată.

— Dacă ar ști bătrînul Grodeck !... zise el pe gînduri. Pe urmă porni pe schiuri mai departe.

Nora nu avu timp să-l întrebe nici cine era bătrînul Grodeck, nici ce s-ar fi întîmplat dacă ar fi știut.

„Ciudate lucruri", gîndi ea.

•

Aveau acum de urcat întreaga pantă înapoi. Nora îi arătă lui Paul cum trebuie să meargă în zigzaguri mari, de la dreapta la stînga și cu muchia schiului înfiptă oblic în zăpadă.

— Urci în trepte mici. Fiecare pas să fie o treaptă pe care ți-o tai singur în zăpadă.

El mergea înainte, dar cînd ajungea, pe dreapta sau pe stînga, la marginea terenului și trebuia să schimbe direcția, se temea să nu fie luat la vale și să nu alunece cu coada schiurilor în jos.

Schiurile trebuiau întoarse acolo cu o mișcare de foarfecă, pe care Nora i-o arătă în mișcări descompuse, dar pe care, deși teoretic i se părea foarte simplă, el nu o putea face. Era un moment în care unul din schiuri trebuia aruncat în aer, întors brusc și pe urmă adus lîngă celălalt, totul petrecîndu-se într-o singură secundă. Pînă acolo, lucrurile mergeau foarte bine, dar în acea clipă de suspendare pe un singur schi, Paul își pierdea echilibrul și cădea.

— Eu renunț, zise el, după cîteva încercări. Se trîntise în zăpadă și își încrucișase brațele.

— Eu însă nu renunț, răspunse Nora. Te rog să te ridici și să faci o întoarcere corectă. Nu plecăm de aici pînă nu o faci.

Se întoarseră la cabană după ora unu. Paul era flămînd, obosit și entuziast.

— Mai bine rămîneam pe teren. Am fi găsit ceva de mîncare la Turing.

— Știi bine că nu se poate. Ne așteaptă Gunther.

Gunther nu-i aștepta. Hagen le spuse că băiatul nu poate coborî la dejun și îi roagă să mănînce fără el.

— E obosit. N-a dormit toată noaptea. Are nevoie de odihnă.

Nora voi să urce pînă în camera lui din turn, ca să-l vadă, dar Hagen o rugă să renunțe.

— Nu e nimic grav. Să-l lăsăm să doarmă. Dacă se odihnește bine, seara va veni jos.

— Se întîmplă lucruri ciudate în casa asta, zise Nora la masă.

— Ciudate ? întrebă Paul. Nu văd.

— Tu nu vezi nimic acum, dragul meu.

— Ai dreptate. Sînt amețit, sînt beat.

Avea înaintea ochilor numai întinderi albe de zăpadă, pe care se vedea zburînd. Închise ochii și încercă să suspende în el orice gînd, ca în acea fulgerătoare senzație de plutire, de zbor, de cădere. Ce era de neimaginat, de neregăsit, era tăcerea adîncă ce se făcea în el în acel moment.

— Din fericire, nu durează, spuse deodată cu glas tare.

— Ce ? întrebă Nora surprinsă.

— Nu știu cum să-ți spun. Căderea. Zborul. Șocul. E o singură secundă. Dacă ar fi două, poate am muri.

Nora îl privi cu un surîs potolit. Cunoștea și ea acest delir al primei zile de schi și știa că va trece. Dar îi plăcea să vadă pe figura lui obosită această izbucnire de lumină, îi plăcea să asculte copilăroasa lui exaltare.

— E amețitor, Nora. Nimic în lume, nici vinul, nici muzica, nici iubirea... nu, nici iubirea, nimic, nimic nu aduce atîta lumină. Mă întreb dacă e posibil, mă întreb dacă sînt eu, mă întreb dacă miracolul mi se întîmplă mie.

„Ce tînăr e", se gîndea Nora. O speria puțin prea marea lui fericire, dezordonata lui bucurie. Se simțea

lîngă el prea rezonabilă, prea împăcată. „Poate prea bătrînă", își zise cu zîmbetul ei de profesoară.

Paul voi să plece îndată după-masă. Abia aștepta să ajungă din nou pe terenul de exerciții.

— Să ne grăbim cît e lumină. La patru se întunecă.

Mergea înainte pe schiuri, cu pași lungi. Nora, din urmă, îi corecta ținuta, făcîndu-i mereu aceleași observații.

— Brațele mai apropiate... Capul sus... Nu te uita la schiuri... Privește drept înainte...

Din toate părțile, zarea era închisă de o perdea alburie de nori.

Nora se oprise pe loc.

— Ce s-a întîmplat ? întrebă Paul, mirat că nu mai aude din urmă glasul profesoarei.

— Nimic. Ascult.

Ningea pe toată Țara Bîrsei, pe toată valea Timișului, zeci de tone de zăpadă cădeau în fiecare moment, într-o nesfîrșită tăcere.

— Totdeauna m-a îngrozit gîndul că aș putea muri de înec, spuse Nora. Potopul cred că a fost ceva dezgustător. O lume care moare înecată. O aud cum gîlgîie, cum se zbate în umezeală, în putreziciune. Dar un potop de zăpadă mi-ar plăcea. Să dormi, să mori în zăpadă, nimic nu poate fi mai frumos, mai curat. E moartea pe care o aleg.

— Se poate, zise Paul. Dar eu aleg viața. Ieri aș fi murit bucuros. Mi se pare că ți-am și propus. Astăzi însă vreau să trăiesc.

— Și eu, rîse Nora.

Se priviră cu seriozitate, ca pentru un legămînt, ca pentru o mare hotărîre comună.

Ajunși din nou la Turing-Club, Paul ar fi vrut să reînceapă imediat cursele lui de dimineață, dar Nora îl opri.

— Trebuie să facem un program de instrucție. Pînă acum te-ai jucat, dar acum e timpul să înveți.

Entuziasmul lui Paul scăzu dintr-o dată.

— Ce vrei să învăț ? Îmi ajunge cît știu.

Spusese aceste cuvinte aproape răstit. Era în el un fel de rea-voință de elev leneș, pe care Nora o cunoștea,

de la școală, prea bine ca să se sperie, sau ca să se supere. Prefera să treacă mai departe, ca și cum n-ar fi băgat de seamă.

— Începem cu un exercițiu de plug. Plugul este o frînă. Te ajută să-ți micșorezi viteza, ba chiar, dacă viteza nu e prea mare, să te oprești. Mișcarea e foarte simplă. În loc să mergem cu schiurile paralele, le deschidem într-un unghi, cu vîrful înainte. Să te uiți cu atenție cum fac eu, și pe urmă vom încerca împreună.

Nora porni în poziția de plecare, pe care i-o arătase dimineața, dar, cînd începu să ia viteză, îndoi și mai mult genunchii și depărtă schiurile unul de altul în partea dinapoi, apropiindu-le însă și mai mult în față. Cu vîrfurile unite, cele două schiuri se deschideau ca două lame de foarfece, iar alunecarea se încetini automat, împiedicată parcă de o frînă.

— E greu ? întrebă Nora.

— Nu. Am impresia că e simplu.

Era totuși mai greu decît i se păruse privind, căci de la prima încercare căzu. În momentul în care voise să depărteze schiurile unul de altul, simțise în gleznă o rezistență neașteptată, ca și cum cineva i-ar fi pus piedică.

Se ridică din zăpadă fără nici un cuvînt și porni din nou. Schiurile i se păreau nespus de ușoare, zăpada era moale și adîncă, senzația de alunecare la vale era ca o delicioasă plutire — dar glasul Norei îl chema la datorie : plug ! plug !

Încercă din nou să deschidă schiurile și din nou simți aceeași rezistență, care îl aruncă la pămînt.

Începea să-i fie necaz pe Nora, pe zăpadă și mai ales pe acest blestemat „plug", care nu mergea.

— De ce cad ?

— Pentru că greșești. La schi, lucrurile sînt foarte simple : cine greșește cade.

Ar fi vrut să obțină de la el un surîs, dar el nu primi să glumească. Cu cozorocul căzut pe ochi, cu tunica plină de zăpadă, cu schiurile împiedicate unul de altul, era ca un elev supărat.

— Să începem din nou, Paul. Cu mai multă atenție. Trebuie să te lași cu toată greutatea pe amîndouă schiurile. Cînd intri în plug, nu întoarce schiul pe muchie : lasă-l plat cu toată talpa pe zăpadă.

Paul se răzvrăti.

— Nu, Nora, nu mai vreau. E prea complicat. Nu vreau să mai învăț. Cît știu mi-e de ajuns. Vreau să alerg. Vreau să cad. Ca azi-dimineață.

Porni repede, de teamă să nu-l oprească ea, cu schiurile paralele, înclinat deasupra lor și cu brațele deschise larg, ca două aripi. După primul avînt, simți că nu mai e stăpîn pe mișcările lui, că nu mai poate nici întoarce, nici opri și că e prins într-un vertiginos zbor. Din nou aceeași lumină albă, intensă îl copleși. Dincolo de această lumină nu mai era nimic — nici el, nici lumea. Imagini răzlețe — un pom, încă unul, o fată, un fanion roșu — treceau pe lîngă el într-o nebunească viteză și piereau în urma lui ca într-un vis.

Nu-și dădu seama cînd a căzut. Cîteva secunde i se păru că zborul continuă. Era în el o mare lumină, care nu se stingea.

Nora era deasupra lui, tăcută, așteptîndu-l să se dezmeticească. Paul o întrebă rîzînd .

— Acum ai să mă certi, nu ?

— Nu.

Se trînti în zăpadă, lîngă el, și îl apucă prietenește de braț.

— Ascultă-mă, Paul. Sînt două mari primejdii la schi : să crezi că e foarte greu și să crezi că e foarte ușor. Schiul nu e nici atît de greu cît credeai tu ieri, dar nici atît de ușor cît crezi azi. Ceea ce faci tu nu e nici măcar un act de curaj : e o nebunie. A face schi nu înseamnă să aluneci orbește la vale. Trebuie să fii stăpîn pe viteza ta. Să poți opri cînd vrei. Să poți întoarce cînd trebuie. Dacă vrei să te sinucizi, spune-mi. Cunosc alte metode mai sigure.

Vorbea cu vocea ei egală, calmă, de profesoară. Paul o asculta supus.

— Spune ce vrei să fac, și voi face.

— Trebuie să mă asculți. Trebuie neapărat să mă asculți. Vreau să fac din tine un bun schior. Poate că toată viața ta de aici încolo depinde de acest lucru...

Nu i se părea exagerat s-o audă vorbind astfel. Într-adevăr, dacă schiul era această mare lumină, pe care cîteva secunde, numai, o trăise într-adevăr, poate că o întreagă viață putea începe din nou.

— Ne întoarcem la plug ? întrebă Paul resemnat.

— Da, ne întoarcem. Și nu-l lăsăm pînă nu-l știm. O dată, de zece ori, de o sută de ori. Promiți ?

— Jur.

Se întoarseră la cabană tîrziu, pe întuneric. Hagen îi aștepta în fața casei, cu un felinar pe care îl agita printre brazi, ca să le arate de departe drumul. Faffner îi întîmpină mîrîind prietenește.

În casă era cald, focul ardea cu flăcări mari în cămin. Un miros de ceai și de foi de tutun îi dădea căldurii ceva aromat, adormitor.

— Unde e Gunther ? întrebă Nora.

Hagen nu răspunse la întrebare, dar îi întinse Norei o hîrtie.

— Gunther vă trimite asta.

Nora desfăcu hîrtia și citi : *„Mi-a spus Hagen că ați întrebat de mine. Vă mulțumesc. Îmi pare rău că nu pot coborî nici astă-seară. Vă rog să rămîneți. Sînt fericit că vă aflați aici. Cred că mîine vă voi putea vedea.“*

Nora ridică o privire întrebătoare spre Hagen.

— E bolnav ?

— Nu e bolnav. E obosit.

Era vădit că omul nu vrea să spună mai mult. Nora îl privea cu oarecare teamă. „De ce am rămas singură cu el ?“ Paul se urcase sus, ca să-și schimbe hainele de schi, prea ude de zăpadă. Îl auzea umblînd prin odaia de deasupra. Îi trecu prin minte un gînd stupid, dar calmant. „Dacă strig, mă aude.“

Hagen își scoase pelerina de pe umeri și rămase în surtucul lui negru de postav. „Are ochi așa de albaștri și este totuși așa de întunecat !“ gîndi Nora. Era lîngă etajera cu cărți, în fața acelui portret delicat de femeie, la care se uitase și aseară.

— E mama lui Gunther ?

— Da. E tînăra doamnă Grodeck.

„Are ochii lui Gunther, dar nu are privirea lui“, își spuse Nora, amintindu-și expresia de tandrețe pe care o avusese băiatul privind același portret.

— Nu vine pe aici ?

— Cine ?

— Doamna Grodeck ! Tînăra doamnă Grodeck, cum spui dumneata.

Hagen nu răspunse. Întrebarea părea că-l neliniștește.

— Mă duc să văd ce face Gunther, zise el deodată. Poate are nevoie de mine.

Nora se duse spre fereastră și rămase acolo cîtva timp pe gînduri. Nici nu-l auzi pe Paul cînd coborîse scările și se apropiase de ea. Tresări cu o mișcare de spaimă cînd el îi puse mîna pe umăr.

— Ce e cu tine, Nora ? Ce s-a întîmplat ?

— M-ai speriat. Nu știam că ești tu.

— Dar cine putea fi ?

— Nimeni, desigur. Dar sînt atîtea lucruri stranii în casa asta.

— Ce fel de lucruri stranii ?

— Nu știu bine. Băiatul din turn, care nu coboară și pe care e interzis să-l vedem. Omul cu pelerina neagră, care nu răspunde la întrebări. Portretul despre care nu e voie să întrebi pe nimeni...

Afară, cîinele, care auzise voci, veni prin zăpadă pînă sub fereastră și se ridică cu labele pe zid, privindu-i prin geam cu ochii lui buni, umezi.

Nora îi deschise ușa.

— Intră, Faffner, înăuntru. Poate că știi tu să ne spui ce se petrece aici.

Cîinele se lăsă mîngîiat pe blana lui de urs, pe botul lui mare, somnoros. Lîngă urechea dreaptă, pe jumătate ruptă, avea o cicatrice, care urca pînă sub grumaz.

— Ești și tu un om pățit, îi spuse Nora și îl trase lîngă fotoliul ei, aproape de cămin.

Cu Faffner lîngă ea, se simțea apărată fără să știe bine împotriva cui. Ar fi vrut să rămînă acolo în fotoliu, ore întregi...

Masa de seară ținuse mult. Mîncaseră în doi, serviți de Hagen, într-o tăcere pe care n-o întrerupea decît clinchetul farfuriilor și uneori mîrîitul cîinelui adormit lîngă cămin.

— Dacă vă duceți la culcare, le spuse Hagen, lampa cea mică de pe etajeră nu e nevoie s-o stingeți. De obicei rămîne aprinsă toată noaptea.

Îl auzeau acum cum închidea obloanele de afară, la ferestre și la uși.

„E așa de tîrziu ? se întreba Nora. Va trebui într-adevăr să mergem la culcare ?“

Se gîndea cu puțină neliniște la momentul acela. Își aduse aminte că totuși Paul era un străin sau cel mult un camarad. Noaptea lor de dragoste, singura lor noapte de dragoste, fusese o întîmplare, o neînțelegere, un lucru uitat, asupra căruia nu voia să revină. Legase cu el, la plecare, cu cea mai sinceră bună-credință, un pact sportiv, un pact bărbătesc, și era hotărîtă să-l țină. Noaptea trecută dormiseră unul lîngă altul ca doi soldați după un marș lung, doborîți de oboseală. Dar acum îi era frică de noaptea care venea și care-i găsea treji, cu ochii deschiși.

Pentru prima oară îi păru rău că n-au rămas în dormitorul comun de la Turing-Club. Acolo, cel puțin, lucrurile ar fi fost clare, fără primejdie, fără ispită...

- E tîrziu, Nora, spuse Paul venind spre ea. Nu ne culcăm ?

Punea întrebarea cu simplitate, fără neliniște, fără nerăbdare. Era ceva sigur în el, ceva împăcat.

Ea nu știu cum să răspundă. Nu ezita, dar nici nu găsea gestul sau cuvîntul cu care să-l urmeze.

— Să primim lucrurile așa cum vin, spuse tot el. Să ne lăsăm puțin în voia lor, vrei ?

O cuprinse în brațe și o sărută lung pe ochi, pe buze. Nu era un sărut pasionat, dar era un sărut cald, greu.

XI

A DOUA ZI, NORA IL CĂUTA LA Turing-Club pe sasul roșcat de la S.K.V. Era hotărîtă să intre în vorbă cu el și să-i pună întrebări precise despre „misterele Grodeck".

Dar omul era de negăsit. Pe terenul de exerciții erau zeci de schiori — mai mulți chiar decît în ajun — și ar fi fost greu să descopere între ei pe omul cu ochi de viezure. Nici nu știa cum îl cheamă.

— Ar trebui, la prînz, cînd mergem spre casă, să facem un ocol pe la cabana Sașilor. Poate dăm de el.

— Să facem ! acceptă Paul.

— Dar să știi că nu e ușor. Avem de coborît pînă acolo o pantă destul de repede, și drumul e foarte umblat. La fiecare pas, te lovești de altcineva. Te iau cu mine numai dacă lucrezi serios toată dimineața.

Paul primi cu supunere îndîrjită. „Voi învăța, voi învăța", își spuse în gînd. Își descoperea ambiții mari, copilărești. Ar fi vrut s-o uimească pe Nora, s-o dezarmeze, s-o întreacă.

„Plugul" mergea acum destul de bine, mai ales cînd viteza nu era prea mare. În viteză mare însă, îi era imposibil să deplaseze schiurile de pe linia lor. Avea în glezne o senzație de încleștare. Privea cu o ciudată și neputincioasă fascinație spre botul schiurilor, își dădea seama că e prins într-o cădere, care se accelerează cu fiecare secundă, și îi era totuși cu neputință să transmită schiului acea simplă apăsare care l-ar fi făcut să derapeze spre dreapta sau spre stînga și să se smulgă vitezei.

— Trebuie să învățăm virajele, spuse Nora. Începem cu cele mai simple : virajele din plug. Pentru cursa noastră de la prînz, ne vor ajunge. După-masă sau mîine, o să încercăm lucruri mai grele.

Lui Paul i se părcau și acestea destul de grele. Explicarea teoretică era totdeauna simplă („Lași greutatea pe unul din schiuri, îl liberezi pe celălalt, și întoarcerea se face automat"), dar cînd trebuia să aplice lucrurile elementare pe care le învățase, se lovea de piedici neașteptate și, pentru el, de neînțeles.

Lucră toată dimineața sub controlul Norei, repetînd mereu aceleași întoarceri spre dreapta și spre stînga. Era un antrenament aspru, meticulos, fără frumusețe, fără glorie. Unde erau eroicele lui avînturi din ajun ? Unde era strigătul acela de libertate, explozia aceea de bucurie?

Nora îi oprea cu severitate cele mai timide elanuri.

— Nu e bine. Înapoi.

Îl obliga să înceapă de zeci de ori aceeași mișcare. Dădea ordine scurte, seci, încăpățînate. „Ca un ofițer sadic", gîndi Paul cu necaz, dar se hotărîse să primească totul fără răzvrătire.

La loc. Nu e bine. Încă o dată.

Se uită pe furiș la ea. Era serioasă, atentă, severă. Nimic n-o amintea pe femeia caldă, senzuală și puțin tandră, care dormise toată noaptea în brațele lui. Pînă și

gîndul acesta i se părea acolo, pe terenul de schi, imposibil. Era un gînd tulbure, somnoros, leneș, care trebuia alungat.

Fata aceasta cu tunica albastră, cu gesturile sigure, cu vocea fermă era un om cuminte.

Paul se opri în mijlocul exercițiului început, se apropie de Nora și o bătu băiețește pe umăr.

— Ce s-a întîmplat ? întrebă ea surprinsă.

— Nimic. Voiam doar să-ți spun că ești un bun camarad.

Nora rămase puțin nedumerită, căci neașteptatul lui gest nu intra în seria ei de gînduri.

Pe urmă răspunse cu simplitate :

— Știu.

Pînă la S.K.V., Paul căzu de nenumărate ori. Nimic din ce învățase pe teren nu-i mai servea acum. Lucruri pe care sus, la Turing-Club, reușea să le facă destul de corect deveneau acum din nou imposibile.

Dinspre vîrf coborau grupuri de schiori, pe același drum îngust, marcat cu triunghiuri galbene. Îi auzea chiuind în urma lui, de la mari distanțe, și pentru că nu se putea feri la timp din calea lor, se arunca singur în zăpadă, la marginea drumului, lăsîndu-i să treacă.

Ajunse la S.K.V. alb de sus pînă jos, obosit de prea multe căderi și totuși bucuros de cursa făcută.

— Nu-mi spune nimic, Nora. Știu tot : am făcut o mie de greșeli. Îți promit că data viitoare nu le mai fac.

Omul cu ochii de viezure era în curtea cabanei cu un topor în mînă și despica butuci mari de stejar, pentru foc.

— Nu mai locuiți la Gunther ? îi întrebă zărindu-i.

— Ba da, răspunse Paul, dar am trecut pe aici să ne mai încălzim. Nu vii cu noi înăuntru, să bem un pahar cu vin fiert ?

Intrară toți trei în cabană, aceeași cabană care prima oară li se păruse atît de dușmănoasă. Pînă și omul cu ochii de viezure era acum mai prietenos.

— Ce face pictorul nostru ? întrebă el.

— Care pictor ?

— Gunther.

— E pictor ?

Omul izbucni în rîs. Avea un rîs ciudat, care îi încrețea toată fața, dar îi lăsa ochii fără expresie, ca pe niște bile mici de sticlă.

— Așa zice el : că e pictor.

Pe urmă deveni dintr-o dată serios și spuse clătinînd din cap :

— Băiatul ăsta e o nenorocire pentru familia Grodeck.

— Cunoști familia ? întrebă Nora.

— Cine nu o cunoaște ? Familia Grodeck !

Cele două cuvinte le rostea cu solemnitate, cu respect, speriat parcă de importanța lor : „familia Grodeck".

— Gîndiți-vă bine. Nu se poate să nu fi auzit de ei. Uzinele Grodeck. Fabricile Grodeck. Pădurile Grodeck.

Rămase o clipă gînditor, ca și cum le-ar fi cîntărit pe toate.

— E o mare avere.

Spunea acest lucru cu un nesfîrșit respect, cu un fel de teroare uimită.

— Nu știu ce are să se întîmple cu familia Grodeck și cu toată averea lor dacă intră pe mîna lui Gunther. Băiatul ăsta are să-i nimicească.

— E averea lui ?

— Bine nu știu nici eu. Nimeni nu știe. Cînd familia Grodeck vrea să tacă, nu scoate nimeni nici un cuvînt de la ei. Se zice totuși că averea îi vine băiatului. Vedeți, cînd a murit tînăra doamnă Grodeck...

— Mama lui Gunther ?

— Da.

— E moartă ?

— Da. De astă-vară.

Nora revăzu în gînd portretul de pe etajeră și își aminti privirea intensă a băiatului. „Locuiește aici ?" îl întrebase. Întrebarea i se părea acum dureroasă. Ar fi vrut să o poată șterge din memorie, ar fi vrut să-și ceară iertare.

Omul din față continua să povestească. În mod vădit, afacerile Grodeck îl pasionau.

— Cînd a murit, zic, tînăra doamnă Grodeck, Gunther era la München. Se zicea că studiază pictura. L-au chemat în țară, dar îndată după înmormîntare a plecat din nou. A fugit. Familia ar fi vrut să-l țină aici, să-l facă inginer... E nevoie de un inginer în familia Grodeck. O avere ca asta nu merge singură. Dar vă spun că băiatul

e nebun. S-a urcat pe munte să clădească, în pădure, cabana pe care o știți. De atunci nimeni nu l-a mai văzut. Nu primește pe nimeni. De asta m-am și mirat cînd mi-ați spus că locuiți acolo. Nu-mi venea să cred. Dacă ar ști bătrînul Grodeck...

— Bătrînul Grodeck cine e ?

— Tatăl lui Gunther.

— De ce-l numești pe el „bătrînul Grodeck", și pe soția lui „tînăra doamnă Grodeck" ?

Întrebarea îl surprinse, și un moment îl puse pe gînduri.

— Ai dreptate. Nu m-am gîndit niciodată la asta. Dar așa li s-a spus întotdeauna. *Der alte Grodeck*[1] și *Die junge Frau Grodeck*[2]. Nu știu de ce. La drept vorbind, nici ea nu era foarte tînără, nici el nu e prea bătrîn. Erau veri primari cînd s-au luat. Pe ea tot Grodeck o chema ca domnișoară. Averea era a ei, și acuma se zice că-i rămîne lui Gunther. Deocamdată nu e primejdie. Cîtă vreme băiatul e minor, tot bătrînul Grodeck face ce vrea... Pe urmă o să fie mai greu, da, da, pe urmă... Clipea des din ochii lui mici și își mîngîia cu îngrijire barba roșcată.

— Dar cu Hagen ce e ? întrebă Nora fără ocol. Omul rîse din nou, cu rîsul lui ciudat.

— Am spus eu că e ceva cu Hagen ? Ați auzit ceva despre el ? Ehei, multe s-or fi auzind, dar cine le crede...

Rîdea drăcește, cu ochii mici sub sprîncenele stufoase, arcuite cu subînțeles.

Își luă toporul, pe care îl rezemase de scaun, și se ridică.

— Mă duc să-mi sparg butucii. Destul am vorbit pe ziua de azi.

De la S.K.V. se deschidea prin pădure un drum lateral spre poiana Trei Fetițe, drum neted și regulat, cu bănci pe margini, ca o alee de parc. Zăpada acoperise acum totul, îngropînd bănci și pietre. Drumul, pustiu, neumblat, abia se mai putea ghici printre brazi.

Panta era ușoară, abia simțită. Schiurile alunecau cu un foșnet mătăsos. Nu era nevoie de nici o frînă, de

[1] Bătrînul Grodeck (germ.).
[2] Tînăra doamnă Grodeck (germ.).

nici un efort. Nora și Paul coborau la distanță mică unul de altul, în tăcere.

Cortina norilor cădea de o parte și de alta, cenușie, deasă, pînă jos, ca un zid. Brașovul, Rîșnovul, întreaga Țară a Bîrsei erau la dreapta lor, acoperite de aburi, dispărute în nori.

Plecaseră dimineața de la cabană spre nord și se întorceau acum pe la sud. Aproape că nu recunoșteau casa, văzută din spate, întărită cu metereze de zăpadă, ca o mică fortăreață. Faffner lătra mirat că aude zgomote dinspre pădurea pustie. Nora îl strigă, și cîinele îi recunoscu. Venea spre ei înotînd prin zăpadă, cu botul ridicat deasupra valurilor albe, zbătîndu-se parcă să nu se scufunde.

Gunther le ieși și el în întîmpinare. Era palid, părea obosit, dar ochii își păstrau o sclipire de tinerețe, care îi lumina întreaga față.

— Dacă ai fost bolnav, de ce umbli cu capul gol în frig ? îi spuse Nora. Vrei să te cert ?

— Nu e frig deloc. Dar ceartă-mă. Îmi face plăcere. Pe mine nu mă ceartă nimeni.

Rîdea luminos, copilărește. Pe urmă deodată deveni abătut. Avea asemeni treceri neașteptate de expresie, de la mare exuberanță la tăcere.

— Trebuie să vă cer iertare pentru purtarea mea. Sînt o gazdă rău-crescută. Dar ieri n-am putut să cobor. Vă mulțumesc că ați rămas. Toată dimineața am fost neliniștit. Mi-era teamă că ați plecat, că nu vă mai întoarceți. Voiam să viu după voi, să vă caut, să vă chem înapoi. Nu știu unde mi-a ascuns Hagen schiurile... totdeauna mi le ascunde... Fără schiuri, pe zăpada asta mare, nu se poate umbla...

Era îmbrăcat într-o haină gri de sport, cu buzunare mari. „E prea tînăr pentru hainele lui", gîndi Nora. Încerca din nou să și-l închipuie îmbrăcat într-o uniformă de liceu. S-ar fi potrivit mai bine cu figura lui de copil, cu părul blond, care-i cădea pe frunte și pe care-l ridica mereu cu un gest băiețesc de nerăbdare.

— Trebuie să mă ajutați să punem masa, zise el. Hagen e la Brașov. S-a dus după cumpărături. Diseară vom avea ziare și țigări.

— De masă mă ocup eu, hotărî Nora. Voi stați cuminte la locurile voastre.

„Cît e de femeie!“ reflectă Paul. Devenea într-o singură clipă, cu ușurință, cu intimitate, „stăpîna casei“. Părea să cunoască toate acele lucruri străine și s-ar fi spus că și ele o cunosc. Tăia pîinea cu un aer casnic, de obișnuință familiară.

— De ce nu ne-ai spus că ești pictor? întrebă Nora pe Gunther în timpul mesei.

— Pentru că nu sînt.

Răspunsul băiatului era puțin răstit. Un val de sînge trecu peste fruntea lui palidă. Era în toată ființa lui o tresărire de mînie, de rezistență. Pe urmă, cu aceeași schimbare de expresie, fața i se lumină din nou, într-un zîmbet ironic.

— Nu, nu sînt. Am fost. Am vrut să fiu.

Se făcu tăcere. O tăcere grea, care ținu cîteva lungi secunde și din care nu știau cum să iasă.

Faffner veni la timp să-i salveze.

— Îi e foame, săracul. Trebuie să-i dăm de mîncare.

După-masă, Nora rămase singură cu Gunther. Paul își pusese schiurile și făcea exerciții de viraj, nu departe de cabană. Îl luase pe Faffner cu el, ca să-i țină de urît.

Gunther, în fotoliul lui, lîngă cămin, se juca mîzgălind cu creionul o foaie de bloc.

— Cred că te-am supărat, îi zise Nora. Te rog să mă ierți. Sînt întrebări stupide, care fac rău și nici măcar nu știm de ce.

Băiatul era calm. Desena, fără prea mare atenție, un profil de femeie, pe care îl lăsa mereu neterminat și îl începea din nou pe alt colț al hîrtiei. Zîmbetul lui era lipsit acum și de tristețe, și de ironie.

— Trebuie să-ți spun ceva, zise el, dar promite-mi că n-ai să te sperii.

— Nu promit, dar am să încerc, glumi Nora.

— Alaltăseară, cînd ai venit, știi de ce ți-am deschis? Știi de ce te-am lăsat să intri?

Vocea îi era joasă, aproape șoptită. Întrebarea era pusă intens.

— Am crezut că ești mama. Înțelegi? Mama.

Arătă cu mîna spre portretul de pe etajeră, fără să întoarcă însă capul într-acolo. Nora veni și mai aproape de el. Ar fi vrut să-l mîngîie.

— Știam bine că n-ai să te sperii. Crezi în fantome? Eu cred. Vezi, de cînd a murit mama, mereu o aștept. Mi se pare că va veni. Mă duc uneori la ferestre, deschid uneori ușa... Mă întreb de ce nu vine...

— Poate că este aici... spuse Nora simplu, fără să coboare glasul.

Înțelegea că despre acele lucruri trebuie să vorbească fără mister, cu familiaritate.

— Da... zise Gunther. Într-un anumit fel, este aici. Aici unde sîntem noi: Hagen, Faffner, eu... Pe noi trei ne-a iubit... E aici, dar n-o văd. Aș vrea s-o văd, mi se pare că s-ar putea s-o văd... Ți-am spus că eu cred în fantome. Mă gîndesc la rochiile ei lungi, mă gîndesc la părul ei blond, pe care-l pieptăna puțin demodat, deși era așa de tînără.

Nora se duse spre etajeră și luă de acolo portretul. Îl privi de aproape cu multă atenție. Buzele erau slab desenate, fruntea înaltă, tristă ca a băiatului, părul ușor fluturător pe tîmple.

În colțul de jos al portretului era scris cu creionul: *Mittwoch, den 5 Mai 1932. Gunther.*

— Era o zi cu mult soare, spuse Gunther. Țiu foarte bine minte. Purta o rochie albă, prima ei rochie albă din vara aceea. Făcusem, în glumă, mai multe schițe fără importanță. Voiam să le arunc. Ea le-a oprit pe toate, și pe asta mi-a cerut s-o iscălesc. Îi plăcea să mă vadă desenînd. Credea... credea că am talent. Credea că am să fiu pictor.

— Și nu mai vrei să fii?

— Nu pot.

— Totuși, dacă a ținut ea... Poate că ar trebui, în amintirea ei...

Gunther se ridică din fotoliu cu o nouă izbucnire greu reținută.

Nora lovise încă o dată coarde oprite, porți închise.

Era uimitoare repeziciunea cu care băiatul acesta blond putea trece de la o expresie la alta, de la un sentiment la altul. Avea sufocări nervoase de o secundă, după care își regăsea luminosul lui zîmbet ironic.

— Știi ce este o cardiogramă?

Nora nu înțelese întrebarea și nu știu cum să răspundă.

Stai să vezi, spuse Gunther.

Deschise un sertar, căută prin caiete, prin blocuri de desen și scoase de acolo un sul mic de hîrtie, pe care îl desfăcu în fața ei.

Era o hîrtie groasă, lucioasă, de copie fotografică, pe care se vedea un dreptunghi negru, străbătut de două linii albe subțiri, care urcau și coborau în zig-zag, descriind unghiuri mărunte. Părea să fie o inscripție de seismograf, așa cum ținea minte că văzuse la școală, în cărțile de geologie.

— Vezi liniile astea albe ? Sînt bătăi de inimă.

Surîdea mereu. Vorbea fără neliniște, calm. După un moment de tăcere, adăugă :

— Bătăile mele de inimă.

Nora se gîndi atunci la paloarea lui, la tresăririle lui nervoase, la acele subite schimbări de lumină și umbră pe figura lui de copil. Încercă să ia lucrurile cu ușurință, să nu insiste, să treacă peste ele.

— E o glumă, Gunther.

Îi spunea pe nume, fiindcă dintr-o dată îl simțea mai copil decît înainte, mai fără apărare.

El răspunse rîzînd, rîs care nu avea nimic silit, nimic crispat.

— Sigur că e o glumă. Mai mult decît o glumă : o farsă. E cea mai teribilă farsă pe care puteam s-o joc familiei Grodeck.

Părea sincer amuzat de gîndul acesta.

— Vezi, un pictor în familia Grodeck ar fi fost o rușine. Un cardiac în familia Grodeck este un scandal. Asta se întîmplă pentru prima oară de cînd există Grodecki pe pămînt. Inima lor a bătut totdeauna bine. A fost o inimă exactă.

Cuvîntul îl amuza. Îl găsise în momentul acela și îi făcea plăcere să-l repete.

— Da, da, o inimă exactă. O inimă care a bătut ca un ceasornic. Niciodată prea tîrziu, niciodată prea devreme. O inimă care bate un secol, două secole, trei secole și n-o întreabă nimeni nimic. Inimile Grodeck sînt garantate. Solide și discrete. Nu le aude nimeni.

Desfăcu din nou cardiograma și îi arătă cele două linii albe, care urcau și coborau. Urmărea cu degetul desenul lor fin, căderea lor ritmică.

— Vezi, unghiurile sînt mărunte și egale. Aproape egale. Dar dacă te uiți mai bine, bagi de seamă că din

cînd în cînd linia sare puțin mai sus, și pe urmă cade puțin mai jos. Nu e mare lucru. O zecime de milimetru, poate nici atît... Dar e de ajuns. De ajuns ca să se audă.

Ridică deodată capul deasupra cardiogramei și o privi fix pe Nora.

— Dumneata n-o auzi ? Eu da. Seara mai ales, noaptea mai ales. E ca un motor mic, ascuns. Cînd e liniște, în mijlocul nopții, mi se pare că se aude în toată casa. O inimă Grodeck care se aude... E de necrezut. Averile Grodeck s-au făcut cu tot ce vrei, dar nu cu inima. Cu stomacul, cu splina, cu rinichii, dar nu cu inima...

Înfășură sulul ca mai înainte și îl puse cu grijă la loc în sertar. Pe urmă veni din nou lîngă cămin și se rezemă acolo, cu brațele deschise, gest care îl ajuta să respire.

Nora simțea că băiatul nu aștepta nici compasiune, nici încurajare. Era foarte liniștit, și ochii lui albaștri erau neasemănat de luminoși.

— Ce ai de gînd să faci ? îl întrebă.

— Vreau să împlinesc 21 de ani.

Era, spunînd aceste cuvinte, decis, îndîrjit.

— Trebuie să împlinesc 21 de ani. Am unele socoteli de încheiat cu familia Grodeck. Dar mai întîi trebuie să împlinesc 21 de ani.

— Îi vei împlini, spuse Nora.

El fu zguduit de convingerea liniștită a cuvintelor ei. Deodată, privirea lui deveni intensă, rugătoare, plină de neliniște, plină de îndoială.

— Crezi ? Spune, crezi ?

— Sînt sigură, Gunther. Absolut sigură.

Hagen se întoarse tîrziu, pe întuneric. Îl așteptară toți trei, privind de sus, de la fereastra din turn, să-i vadă felinarul apărînd de departe, în pădure.

Faffner dispăruse încă de cu ziuă, alergînd spre vale.

— Îl simte venind, spuse Gunther. Totdeauna cînd se întoarce de la Brașov aleargă înaintea lui pînă la Ruia și-l așteaptă acolo. Într-o seară, Hagen a schimbat drumul și s-a întors pe la Prăpastia Lupului. Faffner a rămas toată noaptea la Ruia, urlînd...

Acum îi vedeau venind pe amîndoi prin zăpada mare : omul și cîinele. Hagen trăgea după el o sănioară de scînduri, plină de pachete.

Le desfăcură cu toții în jurul mesei, curioși să afle ce e în ele. Erau lucruri care miroseau a oraș, a vitrine de iarnă, a sărbătoare. Gunther se uita la ele cu o plăcere de copil, le cîntărea în mînă, le privea la lumină. Îi plăceau mai ales globurile colorate de sticlă, pentru pomul de Crăciun, lumînările roșii, sîrmele de artificii.

Faffner dădea ocol mesei, mirosind lucrurile, adulmecîndu-le.

Singur Hagen era întunecat...

„Omul ăsta știe", se gîndea Nora.

XII

SERILE LA CABANĂ ERAU LUNGI, deși după ora zece se stingeau luminile, se închideau obloanele și toată lumea mergea la culcare. Dar începeau devreme, de cum se întuneca, și treceau încet.

Lumina de amurg era albastră din cauza zăpezii, care încă mai sclipea cîtva timp după apus. Pe urmă și această ultimă lucire se pierdea. Uneori ceața se lăsa fumegînd dinspre vîrf. Norii se strîngeau mai aproape. Brazii deveneau negri. Întunericul era profund și dens.

Muntele, care vuise toată ziua de strigăte și chemări, revenea la tăcerea lui de piatră. De nicăieri nici un sunet, nici un trosnet. Foarte rar se auzea de departe o răbufnire surdă, ca o zguduire de pămînt, ca o cădere de copac. Ridicau cu toții capetele să asculte. Tăcerea părea că merge pînă la marginile lumii.

Gunther juca șah cu Paul. Nora, în fotoliu, citea lîngă cămin, cu Faffner culcat la picioarele ei. Numai Hagen nu avea pace. Uneori, pe neașteptate, își arunca pe umeri pelerina lui cenușie, își ridica gluga și pleca în noapte, cu felinarul aprins.

„Se duce s-o caute", spunea Gunther.

Faffner tresărea, se ridica de la locul lui și mergea spre ferestre, spre ușă, zgîriind pragul, așteptînd.

La căderea serii, Nora devenea tăcută.

„Sînt două Nore", gîndea Paul. O Noră de zi și o Noră de noapte.

Ghemuită în fotoliul de lîngă cămin, pierdută în cartea pe care poate nici n-o citea, părea că așteaptă, cheamă.

— Ești obosită, Nora ?

Era altceva decît oboseală. Era un fel de predare. Totul în ea se îndrepta spre noapte. Cînd Hagen stingea luminile, cînd Gunther spunea noapte bună, ochii ei se deschideau.

— Nu mai stăm ? E așa de tîrziu ? Ați terminat partida de șah ?

Urca scara, rezemată de brațul lui Paul. Uneori își culca pe umărul lui drept capul. Nu era un gest de tandrețe : era un gest de încredere, de așteptare.

Se dezbrăca încet, cu mișcări rare, îngîndurată, totdeauna tăcută. Avea atunci o expresie gravă, atentă, nu visătoare, dar întoarsă totuși spre gîndurile ei.

— Ești frumoasă, Nora.

Nu răspunse decît după ce se gîndi. Primea cu seriozitate lucrurile pe care i le spunea el.

— Am treizeci și doi de ani, dragul meu. Și sînt brună. Nu știu dacă mai pot fi frumoasă... Am fost poate la douăzeci, la douăzeci și doi... E o strălucire care se duce și care poate lasă altceva în loc...

Trupul ei era robust, cu ceva greu în liniile lui lungi, ferme. „Nimic de adolescentă", gîndea Paul privind-o. Nimic nu era nesigur, totul era împlinit. Genunchi mari, calmi, fără neliniște. Coapse înalte, șolduri pline.

— Ești frumoasă, Nora. Este un acord între tine și tine, și acest acord se numește frumusețe.

Ea era la oglindă și își pieptăna părul, căzut pe umeri. Se opri cu pieptenele în mînă și se întoarse spre Paul. Era goală și liniștită.

— Mă tem că am să plîng.

— De ce ?

— Fiindcă îmi spui un lucru care era un secret al meu. Un lucru pe care am sperat totdeauna, cu puțină teamă, că-l va înțelege cineva, că mi-l va spune.

Avea lacrimi în ochi.

Nimic nu era crispat în îmbrățișarea ei. În clipele cele mai intense, avea ochii deschiși, cu o privire adîncă, atentă, ca și cum ar fi ascultat.

Rămînea pe urmă multă vreme cu capul pe brațul lui drept, într-o tăcere fără sfîrșit.

— Îmi plac mîinile tale, Paul. Sînt mari, grele, aspre. Îmi place să le simt pe umeri, pe șolduri. Nu știu să mîngîie sau nu vor să mîngîie. Dar îmi place greutatea lor.

Se uita lung la aceste mîini osoase, care aveau încă în îmblînzirea lor ceva dur. Le sărută. Punea în acest lucru întreaga ei gravitate senzuală de femeie. Paul nu-și putea opri un gest de jenă.

— Nu, Nora.

Ea nu înțelegea.

— Ce stupid poate fi un bărbat, Paul ! Cîte superstiții, cîtă frică... Ți-e frică de lucrurile cele mai simple. Numai o femeie știe să sărute mîinile, dragul meu, și să facă dintr-asta un lucru frumos.

Se apropia de el cu ochii deschiși. Nu avea nici grabă isterică, nici pudoare rănită. Era în toate mișcările ei ceva serios și împăcat.

Dimineața regăsea o Noră clară, trează, gata de drum. În tunica albastră, cu chipiul tras pe frunte, era, ca și el, un schior.

Nimic tulbure nu rămînea între ei din aceste nopți care treceau fără urmă.

XIII

NU NINGEA. LUMINA ERA TOT CENUȘIE, dar norii păreau mai depărtați, și orizontul — mai larg.

Își lăsaseră schiurile la Turing-Club, înfipte în zăpadă cu boturile în sus, și se urcaseră pînă în vîrful muntelui.

„Poate că se vede Brașovul", spusese cineva.

Nu se vedea nimic. Postăvarul plutea singur peste un ocean de nori. Pădurile de brazi, care coborau pe versantul celălalt spre Timiș, se topeau după cîteva sute de metri într-o negură albăstrie.

— Jos, sub noi, e valea Timișului. În față e Piatra Mare. La stînga e Brașovul.

Nora arăta cu mîna, în ceață, lucruri pierdute, intrate în neant.

— Știi ce se întîmplă astă-seară la Brașov ? întrebă ea deodată.

Răspunse tot ea rîzînd.

— Se cîntă, la Biserica Neagră, *Oratoriul de Crăciun*.

— Sîntem în 23 ? se miră Paul.

— Da.

Rămase cîtăva vreme cu privirea ațintită spre Brașovul nevăzut de dincolo de ceață. Părea că măsoară distanțele.

— Ce zici ? Ar fi o nebunie dacă am cobori astă-seară la Brașov ?

— Poate nu o nebunie, spuse Nora. Dar cu siguranță o îndrăzneală.

— E așa de greu ?

— Prea greu nu. E lung.

— Și nu vrei să încercăm ?

— Ba da, Paul. Dacă facem mai întîi o dimineață serioasă de antrenament.

El acceptă toate condițiile. După cursa lungă pe care o aveau de făcut, concertul de seară devenea o răsplată.

Gunther primi fără plăcere vestea plecării lor.

— Mîine sîntem înapoi, îl asigură Nora.

Tot timpul dejunului, băiatul rămase încruntat. Abia spre sfîrșit se lumină.

— Am cîntat și eu în *Oratoriul de Crăciun*. În cor, desigur. Eram în clasa șaptea și fusesem cerut de la școală. Cred că mai țiu și astăzi minte unele lucruri.

Se gîndi puțin, și pe urmă, întorcîndu-și privirile spre fereastră, ca și cum ar fi privit acolo pe cineva, începu să cînte :

„Brich an, du schönes Morgenlicht,
Und lass den Himmel tagen.
Du, Hirtenvolk, erschrecke nicht,
Weil dir die Engel sagen..." [1]

[1] Răsari, frumoasă aurora,
Ziua să scalde cerul ;
Iar tu, popor de ciobani, nu te înspăimînta,
Căci ție îți vorbesc îngerii... (germ.).

Ridicase vocea prea sus, și ultima notă, deși clară, îi aduse sîngele în obraz.

— Mama era jos în biserică. O văd și acum, lîngă a treia fereastră pe dreapta. Zîmbea. Era singura ființă care zîmbea în toată Biserica Neagră. Mi se părea că mă aude. Mi se părea că-mi răspunde.

Privea mereu spre fereastră. Pe urmă își abătu privirea de acolo și vorbi din nou cu acel accent de îndîrjire pe care îl avea cîteodată.

— Un Grodeck adevărat nu zîmbește. Să vă uitați bine diseară la ei. Se adună tot tribul. Sînt zeci, sute de familii Grodeck. Nici unul nu zîmbește.

Nora încercă să-l liniștească, să dea puțină pace frunții lui de copil chinuit.

— Spune, Gunther, vrei să rămînem ?

— Nu. Dar vreau să vă întoarceți.

— Se înțelege. Mîine seară vom fi aici, ca să aprindem împreună pomul de Crăciun.

Înainte de plecare, Gunther le desenă o hartă a drumului. De la S.K.V. cobora o pîrtie de schi, care-i putea duce pînă în centrul Brașovului. Era un drum regulat, cu panta ușoară (șașii îl numeau *Familienweg* [1]) și bine marcat cu albastru și alb pînă la capăt, dar din el se desprindeau cîteva drumuri mai mici spre Timișul de Jos, spre Noua, spre Honterus.

— Dacă sînteți atenți, nu vă puteți pierde.

Harta desenată de el era clară și amănunțită. Avea pe margini toate semnele indicatoare ce puteau fi întîlnite în drum și de care le recomandă să se ferească. În plus, îi dădu lui Paul o busolă și îi arătă cum să se servească de ea. Nora trebui să ia în rucsacul ei pînză de pansament, vată și sticluțe de farmacie.

Plecarea la Brașov devenea o adevărată expediție.

— E așa de periculos ? întrebă Paul.

— Pe munte, iarna, nu se știe niciodată ce se întîmplă. Nici nu porniseră bine, cînd îi ajunse din urmă Hagen.

— A întrebat Gunther unde aveți de gînd să dormiți diseară la Brașov.

— La hotel, desigur.

— El crede că n-o să găsiți loc. Mi-a spus să vă dau asta.

Era un plic pe care Paul citi un nume de femeie.

[1] Drum bătut (germ.

— *Frau* Adelle Bund — și o stradă necunoscută : strada Prundului, 26.

— E locuința mea, spuse Hagen. Nu vă sfătuiesc să trageți acolo. E o casă veche și e departe. Dar dacă nu găsiți în altă parte loc, pe stradă tot n-o să dormiți.

Vorbea fără bunăvoință. Se vedea bine că nu-i face plăcere întîmplarea asta.

Nora se grăbi să-l liniștească.

— Îți mulțumim, dar cred că o vom lăsa în pace pe *Frau* Adelle. Nu se poate să nu găsim loc în oraș.

El nu păru totuși deplin liniștit.

— Drum bun, le zise.

Se uită lung după ei cum se depărtează.

Făcură la S.K.V. un scurt popas, ca să consulte harta. De acolo mai departe plecau pe un drum pentru ei necunoscut. Pîrtia începea în dosul cabanei. Gunther o desenase cu o linie albastră șerpuită, care cobora spre un cerc colorat cu verde. Înăuntrul cercului scrisese cu litere mici de tipar : Ruia.

Nora îl lăsă pe Paul să plece înainte, cu schiurile în plug.

— Nu părăsești nici un moment plugul, îi spuse ea. Orice ar fi, dacă viteza nu e mare, nu se întîmplă nimic grav.

Paul porni într-o tăcere încordată. Strîngea mînerele bastoanelor, cu pumnii bine închiși. Avea impresia că întreaga lui încordare este acolo, la încheietura mîinilor.

Genunchii erau îndoiți ca pentru o săritură.

Schiurile alunecau încet, îngreunate de frînă.

Aștepta cu respirația tăiată primul viraj. Capul era ferit între umeri, dar privirea fixată înainte spre punctul, mereu mai apropiat, unde drumul cotea spre stînga.

Simțea cum îi zvîcneau tîmplele. Acum, acum, acum... Împinse botul schiului drept înaintea celuilalt și se înclină apoi cu toată greutatea spre stînga. Plugul era deschis într-un unghi enorm. Întoarcerea se făcu încet, ca o rotire plană de pasăre cu aripile nemișcate. Schiul stîng, care susținuse o secundă toată greutatea, derapă cu un hîrșîit aspru, și pe urmă, în secunda următoare, echilibrul se restabili.

— Bravo ! Foarte bine, o auzi pe Nora strigînd din urmă. Nu avu timp nici să-i răspundă, nici să-și recapete

răsuflarea. Avea înaintea lui cîțiva metri de coborîre directă, după care venea, amenințător, un nou viraj, de astă dată spre dreapta.

Întoarcerea fu mai puțin lentă, mai puțin descompusă decît prima oară. Simți că iese din viraj cu viteza mărită. „Să nu ne pierdem capul", își zise. Strînse pumnii hotărît să reziste. Se lăsă greu pe ambele schiuri și accentuă deschiderea plugului.

În noul viraj care începea, intră cu toată rezistența de care se simțea în stare. Brațele, genunchii, gleznele se încordau să oprească alunecarea, să o frîneze.

Schiurile avură un moment de încetinire, exact la mijlocul virajului, ca și cum o fracțiune de secundă ar fi fost ținute în loc, dar pe urmă se smulseră și porniră mai departe, eliberate.

Viteza se precipită. Paul deschise și mai mult plugul. Boturile schiurilor aproape se atingeau, iar cozile lor se depărtau una de alta pe toată lățimea pîrtiei. Totuși, simțea în obraz bătaia mereu mai iute a vîntului. Nu înțelegea ce se petrece. Plugul nu-l mai ajuta deloc. Era ca o frînă ruptă, care nu mai transmite comenzile. Virajele deveneau din ce în ce mai dese, mai repezi. Întoarcerile se făceau acum printr-un fel de răsucire automată. Paul se simțea smucit cînd spre dreapta, cînd spre stînga. La fiecare nou viraj, avea impresia că va fi aruncat în peretele de zăpadă al drumului, dar în ultimul moment o forță neașteptată îl trăgea în partea opusă și îl repunea pe schiuri.

Nu era în el nici un gînd : toată ființa lui era un tumult din care se ridica doar, ca un strigăt, voința de a rămînea în picioare.

Îi răsări deodată înainte, dar la o distanță pe care nu o putea aprecia — foarte departe ? foarte aproape ? — o creangă de brad, care îi bara drumul. Se ghemui pe schiuri, închise ochii și trecu mai departe, fără să-și dea seama însă în acea clipă dacă s-a lovit sau nu, dacă a căzut sau nu.

Schiurile se avîntau acum — singure parcă, desprinse de el — într-un nou viraj, care îl proiectă spre dreapta, dar prin miracol pîrtia de schi ieși în acel moment din pădure și se lărgi într-o mare întindere albă. Nu-și dădu seama ce se petrece. Avea impresia că zboară pe o suprafață plană. Vîntul, care pînă atunci îl izbise cu violență în față, părea că se domolește. Schiurile nu mai tăiau

cu muchia, oblic, în zăpadă, ci se așezau, parcă plutitoare, cu talpa întreagă pe sol.

Încă o dată, Paul încercă să-și regăsească mișcările pierdute. Spre uimirea lui, schiurile îl ascultară. Plugul se deschise cu ușurință, și, într-o ultimă întoarcere spre dreapta, cele două schiuri se opriră unul lîngă altul, supuse.

— Sîntem la Ruia, striga Nora de departe.

Venea spre el, legănîndu-se ușoară pe schiuri, de parcă ar fi patinat.

— A mers foarte bine, Paul. Dacă ține așa pînă jos, ajungem la Brașov pe lumină.

— Dacă ține așa pînă jos, eu rămîn pe drum, agățat de un pom sau căzut în prăpastie.

Nora crezu că e o glumă. El încercă să-i explice senzația de neant din care ieșea. I se părea că fusese la marginile vieții.

— Atunci, drumul de întoarcere e foarte scurt, rîse Nora. Știi cît am făcut de sus pînă aici ? Patru minute.

Nu-i venea să creadă. Ca din acele vise scurte care ne fac să străbatem în cîteva secunde spații mari de viață, Paul avea sentimentul că se întorcea dintr-o cursă nesfîrșită.

— Te asigur că exagerezi, Paul. Totul a mers foarte bine. Te-am urmărit tot timpul. Virajele erau sigure, viteza moderată. Uneori prea repede, dar și atunci stăpînită.

— Stăpînită de cine ? Eu eram într-un vîrtej, într-un haos. Nu vedeam nimic.

— Pentru că lumina era prea mare. Schiul e o mare lumină ; tu singur ai spus-o. Trebuie să-ți obișnuiești ochii cu ea.

Nu aveau mult timp de stat la Ruia. Popasul nu fusese prevăzut. Își aruncară totuși, înaintea plecării mai departe, o privire spre larga poiană, pe care o străbătuseră pînă acolo fără s-o vadă. Prinsă din toate părțile de păduri, Ruia, cu zăpezile ei intacte, era albă ca un lac alpin înghețat.

Harta lui Gunther arăta în continuare un drum mai puțin șerpuit. Pe copaci micile drapele albe și albastre urmăreau regulat, la distanțe egale, ca niște ferestre colorate, tăiate în scoarța brazilor.

Drumul cobora liniștit, fără schimbări subite de direcție. Virajele erau mari, vizibile de departe. Paul le aștepta cu aceeași atenție concentrată. Intra în frînă cu tot trupul, ca și cum din umeri pînă în glezne ar fi trecut o singură mișcare. Pe urmă, în clipa în care schiurile scăpau din frînă, avea o bruscă senzație de eliberare.

Uneori îndrăznea să închidă ochii. Numai cîteva secunde. Se simțea fără greutate, fără memorie, fără trecut...

Nora îi lua cîteodată înainte. O vedea depărtîndu-se în mare viteză, cu genunchii abia îndoiți, cu bastoanele trase înapoi și ridicate foarte puțin deasupra zăpezii, ca două vîsle oprite o clipă în aer.

O regăsea mai departe, așteptîndu-l. Nu-și vorbeau. Trecea pe lîngă ea, cu un salut, cu o privire. Se înțelegeau foarte bine din ochi și știau amîndoi că pentru ce ar voi să-și spună nu sînt cuvinte.

Făcuseră halte scurte „de ajustare" la punctele însemnate de Gunther pe hartă, mai mult pentru a verifica itinerariul decît pentru odihnă. Lăsaseră pe stînga un drum însemnat cu dreptunghiuri roșii, care ducea spre Poiana, iar pe dreapta, ceva mai departe, un drum marcat cu o cruce roșie într-un pătrat albastru, care cobora spre Timișul-de-Jos. Nici unul din aceste drumuri nu avea panta dulce, odihnitoare a drumului lor. Se desfășura înaintea lor alb printre brazi, cu abia simțite ondulații.

— Mi-e frică să nu adorm pe schiuri, îi spuse Norei înainte de a porni mai departe.

— De ce ?

— Nu știu cum să-ți spun. Mă simt plutind. E un fel de beatitudine.

Ajunseră la Crucur pe la orele patru. Mai vastă decît Ruia, poiana părea mai sălbatecă, mai părăsită. Poate și din cauza luminii, care începea să slăbească. Brazii la Ruia fuseseră verzi, de un verde viu. Aici verdele lor începea să bată spre negru.

O ceață plumburie se lăsa odată cu seara, care nici ea nu era departe.

Intraseră într-o colibă de pădurar, ca să întrebe despre vreme. Ușa era deschisă, dar înăuntru nu găsiră pe nimeni. Părea să fie mai mult o vizuină decît o casă. Doar

cîțiva cărbuni stinși în vatră — cine știe de cînd ? — arătau că a trecut cîndva pe acolo pas de om.

— N-aș vrea să ne apuce seara pe drum, zise Nora.

Deschiseră harta, măsurînd drumul care le mai rămînea de făcut. Itinerariul stabilit de Gunther făcea mari ocoluri și îi ducea la Brașov, pe sub Tîmpa.

— E prea mult. Ar trebui să încercăm altceva.

De la Crucur pornea de-a dreptul în jos, prin pădure, un drum însemnat cu galben și alb. Nu era propriu-zis un drum : mai mult o cărare, probabil pe urmele unui izvor acum pierit sub zăpadă.

Nora stătu la gînduri. Se întreba dacă nu e o prea mare îndrăzneală.

— Intrăm în aventură, Paul ?

— Intrăm.

Ea porni înainte în recunoaștere, strigînd din cînd în cînd, ca să-l anunțe că drumul e liber și că poate veni.

Bietul lui plug fu demontat de la punctul de plecare. Schiurile derapau întruna. Nu era chip să le adune, să le oprească.

Pe o distanță de cîteva sute de metri, drumul șerpuia printre brazi, cu viraje scurte, neașteptate. Paul nu reuși să prindă nici un viraj în picioare. Pe toate le trecu aruncîndu-se în zăpadă, căzînd, rostogolindu-se. Auzea la intervale regulate strigătul Norei și îi răspundea.

— Vii ?

— Viu.

Venea într-adevăr, nu putea face altceva decît să vină. Uneori se agăța de un brad, de o piatră, dar schiurile îl trăgeau mai departe.

— A fost infernal, îi spuse Norei cînd o ajunse în sfîrșit. Avea fruntea și obrajii zgîriați de zăpadă, răsuflarea tăiată de efort.

— A fost infernal, dar mergem mai departe, spuse tot el.

Știa bine că nu mai era loc de alegere sau de întoarcere. Se găseau în pădure și trebuiau cu orice preț să iasă de acolo. Seara grăbea pe urmele lor.

Drumul cobora acum direct, fără ocol, tăind pădurea de-a curmezișul. Panta era mult mai înclinată decît fusese pînă acolo, dar cel puțin nu avea schimbări violente de direcție. Foșnetul schiurilor devenea din ce în ce mai aspru

în zăpadă care, odată cu lăsarea serii, prindea o crustă de gheață.

Se opriră la o întretăiere de drumuri, unde o tablă a Turing-Clubului, pe jumătate acoperită de zăpadă, arăta spre stînga o cărare însemnată cu cruci galbene în pătrate roșii · Spre Poiana.

— Dacă vrei, propuse Nora, o putem lua pe aici spre Poiana. Poate găsim acolo șenila, să ne ducă la Brașov.

— Și dacă n-o găsim ?

— Atunci, nu mai e nimic de făcut.

Paul se gîndi cîteva clipe și pe urmă refuză.

— Nu, Nora. Am început un joc. Vreau să-l jucăm pînă la urmă. Vreau să intru în Brașov pe schiurile mele.

Nici măcar nu glumea. Era serios și îndîrjit.

— Plecăm ?

S-ar fi spus că abia de acolo începea adevărata lor cursă. Veneau la distanță mică unul de altul, înclinați pe schiuri, cu fruntea înainte, cu umerii ridicați puțin, ca pentru o deschidere de aripi. Botul schiurilor juca pe zăpadă în salturi mici și ridica o pulbere albă, pe care vîntul le-o arunca în ochi.

Nora alerga mereu înainte, cu capul gol, cu părul resfirat pe tîmple. Întorcea uneori o privire scurtă spre el, să-l vadă dacă o urmează. Ochii lor se întîlneau o secundă, poate nici atît.

Paul se înclina mereu mai tare înainte, se lăsa mereu mai adînc pe genunchi. Erau unele ondulații de teren care îl zguduiau, de parcă ar fi vrut să-l arunce înapoi. Primea șocul în piept și se ghemuia pe schiuri.

Nu știa de cîtă vreme ține cursa aceasta și nici cît va mai ține. Căzuse de multe ori, dar se ridicase imediat și pornise mai departe, simțind că dacă întîrzie nu va mai avea curajul să se ridice.

O lumină de amurg înnorat se stingea fără strălucire. Brazii se învăluiau în pîcla lor de seară, ca într-un fum.

Nora strigă ceva din față. Părea un strigăt de ajutor, dar nu-l auzea bine : parcă ar fi venit din mari depărtări.

Paul se aruncă spre dreapta și se lăsă tîrît cîtva timp prin zăpadă. Se lovise la cot, la genunchi, dar, oricum, reușise să se oprească.

Se ridică amețit, clătinîndu-se pe schiuri.

— Ce s-a întîmplat ?

Nora îi arătă printre brazi lumini apropiate.

— Am ajuns. Sîntem la porțile Brașovului.

Era pe străzile orașului, se oprea la vitrine, se lovea de trecători, vedea defilînd în fața lui autobuze, mașini și sănii, citea afișele de cinematograf, auzea strigîndu-se ziarele de seară — și totuși nu-și revenea. Trecea prin toate acestea buimăcit, surd. În el stăruia, ca un sunet prelungit de orgă, tăcerea pădurii.

Intraseră să cumpere biletele de concert, alegea locurile, primea restul, punea întrebări, răspundea — dar toate le făcea mașinal, absent.

— Ce e cu tine, Paul ? Nu vrei să te trezești ?

— Ba da, dar nu pot.

Brașovul, cu luminile lui de seară, cu străzile îmbulzite de lume, cu vitrinele luminoase, cu întreagă acea forfoteală vioaie de ajun de Crăciun, era pentru el ireal.

— Știi ce sentiment am, Nora ? Că sînt un lup care a coborît din pădure pînă la marginea orașului... și acum mai departe nu îndrăznește să meargă.

La Coroana nu era nici un loc liber. Hotelul era plin, iar în hol, lume venită cu ultimele trenuri aștepta fără nădejde, cu bagajele nedesfăcute.

Lăsară schiurile acolo și merseră să întrebe la hotelurile și vilele mai mici din apropiere.

— Vă pierdeți vremea, le spuse cineva. Nu e de găsit un pat în tot orașul. Doarme lumea pe unde apucă : în restaurante, în cafenele, la gară...

Brașovul avea aspectul unui oraș de cantonament. Ai fi spus că trupe întregi de schiori ocupaseră cetatea. Uniformele albastre se vedeau pretutindeni.

— Vine atîta lume pentru *Oratoriul de Crăciun* ? se miră Nora rîzînd.

Lumea venea mai ales pentru concursurile de schi de la Predeal, care începeau peste două zile. Echipele concurenți care se antrenaseră pînă atunci pe munți, în toată regiunea, începeau să coboare, să se adune.

Pe bulevard, peste drum de poștă, trenul municipal, cu locomotiva lui scundă, cu vagoanele lui galbene, părea jucat în zăpadă, ca o jucărie. Șuierul locomotivei se auzea

de departe, chemînd călătorii întîrziați. Multă lume se ducea să caute adăpost peste noapte la Dîrste, la Cernatu și la Satu-Lung.

— Dacă nu găsim în altă parte loc, spuse Nora, și dacă mai e timp după concert, poate că n-ar fi rău să mergem și noi la Satu-Lung, cu ultima cursă.

— Nu. La Satu-Lung, nu, refuză Paul.

— De ce ?

— E prea departe... E prea tîrziu.

Un moment se gîndise să-i spună cu sinceritate . „Sînt acolo amintiri de care nu vreau să mă apropiu". Pe urmă însă își dădu seama că nici măcar nu era adevărat. I se părea că poate privi în ochi, fără teamă, fără primejdie, acele amintiri, pe care le simțea vindecate. Nu, trenul acesta nu ducea spre trecut...

— Linia e întreruptă dincolo de Dîrste, striga cineva de la fereastra unui vagon.

„Da, e întreruptă", repetă Paul în gînd. I se părea într-adevăr că sînt în memoria lui legături desfăcute, linii întrerupte, drumuri pentru totdeauna închise.

Trenul se puse cu greu în mișcare, cu un zgomot de fiare vechi, înghețate. Locomotiva se lupta să iasă din îngheț, să răzbată prin zăpadă.

Călătorii cîntau la ferestre, agitîndu-și caschetele, vociferînd, salutînd cu gesturi mari pe cei care rămîneau. La coada trenului, cîțiva schiori se opinteau în glumă să-l urnească din loc.

— Schiul copilărește pe toată lumea, zise Paul.

Nu era numai schiul. Era întreagă acea seară de ajun, cu gustul ei de sărbătoare, cu zăpezile ei mari, cu freamătul ei de vacanță.

Hagen spusese adevărat. Adresa pe care le-o dăduse era departe, iar casa părea într-adevăr foarte veche. O poartă de lemn într-un zid cenușiu, închisă cu drugi mari de fier, ca o poartă de cetate, rămase surdă la toate bătăile lor. S-ar fi spus că nimeni n-a mai trecut din timpuri străvechi acel prag.

Frau Adelle Bund nu era acasă, sau nu voia să răspundă.

Pe toată strada, figuri uimite apăreau la ferestre, neștiind ce se petrece. O fetiță din vecini îi întrebă de peste drum pe cine caută.

— Nu locuiește nimeni aici ? întrebă Paul.

— Ba da, dar...

Fetița nu termină răspunsul și fugi repede în casă, probabil ca să spună mai departe lucrurile de necrezut care se întîmplau la numărul 26.

Poarta se deschise totuși în cele din urmă, dar numai pe jumătate. O femeie bătrînă, îmbrăcată în negru, îi opri din prag să intre, cu o privire aspră care spunea de la început : nu !

Paul îi întinse plicul lui Hagen, și ea îl desfăcu, ținîndu-i mereu afară, în fața porții, și ridicînd spre ei, din cînd în cînd, o privire bănuitoare, ca și cum i-ar fi confruntat cu cele scrise în scrisoare.

— Mai bine vă găsiți de dormit în altă parte, zise ea în sfîrșit, hotărîndu-se totuși să-i primească înăuntru.

Mergea înaintea lor, întîi printr-o curte interioară, în care răspundeau cîteva ferestre oblonite, apoi printr-un lung culoar întunecos.

Întreaga casă părea nelocuită. Nu se auzea de nicăieri nici un zgomot, nici o șoaptă. Femeia se opri în fața unei uși și încercă în întuneric cîteva chei, pînă ce reuși s-o deschidă.

Era o cameră mare, înghețată, cu mobile greoaie, pline de praf. „De cînd nu s-au mai deschis ferestrele aici", gîndi Nora.

Frau Adelle Bund înțelese probabil gîndul vizitatoarei.

— Trebuie să aerisesc și să fac focul. N-am știut că veniți. Aici nu vine nimeni.

Obloanele erau toate închise, ca și poarta de la intrare, cu drugi de fier.

— Noi lăsăm rucsacurile și ne ducem, spuse Nora. Dumneata, dacă ne dai o cheie de la poartă, nu trebuie să ne aștepți. Ne întoarcem tîrziu.

Voia să iasă cît mai repede de acolo, să se vadă din nou afară, dincolo de acele ziduri reci.

Biserica Neagră era plină de lume.

— Se adună tribul Grodeck, spuse Nora.

Îi vedea venind din toate părțile orașului, în grupuri de familie, gravi, tăcuți, în paltoane grele de blană, cu

pasul măsurat. Mergeau fără grabă, se salutau fără voioșie, cu saluturi ceremonioase. La intrare se despărțeau spre dreapta și spre stînga, mergînd spre locuri care trebuie să fi fost ale lor, mereu aceleași, de ani de zile.

— Crezi că ne vor lăsa să intrăm ?

Omul care rupea biletele la control se uitase puțin mirat la hainele lor. Dar mai erau cîțiva schiori veniți de la Poiana și de la Timiș. Tunicile albastre, bluzele de pînză impermeabilă se pierdeau între redingote și blănuri.

Viorile se acordau la umbra marii orgi, care domina totul prin tăcere. Era în biserică o rumoare scăzută de orchestră, care își încearcă în ultima clipă instrumentele. Un flaut sau un corn își ridica glasul o secundă și se pierdea apoi, acoperit de acel „da" general, pe care și-l transmiteau, ca un apel, viorile și violoncelele.

Pe urmă se făcu tăcere. Se simțea glasul dirijorului nevăzut, care ridicase bagheta.

Întîi flautul și pe urmă oboiul intrară timide în joc, cu ceva întrebător în glas, dar după primele note, viorile le făcură să tacă și, aproape în același timp, trompetele — neașteptate trompete triumfătoare. Era o frază puternică, sigură, bine legată, care anunța de la început victorie și lumină. Sub ea, flautul și oboiul mergeau subteran, auzite doar în momentele de respirație ale frazei mari.

Cînd viorile și alămurile tăceau, tăcerea era protectoare : numai cu îngăduința lor, fragilul flaut, gînditorul oboi se puteau din nou ridica.

Jocul nu dură mult. Coarde, instrumente de lemn și trompete fură acoperite de izbucnirea corului.

„Jauchzet, frohlocket, auf, preiset die Tage !" [1]

Cîntecul era simplu, dar sărbătoarea începea cu aceste cuvinte. Era un mare strigăt de bucurie, care arunca dintr-o dată orchestra pe planul al doilea. Tot corul nu era decît un singur glas vestitor. Părea că înalță bolta, că deschide ferestrele, că face lumină.

Nora căută privirea lui Paul. Ar fi vrut să știe că nu e singură în fața acelei vești. El îi puse mîna pe umăr — mîna lui grea — dar nu întoarse capul. Gestul

[1] „Cîntați, bucurați-vă, preamăriți zilele !" (germ.).

lui spunea fără cuvinte : da, Nora, sînt aici, am auzit, am înțeles...

Viorile și alămurile, în primul rînd coplesite, se regăseau. Trompetele sunau mai departe vestea dată de cor. Flautul și oboiul alergau, cu glasul lor mărunt, printre coarde și metale. Singură orga nu era nici surprinsă, nici grăbită. Pe sunetul ei grav părea că se sprijină întregul oratoriu, ca o catedrală vie. Viori și voci creșteau din ea, ca dintr-un pămînt generos. Orga le purta pe toate fără zîmbet, fără asprime, cu putină tristețe, pentru că ea singură cunoaște destinele.

Paul asculta cu ochii închiși. Era încă în pădure, era încă în singurătate. Profundul glas de orgă continua pentru el tăceri care încă vibrau, pe coarda lor cea mai de jos.

Orchestra și corul, adunate într-o singură frază, urcau acum împreună ultimele trepte : porțile *Oratoriului* erau deschise.

O voce de tenor se desprinse singură din tăcerea care urmă. Povestea fără melodie plecarea din Galileia. Cuvinte simple, puțin monotone se legănau ca o iederă pe sunetul fundamental al orgii.

Povestirea fu dusă apoi mai departe de un glas de femeie, cu aceeași monotonie narativă, pînă cînd oboiul și vioara o îndupleca să cînte.

Trecerile de la recitative la arii și coruri erau marcate de clavecin, prin cîteva acorduri, care păreau să pregătească dinainte ascultare.

Uneori, ca și cum glasul clavecinului ar fi fost prea slab pentru ca să susțină punțile dintre un coral și o arie, întreaga orchestră îi venea în ajutor.

Niciodată, i se părea lui Paul, nu auzise viori mai blînde, mai duioase. Poate că era de vină seara aceasta, care nu semăna pentru el cu nici una din trecut. Poate că de vină era pădurea de unde venea, singurătatea din care coborîse... Niciodată nu auzise viori mai curate, mai pătrunzătoare, mai străvezii. Părțile simfonice ale *Oratoriului* nu aveau nimic liturgic. Cînd orchestra cînta singură, totul părea că se strînge într-un cerc luminos de intimitate. Pînă și orga tăcea îmblînzită, ca să asculte.

A doua parte a *Oratoriului* se deschidea cu o simfonie, și din ea se desprindea, după un scurt recitativ al

tenorului, un coral, pe care Nora și Paul îl primiră cu aceeași mișcare de surpriză.

„Brich an, du schönes Morgenlicht,
Und lass den Himmel tagen.
Du, Hirtenvolk, erschrecke nicht,
Weil dir die Engel sagen...“

Tot corul, toată orchestra nu puteau acoperi pentru ei glasul depărtat al lui Gunther.

— Îl auzi ? întrebă Nora în șoapte. În aceeași clipă căută spre a treia fereastră din dreapta, unde ar fi trebuit să fie tînăra doamnă Grodeck, surîzînd băiatului ei. Dar nu era nici o femeie tînără sub a treia fereastră și nu surîdea nimeni în toată Biserica Neagră.

„Să vă uitați bine diseară la ei, spusese Gunther. Sînt zeci, sute de familii Grodeck. Nici unul nu zîmbește.“

Într-adevăr, nici unul. Toți stăteau în bănci, serioși, împietriți, fără o tresărire, fără o lumină, poate surzi, poate absenți, poate morți, iar muzica *Oratoriului de Crăciun* trecea peste ei fără să-i atingă, fără să-i trezească.

La ieșirea din biserică, găsiră un Brașov de noapte, potolit, cu luminile stinse, cu străzile pustii. Sașii, ieșiți de la concert, mergeau spre case în grupuri tăcute. Orașul recăpăta aspectul lui de burg provincial, cu Biserica Neagră în mijloc, ca o imensă orgă.

În strada Prundului îi aștepta o dublă surpriză : o *Frau* Adelle îmbunată și o casă primitoare, amîndouă schimbate prin miracol în cîteva ore. Focul ardea de multă vreme în cămin și poate că numai el izbutise să înduplece inima femeii și dușmănia lucrurilor.

Nora nici nu privise bine acele mobile mari de stejar fumuriu, care în primul rînd i se păruseră, odată cu gazda, ostile. Le descoperea abia acum, severe încă și totuși prietenoase. Pretutindeni erau covoare și cărți. Într-un colț, un pian și caiete de muzică. Le răsfoi cu mirare : Schumann, Brahms, Schubert.

— Cine cîntă la pian ? o întrebă pe *Frau* Adelle.

— De cînd a murit tînăra doamnă Grodeck, nu mai cîntă nimeni, spuse femeia.

— Venea pe aici ?

— Cine ?

— Tînăra doamnă Grodeck.

Femeia își recăpătă dintr-o dată privirea ei bănuitoare.

— Da, venea.

Nora își dădu seama că întrebarea fusese greșită. N-ar fi trebuit să-i dea impresia că nu cunoaște lucrurile.

— Trebuie să-ți spun, iubită *Frau* Adelle, că la început ne-ai speriat.

— Și dumneavoastră pe mine. Cînd am auzit bătăi în poartă, n-am știut cine poate fi. Aici nu vine nimeni și n-are cine să bată în poartă. Domnul Klaus, cînd vine, își deschide singur. Are cheia la el.

— Domnul Klaus cine e ?

— Cum cine e ? Nu el v-a trimis ? Nu de la el aveți scrisoarea ?

— Ba da, ba da, o liniști Paul. Numai că nu știam că-l cheamă Klaus. Noi îi spunem Hagen.

— Și ea îi spunea la fel...

Le arătă pe perete, deasupra pianului, o fotografie, probabil mai veche, a tinerei doamne Grodeck.

— Poate n-ați cunoscut-o. Poate nu știți cît a fost de frumoasă.

Fotografia semăna cu portretul desenat de Gunther, dar avea mai puțină tristețe. Era probabil un instantaneu mărit mult. Tînăra femeie părea că alergase prin pădure și că se oprise un moment, ca să-și adune părul pe tîmple. Fotografia o prinsese cu acest gest, care îi deschidea brațele și îi ridica fruntea spre soare.

Frau Adelle spusese noapte bună și îi lăsase singuri. Nora era la pian, cu mîinile pe clape, pe acele clape fără sunet, pe care nu îndrăznea să le scoată din tăcerea lor.

— Crezi că l-a iubit ?

Paul nu răspunse. Își punea și el aceeași întrebare. Erau amîndoi cu privirea ridicată spre portretul din ...

— Nu știu dacă l-a iubit, vorbi Nora mai departe. Dar a fost aici. Încep să înțeleg de ce poarta se deschide atît de greu. E o poartă care trebuie s-o apere, s-o ascundă... A fost aici. Poate mai este aici. Încep să cred ... ca și Gunther, în fantome.

Degetele Norei căutau pe clape primele note ale cîntecului din acea seară : *„Brich an, du schönes Morgenlicht...“*

— Tînără doamnă Grodeck, cunoști cîntecul acesta. Îl cînt pentru dumneata. Poate că-l auzi, poate că-ți face plăcere să-l auzi.

XIV

BRAȘOVUL, ÎN PRIMELE ORE ALE acelei dimineți, părea că se pregătește pentru deschiderea unui tîrg. De la Bran, de la Rîșnov, din cele șapte sate, din toată regiunea, veneau camioane, autobuze, sănii, mașini particulare, aducînd lume care înnoptase afară din oraș.

Străzile erau pline de bucureșteni care se regăseau cu strigăte de surpriză, făcînd prezentări zgomotoase de la grup la grup. Nora și Paul treceau în grabă, salutînd, răspunzînd la saluturi, amuzați de acest val de voioșie bucureșteană. Cînd nu puteau face altfel, se opreau să schimbe o vorbă cu cîte un cunoscut prea entuziast.

Nora îl prezenta simplu, fără jenă : „Un camarad de schi“.

Hotărîseră să plece cu șenila de la ora 11 spre Poiana, iar de acolo să înceapă urcușul, încă înainte de amiază. Le mai rămînea de făcut unele cumpărături și, ca să cîștige timp, își împărțiseră cursele.

— Tu ai grijă de țigări, reviste și cărți. Mie îmi rămîne restul.

Erau înțeleși să se întîlnească la oră fixă în hol la Coroana, de unde să-și ia schiurile lăsate aseară. Nora alerga de la vitrină la vitrină, în căutarea unor cîrlige de fier pentru bocanci. Avea de gînd să scurteze din drum la întoarcere, urcînd pe la Prăpastia Lupului, și știa că drumul era pe acolo plin de pietre și gheață. Dar mai ales ținuse să se despartă de Paul și să rămînă cîteva clipe singură, pentru ca să poată cumpăra în taină cîteva surprize pentru pomul de Crăciun, mici fleacuri pe care abia diseară le va scoate din rucsac, la

aprinsul luminărilor. Se întoarse la Coroana însuflețită de alergături și speriată de întîrziere.

— N-ai uitat nimic, Paul ? Ai cumpărat tot ? Ești gata de drum ? Plecăm ?

El era în stradă, la marginea trotuarului, rezemat de un mic automobil albastru, la care se uita cu o ciudată privire fixă.

— Ce e cu tine, Paul ? De ce nu răspunzi ? Ce s-a întîmplat ?

O cutremura privirea aceasta descurajată. Era privirea lui din seara primei întîlniri, acea privire obosită care nici nu avea destulă putere ca să ceară ajutor.

— Nu plecăm, Paul ? Nu mai vrei să pleci ?

El răspunse cu vechea lui ridicare din umeri, care spunea că totul îi este indiferent.

„Ce repede își regăsește omul ăsta gesturile lui pierdute !“ gîndi Nora.

Era automobilul lui Ann. Paul trecuse pe lîngă el fără să-l vadă, dar pe urmă, din pragul hotelului, întorsese deodată capul, ca după un trecător care te-a salutat și nu i-ai răspuns. Da, era automobilul lui Ann.

Mersese spre el cu o explozie de bucurie. Parcă era un om, un prieten. Ar fi vrut să-i vorbească, să-l întrebe : Cînd ai venit ? E și Ann aici ? Da, desigur că este. Ce întrebări stupide pun !

Portierele erau încuiate, parbrizul înghețat, întreg radiatorul plin de zăpadă, motorul încă era cald. Probabil că mașina abia se oprise. Părea să fi făcut o cursă grea. În orice caz, aseară nu fusese aici, și nici azi-dimineață. Dar dacă n-a venit decît acum, dacă n-a oprit decît în clipa aceasta, atunci Ann trebuie să fie pe aproape. A coborît un moment, ca să ceară o informație, ca să cumpere țigări, ca să bea un ceai. Poate că e în holul hotelului, în restaurant, în cafenea.

Paul le străbătu pe toate. Ann nu era nicăieri. Cafeneaua era plină de lume, la fiecare masă aproape erau figuri cunoscute, dar Ann nu era nicăieri.

— Căutați pe cineva ? întrebă portarul.

— Nu, nu...

Se întoarse afară în stradă și din nou se opri în fața automobilului albastru. „Am să aștept. Are să vină“.

O vedea alergînd prin Brașov, făcînd cumpărături dezordonate, rîzînd în toate oglinzile care-i ieșeau în cale, împiedicîndu-se în șoșonii ei înalți ca niște cizme. Ce bine o cunoaște pe această Ann din zilele de iarnă! Purta anul trecut o căciuliță de astrahan trasă pe frunte și un mantou, tot de astrahan, din care reușea să facă ceva cu totul nepretențios, ca o haină pe care ar fi găsit-o în ultimul moment pe cuier și ar fi luat-o în grabă, ca să facă o cursă de cîteva minute în oraș.

Ocoli de cîteva ori automobilul, uitîndu-se atent la fiecare piesă. Ar fi vrut parcă să poată ghici după aripi, după pneuri, de unde venea. Desigur nu de la București, căci era prea de dimineață și n-ar fi avut cînd să parcurgă o atît de mare distanță. Poate că înnoptase la Bran, poate la Satu-Lung, în acel Satu-Lung plin de amintiri. Erau atîtea Anne care înviau dintr-o dată pentru el, din cele mai depărtate timpuri, și îl chemau înapoi!

Se uită prin geamul portierei în acest automobil, care i se părea o casă locuită. Pe bancheta din față, lîngă volan, era un pled alb, un teanc de reviste și o cutie de metal cu țigări Chesterfield.

De cînd fumează țigări Chesterfield? Ultima oară fuma București fără carton. Le-a schimbat? de cînd? de ce? și este singurul lucru schimbat din viața ei?

Dar poate că nu erau țigările ei, sau, în orice caz, nu numai ale ei. E absurd să crezi că Ann e singură. E absurd să crezi că o cutie nouă de țigări intră în viața lui Ann fără să tragă după ea un bărbat, un amor, o legătură, un capriciu... Rămase cu ochii fixați asupra acelei cutii de metal, care i se părea că ascunde, că trădează totul. Simțea o veche durere redeșteptată, aproape de inimă.

Cînd Nora îl întrebă dacă mai vrea să plece, nu știu ce să-i răspundă. Ar fi putut rămîne, ar fi putut pleca, toate erau pentru el la fel.

Erau din nou în șenila care îi mai dusese o dată spre Poiana.

„Așadar, trebuie să luăm totul de la început", își spunea Nora.

Avea în fața ei același om descurajat, cu aceeași privire cețoasă, cu aceeași ridicare indiferentă din umeri.

„Dacă cel puțin mi-ar spune ce s-a întîmplat. Dacă cel puțin aș putea înțelege."

Începea să-i fie frică de omul acesta, în care se puteau petrece de la un minut la altul schimbări atît de adînci.

Parcă ar fi albit într-o singură clipă. Parcă ar fi primit de undeva un cuvînt de moarte.

Îl simțea străin. Mai străin decît în ziua în care pentru prima oară îi întîlnise această privire absentă. Au fost de atunci între ei cîteva zile trăite împreună, cîteva nopți de iubire. Toate sînt șterse.

Îl simțea pierdut, fugit de lîngă ea. Încă o dată fugit de lîngă ea. Și nu mai găsea destule puteri în ea ca să-l oprească.

„E timpul să renunți, Nora. Omul ăsta nu se mai întoarce."

Se gîndea să-i spună: „E destul, Paul. E destul și e inutil. Vrei să pleci? Pleacă. Am obosit. Află că mi se poate și mie întîmpla un asemenea lucru: să obosesc."

Pe urmă se gîndi, nu știa de ce, la mîinile lui. Îi era milă de aceste mîini mari, prea dure, prea aspre pentru un om trist. Ar fi vrut să le mai simtă o dată pe umerii ei, cu greutatea lor indiferentă și protectoare. „Ești frumoasă, Nora. Este un acord între tine și tine, și acest acord se numește frumusețe." Îi reveneau în minte cuvintele lui și încă o dată i se păreau uimitoare.

„Este omul care mi-a spus aceste cuvinte. S-ar fi putut să nu mi le spună nimeni, niciodată pînă la moarte, și el mi le-a spus. S-ar fi putut să port cu mine acest secret, pe care să nu-l vadă nimeni, și el l-a văzut. Și pe omul ăsta îl pierd."

O Noră cuminte, răbdătoare încearcă să prindă din nou curaj. Își promitea să aștepte, să reziste, să nu cedeze încă.

Pînă la Prăpastia Lupului urcaseră cu schiurile în picioare, dar de acolo mai departe trebuia să le scoată și să le poarte pe umeri.

Umblau de aproape două ore, fără să fi schimbat în tot acest timp un singur cuvînt. Numai o dată, din greșeală, privirile li se întîlniseră, dar în aceeași secundă el își întoarse capul în altă parte, cu un gest alarmat de apărare.

„Nu-ți fie frică, Paul, n-am să întreb nimic: ești liber să-ți păstrezi secretele tale", ar fi vrut Nora să-i spună, dar se temea că, după primul cuvînt rostit, tăcerea va deveni între ei și mai grea.

Mergea într-adins înainte, ca să nu-i dea impresia că-l pîndește. De cîteva ori îl auzise oprindu-se pe loc, dar ea continuase să meargă mai departe, deși simțea că în oprirea lui este o ezitare, un gînd de a fugi. Nu-l mai auzea venind în urma ei și nu îndrăznea totuși să se uite după el. „Poate că de astă dată a plecat. Poate că într-adevăr a plecat." Își spunea că mai e timp să-l strige, că mai e timp să-l întoarcă. Își spunea că lasă în urma ei un om rănit, un om căzut, un om care are nevoie de ajutorul ei, chiar dacă nu-l cere, chiar dacă nu-l vrea. Totuși continua să meargă, privind mereu înainte, ca și cum i-ar fi fost indiferent dacă el mai vine sau nu.

„Te porți ca o femeie jignită, Nora. Începi să-l iubești dacă începi să ai orgoliu."

Își întindea singură curse pentru a se convinge că trebuie să se oprească și să-l aștepte, dar le respingea cu hotărîre.

„Dacă vine să vină singur. E rîndul lui să aleagă."

El venea fără alegere. Venea din oboseală, din indiferență. Venea pentru că apucase să vină. Dacă femeia care mergea înaintea lui și care devenise dintr-o dată o femeie necunoscută, fără nume, ar fi întors capul spre el și l-ar fi chemat, poate că acest lucru ar mai fi trezit în el o ultimă voință de a se rupe, de a se elibera.

Dar nimic nu tulbura resemnarea acestei întoarceri în pădure, care semăna atît de bine cu o întoarcere în somn.

Urcușul la Prăpastia Lupului era aspru. Zăpada acoperise înșelător bolovani și gropi, care păstrau în adîncime nevăzute diferențe de nivel. Erau ca niște ochiuri de apă în mijlocul unui fluviu calm. Sub oglinda lor, un gol nevăzut soarbe și trage la fund.

Înaintau prin zăpadă cu mișcări instinctive de înot. Pe alocuri, depresiunea era ca o treaptă ruptă. Senzația de scufundare era precisă. Părea că valuri de zăpadă se ridică în jurul lor și îi acoperă. Se zbăteau cu genunchii, cu brațele, într-un fel de bătaie pe loc, care îi ajuta să

se mențină la suprafață, ca și cum ar fi înotat împotriva curentului. Cîte un vîrf înghețat de stîncă se ridica uneori înainte, și pe această insulă de gheață se puteau opri un minut, ca să măsoare drumul străbătut.

„E o nebunie ce facem", își spunea Nora, dar această nebunie, acum, era fără revenire. Fiecare metru de teren cucerit avea ceva irevocabil. Pasul nu se mai putea întoarce pe unde călcase o dată. Urcușul era greu, dar coborîrea ar fi fost imposibilă.

La marginea ei de sus, Prăpastia Lupului dădea într-o poiană. Se vedeau primii brazi, sus, pe buza prăpastiei, și nu păreau că sînt departe, dar vremea trecea, și distanța rămînea mereu aceeași, ca și cum mersul lor în zăpadă ar fi fost inutil, ca și cum puteri ascunse, mai tari decît zadarnica lor zbatere, i-ar fi readus mereu la punctul de plecare.

„Cîtă vreme e lumină, nimic nu e pierdut", își făcea Nora curaj. O înspăimînta doar gîndul că i-ar putea prinde ceața înainte de a ajunge sus. În întuneric, pe povîrniș, n-ar mai fi putut face nici un pas înainte. Un singur gest greșit ar fi fost de ajuns ca să se prăbușească.

„E oare nevoie să-i spun ?" se întreba Nora, neîndrăznind să-i vorbească. Nu voia nici să-l sperie, dar nici să-l lase în nepăsarea de somnambul cu care urca pe urmele ei.

Venea dinspre vîrf, deasupra pădurii, un freamăt ca de mari vînturi încă nestîrnite. Lumina zilei avea ceva albicios, difuz, lipsit de transparență.

— Ascultă, Paul ! se hotărî Nora deodată să-i vorbească. Trebuie să fim cel mult în jumătate oră sus. Dacă ne prinde seara sau ceața aici, sîntem pierduți. Nu știu ce se întîmplă cu tine și nici nu te întreb. Dar acum îți cer să te trezești. Cînd vom ajunge sus vei face ce vei voi.

Totul prevestea un viscol apropiat. Curenți nu destul de repezi ca să se înalțe prea sus șuierau de-a lungul zăpezii, ridicînd-o în vîrtejuri mici de pulbere. Copacii deveneau grei într-un cenușiu-albastru de plumb.

Paul ajunse cel dintîi la capătul drumului. Ultimii metri de urcuș fuseseră și mai greu de străbătut. Buza prăpastiei era un parapet aproape vertical de gheață. Cîrligele bocancilor se înfigeau ca niște gheare, ca să oprească alunecarea. Pînă în ultimul moment, căderea era încă posibilă. Toată zbaterea lor putea deveni în

acest ultim moment o zădărnicie. Prăpastia Lupului, privită de pe acele ultime trepte infernale, avea un fel de indiferență sumbră, care așteaptă împlinirea soartei.

Ieșit din primejdie, Paul asista dezarmat la ultimii pași ai Norei. Nu putea face nimic pentru ea : nici o mînă de întins, nici un cuvînt de spus. Erau numai la cîțiva pași depărtare unul de altul, dar pe două țărmuri diferite, fiecare singur. O vedea cum luptă cu zăpada, cu gheața, ametită de oboseală, dar cu un fel de deznădejde concentrată.

Cînd ajunse lîngă el, își aruncă schiurile de pe umeri, își scoase rucsacul din spate și pe urmă abia, descoperindu-se, își trecu mîna pe frunte, cu un gest de întoarcere la viață. Erau amîndoi palizi, cu sprîncenele și tîmplele albite de zăpadă, cu privirea încă neliberată de gîndul intens care-i purtase pînă acolo.

— Ești o fată viteză, Nora. Îți mulțumesc.

— Pentru ce ?

— Pentru curajul tău. Dacă aș putea să iubesc, te-aș iubi.

— Eu nu-ți cer asta, Paul. Îți cer să fii mai puțin nefericit. Mi-e de ajuns.

El avu din nou ridicarea lui din umeri dezamăgită.

— Îți mai cer, adăugă Nora, să uiți gestul ăsta de om sfîrșit. E așa de greu ?

— Nu știu, Nora. Cred că-ți pierzi vremea cu mine.

— Totuși, ieri cînd am plecat de aici erai un om vindecat.

— Credeam că sînt. Dar e de ajuns să-mi iasă în cale o umbră, pentru ca totul să cadă la pămînt.

— Sînt amintiri așa de greu de uitat ?

— Nici măcar nu știu dacă sînt amintiri. E o groaznică oboseală. E o silă imensă. E un dezgust adînc.

— Mai adînc decît Prăpastia Lupului ?

Se întoarseră amîndoi încă o dată spre prăpastia care se deschidea în față.

— Vezi, zise Nora, cît e de adîncă, și tot ai trecut prin ea. Nu vrei să mai treci o dată ?

Sosiseră la cabană odată cu seara. Gunther, mai palid decît oricînd, îi aștepta la fereastră. Hagen, care plecase în întîmpinarea lor pe alt drum, nu se întorsese încă.

— Trebuie să aprindem lumina din turn, ca să-i dăm de veste că v-ați întors. De ce ați venit așa de tîrziu ? Toată ziua v-am așteptat. Credeam că nu mai veniți. Credeam că v-ați pierdut.

Vorbea repede, cu fraze rupte, cu o stranie agitație nervoasă sub marea lui paloare. Ochii îi străluceau de febră, prea calzi, prea intenși ca să zîmbească. Faffner le mirosea hainele, se culca la picioarele lor, se zvîrcolea cu un mîrîit ciudat de bucurie și regăsire, dar parcă și de deznădejde. Cu greu reuși Nora să-l calmeze și să-l culce lîngă cămin, cu botul pe labe, dar și de acolo cîinele o privea cu uitătura lui de animal neliniștit.

— Faffner știe de unde veniți, spuse Gunther. Ați fost în casa din strada Prundului și aduceți de acolo lucruri pe care el le cunoaște...

Hagen veni mai tîrziu și, intrînd, nu spuse nici un cuvînt. Pelerina și gluga îi erau albe de zăpadă. Se oprise în prag, și în primul moment, alb cum era, cu cizmele lui mari, cu gluga trasă pe frunte, părea un Moș Crăciun care-și ascunde fața. După ce se scutură de zăpadă, după ce își descoperi fruntea lui tristă și mai ales acea privire albastră, rece, de sihastru, imaginea amicală de la început se stinse, alungată, și în locul ei rămase omul aspru, pe care îl cunoșteau.

Nora se gîndi să meargă spre el și să-i spună : „Fii liniștit. Am lăsat în casă lucrurile așa cum le știi. Nimic nu e clintit din loc. Poarta e ferecată, ferestrele închise. Nimeni nu va trece acel prag și nici o umbră nu va pleca de acolo."

Dar tăcerea lui Hagen nu punea întrebări și nu primea cuvinte de prietenie.

Toți trei bărbații tăceau, și Nora se simțea foarte singură între ei. Se uita la fiecare în parte și pe fiecare îl simțea plecat cu gîndurile lui. Își desfăcu rucsacul și scoase fără bucurie lucrurile cumpărate de la Brașov pentru ei. I se păreau acum inutile, prea copilărești pentru niște oameni triști. Lîngă fereastră, bradul pavoazat pentru modesta lui feerie de Crăciun aștepta să fie aprins. Nora atîrnă de ramuri darurile ei descurajate și pe urmă aprinse una cîte una lumînările, care începură să joace cu flăcări mărunte în globurile de sticlă colorată.

Gunther cel dintîi se apropie de pom. „E totuși destul de copil ca să-i facă plăcere", se gîndi Nora. Vedea

revenind pe obrazul lui palid o licărire de curiozitate. Ochii își recăpătau frumoasa lor claritate ironică.

— Nu vii, Paul, lîngă pomul nostru de Crăciun ? îndrăzni Nora să întrebe.

Deasupra bradului luminat, vechea lui privire cețoasă de indiferență avea ceva timid, nesigur.

Mai greu veni Hagen, care nici nu se apropie cu totul de pom. Stătea la cîțiva pași de el, la fel de aspru, la fel de întunecat.

Se adunau în jurul bradului ca în jurul unui foc în pădure.

XV

TERENUL DE SCHI AVEA ÎN PRIMA dimineață de Crăciun un aspect de serbare populară. Cîțiva schiori pasionați plecaseră în zori la Predeal, coborînd pe versantul dinspre Timiș, ca să asiste la concursurile oficiale. Cei mai mulți însă rămăseseră pe loc, iar de la Brașov soseau mereu grupuri de băieți și fete care se luptaseră cu viscolul ca să ajungă pînă sus. Pădurea vuia de lume tînără ca un oraș în vacanță. La Turing-Club un comitet improvizat peste noapte organiza cîteva „probe" de viteză și slalom. Nu era decît un joc, dar toți primeau să-l joace cu seriozitate. Se măsurau distanțele, se jalona terenul cu fanioane albastre și roșii, se numerotau concurenții, se stabilea un sistem de punctaj și clasificare. Arbitrii și comisarii de teren, cu brasarde și fluiere, alergau încolo și încoace, printre schiori, ca să facă ordine și să formeze echipele. Un medic tînăr organiza un post sanitar și, pentru ca decorul să fie complet, cineva confecționase un mic drapel alb cu cruce roșie, care flutura în vînt. În fața cabanei se ridicaseră în grabă o tribună de scînduri pentru public și o masă lungă pentru juriu. Pe masă erau înșirate „trofeele", coroane de brad, cupe de tinichea, cîteva sticle de vin și bere, o lanternă cu baterie și — premiul întîi ! — un ceas deșteptător.

Întreg concursul era făcut jumătate în glumă, ca o parodie a concursurilor adevărate de la Predeal, dar era o glumă în care toată lumea se lăsa antrenată cu destulă convingere. Mai ales sașii de la S.K.V., veniți în grup

compact, erau serioși și deciși de parcă s-ar fi pregătit pentru o mare bătălie. Formaseră o echipă de cinci oameni și trimiseseră o provocare scrisă studenților de la Turing-Club, pentru o cursă de viteză care urma să fie „proba finală" a zilei, punctul culminant al luptei dintre S.K.V. și T.C.R.

Tot muntele vibra de strigăte și cîntece. Cînd vîntul se potolea, zgomotele ajungeau, departe, pînă la cabana lui Gunther. Hagen, care se întorsese din plimbarea lui obișnuită de dimineață prin pădure, le povesti ce se întîmplă.

— Mergem și noi ! propuse Nora.

Paul, la fel de cenușiu ca în ajun, nici nu primi, dar nici nu refuză. Să meargă sau nu, îi era indiferent. Noaptea adusese pentru el un fel de pace amorțită, ca după un anestezic. Mai greu era de înduplecat Gunther, care nu voia cu nici un preț să se îndepărteze de cabană.

— E prea multă lume. Nu vreau să-i văd. Nu vreau să mă vadă. Îi cunosc prea bine.

Nora îi pregăti totuși schiurile, pe care băiatul nu le pusese încă în acea iarnă, și era sigură că la această ispită nu va rezista.

„Trebuie să-i scot la lumină", își spunea ea, privindu-i pe amîndoi.

Hagen, care rămînea singur la cabană, îi șopti Norei cu îngrijorare :

— Să fii atentă. Gunther n-are voie să alerge.

— Nu-ți fie teamă. E lîngă mine.

La Turing-Club, programul nu începuse încă. Se mai făceau pe teren lucrări de „amenajare", mai ales pentru trambulina de sărituri, pe care cîțiva voluntari o săpau în zăpadă cu lopețile. Toți cîntăreții de acordeon de la cele două cabane fuseseră convocați cu instrumentele lor, într-un fel de orchestră, comună, instalată lîngă masa juriului, ca să cînte „Mulți ani trăiască" și *„Hoch, hoch, dreimal hoch"* [1] la împărțirea trofeelor. Între timp, ca să calmeze nerăbdarea publicului, cîntau diverse imnuri și „uverturi".

Sosirea lui Gunther provocă printre sașii din tribună oarecare uimire. Vestea trecu din om în om, prin semne,

[1] Trăiască, trăiască, de trei ori trăiască ! (germ.).

prin șoapte : *Der junge Grodeck, der junge Grodeck...* Priviri intrigate se întorceau spre el și spre însoțitorii lui. Un moment, toate atențiile fură abătute de la cele ce se petreceau pe teren. Gunther devenea centrul spectacolului, ca un prinț moștenitor care-și face apariția într-o lojă, la un concert. Nora simțea îndreptate asupra ei zeci de întrebări. Gunther, înviorat de aerul rece al dimineții, o ținea de braț și îi vorbea cu animație.

— Mîine toată familia Grodeck va ști că am ieșit împreună. Se va deschide o anchetă, ca să se afle cine ești, de unde vii și ce intenții ai. O femeie tînără în familia Grodeck e o îndrăzneală. Grodeckii nu suferă femeile tinere. A fost una, și n-au iertat-o pînă la moarte.

Nora înfrunta cu plăcere valul de surpriză și curiozitate stîrnit în jurul lor. Numai Paul rămase indiferent la aceste semne și priviri, pe care nici nu le vedea.

Primul punct din program era o cursă de ștafetă, pe circuit închis. Itinerariul ducea de la Turing-Club la S.K.V. și de acolo, prin poiana Trei Fețe, la Turing-Club. Semnul de plecare se dădu în tăcerea generală cu o lovitură de pistol, care făcu să răsune muntele. Tribunele izbucniră în aplauze, iar echipierii purtînd pe spate numere mari, vizibile de departe, porniră strigați pe nume de prieteni și partizani.

Gunther lua și el parte la lupta deschisă și striga cu multă aprindere un număr pe care și-l alesese din grămada alergătorilor : Douăzeci și trei ! Douăzeci și trei !

— De ce douăzeci și trei ? se miră Nora.

— Nu știu. La întîmplare, ca la ruletă.

Ridea cu fața luminată, redevenit copil și atîrnîndu-se de brațul ei stîng cu toată puterea.

— Tu pe ce număr joci, Paul ? întrebă Nora.

Întoarse capul spre dreapta, unde-l știa tăcut lîngă ea, dar nu-l găsi.

A plecat ? E oare posibil să fi plecat ? Tot timpul îl simțise acolo, la dreapta ei, închis în apăsătoarea lui tăcere, ca o piatră, și nu-și dădea seama cînd a putut să plece fără nici un cuvînt.

„Așa pleacă, fără nici un cuvînt", își aminti Nora cu amărăciune.

Primul gînd al lui Paul, plecînd de acolo, era să se întoarcă la cabană. Voia să fie singur. Îi făcea rău mulțimea aceea de oameni zgomotoși și îl irita Nora cu silința

ei exagerată de a-l prinde și pe el într-un joc care, în dimineața aceasta, i se părea fără farmec. Între el și Gunther, atentă la toate gesturile lor, Nora îi făcea impresia unei guvernante care supraveghează doi convalescenți. Îl oprima această privire, pe care o simțea ațintită asupra lui, chiar atunci cînd era îndreptată în altă parte. În buimăceala de o secundă, produsă de descărcarea pistolului, avusese timp să se rupă de acolo neobservat.

„Tot îi rămîne un pacient", își spuse plecînd.

„Sînt rău, sînt nedrept", adăuga din obișnuință vocea lui intimă de om rezonabil, fără să-i poată da însă remușcări. Cuvintele, gîndurile treceau prin el pustii. Se simțea ca un instrument cu coardele rupte, fără rezonanță, fără căldură. Nimic nu răspundea în el, nici gînduri, nici amintiri.

Cunoștea un nume care altădată trezea în el dureri nervoase, reflexe, de neînlăturat : Ann. Îl spunea acum cu glas tare, din curiozitate, cum ar fi apăsat pe o clapă ca să vadă dacă răspunde : Ann, Ann, Ann. Numele cădea inert, ca o piatră.

Privea în față imagini care ieri încă i se păreau atroce : Ann dezbrăcîndu-se cu dezordonata ei impudoare, în timp ce bărbatul cu care este o privește fumînd sau răsfoind o carte. Multă vreme îl torturase povestirea unei călătorii pe care Ann o făcuse în Grecia, cu unul din primii ei amanți, e drept, cu mult înainte de a-l fi cunoscut pe el.

„Era așa de cald, povestea ea, că toată ziua stăteam goală în cabină și numai seara mă îmbrăcam să ies pe covertă." Ani întregi îl urmărise această imagine, care îl chinuia prin preciziune. De nesuportat nu era gîndul că Ann s-a culcat sau se culcă cu alți bărbați, ci detaliile fizice, sigure, irecuzabile, gestul cu care își scoate ciorapii sau cu care își trage peste cap o bluză.

Privește acum cu ochii deschiși toate aceste imagini, altădată dureroase, și le găsește cel mult stupide. O vede pe Ann jos la Brașov, într-o cameră de hotel, cu Dănulescu sau cu altul, o vede goală în brațele lui, o urmărește fără oroare, fără revoltă, în mișcările ei cele mai secrete, îi aude rîsul ei excitat, suspinul ei senzual, și totul trece prin el cu o indiferență de moarte.

Pornise la început spre cabană, dar acum își lasă schiurile să-l ducă unde vor. Un vînt ascuțit îl bate

pe frunte, pe tîmple. Dacă drumul spre S.K.V. n-ar fi ocupat de aceste ridicule concursuri, s-ar lăsa purtat la vale, pînă la Poiana, pînă la Brașov, pînă la capătul pămîntului...

Programul de la Turing-Club era pe sfîrșite. În așteptarea probei finale de viteză, tribuna urmărea cu hohote de rîs ultimele sărituri de trambulină. Concurenții cădeau unul după altul, ca și cum cineva i-ar fi aruncat de sus în zăpadă. Foarte rar cîte unul reușea să se mențină pe schiuri și să se oprească reglementar în fața tribunei, unde îl primeau salve de aplauze. Gunther urmărea cu entuziasm sau cu indignare fiecare nouă săritură. Avea simpatii capricioase pentru unul sau pentru altul dintre concurenți, și îi striga ca să le dea curaj în clipa plecării sau ca să-i certe, după ce au căzut. Nora se temea să nu-l obosească această agitație și uneori îi punea mîna ușor pe umăr ca să-l calmeze.

Locul din dreapta ei era mereu gol. Paul nu se întorsese, și Nora se întreba dacă se va mai întoarce vreodată. Nu i se părea cu neputință să fi plecat pentru totdeauna. Poate că la cabană o aștepta un bilet al lui, unul din acele bilete scurte, răstite, pe care omul ăsta leneș știe așa de bine să le scrie pe un colț de masă, înainte de a fugi...

Concursul de sărituri era terminat. Pîrtia rămînea liberă pentru ultima cursă de viteză. Arbitrii își transmiteau prin pîlnii de carton ordine și comenzi de la o extremitate la alta a terenului. Toată lumea se retrăgea în tribune. Într-o clipă, întreg terenul era pustiu, și o tăcere încordată acoperi toate zgomotele de pînă atunci.

Cele două echipe de cîte cinci oameni — S.K.V. și T.C.R. — urmau să coboare de sub vîrful muntelui, pînă în fața tribunelor, în linie dreaptă. „Schuss" spunea regulamentul. Distanța nu era mare, nici 600 de metri, dar panta era prăpăstioasă, și orice fel de frînă — plug, christiane sau telemark — erau interzise. Mai contribuia la atmosfera de emoție generală punerea în scenă a cursei : fanioanele care se agitau în tăcere, acordeoanele care cîntaseră tot timpul, dar acum se opriseră la un semn al juriului. La baza stîncii din vîrf a Postăvarului, cele două echipe se vedeau aliniate ca niște bile negre pe zăpadă.

O detunătură de pistol deschise cursa.

În primul moment nu se văzu nimic, decît un nor de zăpadă, care cobora vijelios ca o avalanșă. Pe urmă, unul cîte unul, alergătorii se desprinseră din negură, la distanțe mici unul de altul, imposibil de recunoscut sau de urmărit. Partizani ai uneia sau alteia din echipe, tăceau cu aceeași intensă neliniște. Jocul era orb. Nu se știa cine vine întîi, cine cîștigă, cine pierde.

Un strigăt trecu prin toată tribuna : unul din alergători căzuse. Venea peste cap rostogolindu-se la vale, cu schiurile împiedicate unul de altul. Echipa lui era pierdută. Regulamentul elimina din competiție echipa care nu sosea cu toți echipierii la finele cursei.

Lumea sărea peste tribune spre masa juriului cerînd explicații, punînd întrebări : cine ? cine ? cine ?

Omul continua să se rostogolească pe pantă, în timp ce alergătorii ceilalți treceau pe lîngă el, continuîndu-și cursa.

Sosirea se petrecu într-un tumult general. Fiecare echipier ajuns pe linia de sosire era smuls de public, care îl recunoștea, îi striga numele. Erau cinci de la S.K.V., erau numai patru de la T.C.R. ... T.C.R.-ul era scos din luptă ! Ba nu ! Și de la T.C.R. tot cinci erau. În îmbulzeală se greșise numărătoarea. Toți zece alergătorii terminaseră cu bine cursa. Clasificarea urma să se facă după cronometraj.

Dar atunci, cine era alergătorul căzut ? Cine era acest al unsprezecelea concurent neînscris și care zăcea acum în zăpadă în mijlocul terenului ?

Echipa de salvare alerga spre locul accidentului. Nora nu-și putu opri un gînd absurd.

— Te rog, așteaptă-mă aici, îi spuse lui Gunther. Mă întorc îndată.

Paul pornise spre vîrful muntelui fără gînd precis. Voise doar să se depărteze de Turing-Club și de toată acea mulțime turbulentă. Pe versantul dinspre Timiș, muntele era tăcut și pustiu. Pădurea își recăpăta acolo sălbăticiunea pierdută.

Rămăsese cîtăva vreme pe pietrele înghețate din vîrf, albe ca niște mari blocuri de gheață. Nevăzuta vale a Timișului, acoperită de nori, vibra în adînc cu un fîșnet depărtat de torent. Zările erau închise de aceeași ceață deasă, ca între niște ziduri de fum.

Nu știa de cît timp se afla acolo. Minute sau ore treceau pe lîngă el cu un gust de somn. Coborîse cîteva trepte mai jos ca să ocolească stîncile de gheață, care blocau trecerea spre versantul Timișului, și găsi printre brazi o pîrtie lată, așezată ca o șea pe grumazul muntelui. Schiurile alunecau singure fără viteză, cînd deodată se răsuciră violent spre dreapta. Le opri în aceeași secundă, cu o tresărire reflexă, pe care o simți ca o izbitură în piept, ca și cum cineva din el ar fi tras un mîner secret de frînă. Schiurile oprite în loc vibrau de violența șocului.

În fața lui se deschidea, ca o cădere în gol, o pîrtie aproape verticală, iar jos, la capătul ei, se vedeau tribunele de la T.C.R. Pe teren fanioane colorate se ridicau și se lăsau schimbînd semne neînțelese între ele. O rumoare de voci venea pînă sus, dar pe urmă nu se mai auzi nimic, ca și cum deodată cabana Turingului cu tribunele și oamenii ei s-ar fi depărtat.

Porni în jos cu ochii deschiși : „Dacă vreau, mai pot să opresc", își zise. În primele secunde, schiurile alunecaseră cu greutate pe zăpada înghețată. „Da, mai pot să opresc." O detunătură de armă sparse tăcerea. Abia atunci își dădu seama că nu e singur. Siluete repezi treceau pe lîngă el, ridicînd în urmă o perdea de zăpadă care acoperea totul. Pe urmă se făcu lumină, un torent de lumină albă, solară, prin care el însuși trecea luminos ca o torță vie. Ținea ochii mereu deschiși, dar era prea mult soare ca să mai vadă ceva.

Căderea o simți ca o deviere de zbor. Avu senzația violentă că e smuls de pe traiectoria lui și aruncat în altă direcție, ca un proiectil ricoșat...

Pînă la tribună fusese dus pe o targă de crengi de brad.

— Cred că nu are nici o fractură, dar e mai bine să nu-l obosim, spuse tînărul medic luîndu-și în serios rolul de șef al echipei de salvare.

Paul își pierduse în primele momente cunoștința, dar pe urmă deschisese ochii, neștiind ce se petrece. Deasupra lui erau cîteva figuri străine, și între ele Nora, o Noră severă și tristă, căreia ar fi vrut să-i surîdă.

Era lovit la ochiul drept, buza de jos îi sîngera, fruntea și obrajii erau jupuiți de zgîrieturi.

— Toate astea n-au nici o importanță, zise medicul. Dacă n-avem nici fractură, nici hemoragie internă, am scăpat teferi.

Nu-l durea nimic. Simțea doar că nu se poate ridica de jos. Nora îi ștergea cu batista ei sîngele de pe buză.

— E rîndul tău să mă ridici din zăpadă, zise el. Acum nu-mi mai datorezi nimic : accident pentru accident.

Ea se aplecă și mai mult peste el și îi vorbi în șoapte, la ureche, ca să nu audă nimeni :

— De ce ai făcut asta, Paul ? De ce ?

— Nu știu, Nora. Nu-mi aduc aminte.

Era ceva luminos în privirea lui, o expresie de mare odihnă.

— Am uitat tot, cu desăvîrșire tot. E aici, în zăpadă, sub ochii tăi, Nora, un om fără amintiri, un om liber — mă auzi ? — un om liber...

XVI

BĂTRÎNUL GRODECK SOSI LA CA-bană în prima dimineață după Crăciun. Nu-l aștepta nimeni, dar încă înainte de venirea lui, Faffner dăduse semne de neliniște. Umbla mîrîind cu botul în zăpadă, în căutarea, parcă, a unor nevăzute urme de sînge.

„Cîinele ăsta e bolnav", spusese Nora, încercînd să-l domolească, dar nimeni nu se putea apropia de el.

Asupra bătrînului Grodeck, Faffner se aruncă de cum îl văzu. Pînă să-i vină ajutor din cabană, omul, urlînd de groază, fu trîntit în zăpadă. Îl ridicară de acolo alb de spaimă, cu haina sfîșiată la umărul drept, unde cîinele își înfipsese colții, dar, prin minune, fără rană adîncă. Era, spre norocul lui, foarte gros îmbrăcat și purta mai ales o șubă, prin care colții trecuseră greu, răzbind totuși pînă la piele și lăsînd acolo un cerc însîngerat, ca un semn cu fierul roșu.

Faffner nu-l mai recunoștea nici pe Hagen, nici pe Gunther, nici pe Paul și se zbătea în mîinile lor, cu o deznădejde sălbatecă. Trebuiră să-l țină toți trei pe loc, luptîndu-se cu el, pînă ce bătrînul Grodeck, condus de Nora, reuși în sfîrșit să intre în cabană.

Abia îl lăsară din nou liber, și Faffner se năpusti la ușă, la ferestre, cu un urlet înnebunit de neputință.

— Nu-l putem lăsa așa, spuse Hagen. E mai bine să-l punem în lanț.

Intrară cu toții în casă și cîtva timp rămaseră tăcuți, ascultînd cu inima strînsă acel urlet de ființă chinuită, care părea că le cere ajutor.

Bătrînul Grodeck nu era deloc bătrîn. Nu arăta să fi trecut de cincizeci de ani, iar pe acești cincizeci de ani îi purta foarte bine pe umerii lui, încă viguroși.

Își reveni repede din spaima pe care o trăsese. Se scuturâ de zăpadă, fără să pară stînjenit de cele întîmplate. Urletele lui Faffner, care se zbătea afară, în lanț, nu-l tulburau.

— Am spus totdeauna că animalul ăsta e turbat.

Felul neobișnuit în care intrase la cabană făcea grea orice prezentare. Nu spusese bună ziua la venire, nu dăduse cu nimeni mîna — și acum era prea tîrziu pentru gesturi, care oricum păreau că nu-i sînt familiare. Era îmbrăcat în haine de oraș și purta doliu, probabil după soția lui. Panglica neagră de la brațul stîng i se desprinsese în cădere, și acum și-o potrivea din nou, cu multă atenție. Era un doliu corect, de om scrupulos, care își cunoaște îndatoririle și le respectă. Ceva demn și rece persista în ținuta lui, chiar și acum, după ce ieșea sfîșiat din lupta cu cîinele.

Gunther îmbrăcase în acea dimineață puloverul lui roșu și un pantalon de flanelă, gri-deschis. Lîngă el, hainele negre ale bătrînului Grodeck erau ca o mustrare tăcută, ca și cum ele singure ar fi apărat acolo memoria moartei.

Plimba peste oamenii și lucrurile din încăpere o privire rece, care nu întreba nimic, dar dezaproba totul. Aștepta probabil să rămînă singur cu fiul lui, pentru ca să-i spună ce îl aducea la cabană, dar Hagen, care de obicei își găsea de lucru pe afară, rămase de astă dată pe loc, cu o vizibilă hotărîre de a nu se mișca de acolo.

— Vă rog să rămîneți aici, îi șopti Gunther Norei și lui Paul, care se pregăteau să plece.

Sub obișnuitul lui zîmbet ironic era ceva sfidător pentru neașteptatul musafir în haine negre, dar și oarecare spaimă de a nu rămînea singur cu el.

Tăcerea fu și mai apăsătoare în timpul dejunului. Nu se auzea decît în răstimpuri urletul lui Faffner, care se

zbătea mereu afară, în lanț. Bătrînul Grodeck mînca fără lăcomie, dar cu seriozitate și cu un fel de atenție meticuloasă. Foarte rar spunea un cuvînt despre lucruri și oameni probabil cunoscuți lui Gunther. Revenea mai ales în vorbirea lui un nume, „mătușa Augusta", pe care îl rostea cu reverență, ca și cum s-ar fi referit la o autoritate superioară. În ierarhia Grodeck, această mătușă Augusta ocupa desigur un loc însemnat. Gunther însă nu răspundea în nici un fel, și bătrînul Grodeck nu părea că așteaptă vreun răspuns.

Hagen nu se așezase la masă. Cu tăcerea lui puternică apăra de departe tăcerea mai nervoasă, mai nesigură a băiatului. Stătea pironit de ușă, fără să-și abată un moment privirea de la cele ce se petreceau. Bătrînul părea că suportă foarte bine această mare tăcere încordată. Puțin aplecat peste masă, cu umerii lui imenși, putea duce poveri mai mari, fără să le simtă. Cravata de doliu, hainele negre îi dădeau ceva solemn și îngîndurat.

Pînă la sfîrșitul mesei nu mai spuse nici un cuvînt. Cînd termină de mîncat i se adresă deodată lui Gunther :

— Am venit să te întreb dacă vrei să te întorci acasă.

Băiatul nu răspunse în primul moment. Nu se aștepta la o întrebare atît de directă, pe care nimic nu o pregătise. Pe urmă, răspunse, scurt, cu o expresie de neclintit :

— Nu.

Bătrînul Grodeck primi răspunsul în față, fără nici o tresărire.

— Știam. A fost de datoria mea să te întreb, dar știam.

— Atunci, zise Gunther, nu trebuia să te obosești pînă aici. Îmi pare rău că ai făcut un drum atît de lung.

— Drumul trebuia oricum să-l fac. Fie că rămîi, fie că pleci, avem unele lucruri de discutat. Poate că ar fi mai bine să le discutăm numai între noi doi.

— Eu nu am secrete, zise Gunther, speriat de gîndul că ar putea rămînea singur, și aruncînd spre Nora, spre Paul, spre Hagen priviri ce chemau în ajutor.

— Nu sînt secrete, dar sînt chestiuni de afaceri... Vreau să-ți vorbesc despre pădurile din Bihor.

Vorbise pînă atunci românește, dar în acel moment, înainte de a-și termina fraza, începu să vorbească nemțește, poate ca un fel de apărare instinctivă împotriva străinilor care erau de față. Căpătă dintr-o dată o grabă nervoasă în vorbire, pe care nu o ayusese înainte. În

parte, calmul lui de pînă atunci era datorit și faptului că vorbind românește trebuia să-și caute cuvintele.

Era vorba despre o linie ferată forestieră, pe care întreprinderile Grodeck o construiau în pădurile lor din Bihor. Cum lucrările luau acum dezvoltări neprevăzute, care aveau să dureze încă un an, ar fi vrut să aibe acordul de principiu al lui Gunther, pentru ca să fie sigur că la majoratul lui băiatul nu va stînjeni mersul mai departe al lucrurilor. Afacerea era importantă, și bătrînul Grodeck o expunea pe larg, cu cifre, cu explicații tehnice, cu scheme și planuri, pe care le adusese cu el și le întindea pe masă, ca pe niște hărți.

Gunther asculta fără nici un semn de aprobare sau măcar de înțelegere. În cele din urmă, se ridică.

— Nu pot să-ți dau nici un răspuns. Sînt lucruri care deocamdată nu mă privesc. În martie voi coborî la Brașov și voi vedea atunci ce e de făcut.

Pentru prima oară, bătrînul Grodeck își pierdea răbdarea.

— Eu n-am timp să aștept pînă în martie.

— Mă mir, spuse Gunther. Un Grodeck are totdeauna timp să aștepte. E singurul lucru pe care l-am învățat de la voi. Pe mama n-ați așteptat-o douăzeci de ani pînă a murit ? Pe mine mă veți aștepta mai puțin poate.

— Să nu vorbim despre asta, zise bătrînul Grodeck. Orice s-a întîmplat, memoria mamei tale este pentru noi venerată. Eu am uitat tot.

— Pentru că ești generos, rîse Gunther. Eu însă n-am uitat nimic. Mă înțelegi ? Nimic.

Își pierduse stăpînirea lui ironică de pînă atunci. Avea în ochi flăcări reci, albastre, care ardeau cu ceva deznădăjduit pe figura lui de copil. Bătrînul Grodeck încercă să-și păstreze sub această privire arzătoare cumpătul. Dacă n-ar fi fost vocea lui guturală, pe care o furie greu ascunsă o altera și mai mult, ca și cum ar fi răgușit subit, nimic nu l-ar fi trădat. Îl mai ajutau și hainele negre de doliu, cu demnitatea lor rigidă.

— Sînt lucruri, zise el, pe care un tată nu le poate discuta cu fiul lui. Și, orice s-ar spune, ești totuși fiul meu.

Ridicase capul, spunînd aceste ultime cuvinte, spre Hagen, și pentru prima oară îl privi în ochi, în tăcerea împietrită pe care acesta o păstrase tot timpul. Pe urmă, i se adresă din nou băiatului, cu aceeași voce guturală, înăbușită de mînie.

— Am venit aici ca să punem la punct afaceri care nu suferă întîrziere. Trebuie să fii rezonabil și să mă asculți. Sînt sigur că mama ta, dacă ar trăi, mi-ar da dreptate.

Gunther izbucni la aceste cuvinte într-un rîs crispat.

— M-am întrebat întotdeauna de ce ați ucis-o. Acum, în sfîrșit, știu : ca să vă dea dreptate. Voi, cînd omorîți un om, îl trageți de partea voastră. Dar mama, moartă sau nu, rămîne mereu cu mine, și dacă ai venit să mi-o iei, ai venit degeaba. A doua oară nu vă mai las s-o ucideți.

Era de o neasemuită paloare, și rîsul lui exasperat era plin de lacrimi. Ieși pe neașteptate din odaie, trîntind ușa. I se auzeau pașii pe scări, urcînd în fugă spre odaia din turn.

Hagen ieșise aproape în același timp, alergînd după el. Bătrînul Grodeck rămase singur cu Nora și cu Paul. Își potrivi cravata cu multă atenție, lucru care îi dădea oarecare liniște, ca și cum acest gest ar fi pus ordine în el și ar fi reparat cuvintele grele pe care le primise în fața unor oameni străini.

— Nu trebuie să luați seama la vorbele lui Gunther, zise el. E o fire nervoasă și am făcut greșeala de a-l crește în prea mare libertate. În privința asta, răposata lui mamă are o parte din vină. L-a ținut prea mult pe lîngă ea și a făcut din el un copil exagerat. Nu știu ce vi s-a povestit despre ea, aici sau la Brașov — am auzit că ați petrecut o noapte într-o casă în care și ea a avut pe vremuri ușurința, poate condamnabilă, de a intra uneori — nu știu ce vi s-a povestit, dar vă pot asigura că răposata mea soție a fost o persoană cu totul respectabilă și că nimic nu i se poate reproșa memoriei ei. A fost însă o fire exagerată, și acest lucru se simte în educația lui Gunther. Am ținut să vă spun chiar eu aceste lucruri, mai ales că, din nenorocire, ați fost martori la scena de adineauri.

Se plimba prin odaie cu pași măsurați și se oprea în fața cîte unui obiect, pe care îl privea cu aceeași expresie de dezaprobare.

— Băiatul e bolnav, zise Nora. O mare emoție îl poate doborî. Poate că ar trebui lăsat în pace cîtăva vreme.

— Bolnav !

Bătrînul Grodeck spunea cuvîntul cu iritare și cu neîncredere.

— E și asta una din ideile romantioase pe care le-a moștenit de la mama lui. Dar dacă este într-adevăr bolnav, de ce nu vine acasă ? de ce stă în sălbăticiunea asta, fără doctor, fără medicamente ?

— Cred că se simte bine aici. Hagen îl îngrijește și îi aduce tot ce trebuie.

Bătrînul Grodeck se încruntă.

— Nu-l cheamă Hagen. Îl cheamă Klaus Schmidt.

— Noi aici îi spunem Hagen.

— Dar încercați să-i spuneți Schmidt, se răsti el. Niciodată n-am putut s-o obișnuiesc pe soția mea să-i spună așa : Schmidt. Poate că totul s-ar fi petrecut altfel...

Se oprise în fața portretului de pe etajeră și îl privea fără îngăduință. Surîsul tinerei femei părea că se stinge sub privirea lui.

Ore întregi după plecarea bătrînului Grodeck de la cabană, Faffner continuase să se frămînte și să caute. Îi dăduseră drumul din lanț, dar el se zbătea mereu, ca și cum încă ar fi fost legat. În primul moment alergase în pădure pe urmele celui plecat, dar se întorsese după cîtva timp, abătut. Era prea tîrziu ca să-l mai găsească, și urmele se pierdeau în ceață.

Nu voia să mănînce nimic și nu primea nici o mîngîiere. Era într-adevăr bolnav, ochii îi erau arși de febră, și cînd cineva încerca să pună mîna pe el, trăgîndu-l de ureche — gest care de obicei îl potolea — cîinele urla de durere, de parcă i s-ar fi atins o rană vie.

— Îl doare, spuse Gunther. După atîta timp, încă îl mai doare... Sînt cinci ani de atunci. Era în septembrie, cred... Da, în septembrie... Mă întorceam cu mama din oraș. L-am găsit pe Faffner în curte, într-un lac de sînge. Trăsese cu carabina în el, și pe urmă îl lăsase acolo, crezîndu-l mort. Înțelegeți ? Cu carabina...

— De ce ? întrebă Nora.

— Pentru că mama îl iubea. N-a suferit niciodată ființele pe care le iubea mama sau care o iubeau pe ea. Le-ar fi ucis pe toate, cu carabina sau altfel... Grodeckii știu uneori să ucidă și fără carabină... Ucid cu discreție, și pe urmă poartă doliu cu demnitate.

Faffner, ca și cum ar fi înțeles că e vorba de el, se apropiase de cămin.

XVII

NOAPTEA DE ANUL NOU SE SĂRbătorea pe munte cu focuri și chiote. De la Turing-Club și de la cabana Sașilor, veneau prin pădure strigăte, pe care numai vîntul le acoperea cu vîjîitul lui metalic. Viscolise toată ziua, dar mai tîrziu vremea se domolise. O ceață grea, densă cădea liniștitoare peste brazi și pietre.

În vîrful muntelui se aprinsese, de cum se făcuse seara, un foc uriaș, care chema în jurul lui oamenii de la cele două cabane. Se vedeau urcînd cu torțe de rășină în mînă și li se auzeau de departe vocile și rîsetele. Cînd ajungeau sus, deveneau dintr-o dată tăcuți și se apropiau de foc, cu fețe serioase, grave.

— Dacă n-ar fi ceață s-ar vedea focul de pe Piatra Mare, spuse cineva.

Oriunde era o cabană, se aprindea în seara aceasta un foc, și oameni tăcuți se strîngeau în jurul lui, în ultimele ceasuri ale anului. Ardeau pe toate crestele din Bucegi focuri mari ca niște semnale, care se caută unele pe altele în noapte, dar ceața le acoperea pe toate.

— Ești și tu ca focul de pe Piatra Mare, Paul. Știu bine că ești undeva în ceață, dar nu te văd.

— De ce spui asta, Nora ? Nu sînt lîngă tine ? Nu sîntem împreună ?

— Împreună, și totuși singuri.

— Toți sîntem singuri, Nora. Uită-te bine la toți cîți sîntem aici și spune dacă e cineva care nu e singur.

Nu erau în lumina acelor flăcări de seară decît oameni triști, figuri grave, priviri care se întîlneau fără să se vadă. Pe toate fețele plutea aceeași expresie de atenție oprită în loc și întoarsă înapoi, ca într-o apă fără fund.

Focul îi făcea pe toți gînditori. Erau butuci imenși de fag, arși pînă la jăratec, dar rămași întregi, incandescenți.

Mereu se aruncau crengi, care înăbușeau în primul moment focul, dar flacările izbucneau puternic, cu un zgomot de incendiu. Brazi mici și jnepeni deveneau într-o clipă luminoși, arzători, feerici, ca niște plante fosforescente. Șcîntei repezi zburau cu un zgomot mărunt de ploaie metalică, și pe urmă totul se topea în același jar luminos ca o lavă de aur.

Paul se oprise la cîțiva pași de foc, ca și cum n-ar fi îndrăznit să se apropie mai mult. Își scoase chipiul cu un gest intimidat și rămase tot timpul descoperit.

— E timpul să mergem, zise Nora.

— Încă nu, se împotrivi el.

Nu se putea rupe de acolo. I se părea că focul acela, ca să ardă, avea nevoie de ei. I se părea că, fără oameni în jurul lui, se va stinge.

Gunther îi aștepta la cabană cu nerăbdare. În cele trei zile cît trecuseră de la plecarea bătrînului Grodeck, fusese bolnav. În seara aceasta cobora pentru prima oară din camera lui.

— Mai ai febră ?

— Astă-seară nu. Nu vreau să am febră de Anul Nou.

Era încă foarte palid, dar ochii își recăpătau lumina lor dinainte.

— Vă place ce am făcut în lipsa voastră ?

Casa era decorată cu ghirlande colorate de hîrtie. Gunther era foarte mîndru de opera lui. Pe un carton mare, alb, scrisese ca în filmele americane, cu litere frumoase de tipar : *Happy New Year*[1] *1935*.

— Dacă am avea șampanie și muzică ar fi un *reveillon* adevărat, spuse el cu părere de rău.

— Nu avem șampanie, dar avem vin. Cît despre muzică, dacă stăm liniștiți, se aude foarte bine de la Turing.

Se auzea într-adevăr uneori un cîntec depărtat de acordeon, pe care pe urmă îl acoperea pădurea cu vuietul ei de noapte.

Nora părăsise pentru prima oară costumul ei de schi. Avea în rucsac o rochie de stofă neagră, simplă ca o rochie de lucru, pe care n-o îmbrăcase pînă acum, fiindcă la cabană se simțea mai bine în tunică și pantaloni lungi. Îi plăcea să umble cu bocanci și i se părea că pasul ei greu îi dă mai multă siguranță între cei trei bărbați.

Dar astă-seară bocancii o oboseau, și tunica era prea grea. Ciorapii groși de lînă o zgîriau. Îi scoase ca după un marș lung și pe urmă după atîtea zile de îmbrăcăminte aspră, își trase ciorapii de mătase, singura pereche pe care o adusese cu ea de la București, și simți răceala lor pe picioare, ca o mîngîiere.

[1] Un An Nou fericit (engl.).

„Am fost prea multă vreme băiat", gîndi Nora privindu-se în oglindă. De cînd purta costumul de schi, se pieptăna cu părul ridicat în sus, ca să-l poată prinde cu ace și să-l strîngă sub chipiu. Acum îl desfăcu și-l lăsă să cadă în jos pe umeri.

Rochia ei neagră avea un cordon roșu de piele și un guler alb îngust, răsfrînt fără decolteu, în jurul gîtului. Îi părea rău că are mîneci lungi. Ar fi vrut să poarte o rochie de seară cu brațele goale, o rochie pe care s-o audă foșnind în mers, ca într-un dans. Dar și în această modestă rochie de stofă, Nora se simțea redevenind femeie. Pantofii o înălțau. Părul, lăsat pe umeri, îi libera fruntea, și pe fondul lui brun-închis, adînc, întreaga figură se lumina, mai albă decît totdeauna.

Se simțea ușoară și coborîse scara pînă jos în hol alergînd, ea, care de obicei mergea fără grabă, fără zgomot. Abia pe ultima treaptă se oprise, mirată ea însăși de această neașteptată schimbare. „Ce e cu tine, Nora ? Parcă ai băut", se dojeni în gînd.

Gunther veni spre ea și o luă de mînă, privind-o cu o expresie de uimire copilărească.

— Ce frumoasă ești ! N-am știut că ești așa de frumoasă. De unde vii ? Ce s-a întîmplat ?

— Nu sînt frumoasă, Gunther. Dar astă-seară încerc să fiu, vreau să fiu. Pentru anul care vine. Trebuie să-l primim cu prietenie, cu puțin curaj, cu încredere mai ales. Trebuie să avem încredere în el și în lucrurile pe care ni le aduce.

Paul se apropie și el de Nora.

— Gunther are dreptate. Ești într-adevăr frumoasă. Schiul face din tine un băiat cu care ne purtăm băiețește. Dar acum, uite că ne intimidezi. Am vrea să-ți sărutăm mîna și nu știm cum. Ne-am învățat să te lăsăm să cazi în zăpadă, fără să întoarcem capul după tine. Tu te descurci totdeauna singură, și noi trecem mai departe. Ne-am învățat să-ți răspundem răstit, ba uneori nici măcar să nu-ți răspundem. Tu ești răbdarea, Nora. Tu ești cumințenia. Tu ești simplicitatea. Le primim pe toate cu nepăsare, ca și cum ni le-ai datora, ca și cum am avea drepturi vechi asupra lor. Dar astă-seară, deodată ne aduci aminte că ești frumoasă, și frumusețea ta e un dar prea mare. Ne dezarmează, ne dă remușcări, ne face să spunem prostii.

— Într-adevăr, Paul : numai prostii.

Niciodată nu-l auzise vorbind cu emoția aceasta puțin solemnă, puțin stînjenită. Niciodată nu văzuse în privirea lui sclipirea de tandrețe cu care venea acum spre ea. „Dacă am fi singuri, cred că l-aș săruta."

— Spui numai prostii, dragul meu. Ce se întîmplă cu tine ? Ce or să creadă oamenii ăștia despre noi ?

Se gîndea mai puțin la Gunther, care primise de la început totul ca pe un joc. Se gîndea mai mult la Hagen, care nu se mișcase nici un moment de lîngă fereastră și o privea de acolo, din neclintita lui tăcere. Ochii lui albaștri, duri, aveau parcă astă-seară un început de îngăduință visătoare...

Mai era destulă vreme pînă la miezul nopții, cînd deodată Faffner, care pînă atunci stătuse lungit lîngă cămin, se ridică de la locul lui, trezindu-se parcă din somn cu o tresărire de atenție și de neliniște. Ascultă cîtva timp, cu botul ridicat în aer, cu urechile ațintite spre cine știe ce depărtate zgomote, și pe urmă merse spre ușă suflînd și mîrîind.

Ce e, Faffner ?

Cîinele se ridicase cu labele pe ușă, încercînd să-și deschidă singur, dar cînd Hagen îi dădu drumul să iasă afară, rămase în prag, neîndrăznind parcă să meargă mai departe. Lătra spre pădure, mai mult cu neliniște decît cu furie.

— Ți-e frică, Faffner ?

Nici nu primea să se întoarcă înapoi în casă, dar nici să iasă cu totul afară nu voia. Avea un lătrat ciudat, ca și cum ar fi întrebat pe cineva, care nu voia să-i răspundă.

— Haide să vedem ce este ! zise Hagen.

Își puse pelerina pe umeri, aprinse felinarul și pe urmă luă din cui una din cele două carabine. Îl vedeau pentru prima oară înarmat, lucru care îi surprindea cu atît mai mult, cu cît crezuseră pînă atunci că cele două arme atîrnate în perete deasupra covorului roșu erau numai decorative, ca niște arme vechi. „Într-adevăr, omul acesta e un vînător", gîndi Nora. Arma în mîna lui părea că-l întregește. Era mai puțin straniu acum. Și pelerina lui cenușie și cizmele lui grele deveneau firești.

— Vino, Faffner, zise Hagen și porni înainte. Cîinele îl urmă cu botul în zăpadă, căutînd drumul...

Se întoarseră după o jumătate de oră. Timpul la cabană trecuse încet, într-o așteptare încordată, pe care tăcerea o făcea și mai intensă. Gunther nu se dezlipise nici un moment de la fereastră. Nu se auzea din pădure nici un strigăt, nici o chemare. Doar din cînd în cînd, zgomotele — și ele mereu mai rare — de la Turing sau de la S.K.V., unde se petrecea. Paul voise să se ducă pe urma celor plecați.

— Poate au nevoie de ajutor. Mai avem o carabină aici.

— O avem aici și e bine să rămînă aici, spuse Nora, oprindu-l să plece.

Așteptarea fusese atît de grea, plină de atîtea presentimente și întrebări nepuse, încît întoarcerea lui Hagen, în primul moment, nici nu-i dezmetici cu totul.

— Vă aduc un pui de urs, zise el intrînd.

Purta într-adevăr pe brațe un ursuleț înghețat, cu blana albă de zăpadă, cu ochii pe jumătate închiși de frig sau de somn, și cu lăbuțele dinainte strînse sub botul lui cafeniu, ca și cum ar fi vrut să și le încălzească singur.

— O fi ieșit de cu ziuă din vizuina maică-si și pe urmă nu și-a mai găsit drumul înapoi. O să încerc eu să i-l găsesc, dar mai întîi vi l-am adus să-l vedeți.

— Sînt urși pe aici ? întrebă Nora uimită.

— Într-un singur loc, mai jos, spre stînă. Cred că nu sînt mulți. Astă-vară ciobanii vorbeau de o ursoaică, de una singură, care se arăta noaptea din cînd în cînd pe la stînă.

Hagen pusese ursulețul jos pe covor și se strînseseră cu toții în jurul lui, ca să-l privească. Numai Faffner trebuia ținut mai departe, fiindcă lătra întruna și își arăta colții, ca și cum ar fi vrut să-l sfîșie.

— Îi miroase a sălbăticiune, zise Hagen.

Nora era încă nedumerită. Învățase pe vremuri la școală că ursul hibernează într-o letargie completă și nu înțelegea prin ce minune ursulețul ăsta ajungea viu încă în mîinile lor, în plină iarnă.

— Dar nu-i adevărat deloc, spuse Hagen. Nici vorbă nu poate fi de letargie. E un fel de somn, un fel de buimăceală, din care ursul se și trezește uneori, ba chiar, cînd nu e viscol, se întîmplă să iasă afară la lumină. Mai ales cînd n-are astîmpăr, ca fiara asta mică.

Vorbea cu oarecare pasiune despre aceste lucruri. Pentru prima oară de cînd îl cunoștea, vorbirea lui, de obicei aspră și rece, începea să aibe ceva prietenos. Stătea

aplecat peste mica fiară adormită cu o privire atentă, de om îmblînzit.

Miezul nopții îi găsi tăcuți și atenți în jurul puiului de urs, care le intra în casă odată cu noul an.

„E poate un semn", gîndi Nora.

Aducea cu el un miros de pădure și de pămînt. Era caraghios și zbîrlit, mai ales acum, cînd începea să se dezmorțească, și totuși îl priveau cu uimire. Venea dintr-o viață misterioasă, care se ascundea sub gheață, sub zăpezi. Pădurea încremenită își păstra în pămînt rădăcinile și fiarele. Totul părea mort și totul în adînc era viu.

— Viața începe mereu, șopti Nora, uitîndu-se la mica jivină, pe care se aplecase să o mîngîie pe botul umed de zăpadă.

Nu știa bine cui spune aceste cuvinte și pentru cine le spune. Pentru Paul, care se zbuciuma de atîta vreme să iasă din amintirile lui, ca dintr-o iarnă. Pentru Gunther, care încă avea ochii întorși spre imaginea mamei dispărute. Pentru Hagen, care încerca să păstreze fantoma iubitei într-o casă cu obloanele ferecate.

„Și pentru tine, biata mea Nora, pentru tine, care ai crezut de atîtea ori că nu mai ai de așteptat nimic de la nimeni."

— E miezul nopții, zise cu glas tare și merse să stingă lămpile. Singur focul din cămin mai arunca o slabă lucire roșietică pe figurile lor, care, în întuneric, deveneau mult mai grave.

De departe, dinspre vîrful muntelui, se auzeau lovituri de armă. Se trăgea cu pușca, în cinstea noului an. Faffner, care tot timpul mîrîise, tăcu și el ascultînd.

Cînd se făcu din nou lumină, se priviră cîteva clipe fără să-și vorbească.

— Viața începe mereu, zise Nora mai mult pentru ea. Îi plăceau aceste cuvinte și îi părea bine că sînt cele dintîi pe care le spunea în anul nou.

— E timpul să ne întoarcem acasă, spuse Hagen puiului de urs.

Îl ridicase de jos și îl ducea înapoi în pădure, purtîndu-l pe brațe. Cîinele venea după el potolit. Nora, între Paul și Gunther, îi privea din prag cum se depărtează. Rămaseră

toți trei acolo multă vreme. Noaptea era calmă și cețoasă. Felinarul lui Hagen se vedea încă printre brazi. Pelerina lui neagră trecea pe zăpadă ca o umbră.

XVIII

SE SPARG NORII !

De la S.K.V. la Turing, vestea alerga prin pădure ca un strigăt :

Se sparg norii ! Se ridică ceața !

Dimineața era cenușie, zările erau închise, și lumina avea mereu aceeași lipsă de strălucire. Vîrful Postăvarului părea scund sub cerul opac și umed, căzut prea jos.

Totuși, de la cabana Sașilor veneau strigăte, care anunțau soare și lumină.

„Se vede Brașovul ! Se vede Rîșnovul !" povesteau cu uimire oamenii veniți dintr-acolo. Grupuri de schiori coborau în grabă spre S.K.V., să se încredințeze de miracol.

Nora și Paul ajunseră prea tîrziu.

— Pînă adineauri am avut soare, îi întîmpină omul cu ochi de viezure.

Clipea des, ca și cum încă ar fi fost orbit de lumină. Cortina de nori, un moment ridicată, căzuse din nou peste nevăzuta lume din vale.

Toată lumea se strînsese pe terasă ca pe o punte de vapor, ca să urmărească neașteptata revenire a soarelui. Din acel punct se vedea, cînd era senin, întreaga Țară a Bîrsei, pînă spre munții Făgărașului. Era ca o fereastră a Postăvarului deschisă spre cîmpie, fereastră pierdută de la începutul iernii în nori și prin care cîteva secunde apăruse în dimineața aceasta imaginea însorită a Brașovului, pentru ca să piară din nou în neant.

Oamenii păreau buimăciți de prea grăbita imagine ce fulgerase și se stinsese în zare. Ceața se depunea din nou pe brazi și stînci, cu lumina ei difuză, care stingea ultimele reflexe ale pietrelor.

— Priviți ! strigă cineva.

Zarea se despicase, și un cerc plutitor de lumină albastră se deschidea ca un oraș fantomatic printre nori. Draperii de fum se dădeau deoparte, zidurile de ceață se

năruiau. O cetate scînteia în soare cu acoperișuri de metal, cu suliți și scuturi ridicate în lumină.

Nu era Brașovul. Era prea departe ca să fie Brașovul, era prea orbitor.

Avalanșe de nori îl acopereau, aruncîndu-l încă o dată în negură, dar o clipă mai tîrziu răsărea în altă parte, ca o insulă călătoare, ca un golf fantastic în acest ocean de fum și de ceață.

Cîteodată imaginile erau precise, simple, ușor de recunoscut. Cineva arăta cu degetul printre nori Rîșnovul sau Zizinul, drumul șerpuitor spre Bran, turlele sclipitoare de la Zărnești. Dar într-o singură clipă, toate piereau. Orașe desprinse din loc erau purtate de la o zare la alta, porți de lumină se deschideau și se închideau, cetăți efemere se desfăceau în soare...

Două zile, vremea se zbuciumase între lumină și viscol. Diminețile erau fastuoase, ca din pragul unei imense grote. Norii se destrămau, deschizînd departe arcuri de triumf, bolți albastre, ținuturi sclipitoare. De la o secundă la alta, continente de fum luau ființă și se topeau pe întinsa cîmpie a Bîrsei. Lanțuri de munți creșteau și se prăbușeau într-o lumină magică.

Ceața se ridica din pădure ca dintr-un mare incendiu. Fiecare brad părea că arde într-o flacără rece, cu zgomot metalic. Muntele se zbuciuma să iasă din nori. Pe toată Țara Bîrsei era soare, pe toată valea Prahovei era soare ; singur Postăvarul, ca un clopot de fum, ca o cetate de negură, rămînea închis între zidurile lui de iarnă.

Dimineața, porțile păreau că se deschid și, prin pînza destrămată a norilor, ca prin zeci de ferestre mișcătoare, imagini dintr-o altă lume, din alt anotimp, se fugăreau prin fum.

Spre seară însă, ca și cum muntele, obosit de tot acest zbucium, s-ar fi predat iernii biruitoare, ceața cădea din nou, norii se adunau grei, pădurea fumega stinsă...

Totul se liniști în ceea de a treia noapte, deodată, cum se potolesc furtunile pe mare.

Paul se trezise în întuneric și asculta.

— Ce s-a întîmplat ?

— Nu știu bine. Ascultă și tu.

Tăcerea nopții avea ceva foșnitor, ca și cum pădurea ar fi întinerit. Cabana părea ușoară ca o navă liberată din sloiuri.

Paul merse spre fereastră și o deschise. Un cer albastru, adînc, cu stele umede, un cer de primăvară, neasemuit de clar, neasemuit de ușor, plutea peste pădurea troienită. Totul era albastru în noapte — brazii, zăpada, stîncile. O lună nevăzută, bătînd poate de undeva din spatele cabanei, dădea o slabă strălucire metalică munților din depărtare, siluete și ele albastre, dar cu vîrfurile fosforescente, albe de zăpadă.

Paul rămase amețit lîngă fereastră. Nora îl chemă de cîteva ori, dar el nu răspunse.

Frigul de noapte era aspru, dar nu înghețat. Aducea cu el un miros de pămînt jilav, o aromă de rădăcini și ierburi umede.

— E ca o deșteptare din somn, spuse Paul.

Se aplecă peste fereastră, să simtă pe frunte adierea acelei imposibile nopți de primăvară.

În plin soare, Postăvarul era de nerecunoscut. Un larg amfiteatru împresura pădurile lui verzi și albe. Lumina era rece, pură, sonoră. Pînă în cele mai depărtate zări, totul se vedea cu o exagerată preciziune, ca printr-o nemărginită vitrină de cristal. De la cabana lui Gunther se zăreau printre brazi, departe în vale, case minuscule, acoperișuri negre, drumuri înguste șerpuind ca niște fluvii prin pădure. Era Predealul, un Predeal colorat cu mult mov, cu mult albastru.

Bucegii nu mai aveau strălucirea lunară, străvezie din timpul nopții. Păreau niște munți de cretă, sculptați minuțios, cu vîrfurile delicate și exacte.

Pe celălalt versant, Țara Bîrsei se desfășura ca o machetă în relief. Munții Făgărașului și ai Ciucului prindeau în cercul lor violet cîmpia, cu orașe, cu drumuri, cu păduri, văzute de sus foarte mici, dar foarte precise, ca printr-un ochean care micșorează imaginile, dar nu le tulbură. Cele mai depărtate siluete — case, arbori sau stînci — își păstrau conturul în lumina de zi.

Nora și Paul erau tot timpul pe schiuri. Vechile lor itinerarii deveneau noi, pline de surprize. Fiecare punct al muntelui, fiecare oră a zilei deschidea un peisaj necunoscut. Zăpada însăși părea că-și schimbă în soare densitatea. Era o zăpadă ușoară, fină, neaderentă, pe care schiurile alunecau fără nici o rezistență, sensibile la cea

mai slabă apăsare. Virajele și opririle se făceau singure, înainte ca gestul de comandă să fie împlinit. Totul se petrecea cu o fericită ușurință în această lumină care dădea transparență lucrurilor celor mai grele.

Se auzeau prin pădure, cu un fel de vibrație muzicală, cele mai aspre zgomote, cele mai surde ecouri. Întreg muntele era ca o cutie de rezonanță, ca o vioară. Lovituri de topor sau căderi înăbușite de copaci străbăteau ca din fundul pămîntului, și pe urmă se limpezeau în aerul clar al dimineții.

Trecea uneori peste pădure o adiere abia simțită, și sub această suflare brazii păreau niște corăbii cu pînze pe o mare prea calmă. Numai pe creste aerul era mai viu, și bătaia vîntului ridica zăpada, pulverizînd-o în mici fîntîni arteziene. Din vîrful Postăvarului, crestele Bucegilor se vedeau ca niște cratere de argint, purtînd fiecare un nimb de pulbere fină.

Veneau la cabana osteniți de prea mult soare, îmbătați de nesfîrșita legănare pe schiuri. Gunther, care nu putea face decît plimbări ușoare, îi aștepta de obicei la S.K.V., unde apariția lui stîrnea mereu aceleași șoapte și întrebări. Dar băiatul primea acum cu nepăsare, ba chiar cu o plăcere ironică toate aceste priviri care se iveau la ferestre de îndată ce se apropia de casa Sașilor.

Soarele îi dădea o bucurie febrilă, exuberantă, plină de gesturi. Umbla tot timpul cu o cămașă de vară fără mîneci, cu gîtul liber, cu capul gol și alerga prin zăpadă cu brațele deschise, cu fruntea în soare. Faffner, mai bătrîn, mai sceptic, venea pe urmele lui fără grabă.

— Nu vrei să te trezești din somn ? îl întreba Gunther trăgîndu-l de urechi. Nu vezi că a venit primăvara ?

Cîinele ridica un moment capul, făcînd ochii mici în lumina de amiază, și pe urmă, cu vechea lui lene de animal adormit, se întorcea la somnul lui de iarnă.

— Faffner e mai cuminte decît noi, spunea Nora. El știe că nu trebuie să credem prea mult în primăvara asta.

O îngrijora puțin exagerata bucurie a lui Gunther. Băiatul se simțea ieșit din iarnă. Era în bucuria lui un fel de satisfacție victorioasă, ca și cum ținta pe care și-o propusese — să ajungă în martie și să poată înfrunta familia Grodeck — ar fi fost atinsă, iar efortul lui de a trăi pînă atunci, împlinit.

Nora ar fi vrut să tempereze această prea mare fericire. Între Paul și Gunther, pe care soarele îi făcea să delireze, ea singură încerca să rămînă calmă. Nu avea încredere în fericirile mari, orbitoare, miraculoase. Credea mai mult în lucrurile potolite, durabile și așezate.

— Nu-i așa, Faffner ?

Simțea în Faffner un aliat, un prieten, un înțelept.

Erau la amiază două sau trei ore, cînd soarele devenea dogoritor. Paul nu mai voia să intre în casă. Se culca afară pe treptele cabanei și rămînea acolo cu ochii închiși, cu brațele desfăcute. Sub pleoape străbătea o lumină roșie, caldă, care îi amintea ceasurile de plajă de la Balcic. Avea senzația că e gol în soare, își auzea tîmplele zvîcnind, și urechile îi erau asurzite de un tumult confuz de ghioc. Uita unde se află și de cînd. I se părea că este în această toropeală luminoasă de totdeauna și pentru totdeauna. Nu avea amintiri, nu avea gînduri. Nici o imagine nu trecea prin ochii lui închiși, nici propria lui imagine. Își simțea doar brațele calde, obrajii arși de soare și i se părea că lumina trece prin el, prin pori, prin vine de sînge, pînă în artere, pînă la inimă.

Nora venea lîngă el să-l trezească, fără să-l cheme. O auzea parcă venind, îi simțea parcă mîinile ușoare pe frunte, pe păr, dar toate aceste vagi senzații rămîneau cu totul în afară de cercul lui de lumină.

Serile aveau o aromă de rășină, de coajă de copac, de frunze tinere. Brazii deveneau sub lună albaștri, străvezii. Culorile tari ale zilei — petele mari de violet, de alb, de roșu — se stingeau după o ultimă aprindere intensă, în momentul apusului.

Pe fundalul alb al Bucegilor înzăpeziți, luna în primele minute era neverosimil de galbenă, un galben cald, puternic, care nu părea să facă parte din acel peisaj de iarnă și de seară. Mai tîrziu, cînd își recăpăta lumina ei spectrală, toate văile erau albastre ca niște lacuri limpezi, încremenite sub lună.

Nora și Paul așteptau apusul de soare sus, în vîrful Postăvarului, și rămîneau acolo tîrziu, pînă ce noaptea era deplină. Se vedeau aprinzîndu-se lumini rare, pe valea Timișului ; se vedeau, ca niște puncte de foc, farurile ma-

șinilor alergînd pe șoseaua Brașovului ; se vedea mai departe, ca o brățară cu pietre sclipitoare, Rîșnovul.

Pădurile fosneau fără vînt, fără clătinare, cu un freamăt de viață tînără sub zăpadă. Pietrele aveau un miros bun de pămînt nou.

Plecau de acolo tîrziu, amețiți, clătinîndu-se pe schiuri. Nu se îndurau să se întoarcă la cabană. Nu se puteau despărți de aceste seri înfiorate, de această vaporoasă lumină. Treceau ore întregi fără să-și vorbească. Numai uneori, cînd se opreau la cîte o răspîntie, se căutau unul pe celălalt, întrebîndu-se din ochi încotro s-o pornească mai departe — spre Ruia ? spre Crucur ? — și atunci, în lumina palidă a nopții, se priveau cu o neînțeleasă uimire, ca și cum s-ar fi întîlnit în vis.

XIX

VISCOLUL IZBUCNI DIN NOU ÎN ajun de Bobotează. Vremea se schimbă pe neașteptate, și în mai puțin de o oră Postăvarul reintră în iarnă. Brașovul se mai văzu o dată sclipind cu luminile lui de seară, și pe urmă dispăru în ceață.

— De acu nu-l mai vedem pînă la primăvară, spuse Hagen închizînd obloanele.

Ultima noapte pe care Nora și Paul o mai aveau de petrecut pe munte semăna foarte bine cu noaptea sosirii lor la cabană. Vîntul arunca valuri de zăpadă în ferestre. Faffner lătra spre pădurea împietrită de ger.

Lîngă focul din cămin, Nora recita cuvintele care o întîmpinaseră în prima seară :

„Mancher auf der Wanderschaft
Kommt ans Tor auf dunklen Phaden...'

Gunther nu o lăsă să termine.

— Nu, nu. Acum e tîrziu. Acum nu mai vine nimeni.

Întoarcerea iernii, după cîteva zile de soare, îl găsea pe Gunther nepregătit, fără apărare, fără rezistență. Scurta primăvară îi dăduse o însuflețire nervoasă, care acum îl lăsa dezarmat. Asista în tăcere la pregătirile de plecare ale Norei și ale lui Paul, care își strîngeau lucrurile în rucsacuri pentru a doua zi dimineață. Obrajii îi erau arși de soare, dar fruntea redevenea palidă. Cearcăne adînci

de oboseală și de febră îi făceau și mai albastri ochii lui clari.

— Trebuie neapărat să plecați ?

Punea întrebarea cu nepăsare, încercînd să ascundă suferința de a-i vedea plecînd.

— Trebuie neapărat ?

— Poate că n-ar trebui, spuse Paul, pe care întrebarea lui Gunther îl făcea gînditor. Poate că n-ar trebui. Dacă am avea mai mult curaj decît avem... Dacă am înțelege că nimic nu ne cheamă înapoi... Dacă ne-am hotărî să rămînem pentru totdeauna aici...

Nora continua să pună ordine în lucrurile ei și să le așeze în rucsac. Gîndul copilăros de a rămînea la cabană îi trecuse și ei o secundă prin minte, dar îl alungase cu un gest hotărît. „Trebuie să fie cineva, în casa asta, care să nu viseze."

— Voi uitați că eu sînt profesoară. Uitați că vacanța mea se termină. În ziua de 8 ianuarie, la 8 dimineața, trebuie să fiu în clasă.

Spunea într-adins lucruri indiferente, reci, puțin aspre, ca să prevină lacrimile.

Pînă la Ruia îi însoțise Hagen. Cîtăva vreme se ținuse și Faffner după ei, dar zăpada era prea mare pentru el și, înainte de a ajunge la S.K.V., cîinele se opri.

— Hai, du-te acasă, Faffner. Și lasă ochii ăștia triști. Nu ți-e rușine ? Ești om bătrîn.

Cîinele rămase nemișcat, cu o privire uimită, care nu înțelegea prea bine ce se întîmplă.

Hagen tăcuse tot timpul. Venea pe schiuri în urma lor, cu pelerina lui cenușie desfăcută în vînt.

De la Ruia îi lăsă să plece singuri mai departe.

— V-aș conduce pînă la Brașov, dar nu vreau să-l las pe băiat singur.

În ultimul moment, scoase din buzunar un obiect mic de metal, pe care îl dădu Norei cu un gest brusc nepregătit.

— Te rog să păstrezi asta, în amintirea lui Gunther.

Era un medalion cu un portret al tinerei doamne Grodeck, portret mic, rotund, care semăna cu cel de la cabană, deși părea să fie mult mai vechi decît el.

Nora nu știu cum să-i răspundă. Fusese pînă și în gestul cu care îi întinsese acel neașteptat dar ceva aspru, ce respingea dinainte orice cuvînt de prietenie.

— Pe Gunther n-am să-l uit niciodată. Și nici pe dumneata, Hagen.

Ochii lui albaștri erau reci, duri, fără zîmbet și fără tristețe. Nora aștepta să citească în ei un semn de înțelegere, dar nimic nu se lumină pe fața lui întunecată.

— Mergeți cu bine, zise Hagen.

Cunoșteau drumurile și nu mai aveau nevoie să se oprească la răscruci, ca să caute semnele indicatoare. Pîrtia pînă la Crucur era fără accidente de teren. Cursa era înșelător de simplă și părea în primele momente că nu cere nici un efort. Paul se lăsa în voia schiurilor, care își accelerau singure viteza. Nici nu încerca să frîneze. Numai la viraje deschidea foarte slab plugul, care se închidea pe urmă, în secunda următoare, de la sine, cu un derapaj scurt, din care schiurile ieșeau mai ușoare, mai repezi.

Rucsacul la început atîrna greu pe spate, dar după cîtva timp își pierdu cu totul greutatea, ca și cum, în plină viteză, cineva i l-ar fi luat de pe umeri. Nu-și simțea decît obrajii aprinși de ger. Bătea un vînt aspru, care ridica vîrtejuri de zăpadă și i le arunca în față. Cîteva secunde nu mai vedea nimic înaintea ochilor, dar schiurile alergau mai departe, libere.

Ajunseră la Crucur fără să-și dea seama cînd și cum. Drumul prima oară fusese mult mai lung și mai lin.

„Poate ne-am înșelat. Poate am greșit direcția."

Recunoșteau totuși poiana și recunoșteau mai ales acea colibă de pădurar, la care se opriseră și prima dată. O găseau la fel de părăsită, cu ușa deschisă și cu aceiași cărbuni stinși în vatră... Urme recente de schiuri treceau prin fața colibei și erau singurul semn de viață în toată poiana bătută de viscol.

Porniră mai departe pe acele urme, care se pierdeau printre brazi. Dreptunghiurile albe și galbene abia se mai vedeau pe copaci, acoperite de zăpadă. Drumul prin pădure era plin de obstacole, iar pîrtia își schimba de nenumărate ori planul de înclinare. Toată cursa era făcută din schimbări subite de viteză. Zăpada era cînd foarte înghețată, cînd inexplicabil de afînată și la fiecare moment schiurile erau smulse și aruncate în lături. Nora, care alergă înainte, anunța cu glas tare obstacolele și dădea comenzi de viraj și de frînă, pe care Paul le executa reflex.

Uneori gestul de apărare venea cu o secundă prea tîrziu, și atunci schiurile săreau de pe linia lor, aruncîndu-l la pămînt. Se ridica de jos, orbit de zăpadă, dar fără să simtă loviturile. Toată atenția lui era fixată așa de intens înainte, spre un punct mișcător, după care schiurile alergau fără să-l ajungă, încît nici nu-și dădea seama de căderi și opriri. Îi era cu neputință să-și păstreze schiurile multă vreme în plug. După cîteva clipe de încordare, un derapaj scurt, ca o zvîcnitură, i le rupea din frînă și i le avînta eliberate înainte. Avea atunci o fulgerătoare pierdere de cunoștință, după care se trezea din nou pe schiuri, în plină viteză, plutind ca între două vise.

Intrară în Brașov înainte de amiază, ca într-un adăpost. Pe străzi viscolul era mai puțin aprig. Vînturile păreau că se opresc la marginea orașului.

Erau în întregime albi. Aveau zăpadă pe sprîncene, pe tîmple și pe frunte. Pînă și ochii își pierdeau culoarea, sub genele albite.

— Am mers foarte bine, spuse Nora. Două ore și opt minute.

— Numai atît ? se miră Paul, fără să înțeleagă de ce.

„Două ore și opt minute" i se părea în același timp și foarte mult, și foarte puțin. Avea într-un fel impresia că au plecat de la cabană nu de cîteva ore, ci de cîteva zile și că muntele cu oamenii rămași acolo era foarte departe în urma lor. Dar avea de asemeni senzația că întreaga cursă nu durase decît un minut, că totul se petrecuse năucitor de repede și că toată călătoria nu fusese decît o singură, vertiginoasă cădere.

Schiul suspenda pentru el măsura timpului.

XX

BRAȘOVUL ERA, ÎN ACEASTĂ ULtimă zi de vacanță, la fel de vioi și de populat ca în primele zile. Străzile pline de schiori păreau niște imense peroane, pe care o mulțime grăbită, agitată și volubilă aștepta sosirea și plecarea trenurilor.

Birourile de voiaj din centru erau luate cu asalt de oameni grăbiți să-și vizeze biletele, să cumpere tichete sau să ceară informații. Lumea care coborîse de la cabanele din

împrejurimi sau venise de mai departe, din Făgăraș, din Bihor, după o vacanță de schi, se aduna încă o dată la Brașov, unde se întîlneau atîtea drumuri. Erau figuri arse de soare, care își surîdeau pe stradă, ca și cum s-ar fi recunoscut.

— E posibil, Nora, ca toți oamenii ăștia să se întoarcă la viața lor dinainte ? E posibil oare, după ce au fost în munți, să mai creadă în lucrurile pe care le-au lăsat jos ? de care s-au despărțit ? pe care au vrut să le uite ?

— Cine a fost în munți e un om liber, răspunse Nora.

„Un om liber. Un om liber." Paul repeta cuvintele ei. I se părea că e foarte tînăr, că vine dintr-o lungă vacanță cu soare, că toate drumurile sînt deschise înaintea lui.

Trenurile veneau din Ardeal ca dintr-o regiune polară, înghețate, cu mari întîrzieri, pline de zăpadă, cu locomotivele albe ca niște imense pluguri spărgătoare de gheață.

— Se formează un tren de schiori diseară. E mai bine să-l așteptați. N-o să găsiți locuri în vagoanele obișnuite.

Le mai rămîneau cîteva ore de stat la Brașov și aveau de gînd să le petreacă pe străzi, mai ales prin cartierele mărginașe, unde orașul își păstra încă aerul lui de cetate veche, dar, înainte de a porni din nou la drum, intrară la Coroana, ca să-și lase schiurile acolo și să se odihnească. Era în cafenea o adunare pestriță de haine orășenești și haine de schi, fețe posomorîte de citadini și figuri deschise de oameni tineri, coborîți din pădure.

Găsiră cu greu o masă liberă, într-un colț unde părea că se refugiaseră numai localnici, cufundați în citirea ziarelor de după masă și supărați de năvala de tinerețe care le tulbura liniștea localului și obișnuințele de fiecare zi. Toți erau serioși, tăcuți, greoi și toți parcă aveau fruntea puțin teșită a bătrînului Grodeck, frunte rezistentă, închisă. Citeau ziare nemțești și maghiare din Brașov și le citeau cu un fel de atenție îngrijorată, uniformă.

Paul surprinse în treacăt un titlu tipărit cu litere groase pe prima pagină : *Létrejött Rómában a megegyezés !* [1].

Nu știa ce însemnau acele cuvinte, și deodată îi trecu prin minte că poate în cele două săptămîni trăite pe munte se întîmplaseră în lume lucruri extraordinare și că acel titlu tipărit cu litere groase anunța poate un eveniment capital, care schimbă destinul omenirii.

[1] La Roma s-a ajuns la o înțelegere ! (magh.).

— Mă duc să cumpăr ziare, îi spuse Norei și se ridică de la masă cu oarecare neliniște.

Era aproape de ușă, gata să iasă în stradă, cînd se auzi strigat. Întoarse capul și se uită cu mirare la mesele din apropiere, dar nu recunoscu pe nimeni. Pe urmă abia băgă de seamă că cineva îi face semn de mai departe, de lîngă fereastră.

— Tu ești, Ann ?

Era singură la masă și avea în fața ei cîteva reviste și ziare, pe care le citise probabil pînă atunci.

— Îmi dai voie ? spuse Paul, răsfoindu-le în grabă. Căuta mai ales titlurile și telegramele de la ultima oră. Rămăsese în picioare în fața lui Ann, puțin aplecat deasupra mesei, și în cîteva clipe parcurse cu ochii tot acel vraf de ziare.

— Cauți ceva ? întrebă ea.

— Nu. Nimic precis. Voiam să știu dacă s-a întîmplat ceva în lume. Dar văd că nu s-a întîmplat nimic. Într-adevăr nimic...

Abia atunci ridică privirea spre Ann. Era cu capul gol, purta la gît o eșarfă albastră, înnodată ca o cravată.

— De unde vii, Paul ? Ești de mult aici ? Pleci la București ? Mi-a spus cineva că te-a văzut în ajunul Crăciunului, dar nu-mi venea să cred. Eu am fost tot timpul la Brașov. Mai rămîn. Nu știu cît mai rămîn. Am venit să lucrez. Nu vrei să stai ? De cînd nu ne-am văzut ? Unde ai dispărut ?

Vorbea, ca de obicei, cu o mulțime de întrebări scurte, pe care le arunca neglijentă, fără să aștepte răspuns. Paul era mereu în picioare în fața ei și o privea cum rîde, cum gesticulează, cum vorbește.

„Ce ochi mici are ! E cu putință să aibe ochi atît de mici ?"

Ea se opri deodată din vorbă și deveni neașteptat de atentă.

— Ce e cu tine, Paul ? De ce taci ? De ce mă privești așa ? S-a întîmplat ceva cu tine. Ești foarte schimbat. Nu știu cum, dar foarte schimbat. Poate pentru că ești așa de negru. Poate pentru că porți hainele astea...

— Da, Ann. Poate.

Plecă de acolo fără să-i pună nici o întrebare. Ar fi vrut să găsească un cuvînt prietenos pentru ea, dar nu găsi nimic.

— Ai o eșarfă frumoasă, îi spuse la despărțire. Nora îl aștepta la masa lor din colț, gata de plecare.

— Cine e fata blondă, care te-a oprit ? întrebă ea fără mare curiozitate.

Paul se gîndi o clipă, și pe urmă răspunse scurt :

— O fată din București. O pictoriță.

Avea impresia că mai mult nu are ce să spună despre Ann.

Trenul pleca de la Brașov cu vagoanele pline, dar în fiecare gară, la Dîrste, la Timișul-de-Jos, la Timișul-de-Sus, așteptau alte grupuri de schiori.

Toată lumea vorbea despre zăpadă și despre timp. Cei care coborau de pe Piatra Mare se plîngeau de prea multă ceață și de îngheț. Fete și băieți venind din Bihor povesteau că la Stîna de Vale avuseseră tot timpul soare.

Toți sînt nespus de tineri, și Paul se simte, între ei, de vîrsta lor. „S-a întîmplat ceva cu tine", spunea Ann. Da, s-a întîmplat. Se privește în fereastra vagonului ca într-o oglindă, și aproape că nu se recunoaște. Fața îi e brăzdată de zgîrieturi, pe frunte și la ochiul drept păstrează încă urme din teribila lui cădere de la Turing-Club, buza de jos e încă puțin ruptă, dar peste toate acestea a trecut soarele și le-a cicatrizat. Nimeni în vagon nu e mai negru decît el, nimeni nu e mai ars de soare. „Parcă am umblat numai pe creste, numai în lumină."

Simte un fel de exaltare copilăroasă. Nu știe exact ce ar voi să facă. Sînt în el puteri pe care nu le cunoaște, sînt elanuri care se deșteaptă dintr-un somn lung.

— Nora, tu crezi că schiul poate să salveze un om ? Poate să schimbe o viață ?

— Dragă Paul, cred că viața noastră e plină de obiceiuri proaste, de manii și de idei fixe. Schiul ne scoate din ele. Pe urmă, totul este să nu ne lăsăm învinși din nou.

— Nu, Nora. Niciodată.

Jura cu prea multă aprindere, cu un accent de îndîrjire exagerată.

Se corectă singur, repetînd în gînd aceleași cuvinte, mai calm, mai decis : niciodată, niciodată.

CUPRINS

Orașul cu salcîmi

PARTEA INTÎI

Capitolul I Întîiul sînge 5
Capitolul II „Dar nu vezi că au înflorit salcîmii ?" 9
Capitolul III Paul și Virginia 16

PARTEA A DOUA

Capitolul I Recepție la prefectoreasă . . . 30
Capitolul II Zile de iarnă 34
Capitolul III Evadarea 38
Capitolul IV Elisabeta Donciu 44
Capitolul V Buță 49
Capitolul VI Catren 53
Capitolul VII Evenimente în oraș 62
Capitolul VIII Între Vii 66

PARTEA A TREIA

Capitolul I Paul și Lucreția 73
Capitolul II Cello Viorin 79
Capitolul III *Soeur* Denise 90

Capitolul IV O întoarcere și o plecare . . . 93
Capitolul V Singură 104
Capitolul VI „Cîntecele blondei Agnes" . . 109
Capitolul VII Buță prizonier 116

PARTEA A PATRA

Capitolul I Într-o zi de iulie... 119
Capitolul II Rochia neagră 123
Capitolul III Strada Cerbului 128
Capitolul IV Elisabeta îngrășată 135
Capitolul V Nopțile cele dintîi și cele din urmă 141
Capitolul VI Suită pentru pian și mică orchestră (Op. 6) 147

Accidentul 152

Lector : ELENA MITIȘ
Tehnoredactor : ION TUDOR

*Apărut 1976. Bun de tipar 10.XI.1976
Tiraj 121 000. Broșate 111 000 (1974 : 75 000). Legate 10 000. Coli tipar 22,50.*

Tiparul executat sub comanda nr. 60 632 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piața Scînteii nr. 1 București,
Republica Socialistă România